ພຣະຣາຊອານາ ຈັກລາວ

ກະຊວງສຶກສາທິການ

ຫຼັກສາ:ດ້ານລາວ

ຊ ສ.ທ.ກ.ທ ๑๗

๒๕๐๐ - ๑ ๑๕๓

ຄຳນຳ

ໜັງສື"ພົງສາວະດານລາວ"ເຫລັ້ມນີ້, ມະຫາສິລາ ວີຣະວົງສ໌ ປ.ຕ ເລຂານຸການກັມມະການກົມອັນນະຄະດີ ແຫ່ງກົມອັນນະຄະດີ ກະຊວງສຶກສາທິການ ໄດ້ສັງຮອມຮີຈນາຂຶ້ນ ໂດຍອາໄສຫລັກຖານ ຈາກໜັງສືພົງສາວະດານຕ່າງໆ ຫລາຍສຸກ ຫລາຍເຫລັ້ມ ສແດງ-ພົງສາວະດານລາວ ນັບແຕ່ຕົ້ນກຳເນີດຊາດລາວ ເຖິງປາງຂອງ ພຣະເຈົ້າສັກຣິນ ແຫ່ງພຣະຣາຊອານາຈັກລ້ານຊ້າງຫລວງພຣະບາງ ຖ້າແມ່ນວ່າ ໜັງສືເຫລັ້ມນີ້ ຈະຍັງມີບ່ອນບໍ່ສົມບູນ ຫລືຂາດຕົກ ບົກ-ບ່ຽງຢູ່ ກໍຍັງນັບວ່າ ເປັນໜັງສືເຫລັ້ມໜຶ່ງ ເຊິ່ງພໍຈະເປັນ "ກະບອງ ສ່ອງທາງໃນຍາມມືດ" ຂອງຜູ້ສົນໃຈອ່ານພົງສາວະດານຊາດຕົນໄດ້ ແລະເປັນແນວທາງສຳລັບຜູ້ກ້ວີຊາພົງສາວະດານລາວ ຈະໄດ້ສຶບ-ເສາະຫາຫລັກຖານຈາກແຫ່ງອື່ນໆ ມາແຕ່ງເຕີມເສີມຕື່ໃຫ້ສົມບູນຍິ່ງ ຂຶ້ນອີກຕໍ່ໄປ.

ມະຫາສິລາ ວີຣະວົງສ໌ ໄດ້ມອບກັມສິດໜັງສືເຫລັ້ມນີ້ໃຫ້ແກ່ ກະ ຊວງສຶກສາທິການ ເພື່ອພິມອອກເຜີຍແຜ່ແກ່ປະຊາຊົນທົ່ວໄປ.

ກະຊວງສຶກສາທິການ ຈຶ່ງຂໍຂອບໃຈແລະສໍຣະເສີນ ມະຫາສິລາ ວີຣະວົງສ໌ ໃນຄວາມພຍາຍາມພາກພຽນອຽງບອຽງໜັງສືເຫລັ້ມນີ້ຂຶ້ນ-ຈົນສຳເຣັດໄວ້ໃນທີ່ນີ້.

ໜັງສືນີ້ໄດ້ຮັບຄວາມຮັບຮອງຈາກກົມອັນນະຄະດີແລ້ວ ແລະກະ-ຊວງສຶກສາທິການ ພິຈາຣະນາເຫັນວ່າ ໜັງສືນີ້ດີ ມີປໂຍດ ຈຶ່ງຈັດ ພິມອອກເຜີຍແຜ່ແກ່ປະຊາຊົນທົ່ວໄປໃນພຣະຣາຊອານາຈັກລາວ.

ວຽງຈັນ, ວັນທີ ๑๐ ມິຖຸນາ ພ.ສ.๒๕๐๐

ກະຊວງສຶກສາທິການ

(ສາວນລິຂະສິດ)

คำอะທິบายຂອງຜູ້ຮີຈນາ

ການຮຽນປໍລິຍັດສາດ ຫລື ພິງສາວະດານຂອງຊາດ ເປັນທາງ
ຈູງໃຈໃຫ້ເກີດຄວາມຮັກຊາດຢ່າງແກ່ກ້າ ເພາະເມື່ອເຮົາໄດ້ຊາບ
ວ່າ ສໄໝນັ້ນປະເທດຊາດບ້ານເມືອງຂອງເຮົາ ມີຄວາມຈະເຣີນຮຸ່ງ
ເຮືອງ ມີເຕຊານຸພາບຕາບແພ້ຂ້າເສິກສັດຕູ ເຮົາກໍມີຄວາມດີອົກ
ດີໃຈ ເມື່ອໄດ້ຊາບວ່າ ສໄໝນັ້ນປະເທດຊາດຂອງເຮົາຫລົ້ມຈົມ ຫລື
ຍູບຍອບລົງດ້ວຍເຫດຢ່າງນັ້ນໆ ເຮົາກໍມີຄວາມສັ່ງໃຈ ຄຶດຢາກແກ້
ໄຂ ແລະຕາມທັມມະດາຄວາມເປັນໄປຂອງປະເທດບ້ານເມືອງ ມັກ
ເປັນໄປຕາມຮອຍເກົ່າ ຕົວຢ່າງ: ປະເທດລາວເຮົາໄດ້ຍູບຍອບລົງ
ໃນສໄໝທີ່ລ່ວງມາແລ້ວນັ້ນ ກໍຍ້ອນປະເທດເຮົາແບ່ງແຍກກັນ ປະ
ຊາຊົນພົລເມືອງແລະເຈົ້ານາຍທັ້ງຫລາຍແຕກກັນເປັນຫລາຍພວກ ບໍ່
ສາມັກຄີກັນ .ເມື່ອເຮົາຮູ້ດັ່ງນີ້ແລ້ວ ໃນປັດຈຸບັນແລະການຂ້າງໜ້າ -
ເຮົາກໍຈະໄດ້ຫາທາງປ້ອງກັນໄວ້ ບໍ່ໃຫ້ເປັນດັ່ງເປັນມາແລ້ວ.

ສໄໝນີ້ເຮົາທັ້ງຫລາຍ ພວມທຳການຟື້ນຟູປະເທດຊາດ ເພື່ອ
ໃຫ້ເຮົາເປັນຊາດຢູ່ໄດ້ແລະໃຫ້ຈະເຣີນທັນຊາດອື່ນ ດັ່ງນັ້ນການຮຽນ
ຮູ້ພິງສາວະດານຊາດຂອງຕົນ ຈຶ່ງເປັນການຈຳເປັນແລະສຳຄັນ ເພາະ
ເພາະຄວາມຮັກຊາດຢ່າງແກ່ກ້າແທ້ນັ້ນ ເກີດຈາກການຮຽນຮູ້ ປໍລິ
ຫລືພິງສາວະດານຂອງຊາດນັ້ນເອງ ການຮູ້ພິງສາວະດານຂອງຊາດ
ຕົນເອງ ເປັນຕົ້ນເຫດໃຫ້ເກີດຄວາມອຸດສາຫພາຍາມໃນການສ້າງ-
ຊາດໃຫ້ຈະເຣີນ ໃນທາງທັມທີ່ເພິ່ນເອົ້າວ່າ ປຸພເພນິວາສະນຸສສະຕິ

-ยาน ຄືປັນยาอันจื่จำฉาดได้ปั้น ภໍแม่นคอามธู้ใบพิฦสาอะ-ดาบขอฦฉาดนี้เอา พระพุทเจ้าขอฦเธิาที่มะนุดที่อโลกบับถื-อ่า เป็นตุ้ปะเสิดเลิดล้ำมีปับยาสลาดอาดธู้ทุกสิ่ฦทุกอันบั้น ภໍย้อนเพื่นได้บันลุ ปุพเพนิอาสะนุสสะติยาบ ถืคอามธู้จักพิฦสาอะดาบแต่ฉาดนี้ จื่ฦเป็นภะไดอั้นต้นและเป็นอั้นสำคับ ที่พาให้มะนุดล้างฉาดขอฦติมให้จะเริน และด้อยเดดนี้อีก โธฦงบท้างหลายขอฦทุกๆฉาด จื่ฦได้สอนอิฉาปอ้ดสาด หลืพิฦสาอะดาบนี้ ทุกๆโธฦงบ.

ผ้างสีปอ้ดสาด หลื พิฦสาอะดาบฉาดลาวอสะบับนี้ ข้าพะเจ้าได้ขอกถ้นและท้อนโธมมาจากผ้างสีพื้นเมืองลาว หลายสะบับ หลายตุภ ด้ฦมีปับฐิแจ้งอยู่ต่ท้ายคำอะทิบายนี้แล้อ แต่อ่าล่อนหลายแท้บั้น แม่นเอามาจากผ้างสีนิทานขุนบุริม(บໍริม) อันเป็นผ้างสีพื้นเมืองลาอ หลื พื้นเมืองล้านช้าๆ.

ผ้างสีนิทานขุนบุริมนี้ ได้มีตุ้แต่างและก่ายสิบต่กับมาหลายเที่อหลายสะบับ ลาๆสะบับ ตุ้ก่ายต่มาบ่เข้าใจในพื้นเผดิม หลือบ่เข้าใจในคำเอ้า บ่เข้าใจในอักสอะอิที เป็นแต่ พยาฦงบผ้างสือเป็นภໍฦงบโลด โดยที่โตเองบ่เข้าใจ่เลียภิมิ ด้ฦนี้จื่ฦเธ้ดให้ผ้างสือลาๆตุภมิคอามติดพาดอาดเรินหลาย ข้าพะเจ้าได้เอิาผ้างสีนิทานขุนบุริมตั้ว ภ สะบับมาหฦบคฦาๆกันเบิ่ฦจื่ฦได้ธู้อ่า ลาๆสะบับตุ้ก่ายบ่เข้าใจแท้ๆ ติอย่างผ้างสือใบลาบ

ທີ່ມີຢູ່ໃນຫໍສມຸດທຸກອັນນີ້ ສ່ວນຫລາຍຕົ້ກ່າຍບໍ່ເຂົ້າໃຈເລີຍ ເປັນແຕ່ພຽງຂຽນຮັບຈ້າງເອົ່າເງິນທໍ່ນັ້ນ ທ້າງເນື້ອຂຽນແລ້ວກໍບໍ່ກວດທວນໃສ່ກັບສະບັບເດີມດ້ວຍ.

ຄວາມຈິງໜັງສືນິທານຊຸນບຸຣິມນີ້ ສ້າງເກດໄດ້ວ່າ ມີຕົ້ແຕ່ງສືບຕໍ່ກັນມາເຖິງ ๔ ສໄມ ຫລື ๔ ເທື່ອ ຄືः

๑. <u>ເທື່ອທີ ๑</u> ແມ່ນພຣະມະຫາເທພທລອງ ກັບ ພຣະມະຫາມຸງຄຸລສິທທິ ພ້ອມດ້ວຍສົມເດັດພຣະເຈ້າອຸລຣາຊ ທຣົງແຕ່ງຂຶ້ນໃນສໄມຂອງສົມເດັດພຣະເຈ້າອຸລຣາຊນັ້ນເອງ ດ້ວຍມີຂໍ້ຄວາມແຈ້ງຢູ່ໃນຕອນທ້າຍຂອງນິທານຊຸນບຸຣິມ ສະບັບຢູ່ວັດສີສະເກດວ່ຽງຈັນແລະສະບັບຢູ່ຫໍສມຸດກຣຸງເທພກ່າວໄວ້ດ້ວ່ຍນີ້ः "ຕໍານານຊຸນບຸຣິມອັນນີ້ ພຣະມະຫາເທພທລອງເຈ້າ ອັນເປັນທັມມະເສນາຕົນພີ່ ຕົນນ້ອງ ຢູ່ວັດອຸລ ທ້າມະຫາມຸງຄຸລສິທທິເຈ້າ ຕົນເປັນທັມມະເສນາເຈ້າຕົນນ້ອງ ທ້າເຈ້າແມ່ນດິນ ແລະເສນາທ້າງຫລາຍພ້ອມກັນແປງໄວ້ ໃຫ້ເປັນໄປຕາບຕໍ່ເທົ້າຫ້າພັນອັສສາ".

ໜັງສືນິທານຊຸນບຸຣິມສະບັບແຕ່ງເທື່ອແຣກນີ້ ສຸດລົງພຽງສໄມ-ຂອງພຣະເຈ້າອຸລຣາຊ.

๒. <u>ເທື່ອທີ ๒</u> ແຕ່ງໃນສໄມຂອງສົມເດັດພຣະເຈ້າໄຊຍະ-ເຊຕຖາທິຣາຊ ແລະ ສໄມຂອງພຣະຍາແສນສຸຣິນ ຕົ້ແຕ່ງຈະແມ່ນ-ຄົນໃດບໍ່ຮູ້ ແຕ່ຂໍ້ຄວາມຂອງໜັງສືສະບັບນີ້ ສຸດລົງພຽງສໄມຂອງພຣະຍາແສນສຸຣິນ ດ້ວ່ຍກ່າວຢູ່ໃນຕອນສຸດວ່າ ດ້ວ່ຍນີ້ः "ທ້າງຫລາຍ ຈົ່ງໃຫ້

พระยาแสนสุธิมธักสาเมืองได้ปีหนึ่ง พระยาแสนจะเป็นเจ้าแต่นดิน พระยาจับ คัดค้าน พระยาแสนเลียข้าพระยาจับ-สัง ลอดเป็นเจ้าแต่นดินตั้นผล ข้าสืธุนบุธิมธาฆาทิธาฆเจ้าธู้มีบุนหากได้แต้มได้ธงบไอ้สืบๆมาหลายฆาดหลายเฆั้น ต้าแต่นี้เมืองหน้า นักปาดเจ้าท้าหลาย ธู้ใดมักใค่ตื่มใค่แคม สืบตี่แต่นี้ไปใต้ภอ้างใต้ธอาง ภิจ้าใต้ตื่มใต้แปง ตามแต่ทู้ ตาตั้นนั้นเถิ้น แต่นดินนี้บ่มิตำบาบ ให้แปงสืบตี่ไปเถิ้น".

ในปโยภสุดท้ายที่อ่า "แต่นดินนี้บ่มิตำบาบ" นี้ สะแดงย่างแจ่มแจ้งแล้วอ่า แม่นสไมธองพระยาแสนสุธิม ธู้แต่งนิหานธุนบุธิมเพื่อหิสอง ต้องแต่งในสไมธองพระยาแสนสุธิมนี้เอง แต่บ่หานก่าอคอามเป็นไปในสไมนั้นได้ เพาะย้งเป็นปัดจุบันอยู่ ท้าย้านภิอพระธาฆอาดยาด้อย จิ่งบ่หานเอ้าเรื่องใด.

ม. <u>เพื่อหิ ม</u> นิหานธุนบุธิม(พื้นเมืองพอน)คิงแต่งปิจุลสักธาฆ ๗๗๙ ข้าสืธุภนี้แต่งต่างจากภสะบับค้งหิ ๑ เพาะเรื่องมาสุดลิงในสไมธองพระพ่อมแก้อ เฮ็งได้ธิ้นสะเอียธาฆปิจุลสักธาฆ ๗๗๙ นั้นเอง ธู้แต่งนิหานธุนบุธิมค้งหิ ม นี้ ต้องแม่น เพ้งสิสุหาฉินาล้างภาธ นั้นเอง.

๑. <u>เพื่อหิ ๑</u> คิงแต่งในสไมธองพระเจ้าไชยะเชตถาหิธาฆหิ ๑ คือ พระไชยิงเอ้ ในระหว่างจุลสักธาฆ ๑๐๗๐ -

(ค.ส.๑๗๐๔)ເພາະນີ້ຂໍ້ຄວາມບອກໄວ້ໃນທ້າຍໜັງສືນິທານຊຸນບຸຮິມ ສະບັບນຶ່ງ ດັ່ງນີ້:

"ບັດນີ້ເຮົາຍັງມັກໃຫ້ແປງຕຳນານເມືອງທ້າ ๕ ຫົວເສິກ ທ້າ ເມືອງກອງ ເມືອງພິ ທ້າຕຳນານເມືອງແສນ ເມືອງນະຄອນ ທ້າ ຕົນແທ່ນ ຕົນຊຸງ ຊຸງກາງ ແດນດິນ ແລະຂອບດ່ານທ້າມວນ ໃຫ້ ແຈ້ງດີຫລີແລ ຜູ້ໃດຈັກເປັນຂີ້ເມືອງ ຕາເມືອງ ເປັນເອກ ເປັນ ທ້າຍເມືອງ ໃຫ້ຫລີງຫາແຕ່ເຄົ້າເທົ້າເຖິງປາຍແລ້ວແລແປງໄວ້ເຖິ້ນ ສັກຮາຊໄດ້ ๗๓ ຕົວ(ຈຸລສັກຮາຊ ๑๐๗๓) ປີ.....ເດືອນ ม ເພັ້ງ ວັນ ๕ ຍາມແຖໃກ້ທ່ຽງ ສັພພັນຍູພຣະບາງເຈົ້າສະເດັດຈາກ ວິຊຸລມະຫາສະຖານ ໄປເຂົ້າເຮືອທ່າເມືອງ ຮອດຈັນທະບຸຮີ ເດືອນ ๔ ແຮມ ๔ ຄ่ຳ ວັນອ້າຄານ ຍາມທ່ຽງວັນ ຮາຫນາເມືອສຸ ວັດປ່າ ສັກຫລວງ.

ສັກຮາຊ ๗๐ ຕົວ(ຈຸລສັກຮາຊ ๑๐๗๐)ເດືອນ ๗ ຂຶ້ນ ๔ ค่ำ ວັນ ๗ ຍາມກອງງາຍ ມື້ກັດເຮົ້າ ພຣະເກສາທາຕເຈົ້າສະເດັດມາ ເມດຕາ ເພັ້ງສີສຸທາຊິນາລ້ຳກາຮຕົວເນັ້ງຢູ່ໃນຖ້ຳເປ້ງວັນເອົາເມືອ ໄວ້ເທິງຫົວນອນບ່ອນຮັກສາພຣະບາງຢູ່ວັດປ່າສັກຫລວງ ເພັ້ງສີສຸທາ ໄຂຖ້ຳຈະເອົາເງິນຊື້ຂັ້ນທອງ ຍົກຈົວເປັນພຣະຈິ່ງເຕັ້ນ ແລ້ວເອົາ-ເມືອຊ້ອງໜ້າສົມເດັດອັກຄະວໍຣະຣາຊຄຸ ເຈົ້າໂຮງຄຳ ຍາມກອງ-ແລງ ຟ້າລັ້ນເທິງຫົວບ້ານນຶ່ງ ຈິ່ງເອົາຊຸບແກ້ວໃສ່ເກສາທາຕ ເອົາ ຄອບແກ້ວໃສ່ ແລະຖ້ອຍແກ້ວໃສ່ອີກ ຍາມຄ່ຳຈິ່ງນຳເມືອໄວ້ທີ່....

ພຣະບາງ ໄດ້ສອງຄົນຈຶ່ງນຳໄປຫາຣາຊຄຣູເຈົ້າທີ່ວັດຈັນ ໄດ້ສອງ-ຄົນ ຣາຊຄຣູເຈົ້າວັດຈັນ ແລະ ເພັ່ງສີລຸທາ ຈຶ່ງນຳເນື້ອຄວາຍພຣະ ໄຊຍະເຊຕຖາທັມມິກະຣາຊາທິຣາຊເຈົ້າ ພຣະອົງສັກກາຣະແລ້ວໃຫ້ ນຳຄືນມາໄວ້ນຳພຣະບາງ ແລ້ວແຕ່ຄຳໄດ້ ๕ ບາທ ນາກເບັ້ງ ๑ ຕິ ຮູບພຣະເຈດີໃສ່ເກສາທາຕໄວ້ກັບພຣະບາງເຈົ້າຕັ້ນແລ".

๕. <u>ເທື່ອທີ ๕</u> ແຕ່ງໃນສໄມປະເທດລາວໄດ້ສົ່ງອິສຣະພາບ ໃຫ້ແກ່ປະເທດໄທ ໂດຍທີ່ຜູ້ແຕ່ງໄດ້ເກັບເອົາຂໍ້ຄວາມຕ່າງໆ ໃນນິ-ທານຊຸນບູຮົມ ນາດັດແປງແລ້ວຈົດຈາຣຶກລົງໄວ້ເປັນພົງສາວະດານ-ລາວຕໍ່ມາ.

ໜັງສືນິທານຊຸນບູຮົມເຊື່ອສັນນິຖານວ່າ ໄດ້ມີຜູ້ແກ້ໄຂປ່ຽນ-ແປງມາແລ້ວເຖິງ ๕ ເທື່ອ ດັ່ງກ່າວມານີ້ ສຳລັບເທື່ອທີ ๑ ເທື່ອທີ ๔ ແລະເທື່ອທີ ๓ ຫລືສະບັບທີ ๑ ທີ ๔ ຫລືທີ ๓ ນັ້ນ ນັບເປັນສະ ບັບດັ້ງເດີມເກົ່າແກ່ ຂ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງຈັດເປັນນິທານຊຸນບູຮົມປະເພດທີ ๑ ສ່ວນສະບັບທີ ๔ ແລະທີ ๕ ຫລືສະບັບແຕ່ງເທື່ອທີ ๔ ແລະທີ ๕ ນັ້ນ ຈັດເປັນປະເພດທີ ๔.

ນິທານຊຸນບູຮົມທັງ ๔ ປະເພດນີ້ ມີຂໍ້ຄວາມແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍ ໃນອັຊກາບຂອງພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ຄື ໃນປະເພດທີ ๑ ກ່າວວ່າເຈົ້າ ຟ້າງຸ່ມຖືກຂັບໜີຈາກປະເທດ ເພາະເກີດມາມີແຂ້ວອອກມາພ້ອມ ເຂ ນາທັງຫລາຍຢ້ານເຂັດຂວາງ ຈຶ່ງໃຫ້ຂັບໜີ ພຣະຣາຊບິດາຂອງພຣະ ເຈົ້າຟ້າງຸ່ມບໍ່ໄດ້ສະດັ້ງໄປນຳ ແລະບໍ່ໄດ້ກະທຳນິດສາຈານຊື່ອຊ້າ-

ย่างใดเลีย ล่อนในปะเพดที ๑ ก่าอ่า พธะธาฐบิดาธอง-พธะเจ้าฟ้างุ่ม กะทำมิดสาจานกับนักสนิมธองพธะธาฐบิดา จิ่งถืกธับฆี และ เจ้าฟ้างุ่มจิ่งได้ฆีไปบำพธะธาฐบิดา.

ข้าพะเจ้ามิดอามเห็นอ่า พธะธาฐบิดาธองพธะเจ้าฟ้างุ่ม บ่ได้ทำมิดสาจานและบ่ได้ถืกธับฆีจากปะเทด เพาะในพังสีพันเมืองลาอตลายสะบับ บ่เห็นก่าอถิง-ธุนติฟ้า พธะธาฐบิดาธองท้าวฟ้างุ่มในเอลายู่ปะเทดธะเมนและเอลา กับคืนมา เห็นมิก่าอถิงยู่สะบับดงอ ตอบกับคืนมาอ่า "พูะเจ้าฟ้างุ่ม มาหางสิบธู่ เข้าเมืองได้ก่อน ล่อนพธะธาฐบิดา มาหางเพื่อบ่ทันธอด ท้าวฟ้างุ่มจิ่งใต้คืนไปลัดข้าพ่เส้งที่ต้อยสิบสามบ้าเฉือองตั้น" ด้วยนี้ ดามข้อนี้ก็เตลืออีใสที่จะเฉื่อได้ - เพาะถ้าอ่า ธุนติฟ้า และ ท้าวฟ้างุ่ม พ่ธุก ได้ไปติภทุกได้-ยากมำกับถิงปานนั้นแล้อ ท้าวฟ้างุ่มจะเป็นคนใจดำอำมะ-ทิด คิดอะภะตันยูถิงปานนั้นบ่? ในพธะธาฐโองภาบธองพูะเจ้าฟ้างุ่มเอง ตอบพธะอิงใต้สลองใธยู่องงจัน ตาภิดอ่า พธะอิงมิพธะเมดตาภะธุนาเป็นอันมาก ได้ออภพธะธาฐโองภาบ บ่ใต้ข้าคนย่างเด็ดขาด ด้วยนั้น ข้าพะเจ้าจิ่งเฉื่อแน่อ่า พธะธาฐบิดาธองพธะเจ้าฟ้างุ่มบ่ได้ถืกธับฆี คงยังเป็นภะสัด สเอียธาฐสมบัดยู่ในบะคอมฐงงทองนั้นเอง ด้วยมีข้อความตา-ภิดแจ่มแจ้งยู่ในพังสีนิทานธุนบูธิมสะบับที่ ๑ และที่ ๔ ต่ไปนี้

ก. ตอนพระเจ้าพ้าวุ่มถึกขับฆ่าอ่าว: เธิ้าจื่าเธ้ายา ทลอาวุ่ม มาเป้นเจ้าแผ่นดิน มีลูก ๗ คิน ตู้ยิ่า ๑ คิน ลูก ๗ คินนี้เธิ้าบ่จาก่อนแล เธิ้าที่จักจาตู้กินเมื่อาแทนทลอาวุ่ม แล.

เธิ้าจื่าเธ้ายาคำธงอ(๑)ตู้เป้นลูกอ้ายมาเป้นเจ้าแผ่นดินแทน ยาคำธงอมีลูก ๑ คิน ตู้ยิ่า ๑ ตู้ฉาย ๑ ตู้น้องหล้านั้นมีแต้อออก ฆฆ เตลื้มแต่ในท้องออกมา เลยาท้าวทลาวบ่อ่าเต้ดเอาจักแพ้บ้านแพ้เมื่อา อ่าด้งนั้นเธิ้าจื่าเธ้าใส่แพไหลลั่ง เธ้าต้อยล้างท้างมอนใส่แพไปดอม ตู้น้าฐี บาคุ้ม ตู้น้าฐี บากิม ตู้น้าฐี บาโบ ตู้น้าฐี บาสงม ตู้น้าฐี บาจีแต้ ตู้น้าฐี บาลู ต้อยล้างท้างทลายฝูางนี้ ท้างต้อยยิ่าต้อยฉาย ท้างมอน ฆฆ คิน ไหลแต่ฆงาดิาฆงาหอาไปดอมเจ้าตั้นแล ๆลๆ

ข. ตอนเจ้าพ้าวุ่มจะกับคืนมาก่าอ่าว: พระยาบะคอบทลอา จื่างบำเธิ้าหื้อาท้างทลายมาอุฉาตาและนักต้ดึกเมื่อาล้านฉ้าา หื้จื่างมอย่อ่า พี่เจ้านี้แม่เจ้านี้ตายแล้อ เธิ้าจื่าเธ้าอาอเจ้าเป้นเจ้าแผ่นดิน ที่ฆงาดิาฆงาหอาแทนแล ๆลๆ

---

(๑) ที่จื่าบ่แม่นยาคำธงอ แม่นพ้าวุ้งอ ยาคำธงอแม่นน้อา-พ้าวุ้งอ พ้าวุ้งอเป้นพระบิดาของเจ้าพ้าวุ่ม, ยาคำธงอเป้นอาอของพระเจ้าพ้าวุ่ม (เบิ่งอามใบฮี้ ข.ค. และ ง.).

๑. ตอนเจ้าฟ้างุ่มเข้าเถิงฆงาดิงฆงาหอางก่าจอ่า: ๘๎ นั้น พธะยาฟ้า ล่อางม่าธอดสิบฮู้ทั้น เจ้าฟ้าคำฮุง ซู้เป้นอาอ น้อางพี่พธะยาฟ้า พี่พธะยาฟ้าตายสั้ง เอิาจี่างเอิามัน เป้นเจ้า๘๎่นดินแหน มันมีลูกยิาง ๑ คิน ลูกฆายบ่มี มันกิรู้อ่า พธะยาฟ้า ล่อางมาธอดสิบฮู้ มันกิฟ้านพธะยาฟ้าฮ้า เอิาห้าสอางติอเม้งลอดกินสานตายห้าสอางทั้น๘๎ล ๆลๆ

๑. ตอนเจ้าฟ้างุ่มขึ้นไปติหาางเพื่อก่าอไอ้อ่า: พธะยาฟ้า กิขึ้นเมื่อธอดท่าทิอเธีย เมื่อางเตลือกทั้นย้างมีลูกอ้ายฮิ้ตุ๑ ซู้มี่างๆ มันเป้นลูกนางแก้อมะหาธิ ธงกรี ห้าอยู่ลอง มันเป้นหลานเจ้าฟ้าคำฮุง มันจี่างออกมาไหอ้พธะยาฟ้า ที่ท่าสอางคำ คำ ทั้น ห้าอยู่ลองจี่างอ่า ฮ้อยนี้เป้นลูกนางแก้อมะหาธิ แม่ ฮ้อยนี้เป้นลูกฟ้าคำฮุง กิหากเป้นอิาสาแต่างเจ้าภูดาย ๆลๆ

๑. ตอนเจ้าฟ้างุ่มขึ้นมาเถิงเมื่างพอบก่าออา: พธะยาฟ้า จี่างยิพิมมาอยู่เพื่อเมื่างพะบ๋ำฮู่า(๑) ๘๎ตมันฆาเมื่อธอด-พธะยาเจ๊ดเจ็ดอาง อันเป้นเจ้าเมื่างพอบฆงาสอาา พธะยาเจ๊ดเจ็ดอาง จี่าแต่า ผิ้นหลองพาบ ห้าผิ้นคำ(๑) มาไหอ้พธะยาฟ้า ๆลๆ.

---

(๑) เมื่างพะบ๋ำฮู่าแม่นเมื่างเก่าบ่อิคันหุกอันนี้. (๑) ในผูก-อื่นๆก่าออ่า ห้าอหงมคำยี่ บ๑เจ้าเมื่างพอบ ทำมิดสาจาบ-กับเม้งน้อยสอางพี่ จี่างผิมาเผิาพธะยาเผิาเจ้าเมื่างไปหาม ตีมาได้เอ็ดาเจ้าฟ้างุ่มแสะพาเจ้าฟ้างุ่มไปติเอิาเมื่างพอบ.

ຕາມທີ່ກ່າວອ້າງມານີ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າໜັງສືບົດທານຊຸນບຸຣົມ ສະບັບທີ ๑ ແລະທີ ๔ ກ່າວຂໍ້ຄວາມເຮື່ອງພຣະເຈົ້າພັນໜຸ່ມ ມີເຫດຜົນເປັນໜ້າເຊື່ອກວ່າສະບັບອື່ນໆ ສະນັ້ນ ການອ້າງໜັງສືພົງສາວະດານຊາດລາວສະບັບນີ້ ໃນຕອນກ່າວເຖິງພຣະຍາພັນໜຸ່ມຕລອດເຖິງສໄມພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຖືເອົາຕອນບົດທານຊຸນບຸຣົມສະບັບທີ ๑ ທີ ๔ ແລະທີ ๕ ເປັນຫລັກສຳຄັນ ໜັງສືພົງສາວະດານສະບັບນີ້ ຈຶ່ງມີຂໍ້ຄວາມແຕກຕ່າງຈາກສະບັບອື່ນໆ ທີ່ເຄີຍພິມເປັນພາສາຝຣັ່ງ ພາສາລາວ ແລະພາສາໄທມາແລ້ວ.

ທ້າຍສຸດນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຂໍອຸທິດບຸນກຸສົນທີ່ຂ້າພະເຈົ້າຄວນໄດ້ຮັບເນື່ອງຈາກການອ້າງພົງສາວະດານຊາດລາວຂຶ້ນໄວ້ນີ້ ຖວາຍແກ່ພຣະມະຫາກະສັດຣາທິຣາຊລາວທັງຫລາຍທຸກພຣະອົງ ທີ່ໄດ້ທຣົງປົກຄອງປະເທດລາວມາ ແລະແກ່ປະຊາຊົນຄົນລາວຜູ້ຮັກຊາດທັງຫລາຍ ທັງໃນອະດີດແລະປັດຈຸບັນ, ຂໍໃຫ້ປະເທດລາວ ຈຶ່ງເປັນດິນແດນແຄ້ນເຂດຂອງຊົນຊາດລາວຕລອດໄປ ດ້ວຍຄວາມສຸກຊຸ່ມກຸ່ມເຢັນຕາບຕໍ່ເທົ້າດິນຟ້າຕ່າທະລາຍເຖິ້ນ.

ວຽງຈັນ, ວັນທີ ๑ ມະກະຣາ(ຈ້ຽວ) ๒๔๗๙

ມະຫາ ສິລາ ວີຣະວົງ

ສາຣະບານ

ເຣື່ອງ	ໜ້າ
ບັ້ນທີ ๑	
ເມືອງຊຸງທອງ ຫລື ສຸວັນນະພູມປະເທດ.....	๑
ຊາດຂອມ.....	๓
ມູນເຫດພໍອກຂອມອົບພະຍົບມາຢູ່ສຸວັນນະພູມ.....	๕
ຊາດລົວ ຫລື ລະວ້າ.....	๗
ບັ້ນທີ ๒	
ກຳເນີດຊາດລາວ.....	๙
ກຳເນີດຄຳວ່າ ລາວ	๑
ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ລາວ	๑๓
ບັ້ນທີ ๓	
ອານາຈັກເດີມຂອງລາວ.....	๑๕
ບັ້ນທີ ๔	
ອານາຈັກລາວໜອງແສ ຫລື ນ່ານເຈ້ົ້າ.....	๑๙
ຂຸນບໍຣົມຣາຊາທິຣາດ.....	๒๒
ຂຸນບໍຣົມຣາຊາທິຣາດທຣົງຕັ້ງເມືອງກາຫລົງຫລື ເມືອງແຖບ	๒๒
ປະເພນີລາວ ອານາຈັກໜອງແສ.....	๒๙
ບັ້ນທີ ๕	
ອານາຈັກລາວລ້ານຊ້ົາງ.....	๓๑

๑.-ธัฆภาบพธะเจ้าฟ้างุ่ม(พธะยาฟ้าหล้าทำธะบิ)
..... ๑๕
เจ้าฟ้างุ่มไปยู่ปะเทดะเมบ..... ๑๗
เจ้าฟ้างุ่มสะเด็ดภับคืนปะเทดลาอ..... ๑๙
เจ้าเมืองพอบ ขำอ่อนน้อม..... ๕๑
เจ้าฟ้างุ่มฮ้บสเอียธาด..... ๕๑
เจ้าฟ้างุ่ม สะเด็ดไปติเมืองจุงาแสบ..... ๕๗
เจ้าฟ้างุ่ม สะเด็ดติองุงจับ..... ๕๙
เจ้าฟ้างุ่ม สะเด็ดไปติเอิาเมืองธ้อยเอ็ด..... ๗๑
เจ้าฟ้างุ่มหธิว สลอาไจยู่องุงจับ..... ๗๗
พธะธาฉโออาด ขอาพธะเจ้าฟ้างุ่ม..... ๗๘
พธะเจ้าฟ้างุ่มบำเอิาพธะพุหสาสบาลัดทีล้ำภาอิาหลื
ทีบะยาบมาจาภปะเทดะเมบ..... ๘๐
พธะบาาปะดิสถาบยู่องุงคำ..... ๘๗
๑๐.-ธัฆภาบพธะยาสามแสบไหไตพูอะบาด.. ๘๗
๑๑.-ธัฆภาบพธะยาล้าบคำแดา..... ๙๑
คอามอุ่นอายเมื่อาจาภบาาบะหาเทอิ..... ๙๑
๑๒.-ธัฆภาบพธะเจ้าไจยะจักภะพัดแต่บแต้อ. ๙๗
เจ้าฉายมุ่ยภะบิด..... ๙๗
สิาคามลาอกับแภอ..... ๙๙

๕.-อัฐภาบพระเจ้าสุอันนะบันลัง (ท้าวแห่นคำ) ๗๓

๗.-อัฐภาบพระยาตล้าแสนไตพุอะบาด..... ๗๔

๗.-อัฐภาบเจ้าจุมพู..... ๗๗

๘.-อัฐภาบพระเจ้าอิจุลธาด..... ๗๗

๙.-อัฐภาบพระโพทิสาธะธาดเจ้า..... ๗๙

สิมเด้ดพระโพทิสาธะธาด สะเด้ดออกบอด..... ๗๙

สิมเด้ดพระโพทิสาธะธาดหริ้งปะภาดใต้เลิกมับถืติ.. ๑๐๐

สิมเด้ดพระโพทิสาธะธาดสะเด้ดยิกทับไปติจุงาธาว ๑๐๑

สิมเด้ดพระโพทิสาธะธาดสะเด้ดยิกทับไปติมะคอบ-

สิอะยุทยา..... ๑๐๑

สิมเด้ดพระโพทิสาธะธาดสะเด้ดไปปะติสังธอบหาด-

พะบิม..... ๑๐๔

สิมเด้ดพระโพทิสาธะธาดสะเด้ดไปบะคอบจุงาใหม่ -

ต้างพระธาดุโอธิดเป้นเจ้าแผ่นดิน..... ๑๐๗

พะม้าสี่งุดำมาจเธินไมตรี..... ๑๐๘

สิมเด้ดพระโพทิสาธะธาดสะเด้ดออกค้องจ้าวใช้งุด-

ต่างปะเทดจิม..... ๑๐๘

๑๐.-อัฐภาบสิมเด้ดพระไจยะเชดถาหิธาด -

เจ้า..... ๑๐๙

สิมเด้ดพระไจยะเชดถาหิธาดติมะคอบจุงาใหม่..... ๑๑๗

ต้ำบะคอบอง๑จับเป้บธาฉหาบิ..... ๑๑๗
สิมเด้ดพธะโพหิสาธะธา๑เจ้าอุบา๑เหบภะสั๑ติ.... ๑๑๘
พะม้าติอง๑จับค้ำหิ ๑ ..... ๑๔๔
หธิ๊ง้ำ๑หา๑ตลอ๑..... ๑๔๗
สะเด้ด๑ไปติเมือ๑พิสบุโลภ ค้ำหิ ๑ ..... ๑๔๗
สะเด้ด๑ไปติเมือ๑พิสบุโลภ ค้ำหิ ๔ ..... ๑๗๐
ทับพะม้าติอง๑จับ ค้ำหิ ๔ ..... ๑๗๔
สะเด้ด๑ไปติเมือ๑อิ๊ภาบ ๑๗๗
๑๑.-ธัฉภาบพธะสุม้ำคะละไธยะโภโพหิสั๑
พธะยาแสบสธิบหะลิไฉ..... ๑๘๐
พะม้าติอง๑จับ ค้ำหิ ๗ ..... ๑๘๔
๑๒.-ธัฉภาบพธะมะหา๑ุปธา๑าอำธะอ้ำโล... ๑๘๗
ธัฉภาบพธะสุม้ำคะละไธยะโภโพหิสั๑ ค้ำหิ ๔ .... ๑๘๘
๑๗.-ธัฉภาบพธะยาบะคอบน้อย..... ๑๘๘
๑๔.-ธัฉภาบพธะพั๋เมือ๑..... ๑๘๗
๑๕.-ธัฉภาบพธะอำธะอิ๊สาทัมมิภะธา๑..... ๑๘๗
พธะอำธะอิ๊สาปะภา๑อิสธะพาบ..... ๑๘๙
๑๗.-ธัฉภาบพธะ๋ปะ๋ยอะธา๑..... ๑๙๑
๑๗.-ธัฉภาบพธะบับ๓ิ๑โพหิสาบ..... ๑๙๑
๑๘.-ธัฉภาบพธะพ๋อมแก้อ..... ๑๙๔

๑๙.-ธัฆภาบพธะเจ้าต่อบคำ..... ๑๕๗

๑๐.-ธัฆภาบสิมเด้ดพธะเจ้าสุริยะอิงสาทัม-

มิภะธาด..... ๑๕๗

บั้บที่ ๗

ปะเทดลาอแบ่งเป้น ๗ อาบาจัก..... ๑๕๙

๑.-อาบาจักล้านฉ้าง

๑.-ธัฆภาบพธะเจ้าอิงตลี..... ๑๕๙

๑.-ธัฆภาบเจ้าบับหะธาด..... ๑๗๑

๗.-ธัฆภาบพธะไฆอิงเอ้ (พธะไฆยะเฆดถา-

ทิธาด ที่ ๑) ๑๗๑

๑.-ธัฆภาบพธะเจ้าสีธิบุนยะสาบ..... ๑๗๑

พธะบ๋อิมธาฆู่แก้อเป้นภะบิด..... ๑๗๑

พธะอ๋อะธาดภะบิด..... ๑๗๗

สำเนิาพธะธาฆสาบเจ้าแต่นดินอง๑จัน ค้ำที่ ๑... ๑๗๘

สำเนิาสุพะอักสอนธอง๑สนาบิดิภุาสิสัตบาดะบะทุด-

ภำกับพธะธาฆสาบ ค้ำที่ ๑ ..... ๑๗๐

สำเนิาพธะธาฆสาบพธะเจ้าตากสิน ค้ำที่ ๑ .... ๑๗๗

สำเนิาสุพะอักสอนเสนาบิดิภุาเทบมิภำกับพธะธาฆ-

สาบ ค้ำที่ ๑ ..... ๑๗๗

พะม้าก้ำงอก่อมพธะเจ้าสีธิบุนยะสาบ ๑๘๑

ສຳເນົາສຸພະອັກສອນເສນາບໍດີປະເທດໄທມີມາເຖິງເສນາບໍດີ
ລາວຈັນ ຄັ້ງທີ ๑ ..... ๑๕๑
ສຳເນົາພຣະຣາຊສານຂອງພຣະເຈົ້າສີຣິບຸນຍະສານຄັ້ງທີ๑ ๑๕๗
ສຳເນົາສຸພະອັກສອນເສນາບໍດີກຸງສີສັຕນາຄະນະຫຸດມີກຳ-
ກັບພຣະຣາຊສານ ຄັ້ງທີ ๑ ..... ๑๙๑
ສຳເນົາສຸພະອັກສອນຂອງພຣະຍາເມືອງແສນ..... ๑๙๗
ສຳເນົາສະມະນະສານຂອງພຣະສັງຄະຣາດລາວຈັນມີໄປ-
ເຖິງພຣະສັງຄະຣາດກຸງເທບ..... ๑๙๕
ສຳເນົາພຣະຣາຊສານຂອງພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນກຸງເທບ -
ຄັ້ງທີ ๑ ..... ๑๐๑
ສຳເນົາສຸພະອັກສອນເສນາບໍດີກຸງເທບຄັ້ງທີ ๗ ..... ๑๐๗
ສຳເນົາສະມະນະສານພຣະສັງຄະຣາດກຸງເທບທີ່ມີມາເຖິງ
ພຣະສັງຄະຣາດກຸງສີສັຕນາຄະນະຫຸດ----..... ๑๐๙
ສຳເນົາສຸພະອັກສອນຂອງເສນາບໍດີກຸງເທບຕອບຄືນມາ -
ຄັ້ງທີ ๑ ..... ๑๑๗
ສັງຄາມ ຣະຫ່ວ່າງ ລາວ ກັບ ໄທ..... ๑๑๐
๑.-ອານາຈັກລ້ານຊ້າງຫລວງພຣະບາງ
๑.-ຣັຊການຂອງພຣະເຈົ້າກິງກິສຣາ..... ๑๑๗
๑.-ຣັຊການສົມເດັດພຣະບໍຣົມຣັດຕິຍະວົງສາ -
(ເຈົ้าອົງຄຳ)..... ๑๑๕

๓.-ธัฆภาบเจ้าอินทะโสม..... ๑๑๕
๔.-ธัฆภาบเจ้าโฆติภะ..... ๑๑๗
๕.-ธัฆภาบพธะเจ้าสุธียะอิฎสา..... ๑๑๗
๓.-อาบาจักบะคอบจำปาสัก
๑.-พธะเจ้าส้อยสีสมุดพุดทาภูบ..... ๑๓๑
๒.-ธัฆภาบพธะไชยะภูมมาบ..... ๑๓๔
ปั้นที่ ๗
ปะเทดลาอพายหลังเสิ่งเอกอาดแล้ว
อาบาจักล้านฉ้างอยู่จัน..... ๑๓๕
๑.-ธัฆภาบพธะเจ้าบันทะเสน..... ๑๓๕
๒.-ธัฆภาบเจ้าอินทะอิว..... ๑๓๘
๓.-ธัฆภาบเจ้าอะนุอิว..... ๑๓๘
สำเบิาจิดพายเจ้าพธะยาจักภธีมาถึงเจ้าอะนุ.. ๑๔๑
พธะเจ้าอะนุทำภาบภักดีสธะพาบ..... ๑๔๕
พธะเจ้าอะนุยิกทับจากอยู่จัน..... ๑๔๗
เจ้าอุปธาดิดสะ กะบิดต์เจ้าอะนุ..... ๑๕๐
สิมเด้ดพธะเจ้าอะนุถอยทับ..... ๑๕๑
ภอาทับไทยิกมาตี้สู้..... ๑๕๓
ภอาทับไทติค้ายเมืองพอาบ่อลุ่มพู..... ๑๕๗
ภอาทับไทถึกติดบาบ..... ๑๕๗

ກອງທັບໄທເຂົ້າທຳລາຍເມືອງອ້ງງຈັນ..... ๑๕๕
ເຈົ້າອຸປຮາດຕິດສະ ເຂົ້າຕາແມ່ທັບໄທ..... ๑๗๐
ຮາຍງານແມ່ທັບໃຫ່ຍ່ຂອງໄທ ເຮື່ອງຕີນະຄອນອ້ງງຈັນ. ๑๗๐
ກອງທັບພຣະຍາຊ້ງງສາຕີສໍ..... ๑๗๕
ເຈົ້າຮຸຍເມືອງຈຳປາສັກເຂົ້າຕາໄທ..... ๑๗๗
ແມ່ທັບແກວມີໜ້ງສືມາເຖິງພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີ..... ๑๗๘
ພຣະຍາຊ້ງງສາ ເຂົ້າຕາພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີ..... ๑๗๑
ພຣະເຈົ້າອະນຸເຂົ້າຍຶດອ້ງງຈັນອີກ..... ๑๗๗
ພຣະຣາຊສານພຣະເຈົ້ອກ້ງອ້ງດນາມມີມາເຖິງພຣະເຈົ້າ
ແຜ່ນດິນໄທ ເພື່ອຂໍໂທດພຣະເຈົ້າອະນຸ..... ๑๗๗
ເຈົ້າຣາຊວ້ງນຳຕີກອງທັບໄທ..... ๑๗๗
ໄທຈັບເຈົ້າອະນຸໄດ້..... ๑๗๙

ອານາຈັກລ້ານຊ້ງງຫລວ້ງພຣະບາ

(ສໂມເສ້ງເອກຣາດແລ້ວ)

๑.-ອັຊກາບພຣະເຈົ້າອະນຸ,,ຣຫ..... ๑๒๗
๒.-ອັຊກາບເຈົ້າມັນທາຕຸຣາດ..... ๑๒๘
๓.-ອັຊກາບພຣະເຈົ້າສຸກເສີມ..... ๑๒๗
๔.-ອັຊກາບພຣະເຈົ້າຈັນທະຣາດ..... ๑๒๗
๕.-ອັຊກາບພຣະເຈົ້າອຸ່ນຄຳ..... ๑๒๙
๗.-ອັຊກາບເຈົ້າຄຳສຸກ (ພຣະເຈົ້າສັກກະຣິນ) ๑๓๘

ອານາຈັກຈຳປາສັກ

(ສໄມເສັ້ງ ເອກອາດແລ້ວ)

๑.-ອັຊກາບເຈົ້າໄຊຍະກຸມມານ..... ๑๗๕

๒.-ສໄມເຈົ້າພຣະວໍໄຊຍະອາຊຂັດຕິຍະວົງສາ..... ๑๗๗

๓.-ສໄມເຈົ້າໝານ້ອຍ..... ๑๗๙

๔.-ສໄມເຈົ້າອາຊບຸດໂຍ້..... ๑๗๘

๕.-ສໄມເຈົ້າຮຸຍ..... ๑๗๙

๗.-ສໄມເຈົ້າບາກ..... ๑๗๙

๗.-ສໄມເຈົ້າຍຸຕິທັມທອນ (ຄຳໃຫ່ຍ)..... ๓๐๐

๘.-ສໄມເຈົ້າຍຸຕິທັມທອນ (ຄຳນ້ອຍ)..... ๓๐๑

---=== ๐ ===---

ພົງສາວະດານຊາດລາວ

ບັ້ນທີ ๑

ເມືອງຊຽງທອງ ຫລື ສຸວັນນະພູມປະເທດ

---== o ==---

ແຕ່ນດິນອັນເປັນພື້ນພູມປະເທດຂອງລາວໃນປັດຈຸບັນນີ້ ໂຮມ ທັງພື້ນທີ່ອັນເປັນປະເທດ ພະມ້າ, ມະລາຢູ, ໄທ, ຂແມນແລະ ແລ ແຕ່ກ່ອນນານກ່ວາ ๑๕๐๐ ປີມາແລ້ວ ໂຮມເອີ້ນວ່າ ສຸວັນນະພູມ-ປະເທດ ຫລື ແຫລມທອງ ຫລື ເມືອງຊຽງທອງ ດ້ວຍເຫດວ່າພື້ນພູມປະເທດເຫລົ່ານີ້ຊຸດິນສົມບູນດ້ວຍທອງຄຳ ເຫດນັ້ນ ເມື່ອຊົນຊາດລາວໄດ້ເຂົ້າມາຕັ້ງຫລັກຖານບ້ານເມືອງຢູ່ໃນດິນແດນນີ້ເຂົາຈຶ່ງເອີ້ນນາມເມືອງຫລວງຂອງປະເທດເຂົາວ່າ ເມືອງຊຽງທອງ. (๑)

ພື້ນທີ່ອັນເປັນສຸວັນນະພູມປະເທດນີ້ ເປັນແຫລມໃຫ່ ຕັ້ງຢູ່ ຣະຫວ່າງມະຫາສມຸດອິນເດັ່ງກັບທະເລຈີນຂັ້ນກັນ ດ້ວຍເຫດນີ້ ໃນ ສໄໝປັດຈຸບັນ ຈຶ່ງຮຽກວ່າ ປະເທດອິນດູຈີນ.

ສຸວັນນະພູມປະເທດຫລືປະເທດອິນດູຈີນນີ້ ມີຄົນຊາດຂອມ - ແລະຊາດລະວ້າ ຫລືຊາດລົວະເຂົ້າມາຕັ້ງເປັນຫລັກຖານຢູ່ກ່ອນ.

---

(๑) ສຸວັນນະພູມປະເທດນີ້ ເປັນບ່ອນພຣະໂສນະກັບ ພຣະອຸຕຣະ ໄດ້ອອກມາເຜີຍແຜ່ພຣະພຸທສາສນາຄັ້ງແຮກ ເມື່ອ ພ.ສ. ๒๓๗ (ກ່ອນ ค.ส.๓๐๗) ໃນສໄໝຂອງພຣະຍາລະໂສກຣາດ ตาม

ຄວາມສືບສວນຂອງອາຈານ ອີສເຕວີດ (ຄົນອັງກິດ) ວ່າ ສຸວັນ-ນະພູມປະເທດນັ້ນ ໝາຍເອົາປະເທດອານັ້ນ (ມອນ) ຄືເຂດແຂວງເມືອງຫົງສາວະດີລົງໄປຈົນຕລອດແຫລມມະລາຢູ. ສ່ວນກຣົມພຣະ-ຍາດຳຣົງຣາຊານຸພາບ ນັກປາດແຫ່ງປະເທດໄທລົງຄວາມເຫັນວ່າ: ແມ່ນດິນແດນປະເທດໄທໃນເຂດແຂວງຈັງຫວັດນະຄອນປະຖົມເພາະ ມີພຣະທາດປະຖົມເຈດີເປັນຫລັກແລະກົງທັມມະຈັກອັນສ້າງຂຶ້ນ ໃນ ສໄມຂອງພຣະຍາອະໂສກຣາດຢູ່ທີ່ນັ້ນດ້ວຍ ແຕ່ໃນຕຳນານອຸຮັງຄະ-ທາດກ່າວວ່າ ເມືອງສຸວັນນະພູມນີ້ ເປັນເມືອງຂອງທ້າວຄຳບາງຕັ້ງ ຢູ່ໃນເຂດແຂວງອງງຈັນ ຕອນບ້ານເກົ້າລ້ຽວ (ທ້າວຄຳບາງເປັນ ຄົນຊາດຂອມແຕກມາແຕ່ເມືອງໜອງຫານ) ສ່ວນໃນໜັງສືນິທານຂຸນ ບໍຣິມ ໝາຍເອົາດິນແດນອັນເປັນປະເທດລາວ ຕັ້ງແຕ່ແຂວງອງງຈັນ ລົງໄປຈົນເຖິງແດນປະເທດຂແມນດັ່ງກ່າວໄວ້ວ່າ:

"ທາດອັນມາຕົກເມືອງສຸວັນນະພູມປະເທດທີ່ຫລັກຫີນເປັນເຄົ້າ ເມື່ອພຣະຍາສີທັມມາອະໂສກຣາດໃຫ້ພຣະອິຣະຫັນຕາເຈົ້າທ້າວຫລາຍ ເອົາທາດມາຕົກໃນເມືອງອັນນີ້ທີ ๑ ວ່າ ภูพระธาตุที่นี้เป็นเค้า ທີ ๑ ພຣະບາຣາຍ ທີ ๑ ພຣະສາດ ທີ ๑ ພຣະສະຊຸງ ທີ ๑ ພຣະນາທງ ສອງທີ່ນີ້ຢູ່ເມືອງຂວາ ໂລກບານ ທີ ๑ ວ່າ ພະນົມ (ທາດພະນົມ) ທີ ๑ ວ່າ ໂພນຝົ້ງແດດ ອັນທີ່ປາກປາສັກກ້ຳໃຕ້ - ເຈົ້າອັດສີໃສ່ອຸບທາດໄມ້ຈັນໄວ້ນັ້ນ ທາດພຣະເຈົ້າທ້າ ๔ ຢູ່ໃນອຸບ-ແກ້ວທ້າ ๔ ລຸກ ຈຶ່ງອະທິຖານໄວ້ຫັ້ນແລ ๆລๆ.

ชาวเขอม

--=o=--

คินชาวเขอมนี้แม่นคินชาวแขกอินเดังบูฮาน เช้าทุกอันนี้ ได้
กับภายมาเป้นเขมน, มอน, เม้า, ล้า, เขมุ, มะลายูพอกเขอม
ได้เล้ามาตั้งถิ่นฐานยู่ในประเทเอินดูจีนพากใต้ก่อนคินชาว-
อื่นได้หลายพันปีมาแล้อ และได้ตั้งเป้นอานาจักใหง่ๆขึ้นสอง
อานาจักคือ:

๑.-<u>อานาจักทะอาธาอะดิ หลื อานาจักสีอิไฉ</u> อานา
จักนี้ตั้งยู่ทางตาเอันติก ตั้งแต่แดนเมืองนะคอนประถิมในประ-
เทเไทคืนไปถึงประเทเมอนแลาะพะม้าทางตาเอันออกตลอด
ถึงประเทเมะลายู.

๒.-<u>อานาจักโคตะปุระ หลื โคตะบูน</u> ตั้งยู่พากตา
เอันออกในพื้นที่อันเป้นเขตแดอางองๆจันทุกอันนี้ลาวไปจนถึง
ประเทเขมน.

โคตะปุระ เป้ยพาสาสันสะกริต แปอ่า เมืองตาเอัน
ออก คำอ่า โคตะปุระนี้ ตีมาถงกอ่า โคตะบูนแลาะลาวเธ้า
ถงกอ่า โคตะบอง หลื สีโคตะบอง (เมืองหลองของอานา
จักโคตะปุระนี้ ตามตำนานทางเพะบิมอ่า ตั้งยู่ใต้ปากบ้ำเจ-
บั้งไฟลาวไป ถงกอ่า เมืองโคตะบูน พายลุนได้ย้ายมาตั้งยู่-
ดงไม้ฮอกทางตาเอันติกทางเพะบิม เอิ้นชื่อ่า เมืองมะทุกะ

ນະຄອນ ຕໍ່ມາເມື່ອປະມານ ພ.ສ.ນ๔๕ (ກ່ອນ ค.ส.๑๑๕)ພຣະ
ຍາສຸນິດຕະທັມກະສັດຂອມ ໄດ້ຍ້າຍລົງໄປຕັ້ງຢູ່ເມືອງສາເກດນະ -
ຄອຍ ຄືເມືອງຮ້ອຍເອັດ ພາຍຫລັງຍ້າຍຈາກເມືອງສາເກດ ຈຶ່ງລົງ
ໄປຕັ້ງນະຄອນຫົມ ແລະອີກພວກນຶ່ງ ໄດ້ຂຶ້ນມາຕັ້ງວຽງຈັນ).

ສ່ວນເມືອງນະຄຸກຂະນະຄອນ ເດີມກໍມີກະສັດຂອມ ໄດ້ປົກ-
ຄອງຕໍ່ມາຈົນເຖິງພ.ສ.๕๐๐ (ກ່ອນ ค.ส.๑๑) ເມືອງນະຄຸກຂະ
ນະຄອນຈຶ່ງຮ້າງ ຕໍ່ຈາກນັ້ນມາຫລາຍຮ້ອຍປີ ເມື່ອຄົນຊາດລາວເຮົາ
ມາໄດ້ດິນແດນສ່ວນນີ້ໝົດແລ້ວ ຄົນຊາດລາວຈຶ່ງມາຕັ້ງເມືອງນະຄຸກ-
ຂະນະຄອນຂຶ້ນໃໝ່ທາງຝັ່ງຊ້າຍແມ່ນ້ຳຂອງ ຄືບໍຣິເວນເມືອງເກົ່າທາ
ແຂກທຸກວັນນີ້ ຕໍ່ມາເຖິງປີຂານ ຈຸລສັກຣາດ ໝກ๗ (ค.ส.๑๗๑๘)
ພຣະເຈົ້ານະຄອນຫລວງພິຊິດທິນທິສຣາຊທານີ (ນາມເດີມຊື່ ເຈົ້າ
ໜໍ່ເມືອງ) ຈຶ່ງປ່ຽນຊື່ເມືອງນະຄຸກຂະນະຄອນໃຫ້ເປັນເມືອງສີໂຄດ
ປຸນຕາມນາມເດີມ. ອານາຈັກສີໂຄດປຸນນີ້ ຈີນເອີ້ນວ່າ ເປາະ-
ໜ້ານ ຫລື ຟຸນັນ ຫລື ໂໝນ ຄືພະນົມນັ້ນເອງ.

ການທີ່ສັນນິດຖານດັ່ນວ່າ ພວກຂອມໄດ້ເຂົ້າມາຕັ້ງຫລັກ-
ຖານຢູ່ໃນອິນດູຈີນພວກໃດ້ກ່ອນຄົນຊາດອື່ນນັ້ນ ເພາະມີຫລັກຖານ -
ຫລາຍຢ່າງພໍເຊື່ອໄດ້ ຄື:

๑.ປູຮານວັດຖຸເກົ່າແກ່ ອັນມີຢູ່ແດນດິນດັ່ງກ່າວມານັ້ນເປັນ
ຕົ້ນວ່າ ຕາສາດຫີນ,ກູ່ຫີນ,ກຳແພງຫີນ,ສະຫີນ ລ້ວນແຕ່ເປັນສິ່ງ-
ຂອງພວກຂອມປູຮານທັ້ງນອນ.

๔. ถือสักสอบและพาสาที่มีอยู่ในสิลาเลกเก่าๆก็แม่น
อักสอบฮอมอันเงอกันกับฮอยพอกยึบเด้งบุฮาบ.

๕. พาสาเอ้าฮอยคับซาเดิม คือพอก ส่อย, ข้า, -
ฮเมบ, มะลายุ และ มอบ มีสำบงๆเป้นอันเงอกัน ถือย่าง
พาสาที่ใฮ้เป็กฮ้างๆเป้นถิ้บ พอกข้า, ส่อย, มอบ, ฮเมบ และ
มะลายุ ยังใฮ้พาสาเงอกันอยู่.

มุบเตดพอกฮอมอึบพะยึบมาอยู่สอันนะพุม

พอกฮอมได้พากันเฮ้ามาตั้งตลักถาบอยู่ในสุอันนะพุมปะ
เทดนี้ก่อนคั้งพุทสาบ คือก่อน ๑๕๐๐ ปีมาแล้อ แต่ที่อึบพะยึบ
มาตลายที่สุดนั้บ แม่นสไมฮอยพระยาอะโสกสาด เจ้าได้ถิ้บ
สเอียสาดอยู่เมืองปาตะลิบุด ในระหว่าง พ.ส.๑๑๕ เถิง
พ.ส.๑๑๗ (ก่อนคั้ง ค.ส.๗๑๕ - ๗๑๗).

มุบเตดที่พอกฮอม คือพอกแฮกอีนเด้งบุฮาบจะได้อึบพะ
ยึบเฮ้ามาอยู่ในปะเทดสุอันนะพุมคั้งพระยาอะโสกสาดนั้บ มี
ก่าอไอ้ในพั้งสือำพีมะหาอิงและในสิลาเลกฮอยพระยาอะโส
กสาดเองอ่า:

"เมื่ออะโสกสาฉุมมาบถึ้นสเอียสาฉสมบัดเป้นเจ้า
แผ่นดินในนะคอมปาตะลิบุด ได้ ๑ ปี พระอิงได้ยิกทับหลอง
ลิงมาติเอ้าปะเทดภะลิงคะรัดอันอยู่ทาง ใต้ ในกาบสิงคาม-
คาอนี้ ฉาอปะเทดภะลิงคะรัด ถือข้าตายหลายแสนคิน ส่อน

ที่ถูกจับเป็นชะเลียกำหลายแสน".

ย้อนไพสิงความคาจบี้ พอกอินเดังพากใต้จึ่งได้อิบพะยิบเข้ามาอู่ในปะเทดอินดูจินเป็นกาบใหง่ ในคาจนั้นพระยาอะโสกราดเกิดพระไหสั่งเอด จึ่งตันเข้ามานับถือพระพุทสาสนา แล้อย่อมมือกับพระโมกคันลิบุด จัดกาบสี่งผิกขุสู่สาสนาดอกไปเตียแต่พระพุทสาสนาในปะเทดต่างๆหลายปะเทด, ในปี พ.ส.๗๗ (ก่อนตั้ง ค.ส.๗๐ก) พระโสนะกับพระอุดระถือสี่งมาสุอันนะพูมปะเทด.

ตีมาเมื่อปะมาน พ.ส.๗๐๐ (ค.ส.๖ก) สาสนา - พราหมอันเป็นลัดทีสาสนาเก่าของพอกอินเดัง จึ่งได้แต่ตาย เข้ามาในปะเทดอินดูจิน โดยมีพราหมสูมี่งสี่ โกมทันยะเป็นสูนำมา โกมทันยะพราหมมาได้กับบุดติพระยาธอม พายลุนเลียได้เป็นกะสัดของพอกธอมสืบเชื้อสายลิงมา ดั่งนั้น สาสนาพราหมจึ่งจะเริ่นรุ่งเรืองตั้งแต่บัดนั้นมา จินถึงสไมของพระเจ้าไสยะอะระนับที ๗ จึ่งได้สร้างตาสาดหินเมืองนะคอนหินขึ้น ตามแบบย่างสาสนาพราหม ในปี ค.ส.๕๖ก ตีมาถึงปี ค.ส.๑๐๖ก กะสัดของมอิงนี่งก็ได้มาสร้างตาสาดหินนะคอนอัดขึ้นตามแบบย่างสาสนาพราหมดั่งดูงอกัน ในละยะตั้งแต่ระหย่าง ค.ส.๕๖ก ถึง ค.ส.๑๐๖ก เซี่งเป็นเอลานานถึง ๔๐๐ ปีนี้ เป็นเอลาที่พอกธอมกำลังมีอำ -

ນາຄຸ່ງເຮືອງຢູ່ໃນອິນດູຈີນ ໃນລະຍະນີ້ ພວກຂອມໄດ້ແຜ່ຂາຍອາ
ນາເຂດຂຶ້ນໄປເຖິງອານາຈັກຊຸງແສນ ຊຸງຮາຍ ແລະໃນຣະ -
ຫວ່າງນີ້ ພວກຊາລາວເຮົາກໍາລັງອົບພະຍົບລົງມາຈາກປະເທດຈີນ
ແລະໄດ້ມາປະທະກັບພວກຂອມ ດັ່ງຈະກ່າວຕໍ່ໄປໃນບັ້ນລາວອົບພະ
ຍົບລົງມາໃນບົດໜ້າ.

<u>ຊາດລົວະ ຫລື ລະວ້າ</u> ຄົນຊາດນີ້ສັນນິດຖານວ່າ ແມ່ນ-
ຊາດລາວເດີມພວກໜຶ່ງເຊິ່ງໄດ້ເຂົ້າມາຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ໃນປະເທດອິນ-
ດູຈີນພາກເໜືອກ່ອນພວກຂອມ ຄືຕັ້ງແຕ່ເມືອງລົບບຸຣີຂຶ້ນໄປເຖິງອາ-
ນາຈັກຊຸງແສນຕໍ່ແດນເມືອງຢູນານຂອງຈີນທຸກວັນນີ້ ພວກລົວະ -
ເປັນຊາດທີ່ບໍ່ມີຄວາມຈະເຣີນເທົ່າທຽມພວກຂອມ ດັ່ງນັ້ນເມື່ອພວກ-
ຂອມແຜ່ອໍານາດຂຶ້ນມາທາງເໜືອ ພວກຂອມຈຶ່ງຍາດເອົາດິນແດນ-
ຂອງພວກລົວະໄປໝົດ ພວກລົວະຈຶ່ງເສື່ອມສູນລົງ ກາຍມາເປັນພົລ
ເມືອງຂອງພວກຂອມດັ່ງດຽວກັບພວກຂອມເດີມ (ຂ້າ) ກາຍມາ-
ເປັນພົລເມືອງຂອງລາວທຸກວັນນີ້.

------== o ==------

ບັ້ນທີ ๑

ກຳເນີດຊາດລາວ

---o---

ນັກປາດທາງອີຊາປະອັດສາດທັ້ງຫລາຍ ໄດ້ລົງຄວາມເຫັນ ວ່າ ໃນພິພົບນີ້ ມີມະນຸດເກີດຂຶ້ນເປັ້ນເວລາປະມານແສນປີມາແລ້ວ ແລະຄາດຄະເນວ່າ ດິນແດນອັນເປັ້ນບ່ອນເກີດຂອງມະນຸດດັ້ງເດີມ ນັ້ນຢູ່ໃຈກາງຊຸມພູທີບແຖວພູເຂົາອັລໄຕ ອັນເປັ້ນດິນແດນພາກໃຕ້-ຂອງມົງໂກລເຽ ນີ້.

ມະນຸດທີ່ເກີດຈາກໃຈກາງຊຸມພູທີບນີ້ມີຫລາຍພວກ ແຕ່ພວກ-ໃຫ່ຍ່ໆທີ່ຕັ້ງຫລັກຖານຫາກິນຢ່ໃນດ້ານອາຊີນີ້ ๔ ພວກຄື:

๑. <u>ພວກຈີນ</u>:- ຫາກິນດ້ວຍການລ້ຽງສັດຢູ່ເລາະລຽບທະ-ເລສາບແຄັສປຽນ ທາງທິດອາຄະເນ (ພາກຕາເວັນອອກກ້ຳໃຕ້)

๒. <u>ພວກຕາດ</u>:- ອາໄສຢູ່ຕາມລຽບທະເລຊາຍ ຫາກິນ - ດ້ວຍການປຸ້ນ ໃຊ້ມ້າເປັ້ນພາຫະນະ

๓. <u>ພວກຊະນົງຍ້</u>:- ອາໄສຢູ່ດິນແດນອັນເປັ້ນປະເທດເກົາ ຫລີ (ກໍເຂ) ຕລອດເຖິງມົງໂກລ ຫາກິນດ້ວຍການປຸ້ນເໝືອນກັນ.

๔. <u>ພວກອ້າຍລາວ</u>:- ຕັ້ງຫລັກຖານຢູ່ດິນແດນຂະຫວ່າງແມ່-ນ້ຳຂອງໂຕ ກັບ ແມ່ນ້ຳຢັ້ງຈ້ (ແຍງຊີກຽງ) ອັນເປັ້ນອານາຈັກ-ຂອງຈີນດຽວນີ້ ພວກອ້າຍລາວທຳມາຫາກິນດ້ວຍການກະສິກັມ.

ຄົນຊາດລາວໄດ້ມາຕັ້ງຫລັກຖານຢູ່ເລາະລຽບແມ່ນ້ຳຂອງໂຕ

ນີ້ ແຕ່ຍະຫວ່າງກ່ອນພຸທສັກຣາ ๑๕๐๐ ປີມາແລ້ວ.

ກຳເນີດຄຳວ່າ ລາວ

---==o==---

ກຳເນີດຄຳວ່າ ລາວ ຫລືຄົນຊາດລາວເຮົາທີ່ເອີ້ນຊື່ວ່າລາວ ນັ້ນມີກ່າວໄວ້ຕ່າງໆກັນດັ່ງນີ້:

ก. ໃນພົງສາວະດານຊາດໄທ ຂອງຫລວງວິຈິດວາທະການ ກ່າວໄວ້ວ່າ ລາວ ມາຈາກຄຳວ່າ ລິວະ ຫລື ລະວ້າ ເຊິ່ງເປັນ-ຊື່ຂອງຄົນຊາດໜຶ່ງ ອັນຕັ້ງຫລັກຖານຢູ່ໃນດິນແດນສ່ວນນີ້ມາກ່ອນ, ເມື່ອພວກໄທອົບພະຍົບລົງມາຢູ່ປົນກັບຄົນພວກນີ້ ພວກໄທນັ້ນຈຶ່ງເອີ້ນ ວ່າ ລາວ.

ข. ໃນໜັງສືນິທານຂຸນບໍຣົມຣາຊາທິຣາດກ່າວໄວ້ວ່າ ຄົນ ຊາດລາວເຮົານີ້ເກີດມາຈາກນ້ຳເຕົ້າໃຫ່ຍ່ສອງໜ່ວຍ ໜາກນ້ຳເຕົ້ານັ້ນ (ຄຳປາລີວ່າ ລາວຸ) ດັ່ງນັ້ນ ຄົນລາວເຮົາຈຶ່ງມີນາມວ່າລາວ ຕາມຊື່ຂອງໜາກນ້ຳເຕົ້າ.

ค. ໃນຕຳນານເຣື່ອງຊາດໄທ ຂອງພຣະຍາອະນຸມານ-ຣາຊທິນກ່າວໄວ້ວ່າ ກ່ອນຈະໄດ້ຊື່ວ່າ "ລາວ" ມີເຣື່ອງກ່າວໄວ້-ດັ່ງນີ້:

ແຕ່ກ່ອນຄົນພວກນີ້ ຕັ້ງຖິ່ນຖານຢູ່ລະນ້ຳຂອງ ຂ້າງພູ ເຂົາອັນເປັນເຂດແຂວງເມືອງເສສອນ ຂອງຈີນທຸກວັນນີ້ ໃນຄົນ-ພວກນັ້ນມີຍົງຄົນໜຶ່ງ ມີລູກຊາຍ ๗ ຄົນ ເວລານາງຈະມີລູກຄົນທີ ๗

ນັ້ນ ນາງໄດ້ໄປລ້ອນປາຕາມລຽບແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະໃນຂນະນັ້ນຕາ-ກິດວ່າ ມີຂອນໄມ້ເປັນເກັດໆມາພາດຂາ ແຕ່ນັ້ນມານາງກໍໄດ້ລຸກ ຄົນທີ ๙ ເມື່ອກຸມມານຕູ້ເກີດລຸນໃຫ່ຫ່ໍແລ່ນຕັນ ແມ່ກໍພາໄປຫາປາ-ໃນແມ່ນ້ຳຂອງອີກ ເວລານັ້ນມີນາກຕົວນຶ່ງມາຮ້ອງຖາມນາງວ່າ"ລຸກ ເຮົາຢູ່ໃສ?" ນາງມີຄວາມຕົກໃຈຈຶ່ງຮ້ອງຂຶ້ນໄດ້ຄຳດຽວວ່າ "ເກົ້າ ຫລ້ຳ" ແລ້ວກໍແລ່ນໜີໄປພ້ອມກັບໝວກລຸກຕູ້ໃຫ່ ສ່ວນລຸກຕູ້ນ້ອຍໜີບ່ໍ-ທັນ ນາກຈຶ່ງລົງມາແລບລືນເລັ່ງຫລ້ຳ ຕໍ່ມາເມື່ອຊາຍທ້ຳ ๙ ນັ້ນ - ໃຫ່ນາມີຄອບຄົວ ກຸມນາງຄົນທີ ๙ ເປັນຄົນມີປັນຍາສລາດກວ່າໝູ່ ຄົນທ້ຳຫລາຍຈຶ່ງພ້ອມກັນຍົກໃຫ້ເປັນຫົວໜ້ານຳຄອງໝູ່ ຕໍ່ມາ ຊາຍທ້ຳ ๙ ນັ້ນໄດ້ເປັນກົກເຄ້ຳຂອງຊາວລາວ ຈຶ່ງເອີ້ນວ່າ ພວກອ້າຍລາວ.

ໃນພົງສາວະດານຈີນ ຮຽກພວກອ້າຍນ້ອງທ້ຳ ๙ ນີ້ວ່າພວກ ລີ ແລະຮຽກປະເທດຂອງ ພວກລີ ນີ້ວ່າ ປະເທດຈົກ ໃນຮະຫວ່າງ ກ່ອນພຸທສັກຮາດ ๑๐๕๕ ນັ້ນ ພວກລີ ທ້ຳ ๙ ເມືອງເຊິ່ງເປັນອ້າຍ ນ້ອງກັນນັ້ນໄດ້ທຳສົງຄາມກັບຈີນເປັນການໃຫ່ ດ້ວຍນັ້ນ ຄຳວ່າຫລ້ຳ ກັບ ລີ ຄົງແມ່ນຄຳດຽວກັນ ຕໍ່ມາສຽງເລີຍປ່ຽນເປັນ ລຸ ແລ້ວ-ປ່ຽນເປັນ ລວ ຕໍ່ມາເລີຍເປັນ ລາວ ຄຳທີ່ຈີນເອ້ີວ່າ ເກົ້າ-ຫລ້ຳ ຫລື ກົວລຸ ນັ້ນກໍໝາຍຄວາມວ່າລາວທ້ຳ ๙ ນັ້ນເອງ.

๑. ມີນັກປາດລາງທ່ານເຫັນວ່າ ຄຳວ່າ ລາວ ແມ່ນຄຳ-ດຽວກັນກັບຄຳວ່າ ດາວ ເພື່ອງມາຈາກພວກລາວຢູ່ບ່ອນສູງ ແລະມີ

ความจะเอินมาก่อนจิน จึ่งเป้นพวก ๑าอ ตลี ทงน, แฤน , ไท, ไท้ เฮ็งพายความอ่า ฟ้า ด้ำดงอกับ ด้ำนั้น ลาอ ก็-ต้องแปอ่า ฟ้า ได้ เพาะสงๆติอ ๑. กับเป้น ล. พวกเธ้า จึ่งมีลัดทิฐิติฟ้ามาแต่เดิม.

เตดเติมในข้อ ค.และ ๆ.นี้มีตลักฤาษพอเชื่อได้คือ:

๑. ในตำนานพิงสาอะดาบจินได้ก่าอไอ้อ่า ถิ่นฤาษ-ตั้๋งเดิมของชาดลาอนี้ ตั้๋งอู่บ้อธิเอบพู่อ้ายลาอ อันตั้๋งอู่ในเขด เมือๆเลสอบของจินทุกอันนี้ และะแม่น้ำของบ่อบพวกอ้ายลาอ อู่นั้นสงก่อ่า "เก้าตลั้ง" เฮ็งตีมาจินป่งบไปอ่า ก็อลุงกง แปอ่า แม่น้ำมากทั้๋ง ๙ พายความอ่าเป้นถิ่นฤาษของชายทั้๋ง ๙ เฮ็งเป้นต้นเดิมของชาดลาอ และก่าอไอ้อีกอ่า เบื้อๆ-จากคินชาดลาอ มีละกุนสืบมาจากมาก พวกอ้ายลาอจึ่งนิยม นับถือมาก มักสักรูบมากใส่แขน (จินทาๆเมือๆเลสอบนิยม-สักรูบม้ากอบกังอแขน เบื้อๆจากข้อนี้เอๆ).

๑. เมื่อพวกชาดลาออิบพะยิบลิๆมาอู่ทาๆเมือๆแฤน ในสไมชุนลำ จินก็เอ็นเมือๆแฤนในสไมนั้นอ่า เก้าตลั้ๆ และะ เอ็นแม่น้ำของๆ บ่อนชื่เมือๆชงๆธู่อ่า ก็อลุงกงๆ ตามนาม เดิม.

ม. ในพั๊งสือเรื่องท้าวธู่ทาวเจือๆ ก็เอ็นเมือๆของๆ ชุนลำอ่า เมือๆกาตลิๆ (มาจากเก้าตลั้ๆ นั้นเอๆ) ด้ำก่าอ

ไอ้ในตอนขุนลำยะลิงมาติเอิาเมืองปะกัน (ซฺงาขอาง) อ่าะ

พธะบาดท้าอ ล้านโลภผฤนลำ
ทัมยำกิน <u>ภาชลิง</u> ยู่ภะเสิมขูล้าง
ทุภไหพ้อม ขุนผฤนเลียก่าอ
ออมพธะน้าอ ลิงพ้อมไพ่ผิน.

๑. ในพั้งสือเรื่องขุนทึงก่าอไอ้อ่า ท้าอขุนเทียงไปได้กับนางเอกไค้ ลูกสาอพธะยานาก ยู่พองภะผสผสมย่านผล้อได้ลูกออกมาชื่ ท้าอขุนทึงๆ จึงได้มาล้างเมืองซฺงาใพ่อีก. เรื่องนี้สันนิกฐานได้อ่า พอกขุนเทียง ขุนทึง เป้นพอกธอมเจิ้งสืบเชื้อสายมาจาก นางจามะเทอี ที่ได้ขึ้นมาคองเมืองทะธีพุนไช (ลำพุน) แต่ธะหอ่าง พ.ส.๑๐๐๕ สไมนั้น ลาอเธิาลิงมายู่ในอานาจักหยงผสผล้อ พอกธอมกับลาอจึงได้ไปมาหาสู่กับต่ำมาหลายเฉิ้นคินจินขุนเทียงมาได้กับนางเอกไค้ นางเอกไค้นั้นผม่นลูกภะสัดเมืองหยงผ ลาอหยงผสืบเชื้อสายมาจาก หล้ง, ลิ, ลุง, ลอง ด้งนั้นจึงธงกอ่านางลองผละคำอ่า ลอง นี้หายคอามอ่า นาก (ลอง ผม่นคำลาอ , นาก ผม่นคำปาลิ) ด้งก่าอไอ้ในพั้งสือสิบไชตอนนึงอ่า :

"เป้นด้งลาคอนบ้า นางลองลืมเผด
เทียงห่ายพ้า หยงฉ่ำสิ้งหิ"

ผละในพั้งสือเอดสันตธะอ่า:

"ແປ້ນອັດໜ້າ ພີ່ຈັກແຕ້ມລາຍລວງ
ເວງປີ່ພີ່ຈັກໃສ່ຊໍ່ຟ້າ" ເປັນຕົ້ນ.

ສະນັ້ນ ຄຳວ່າ ລາວ ຈຶ່ງອາດແປງມາຈາກຄຳວ່າ ລວງ , ລຸງ, ລື, ຫລ້ຽ ດັ່ງກ່າວແລ້ວ.

๕. ຊື່ນະຄອນຫລວງຂອງຊາດລາວ ໃນສໄມຂອງພວກອ້າຍ ລາວ ກໍເອີ້ນ ນະຄອນລຸງ ຫລື ເມືອງລຸງໆນີ້ຢູ່ທາງທິດເໜືອ ຕອນ-ກາງຂອງແມ່ນ້ຳຂອງໂຫ.

๗. ເນື່ອງຈາກຄົນຊາດລາວສືບສະກຸນມາຈາກ ລວງ, ລຸງ, ຫລ້ຽ ດັ່ງນັ້ນ ຄົນຊາດລາວຈຶ່ງນິຍົມຖືນາກ ໃຊ້ຮູບນາກເປັນຕາປະ-ຈຳຊາດສືບມາຈົນເຖິງທຸກວັນນີ້.

ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ "ລາວ"

ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າ ລາວ ນີ້ມີຊັ້ນນິດຖານໄວ້ຕ່າງກັນ-ດັ່ງນີ້:

๑. ທ່ານສາສດຣາຈານ ຄຣິຟຕັນດອດ (ຄົນອະເມຣິກັນ) ກ່າວໄວ້ວ່າ ລາວ ແປວ່າ ໃຫ່ ຫລື ຄົນໃຫ່ ໝາຍຄວາມວ່າ : ຊາດລາວເປັນຊາດໃຫ່ມີຄົນຫລາຍ ແລະມີຄວາມຈະເຣີນ ຫລືເປັນ ຊາດມີອາຍຸຍືນທັນສຸງໃນສໄມບູຮານ.

๑. ທ່ານເຈົ້າຄຸນທັມມະທິຣະຣາຊມະຫາມຸນີ (ທິຣ) ກ່າວ-ໄວ້ໃນໜັງສືພິມຣາຍເດືອນໂຍນົກວ່າ ລາວ ອາດຜ່ຽນມາຈາກຄຳ-ວ່າ ດາວ ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າ ຟ້າ ຫລື ສຸງສຸດ ເພາະພວກລາວ

ເຮົາມີຄຳນວນເດີມຢູ່ບ່ອນຮາບສູງ ໃນປະເທດຈີນ ແລະຄືຕົວອ່ານ - ເປັນພວກຈະເຣີນສືບເຊື້ອສາຍມາຈາກແຖບ ຄຳວ່າ ແຖບ, ທງນ, ໄທ, ໄທ ກໍໝາຍຄວາມວ່າ ຟ້າ ດ້ວງເງອກັນ.

ม. ຂ້າພະເຈົ້າເຫັນວ່າ ຄຳວ່າ ລາວ ຕ່ງນມາຈາກຄຳ-ຫລ້ວ, ລີ, ລຸງ,ລວງ ແລະຄຳວ່າ ລວງ ຕ່ງນມາເປັນ ຫລວງກໍ ໄດ້ ດ້ວຍນັ້ນ ລາວ ຈຶ່ງຄວນໝາຍວ່າ ໃຫ່ ຫລື ຈະເຣີນ ດ້ວງເງອ-ກັນ.

ຢ່ານໃດກໍຕາມ ຄົນຊາດລາວເຮົານີ້ໄດ້ມີກຳເນີດມາແລ້ວ ໃນ ໂລກພ້ອມກັບຄົນຊາດຈີນນັບວ່າເປັນຊາດເກົ່າແກ່ທີ່ສຸດ ໃນໂລກຊາດ ນຶ່ງ ເຊິ່ງມີຄວາມຈະເຣີນກ້ວາງຂວາງບໍ່ຕ່ຳກ່ວາຊາດອື່ນໆ ໃນສໄມ-ດ້ວງເງອກັນ.

---==o==---

ບັ້ນທີ ນ

ອານາຈັກເດີນຂອງລາວ

---== o ==---

ຊາດລາວໄດ້ຕັ້ງຫລັກຖານຢູ່ໃນດິນແດນໃນຣະຫວ່າງແມ່ນ້ຳ-ຮວງໂຫ ກັບ ແມ່ນ້ຳຢັ້ງຈີ (ແຍງຊີກຽງ) ອັນຢູ່ໃນປະເທດຈີນຕອນເໜືອ ເຂດຂອບທຸກອັນນີ້ເປັນດັ້ງເດີມ ແລະມີເມືອງໃຫ່ຢູ່ ๘ ເມືອງ ຄື:

๑. ເມືອງລຸງ ຢູ່ຕອນຕົ້ນແມ່ນ້ຳຮວງໂຫດ້ານເໜືອ

๒. ເມືອງປາ ຢູ່ຕອນໃຕ້ແມ່ນ້ຳຮວງໂຫ ເໜືອເມືອງເຂ-ຂອນ.

ຕໍ່ມາພວກເຮົາໄດ້ຕັ້ງເມືອງຂຶ້ນອີກເມືອງນຶ່ງຊື່ວ່າເມືອງງ້ຽວ ແຕ່ເມືອງປາເປັນເມືອງໃຫ່ແລະສຳຄັນກວ່າເມືອງອື່ນໆໃນສໄໝນັ້ນ ຄົນຊາດອື່ນຮຽກພວກລາວວ່າ "ມຸງ" ພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນຈີນໄດ້ສົ່ງ-ຣາຊທູດມາຈະເຈີນທາງພຣະຣາຊໄມຕີຢູ່ນະຄອນປາ.

ຕໍ່ມາເມື່ອປະມານ ຮ๔ປ ປີກ່ອນຄຣິຕສັກຣາດ ພວກຊາດ-ຕາດ ໄດ້ເຂ້ົາມາຮົບເລອພວກຈີນ ແລ້ວເລີຍເຂ້ົາມາຮາອີພວກລາວ ທີ່ນະຄອນລຸງດ້ວຍ ພວກຊາດລາວນະຄອນລຸງ ຈຶ່ງອົບພະຍົບໜີໄພລົງ ມາຢູ່ນະຄອນປາ ຕໍ່ຈາກນັ້ນມາອີກປະມານ ๗๐ ປີ ພວກຈີນໄດ້ເຂ້ົາ ມາຮົບເລອນະຄອນປາ ແລະ ນະຄອນງ້ຽວ ຂອງພວກລາວໆ ຈຶ່ງ-ອົບພະຍົບລົງມາຢູ່ທາງໃຕ້ຂອງເມືອງເຂຂອນຕລອດລົງມາເຖິງ -

ເມືອງກຸຍຈິວ ກວາງຕຸ້ງ ກວາງໃສ ແລະເມືອງຢູນານ ຂອງຈີນ-ທຸກວັນນີ້ເປັນອັນນາກ ເວລານັ້ນພວກຈີນເອີ້ນຊາດລາວວ່າ ໄ๓ - (ຄຳນີ້ເອງພາຍລຸນນາເລີຍອອກສຽງວ່າ ໄທ) ເຕ່ເຖິງດັ່ງນັ້ນ-ພວກນະຄອນປາ ກໍຍັງຮັກສາເອກຣາດໄວ້ໄດ້ຢູ່.

ເຖິງ ພ.ສ.๑๐๕ (ກ່ອນ ค.ส.๗๗๕) ພວກລາວນະຄອນປາ ຖືກຈີນມາຮົບເລວອີກ ພວກຊາດລາວໄດ້ຕໍ່ສູ້ຢ່າງແຂງແຮງຕົນ-ສຸດທ້າຍ ສູ້ພວກຈີນບໍ່ໄດ້ ຈຶ່ງໄດ້ພາກັນຖິ້ມເມືອງໜີລົງມາໂຮມຢູ່ກັບພວກມາກ່ອນ ເຖິງປີ ພ.ສ.๑๙๗ (ກ່ອນ ค.ส.๑๔๗) ພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນຈີນນາມວ່າ ຈີນຊີຮ໋ອງເຕ ຕັ້ງກຳແພງໃຫ່ຍຂອງປະເທດຈີນອັນຍາວເຖິງ ๑๐.๐๐๐ ລີ້ (ລີ້ນຶ່ງທົ່ງກັບ ๕๐๐ ແມັດ) ໄດ້ຍົກທັບມາຕີນະຄອນງ້ວງອຂອງລາວ ພວກນະຄອນງ້ວງອເສັ່ງເມືອງໃຫ້ແກ່-ຈີນໃນປີ ພ.ສ.๗๑๕ (ກ່ອນ ค.ส.๑๑๕) ແລ້ວເລີຍແຕກລົງມາ-ໂຮມຢູ່ກັບພວກມາກ່ອນ.

ເມື່ອພວກລາວລົງມາໂຮມກັນໄດ້ແລ້ວກໍຕັ້ງເມືອງຫລວງຂຶ້ນອີກເມືອງນຶ່ງຮຽກວ່າ ນະຄອນເພງາຍ (๑) ມີຂຸນເມັ້ງ (ຂຸນ-ເມືອງ) ເປັນກະສັດ ໃນສໄມນັ້ນພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນຈີນນາມວ່າ ອູ້ຕີ

---

(๑)ໜັງສືພົງສາວະດານຊາດໄທຮຽກວ່າ ເມືອງຕາໃຍ ໃນໜັງສືເຣື່ອງຊາດໄທຮຽກເມືອງນີ້ຕ່າງໆກັນວ່າ ເປະຫງາຍ, ເພງາຍ - ເປງາຍ, ຕາໃຍ, ຕາຍອງ ກໍມີ ໃນໜັງສືໄທຈລາຮຽກວ່າ ເມືອງ-ປາກອ້າຍ ຫລື ໂພງາຍ ທຸກວັນນີ້ຈີນຮຽກວ່າ ປຸເອີ໋ຟ.

ได้แต่งใต้ทูตคนะนึ่งไปสืบเบิ่งพุทสาสนาในประเทดอินดู, ทูตจีนคนะนั้นจะเดินทางต่านบะคอนเพาย เจ้าขุนเม้งบ่ยอมใต้ต่านไป พระเจ้าอู่ตี คงเจิ่งยกทับมาตีบะคอนเพาย ขุนเม้งได้ทำการต่สู้หลายปี สุดท้ายเลยตกเป้นเมืองขึ้นของจีนในระหว่างปี พ.ส.๑๕๗.

เถิงปี พ.ส.๕๕๑ (ค.ส.๗) ประเทดจีนเกิดการบกะบิดอุ้นอาย ขุนอ้งเมืองกะสัดตู้สืบสะกุนบะคอนเพาย เต้นเป้นโอกาดดี จิ่งประกาดอิสระพาบแยงขัดบ่ยอมขึ้นกับจีน - และได้คองเมืองเป้นเอกราดตี่มาจีนเถิง พ.ส.๕๗๗ (ค.ส.๕๐) จิ่งถืกจีนยกทับมาตีอีก เลยได้ยอมเป้นเมืองขึ้นของจีนดั่งเก่า.

ในระหว่างนี้ คันชาดลาวได้แตกกันออกเป้น ๑ - พวกคือ :

๑. พวกอยู่บะคอนเพาย สงกว่า พวกอ้ายลาว

๑. พวกอยู่ทางใต้ สงกว่า พวกงายลาว.

เถิง พ.ส.๘๐๐ เสด(ค.ส.๖๗) พระเจ้าแต่นดินจีนอิงบีงนามว่า มิ่งตี หลิงฝันเต้นธัสมิสาอธุ่งเรืองพุ่งขึ้นฟ้าอยู่ทางตาเอ้นตก พวกเสนาตู้ใกล้พากันทอายว่า ธัสมินั้นแม่นสาสนาใหม่ชื่อ "โพ" คือสาสนาที่ธุ่งเรืองอยู่ในประเทดอินดู พระเจ้ามิ่งตี ได้ฉาบดั่งนั้น จิ่งแต่งคนะทูดไปสืบเบิ่ง

คนะหุดจินออกไปอินเดังเป้นเอลา ๗ ปีจึ่งกับมาและได้นำ
เอาพระพุทธรูป พระทัม พระสิง มาด้วย(พระสิงที่มานั้นเป้น
ฝ่ายลัดทิมะหายาน) พระเจ้ามิ้งตี หริงมิสัดหาเตลื้อมใส-
และได้แต่ตายพระพุทสาสนานั้นไปในนาๆประเทดที่ยู่ใกัล้ ,
ในสไมนั้น พระเจ้าแต่นดินลาอาอิงนึ่งพระนามอ่า ขุนหลอา-
ลิเมิา ยู่นะคอนาายลาอ อานาจักหยาแสกได้นับถือพุทสาสนา
ในปี พ.ส.๗๑๑ แต่เป้นฝ่ายลัดทิมะหายาน.

เถิา พ.ส.๗๑๑ (ค.ส.๗๕) ขุนหลอาลิเมิา สั่งา -
พระจิน ขุนไลลาอ ธาฤโอธิดได้คอาเมืองแหน เอลานั้น -
พอกจินถือ่า นะคอนาายลาอ เป้นเมืองขึ้นของจิน จินจึ่า-
สึ่งขุนนาางจินมากำกับ ขุนไลลาอ บ้ายอมพอกจินจึ่งยกทับมาติ
นะคอนาายลาอๆจึ่งตกเป้นเมืองขึ้นของจิน แล้อจึ่งบังคับใช้
คนลาอเสังล่อย ฉายสะกับคนนึ่งใช้เสังเสื้อสองตืนกับเกือทำ
นึ่า แต่นั้นมาพอกลาอกำพากันอิบพะยิบลิงมาหาางใต้เสื้อยๆ.

---------- o ----------

ບັ້ນທີ ๔

ອານາຈັກລາວໝອງແສ ຫລື ນ່ານເจ້ົາ

----== o ==----

ໝອງແສເປັນໝອງອັນກວ້ານ ໃຫງ່ ຕັ້ງຢູ່ທາງຕາເວັນອອກແມ່ນ້ຳຂອງ ໃນເຂດແຂວງນິນທິນຢູນານຂອງຈີນທຸກວັນນີ້ ແຕ່ບູຮານເຮົາເອີ້ນໝອງນີ້ວ່າ ໝອງແສ ຫລື ໝອງກະແສແສນຍ່ານ ຈີນເອີ້ນວ່າ : ຕາລີຟູ.

ໃນສໄມນະຄອນງາຍລາວຕົກເປັນເມືອງຂຶ້ນຂອງຈີນນັ້ນຄົນ-ຊາດລາວອ່ອນຫລາຍໄດ້ພາກັນອົບພະຍົບລົງມາຕັ້ງບ້ານເຮືອນຢູ່ເລາະລຸງບໝອງແສນີ້ ພໍດີໃນສໄມນັ້ນ ພວກຈີນໄດ້ແຕກກັນອອກເປັນ ມ - ພວກຄື: ໂจໂส ພວກນຶ່ງ, ເລ້ົາປີ ພວກນຶ່ງ, ຈຸ່ນກວານ ພວກນຶ່ງ , ອານໃสเຫตุที่พวกจีนเกิดแตกกันแลละมิอเมืองอิบเลอกันอยู่นี้ ພວກລາວจึงมีโอกาสได้ตั้งตัว ແລະสร้างเมืองใหญ่ๆขึ้นได้เถิง ๗-ເມືອງຄື:

๑. ເມືອງ ມ້ົງจุ้ย (ตันจะแม่นเมืองสุย)
๒. " เอ้ิงเจ้ (บ่ฉาบอ่าแม่นเมืองใด)
๓. " ล้างกิง (ตันจะแม่นล้านกุง)
๔. " เห้ังจ้งง (ตันจะแม่นที่งจ้าง)
๕. " ชิล้าง (ตันจะแม่นจงงล้าน)
๗. " ม้ัง เส (เมืองแสคือเมืองหมองแส)

ບັນດາເມືອງທັງ ๗ ເມືອງນີ້ ເມືອງໜອງແສເປັນເມືອງ - ໃຫ່ຜລະເປັນເມືອງຫລວງຂອງປະເທດ ເຫດນັ້ນ ນາມປະເທດ - ຂອງລາວໃນເວລານັ້ນ ຈຶ່ງຮູ້ກວ່າ ອານາຈັກໜອງແສ ຫລື ນ່ານ ເຈົ້າ ອານາເຂດ ອານາຈັກລາວໜອງແສໃນສໄມນັ້ນ ປະຊາຊົນ - ຂອງຈີນກ່າວໄວ້ວ່າ:

๑.ທິດພາຍັບ ຕິດຕໍ່ກັບປະເທດຊຸ້ຽງຝັ້ນ(ຄືປະເທດທິເບຕ໌)

๑.ທິດເໜືອ ຕິດຕໍ່ກັບເມືອງຫງິວເຈົ້າ

๓.ທິດອາຄະເນ ຕິດຕໍ່ກັບປະເທດເກົ້າຈີ້(ຄືປະເທດແກວ)

๔.ທິດຕາເວັນອອກ ຕິດຕໍ່ກັບເມືອງຈຸນ(ແຂວງໄກວເຈົ້າ)

๕.ທິດຕາເວັນຕົກ ຕິດຕໍ່ກັບເມືອງໝ້ົ້ວ(ເມືອງມະຄະທະ ຄື ອິນດ້ົ)

๗.ທິດໃຕ້ ຕິດຕໍ່ກັບເມືອງນຸຍຫວ້ຍ

๗.ທິດຫໍຣະດີ ຕິດຕໍ່ກັບເມືອງພ້ົ

๘.ທິດອີສານ ຕິດຕໍ່ກັບເມືອງຈີນໝ່.

ພວກລາວໃນອານາຈັກໜອງແສໄດ້ຕ້ັງຕົວເປັນເອກຣາດປົກ ຄອງບ້ານເມືອງເປັນສຸກສະບາຍ ຕໍ່ມາປະມານ ๑๐๐ ປີປາຍ ຄັນ ເຖິງ ພ.ສ.ภ๗๘ (ค.ส.๑๑๕) ຂົງເບ້ົ ແມ່ທັບຄົນສ້ຳຄັນຂອງ ພຣະເຈົ້າເລ້ົາປີ ໄດ້ຍົກທັບມາຕີອານາຈັກໜອງແສ ເຈ້ົາບະຄອນ-ໜອງແສໄດ້ທ້ຳການຕໍ່ສູ້້ຢູ່່ຫລາຍປີ ສຸດທ້າຍຕ້ອງຍອມເປັນເມືອງຂ້ຶ້ນ ຂອງຈີນ ແຕ່ນ້ັນມາ ພວກລາວຖືກຈີນບ່ງບ່ຽນຂ່ີ້ເຕ່ງຫລ່ຽ ກໍ

ผากับอิบพะยิบลิงมาหาๆใต้สเมิ.

เถิง พ.ส.ฒฒ๕ (ค.ส.๒๓๕) พอกลาวอีย้ายู่ในเมืองทั้ง ๗ เมืองนั้น กับตั้งติอภู้อีสธะพาบได้อีก และได้ปีกคองกับเอง ตั่มาจิบเถิง พ.ส.๑๑๓๑ (ค.ส.๗๑๓) จึ่งมีพธะกะสัดลาวอิงบึ่ง พธะนามอ่า สีทะบะธะ (๑) หลื สิบุโล (จิบเยิ้นอ่า ซิอโบ้อทล้ำ) ได้ทัอนโธมเมืองลาวทั้ง ๗ เมืองนั้น, เอ้าเป้นอัคบานดงอกับ ตั้งแต่นั้นมา ธาฉอาบาจักลาวฒองแลกับมีคอามจะเธินกอ้างฉอางขึ้นอีก ด่ำนั้น พธะเจ้าสีทะบะธะ จึ่งได้สี่งธาฉทูดไปตุกสัมพันทะไมตีกับพธะเจ้าแต่นดินจิบ นามอ่า เกิงจิงธัยงเต้ ๆ กิทธิงตัอนธับเป้นย่างดิ.

ตั่มาเถิง พ.ส.๑๑๑๕(ค.ส.๗๕๕) พธะเจ้าสีทะบะธะ สังงพธะฉิน พธะเจ้าจโลเสิ้ง ธาฉโอธิด (หลองแส) ได้ขึ้นสเวียธาดในบะคอบฒองแส พธะอิงกิได้ตุกสัมพันทะไมตีกับปะเทดจิบอีก คือในปี พ.ส.๑๑๗๗ (ค.ส.๗๗๐) พธะอิงได้สเด็ดไปปะเทดจิบ ในงานธาฉพิเสกพธะบาๆบุฉักหงบ.

---

(๑) ฒังสีพิงสาอะดาบฉาดไทอ่า พธะเจ้าสีทะบะธะ - เกิดที่เมืองเวงฉัง เมื่อ พ.ส.๑๑๕๗ จึ่งได้เป้นภะสัด - แล้อสร้างเมืองฒองแสขึ้น ในปี พ.ส.๑๑๗๑.

ขุนบริหารราชทิราด

---==๐==---

อีกพระภะสัดลาวได้สเอียราชสิมบัดในนะคอนหมวงแส สืบต่จากพระเจ้าโลเส้ง ลีกมาอีก ๗ อีก จึ่งมาถึงขุนบริหารราชทิราด เซึ่งในพีกสาอะดาบจีนเยี้นอ่า พิลั้โก้ะ. ×

ขุนบริหารราชทิราด หลื พระเจ้าพิลั้โก้ะ เป้นภะสัด-ลาวอุ้ก้าหาน หอีกราชำนานในภาบสีกความย่างยอดยี่งได้หอีก แต่อามาเซดลาวหมวงแสให้ภอ้างขอางที่สุด พระอีกได้ชั้นสเอียราชสิมบัดในนะคอนหมวงแส ปี พ.ส.๑๔๗๔(ค.ส. - ๗๔๗) เมื่อพระชิมได้ ๗๔ ปี คันสเอียราดแล้อ พระอีกได้สีกราชทูดลาวอไปจเรินสัมพันทะไมตีกับพระเจ้าแต่นดินจีน-นามอ่า ตาอบจีกเพ้าอ้ีอกเด้ พระเจ้าตาอบจีกเพ้าอ้อกเด้ กได้สีกบันนากานมาตอบแทบ. ×

ขุนบริหารราชทิราด

หริกตั้ง เมื่องกาหลิง หลื เมื่องแฉบ (๑)

---== ๐ ==---

ขุนบริหารราชทิราดเจ้าปะทับยู่เมื่องหมวงแส หอีกพิจาอะนาดเต้นอ่า ปะเทดจีนมีกำลั้งแรงแรงและเตียมีกอีพินโยหามาบุดบุงนนะคอนหมวงแสยู่สเมี เถึงแม่นพระอีกจะได้ภสัมพันทะไมตีไอ้แล้อกีดาม กยั้งบ่เป้นที่เชื่อใจได้ -

ສະນັ້ນ ໃນປີ ພ.ສ.๑๘๔๓ (ค.ส.๑๗๑) ພອະອົງຈົ່ງ ໄດ້ຍົກຈະຕຸ
ຄະເສນາ ໂຍທາຫານ ລົງມາສ້າງ ເມືອງ ໃໝ່ ທີ່ ທົ່ງ ນາ ນ້ອຍ ອ້ອຍ ໜູ; -

---

(๑) ເມືອງ ແຖບ ນີ້ ແຕ່ ເດີມ ເປັນ ຊື່ ອານາ ຈັກ ໜອງ ແສ ເອີ້ນ ວ່າ - ອານາ ຈັກ ແຖບ ເຊິ່ງ ຄົນ ທັມມະດາ ເອີ້ນ ວ່າ ເມືອງ ແຖບ ນັ້ນ ເອງ ສະ ນັ້ນ ເມືອງ ແຖບ ຈຶ່ງ ມີ ๒ ເມືອງ ຄື: ເມືອງ ແຖບ ເກົ່າ ຕັ້ງ ຢູ່ ບໍ ອິ ເວນ - ໜອງ ກະ ແສ ຕອນ ເໜືອ ຊື່ ເມືອງ ແທ ຍ ງ ກ ວ່າ ເມືອງ ປາ ກ ອ້າຍ ຕັ້ງ ຂຶ້ນ ແຕ່ ຣະ ຫ ວ່າ ງ ພ.ສ.๑๒๙ ເມືອງ ແຖບ ເກົ່າ ນີ້ ຖືກ ຈີນ ມາ ຕີ ໄດ້ ໃນ ພ. ສ.๑๕๗ ແລ້ວ ຈີນ ຕ່ ງ ນ ຊື່ ໃຫ້ ໃໝ ່ ວ່າ ເມືອງ ຍີ ເຈ ້ າ ຫລື ຍົກ ເຈ ້ າ - (ເມືອງ ສອງ ເຈ ້ າ) ຄື ພວກ ງ ວ ຍ ລາ ວ ແລະ ອ້າຍ ລາ ວ; ພວກ ອ້າຍ - ລາ ວ ຢູ ່ ທ ງ ໃຕ ້ ໜອງ ກ ະ ແສ ນ ້ ນ ອັນ ເປັນ ເຂ ດ ແຂ ວ ງ ຂ ອ ງ ຍ ຸ ນ ານ ທຸ ກ ອັນ ນ ີ ້ ຕ ່ ມ າ ເຖ ິ ງ ປ ີ ພ.ส.๑๗๗ ພວກ ອ້າຍ ລາ ວ ຕັ ້ ງ ອ ິ ສ ຣ ະ ພ າ ບ ໄ ດ ້ ແ ລ ະ ມ ີ ກ ະ ສ ັ ດ ລ າ ວ ປ ົ ກ ຄ ອ ງ ສ ືບ ຕ ່ ມ າ ຈ ນ ເ ຖ ິ ງ ຊ ຸ ນ ບ ໍ ອ ິ ມ ຣ າ ຊ າ ທ ິ ຣ າ ช ๆ ຈ ຶ ่ ง - ມ າ ຕ ั ้ ง ເ ມ ื อ ง ແ ຖ ບ ข ั ้ น ท ี ่ ท ่ ง ท ง น า น ้ อ ย อ ้ อ ย ห ู ; ເ ป ็ น อ า น า จ ั ก ร แ ถ บ - ເ ມ ื อ ง ห ล อ ง แ ท ้ ๆ แ ม ่ น ເ ມ ื อ ง ก า ห ล ิ ง ไ ด ้ แ ก ่ ເ ມ ื อ ง ช ว ง ช ่ ว ง ท ุ ก อ ั น น ี ้ ແ ต ่ ใ น ป ั น ท ึ ก ห ั ง ส ื อ ง ิ ว ง ส า อ ะ ด า บ ช า ช ไ ท ย ข อ ง พ ร ะ บ ิ ด า ท า น เ ท ย ท า บ ิ ก ่ า ว ไ ว ้ ว ่ า ເ ມ ื อ ง ก า ห ล ิ ง ນ ั ้ น ต ั ้ ง อ ู ่ ต ำ บ ล บ ิ น ฝ า ย อ ำ เ ภ ื อ ง ว ่ า ง - ເ ป ้ า ใ น แ ข ว ง ล า ว น ว ย ป ร ะ เ ท ศ ไ ท ย ເ ป ็ น ເ ມ ื อ ง เ ก ่ า ค ง จ ะ ต ั ้ ง - ข ึ ้ น แ ต ่ จ ุ ล ศ ั ก ร า ช ๗๐๐ เ ศ ษ ແ ล ะ ເ ป ็ น ເ ມ ื อ ง ท ี ่ ร ู ้ จ ั ก เ ร ี ย ก - ก ั น ด ี ม า จ น ท ุ ก ว ั น น ี ้ .

ຂນານນາມເມືອງໃໝ່ນີ້ວ່າ ເມືອງແຖນ ຫລື ເມືອງກາຫລົງ (ຄື-ເກົ່າຫລົ້ງ ນັ້ນເອງ) ທຸກວັນນີ້ເອີ້ນວ່າ ເມືອງຊຽງຮຸ່ງ ແລ້ວພຣະອົງກໍປະທັບຢູ່ເມືອງໃໝ່ນີ້ເຖິງ ๕ ປີ ໃນຣະຫວ່າງສ ເດັດປະທັບຢູ່-ເມືອງກາຫລົງນີ້ ພຣະອົງໄດ້ຍົກທັບຂຶ້ນໄປຕີເອົາຫົວເມືອງຂອງປະເທດຈີນອັນຢູ່ໃນເຂດແດນຕິເບຕ ໄດ້ຫລາຍເມືອງແລ້ວ ພຣະອົງ-ຈຶ່ງຕັດສິ່ງ ໃຫ້ພວກມ່ານສີຮ້ວງເມືອງໃໝ່ຂຶ້ນໃນບ່ອນຕີໄດ້ນັ້ນອີກເມືອງ ນຶ່ງສຳລັບເປັນທີ່ປະທັບ ຮຽກວ່າ ເມືອງຕ້າຫໍ (๑) ເມືອງນີ້ຢູ່ - ຫ່າງຈາກເມືອງໝອງແສໄປທາງເໜືອ ๑๐ ລີ້ (๔) ແລ້ວພຣະອົງ ກໍສເດັດໄປປະທັບຢູ່ນະຄອນຕ້າຫໍ ເມື່ອປີ ພ.ສ.๑๔๗๗ (ค.ส.-๗๔๐). ×

ຂຸນບໍຮົມຮາຊາທິຮາດ ມີພຣະຮາຊໂອຮົດປະຂຸດຈາກພຣະນາງ ຍົມພາລາເອກອັກຄະມະເຫສີ ແລະພຣະນາງເອັດແຄງເທວີຊ້ຳຍ-ທີ່ມີພຣະນາມຕາກົດຢູ່ ๗ ອົງ ຄື:

๑. ຂຸນລໍ

๒. ທ້າວຕາລ້ານ

๓. ທ້າວຈຸສົງ

๔. ທ້າວຄຳຕົງ ຫລື ຄຳຟອງ

๕. ທ້າວອິນ

๖. ທ້າວກົມ

๗. ທ້າວເຈືອງ (๓)

ในเวลาพระยิงสเด็ดขึ้นไปครองต้าหมั้น ทางนะครอบ
ภาหลิ่งได้ทิ่งมอบให้ขุนลือราชโอรสทิ่งครอบครองแทน.

---

(๑) เมืองต้าหๆ ลาวเฮ้าเยิ้นอ่า หๆแต หลื หๆไต ตี่มาเลีย
เยิ้นอ่า ต้ำใหญ่.

(๑) ลี้ ๑ ที่ภับ ๕๐๐ แม้ ๑๐ ลี้ ที่ภับ ๑๐ กิโลแม้.

(ม) ในพั้งสือเมืองล้านช้างก่าวไอ้อ่า พระราชโอรสของ-
ขุนบุรีมทั้ง ภ ได้ไปครองเมืองคิมละบ่อนคื :

๑- ขุนลๆ	ครองเมือง	ล้านช้าง
๑- ตาล้าน	"	ต้าหๆ หลื หๆแต
ม- ท้าวจุลวิ	"	จุลนี คื เมืองแกว
๔- ท้าวคำติ	"	โยนิก คื ลาบบา
๕- ท้าวอิน	"	ล้านเผ้ง คื อะยุทยา
ฆ- ท้าวกิม	"	หล้าคำม่อบ
ภ- ท้าวเจือง	"	ปะกัน ซ่งลอาง.

ปู่มาเถิงปี พ.ส.๑๑๒๘ (ค.ส.ภ๔ม) ขุนบุรีมราชา
ทิราชเจ้าได้ทิงแต่งราชทูตไปจเชิญทางราชไมตีกับพระเจ้า
แผ่นดินจีน ทิงพระบามอ่า พระเจ้าธ้งบจิงอีก แล้วพระอิง-
จี่งสเด็ดกับมาสเวียราชสมบัดปู่นะครอบหมองแส ส่อบเมืองต้า
หมั้น ได้ทิงมอบให้ท้าวตาล้าน พระราชโอรสอิงที่ ๑ ครอบ

ครองแทน.

ขุนบริมราชาทิราชเจ้าสองวิยราชสมบัติอยู่นะครบหมอง-แสดีมาจินเถิง พ.ส.๑๑๗๗ (ค.ส.๗๕๐) ก็สด้วยสุขะคิด-รวมพระชนได้ ๕๗ ปี.

ในหนังสือพงสาวะดารบจินชื่อ "ยี่จับสีซู้" ก่าวไว้ว่า เมื่อขุนบริมราชาทิราช(ซิลิ้โก๊ะ) สด้วยสุขะคิดแล้ว พระราช-โอรสนามว่า โก๊ะล้ตง (คือขุนลำ) ได้คุมครองประเทดลาว - หมองแสดีมา แต่เวลานั้น ท้าวขุนลำยังประทับอยู่ที่นะครบกาฏิว คับฉาบว่า พระราชบิดาสด้วยสุขะคิดแล้ว ก็สด้วไปนะ - ครบหมองแส และได้แต่งราชทูดไปจเชินราชไมตีกับจิน ดั่ง แต่ก่อน ตีมาพระอิงสด้วไปประพาดทางเขดแดนจิน เถิง เมืองขุนหำ ข้าราชการจินตู้รักสาเมืองบ่สะแดงความโค-ธิบ พระอิงมีความรักเคืองพระไทจึ่งยกกองทับไปตีเอา - เขดแดนจินได้ทิอเมืองต่างๆในแดองขุนหำเถิง ๓๑ เมือง แล้วพระอิงก็ประทับอยู่เมืองขุนหำ.

เถิง พ.ส.๑๑๗๑ พระเจ้าแต่นดินจินยกทับหลวงมา จะตีเอาเมืองขุนหำคืน ท้าวขุนลำจึ่งแต่งทูดไปหาแม่ทับจินอ้ เป็นไมตีและยอมส่งเมืองคืนให้หลายเมือง แม่ทับจินบ่ยอม จับทูดลาวอย้างไว้ แล้วยกทับมาตีเมืองขุนหำ ท้าวขุนลำติทับ-จินแตกคืนไปหด แล้วพระอิงพิจารณาตันว่า พวกจินคิง

ຈະຍົກທັບມາຮົບອີກ ຈຶ່ງໄດ້ໄປທຳໄມຕີໄວ້ກັບພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນປະ-
ເທດຕີເບຕ໌.

ເຖິງ ພ.ສ.๑๘๗๗ (ค.ส.๗๕๔) ພວກຈີນໄດ້ຍົກທັບມາຕີ
ເມືອງຮຸນໜຳ ຄາວນີ້ທ້າວຮຸນລໍ ໄດ້ລໍ້ໃຫ້ກອງທັບຈີນຍົກທັບເຂົ້າໄປ-
ເຖິງຕ້າຕໍ ແລ້ວແຕ່ງກອງທະຫານມາລັ໋ດ່ານໄວ້ ກອງທະຫານຈີນ-
ຂາດສະບຽງອາຫານລົງ ແລະເກີດໂຮກອະຫີວາຂຶ້ນໃນກອງທັບ ຈຶ່ງ
ພາກັນຍົກຖອຍຄືນ ຮຸນລໍໄດ້ຍົກທະຫານບຳຕີ ໄດ້ຂ້າຟັນທະຫານຈີນ-
ຕາຍລົງເປັນອັນມາກ.

ທ້າວຮຸນລໍຈຶ່ງມອບຮາຊສົມບັ໋ເມືອງໝອງແສ ໃຫ້ອີເມົາຊີນ-
(๑)(ຫລວງ) ຕູ້ເປັນໂອຣົດຂອງທ້າວຕາລ້ານຄອບຄອງແທນ ສ່ວນ
ພຣະອົງສ໋ເດັດກັບມາຄອງນະຄອນກາຫລົງ ອີເມົາຊີນຈຶ່ງໄດ້ເປັນ-
ພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນໜອງແສຕໍ່ມາ.

ຮາຊອານາຈັກລາວໜອງແສໄດ້ຮັບຄວາມຈະເຣີນຮຸ່ງເຮືອງ-
ແລະກວ້າງຂວາງມາຕັ້ງແຕ່ສໄມຂອງພຣະເຈົ້າສີບຸໂລ ມີອົງກະສັ໋-
ລາວໄດ້ປົກຄອງສືບຕໍ່ຈາກພຣະເຈົ້າສີບຸໂລມາເຖິງ ๑๗ ອົງ ຄິ໋ເປັນ
ເວລານານເຖິງ ๑๕๕ ປີ ຕໍ່ຈາກນັ້ນມາກໍມີຮາຊອົງທີ່ມີເຊື້ອຊາ໋ປະ
ປົນກັບຈີນປົກຄອງບ້ານເມືອງ ປະເພນີແບບແຜນຂອງລາວໜອງແສ-
ຈຶ່ງປ່ຽນແປງໄປຕາມແບບຈີນສ໋ເມີ ມາເຖິງ ພ.ສ.๑๗๙๗ (ค.ส.
๑๘๕๔) ພວກມົງໂກລ ຄິ໋ເຈົ້າແຜ່ນດິນຈີນຮາຊອົງຫງວນຕີເອົາ-

---

(๑) ອີເມົາຊີນ ເຕັ໋ນໃກ້ກັບຊື່ ຮຸນຊີນ ໃນເຣື່ອງທ້າວເຈືອງ.

เมืองจีนได้ผิดแล้วจึ่งขยายอำนาดลิงมาหาดาเอ้นติกลง
ใต้และเอ้าติเอาธาชอาบาจักลาดหมองแลได้ ธาชอาบาจัก
หมองแล จึ่งผิดอิสระพาบติกเป้นประเทสอาดของจีนตั้งแต่นั้น
มา.

------== o ==-----

24/VII
ข้ามจำหน่าย

ปะเพนิลาอธามาจักฆอๆแส(๑)

พธะเจ้าแต่นดิน

พธะเจ้าแต่นดิน ธงกอ่า น่านเจ้าอยๆ เถลาน่านเจ้าอยๆ สะเด็ดธอกอ่าธาฉกาน ตันห้าไปหางตาเอ้นธอก เมื่อฮ้าธาฉกานเล้ำเต้าหูนฮ้ธาฉกาน ใต้ธงห้าลืบอกแหนหูน-ด้อยปาก พธะเจ้าแต่นดินธงกพธะอิๆเธยอ่า ตู้น ตลีตง้อน ล่อนฮ้าธาฉกาน ตัดธงกอ่า ลอๆ.

ฮ้าธาฉกาน

ฮ้าธาฉกานฉั้นตู้ใตงธงกอ่าด้านเจ้า,(น่านเจ้า)โปอลิเกิงจาน ลานตำแห่งนี้เป้นฉั้น เฮ้างเต้งกุน(ที่กับอักคะมะหาเสนา) ตำแห่งธอๆลิงมาแม่น: เย้าน้อๆ,จิๆเย้าน้อๆ,ฮุ้น-ง้อยเย้าน้อๆ,ใต้กอ้านจงๆ,ฮุ้นง้อย ตาฉั้นนี้เป้นฉั้น ฮุ้กุ้น(-ตำแห่งธอๆ) ล่อนตำแห่งอ่าธาฉกานมี ๙ คือ:

๑.	โม้อลอๆ(๑)	ตำแห่งหะตาน
๑.	จุ้งลอๆ	" ลำมะโนคือ
๓.	ลี้ลอๆ	" ธาฉปะเพนิ
๔.	ฉัดลอๆ	" ยติฮัม

---

(๑)จากคำแปพิๆลาอะดานจีน ในห้งลือพิๆลาอะดานฉาดไท

(๑)ลอๆ แม่นพาลาลาอหอๆแลอ่า ลาๆ ตลี โรๆกาน นั้น เธอๆ จีนออกงงๆเป้นลอๆ.

๕. ธินลอง ตำแหน่งมะตาเใย

๗. ธีดลอง " โยหา

๗. ม่านลอง " ค้า

๘. ยันลอง " ต่างประเทศ

๙. ตอ๋ลอง " พานิด

ตำแหน่งข้าธาตุภานหัว ๙ นี้เป็นชั้น เจ้าเต้งกุน ย้างนี-ตำแหน่งข้าธาตุภานอีกชั้นนึงธงกอ่า ตุ๊กลอง(เต้นจะแม่นหูภ-ลาว) เป็นตำแหน่งธัณมินตีอ่าภานลามมะลอง ด้งนั้น ตำแหน่งนี้ จึงนับอ่าสูงสุดในจำนอน ๙ตำแหน่งนั้น ต้องกตำแหน่งหัว ๙ ลางมาอีกกินี : ๑. ธัดเถาะ กินม้า ๒.ตลีกเถาะ กินงัว ๓. กุ๊ยเถาะ กินลางเข้า

ข้าธาตุภานเกับล่อยลาอากอนนี ๓ ตำแหน่งคือ:๑.ลอง-เจ๊า ๒.นี้ชั้น ๓.ชั้นใส้ และนิตำแหน่งรักลาธาตุภานลับยู่ตำ-แหน่งนึง ธงกอ่า ปิ้งฮี้.

ตำแหน่งข้าธาตุภานฝ่ายหือเมือง มีด้งนี้:

๑.เจ๊าเมืองชั้นเอก หลี เมืองลอางกอ่า หงินจับ ตุ๊ฆ่อย ธงกอ่า หงินล่าม.

๒.เจ๊าเมืองชั้นโท หลี เมืองฆ้าย ธงกอ่า ลิ้นปุ้ย ตุ๊ฆ่อย ธงกอ่า ลิ้นล่าม.

๓.เจ๊าเมืองชั้นตี หลี เมืองแผน ธงกอ่า ต้านเป๊า ตุ๊ฆ่อย-

ธงกอ่า ต้ามล่าม.

๔.เจ้าเมืองชั้นจัตอา ตลี เมืองปาก ธงกอ่า โม้อไฟ ตู้ ฆ่อย ธงกอ่า โม้อล่าม.

ในเมือง ใดกมีข้าธาฆภาบตู้ปี๋ๆ ฐี ถุ้ตาว้า เป้น นายพ้าลี และอีกคินปี๋ๆ ฐีถุ้ใช้ เป้นฝ่าย ตุลาภาบ.

ภาบปีกคองท้องถิ่น

ข้อยเธือบ มีทิอพ้าตู้ปี๋ๆ ธงกอ่า จ๋าจ๋ (ภอาบบ้าบ)

พับ " " " ลิ้ยั้บภบ(๑)ตาแสๆ

ผืบ " " " โต๊อตุภ(เจ้าเมืองๆ

ข้าธาฆภาบชั้นตู้ใตงๆ ได้ธับแบ่งมาจากเจ้าแต่บ-ดิบ ตินละ ๔๐ ส้อๆ (๔) ชั้นธองลิงมาได้ธับคินละ ๓๐ส้อๆ ส่อนตู้น้อย กได้ธับหลุดลิงมาตามชั้น.

ฆาอพองแส ตู้ฆายสะกับต้องเป้นทะตาบทุกคิบ ตู้มีม้า กเป้นทะตาบม้า ปีปี๋ๆทาๆธาฆภาบแจกพ้าธัดท้องๆ เสื้อ และโส้งใต้

ในท้องถิ่นปี๋ๆ ใต้มีทะตาบจำบอบ ๔ ภุบ(๓) ใช้ทุๆปะจำภาบภุบละส้อย โธม ๔ ภุบมีแม่ทับตู้ปี๋ๆ ทุๆปะจำภุบ ๔ คับ แบ่งเป้น ๔ สิเป้นเคื่องพาย บอกจากภีกมีทะตาบใกัชิดพะอิๆ ธงกอ่า จีโม้อโธ้ยจุ้ย ทะตาบจำพอภบีใส่เสื้อ - แดๆ ถีพ้าทะบุ และมีแต่บพ้าธัดแลอ.

(๑) ภูบ (ตับจะติ๎ภับคำอ่า ภอาบ ในพาสาเธิา)

(๘) ส้อา ๑ ท๋ภับ ๑๐,๐๐๐ ผิต.

(๗) จำบอบหะตาบ ๔ ภูบ มิจำบอบพิบ ๑๔,๕๐๐ คิบ

ภาบเภบหะตาบ

ปะชาฉิบตามบ้าบต้อาถึกเภบ เล้ำเป้บหะตาบภอา-ในภอาบี๋าใบ ๔ ภูบ (ภอาหะตาบบั้บ แบ่าเป้บภอาส้อยสูงภ อ่า ปากตั้บ แปอ่า คิบส้อยบี๋า มิตุ๊บี๋าคอยคอบคุ้ม สูงภอ่า ติอปาภ แปอ่า บายส้อย) ผอภหะตาบใส่ผอภแดาถึค้าาเธ้ด ด้อยพ้าแธด ป๋ใส่เกิบแต่แล่บใบท๋ภับดาบได้ไอตลาย.

หะตาบชาอม้อาจุ๊ยพ้าบ ทั๊าย๊าชายยู่หาาแม่บ้ำลาบ สอา(๑)เบี๊อาตาเอ้บติภ มิคอามก้าตาบแลหะอ่อาไอ ในภาบ ใช้ตอภดาบ ฮี๋ม้าป๋ใส่อาบ แต่มิเสื้อพ้าสำรับป้อากับเอิกแลหะท้อา เหิาผอภมิตาาแมอแลหะตาาาิอตุภไอ้ ในภาบธิบพอภนี้ แล่บออกพ้า สะบั้บ หะตาบชาอม้อาจุ๊ยพ้าบนี้จ๋าใช้ เป้บหะ-ตาบภอาพ้า.

หะตาบธักสาพสะอิา

ลูกตลาบสูงสำสาบภาบตู้ใหง่ ได้เป้บหะตาบธักสา

---

(๑) แม่บ้ำลาบสอา แม่บแม่บ้ำ ล้าบช้าา คือแม่บ้ำสูงนี้เอา

ພຣະອົງ ມີຢູ່ນຳກັນ ๔ ຄົນ ຂ້າຣາຊການຜູ້ໃຫ່ ເອລາເຊົ້າເຝົ້າ ພາຍດາບບໍ່ໄດ້ ເວັ້ນແຕ່ທະຫານຮັກສາພຣະອົງ ๔ ຄົນນີ້ທໍ່ນັ້ນ.

ຕຳແໜ່ງໃຕ້ກອັ້ນຈ່ຽງ

ຂ້າຣາຊການຕຳແໜ່ງ ໂສ້ອ່ຽງ ມີ ๗ ຄົນ ຖ້າມີຄວາມ ຊອບ ກໍໄດ້ເລື່ອນຂຶ້ນເປັນ ໃຕ້ກອັ້ນຈ່ຽງ; ຕຳແໜ່ງໃຕ້ກອັ້ນຈ່ຽງ ມີ ๑๔ ຄົນ ອຳນາດແລະໜ້າທ່ີ່ທ່ັບຊ້ັນ ເຊ້ັງເຕ້ັງກຸນ ນອກຈາກເປັນທ່ີ ປຶກສາແລ້ວ ໃຕ້ກອັ້ນຈ່ຽງ ຍ້ັງມີອຳນາດເປັນແມ່ທ້ັບໄດ້ ແລະອາດ ເລື່ອນເປັນ ເຊ້ັງເຕ້ັງກຸນໄດ້.

ທ່ີ່ປຶກສາພຣະອົງ

ຍ້ັງມີຂ້າຣາຊການຕຳແໜ່ງ ງ້ອຍຊຶນກຸນ ເປັນທ່ີ່ປຶກສາຢູ່ໃກ້ ພຣະອົງ ແລະຂ້າຣາຊການຕຳແໜ່ງ ງ້ອຍຊຶນກຸນ ເປັນຕຸ້ຈ້ດບ້ນທຶກ ຄຳຕ້ດສ້ິນຂອງພຣະເຈ້ົາແຜ່ນດິນໜອງແສ ແລ້ວສ່ົງເປັນໜາຍຮ້ບສ້ັ່ງ ໄປຫາຂ້າຣາຊການຕຳແໜ່ງ ໂສ້ອ່ຽງ ດຳເນີນການຕ່ໍໄປ.

ທ້ົາວຊຸນປະຈຳດ່ານໜ້ົາ

ມີຂ້າຣາຊການຕຳແໜ່ງ ຈ໊ດໂຕ້ອ ๗ ຄົນ ເປັນທ້ົາວຊຸນ ດ່ານໜ້ົາ ຄ່ືः ๑. ລ້ົາຕຸ້ ๒. ເວ້ົາຊ້ົ່ງ(ວ້ົ່ງຈ້ັນ) ๓.ຫ້ົ້ວຊ້ົ້ ๔. ກ໊ມຈຸ້ນ ๕. ສ໋ງກຕຸ້ ๗. ໄລ່ສຸ ກ້ັບມີຕຳແໜ່ງໂຕ້ອຕຸກ ອ໊ກ ๒ ຄົນ ຄ່ື ຈຸ້ຍຈຸ້ນ ແລະ ທ້ົ່ງຫອຍ.

ທ້ົາວ່ືນປ໊ກຄອງ

ອານາຈ້ັກບ່ານເຈ້ົ້າ ຫລ່ື ໜອງແສ ແບ່ງອອກເປັນ

๑๐ ฉิม(๑) คือ: ๑. ตอั้นฑ้ามฺ(ยุบาบ) ๑. ปากฑ้าย ตลิ ปิดล้ำ ๗.ปั้นต้าม ๔.ดุ้งฉุ้น ๕. ฑั้งเส(เมืองฑองแส) ๗. ใต้ตลิ(ตาลิพุ) ๗. จุ้ยเม้ ๘. ฑั้งลิน(เมืองลิน) ๙. ใต้ตั้ง ๑๐. จิ้อฉุ้น.

ภาบธัดไฑ

พุมปะเทดอาบาจักฑองแส ทาๆพุเธิา ฐี ธิลิน(คิธิ) ฝ่ายตาเอ้นติกมิไธ้ป่าตลาย เถิงยามฑาอตง้าภ้ปิ้ ต่งอแต้ง ฑิด ตั้งแต่เมืองคุกจิ๊งเจ๊าไปเถิงเมืองถิบสิ ธาสดอบพากัน ตั้นมอบ ล้งๆม้อบ ล้งๆม้อบได้ ๑๐ อัน ภ็ได้สั้นไฑ เอิามา ต่ำเป้นต้าไฑย่างๆาม. เมืองใต้ตอ้และเมืองธิลิน ทาๆตา เอ้นติก ปี้ส้ล้งๆม้อบ ใจ้แต่ไยธองฑาภ ปี้ตลั้ฐี(๑).

---

(๑) ฉิม แม่นพาสาลาอสไมม่านเจ้า ภิๆภับ เจ๊า ในพาสา แต้จ๊อ แปอ่าเมือๆ ตลิ แธอๆ ติอย่าๆ ๑๑ เจ๊า ภ็แปอ่า ๑๑ แธอๆนั้นเธอๆ.

(๑)ตั้น ปี้ตลั้ฐี จะแม่นตั้นไม้แบอใดปี้ฉาบ แต่บอกอ่า มีอู่ใน แธอๆฑ้ามตอย มินทินกอาๆดู้ๆ มักปูกภับนำอัด ในสไมธาจ-อิๆตลงๆ(พ.ส.๑๐๔๕-๑๑๐๐)มีฆ้าธาจภาบคินปี๊ๆ ฐี ตัดไค้ อู่เมืองใจ้ตอิก เป้นดู้เอิาไปปูก ลูนมาจี๊ๆแพ่ตลายออกไป.

ป໋ເກືອ

ທ໋ເມືອງ ລ່ານນິນ ມີປ໋ເກືອ ເກືອບ່ອນນ້ີແມ່ນເກືອແນວ ຊາວທ໋ີສຸດ ໃຊ້ເປັນເກືອສເວີຍຈໍາເພາະກະສັດໝອງແສ ເມ໋ືອຕ້ົມ ເກືອໄດ້ພໍແລ້ວ ກໍໃຫ້ເລີກເຕົາຕ້ົມເສ້ັຍ ທ໋ເມືອງກ້ັນເພ້ັຍສ້ັງ ກໍມີ ປ໋ເກືອ ທາງຮາຊການປ໋ໄດ້ເກັບພາສີ ຮາສດອນໄດ້ອາໄສເກືອປ໋ນ້ີ.

ຕ້ົນໄມ້ທ໋ເຮັດຄ້ັນທະນູ

ເມືອງເວງຊ້ັງ ທາງຕາເວ້ັນຕົກ ມີຕ້ົນນອນອ້ັນເກີດຈາກ ພະລາມຫ້ີນ ຕ້ົນຄົດໄປງໍ້ນາຍອດກ່ອງລົງ ຕ້ົນນອນນ້ີໃຊ້ເຮັດຄ້ັນທະນູ ປ໋ຕ້ອງໃຊ້ເອ້ັນພ້ັນໃຫ້ແໜ້ັນໜາ ແລະ ປ໋ຕ້ອງທາຊາດແຕ່ແຂງແຮງທ້ີນ ທ້ານດ໋ ຄ້ັນທະນູແນວນ້ີ ຮ້ງກ່ວາ ເພ້ັງກົງ.

ທອງຄ ຳ

ຕ້ານພູຕ່ວງໆ ທ໋ເມືອງສ້ງງຊ້ັນ ມີແຮ່ທອງຄ ຳ ລ້ວງເທ໋ືອ ຫ້ໄດ້ຕ້ານຊ້ວຍຫ້ວງກ໋ມີ ມີແຮ່ທອງຄ ຳຢ່ວງກ້ວງຫລ້ວຍ.

ມ້ານ໋

ເມືອງຢ໋ເຍ້ັນ ຢູ່ທ້ວງຕາເວ້ັນຕົກມີປ່ານ້ັ້ວງກ້ວ້ວງໃຫ້ ສ ຳ ຮ້ັບລ້ງງສັດ ມີມ້ານແນວຄ ນ ທ໋ີສ້ງງຈົນຮ້ງກ່ວ ຢ໋ເຍ້ັນຈຸ້ນ(ມ້ານແລ່ນໄວ ຮອງເມືອງຢ໋ເຍ້ັນ) ເມ໋ືອເກີດໃໝ່ໆຕ໋ອນ້ອຍທ໋ໍລຸກຍອງ ລະຫ່ວ້ງອາ ຍຸໄດ້ປ໋ນ້ີ ໃຊ້ຫ້ັ້ວງແນວນ້ີ້ໆຕຸກນ້ັ້ນໄວ້ແລະລ້ງງດ້ອຍນ້ັ້ວເຂ້ົ້ວ ເມ໋ື ອາຍຸໄດ້ ກ ປ໋ ໃຊ້ ໄດ້ ສ້ານ້ານແລ່ນໄດ້ອ້ັນລະຫລ້ວຍຮ້ອຍ.

ภาษะดัดเว้าเบิ่น

เมื่อพระเจ้าแต่บ่เกิดภูบ่านเจ้า(ซอกแส) ละดัดไปที่ใด มีทุกตั้งไอ้ ๓ คับ ทุกบั้น สีแดงแกมเหลือง ภีมีขาว ภีมี และมีอีสิบไก่ ๑ อัน ทุกสิบสัด ยอบด้ามยาว มีธีมทำด้อยสิบบิกสีแดงแกมเหลืองกั้ง พระฉิบบิยอกพระเจ้า-แต่บ่เกิด ยกอ่า ฉันพั้ ตลิ เก้าพั้ พระมะเตสิ ยกอ่าจันโม ฉันพั้ เมื่อพระฉิบบิ และ พระมะเตสิละดัดไป ภีมีทุกสีแดง ๓ คับ ตั้งไอ้.

เคื่องแต่งกายข้าธาตุกาย

ข้าธาตุกายตั้งแต่ตำแพ่ง โล้อ่งง ลิงมา ใจ้ตีมัดแยอสีแดง ตำแพ่งสูงกอ่า โล้อ่งง ใจ้ตีมัดแยอสีแดงแกมเหลือง ข้าธาตุกายที่ทำคอามยอบ ได้เลื่อนชั้น ตีมัดแยอที่ตำด้อยแต่บเงิน แต่บคำ ถ้าทำดีอีก ได้เลื่อน ใต้ใส่พ้าสีถ้าทำคอามยอบพ้อย ใต้นุ่งเสื้อสั้นบ่มีแยน ตำกอ่าบั้นอีก ใต้นุ่ง เสื้อแนบองกับ ตากมีแต่หางพ้าที่บั้นเป้นเคื่อง บอกยิด ส่อนหางหลัง ใจ้ตีหันดา.

ลักสะนะตุ๊ยิงลาอซอกแส

ตุ๊ยิงบ่ใจ้แป้งหาพ้าแสะยงบคื้อ ใจ้แต่บ้ำมันกั้นจาก ตีบนอนหาตีน แม่ยิงชั้นสูงนุ่งสิ้นทำด้อยไพ ตีมลักเป้นเป้ง

ຢ່ອນລົງມາທັງສອງຂ້າງ ແລ້ວເກັ້ງໄວ້ຫຼປະດັບດ້ວຍໝຸກຕ໌ ແກ້ວພິລາ ຫລື ອຳພັນ.

ປະເພນີແຕ່ງດອງ

ຕູ້ສາວ ແມ່ຮ້າງ ແມ່ໝ້າຍ ຄົບຫາສະມາຄົມກັບຕູ້ຊາຍບໍ່ຕິດ ປະເພນີ ໃນຄືນວັນແຕ່ງດອງສົ່ງຂອງໃຫ້ກັນໂດຍລັບໆ ສ່ວນຕູ້ຍັງທີ່ມີ ຕິຢູ່ ຖ້າໄປນີ້ຊູ້ ຕ້ອງໂທດເຖິງຕາຍ.

ຮະດູເດືອນ

ຊາວບ້ານໃຊ້ ຫງັ້ນ ເປັນເດືອນອ້າຍ ຮະດູທ້າ ແ ຮະດູ ບໍ່ຕິດກັບຈີນຫລາຍ (ຫງັ້ນ ເປັນຊື່ເດືອນອ້າຍຂອງຈີນບູຮານ)

ອາຫານທີ່ຄ້ອຍປາ

ປາຕັດເປັນຕ່ອນໆ ຕ່ອນນຶ່ງຍາວປະມານ ແ ນິ້ວ ແກງໃສ່ ໝາກອຶ ໝາກພິກ ແລະຕັກໜ່ອໜາວ ອາຫານແນວນີ້ ຮົງກ່ວ່າ ຫ້ຶດ

ຄົນຕີແລະການລ້ຽງແຂກ

ຊາວໝອງແຂ ໃຊ້ເປົ່າຄົນຕີແນວນຶ່ງ ເຮັດດ້ວຍໝາກແດງ - ແນວນຶ່ງ (ເຫັນຈະແມ່ນໝາກນ້ຳເຕົ້າ) ກັບໄມ້ ຮົງກ່ວ່າ ຕືອຊ້ຽ ຕືອ ຊ້ຽນັ້ນ ມີຮູລຳລັບນັບ ແ ຮູ ເມື່ອເອົາເຫລົ້າຕ້ອນຮັບແຂກໃຊ້ຕືອຊ້ຽ ຮອງຈອກເຫລົ້າໄວ້ ແລ້ວຂໍໃຫ້ໃຫແຂກດື່ມ.

ຄົນຄ້າທີ່ຂາຍກັນໃນຕລາດ

ຕ້ຳໄໝທັນດ່ຳໆນີ້ ຕ້ຳໄໝຢ່ຳໆດີ ຂາຍ ເອົາແລກປ່ຽນ

ภันภับเบือกตอย(ฆากเบั้ง) ฮนาเฮอๆเบือกตอยใตๆ'ฝ่ายังมีฉมื เฝ ฮันเบันบี๋ๆมัเ.

อิไมหะตาน

เมื่อเอลาออกเสิกหะตานคินบี๋ๆๆ ได้ธับสะบงๆอา ตาน ยัเเต๋าฮี้ฉิ๋ๆ กอๆทับบี๋ๆมิกำลังหะตาน ๔๕๐๐ คิน เมื่อ ออกเลอกัน หะตานตู้ถึกบาเเจ๊บหาๆฆ้า ได้ธับกานปั๋นปือ ถ้าบาเเจ๊บหาๆตลัๆ ใฆ้ฮ้าถิ้ม.

กานไถบา

กานไถบา ใฮ้วิอ ตลิ คอาย ติอบี๋ๆ มิคินจุๆ ม คิน ตุกวิอใฆ้ผฆันติเภับคันไถ บ่อมกาๆติอ ธาสเอนมิอาฉิบหาๆ กะลิภันเป็นตลัก ธาสเอนทุกคินบ่เลือกฮั้นพาภับปุกเฮ้า บ่ถึก เกนไปใฮ้ๆานโยหา ในปีบี๋ๆธาสเอนคินบี๋ๆต้องลี่ๆเฮ้า จำ นอนสองเต๋า ใฆ้ฝ่ายปิกคองๆ ผหนค่าพาลิค่าบา เจ้าฆ้าที่ ฝ่ายปิกคองๆต้องตาบาใฆ้ฆาอนาหำ เมื่อเภับก่งอผล้อก๋ลี่ๆ เฮ้าค่าบาใฆ้ผก่เจ้าฆ้าที่.

ปั้นที่ ๕

อานาจักลาอล้านช้าง

เจ้าอุบล

ปะฤิมภะสัด แต่ง อานาจักล้านช้าง

ได้ก่าวมาแล้วในปั้นที่ ๑ ตามมูนเตดที่พอภะอมอิบพะยิบเอ้ามาอยู่ในสุอันนะพูมปะเทดอ่า ในอะหล่างสักจัดที่ ฝ เดิงที่ ภ แต่งคริสตสักลาดปี้ พอภะอมมีภำลังอำนาดธุ่งเรืองอยู่ในสุอันนะพูมปะเทด และได้ละยายอำนาดขึ้นไปดิงนะคอมขุงแสน ในสไมนี้ ได้มีภะสัดอมอิงนึ่ง นามอ่า อุบเจ็อง ฟ้าทัมมะลาด หลื อุบธุ่ง(๑) (เดิ่งไทใต้และอะเมบเอิ้นพระช่อง) สเอียลาชสิมบัดอยู่นะคอมเงินยาง คือ เมื่องขุงแสน อุบเจ็องได้ทำสิงคามกับพอภแภอและติเอาเมื่องปะกับ(ขุงขอาง)ของแภอได้ เจ้าแองภา เจ้านะคอมปะกับตายในสนามธิบ อุบเจ็องได้เมื่องปะกับแล้อ จึ่งทำการสลองไชอยู่เมื่องปะกับเถิง ภ เดือน ในการสลองไชคั้งนี้ อุบเจ็องได้จัดใช้ทำเตล้าไตล้งงาพ่ายพินเป้นอันมาก ไตที่มีอยู่ในแของ - ขุงขอาง จึ่งถือกับอ่า เป้นไตเตล้าเจ็องตีมาจินทุกอันนี้.

---

(๑) อุบเจ็องนี้ ในพังสีพิงสาอะดาบโยนิภก่าอไอ้อ่า ท้าวเจ็องเกิดปีจุลสักลาด ๑๙๑ เมื่ออายุได้ ๓๕ ปี ได้ยิกทับไป

ติเมืองแกอปะกัน ในจุลสักราช ๑๙๗ เมื่ออายุได้ ๗๗ ปี ได้ยกทัพไปติเมืองแมนตาหยบยอบผ้าตายืนผล้อถึกพอกแมนข้าตายกับคำข้าง. ผล้อก่าอ่า ขุนเจืองเป้นกะสัตไท, ข้าพะเจ้าเต้นอ่า ขุนเจืองผ่นคิบฆาดยอม เพาะในตำบาบขุนเจืองเอางบอกไอ้คักผ่อ่า เป้นพอกม้าง. พอกม้าง, มอม, ยอม เป้นพอกงงกัน ขุนเจืองไปธิบเธอพอกแมนนั้น ผ่นธิบเธอกับพอกลาวฆาวพองแสนั้นเอา ด้วมิก่าวไอ้ในเรื่องท้าวเจืองที่เป้นคำกอนบิดนี้ว่า " บ่าวพี่ได้ แมนบิกตัดคำ ฆาวพองแสบิกพี่อาวค้าง" แต่ในพิงสาวะดาน โยนิก บ่ได้บอกไอ้อ่า แมนนั้นผ่นคิบฆาดใด ส่อนสักราชนั้น ติดกันต้าง ๑๐๐ บีปาย.

ครันสองไชสำเร็จแล้ว ขุนเจืองจึ่งได้ตั้งใต้ ขุนคองยู่ธักสาเมือง ส่อนพระอิงได้กับคืนมาคองนะคอน ๒๙๗ แสน ในเวลานั้น แม่ทับแกวคืนบ้า ๒ ตุนบ้า ได้ยกทับมาถึงนะคอนปะกันอีก ขุนเจืองได้ซาบก็ยกทับลงมาตามตุนบ้าทั้งปี่ได้ จึ่งฆ่าไปเผ้า ท้าวฟ้าส่อน(๑)เมืองตุมอาว ขุนเจืองยกทับมำไปถึงเมืองตุมอาว ได้ต่สู้กับเป็นสามาด เจ้าฟ้าส่อน เต้นอ่าจะบ้องกันเมืองไว้บ่ได้ จึ่งแต่งทูดขึ้นไปเชิญเจ้าขุนลอ ที่นะคอนภาคลิ่ง ให้ลงมาฆ่อย พระเจ้าขุนลอได้รับพระราชสานนั้นแล้ว ทธิงพิจาระนาเต้นอ่า เวลานี้ภาษลิ่งคามหาวเมืองจีนย้งสงบยู่ คอนจะระยายอำนาดลงมาหาวได้ จึ่งรับคำเชินของเจ้าฟ้าส่อน แล้วก็ยกธีพินโยหาตานลงมาตามของเมืองตุมอาว พระอิงได้เล้าชินช้างกับขุนเจืองและฟันขุนเจืองตายกับคช้าง กองทับของเลียแตก พระเจ้าขุนลอมำไล่พอกของมลงมาถึงเมืองของ(๔)(เมืองตลองพระ

---

(๑) เจ้าฟ้าส่อน แม่นลาวเมืองตุมอาว เป็นหัวเมืองขึ้นกับนะคอนภาคลิ่ง ในตำนานบอกอ่า หาวคาวห่าวจากตุมอาว-ถึงภาคลิ่ง ๑๕ อัน.

(๔) เมืองของ เอิ้นตามนามของชินชาอยู่เป็นเจ้าของเดิม คือ พอกของมของเรียกทุกอันนี้ภายมาเป็นพอกแสกของ.

ບາງ) ເຂົ້າຕີເມືອງຊອາໄດ້ຈາກຂຸນຮາງ ແລ້ວພະອົງຈຶ່ງຈັດຕັ້ງ
ເມືອງຊອາຂຶ້ນເປັນອານຸທານີແຫ່ງປະເທດລາວລ້ານຊ້າງ ເປັນຄັ້ງ
ແຮກໃນຣະຫວ່າງປີ ພ.ສ. ๑๗๐๐(ค.ศ.๑๕๕) ແລ້ວປ່ຽນນາມ
ເປັນເມືອງໃໝ່ວ່າ ເມືອງຊຽງທອງ ຕັ້ງແຕ່ນັ້ນມາຊົນຊາດລາວ
ເຮົາ ຈຶ່ງໄດ້ຫລັ່ງໄຫລລົງມາຕັ້ງບ້ານເມືອງຢູ່ໃນດິນແດນລ້ານຊ້າງ
ແລະແຜ່ຂະຍາຍອຳນາດອອກໄປຢ່າງກວ້າງຂວາງແຫ່ງພອກຂອມ ໃຫ້
ຖອຍໄປທາງເມືອງນ່ານ ແລະອີກພວກນຶ່ງຖອຍລົງມາທາງອຽງຈັນ.

ພວກຂອມທີ່ເປັນຊາວບ້ານປ່າຂາດອນ ອົບພະຍົບໜີບ້ານ
ຈຶ່ງເຫລືອຄ້າງຢູ່ເປັນຊາວພຸຊາວດອຍ ເຊິ່ງທຸກວັນນີ້ເຮົາຮຽກວ່າ
ພວກຂມຸ, ຂ້າ, ຫລື ລາວເທິງ ນັ້ນເອງ.

ຊົນຊາດລາວໄດ້ເຂົ້າມາຕັ້ງຫລັກຖານຢູ່ໃນດິນແດນອັນເປັນ
ປະເທດລາວພວກເພື້ອທຸກວັນນີ້ ແຕ່ຄັ້ງຂຸນລໍ້ງ່ຳກ່າວມາແລ້ວ ແລະ
ແຕ່ນັ້ນມາກໍມີພຣະມະຫາກະສັດລາວໄດ້ສເວີຍອາຊຸສົມບັດໃນນະຄອນ
ຊຽງທອງສືບຕໍ່ກັນມາອີກເຖິງ ๑๘ ອົງ(๑) ຈຶ່ງມາເຖິງສໄມ ເຈົ້າ
ຟ້າງຸ່ມ ຄຶເປັນເວລານານເຖິງ ๕๐๐ ປີປາຍ.

---

(๑) ກະສັດລາວ ๑๘ ອົງນັ້ນ ມີນາມຕາກິດຢູ່ໃນຕຳນານພື້ນເມືອງ
ດັ່ງນີ້:

๑. ຂຸນຊອາ	:	๑๘.ຂຸນນີ	
๒. ຂຸນຊອຍ	:	๑๗.ຂຸນຄຳ	
๓. ຂຸນຊຽ	:	๑๘.ຂຸນຊ່ຽ	

๑. ຊຸນເຄັ : ๑๕.ທ້າວແທ່ນ

๕. ຊຸນຄຸ້ນ : ๑๗.ທ້າວເຢີກ

๗. ຊຸນຄົ້ນ : ๑๙.ທ້າວພິນ

๙. ຊຸນຄ້ອ : ๒๑.ທ້າວພາ

๓. ຊຸນຄ້ວ : ๒๓.ທ້າວຫ່ວ

๓. ຊຸນເຄ້ນ : ๑๐. ພຣະຍາລ້ວ

๑๐. ຊຸນແມ : ๑๑.ພຣະຍາຄຳຕົ

๑๑. ຊຸນເມົ : ๑๔.ເຈົ້າພ້ວງ

ແຕ່ໃນໜ້າສືພົ້ນຊຸນບໍຣິມົກຊຸກນີ້ ກ່າວລຳດັບພຣະກະສັດຕ່ຳຈາກຊຸນລໍ ລົງມາດັ່ງນີ້: ๑. ຊຸນຈອ : ๙.ທ້າວພ້ານພາບ

๑. ຊຸນຍີ່ບ : ๓.ທ້າວພ້ານກ່ຳ

๗. ຊຸນລຸລີ : ๓.ທ້າວຊຸນອ

๑. ທ້າວລອ : ๑๐.ທ້າວພອງກົ

๕. ທ້າວລີ : ๑๑.ທ້າວພ້ານ

๗. ທ້າວພ້ານານ : ๑๔.ທ້າວພ້ານ ຫລື ທ້າວຕີພ້ານ

ໃນໜ້າສືຊຸນບໍຣິມຊຸກ ๑ ເຊິ່ງໄດ້ນາຈາກອັດສິຣະເກ ๑๗ ຈັນ ກ່າວລຳດັບອົງຂອງພຣະເຈົ້າພ້ານ ໄວ້ດັ່ງນີ້:

ເຈົ້າພ້ານ ๑ ນ ໂງ່ນ (ຫລືພຣະຍາຊຸລັນນະຄຳຕົ) ມີພຣະ-ຣາຊໂອຣົ ๑ ອົງຄື: ๑. ເຈົ້າພ້ານ ๑ ນ ໂງ່ນ (ຫລືຊຸນຕີພ້ານ)

๑. เจ้าฟ้าคำยง

เจ้าฟ้าวังฆมีพระธาตุโอรส ๑ องค์ ธาย ๑ ยิง ๑ ตัวภหล้านั้นชื่อ ฟ้าม มีแล้วเกิดมาพ้อม.

ในนิทานฉบับหิม ละบับหัสมุดบางภอก เขียนไว้ในประชุมพิงสาวะดาบไทพาก ๗๐ ก่าวถึงอิงเจ้าฟ้าวุ่นไว้ดังนี้ "เธิงจึงเอิยาหลวงโง่มมาเป็นเจ้าแต่นดิน มีลูก ๗ คน ตัยิง ๑ คน ลูก ๗ คนนี้เธิงบ่จากก่อนแล เธิงหื้จักจาตักินเมืองแทนหลวงโง่มแล เธิงจึงเอิยาคำยง ตั้เป็นลูกอ้ายมาเป็นเจ้าแต่นดินแทน ยาคำยงมีลูก ๑ คน ตัยิง ๑ ตัธาย ๑ ตันอยๆหล้านั้น มีแล้วออก มม เหล้ม แต่ในท้องออกมา เลบาอามาฝังหลายอ่าเธ้ดธอาว จักแพ้บ้านเมือง อ่าดังนั้น เธิงจึงใส่แพไหลเสง ๆลๆ".

๑. ธัชภาบพธะเจ้าพ้าวุ่ม (พธะยาพ้าหล้าทำธะบิ)

ฉิบชาดลาอได้เธ้ามาตั้งหลักถานยู่ในดินแดนสุอัน-
บะพุมปะเทด ตอนที่เป้นอาบาเธดนะคอบหลอางพธะบาางทุก
อันบี้ ตั้งแต่ค้างขุนลำ และต่าจากบั้นมากิมิพธะภะสัดลาอ ได้
สเอียธาชสิมบัดในบะคอบชุงทอางปิกคอง ไพ่พ้าเป้นสุก สืบ
มาเถิง ๔๔ อิง (ดั่งก่าอแล้อ) ภะสัดอิงที่ ๔๔ นั้น ทิงพธะ
บามอ่า พธะเจ้าพ้างัง่อ เซื่อในตำบานบาางทุกเอิ้นอ่า ขุน
ตีพ้า (๑) เจ้าพ้างัง่อเป้นพธะธาชโอธิดธอางเจ้าพ้าหลอง-
โง่ม หลื พธะยาสุอันบะคำถิง เมื่อเจ้าพ้าหลอางโง่ม สะ-
เด็ดสูธะคิดแล้อ เจ้าพ้างัง่อกิได้สเอียธาชสิมบัดแผบ เจ้า
พ้างัง่อจื่งมิพธะธาชโอธิดแลพธะธาชทีดาธอมทั้งหมิด ๔อิง
เป้นชาย ๔ เป้นยิง ๔ อิงหล้าบามอ่า เจ้าพ้าวุ่ม.

---

(๑) คำอ่า ตีพ้า นั้น เป้นคำที่พอกลาอเอิ้นพอกสะเมนอ่า
บะคอบตีพ้า ดั่งก่าอไอ้ในบิหาบขุนบรมถอบไหลท้าอ พ้าวุ่ม
อ่า "ข้อยทั้งหลายฝูงนี้ให้ไหลไปถอมพธะยาพ้าวุ่ม แล้อไหล
ไปธอดท่ามะตาเถธะเจ้าปาสมัน อันมิในเมืองบะคอบตีพ้า
นั้น".

เจ้าพ้าวุ่มปะสูดใบปีมะโยา จุลสักกาด ฝกฐ (๑) (ค.ส. ๑๓๑๗) พระอิงเป็นพระยาอาชโอรสิด ลูกพระเจ้าพ้าวังอ(หลีขุนติพ้า) เอลาปะสูดออกมานั้น มีพระทิบเกิดมาพ้อมทั้ง ๓๓ เตลั้น พอกยามาดอาชมุนติทั้งหลาย เต้นดั่งนั้นย้านจำเป็นคิบเล้ดลอาว แพ้บ้านแพ้เมือง จิ่งพ้อมกันกาบหูบพระยาชบิดา ลำใด้อิ่าไหลน้ำเส้ง พระเจ้าพ้าวังอล้ดลิ่นคำเลบาบี่ได้ จิ่งตัดสิ่นใต้เอิ่าท้าอพ้าวุ่มใส่แพไหลน้ำ พ้อมด้วยพ้ลังบาวบิมแลละล้อยใช้ คือ ปู่ล้วง ๑ น้าล้วง ๑ ตาล้วง๑ อาอล้วง ๑ พี่ล้วง ๑ ล้อยล้วง ๗ คิม คือ บาไบ, บาคุ้ม, บาลงม, บาจี่แล้, บาจิม, บาลุ แลละบ่อิ่อาบอิก ๓๓ คิม.

แพลอาท้าอพ้าวุ่มไหลไปแม่น้ำลอา ได้ปีม่า จิ่งไปเถิาลี่ติ เอลานั้นมีพิกขุชาอลเมนติบี่าบามอ่า พระมะตาปาสมัน อาไลยู่อัดคุตาใก้กับติอตาลี่ติ พระมะตาสมัน ได้เต้นลอาท้าอพ้าวุ่มมาจอดยู่ที่นั้น แลละได้ชาบอ่าเป็นพระชาชโอรสิดแต่ภะสัดลาอ ก็เอิ่าไปล้วงไอ้ แล้วสั่งสอนคอามธัสีลปะวิทยาภาบต่างๆใต้ เมื่อพระภุมมาบมีพระชิบจะเสิบมาได้ ๗-ภ ปี จิ่งเอิ่าเมือถอายพระเจ้าแต่นดินปะเทดเมนที่เมือางนะคอบหลอา (คือนะคอบทิมทุกอันนี้).

---

(๑) ในสะบับบี่าอ่า ปีจุลสักกาด ๗๓๐ (ค.ส.๑๓๖๘).

พระภูมมานพ้าวุ่ม ปะทับยู่ในพระราชอ้ายพระเจ้าแต่นดินแดนเมน ได้สึกสาสิลปะอิทยาภาบต่างๆ ย่างเงอกับกับพระภูมมานแล้วบ้างหลายจินจำบาน พระเจ้าแต่นดินแดนเมนหิงเตับคอามสลาดสามาดหลักแหลมแลงเจ้าพ้าวุ่มดั่งนั้น จิ่งได้มอบพระราชทิดาแลงพระอิง ตั๊มีบามอ่า นางแก้อเก้างยา ใต้เปับพระเทอีแลงท้าอพ้าวุ่ม โดยพระอิงมีพระปะสิงจะตุกไมติกับจินจาดลาอไอ้ และท้าอพ้าวุ่มก็ปะทับยู่ที่นั่นต่มา จินพระจินได้ มม ปี (ม).

ในระหล่างปี ค.ส. ฉมฉม เจ้าพ้างั่งอบิดาเจ้าพ้าวุ่ม ละเด็ดสูระคิด เสนาอามาดทั้งหลาย จิ่งเชิ่นเจ้าพ้าคำธงอ พระละนุชาใต้ขึ้นสเถียลาดแทบ ฝ่ายเจ้าพ้าวุ่มที่ปะทับยู่ปะเทดแดนเมน คั่นได้ฉาบล่าออ่า พระราชบิดาละเด็ดสูระ-คิดแล้อ และอาอได้คอางเมืองแทบ จิ่งทูบล่เอิาภอางทับแดนเมนขึ้นมาติเอิาปะเทดลาอ.

(ม) บางตุกก่าออ่าได้ ๔๑ ปี.

ภายหลังที่พระเจ้าแผ่นดินของเมืองมีความเมตตาล้างเกือ
พระเจ้าฟ้างุ่มไว้จนถึงได้พระราชทานพระธิดาให้เป็นเทวี
และมอบกองทัพให้นั้น เนื่องจากในเวลานั้น ประเทศของเมือง
กำลังได้ประสบไพจากภาวโคบฉิวของไท ทั้งประเทศของเมืองก็
อ่อนอิสระพาบลิว ขะคอมสุโขไทเรื่องเป็นเมืองหลวงของไท
ในสมัยนั้น แต่ก่อนเคยเป็นเมืองขึ้นของของเมือง ก็ได้แยกออก
เป็นอิสระอย่างเด็ดขาดโดยอำนาดของขุนตาเมืองและขุน -
บางกางท่าวเจ้าเมืองบางยาง ในปี ค.ส.๑๘๑๗ ตั้นมาถึง
ค.ส.๑๘๔๘ ขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขไท ก็ได้แผ่ขาย
อาณาเขตประเทศไทยออกไปอย่างกว้างขวาง โคบฉิวเอาแผน
ดินของของเมืองได้ตลายเมือง ในทางตาวันออก ตั้งแต่เมือง
สระหลวงคือเมืองพยาบลิวไปจนถึงเมืองร้อยเอ็ดและโค
ราด ฝ่ายของเมืองมีแต่อ่อนอำนาดลิวเสื่อย จนบ่สามาดป้องกัน
การระรานของไทได้.

อาไสเหดดั่งก่าวนี้ พระเจ้าแผ่นดินเมืองของเมือง มี
ความประสิงจะแภ้แค้นไท หลือย่างน้อยก็พะยายามป้องกันไทบ่
ให้แผ่ขายออกไปได้อีก จึ่งได้ทิ่งสมัยสนุนเจ้าฟ้างุ่มโดยหวัง
จะอาไสกำลังของเจ้าฟ้างุ่ม ให้ช่อยป้องกันการระรานของ
ไท.

ເຈົ້າຟ້າງຸ່ມສະເດັດກັບຄືນປະເທດລາວ

ເຖິງ ค.ส.๑๗๔๙(ພ.ส.๑๒๙๑) ພອະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ກັບ ພອະນາງແກ້ວເກັງຍາ ອັກຄະມະເຫສີ ກໍກາບທູນລາພອະເຈົ້າແຕ່ນ ດິນ๒ ເມນ ຍົກຈະຖຸອົງຄະເສນາໂຍທາຫານຂຶ້ນມາປະເທດລາວ ມາ ເຖິງ ເມືອງປາກຍົບ(๑) ກໍຍົກກອງທະຫານເຂົ້າຕີ ເມືອງປາກຍົບ ໄດ້ ພອະຍາພິມມະທັດເຈົ້າ ເມືອງປາກຍົບ ຖືກຟັນຕາຍ ກັບ ຄໍ ຊ້າງ ສົມເດັດ ພອະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ຈຶ່ງ ຕັ້ງ ຫລານ ພອະຍາພິມມະທັດ ໃຫ້ ເປັນ ເຈົ້າ ເມືອງ ແທນ, ແລະ ທົ່ງ ຕັ້ງ ຕຸ ໃຫ້ ເປັນ ພອະຍາ ກໍາ ແຫງ, ຕຸ ເປັນ ພອະ ຍາ ເອນ ແຄ, ຕຸ ເປັນ ພອະ ຍາ ໂສກ, ຕຸ ເປັນ ພອະ ຍາ ຈັນ ຫອມ ຕຸ ເປັນ ພອະ ຍາ ຄ້ອງ ຫອ, ຕຸ ເປັນ ພອະ ຍາ ອ້າຍ ບັງ ຄັບ ໃຫ້ ພອະ ຍາ ເຈົ້າ ເມືອງ ທັ ນ ສ ອ ຍ ຊ້າ ງ ສ ອ ຍ ຄ ໍ ແລະ ຂ ອ ຍ ຂ ້ າ ທ ຸ ກ ໆ ເມືອ ງ . . . . . /

---

(๑) ເມືອງປາກຍົບ ຈະ ແມ່ນ ເມືອງ ໃດ ບໍ່ ຊາບ ແຕ່ ສັນນິ ຖານ ວ່າ ຄົງ ຈະ ແມ່ນ ເມືອງ ຢູ່ ບ່ອນ ປາກ ນ້ ຳ ຊີ ໄຫລ ຕົກ ນ ້ ຳ ມູນ ເຊ ິ ງ ຢ ູ ່ ໃນ ເຂ ດ ຈ ັ ງ - ຫວັ ດ ອ ຸ ບົ ນ ທ າ ງ ຕ າ ເ ວ ັ ນ ຕ ົ ກ ເ ພ າ ະ ຕ າ ມ ລ ະ ຍ ະ ນ ີ ້ ແ ມ ່ ນ ທ າ ງ ເ ດ ີ ນ ຂ ອ ງ ພ ວ ກ ລ າ ວ ແ ລ ະ ຂ ເ ນ ນ ທ ີ ່ ໄ ປ ມ າ ຕ ິ ດ ຕ ໍ ່ ກ ັ ນ .

ເມື່ອຈັດການເມືອງປາກກົບບໍ່ຮະບອບແລ້ວ ກໍຍົກທັບມາ
ເຖິງເມືອງກະບອງ(๑) ເຂົ້າຕີເອົາເມືອງກະບອງໄດ້ ພຮະຍານັນ
ທະເສນ(๑) ເຈົ້າເມືອງກະບອງຂີ່ຊ້າງໜີ ກອງທັບພ້າງຸ່ມບໍ່ຈັບໄດ້
ທີ່ປາກທອກ(ฆ)ແລ້ວເອົາປະຫານຊີວິດເສັ້ງ ເມື່ອຕີເມືອງກະບອງ-
ແລ້ວ ພຮະອົງຈຶ່ງຕັ້ງນ້ອງຊາຍພຮະຍານັນທະເສນເປັນພຮະຍາກະ-
ບອງແທນ ບັງຄັບໃຫ້ພຮະຍາກະບອງໃໝ່ນີ້ ລ້ຽ່ອຍຊ້າງຮ້ອຍຕົວ
ຄົນລ້ຽງຊ້າງສອງຮ້ອຍຄົນ ຮ້ອຍຍົ້ງຮ້ອຍຊາຍສອງຮ້ອຍຄົນ ຄໍ້ໜັກ
ສອງພັນບາດ ແລະຮົ້ອແຮແພຈົບສອງຮ້ອຍພັນ ເວລາປະທັບຢູ່ເມືອງ
ກະບອງນີ້ ພຮະອົງໄດ້ແຕ່ງກອງທະຫານອອກຫາຕີ ເອົາບ້ານນ້ອຍ
ເມືອງໃຫ່ ໄດ້ຫລາຍເມືອງ ຄື: ເມືອງພຮະຍາຈໍ້ປາ, ເມືອງ
ພຮະຍາຈົ່ມ, ເມືອງພຮະຍາຈານ, ເມືອງພຮະຍາລອນຊັກແຄ ຫລື
ລອນຊະແຄ, ເມືອງພຮະຍາຊະນ້ຳ, ເມືອງພຮະຍາຊຸ, ເມືອງພຮະ
ຍາໂຂກ(๔) ແລ້ວບັງຄັບໃຫ້ພວກເຈົ້າເມືອງຕ່ລ່ານັ້ນລ້ຽ່ອຍ ຂຸດ
ນ່ານ(ຕ້ານກ້ຳ)ຝ່ານໄໝ, ທອງຄຳ, ຊ້າງຈຳໜ່າຍ ແລະຮ້ອຍ,ກາ
ເມືອງ ຄຳເຮັດບໍ່ຮະບອບແລ້ວຈຶ່ງຍົກທັບຂ້ານນ້ຳຫີນບຸນ ມາເຖິງ-

---

(๑)ເມືອງກະບອງແມ່ນເມືອງໂຄຕະບຸນ ແຕ່ເດີ່ມຢ່ໃຕ້ນ້ຳເຊບັ້ງໄຟ
ພາຍລຸ່ນຍ້າຍມາຕັ້ງຢ່ຕາເວັນຕົກທາງທິດເໜືອຂ່ານເມືອງມະຫຸກຂ
ນະຄອນ ເມື່ອຄ.ສ.๑๘๕๗ ເຈົ້າສິໂຄດໂອຣົດຂອງເຈົ້ານາມບັນດິ
ຈຶ່ງຍ້າຍມາຢ່ຝັ່ງຊ້າຍຄ້ຳເມືອງເກົ່າທ່າແຂກທຸກວັນນີ້.(ต้น ๕๑)

ເມືອງອງງ (๕) ຈັບເຈົ້າເມືອງປະຫານຊີວິດແລ້ວຕັ້ງນ້ອງຊາຍພຣະ
ຍາອງງ ໃຫ້ເປັນພຣະຍາເຈັດອງງແທນ ແລະຕັ້ງຕຸ້ມ ໃຫ້ເປັນພຣະ
ກອ້ວງສງນ, ຕຸ້ມ ເປັນພຣະຍາກອ້ວງທ່ົ, ຕຸ້ມ ເປັນພຣະຍາເມືອງ
ຫລວງ, ພຣະຍາເມືອງມ່ານ, ພຣະຍາເມືອງອັງ, ພຣະຍາກະດາກ
ພຣະຍາຈຸນພອນ, ພຣະຍາສະໂປນ ໃຫ້ພຣະຍາເຫລ່ົານ້ັ່ງລ່ອຍຫ້ວຍ
ໄໝ, ຕ້ວກ້ັ, ຕ້ວພິດານ ແລະຂ້ອຍຂ້ວຫຸກໆເມືອງສ ຳເຣັດແລ້ວ ສະ
ເດັດຍົກມາຕ້ັ ງຢ່ ແຄມນ ້ ຳກະດ ິ ງ ພຣະຍາສາມຄ້ອມ ເຈ ້ ົ ້ າເມ ື ອ ງ ພ ຣ ະ
ນ ້ ຳ ຮ ຸ ່ ງ (๗) ຍ ົ ກ ທ ະ ຫ ານ ອ ອ ກ ຕ ໍ ່ ສ ູ ້ ສ ົ ມ ເດ ັ ດ ເຈ ້ ົ ້ າ ພ ້ ວ ງ ມ ຸ ່ ນ ແ ຕ ່ ງ ໃ ຫ ້ ນ າ ງ ຈ ີ ່
ແລ ້ ເ ປ ັ ນ ແ ມ ່ ທ ັ ບ ອ ອ ກ ຣ ົ ບ ນ າ ງ ຈ ີ ່ ແ ລ ້ ຈ ັ ບ ພ ຣ ະ ຍ າ ສ າ ມ ຄ ້ ອ ມ ໄ ດ ້ ເ ອ ົ ້ າ ໄ ປ
ມ ັ ດ ຈ ຳ ນ ້ ຳ ທ ີ ່ ປ າ ກ ຫ ້ ອ ຍ ບ າ ງ ບ າ ๑ (๑) ແ ລ ້ ອ ກ ອ ງ ທ ັ ບ ຫ ລ ວ ງ ກ ໍ ຍ ົ ກ ເ ຂ ົ ້ າ
ໄ ປ ຕ ັ ້ ງ ຢ ່ ໃ ນ ເ ມ ື ອ ງ .

---

(๑)ພ ຣ ະ ຍ າ ນ ັ ນ ທ ະ ເ ລ ນ ັ ້ ນ ໃ ນ ຕ ຳ ນ ານ ຈ ຸ ນ ບ ໍ ຣ ິ ມ ເ ອ ີ ້ ນ ວ ່ າ ພ ຣ ະ ຍ າ
ແ ປ ດ ປ ໍ ່ ອ ີ ກ ສ ະ ບ ັ ບ ນ ຶ ່ ງ ເ ອ ີ ້ ນ ວ ່ າ ພ ຣ ະ ຍ າ ສ າ ມ ລ ້ ານ .
(๗)ປ າ ກ ທ ອ ກ ຈ ະ ແ ມ ່ ນ ບ ່ ອ ນ ໃ ດ ບ ໍ ່ ຊ າ ບ . (๑) ເ ມ ື ອ ງ ເ ຫ ລ ່ ານ ີ ້ ຈ ະ ແ ມ ່ ນ
ເ ມ ື ອ ງ ໃ ດ ບ ໍ ່ ຊ າ ບ . (๕)ເ ມ ື ອ ງ ອ ງ ງ ຢ ່ ຝ ່ າ ກ ນ ้ ຳ ຕ ົ ນ ປ ຸ ນ ນ າ ທ າ ງ ຕ າ ເ ວ ັ ນ
ຕ ົ ກ ເ ມ ື ອ ງ ນ ี ้ ໃ ນ ສ ໄ ໝ ພ ຣ ະ ໄ ຊ ເ ຊ ດ ຖ າ ຮ ງ ກ ວ ່ າ ເ ມ ື ອ ງ ສ ຸ ວ ຶ ນ ຫ ລ ື ອ ງ ງ
ສ ຸ ວ ຶ ນ . (๗)ເ ມ ື ອ ງ ພ ຣ ะ ນ ้ ຳ ຮ ຸ ่ ງ ຢ ่ ແ ຄ ມ ນ ้ ຳ ກ ะ ດ ิ ง ເ ມ ื อ ง น ี ้ ใ ນ ต ำ น า ง
ท า ง ผ ะ บ ิ ม บ อ ก ว ่ า ไ ด ้ ส ้ า ง พ ้ อ ม ก ั บ ก ั บ เ ม ื อ ง อ ง ง ค ุ ก แ ล ะ เ ม ื อ ง
ส ฉ ั น ท ะ ผ ม . (๑)ต ้ อ ย บ า ง บ า ง ย ู ่ ฝ ั ่ ง แ ม ่ น ้ ำ ข อ ง ใ น ข ะ ณ ะ ท ำ ผ ิ
ช ั ่ ว ก า ม ; จ ั ่ ง ต อ ้ ง ห ม อ ง ค า ย .

เจ้าเมืองพอมอ่อนน้อม

ฝ่ายพระยาเจ็ดเจือง ซึ่งเป็นเจ้าเมืองพอมฆ่างอาว คันได้ฆาบอ่าออ่า ภองทับของสมเด็ดพระยาฟ้างุ่มติเมือง พระบ้ำฮุ่งได้ ภ็มีความย้านภิอพระเดชานุพาบเป็นอันมาก จ้างแต่งใช้ฟันหลองพาม กับ ฟันคำ(๑)เป็นทูดถือพระราชสาม ลิงมาอ่อนน้อม ใจความในพระราชสามนั้นอ่า:"ซึ่ข้านี้ตาก เป็นหลานเป็นเหลัน เผื่อแมนอนุบ่อมิราชาทิราดเจ้าท้าวมุนล่ มาแต่บูรานดีหลีดาย เพื่อนี้พระยาฟ้าจักไปตาบบ้านตาบ เมือง ใดภ็ดี ข้าจักแต่งยี่พินไปฆ่อยไปเติมฮุ่แต่งฮุที่ผล" สม เด็ดพระเจ้าฟ้างุ่มได้ฆาบดั่งนั้น ภ็มีพระโสมะนัด จึ่งมีพระ ราชอาดยาตอบคืนไปอ่า "พี่น้องเธ็าย้างคึดถึงเธ็า ดั่งนั้นก็ ฆอบดีผล บ้านเมืองของตลาบเธ็ากับน้องเธ็าแต่ก่อนที่ใดก็ดี ให้ไอ้แก่น้องเธ็าถิ่น เคื่องเสิก เคื่ององก เคื่องเตลักอัน ใดก็ดี เธ็าตากจักมาเอ็าดอม อันบ้านบ้านเมืองที่เธ็าตายได้ แต่เมืองฆ้าเมืองม่อน ก็ใช้มาไหว้มานบแก่น้องเธ็า" คันทิว มีพระราชอาดยาไปดั่งนั้นแล้อ ภ็ตัดสิ่งให้เจ้าเมืองพอมเคม ภองทับเล้าสมทิบยิกไปตีเอ็าทิอเมืองเชดแดนปะเทดแกอได้ ม เมือง ในปี ค.ส.๑๗๕๑(พ.ส.๒๒๗๔).

---

(๑)ฮองคินนี้เล้าใจอ่าแม่นพระยาเผิ็าภับท้าวหงมคำยี่ ที่ผิ็า สร้อฐานบางสะบับอ่าท้ามีเสาจานภับเมิ็งพี่ แล้วมีมาเผิ็า เจ้าฟ้างุม.

ฝ่ายเจ้าแต่ນดินปะเทดแกอคันได้ซาบดั่งนั้น ມีความย้านกิออานุพาบຂอງพຣะเจ้าพ้าวุ่ม ซึ่งแต่ງธาฐนับนาภาบมาถอายพ้อมกับสิ่งทูณมาเจຣะจาแบ่งปันเຂดแดน ແละพิลเมือງดั่งนี้:

๑. พิลเมือງที่ยู่เธือบมีร้านกอ้านมีเสา (คือเธือบยิกพื้น) ให้เป้นพิลเมือງลาจ.

๒. เຂดแดนปะเทดลาจนั้น ให้นับแต่ต้นส้านสามง่าไปเถิงบ่ำน้ำสามแคอ ตลิ่ตินสามเส้ำไปเถิงบ่ำเต้าสามแคอ

๓. ตลักภาบแบ่งเຂดแดนนั้น ให้ถือเอิาตามสันพูบ่ำแบ่ง คือฝินตกบ่ำไหลลิงมาสู่ปะเทดลาจแต่บ่อนใด ให้ถือเอิาบ่อนนั้นเป้นเຂดแดน ถ้าไหลลิงไปหาງเมือງแกอ ก็ให้เป้นดินຂอງแกอ.

เมื่อแบ่งปันเຂดแดนกันแล้อ สิมเด้ดพຣะเจ้าพ้าวุ่มก็ยิกธิพินซื้นไปตีเอิาเมือງฝ่ายเพื่อได้ คือ: เมือງแฤบ, เมือງไຊ, เมือງไล่, เมือງกอ้าว, เมือງโธม, เมือງภาวล้าน, เมือງสิງห้าอ, เมือງพุ่น, เมือງอาด บังคับให้เจ้าเมือງเหล่านี้ สิ่งส่อยเงินคำ ຂ้อยฮ้า ต้าก้ำ ต้าไพ ต้าเผดาน, เคื่องเหล้ก, เคื่องเสิก ม้าอานและหอกดาบทูกๆเมือງ ๕ จากนั้นจึ่งพะเด้ดไปตีเอิาเมือງบุนใต้และบุนเพื่อ ได้ห้าสอງเมือງ ฝ่ายเจ้าเมือງจุງาธุ่งได้ยินกิดติสับ ก็มีความย้านกิอ

พระเจ้าบุพาบ จึ่งแต่งบันนาภาบมาถวาย มีเงินแสนหนึ่ง ม้า ๑๐๐ ตัวพ้อมทั้งอาบเงินอาบคำและล้อแรแพจีน เป็นอันมาก.

ครันตาบถึงเมืองทางเหนือได้ดังแล้ว พระอิงจึ่งทิ้งแต่งตั้ง บางสิ่ม ให้เป็นเจ้าขอา (คือเจ้าเมืองฝ่ายขอา) สำลับปักครองดินแดนฝ่ายเหนือทั้งหมด แล้วสะเด็ดยกทับลิงมา ถึงเมืองบ้อย เจ้าเมืองบ้อยออกไปอ่อนน้อม และ ทำพิธีบางสิถวาย พระอิงมีความยินดีหอมเป็นอันมาก จึ่งทิ้งตั้งเมืองบ้อยให้เป็นเมืองกางย้าอ จากนั้นจึ่งสะเด็ดมาถึง ปากฮุ ตัดสิ่ง ให้ยุดประทับตั้งค้ายอยู่ที่นั่น.

ฝ่ายเจ้าพ้าคำยงตู้เป็นอาจ ครันได้ฆาบฮ่าวอ่าเจ้าพ้าวุ่มยกทับมาตั้งอยู่ปากฮุ ดั่งนั้น ก็เกมธิพินออกไปตี้สู้ ถึงสามเที่อ แต่ก็ภกองทะหานของเจ้าพ้าวุ่ม ติแตกคืนเมือถึงสามครั้ง เจ้าพ้าคำยงอมีความละอายใพ่พ้าปะชาชิน เป็นอันมาก ในกาบที่สู้ตลาบบ่ได้ ก็สเอียง้อนเบื่อปีงพระชิน ของ-พระอิงเอง เสังพ้อมทั้งมะเตสี พระอิงบ่มีพระธาตุโอยิด มีแต่พระธาตุทิดา ๑ อิง คือ นางแก้อมะหาธี กับ นางแก้อ-นิงยง.

เจ้าพ้าวุ่มชื้นสเอียอาด

เมื่อเจ้าพ้าคำยงอสะเด็ดสุขะคิดแล้อ เสนาอามาด

ຮາຊມຸນຕີຫ້ຳຫລາຍ ຈຶ່ງພ້ອມກັນອອກໄປເຊີນເອົາເຈົ້າພ້ຳງຸ່ມ ເຂົ້າ
ມາສເວີຍຮາຊສົມບັດໃນນະຄອນຊຽງທອງ ເຈົ້າພ້ຳງຸ່ມຂຶ້ນສເວີຍ
ຮາດປີນະເລ້ຳ ຈຸລສັກຮາດ ๗๑๕(ค.ส.๑๗๕๗) ເມື່ອພຣະເຈົ
ຊອງພຣະອົງ ໄດ້ ปี ปี(๑) ພວກອາມາດຮາຊມຸນຕີຫ້ຳຫລາຍພ້ອມ
ກັນຖວາຍພຣະນາມວ່ຳ "ພຣະຍາພ້ຳຫລ້ຳທໍຣະນີສັດຕະນາຄະນະ-
ຫຸດ" ເມື່ອພຣະອົງສເວີຍຮາດແລ້ວ ກໍທ້ຳຈັດແຈ່ຳ ແຕ່ຳຕັ້ງຣະບຽບ
ຮາຊການບ້ານເມືອງ ໃໝ່ຫລາຍປຣະການ ໃນພຣະແນກປົກຄອງພຣະອົງ
ໄດ້ທ້ຳແຕ່ຳຕັ້ງ ๗ ຝ່ຳຍ ๗ ຝ່ຳຍ ຊອງພຣະອົງ ບັນດາຜູ້ທີ່ໄດ້ຕາມສະ
ເດັດໄປຢູ່ປຣະເທດຊເມນ ໃຫ້ສຣ້ຳງໃນຕ້ຳແໜ່ງສ້ຳຄັນໆຕາມຄວາມດີ
ຄວາມຊອບ ຄື:

ໃຫ້ປູ່ລ້ຽງ	ເປັນ	ແສນເມືອງ (ຕ້ຳແໜ່ງມະຫາອຸປຮາດ
ໃຫ້ຕາລ້ຽງ	"	ໝື່ນຫລວງ
ໃຫ້ອາຈລ້ຽງ	"	ເຈົ້າພຸນໝື່ອ
ໃຫ້ນ້ຳລ້ຽງ	"	ເຈົ້າພຸນໃດ້
ໃຫ້ໝື່ລ້ຽງ	"	ພຣະຍາກາຊັກ(๑)

---

(๑) ພຣະຍາກາຊັກ ເປັນຜູ້ປົກຄອງພວກລາວເທິ່ງ.

ຕີເມືອງຊຸງງແສນ

ສົນເດັດພຣະເຈົ້າພ້າງໍ່ນຂຶ້ນສເວີຍອາຊສົນປັດໄດ້ປີ ຄືປີ ຄ.ສ.ຄມ๕๔(ພ.ສ.ຄຊ໙ກ) ພຣະອົງຈຶ່ງມອບອາຊການບ້ານເມືອງ ໃຫ້ພຣະນາງແກ້ວເກ້ຍາຢູ່ຮັກສາ ໃນເວລານັ້ນພຣະນາງທົ່ງຄັບໄດ້ ມ ເດືອນ ສ່ວນພຣະອົງໄດ້ຍົກຈະຕຸຄົງຄະເສນາໂຍທາຫານ ຈະຂຶ້ນ ໄປຕີເອົາເມືອງຊຸງງແສນໂດຍທາງເຮືອ ສະເດັດໄປຮອດທ່າຕົວ ເຮືອເມືອງຕລືອກ ທ້າວອຸລອງ ເຈົ້າເມືອງຕລືອກ ອອກມາເຝົ້າ ແລະກາບທູນວ່າ ຂ້ອຍນີ້ເປັນລູກນາງແກ້ວມະຫາຣີ ແມ່ຂ້ອຍນີ້ເປັນ ລູກພ້າຄຳຮຸງ ກໍຫາກເປັນອົງສາແຫ່ງເຈົ້າດາຍ ສົນເດັດພຣະຍາ ພ້າຫລ້າທໍຣະນີ ຈຶ່ງມີພຣະຣາຊອາດຍາວ່າ ຕົວເປັນດັ່ງນັ້ນແທ້ ເມືອງຕລືອກນີ້ເຈົ້າຈົ່ງກິນເຄິ່ນ ໃຫ້ເປັນເມືອງກາງເຮືອນກຸເຄິ່ນ ດັ່ງນີ້ແລ້ວສະເດັດໄປເຖິງເມືອງປາກແບ່ງ ຈັບເອົາລ່ານເມືອງອຸ ແລະເຈົ້າເມືອງປາກແບ່ງໄດ້ແລ້ວສະເດັດໄປປະທັບຢູ່ປາກຫາ ເຂົ້າ ຕີເອົາເມືອງຊຸງງຂອງ ເມືອງຄົກຮຳ ເມືອງຊຸງງຫອງ ແລະເມືອງ ຊຸງງຕົ້ນ ໄດ້ທັ້ງ ๔ ເມືອງ ຈຶ່ງທົ່ງຕັ້ງເມືອງທັ້ງ ๔ ນີ້ ໄວ້ເປັນ ເມືອງ ๔ ພົ້ນທ້າງນ້ຳ ໃຫ້ເຈົ້າເມືອງຊຸງງຕົ້ນເປັນເຈົ້າ ๔ ພົ້ນ ຈາກນັ້ນ ສະເດັດເຂົ້າຕີເອົາເມືອງຜາ ເມືອງພ ເມືອງພຸຄນແລະ ເມືອງແຫງໄດ້ ຈຶ່ງທົ່ງຕັ້ງເມືອງທັ້ງ ๔ ນີ້ເປັນເມືອງ ๔ພົ້ນທ້າງບົກ

ເວລາປະທັບຢູ່ເມືອງປາກຫານີ້ ພຣະອົງໄດ້ທຳບັນຊີຊາຍສະ ກັນໃນເຂດທີ່ພຣະອົງຕີໄດ້ແລ້ວ ມີລາວ ๔๐๐,๐๐๐ ຄົນ .....

ผอกย้าอและะแกอม๊ ๑๐๐,๐๐๐ คิม ฆ้าว ๕๐๐ ติอ เม๋อกอด เป๋าบันฆิพินสัดแล้อ จ๋าย๊กลื้นไปติเอ๊าเม๋องทิน และะเม๋อง าาอ ได้ห้า ๘ เม๋อง จากนั้นจ๋าสะดัดไปปะทับยู่เม๋องดอนมูน (เม๋องฆงาธาย)๐

ฝ่ายพธะเจ้าสามตยา กะสัดปะเทดลาวบนา เช๋า เอลานั้นปะทับยู่เม๋องฆงาแสน จ๋าแต่าใช้พธะยาแสนเม๋อง เป้นแม่ทับยิกพิลโยหา สี่แสนคิม ออกมาตี่สู้ บาก๋ม (เจ้าเม๋องลอา) สี่ฆ้าวเล้าฆินพธะยาแสนเม๋อง และะพันพธะยาแสนเม๋องตายกับคำฆ้าว กองทับเม๋องฆงาแสนกำเลียแตก กองทับลาอล้านฆ้าวไล่ติเกิงเม๋องแพอ, เม๋องเลัม, เม๋องไธ่, บ้านยู, เม๋องยอา, ทิกพอา, ทิอฝาย, จินเกิงเม๋องฆงาแลา พธะเจ้าสามตยา(หลีอิกนามนี๋อ่า ท้าวตายู)ตันอ่าจะด้านไอ้บ่ได้ จ๋าแต่าใช้ผ๋นพูกาม, ผ๋นฆุม และะผ๋นกาา-เม๋อง เชินพธะธาฆุลานออกมาอ่อ่อนบ้อมเป้นไมตี และะอ่ี่ส่อยเล้าเป๊อกใช้ปีละ ๑๐๐๐ ตาบ พ้อมกับสี่งบันนากาบ มา ถอายเป้นอันมาก คือ คำสอาผ๋น เงินสอาแสน แตอนนิบลูกนี๋ ชื่อ่า ยอดฆงาแสน แก้อพิทูบลูกนี๋ ชื่อ่า ยอดฆงาธาย และะแตอนแดาลูกนี๋ ชื่อ่า มะนิพ้าล่อา นอกจากนี้ ยังได้ส่ี่งบันนากาบอื่นๆมาใช้พอกแม่ทับนายกองอีกเป้นอันมาก แล้อพธะกะสัดท้าวสอา จึ่งได้ตกลาแบ่งปันเลดแดนกัน คือ ....

ตั้งแต่ตาใดลิงมาให้เป็นเจดแดนธอายปะเทดล้วนข้าว เมื่อ
แบ่งเจดแดนกันแล้ว สมเด็ดพธะเจ้าฟ้างุ่มจึงสะเด็ดยกทับ-
คืน แล้วพธะอิงได้สั่งให้ภอดเอิาพอภธอมเก่า ที่ยู่ถ้อมว้ำหา
และเมืองหล้า เมืองภี ตลอดเถิงแดนสี้จำนอน ๑๐๐๐๐๐คืน
ลิงมาไอ้ในแดนเมืองขุงทอง ยังเหลือไอ้พู่คน ๑๐ คือ พู่
จอมแจ้ง ๑๐ คือ และพู่คา ๑๐ คือ ท้นั้น แล้วมีพธะธาช
อาดยาสั่งสอนเอิาอ่า: "สู่ย่าบ่าย่างางนแก่ไทแก่ลาอ สู่ย่า
ยาดเอิาสิ่งเอิาธอางาออันใดภิดี อันมีางสู่ทาภติดกัน และอ่า
จักไปอินไปเธอภิดี ให้สู่จี่คอามภูสิ่งนี้ มีภาบ มีธับ มีธอาย
มีเมิา มีเปิก ท้ามีนี้ให้เป็นมีเธิก สู่จักธิบจักเธอกัน ภิตามสู่
มีภัด มีภิด มีธัธอา มีเต๋า มีภา ท้ามีนี้ย่าให้สู่ธิบเธอกัน ย่า
ให้ยุบเอิาคอายบายเอิาเงินกัน ตัใดตาภบ่ฟังคอามภูสิ่งนี้
ตินพ่อยนี้ภูเอิาแต่ธิบคานขุงดิงขุงทองาพู้นมาไอ้แก่สู่นี้ แล
ตินพ่อยนี้พักธองพันท้าธ้อยบาด ตัใดตาภบ่ฟังคอามภู อันเป็น
เจ้าแต่นดินขุงดิงขุงทองานี้ ให้สู่ท้า ๔ ขุนธาดนี้ ฆ่าเอิา
เงินท่ตินพ่อยนี้เล๋าเอิาคอายติอมิ่งกินแก่สู่ ๆลๆ"。

สมเด็ดพธะเจ้าฟ้างุ่ม สะเด็ดขึ้นไปติเอิาถ้อเมืองย่ายเพื่อสังาเธลา ๔ ปี จิ่งสะเด็ดกับมาเถิงพธะนะคอน เธลานั้นพธะมะเหสีธองพธะอิงปะสูดพธะธาชโธธิดแล้ว พอภเสนาอามาดท้าทลายจิ่งถอายนามอ่า ท้าอยุ่นเมือง

(บางสะบับอา ขุนเธือน)

ສະເດັດຕີອງງຈັນ

.ເຖິງ ค.ส.ๅ๙๕๗(พ.ส.๑๘๙๘)ສົມເດັດພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ທົງຍົກທັບຫລວງມາຕີອງງຈັນ ໃນຄາວນີ້ພຣະອົງທົງແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ ບາ-ໂບ ກັບ ບາຈີ່ແຂ້ ເປັນທັບໜ້າມາເຖິງເມືອງຊ້າຍ (ເມືອງດ່ານຊ້າຍ) ທ້າວໄຄ ເຈົ້າເມືອງດ່ານຊ້າຍທຳການຕໍ່ຕ້ານ ບາໂບ ຍົກທະຫານເຂົ້າລ້ອມຈັບທ້າວໄຄໄດ້ແລ້ວ ເອົາໄປປະຫານຊີວິດທີ່ຊຽງ-ສົມ(ຄືຫ້ວຍສົມ) ສົມເດັດພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມຈຶ່ງທົງແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ບາໂບ ເປັນເຈົ້າເມືອງຊ້າຍ ສຳເຣັດແລ້ວກໍຍົກພົນລ່ວງມາເຖິງຄຳແກ້ງ, ທັບຫລວງຍົກຂຶ້ນຕັ້ງຢູ່ທ່າບາເໜືອ(ທີ່ງາມເວັນຕົກບ້ານສີໄຄໜຸກວັນນີ້) ຝ່າຍທ້າວຊຽງມຸງ ເຈົ້ານະຄອນວຽງຈັນແລະພຣະຍາເພົ້າ (ປູ່ທ້າວຊຽງມຸງ) ເຊິ່ງເປັນເຈົ້າເມືອງວຽງຄຳ(๑)

(๑)ໃນໜັງສືພົງສາວະດານທ້າຫລວຍກ່າວໄວ້ວ່າ ເຫດທີ່ຈະໄດ້ຊື່ວ່າ ວຽງຄຳນັ້ນ ເພາະພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມຕີຈຽງຄຳໃສ່ລຸກໜ້າ ຍົງຂຸມໃສ່ ກໍໄດ້ ແຕ່ຄວາມຈິງ ນາມວ່າ ວຽງຄຳນີ້ ມີນາກ່ອນສໄມພຣະເຈົ້າ ຟ້າງຸ່ມແລ້ວ ດັ່ງຕາກົດຢູ່ໃນສິລາເລກ ຂອງຂຸນຣາມຄຳແຫງ ເມືອງ ສຸໂຂໄທ ເຊິ່ງຈາຣຶກໄວ້ແຕ່ປີ ค.ส.๑๒๙๒ ກ່ອນພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ມາຕີວຽງຈັນ ວຽງຄຳ ເຖິງ ภม ປີ ວ່າເຂດແດນເມືອງ ສຸໂຂໄທ ເວລານັ້ນ ທິດຕາເວັນອອກເຖິງເມືອງສະຫລວງ ๆลๆ ເມືອງສະ-ຄາ ກະທັ່ງຝັ່ງແມ່ນ້ຳຂອງ ເຖິງວຽງຈັນວຽງຄຳ ເປັນທີ່ແລ້ວ ດັ່ງນີ້ ແລະໃນຕຳນານຂຸນບໍຣົມເອງກໍເອີ້ນວ່າ ເມືອງຄຳ ແຕ່ໃດມາ.

ค้นได้ฉาบอ่า เจ้าฟ้างุ่มยิกทับมาฆ่งบย่ำดินแดน ก็เภบพิล-
เมืองท้าสองออกต้สู้ ท้าอฆ่งงมุงกับพธะยาเผิามิพิน ๘๐๐๐๐
คิน ฉ้าง ๕๐๐ ติอ พธะยาเผิาธีฉ้างแสบนางคอย สุงเก้า-
สอก ท้าอฆ่งงมุงธีฉ้างอ้างบุธิ สุงแปดสอก สิมเด้ดพธะเจ้า
ฟ้างุ่ม หิางธีฉ้าง ธีธีมฆ่งงหอง พธะยาเมืองฉ้าย (บางโบ)ธี
ฉ้างแต้อจักอาม บางีแธ่ธีฉ้างธอามบล่องฟ้า ยิกออกมาธิบกับ
ทีณจำบี บางีแธ่ไสฉ้างเล้าฉินท้าอฆ่งงมุง และพันท้าอฆ่ง
มุง ตายกับค่ฉ้าง แล้อยางโบกับบางีแธ่ จิ่งซุ้มเล้าฉินฉ้าง
พธะยาเผิา ฝ่ายพธะยาเผิาเต้นบีดาตายแล้อ เตลือกำลั้ง-
จะต้ามหามไอ้บี่ได้ จิ่งถอยทับกับคืนไปอ่งงคำ ภอางทับธอาง
พธะเจ้าฟ้างุ่มก็เล้าอ่งงจันได้ แล้อพธะอิงจิ่งตักสั่ง ให้บางีม
บางมง, บางีแธ่ ยิกทับบำติพธะยาเผิาไปจินเถิางอ่งงคำ
แต่แม่ทับท้ามบี่สามาดเล้าติเอิาเมืองได้ เพาะเมืองนั้นมี
ก็ไต่หามเป้นกำแพางล้อมไอ้ย่างแพ้นหา แม่ทับท้ามจิ่งใช้
ทะหามกับคืนมาภาบหุมให้หิางซาบ พธะอิงตักสั่ง ให้ภอางพธะ
ค้างหลอง เบิกเอิาเงินและคำมาติเป้นจ่งงฟ้า ได้หลายแล้อ
สั่งไปให้แม่ทับท้ามสามพ้อมกับตักสั่งให้เป้นคอามลับไปอ่า ให้
เอิาลูกฟ้าจ่งงเงินจ่งงคำยิางสุมไส่ก่ไต่ ตลอดเอลาสามอัน
ทำเพื้อนจะเล้าติเอิาเมืองแล้อให้เลิกทับกับคืนมา แม่ทับท้า
สามก็ปะติบัดตามพธะธาชโองการแล้อก็เลิกทับกับคืนมาอ่งง

ສົມເດັດພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມທົ່ງພັກແຮງລ້ຽງໄພ່ພົນ ຢູ່ອ້ຽງຈັນ ພໍສົມຄວນແລ້ວ ຈຶ່ງຍົກພົນຂ້າມນ້ຳຂອງໄປຕີເອົາເມືອງແກ່ນທ້າວ ແລະເມືອງນະຄອນໄຫ(๑)ຢູ່ຕິດເຂດແດນກຸງສີອະຍຸທຍາໄດ້ໝົດແລ້ວ ຈຶ່ງທົ່ງຕັ້ງ ບາຈີແຂ ໃຫ້ເປັນໝື່ນແກ ສຳລັບດູແລປົກຄອງເມືອງຂອບດ່ານອັນຕິດຕໍ່ກັບກຸງສີອະຍຸທຍາ ສ່ວນເຈ້ົ້ານ ແລ້ວກໍສະເດັດຍົກທັບກັບຄືນມານະຄອນອ້ຽງຈັນ.

ຝ່າຍອ້າຍນ້ອງປະຊາຊົນເມືອງອ້ຽງຄຳ ຄັນເຫັນກອງທັບຂອງເຈ້ົ້າຟ້າງຸ່ມເລີກໜີໄປແລ້ວ ກໍພ້ອມກັນອອກມາທຳມາຫາກິນ ແລະໄປເຫັນຈ້ຽງໜ້າຄ້ຳຕິກຢູ່ກ້ອງກໍ ๗ ຈ້ຽງພ້ອມກັນມ້ວງຖ້ວງກໍ ๗ ຊອກເອົາຈ້ຽງໜ້າ ຈົນກໍ ๗ ອັນເປັນກຳແພງເມືອງນັ້ນຫັກມຸ່ນລົ້ງເປັນປ່ອງຫລາຍດ້ານ ເມື່ອສົມເດັດພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມໄດ້ທົ່ງຊາບດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງຍົກຍີພົນໂຍທາໄປຕີເອົາເມືອງອ້ຽງຄຳອີກ ພຣະອົງຕັດສັ່ງໃຫ້ພະຍາບເອົາໄຟຈຸດກໍ ๗ ທຸກດ້ານ ພວກຊາວເມືອງເຫັນໄຟໄໝ້ກໍ ๗ ກໍພ້ອມກັນແຕກຕື່ນບໍ່ສາມາດຈະນອດໄຟໄດ້ ປ່າ ๗ ໝ້ວນອັນເປັນກຳແພງເມືອງຢ່າງແໜ້ນໜາກໍຖືກທຳລາຍລົ້ງດ້ວຍໄຟຈົນແປນ ສົມເດັດພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ກໍຍົກພົນເຂ້ົ້າຕີເອົາເມືອງໄດ້ໂດຍງ່າຍ.....

---

(๑) ທຸກວັນນີ້ເປັນອຳເພີ ຊື່ອຳເພີ ນະຄອນໄທ ຢູ່ໃນເຂດແດນຈັ່ງຫວັດເພັຊບູນ ໃນປະເທດໄທ.

ແລະຈັບພຣະຍາເພົາເຈົ້າເມືອງໄດ້ ຕັດສົ່ງໃຫ້ເອົາໃສ່ຊອງ ສົ່ງ
ຂຶ້ນໄປເມືອງຊຽງທອງ(๑) ພໍໄປເຖິງບ້ານຖິ່ນແຫ້ງ ພຣະຍາເພົາ
ກໍເຖິງແກ່ກັມຢູ່ທີ່ນັ້ນ ພາຍລຸນນາໄດ້ຕັ້ງບ້ານຖິ່ນແຫ້ງຂຶ້ນເປັນ ເມືອງ
ເອີ້ນວ່າ ເມືອງຊອງ ຕໍ່ໆມາ.

ສົນເດັດພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມມະຫາຣາດ ຄັນຕີເມືອງ ອຽງຄຳ
ໄດ້ແລ້ວ ຈຶ່ງສະເດັດກັບຄືນມາປະທັບຢູ່ເມືອງອຽງຈັນ ຄາວນັ້ນ
ພຣະອົງໄດ້ກວດເບິ່ງບັນຊີພົນຊາຍສະກັນແຕ່ໃນດິນແດນ ທີ່ພຣະອົງຕີ
ໄດ້ ຄືຕັ້ງແຕ່ເມືອງປາກຕ້ອຍຫລວງ(๔) ນີ້ໄປເຖິງເມືອງຕາໂດ ມີ
ຄົນຢູ່ ๗๐๐,๐๐๐ ຊ້າງ ๑๐๐๐ ຕົວ ມ້າ ๑๐๐๐ ຕົວ ທາງໃຕ້ແຕ່
ເມືອງພຣະນ້ຳຮູ່ງຊຽງສາ(ม)ລົງໄປເຖິງແດນຈາມແດນຂະເມນແລະ
ແດນແກວ ຈົນເຖິງເມືອງປາກວ້ຽງ(๔)ມີຄົນ ๔๐๐,๐๐๐ຄົນ ຊ້າງ
๑๐๐๐ ຕົວ ມ້າ ๕๐๐ ຕົວ ໂຮມພົນສະກັນໃນປະເທດລາວທັ້ງໝົດມີ
ລ້ານຄົນ ເປັນລາວ ๗๐๐,๐๐๐ ຄົນ ເປັນໄທ ม๐๐,๐๐๐ ຄົນ.

---

(๑)ຕຳນານບ່ອນເຈົ້າຟ້າງຸ່ມຕີອຽງຄຳນີ້ ໃນຕຳນານເມືອງລ້ານ-
ຊ້າງສະບັບນຶ່ງກ່າວໄວ້ວ່າ ສົນເດັດພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມທ້າວຕັນພຣະຍາ
ເພົາ ມີຝີມືແຂງແຮງສາມາດຊົນຊ້າງກັບພຣະອົງໄດ້ ຈຶ່ງຊຸກໃນຕີກັບ
ພຣະຍາເພົາ ແລະມອບເມືອງອຽງຄຳໃຫ້ພຣະຍາເພົາ ຄອບຄອງ-
ດັ່ງເກົ່າ. (๔)ເມືອງປາກຕ້ອຍຫລວງ ຄືບ້ານຕ້ອຍຫລວງ ຢູ່ໃນ
ເຂດອຳເພີໂພນພິໄສ ຈັງຫວັດໜອງຄາຍ. (ม)ເມືອງພຣະນ້ຳຮູ່ງຢູ່
ເມືອງປາກຊັນທຸກອັນນີ້(๔)ເມືອງປາກວ້ຽງຈະແມ່ນເມືອງ ໃດແທ້ບໍ່ຮູ້

ເມື່ອເສັດສົງຄາມອົງຈັນອົງຄຳແລ້ວ ພຣະອົງທົງຕັ້ງ
ບາຄຸ້ມໃຫ້ເປັນໝື່ນຈັນ ສຳລັບປົກຄອງເຂດແຂວງອົງຈັນ ບາສຸມ
ໃຫ້ເປັນໝື່ນກະບອງ ປົກຄອງຫົວເມືອງຝ່າຍໃຕ້ ຕັ້ງແຕ່ເມືອງພຣະ-
ນ້ຳຮ່ຽງຊົງສາ ລົງໄປຈົນເຖິງແດນຈາມ ແລ້ວພຣະອົງຈຶ່ງຕັດສິ້ງ
ພຣະຍາເມືອງຂອງໃຫ້ເອົາພວກຂ້າເກົ່າ ๑๐,๐๐๐ ຄົວ ໃຫ້ມາຢູ່
ກະແດ(ฟ้า)ແຕບນອກອົງຈັນ(๑)ແລະອີກ ๑๐,๐๐๐ ຄົວ ໃຫ້ໄປໄວ້
ໝອງຕາບນ້ອຍ ໝອງຕ່ານຫລວງ ແລະພູວານເຖົ້າວານປາວ(๔)ກັບ
ເຊືອງຊ້າຍ(๕) ພິລເມືອງລາວຈຶ່ງໄດ້ແຕ່ຜ່າຍລົງມາ ຕັ້ງຫລັກຖານ
ຢູ່ໃນ ດິນແດນຂອງພວກຂແມນຫລາຍຂຶ້ນເປັນລຳດັບແຕ່ສໄມນັ້ນມາ.

---

(๑) ກະແດ(ฟ้า)ແຕບ ແມ່ນໝອງຄັນແທ(สื้อ)ນ້ຳຕາມຕຳນານອຸຮັງ-
ທາດ ຄືບໍ່ຮີເວນຮ່ອງແກທຸກຈັນນີ້.

(๔)ພູວານປາວ ຢູ່ໃນເຂດຈັງຫວັດກາລະສິນ ໃນປະເທດໄທ.

(๕) ເຊືອງຊ້າຍ ຈະແມ່ນບ່ອນໃດຍັງບໍ່ຊາບ.

ສະເດັດລົງໄປຕີເອົາເມືອງຮ້ອຍເອັດ

ຫົວເມືອງພາກອີສານຂອງປະເທດໄທ ນັບແຕ່ເມືອງໜອງ-ຫານ ລົງໄປເຖິງເມືອງຮ້ອຍເອັດ ແຕ່ກ່ອນເປັນຫົວເມືອງຂຶ້ນຂອງ ປະເທດຂແມນທ້ງມວນ ຕໍ່ມາໄດ້ຕົກເປັນເມືອງຂຶ້ນຂອງໄທ-ໃນສໄມ ຂອງຂຸນຣາມຄຳແຫງ ຣະຫວ່າງ ค.ส.๑๗๙๘ ດັ່ງກ່າວແລ້ວ ຕໍ່ມາ ເມືອງສຸໂຂໄທຂອງຂຸນຣາມຄຳແຫງໝົດອຳນາດລົງ ແລະພຣະເຈົ້າ ອູ່ທອງ ໄດ້ຕັ້ງເມືອງສີອະຍຸທຍາຂຶ້ນໃນປີ ค.ส.๑๗๕๐ (ກ່ອນ ພຣະເຈົ້າພ້າງຸ່ມ ຂຶ້ນລວຍຣາດ ๗๗ ปี) ແຂວງເມືອງຮ້ອຍ-ເອັດ ຈຶ່ງຕົກເປັນເມືອງຂຶ້ນຂອງກຸງສີອະຍຸທຍາດ້ວຍ ຣະນັ້ນ ພຣະ-ເຈົ້າພ້າງຸ່ມ ຈຶ່ງລົງໄປຕີເອົາເມືອງຮ້ອຍເອັດອີກ ດັ່ງຈະກ່າວຕໍ່ໄປ.

ໃນຄາວນັ້ນສົມເດັດພຣະເຈົ້າພ້າງຸ່ມມະຫາຣາດ ຢຸດປະທັບ ລ້ຽງໄພ່ພົນຢູ່ນະຄອນອ້ງຈັນພໍສົມຄວນແລ້ວ ກໍທ້ງກຳໜົດການລົງໄປ ຕີເອົາປະເທດລ້ານຜ້ງ(๑)ຄືກຸງສີອະຍຸທຍາ ພຣະອ້ງຈຶ່ງທ້ງແຕ່ງ ຕ້ັງໃຫ້ພົ່ນແກກັບພົ່ນກະບວງເປັນທັບໜ້າ ພຣະຍາເມືອງຂວາເປັນປີກ ຂວາ ພຣະຍາເມືອງຊ້າຍເປັນປີກຊ້າຍ ໃຫ້ພົ່ນຈັນ ເປັນທັບຫລ້ວ ໂຮມພົນໄດ້ ๔๒,๐๐๐ ຄົນ ຊ້າງ ๕๐๐ ຕົວ ຣະເດັດຍົກທັບອອກ-ຈາກອ້ງຈັນໄປທາງບ້ຶງພຣະຣາມ(๔) ຕີເອົາບ້ຶງພຣະຣາມໄດ້...

---

(๑) ໃນໜ້ງສືຂຸ ບໍຣິມເອ້ີນຊ່ືປະເທດທ້ງສາມຄືຣ ລາວ, ໄທ ແລະ ຊ້ງໃໝ່ ວ່າ ລ້ານ ຄື ປະເທດລາວ ວ່າ ລ້ານຊ້າງ ຊ້ງໃໝ່ ວ່າ ລ້ານນາ ກຸງສີອະຍຸທຍາຂອງໄທ ວ່າ ລ້ານຜ້ງ.

(๔) ບ້ຶງພຣະຣາມແລະບ້ຶງລອງ ຈະແມ່ນເມືອງໃດບ່ໍຊາບ.

ແລ້ວຍົກເລີຍເຂົ້າຕີເອົາເມືອງຮ້ອຍເອັດ ຈັບພຣະຍາເຈົ້າເມືອງ-ຂັງໄວ້ ຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ໝາອງທັບແຍກຍ້າຍອອກຫາຕີເອົາເມືອງເລັກ-ເມືອງນ້ອຍໄດ້ອີກຫລາຍເມືອງ ຄື: ເມືອງພຣະສາດ, ເມືອງພຣະ ສະອງນ, ເມືອງພຣະລົງ, ເມືອງພຣະນາຄາຍ, ເມືອງພຣະນາ ທງນ, ເມືອງເຊຂະນາດ(ດ), ເມືອງສະພັງສີແຈ(ດ), ເມືອງ ໂພນຫົງແດດ ຈັບເອົາເຈົ້າເມືອງເຫລົ່ານີ້ມາຂັງໄວ້ທີ່ເມືອງຮ້ອຍ-ເອັດ ໝົດແລ້ວ ຈຶ່ງສົ່ງຮາຊສານລົງໄປຫາພຣະຮາມາທິບໍດີ ອູ່ທອງ ເຈົ້າແຕ່ນດິນກຸງສີອະຍຸທຍາວ່າ "ຈັກຍົບຫລືຮູ້ວ່າສົ່ງໃດນັ້ນຈາ" ພຣະຮາມາທິບໍດີອູ່ທອງ ໄດ້ຊາບພຣະຮາຊສານດັ່ງນັ້ນ ມີຄວາມ ຢ້ານກົວ ຈຶ່ງຕອບພຣະຮາຊສານຄືນມາວ່າ "ເຮົາຫາກເປັນພີ່ນ້ອງ ກັນມາແຕ່ຊຸນບໍຮົມພຸ້ນດາຍ ເຈົ້າຢາກໄດ້ບ້ານໄດ້ເມືອງໃຫ້ເອົາແຕ່ ເຂດແດນດົງສານເສົ້າ (ດົງພຣະຍາໄຟ) ເມືອເທົ້າພຸ້ພຣະຍາພົ້ແລະ ແດນເມືອງນະຄອນໄທເປັນເຈົ້າຖ້ວນ ອັນນ້ຳຮ້ອຍຈັກສົ່ງ ນ້ຳອ້ອຍ ນ້ຳຕານຊຸ່ປີ ອັນນ້ຳລູກຍົ່ງຂ້າ ຊື່ນາງແກ້ວລອດຟ້າ ໃຫ່ງນາແລ້ວ ຈັກສົ່ງເມືອໃຫ້ປົດເສື້ອປຸ້ພອນແກ່ເຈົ້າພ້າແລ" ດັ່ງນີ້ແລ້ວພຣະເຈົ້າ ກຸງສີອະຍຸທຍາ ຈຶ່ງແຕ່ງຮາຊບັນນາການມາຖວາຍ.....

(ດ) ເມືອງຕ່າງໆເຫລົ່ານີ້ຢູ່ໃນເຂດຈັງຫວັດຮ້ອຍເອັດ, ສຸຣິນ, ບຸຣີ-ຣັມ, ແລະສີສະເກດ ໃນປະເທດໄທ. (ດ) ເມືອງສະພັງສີແຈ ຕັ້ນ ຈະແມ່ນ ເມືອງສະສີຫລ່ຽມ ຢູ່ໃນເຂດອຳເພີສຸຣິນທະພຸມ ຈັງຫວັດ ຮ້ອຍເອັດ ປະເທດໄທ.

ຄື ຊ້າງພາຍ ๕๑ ຕົວ ຊ້າງພັ້ງ ๕๐ ຕົວ ຄຳສອງໝື່ນ ເງິນສອງ
ໝື່ນ ນໍ້ແສນໜ່ວຍ ກັບເຄື່ອງບັນນາການອື່ນໆອີກຢ່າງລະອ້ຽດ ສົມ-
ເດັດພຣະເຈົ້າພ້າງໍ່ມຈຶ່ງບໍ່ສະເດັດລົງໄປຕີກຸງສີອະຍຸທຍາ ເວລາ
ນັ້ນພຣະອົງຈະໄດ້ກະທຳພິທີປະຖົມມະກັນ ປະຫານຊີວິດເຈົ້າເມືອງ
ທີ່ຈັບໄດ້ນັ້ນທັງໝົດ ເພື່ອເປັນການສລອງໄຊປາບດາພິເສກ ຄວາມ
ນີ້ຈ່າລືໄປເຖິງພຣະມະຫາປ່າສນັ້ນດະເຖຣະເຈົ້າ ຕົນເປັນອາຈານ
ພຣະເຖຣະຈຶ່ງນາຂໍບິນຫະບາດຊີວິດເຈົ້າເມືອງເຫລ່ານັ້ນໄວ້ ພຣະ
ອົງກໍ່ທ້ວ ໂປດປະທານແລະປ່ອຍໃຫ້ຄືນເມືອ.ຄອງບ້ານເມືອງຂອງ ໃຫ
ລາວດ້ວ ເກົ່າ ຄັ້ນສັ່ງສອນພວກເຈົ້າເມືອງທັ້ງຫລາຍແລະປ່ອຍ ໃຫ້
ຄົນເມືອ ແລວພຣະອົງຈ່ງຍກທັບກັບຄົນນ່ານະຄອນອ່ງ ຈັນ.

ສລອງໄຊຢ່ອ່ງ ຈັນ

ເມື່ອສະເດັດກັບນາເຖິງອ່ງ ຈັນແລ້ວ ພຣະອົງກໍ່ທ້ວ ປະ-
ທານຄວາມດີຄວາມຊອບແລະເລື່ອນຍົດແກ່ພວກແມ່ທັບນາຍກອງຕຸ້ມ
ຄວາມຊອບຄ້ອນທຸກຄົນ ນອກຈາກນັ້ນກໍ ໃຫ້ທ້ວ ຈັດແຈ່ງແຕ່ງຕັ້ງຣະ-
ບ່ງບການປົກຄອງ ແລະການທັບຂຶ້ນໃໝ່ ຄື:

๑. ທ້ວ ແຕ່ງຕັ້ງ ໃຫ້ແສນເມືອ ກັບ ໝື່ນກະບອ ເປັນ
ເຈົ້າຫົວເສິກ(ແມ່ທັບໃຫ່)

๒. ໃຫ້ໝື່ນຫລວ ๑ ພຣະຍາເມືອງຂວາ ๑ ພຣະຍາ-
ເມືອງຊ້າຍ ๑ ເຈົ້າພຸ່ນເໝືອ ๑ ເຈົ້າພຸ່ນໃຕ້ ๑
ເປັນຫົວເສິກທ້ວ ๕(ນາຍທັບທ້ວ ຕ້ວ)

๓. ใต้พระยาฝั่งหน้า ๑ พระยาแผน ๑ เป็นอาชญอัคภ้าหน้า (เจ้ากิมตำรวจหน้า)

๔. ฝั่งขวาเหนือ กับ ฝั่งขวาใต้ เป็นอาชญอัคภ้าหลัง (เจ้ากิมตำรวจหลัง)

๕. ใต้นายทหารเหนือ รักษาคุ้มในภ้าหน้า (ตู้พิพากษาศาลฝ่ายหน้าคือศาลลูกขุน)

๗. ใต้นายทหารใต้ รักษาคุ้มในภ้าหลัง (ตู้พิพากษาฝ่ายหลังคือฝ่ายขวางสนิม)

ส่วนที่อเมืองต่างๆนั้น พระอิงได้จัดให้เป็นเสื่อนเมือง แยงเมืองแลเมืองด่าน เมืองที่จัดเป็นเมืองเสื่อนนั้นมี ๗ เมือง คือ

๑. องงจัน ให้ฝั่งขวาจัน (ขวาคุ้ม) เป็นเจ้าเมือง

๒. องงคำให้พระยาเผิา (คิมใหม่) เป็นเจ้าเมือง

๓. องงแภ ให้ฝั่งขวาแภ (ขวาจีนฮั้) เป็นเจ้าเมือง

๔. องงพระบ้ำฮุ่า ให้ฝั่งขวาบ้ำฮุ่า เป็นเจ้าเมือง

๕. องงปากห้วยหลวง ให้พระยาปากห้วยหลวง เป็นเจ้าเมือง

๗. องงขงงสา ให้พระยาขงงสาเป็นเจ้าเมือง

เมืองด่านมี ๑ เมือง คือ

๑. เมืองแก่นท้าว ๑ เมืองพงบิง

๓. เมืองฉายธาว ๔. เมืองสามพี่น้อง

ครับจัดแจ่วแต่งตั้งธะบงบธาฉภาบบ้านเมืองสำเธ็ด บ้อธะบอบแล้ว พอภเสบาอามาดธาฉมุบติห้าหลาย จึ่งพ้อมกัน ทำมะหาพิหิไฉยาพิเสภ ฤอายแภ่สิบเด็ดพธะยาฟ้าหล้าหั่อธะบิมะหาธาด เป็นภาบสลองมะหาไฉพิเสภอยู่องค์จัน ในงาบสลองมะหาไฉนี้ พอภเสบาอามาดได้ปุภโธงธาฉพิหิ สิ้นแคบปากห้อยป่าสัภ ฝ่ายตาเอ็นติภ(คือบิธีเฉบโธงธงบจ่างทุภอันนี้) แล้วทำภาบสลองมะหาไฉ ภ อัน ภ คืบ ในงาบนี้ ได้ช้างฉ้าง ๑๐ ติอ ๖๐ ติอ คอาย ๘๐๐๐ ติอ ล้งงไพ่พิบ.

พธะธาฉโอภาดธองพธะเจ้าฟ้างุ้ม

ครับทำภาบสลองไฉ ฉ้อบ ภ อัน ภ คืบบ้อธะบอบแล้ว สิบเด็ดพธะเจ้าฟ้าหล้าหั่อธะบิมะหาธาด จึ่งมีพธะธาฉโอภาด สั่งสอบเสบาอามาดทั้งหลายอ่า:

๑. เจ้าทั้งหลายธักสาบ้านเมืองย่าให้มี ข้าลัภ คืบโจบ อันบึ่งย่าได้ช้าพันกัน แม่บอ่าช้อยติบติดภ์ดี เมั่งติบติดภ์ดี เสบาแลธูภค้ามาติดภ์ดี ติบย่าหลอบช้าพันสั่ง ให้ตั๊ดสิ้บพิจาธะบาฉูก่อบ เป็บโทดอันหนักแท้จ่างทำตามเดดบั้บ โทดบี้หนักย่าได้ช้า ท้อ่าให้ใส่คอภสั่งไอ้ สิบโทดแล้ฉให้ป่อยไป ตาองภตาภาบ, สิบบัดอันจักเภิดมาในแผ่บดิบบี้ คืบมี สิบบัด ภ์จึ่งมี คับบ่มีคืบ สิบบัดเล้าธองภ์ตาบ่ได้แล เธิาบ่ให้ช้าคืบ

ເພື່ອດ້ວຍນັ້ນແລ.

๑. ອັນນຶ່ງ ເຈົ້າທັ້ງຫລາຍກໍຢ່າຕິດຢ່າຂ້ອງກັນໃຫ້ພ້ອມກັນຖ
ຂອບບ້ານຂອບເມືອງທັ້ງນອນ ຕ່າງບ້ານຕ່າງເມືອງ ເຂົາຈັກກະທຳ
ບຸງດບຸງນບ້ານເມືອງເຂົາກໍໃຫ້ເຕັ້ນແຈ້ງ

๒. ອັນນຶ່ງ ຂອງເດືອນໃດໃຫ້ໃຊ້ຄົນເມືອໃຫອັສາຫາເຂົາ
ຖືບ້ານຖືເມືອງ ໃຫ້ເຂົາຮູ້ອັນຮ້າຍອັນດີ ຂ່ານປ້ຶ່ງໃຫ້ຕົວເຈົ້າ ທັ້ງ-
ຫລາຍ ຮັ້ນເມືອໃຫອັເຂົາເມືອຮອດຊຸງດົງຊຸງທອງພຸ້ນແລ້ວ ເຂົາ
ຈັກໄດ້ບູຊາແຖນພ້ຳຄຶ້ນ ທັ້ງແຖນຄົມ ແຖນແຕ່ງ ແຖນຊ້ຳ ແຖນ
ເຖືອກ ທັ້ງເຖ້ຳເຍ ເຖ້ຳໄລ ແມ່ຍາງ ແມ່ນິດ ທັ້ງເທຈະດາອັນ
ຮັກສາຕາຕ່ຳແລະສິບຖ ໆລໆ ທັ້ງຫລັກໝັ້ນທ້າຍຂັນ ທັ້ງນາໄຮ່ດຸງ
ພຸເຂົາກ້າ ອ້ອຍນ້ຳ ທ້ຳອຄອງ ຢູ່ໝອງລຸ່ມພຸເຂົາກ້າຕັ້ນທັ້ງຕາຫລວງ
ກ້ອນພ້ຳຢົ່ງນ ທັ້ງກ້ອນກ່ອຍພ້ຳ ອັນໝາຍໄວ້ທີ່ຊຸງດົງຊຸງທອງນັ້ນ
ຄັ້ນເມືອຮອດແລ້ວເຂົາຈັກໄດ້ບູຊາຕີພ້ຳຕີແຖນທັ້ງຫລາຍຟຸງນີ້ ຄັ້ນ
ເຖິງເດືອນຈຸງ ໃຫ້ຂຶ້ນຖືບ້ານຖືເມືອງ ເດືອນ ๓ ໃຫ້ຮອດເມືອງ-
ຊວາ ຄັ້ນໃຕ້ປ້ຶ່ນເຂົາບໍ່ວ່າຊື່ຕໍ່ເຂົາແລ ອັນວ່າໃຫ້ລ້ຽງພ້ຳລ້ຽງແຖນ
ປູ່ເຈົ້າພ້ຳຫລວງ ໂງ່ນຫາກໄດ້ຂ້ຶ່ງເຂົາໄວ້ ໃຫ້ເຂົາຮູ້ຈັກຫ້ວໃຈເຈົ້າ-
ຖືນທັ້ງນອນອັນຢູ່ເມືອງລ້ານຊ້ຳງຊ້ຶ່ນແລະຊ້ຶ່ງຈາກເຈົ້າແຕ່ນດິນ ຕັ້ນ
ແລ ປູ່ເຈົ້າພ້ຳຫລວງ ໂງ່ນ ໄດ້ຂ້ຶ່ງໄວ້ສືບໆນາດ້ຳນີ້ແລ.

๔. ອັນນຶ່ງ ເຈົ້າທັ້ງຫລາຍຢ່າເຂົາໄພ່(๑)ເມືອເປັນຂ້ອຍ

---

(๑) ໄພ່ຫລື ໄພ່ເມືອງໝາຍເຂົ້າພິລເມືອງຂ່ານັ້ນທ້ວໆໄປ ບໍ່ແມ່ນຂ້ອຍ

ไพ่ติดกันเป็นอันพัก เป็นต้นอ่า มีผู้ผู้เม้งท่าน ให้ไพ่เอิาแต่-
๕ บาด เอิาตากล้ากันตาย เอิาติอมันแทนตู้ตายนั้น.

๕. อันนึ่ง ไปเสิกย่าได้เอิาค่าติอไพ่ แต่บางนึ่ง - เถิงสองต์เท้าเถิงสัยอ่า เป็นค่าติอแล เจ้าขุนย่าไพ่ไพ่ ภายสัยขึ้นไปเหิา ตู้ใดยั้งไพ่จักสังพ้า ติอมันจักเอิาใช้ ตาวไพ่.

คันหิาพระอาจุหาบพระบ่อินอาโจอาดแก่อามาดมุนติ ท้าวตลายดั่งนี้แล้ว พระอิาจึ่งพาธิพินโยหาท้าวตลายละดังกับคืนนะคอนจุงหองโดยหาวบิก เถิงนะคอนจุงหองเดือน ๑ ออกใพ่ ม ค่ำ อันอ้างคาน ปี ค.ล.ดมศก(พ.ล.๑๙๐๑).

มาเอาพระพุทลาลนาลดหลวงกาอง ตลกนะยาน

มาจากประเทดละเมน

จินจาดลาอท้าวตลายตั้งแต่บูธานพากันนับถือติฟ้าติแถน ติพี ติแม่ ติถ้ำ ตามลัดทีละองพอกจีน เพาะเตดินแดนละอง-พอกลาอแต่ก่อนยู่ติดกันกับจาดจีน ท้ามีการสังคมติดต์ กันมา เป็นเอลาบาน เถิงอ่าคินจาดลาอได้เอ้านับถือ พุทลาลนามา แล้อ ตั้งแต่ละไหย้ายู่ในประเทดจีน ค้างแต่นดินละองขุนตลองลิ-เมิาเจ้านะคอนบางยลาอ เมื่อค.ล.ดม(พ.ล.๙๑๑)นั้นก็ตาม ลัดทีพุทลาลนาที่ลาอได้นับถือในคาอนั้น แม่นลัดทีมะตายาน ต์มาอีกตลายร้อยปี เมื่อคินลาอเอิาแตกหนีมายู่ประเทดล้านจ้าง

ภาบบับถือพุทธสาสนาแต่เก่าก่อนบั้นจึ่งจืดจางไป คิงบับถือมั่นแต่
สาสนาเดิมของตบ คือภาบถือผีก่าอแล้ว คับนาเถิงสโมสรของ
พระยาพ้าหล้าหัวะบิมะหาธาดพ้าวุ่นบี้ คบฐาดลาอภัยงับถือ-
สาสนาติพ้าติแถบมู่ ในคั้งบั้นสมเด็ดพระนางแก้วเก้ายา อัก
คะมะเหสี ได้หอดพระเบดเต้นไพพ้าปะฐาฉินตลอดจบสนา
อานาดธาฐมุนติเจ้าฐุบมุบนายในแผ่นดินพระธาฐอ้า พาภับ
ถือ ทำพลิภับ ข้าฐ้าง ข้าคอาย บูฐาติคั้ว ภิหิงสั่งเอดพระ-
ไห ด้อยเหดหื่นพระนางเจ้าเคียได้บับถือพระพุทธสาสนา เคีย
ได้สะมาทานสินภินทาน มาแต่เมื่อยังมู่ในปะเทดฉเมน เมื่อ
พระนางเต้นพิลเมืองลาอปะพึดปะติบัดดั่งนี้ จึ่งบ่สามาดปะติ
บัดตามได้ พระนางจึ่งเล้าไปเฝ้าพระธาฐสามี ฮ่ใต้ไปบำ
เอิาพระพุทธสาสนามาปะดิสถาบในปะเทดลาอ เพื่อพระนาง
เจ้าจะได้ปะติบัด บั่ดั่งนั้นพระนางก็จะฮ่ทูนลากับคืบ ไปยู่ปะ
เทดฉเมนบนำพระธาฐบิดา.

สมเด็ดพระยาพ้าหล้าหัวะบิมะหาธาดพ้าวุ่นเจ้า ได้
ทิฐาบดั่งนั้น ภิมิพระไทโสมะนัด จึ่งจัดแจ่งแต่งล้าธาฐภาบ
เฉิบพระธาฐสาบแผ่นดินเคื่องมุงคุบนับนาภาบ มีเงิบ สามแสบ
คำสามพื้น แผ่นแก้วน้ำค้ำ แก้วจอมเพ็ดอันมีค่า ลิงไปถวาย
พระเจ้านะคอบหลวงอันเป็นพี่เถ้า ฮ่เอิาพระสาสนาเล้ามา
เผิยแผ่ในปะเทดลาอ พระเจ้านะคอบหลวงได้ยับพระธาฐ

--ลวนนั้นแล้ว จึ่งนิมนิตเอาพระมะหาปาสมันตะเฤธะเจ้าแล พระมะหาเทบล้ากา พ้อมด้อยพิกขุสิงอิก ๔๐ ตัน นักปาดตุ้ ธงนจิบพธะไตปิดกอิก ม คัน คือ นิธะสิง นิธะเดด แลนิ-ธะลาด ใต้นำเอาพธะลาสมาขึ้นมาปะดิสถานในปะเทดลาอ พ้อมกับนี้พธะอิงได้พธะธาฉุหานพธะพุทธุบ ปันจะโลตะอิงนึ่ง นามอ่า พธะบาง ใต้มาเป้นที่สักกาธะบูชา ท้างพธะคัมพีไตปิ กิกแลพ้ตันมะหาโพที่ บอกจากนี้ย้างพธะธาฉุหาน พอกฆ่าง-ต่างๆขึ้นมานำเป้นอันมาก คือ ฆ่างตล้พธะพุทธุบ ฆ่างเตลัก ฆ่างหอา ฆ่างคำ เป้นต้น ตลอดเคื่องดุธียะนิมติ ปี่พาด ธะนาด ค้องอิง เคื่องตลิ้นทุกย่างด้วย สิมเด้ดพธะเจ้าเมือง-นะคอนหลวง ได้แต่งคิบฆาอะเมนใต้ขึ้นมานำพธะมะหาปาส-มันในคาอนั้น มิคิน ๔ บ้าน โธมได้ ๕๐๐๐ คิน คือ โยมอุป ฉากพิขุสิง ๑๐๐๐ คิน บริวานของนักปาดท้างสาม ม๐๐๐ คิน บริวานแม่นิมของพธะนางแก้อเก้ายา ๑๐๐๐ คิน.

ปี ค.ส.๑ม๕๙(พ.ส.๑๙๐๑) พธะมะหาปาสมันตะ-เฤธะเจ้ากับพวกบริวานโยมอุปฉาก ก็ยกออกจากเมืองนะ-คอนหลวง ขึ้นมาตามคาอทาง โดยลำดับมาเถิงเมืองแก(๑)

---

(๑)เมืองแกยู่ที่ใดบ่ฉาบ แต่สันนิดฉานอ่า คิงจะแม่น อำเพิ เมืองแก ในจ้างหอัดสะกินนะคอน ปะเทดไท.

ผม่นิมธอางนางแก้อเก้ายางเกิดอาพาณาบ่ได้ เจ้าฟื้นแภ จึ่ง
ใต้ผม่นิมกับพอภบ่อีอานเชิาอยู่บ้านไฝ่ฆามได้สอางเดือน ผม่นิม
จึ่งตายจากพยาด ฝ่ายสิมเด้ดพธะเจ้าพ้าวุ่มคันได้ทิาฉาบอ่า
พธะมะหาปาสมันตะมาถึางเมืองแภแล้อ ภ้ทิาติภแต่ง ใต้เส-
นาอามาถลิาไปธับธอดเมืองแภ แล้อพธะมะหาเถธะเจ้า ภ้
พาบ่อีอานแต่แตบพธะบาางลื้นมาตามผม่บ้ำธอางจินถึางอางจัน
ฟื้นจัน เจ้านะคอบอางจันออกไปต้อนธับและนิมินพธะมะหา-
ปาสมันใต้เชิาอยู่ดอบจัน ฉาอนะคอบอางจันภ้พากันออกไปสัก
ภาธะบูฉาสิมโพดตลอดสามจันสามคืน คันถ้อนสามอันแล้อ -
พธะมะหาปาสมันจึ่ง ใต้เชินพธะบาางออกไปถึางอางคำ เจ้า
อางคำออกมาต้อนธับและนิมินพธะมะหาปาสมันเข้าไปเชิา-
ในเมือง พอภฉาอเมืองอางคำภ้พากันมาทำสักภาธะพธะ -
บาางตลอดสามอันสามคืน.

พธะบาางปะดิสถานอยู่อางคำ

คันถ้อนสามอันแล้อ จะเชินพธะบาางลื้นไปเมืองฉาง
ทอง คินสำธับตามพธะบาางมาแต่ก่อน ตามเหื่อละแปดคิน
ในอันนั้นตามแปดคินบ่ลื้น พธะเถธะเจ้าจึ่งจัดคินเข้าตามเจ็ด
คิน จินถึาง ๑๔ คิน ภ้ยังยิกบ่ลื้น พอภนักปาดท้า ม ที่ธักสา
พธะบาางมานั้น เต้นเป้นอัสจัน จึ่ง ใต้จับสลากส่างเบิ่า ใน
สลากนั้นออกอ่า เทพเจ้าตู้ธักสาพธะบาางมิคอามปะสิางจะ ใต้

พระบางนี้ละถืดอยู่องค์ๆนี้ก่อน พระมะหาเถระเจ้าได้ฉาบเจตนาอย่างเทพดาดั่งนั้น ก็มอบหมายพระบางไอ้ใต้เจ้าเมืององค์ๆฮักสาแล่ะหำสักการะบูชา พระมะหาปาสมันจึ่งพาบิอีอานขึ้นไปเมืองขุงหอยโดยหางบิก คันถึงก็เอ้าไปถวายพระพอนสิมเด็ดพระเจ้าฟ้างุ่มใต้หิงฉาบทุกประการ สิมเด็ดพระเจ้าฟ้างุ่มพ้อมด้อยอักคะมะเตสีจึ่งบินพระมะหาปาสมันใต้ไปตั้งอารามอยู่เพื่อปากท้อยโธบ จึ่งเอิ้นอ่าอัดปาสมัน มาจินทุกอันนี้ แล่ะพ้อพระสิมะหาโพก็หิงพระภะธุบาใต้ปุก ไอ้ในอารามนั้น แต่นั้นมาพระมะหาเถระก็ได้แบะบำสั่งสอนประชาชินชาวลาวใต้นับถือพระพุทสาสนา โดยมีพระบางแก้วเก้ยาเป็นอักคะสาละบูประถัมพิกา พระพุทสาสนาจึ่งได้ตั้งพั้นลิงในประเทดลาวล้านช้างตั้งแต่นั้นมา.

ถึงปี ค.ส.๑๗๙๑(พ.ส.๒๓๐๔) สิมเด็ดพระเจ้าฟ้างุ่มมะหาราช ได้ยกธีพินโยหาไปติเอาข้ากับฮาว ชาวเมืองตาแล่ะเมืองเตลือกได้ทั้งสองเมือง แต่นั้นมาอานาเขตพระราชอานาจักลาวก็แต่กว้างไปหื่อทุกทิด เจ้าแผ่นดินนานาประเทที่ยู่ใกัดัดลังๆ มิคอามย้านกิอพระเดชานุพาบสิมเด็ดพระเจ้าฟ้างุ่มเป็นอันมาก ก็พากันส่งราชบันนาการมาถวายบ่ได้ขาด ธาชอานาเขตประเทลาวในคาวนั้น ทิดตาเจ้นอกติดต่กับประเทแกวตามสันพูบ้ำแบ่ง ทางทิดอาคะ

-ເນ ຕິດຕົ້ນຈາມແລະແຜນຂເມນຕັ້ງແຕ່ຄລັ້ງຊົ້ນມາ ທາງທິດທັກ-ຊິນແລະຫໍຍະຕິດ້ແຜນກຸງສີອະຢຸທຍາ ນັບແຕ່ສາຍດົງພຍະຍາໄຟ ໄປເຖິງເມືອງນະຄອນໄຫ ທາງທິດປັດສິນຕ້ແຜນປະເທດລ້ານນານັບຕັ້ງແຕ່ເມືອງຕາໃຄລົງມາ ທາງທິດອຸດອນຕິດຕ້ປະເທດຈີນນັບແຕ່ເມືອງບຸນໃຕ້ ບຸນເໜືອ ລົງມາ.

ສົມເດັດພຍະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມມະຫາຣາດທົງສເວີຍຣາຊສົມບັດຢູ່ນະຄອນຊຸງາທຍາ ພຍະອົງມີພຍະຣາຊໂອຣົດພຍະຣາຊທິດາ ປະສູດຈາກພຍະນາງແກ້ວກັ້ງຍາອັກຄະມະເຫສີຣວມ ນ ອົງຄື: ທ້າວອຸ່ນເມືອ ๑ ທ້າວຄຳກຍາ ๑ ນາງແກ້ວກະເກສີ ๑.

ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๕๖(พ.ส.๒๑๑๙) ສົມເດັດພຍະນາງ-ແກ້ວກັ້ງຍາອັກຄະມະເຫສີກໍສ້ຽງພຍະຊົນ ແຕ່ນັ້ນມາພຍະອົງບໍ່ຄ່ອຍເອົາໃຈໃສ່ອງກບ້ານການເມືອງເໝືອນແຕ່ກ່ອນ ການປົກຄອງພາຍໃນພຍະນະຄອນແລະພຍະຣາຊອ້ຳ ພຍະອົງໄດ້ມອບໃຫ້ ແສນເມືອງແລະພວກທ້າວອຸ່ນເປັນຜູ້ເບ່ງແຍງ ຄາວນັ້ນຈ້ຳກະມີອຳນາດທຸຈະຣິຕຜ້ນ້ຳ ຊື່ວ່າ ກວ່ານມືຊາ ໄດ້ຮັບພຍະຣາຊອາດຍາ ໃຫ້ເປັນຜູ້ກັບ-ສ່ອຍຈາກພິລເມືອງ ກວ່ານມືຊາກັບເອົາເກີນກຳໜົດ ໂດຍອ້ຳງວ່າເປັນພຍະຣາຊອາດຍາສ້ຳ ຂ້ນີ້ເປັນເຫດໃຫ້ພິລເມືອງໄດ້ຮັບຄວາມ-ເດືອດຮ້ອນ ປະການນ້ຳນັ້ນດ້ວຍແສນຂ້ຳຣາຊການທ້ຳຫລາຍ ທ້ເປັນຂ້ອຍເກ້ຳຂອງພຍະອົງ ເຊ້ຳໄດ້ຕາມພຍະອົງໄປຢ່ປະເທດຊເມນນ້ຳນັ້ນ ໄດ້ຮັບຕ້ຳແໜ່ງເປັນເຈ້ົ້ວກວ້ານ ເຈ້ົ້ວຫໍ ພວກເຈ້ົ້ວກວ້ານເຈ້ົ້ວຫໍ

ตลาวนั้น พากันยกย้องเอาเบี้ยหอัดเงินฮันหลายกอ่าพอก-เจ้าภ้าบเจ้าตำแต่ก่อน เป็นภาบติดกะบึนเมือง พอกสนาฮ้าธาฐภาบเกาทั้งหลาย ก็มีคอามโหมะนัดฮัดเคียงใจ ปะภาบนึ่ง พอกสนาฮ้าธาฐภาบเกาฮองพธะธาฐบิดา ถ้ามีฮู้มาพ้องอ่าทำติดแต่ลักน้อย พธะอิงก็ตัดสั่งให้ลิงโหดเป็นอันฮัก ส่อนสนาฮ้าใฮ้ฮู้ได้ติดตามพธะอิงไปนั้น แม่นทำติด - พธะอิงก็บ่ได้ลิงโหด ตอนนั้น พ.ศ.จมภด(พ.ส.๑๙-๑๕) พอกสนาอามาดและปะชาธาสดอมทั้งหลายจึ่งพ้อมกันบังคับให้พธะอิงสะละธาฐสมบัด แล้วเบธะเทดพธะอิง ไปฮู่เมืองบ่าบ ฮู่ที่นั่นได้ ๑ ปี ก็สะเด็ดฮูธะคิด(ค.ส.จมภม) เมื่อพธะชินฮองพธะอิงได้ ๕ภ ปี(๑) เจ้าเมืองบะคอมบ่าบ ซึ่งล้างอัดภอมอัดถิทาดฮองพธะอิงไอ้อัดนึ่ง ใสฮื่อ่า อัดจุงาวม ฮู่ในบะคอมบ่าบ.

๑. อัจฉาบพธะยาสามแสนไทใดพอะบาด

เมื่อสิมเด็ดพธะเจ้าฟ้างุ่มสะเด็ดไปเมืองบ่าบแล้ว พอกสนาอามาดธาฐมุนตีทั้งหลาย จึ่งพ้อมกับอะพิเสกท้าวอุ่นเมือง ฮื้นสเอียธาฐสิมบัดในบะคอมจุงาทองแทนพธะธาฐบิดา.

---

(๑) สะบับนึ่งอ่า ๑๗ ปี.

ท้าว อุ่นเมือง เกิดปีจอก จุลศักราช ๑๒๕ (พ.ศ. ๒๓๔๗)ขึ้นสวัยราชสมบัติในปีขาล เดือน ๗ ออกใหม่ ม ค่ำ จุลศักราช ๑๓๗ (พ.ศ.๒๓๑๘) เจ้านั้นพระชนมายุได้ ๑๕ ปี.

เมื่อท้าวอุ่นเมืองขึ้นสวัยราชสมบัติได้ ๗ปี พระองค์จึงมีพระราชโองการให้จัดทำบั้นชีพลเมืองและปรับปรุงแปงระบบต่ำแหน่งข้าราชการใหม่ บั้นชีพลเมืองในสมัยนั้นแบ่งออกเป็น ๕ ตีอเสิก หลื ๕ ทับ มีกำลังพลห้าพัน ๕๐๐,๐๐๐ คน จำนวนพลสามแสนคนนี้นับเอาแต่คนลาว; คนต่างประเทศ ที่มาเพิ่งพาอาไสและนักบวชนักศึกสาบั้นโฮมเข้านำ ส่วนพลข้ามีอยู่ ๑๐๐,๐๐๐ คน รวมกำลังพลเสิกห้าลาวแลข้า มีอยู่ ๓๐๐,๐๐๐ คน.

จำนวนพลเสิก ๕ ทับ เฉลี่ยมีกลังพล เป็นลาวล้อม ม๐๐,๐๐๐ คนนั้น พระองค์ได้จัดแบ่งไว้ดังนี้:

ตีอเสิก ๑ มีพลรบ ม๐,๐๐๐ คน พลถือทาบ ๑๐๐๐๐ คน รวม ๕ ตีอเสิกเป็นคน ๑๕๐,๐๐๐ คน เหลือไว้เป็นคนรักสาเมือง ๕๐,๐๐๐ คน จึงรวมเป็นพลเสิก ๕ ทับมีกำลังพล ม๐๐,๐๐๐ คน.

อาไสเหนือพระองค์มีกำลังพลเสิกแต่ที่เป็นลาวล้อม-เถิงสามแสนคนดังนี้ พอกเสนามุนตีห้าหลายจึงฤาษบนาม ใหม่

ว่า"พระยาสามแสนไหไตพูอะนาฤาทีปัดสีสัดตะนาคะนะตูด"
และพ้อมกันนี้พอกเสนามุนตีท้าวตลายจึ่งอะพิเสกนางแม้อนิง-
ธงอ พระธาฆุทีดาธองเจ้าฟ้าคำธงอ(๑) ใต้เป็นเอกอัคคะ
มะเหสี ฤอายพระนามว่า เจ้านางแห่มฟ้า แล้อจึ่งสะฤาปะ
นา ท้าวคำกอง พระอะนุชาอั้นเป็นแสนเมือง.

พระยาสามแสนไหไตพูอะนาเจ้า ค้นหิงจัดแจ่ง
แต่งตั้งระบงบธาฆุภาบบ้านเมืองแล้อ พระอิงจึ่งแต่งเสนา
อามาตไปเชินเอิาอัคฤีหาตแต่งพระธาฆุบิดา มาจากเมือง
บ่าน แล้อเอิามาสะฤาปะนาเป็นเจดีไอ้พูก่ไต จึ่งเอิ้นว่า
พระหาตก่ไตตั่มา นอกจากนั้นพระอิงได้สร้างพระอาธามฐาง
อั้นอัดบ้า ฉนานนามว่าอัดแก้อ ท้างสะฤาปะนาพระเหบลังภา
กับพระมะหาสมับตะเฤสะเจ้าอั้นเป็นพระมะหาสามิเจ้าอัด-

---

(๑) ในพั้งสือั้นฉุบบิธิมฐก ๑ ที่มีอู่อัดสือะเภดก่าอไอ้ว่า เจ้า
ฟ้าคำธงอ เป็นพระอะนุชาของเจ้าฟ้าวุ่น นางน้อยนิงธงอ
เป็นทีดาของเจ้าฟ้าคำธงอ ซึ่นี้เต้นจะจิงอู่ เพาะในพั้งสือิ-
หาฉุบบิธิมสะบับอู่ต่สมุดภุงเหบก็ก่าอไอ้ว่า "จึ่งเอิานาง -
น้อยนิงธงอ ลูกพระยาคำธงอ อันเป็นลูกอาอน้องพี่พระยา-
สามแสนไห มาเป็นนางแห่มฟ้า จึ่งใส่ชื่อว่า บัวแห่ม ตั้นแล"

ແກ້ວ ແລ້ວພຣະຣາຊທານໃຫ້ຄົວຂແມນ ອັນນາງນໍ້ານົມແຕ່ງພຣະ-
ຣາຊນາງດາ ໃຫ້ເປັນຄົນອຸປຖາກອັດແກ້ວ ສ່ວນເຮັດບໍ່ຣະບອບແລ້ວ
ຈຶ່ງທິ້ງພຣະຣາຊອາດຍາປະທານອະໄພຍະໂທດ ແກ່ຄົນຕັ້ກະທໍາຜິດ
ພຣະຣາຊອາດຍາ ເຊິ່ງໄດ້ເຂົ້ານາອາໄສຢູ່ອັດແກ້ວນັ້ນ ບໍ່ໃຫ້ມີໂທດ
ໃຫ້ແຕ່ຂັ້ນດອກໄມ້ສົມນາພຣະມະຫາສາມີເຈົ້າ ແລ້ວກໍໃຫ້ໄປຫາ
ວຸງກຫາກາມດັ່ງເກົ່າ.

ໃນຣັຊກາມຂອງພຣະຍາສາມແສນໃຫ ໄຕພູວະນາດນີ້ ພຣະ
ອົງໄດ້ທິ້ງແຕ່ງໃຫ້ກອງທັບເມືອງພອນຍົກໄປຕີເອົາເມືອງຊຸງງຊາ -
ແລະເມືອງຈຸ່ງນໄດ້ທັ້ງສອງເມືອງ ຝ່າຍເມືອງຊຸງງແສນຄັ້ນໄດ້ຊາບ
ຂ່າວວ່າ ສົນເດັດພຣະເຈົ້າພ້າງຸ່ນສະເດັດສູ່ຣະຄົດແລ້ວ ແລະພຣະ-
ຣາຊໂອຣົດ(ສາມແສນໃຫ)ໄດ້ຂຶ້ນສະເຕີຍຣາຊສົມບັດແທນ ພວກ
ເມືອງຊຸງງແສນຈຶ່ງຄັດຄ້ານອ້ານແຮງ ບໍ່ຍອມຂຶ້ນກັບເມືອງຊຸງງທອງ
ດ້ງແຕ່ກ່ອນ ພຣະຍາສາມແສນໃຫ ໄຕພູວະນາດເຈົ້າ ຈຶ່ງທິ້ງແຕ່ງໃຫ້
ໝື້ນຫອກກັບແສນອຸ່ນເປັນແມ່ທັບ ເກນພົນໂຍທາຍົກຂຶ້ນໄປ ຕີເມືອງ-
ຊຸງງແສນ ພຣະເຈົ້າແຕ່ນດິນເມືອງຊຸງງແສນຕັ້ນວ່າ ຈະຕ້ານທານ
ບ້ອງກັນເມືອງໄວ້ບໍ່ໄດ້ ຈຶ່ງຂໍ່ອ່ອນຍອມຖວາຍດອກໄມ້ເງິນ ດອກໄມ້
ຄໍາແກ່ນຂອນຊຸງງທອງ ພ້ອມກັບນ້ໍາໄດ້ສົ່ງພຣະຣາຊທິດາ ຊື່ນາມ
ວ່າ ນາງນ້ອຍອ່ອນສໍ ມາຖວາຍພຣະຍາສາມແສນໃຫດ້ວຍ ແຕ່ນັ້ນ-
ມາ ບ້ານເມືອງຈຶ່ງຢູ່ໃນຄວາມສງົບ ອານາປະຊາຣາສດອນມີຄວາມ
ສຸກສຸກສະບາຍທຸກຖ້ວນໜ້າ ພຣະກງດີຍິດຂອງພຣະຍາສາມແສນ-

ไทเจ้า แต่ตายไปทุกปะเทดเธดสันทะสีมา บันดาพธะมะตา ภะสัตตาทีธาธุเจ้าทั้งหลาย ที่ยู่ในนานาปะเทด จิ่งสีงธาธุ บันนาภาบและพธะธาธุทีดามาฤอายเปันอันมากคือ:

๑. พธะเจ้าแต่นดินปะเทดล้านนา สีงพธะธาธุทีดานามอ่า นางบ้อยอ่อนสมาฤอายพ้อมกับบ้อีอานพันคิน พธะอิง ได้สร้างตาสาดพธะธาธุทานหล้านั่งสี่อ่า ทำสุงธุงภาง ล่อนบ้อีอานพันคินนั้น พธะธาธุทานที่ใต้ยู่ท้ายพูเอิงภ้า.

๒. พธะเจ้าแต่นดินภูงสีอะยุทยา สีงพธะนางแก้อยอดฟ้า มาฤอาย พธะอิงพธะธาธุทานใต้ยู่โธงธุงใต้ เพื่อสิบดิง.

๓. เจ้าเมืองธุงธู่ สีงนางแก้อสีดา มาฤอาย - พธะอิงพธะธาธุทานใต้ยู่ท้ายโธงธุงทอง.

พธะยาสามแสบไทไดพูอะนาดเจ้า มีพธะธาธุโอธิด ปะสูดจากมานดาต่างกันธอม ๕ อิง คือ:

๑. ท้าวอ้ามคำแดง ปะสูดจากนางบ้อยนิงธงอ อันเปันนางมะตาเทอิ.

๒. ท้าวลีไธ(บ่ฉาบพธะมานดา)

๓. ท้าวคำเตันฉ้า ปะสูดจากนางแก้อสีดา

๔. ท้าวอ้างบุธิ ปะสูดจากนางแก้อยอดฟ้า

๕. ท้าวก้อนคำ ปะสูดจากนางบ้อยอ่อนสี

ແລະມີພຣະຣາຊທິດາ ๕ ອົງ ຄື: ນາງແກ້ວກຸມມາຣີ ๑ ພຣະນາງອະໂນຊາ ๑ ພຣະນາງມະໂນຮາ ๑ ພຣະນາງສຸພັດທາ๑ ພຣະນາງມະຫາໄກ ๑(ພຣະນາງມະຫາໄກປະສູດຈາກພຣະນາງ - ແກ້ວຍອດຟ້າ ອາຍຸໄດ້ ๕ ປີກໍຕາຍ ທ້າວອ້າບຸຣີຈຶ່ງເອົາກຸມມາລ້ວາ ອັດກອມໄວ້ທີ່ວັງຈັນ ຮົງກຊີ່ວ່າ ອັດສິຕອມ).

ເມື່ອພຣະຣາຊໂອຣົດທ້າວຫລວຍຈະເຖິນໄວແລ້ວ ພຣະອົງ ທົງປຸກແປງໃຫ້ຄອງເມືອງຄົນລະເມືອງ ຄື:

ໃຫ້ທ້າວອ້ອນຄຳ ໄປຄອງເມືອງຊຽງສາມີນາມວ່າພຣະຍາຈົກຄຳ

ໃຫ້ທ້າວອ້າບຸຣີໄປຄອງເມືອງວຽງຈັນມີນາມວ່າພຣະຍາຂອງປ່າ-ສັກ

ໃຫ້ທ້າວຄຳເຕັ້ນຊ້າ ໄປຄອງເມືອງປາກຫ້ວຍຫລວງ ມີພຣະນາມວ່າ ພຣະຍາປາກຫ້ວຍຫລວງ

ໃຫ້ທ້າວລືໄຊ ໄປຄອງເມືອງກະບອງ ມີພຣະນາມວ່າ ພຣະຍາ-ຜົ້ມບ້ານ

ສ່ວນທ້າວລ້ານຄຳແດງ ພຣະອົງຕັ້ງໃຫ້ເປັນແສນເມືອງ - ສົມເດັດພຣະຍາສາມແສນໄທສເວີຍຣາຊສົມບັດນາໄດ້ ๔๗ ປີ ກໍສະເດັດສຸຣະຄົດໃນປີວອກ ຈຸລສັກຣາ๑ໄດ້ ๗๗๕(ค.ส.๑๔๐๗) ຮວມພຣະຊົນໄດ້ ๗๐ ປີ.

ม. <u>ຣັຊການພຣະຍາລ້ານຄຳແດງ</u>

ເມື່ອສົມເດັດພຣະຍາສາມແສນໄທ ສະເດັດສຸຣະຄົດແລ້ວ

ພອກເສນາອາມາດທັງຫລາຍ ຈຶ່ງພ້ອມກັນອະພິເສກທ້າວ-ລ້ານຄຳແດງ ຂຶ້ນສເວີຍຣາຊສົມບັດ ເມື່ອພຣະຊົນໄດ້ ๗๐ ປີ ເມື່ອພຣະອົງໄດ້ສເວີຍຣາດແລ້ວ ຈຶ່ງທົ່ງພຣະກະຍຸນາໃຫ້ສ້າງພຣະອາ-ຣາມ ຂຶ້ນໃໝ່ສອງບ່ອນ ຄື ອັດສອນແຄຸນ ແລະ ອັດໂບດ ແລ້ວພຣະອົງທົ່ງສະຖາປະນາພຣະມະຫາສມຸດ ຂຶ້ນເປັນພຣະສ້ງຄະເສນາເຈົ້າ ອັດສອນແຄຸນ ໃຫ້ພຣະມະຫາສັດທາທິໂກ ເປັນພຣະມະຫາສາມີເຈົ້າ ອັດໂບດ ອັດສອນແຄຸນນັ້ນ ທົ່ງສ້າງກອມພຣະອັດຖິທາດຮອງພຣະ-ຍາສາມແສນໄທ.

ພຣະຍາລ້ານຄຳແດງ ທົ່ງສເວີຍຣາໝາໄດ້ ๑๑ ປີ ມີພຣະຣາຊໂອຣົດ ທີ່ຕາກິດພຣະນາມຢູ່ ๑ ອົງ ຄື: ທ້າວພົມມະທັດ๑ ທ້າວຢຸຄຣ ๑ ຄັ້ນເຖິງປີ ค.ส.๑๔๘๕ ພຣະຍາລ້ານຄຳແດງກໍຣະເດັດສູຣະຄົດ ຮອມພຣະຊົນໄດ້ ๔๑ ປີ ພອກອາມາດຍາຊມຸນຕີທ້າ-ຫລາຍ ທຳການຖວາຍພຣະເພີງແລ້ວ ກໍສ້າງອັດກອມພຣະອັດຖິທາດ ໄວ້ອັດນຶ່ງ ຮຽກວ່າ ອັດມະໂນອົມ.

ຄວາມອຸ່ນອາຍ ເນື່ອງຈາກນາງມະຫາເທວີ

ການເມືອງປະເທດລ້ານຊ້າງ ໃນຣະຫວ່າງນີ້ ໄດ້ຮັບ-ຄວາມອຸ່ນອາຍເປັນອັນມາກ ເນື່ອງຈາກການປົກຄອງພາຍໃນ ຕົກຢູ່ໃນກຳຫັດຂອງນາງມະຫາເທວີຜູ້ໃຈບາບ ນາງມະຫາເທວີນັ້ນ...

เป็นพระราชพาคินิธองพระยาสามแสนไท(๑) พระนามเดิม
ชื่อว่า นางเกดแก้วเกสิ ได้แต่งเองกับลูกชายปู่ล้างตู้เป็น
แสนเมือง นางมิคอามปะสิงจะให้สามิธองนางเป็นตู้มือำ
นางและได้เป็นพระเจ้าแต่นดิบในนะคอนขุงหอง ด้งนั้น
เมื่อพระยาล้านคำแดงสั่งพระชิบแล้อ นางจิ่งจัดการบ้าน
เมืองไปตามคอามปะสิงธองตินเอง คือ นางได้ยิ่งให้สามิธอง
ตินเป็นแสนหลวงขุงวัง เชื่งเป็นตำแหน่งมือำนางแดดธาง
และสุงสุด ละนั้นพ่อพระยาล้านคำแดงสั่งพระชิบแล้อ เสนา
อามาดทั้งหลาย พ้อมกับอะพิเสกเจ้าพิมมะหัด โอธิดพระยา
ล้านคำแดง ขึ้นเป็นเจ้าแต่นดิน ท้าวพิมมะหัดคองเมืองยู่ได้
๑๐ เดือน นางมะตาเหอิกำหำอุบายเอิาหลานน้อยไปฮ้างสั่ง
ที่ตาพาน แล้อยิกท้าวยุคธขึ้นเป็นเจ้าแต่นดิน ได้ ๕ เดือน
นางมะตาเหอิจะจับฮ้า พระอิาธุติอีกิ่งลักพี นางมะตาเหอิ
ใต้คืนไปนำ ทันยู่นาดาอ กำปะตานฉีอีดสั่ง .....

---

(๑)บางละบับอ่าเป็นลูกสาอพระยาสามแสนไท นามเดิมชื่
พิมพา แต่ในละบับยู่ตำสมุดบางกอกอ่านางมะตาเหอินั้น แม่น
นางน้อยนิาธงอักคะมะเหสีธองพระยาสามแสนไทนั้นเอง
เมื่อพระสามิตายแล้อนางมิคอามธักกับลูกปู่ล้าง ส่อนในละ-
บับหงบนี้อ่า นางมะตาเหอินั้น เป็นน้องสาอธองพระยาสาม
แสนไท.

ฉะนั้น นางมะตาเทอี จึงใช้ไปเชิญเอาท้าวก้อมคำ พระโอรสองพระยาสามฉลมไท ที่ไปครองเมืองยู่ฉุงงสา มาเป็นเจ้าฉ่นดิน ฉอายนามว่า พระยาฉุงงสา. พระยาฉุงงสา ครองเมืองได้ ๑ ปีกับ ๗ เดือน นางมะตาเทอีก็ทำอุบายเอาไปฆ้าเสังที่คึกเธือ เมื่อพระยาฉุงงสาตายฉล้อ - พฉกอามาดท้าวสายจึงมาเชิญเอา ท้าวคำตันจึงปั้นพระยาปากก้อยหลอง เมื่อเป็นเจ้าฉ่นดิน พระยาปากก้อยหูอง ครองเมืองได้ ๕ เดือน รู้ติอ่า นางมะตาเทอี จะลอบฆ้าจึงสะเด็ดคืนมาปากก้อยหลอง มายู่ปีงอก็สังงพระฉิน อามาดท้าวสายจึงส้างอัดกอมอัดฤิทาดไอ้ที่บ้านบ่อยางฉคมก้อย-หลอง เมื่อพระยาปากก้อยหลองสะเด็ดฉีฉล้อ นางเทอี ก็ให้อามาดไปเชิญเอาท้าวอลีไช ปั้นเป็นพระยาฉั้นบ้านยู่เมืองภะบอง มาสเอียธาด ฤอายพระนามว่าพระยาฉั้นบ้าน พระยาฉั้นบ้านครองเมืองได้ ๗ เดือน พระอิงรู้ว่า พระนางมะตาเทอีจะปองฆ้า ก็บ่งพระฉินพระอิงเองเสัง ที่ลอบอุทยาน พระยาฉั้นบ้านสังงพระฉินฉล้อ พฉกอามาดจึงไปเชิญเอาท้าวไค่บ่อบาน(หลานพระยาสามฉลมไท)ปั้ครองเมืองฉุงงใค้มาเป็นพระเจ้าฉ่นดิน พระยาฉุงงใค้ ครองเมืองได้ ๗ ปี นางเทอีก็ทำอุบายฆ้าเสังที่ลับคาน เมื่อพระยาฉุงงใค้ตายฉล้อ พฉกเสนาอามาดจึงไปเชิญเอา ท้าวอ้ายบุฮิ โอรสิดพระ

-ยาสามแสนไท ที่ยู่บะคอนองๆจัน มาสเอียธาด ท้าวอ้ายบุธิ
ฉาบคอามโทดร้ายขอยนางมะหาเทอิ จิ่งบ่สะดัดเมือ แต่
บั้น มิฉายคินบ่ๆ ฮี ท้าวคำเกิด เป้นบุดขอยสาอใช้ขอยพระ
ยาสามแสนไท ท้าวคำเกิด ได้เอ้าอ้างติบอ่า ติบแม่นพระ-
ยาสามแสนไทมาเกิด คินท้างหลายกิหลิงเฮือ เพาะท้าวคำ
เกิด จิ่จำล้อยล้ำม้าคินขอยพระยาสามแสนไทได้พิด และ
เมือยจากคินบับถือพระยาสามแสนไทมาก ด้งบั้นพระนางเทอิ
จิ่งอะพิเสก ท้าวคำเกิด ลื้นเป้นพระเจ้าแต่นดิน ท้าวคำ-
เกิด คองเมืองได้ ๘ ปีปาย กิตาย.

เมือยจากพระนางเทอิเป้นคินสามานโทดร้าย ปอย
ข้าแต่พระมะหากะสัดยู่บ่ขาดด้งบั้น บับดาอิงพระกะสัด ท้า-
หลาย จิ่งพากับหลิบหลีกซ่อนยู่ บ่มีผู้ใดสามาดเป้นเจ้าแต่นดิน
ได้ พอกเสนาอามาดท้างหลายเต้นอ่า บ้านเมืองเกิดอุ่นอาย
ย้อนบางเทอิเป้นดั้นเดด ก็พากับจับบางเทอิและแสนหลอง-
จงงำ ไปปะหานชีวิดเสังที่ผาด่งอด้อยกานทำระมานย่างสา-
หัด คือให้นอนหิอพุนหินและ ให้เอิาดินจุ่นบั้วจินใต้ใจขาด (๑)
แต่บั้นมาพระธาจุอานาจักล้านข้างก็ขาดละหอ่างกะสัดยู่ถึง
๗ ปี ในละหอ่างบ้านเมืองอุ่นอายนี้ พระมะหาสมันตะดา-

---

(๑) ตามพิงสาอะดาบหลายสะบับอ่า เดลานั้น นางมีอายุ
ได้ ๗๕ ปี.

ธะ ๘ละพธะมะหาเทบล้วกา กิเฦิ๊ง๘ก่มิธะมะพาบ นักปาเ
ท้าสาม อันมา๘ต่เมื่อาละเมนกิเฦิ๊ง๘ก่อะบิจกันไป ยั้ง๘ต่บุเ
ธอานักปาเท้าสามนั้น ได้ธับตำ๘ห่าเป้นนายหะหาบเธกต่มา
คือ มิธะสิา มิบุเฒาย ๑ คิน ตุ้พี่ มิธะสิา ตุ้น้อาจี่ มิธะนา
อาย มิธะเถเ๘ละมิธะอาเ กิมิบุเฒายคินละคิน ท้า ๑ คิน
นี้ ได้เป้นนักปาเปะจำอาฒสำนัก ด่ำนั้น เมื่อบ้านเมื่อาละา
พธะมะหากะสัด่ำนี้ ท่านท้า ๑ พ้อมด้อยเสนาอามาเจ๋ำได้
สะฤาปะนาพธะมะหาสัดหาทิโภเจ้าอัด๘ก้อขึ้นเป้นพธะมะหา
สามิ ๘ละนิมินพธะมะหาสมุดหะโคเ มาเป้นเจ้าอัด ปาสนั้น
๓ะ ๘ล้อมอบอาฒกานบ้านเมื่อา ให้๘ก่พธะมะหาเถธะเจ้าท้า
สอา เป้นตุ้เบี่าแยาฒ่อยตลอเ ม ปี.

๑. ธัฒกานพธะเจ้าไฒยะจักกะพัเด๘ม่น๘ต้อ

ค้านั้น พธะมะหาสัดหาทิโภ เจ้าอัด๘ก้อ พธะมะหา
สมุดหะโคเ เจ้าอัดปาสนั้น พ้อมด้อยนักปาเท้า ๑ ๘ละเส-
นามุนตีท้าตลาย จี่พากันลิามาอาธาหนาเอิาท้าอ้าบุธิเจ้า
นะคอบอาจั้น เฉิ๋มิพธะนามในเอลานั้นอ่า พธะยาฒอาปา
-สัก(เพาะพธะอิาปุกโธาย่ใก้ปากต้อยปาสัก) ให้ขึ้นเมือ -
สเอียอาฒสิมบัเ เป้นพธะเจ้า๘ม่นดินย่นะคอบฒาหอา.

ท้าอ้าบุธิ เป้นพธะธาฒโอธิเธอาพธะยาสามสสม-
ไห พธะมานดาเป้นอาฒหีดาธอาพธะเจ้าภุาสิอะยุทยา....

พระอัฏฐกถาจารย์ จุลศักราช ๗๗๗(๑)(พ.ศ.๑๙ ๕) ได้ขึ้นเสวยราชสมบัติในปีพ.ศ.๑๙๕๗ เมื่อพระชันษาได้ ๑๐ ปี พวกเสนาอามาตราชมุนตีทั้งหลาย พร้อมกันถวายพระนามว่า "สมเด็จพระเจ้าไชยจักกะพัดแต่นแต้อ".

ในงานราชพิธีราชาภิเสกสมเด็จพระเจ้าไชยจักกะพัด-แต่นแต้อนี้ สมเด็จพระอินราชาเจ้าแต่นดินกุงสีอะยุทยา ได้ส่งเครื่องมุงคุนราชบันนาการ มาช่วยสมโพดเป็นอันมาก.

เมื่อสะเด็ดขึ้นเสวยราชแล้ว พระอัจจิกาปะนาพระราชคุ มะหาสมุดมะโคด ขึ้นเป็นพระธัมมะเสนา สะถิดอยู่อัดโบดกางเมือง แล้วก็พระราชทานอะไพยะโทดแก่คนชั้กะหำผิดพระราชอาดยา เขาได้เข้ามาอาไสยู่ในอัดท้ายสอง โดยด้วยพระราชบิดาได้ทำปะหานม่าแต่ก่อน.

เจ้าชายมุ่ยกะบิด

เมื่อพระอัจจะสะเด็ดขึ้นไปเสวยราชสมบัติ ในขะคอนจุงงอยนั้น ทางองจันได้มอบให้เจ้าชายมุ่ยเป็นตัปปิกคอง

(๑) เวลานั้น เสนาใหญ่ฝ่ายองจัน ล้วนตันว่า....

---

(๑) ในพงสาวะดานกุงเก่าว่า จุลศักราช ๗๖๑.

(๑) เจ้าชายมุ่ย เป็นโอรสองพระยาปากน้อยหลวง อีกนามนึง เรียนว่า เจ้าต่อนคำ.

ເຫດການທາງນະຄອນຊ່ຽງທອງຄົງຈະບໍ່ສງົບ ຈົ່ງຍົກທະເຈົ້າ ຊາຍນຸ່ຍ ໃຫ້ແຍກອອງຈັນອອກເປັນເອກຣາຊນຶ່ງຕ່າງຫາກ ກໍໝົດ ເອົາແຕ່ຕາດນ້ຳລີງໄປ(ເຕັນຈະແມ່ນແກ້ງຈັນ) ສົມເດັດພຣະເຈົ້າ ຈັກກະພັດໄດ້ທ້ຽງຊາບຂ່າວນີ້ ຈຶ່ງແຕ່ງພວກມະຫາດເລັກ ປອມຕົວລົງ ມາຈັບເອົາເຈົ້າຊາຍນຸ່ຍໄປປະຫານເສັ້ງທີ່ດອນຈັນ ແລ້ວທ້ຽງຕັ້ງຫຼານ ຂອງພຣະອົງນາມວ່າ ພຣະຍາຈັນຫາອກ(ເພາະເກສາຫາອກມາແຕ່ ນ້ອຍ)ໃຫ້ເປັນເຈົ້າຄອງນະຄອນວຽງຈັນ.

ສົມເດັດພຣະເຈົ້າໄຊຍະຈັກກະພັດ ມີພຣະຣາຊໂອຣົດ ๗ ອົງ ແລະພຣະຣາຊທິດາ ๘ ອົງ(๑) ພຣະຣາຊໂອຣົດ ๗ ອົງ ຄື:

๑.ທ້າວກ້ອນແກ້ວ ພຣະຣາຊບິດາໃຫ້ເປັນແສນຫລວງຊ່ຽງລໍ

๒.ທ້າວແທ່ນຄຳ ພຣະຣາຊບິດາ ໃຫ້ໄປຄອງເມືອງດ່ານຊ້າຍ

๓.ທ້າວ[illegible]ນຫລວງ " " ກະບອງ

๔.ທ້າວຫລ້າແສນໄຕ " " ວຽງຄຳ

๕.ທ້າວວິຊຸລຣາດ " " ວຽງແກ

๗.ທ້າວເທພາ " " ຊວາ

---

(๑)ສະບັບນຶ່ງວ່າມີ ๗ ອົງຄື:ທ້າວກ້ອນແກ້ວ,ທ້າວແທ່ນຄຳ,ທ້າວ-ຍອນ,ທ້າວຊ້ອນຍາອ່ອນ,ທ້າວຊວງ,ທ້າວຫລ້າແສນໄຕ,ທ້າວໄຊຍະ ກຸມມານ,ທ້າວເຍືອງຫາ,ທ້າວຫາຍແລະນິພຣະຣາຊທິດາ ๗ ອົງຄື: ນາງສີໂທດ ນາງອິນພາດ ນາງຄາມດ ນາງມຸກດ ນາງຮາວດ - ນາງທັນມະຣາ ๑ ນາງຕ່ອນຄຳ ๑.

สิงคามลาอ กับ แกอ

สมเด็ดพอะเจ้าไชยะจักกะพัดแต่นแต้อ สเอียอาจ-สมบัณมาได้ ๔๗ ปี คือถึงปีค.ส.๑๔๗๙(ปีจุลสักกาด ๘๔๑) พอะยาปาตะลิบุด เจ้าเมืองแก่นท้าอ ค้องไต้ข้าวเตือก ติอบ้างสู ก สอก จึ่งนำไปถวายสมเด็ดพอะเจ้าไชยะจักกะพัดแต้บั้นกิดติสับกำลีขาไปถึงเจ้าบิอหลอา พอะเจ้าแต่นดินปะเทดแกอ พอะเจ้าบิอหลอาจึ่งแต่งทูดมาขอสิบข้าวเตือกไป - เบ้า เจ้าแสนหลอาขุงาลำมีคอามคุงดแค้นใช้แกอด้อยสาเตด อันใดบ่ฆาบ จึ่งเอาตีข้าวยัดใส่บั้งพอะอาจสวนถึกาปะจำ - ย่างดี แล้วเอาใช้ทูดแกอกับคืนไป พอะเจ้าบิอหลอาเปิดบั้งพอะอาจสวนออก ได้ทอดพอะเนดเต้นตีข้าว ก็ทิ่งพอะพิโธดโกดเคือาเป้นอันมาก จึ่งได้มีพอะอาจโอาภาบเกบอิพินคิน-เสิก มาฆุงบย่ำพอะบะคอบขุงาทอา ในปีค.ส.๑๔๗๓ พอะเจ้าบิอหลอาจัดทับมาถึปะเทดลาอคาอบั้น จัดเป้นทับหลอา ๔ ทับ คือ:

๑. ใต้คิกกิา เป้นทับซอา ยิกพินมาทาา เมืองซอา

๔. ใต้ภาาภิา เป้นทับซ้าย ยิกพินมาทาา เมืองซ้าย

๓. ใต้ไดพึาหลาบเจ้าบิอฮั้นเป้นทับกาา ยิกพินมาทาาขุงาจับ

๔. ใต้ภิา เตลือก เป้นทับพ้า ยิกพินมาทาาบ้ำธุ่าขุงาสา

๕. ใต้ภิาฐแสด เป้นทับหลัง ยิกพิมมาทาางภะบอา(๑)
ฝ่ายสิมเด้ดพธะเจ้าไธยะจักภะพัด คับได้ฉาบอ่า
ภอาทับแภอได้ยิกมาเป้นอันมาก ภิติกพธะไท พธะอิาจิ่งมอบ
เอนธาฉภาบสิาคามทั้งมอบใต้เป้นพาธะธอาแสนหลอาฐงาลำ
ดั่งนั้น เจ้าแสนหลอาฐงาลำ เภนพิมลาอได้พิมสอาแสน ฐ้าว
๑๐๐๐ ติอ ยิกออกไปตั้งรับแภอยู่ที่าบาเฮ้าจ้าอ(บ่อนตั้ง อัด
อิฐุลอิทาบดาองนี้) อิาเจ้าแสนหลอาฐงาลำเอา ละเด้ดสี่ฐ้าว
เตือก มิฐ้าวออกพ้า ๑๐๐ ติอ พิมธิบ ๑๐,๐๐๐ คิม ฒื่นฐูอา
สี่ฐ้าวอ้ายตาธาอ มิฐ้าวอื่นฉิบตาม ภ๐๐ ติอ พิมธิบ ภ๐๐๐๐
คิม พธะยาธอาเทพา สี่ฐ้าวเตือกสิแดา ฐี่ไธยะบั้งทอา มิ
ฐ้าวฉิบตามหล้า ๕๐๐ ติอ พิมธิบ ๕๐,๐๐๐ คิม เมื่อจัดภะ
บอมทับบำธะบอมแล้อ เจ้าแสนหลอาฐงาลำ จิ่งใท้นายทะหาน
เอภ ๑ คิมคือ นำธะฮิา ๑ นำธะนาอาย ๑ นำธะ๑๑ ๑ นำธะ
อา๑ ๑ คุมทะหานลาอ ๑,๐๐๐ คิม ยอกไปลัดทาางแภอ ยู่
ติบพุมุา นายทะหานทั้า ๑ ได้ปะทะกับแภอ ฮ้าฝั่นทะหาน -
แภอล้มตายลิาเป้นอันมาก ตลอด๑เอลา ม อัน จิบเมื่อยล้า

---

(๑)ตามตั้นสะบับอ่า พิมแภอยิกมาคาอบั้นมีพิมถึา ๑๐,๐๐-
๐,๐๐๐ คิม(ฆาอล้าน) นายทะหานฉั้นตู้ใหง่ ๑,๑๐๐ คิม -
ตามนี้เตั้นอ่าตลายเกิบเฆื่อ ถ้าคิด๑ตามแบบนับตาฐี่ กำได้พิม
ยู่ ๑ ล้าน ฝ แสนคิม(๑,ฝ๐๐,๐๐๐)เตั้นจะพำใคแด่.

ปืสามาดจะยิกแลนขึ้นได้ ๕ จ่างฤอยมาเล้าทับหลวงที่ตั่งยู่ที่งบา
เล้าจ้าอ พ่อธุ่างเล้ากองทับแกอกำยิกบ่ามา กองทับลาอกำอยก
ต๊สั้ยู่ที่งบามุ่งคุมจิบเถิงที่งบาไธ่เงอ ตั่งแต่พ่อตาเอ้บห่งจิบ
เถิงค่ำ เจ้าพันหลวง กับ พธะยาธอาเทพาและบายหะหาบ
เธกทั่ง ๑ พัก จิบแต่บดินไหลบองไปด้อยเลือดตลอดสบาม
ธิบปืได้ยงบแต่บดิน ยงบแต่ธากสิบแกอ แต่ปางบั้น หะหาบ
แกอกำยั่งพุบแพ้นเล้ามาปืฤอย และในเวลาบั้น พธะยาธอา
เทพาถึกแม่ทับแกอทั่ง ๑ บายล้อมได้ ๕ พันหลวงกับ๕พันบุบ จ่าง
ไส่ธ้าวเล้ามาธ่อย ได้ธ้าพันแม่ทับแกอตายลิวทั่ง ๑คับ บาย
หะหาบแกออีก ๗ คับเพ้นด่างบั้น กำทงั่มธ้าวเล้าธินบายหลวง
เพื่อกับพธะยาธอาเทพา เจ้าทั่งสอง ได้ธ้าพันหะหาบแกอทั่ง
๗ คับบั้นตายลิว แต่ติอเองกำพิดแธง จ่างติกลิวจากหล้าธ้าว
เลียถึกพินหะหาบแกอพุ้มพันเอิาจินตายทั่งสอง ส่อมธ้าวไธ
บ้าหองและอ้ายพากหง้า กำลอยข้ามบ้ำธองพิ แต่บั้น พินฝ่าย
ลาอจ่างบิกบาวลิว แล้อกองทับแกอกำธินต่าเล้ามาเถิงแสม
หลวงธุงงำ พธะอิกกับพันหลวงพันบุบและบายหะหาบทั่ง ๑-
ได้แหงพันตีสั้แกอยู่จิบพิดกำล้ำ พันหลวงกับพันบุบถึกอาวุด-
แกอตายคาสบาม ส่อมบายหะหาบทั่ง ๑ บั้น แกอพันแหงบื่
เล้า แต่ตากพิดกำล้ำ พอกแกอจ่างจับได้ แล้อเอิไปสงบไส่
หลักไอ้ที่งบาเล้าจ้าอ ส่อมเจ้าแสมหลวงธุงงำ กำถึกอาวุด

ผกอ ເປັນສາຫັດ ຈຶ່ງອ່ອຍຊ້ວງຄືນມາໂຮງຊຸງທອງ ສະເດັດ
ຈາກຫລັ້ງຊ້ວງໄປເຂົ້າເຮືອຊີ ເພເລົາກາ ພໍອອກຈາກທ່າ ເຮືອກໍ
ຫລົ້ມ ພຣະອົງເລີຍຈົມນ້ຳສັ້ງພຣະຊົນຢູ່ທ່າໂຮງຊຸງທອງນັ້ນເອງ.

ຝ່າຍສົມເດັດພຣະເຈົ້າໄຊຍະຈັກກະພັດ ພໍໄດ້ຊາບຂ່າວວ່າ
ກອງທັບລາວແຕກແລ້ວ ກໍພາພຣະປະຍູນຍາດລັກໜີລົງເຮືອ ລ່ອງມາ
ເມືອງຊຸງຄວນ ກອງທັບແກອກໍເຂົ້າເມືອງໄດ້.

ໃນຄັ້ງນັ້ນ ເຈົ້າແທ່ນຄຳພຣະຣາຊໂອຣົດຂອງສົມເດັດພຣະ
ເຈົ້າໄຊຍະຈັກກະພັດ ເຊິ່ງເປັນເຈົ້າຄອງນະຄອນຢູ່ເມືອງດ່ານຊ້າຍ
ຄັນໄດ້ຊາບວ່າ ແກອຍົກທັບມາຕີນະຄອນຊຸງທອງ ກໍເກນເອົາພົນ
ເມືອງຊຸງຄວນ ເມືອງດ່ານຊ້າຍ ຍົກຂຶ້ນໄປຕີເປັນທັບຂນາບຫລັ້ງ
ຝ່າຍພວກແກອບໍ່ຮູ້ວ່າ ມີກອງທັບເມືອງອື່ນມາຊ່ອຍ ແລະ ກຳລັ້ງ-
ເມືອຍລ້າຢູ່ ຈຶ່ງຖືກກອງທັບທ້າວແທ່ນຄຳຕີແຕກຫະລາຍໄປ ເຈົ້າ
ແທ່ນຄຳໃຫ້ຫະຕານນຳຕີແກອໄປຈົນສຸດເຂດເມືອງພ່ອນ ພວກແກອ
ຖືກຂ້າຕາຍໃນຄາວນັ້ນເຫລືອຈະຄະນະນາບໍ່ ຈຳເພາະນາຍ
ຫະຕານຊັ້ນຜູ້ໃຫ່ຍຂອງແກອຈຳນວນ ๔,๐๐๐ ຄົນ ເຫລືອກັບຄືນແ
๗๐๐ ຄົນທໍ່ນັ້ນ.

ເມື່ອເຈົ້າແທ່ນຄຳຂັບໄລ່ແກອອອກໄປພົ້ນເຂດແດນຂອງປ
ເທດລາວແລ້ວ ພຣະອົງກໍສະເດັດກັບຄືນມານະຄອນຊຸງທອງ ທ້ອນ
ຫລົມເລນາອາມາດໜ້ຍ ເຫລືອຢູ່ແລະພຣະສ້ງຄະເຈົ້າ ໃຫ້ມາປະຊຸມ
ພ້ອມກັນ ແລ້ວຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ພຣະທັມມະເລນາກັບພິກຸ ๑๐ ຕົນລົງມາ

ອາຣາທນາພຣະຣາຊບິດາທີ່ປະທັບຢູ່ເມືອງຊຸງງຄາບ ໃຫ້ຄືນໄປ
ສເວີຍຣາຊສົມບັດດັ່ງເກົ່າ ແຕ່ພຣະຣາຊບິດາບໍ່ສະດັດໄປ ແລະ ໄດ້
ມອບຣາຊສົມບັດໃຫ້ແກ່ທ້າວແຫ່ນຄຳນັ້ນເອງ ສ່ວນພຣະອົງກໍປະທັບຢູ່
ເມືອງຊຸງງຄາບ ຕໍ່ມາອີກປີໜຶ່ງ ຄືເຖິງ ค.ส.๑๔๗๑ ກໍສະດັດສຸຣະ
ຄົດ ຣວມພຣະຊົນໄດ້ ๗๔ ປີ(ສະບັບໜຶ່ງວ່າ ๗๓ ປີ) ພວກເສນາ
ອາມາດທັ້ງຫລາຍຈຶ່ງເຊີນພຣະສົບລົງໃສ່ຫີບເງິນໄວ້ ແລ້ວສົ່ງຂ່າວ
ໄປຖວາຍພຣະຣາມາທິບໍດີ ພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນກຸງສີອະຍຸທຍາ ພຣະ
ຣາມາທິບໍດີຈຶ່ງທົ່ງແຕ່ງ ໃຫ້ ຂຸນສີຣາດໂກສາເປັນຣາຊທູດ ເຊີນໂລງ
ຄຳແລະໂລງໄມ້ຈັນກັບແຜ່ນແຜ ๕๐๐ ພັບ ມາຖວາຍພຣະເພິ່ງຕາມ
ບູຮານຣາຊປະເພນີ.

๕. ธัฎภาบพຣะเจ้าสุอันะบันลา

(ท้าวแห่นคำ)

ในปีค.ส.๑๔๗๕ ພວກເສນາອາມາດຣາຊມຸນຕີທັ້ງຫລາຍ
ຈຶ່ງພ້ອມກັບຣາຊາພິເສກເຈົ້າແຫ່ນຄຳຂຶ້ນສເວີຍຣາຊສົມບັດເປັນເຈົ້າ
ແຜ່ນດິນແທນພຣະຣາຊບິດາ ຖວາຍພຣະນາມວ່າພຣະສຸອັນຍະບັນລາ

ເຖິງປີค.ส.๑๔๗๗ ພຣະຣາຊບິດາທີ່ຢູ່ນະຄອນຊຸງງຄາບ ກໍສະ
ດັດສຸຣະຄົດ ພຣະອົງຈຶ່ງສະດັດມາທຳການຖວາຍພຣະເພິ່ງ ແລ້ວ
ສ້າງອັດສອນອັດຖິທາດຂອງພຣະຣາຊບິດາໄວ້ທີ່ເມືອງຊຸງງຄາບນັ້ນ
ເອງ.

ພຣະສຸອັນຍະບັນລາ ເປັນອິຣະກະສັດຜູ້ກ້າຫານ ໄດ້ທຳ

ภาบภัฐาดลาอและบ้าบเมืองลาอไอ้ใพ้ขึ้บจาภอำบาดะอยางสัด ๒ พธะอิงสเอียธาฐสิมบัดได้ ภ ปี ภิสะเด็ดสุธะดิต ธอมพูะ ฐิบหั้าพิดได้ ๑๑ ปี.

๗. ธัฐภาบพธะยาตล้าแสบไตพ่อะบาด

ถึงปีค.ส.๑๔๒๕ เมื่อสิมเด็ดพธะสุอับบะบับล้า สะเด็ดสุธะคิตแล้อ พอภอามาดธาฐมุบติหั้าตลาย จึ่งพ้อมกับอะพิเสภหั้าอตล้าแสบไต(พธะธาฐุโอธิดอิงหิ ม ละอางพธะเจ้าไฐยะจักภะพัด เฮือเอลาบั้บเป้บเจ้าคอางบะคอบอางแภ)ขึ้บสเอียธาด หั้าอตล้าแสบไตขึ้บสเอียธาฐสิมบัดปีสลู เดือบ ๕ ออกใพ่ ๗ ค่ำ อับจับ ยามภอางวาย(๑) ธาฐบับดิดหั้าฐาย ฤอามพธะบามอ่า "พธะยาตล้าแสบไตพ่อะบาด" ใบพิหีธา-ฐาพิเสภพธะยาตล้าแสบไตบี้ พธะเจ้าแต่บดิบภูาสิอะยุหยา ได้หิาแต่างใช้ ฐุบอิบ, ฐุบพิมและฐุบสีธาฐุโภสา เฐิบเคื่อา มูาคุบธาฐบับบาภาบมาธ่อมสิมโพดเป้บอับมาภ เมื่อพธะอิง ได้สเอียธาดแล้อ จึ่าใช้เสบาอามาดเลิาบาอาธาหบาดเอิา เจ้าอิฐุลธาดพธะอะบุฐา เฮือเอลาบั้บเป้บเจ้าบะคอบอูา-คำ ใพ้ขึ้บเมือเป้บแสบเมืองา พธะยาตล้าแสบไตพ่อะบาด - เป้บภะสักหีเอิาพธะไหใส่พธะพุหสาสบาและภาบตาูปะเหด พธะอิงบี่า คือ ในหาูพธะพุหสาสบา พธะอิงได้สะฤาปะบา พธะพิภิฐุคัมพิธะมะหาเฤธะขึ้บเป้บพธะมะหาสามีเจ้าอัดแก้อ

(๑)บาูสะบับอา ฐุลสักสาด ๗๕ม (ค.ส.๑๙๐๑)

ແທນພຣະສັງຄະເສນາທີ່ນໍຣະນະພາບໄປ ແລະ ສະຖາປະນາພຣະ-ສັດທັມມະອົງຄະເຖຣະ ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າອັດປາສນັ ໄດ້ທຳເຖຣາພິ-ເສກພຣະມະຫາເຖຣະເທບຫລວງ ຂຶ້ນເປັນພຣະທັມມະເສນາ ໃຫ້ ສະຖິດອັດມະໂນຮົມ ແລ້ວທົ່ງພຣະອາຊຫາບອະໄພຍະໂທດ ແກ່ຄົນຜູ້ ທຳຜິດເຊິ່ງໄດ້ເຂົ້ານາອາໄສອັດທັ່ງສາມ ຕາມບູຮານພຣະກະສັດຕ່າ ທີ່ອາດແຕ່ກ່ອນ ໃນການຕ່າງປະເທດ ພຣະອົງໄດ້ຜູກສຳພັນທະໄມຕີ ກັບພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນກຸງສີອະຢູທຍາໂອ້ຢ່າງແໜ້ນໜາ ແລະ ໄດ້ທົ່ງ ກຳນົດເຂດແດນບ່ອນນາເຈຣະຈາຄວາມເມືອງກັບທີ່ນາສອງຣັກ ໃນ ເຂດແດນເມືອງດ່ານຊ້າຍ.

ພຣະຍາຫລ້າແສນໄຕສເວີຍອາດໄດ້ ๑๐ ປີ ກໍສະເດັດສ-ຣະຄົດ ເມື່ອຄ.ສ.๑๔๗๕ ພຣະອົງມີພຣະອາຊໂອຣົດອົງນ້ຳງນາມວ່າ ເຈົ້າຈຸມພຸ ເວລາພຣະອາຊບິດາສະເດັດສູ່ຣະຄົດ ເຈົ້າຈຸມພຸມີພຣະ-ຊົນໄດ້ ๗ ປີ ເຈົ້າອົຸປລາດຜູ້ອາວຸໂສ ເປັນຜູ້ຮັກສາອາຊການແຜ່ນ-ດິນຕລອດເວລາ ๘ ປີ ໃນເວລາເຈົ້າອົຸປລາດຮັກສາແຜ່ນດິນ ຢູ່ນັ້ ພຣະອົງໄດ້ຈັດການສ້ວງອັດປຸບພາຣາມຂຶ້ນສຳລັບກອນອັດຖິທາດຂອງ ພຣະຍາຫລ້າແສນໄຕ ແລະ ໄດ້ທຳເຖຣາພິເສກພຣະສຸເມທາຈານຂຶ້ນ ເປັນພຣະສັງຄະເສນາ ອາຣາທນາໃໝ່ຢູ່ອັດປຸບພາຣາມ ແລ້ວໄດ້ ທົ່ງຕັ້ງອາຈານທັນຈຸລລາ ໃຫ້ເປັນຄູສອນໜັງສືແກ່ພົກສຸສາມເນນທັ-ຫລາຍ ໄດ້ພຣະອາຊທານເງິນເດືອນໃຫ້ເດືອນລະ ๗ ຮ້ອຍ (๗๐-ກີບ) ກັບເຂົ້າເປືອກປີລະ ๗ ແສນ ທັ້ງເຄື່ອງຢູ່ຂອງກິນອື່ນໆອີກ..

ເປັນອັນນາກ.

ກ. ອັຊກາບເຈົ້າຊຸມພູ

ປີ ค.ส.๑๔๙๗ ເສນາອາມາດທັງຫລາຍຈຶ່ງພ້ອມກັນອະພິ-ເສກເຈົ້າຊຸມພູ ຂຶ້ນເປັນພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນ ເວລານັ້ນເຈົ້າຊຸມພູ ມີພຣະຊົນໄດ້ ๙ ປີ ເຈົ້າອຶຸລຣາດເປັນແສນເມືອງ ເຈົ້າຊຸມພູ ສເວີຍຣາດຢູ່ໄດ້ ๓ ປີ ກໍສິ້ນພຣະຊົນ.

ຂ. ອັຊກາບພຣະເຈົ້າອຶຸລຣາດ

ເຖິງປີ ค.ส.๑๕๐๐(ຈຸລສັກຣາດ ๘๗๘) ເສນາອາມາດ ຣາຊມຸນຕີແລະພຣະສັງຄະເຈົ້າທັງຫລາຍ ຈຶ່ງພ້ອມກັນອະພິເສກເຈົ້າ ອຶຸລຣາດຂຶ້ນເປັນພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນ ຖວາຍພຣະນາມວ່າ ພຣະອຶຸລ ຣາຊາໄຕພຸອະນາດທີປັດສິຕັຕະນາຄະນະຫຸດ ເວລານັ້ນພຣະອົງມີ ພຣະຊົນໄດ້ ๓๘ ປີ ຄັນພຣະອົງສເວີຍຣາຊສົມບັດແລ້ວຈຶ່ງພຣະຣາຊ ທານນ້ອງສາວຕົ້ນ ຊື່ເຈົ້ານາງໝື່ນໜ້າ ໃຫ້ເປັນພຣະອັຍຍາຂອງເຈົ້າ-ຊ້າຍ ແລະທົ່ງແຕ່ງຕັ້ງເຈົ້າຊ້າຍໃຫ້ເປັນເຈົ້າພຸມເໝືອ ອີກຕົ້ນ ຊື່ ເຈົ້ານາງແພນ ພຣະຣາຊທານໃຫ້ທ້າວກ້ອນຄຳ ໂອຣົດຂອງເຈົ້າ ເມືອງປາກຫ້ວຍຫລວງ ແລ້ວທົ່ງພຣະຣາຊອາດຍາໃຫ້ທ້າວກ້ອນຄຳ ໄປເປັນເຈົ້າເມືອງກະບອງ ທົ່ງພຣະຣາຊອາດຍາແຕ່ງຕັ້ງພຣະອະນຸ ຊາ ຂອງພຣະຣາຊນາງດາ ໃຫ້ເປັນໝື່ນຫລວງແລະໃຫ້ໝື່ນງາຕົ້ນ-ໄປກິນເມືອງຂວາ.

ເຖິງປີ ค.ส.๑๕๐๔(ຈຸລສັກຣາດ ๘๗๔)ສົມເດັດພຣະອຶຸລ

-เจ้า จึ่งแต่งตั้งให้เสนาอามาตลิงมาอาธาทนาเอิาพธะ-
บาง เจ้า ธั้นเมือเมืองขุงาทธา โดยทาง บิก แล้วเชิ้นไปปะ-
ดิสถานไอ้ที่อัฒมะโนธิมธั้นก่อน ค้นเถิงปีค.ส.๑๕๐๗(จุลสัก-
ธาด ๘๘๕) ปีอก เดือน ๗ ออกใหม่ ๑ ค่ำอันเสา พธะอิา
จึ่งให้สร้างอัดอิฐุลมะหาอิทานธึ้น เถิงปีค.ส.๑๕๐๘จึ่งสำเธ็ด
บริธะบอน และได้สร้างมะหาทาดเจดีธ์ธึ้นฐุกบี่งฐุา ๗๗ อา จึ่ง
อาธาทบาพธะบาง เจ้ามาไอ้พธะอาธามอิฐุลมะหาอิทานนี้ -
แล้วทิาบริจาภพธะธาฐุธับออกให้ทานเป็นอันมาก.

ต่มาท้าวก้อนคำ ตั๊เป็นน้องเธียฐองพธะอิา เจ้า
พธะอิาแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองภะบองนั้น ได้มีความธัดแธง
สนิดด้วยพธะอิฐุลธาดเจ้า จึ่งแต่งให้เจ้าพูมเพือลิงมาตาบ -
เจ้าพูมเพือต่ธั้เจ้าเมืองภะบองบ่ได้ ก็แตกพ่ายพีคืนมา ปีฐุบ
มา พธะอิาจึ่งแต่งให้เจ้าเมืองธองลิงมาตาบ ภองทะหาน
ธองเจ้าเมืองธองกับท้าวก้อนคำได้ธิบกันยู่แก้งละโวก ท้าว
ก้อนคำธั๊บ่ได้ จึ่งถอยไปยู่พูภาตลิง พธะยาเมืองธอา บำจับ
ได้ ท้าวก้อนคำธ่อนยอมและธอบอด สนิดด้วยพธะอิฐุลธาด-
เจ้า ก็ทิาพธะภะฐุนาละนุยาด ให้ธึ้นมานอดยู่อัดแก้วบำพธะ
มะหาสามีเจ้า แล้วจึ่งทิาพธะธาฐุอาดยาเลื่อนยิดพธะยา -
เมืองธอาธึ้นเป็นพธะยาแสนสุธินลีไธ แล้วทิาแต่งตั้งให้เป็น
แสนเมือง.

ในสะตอ่างธัฆภาบสิมเด้ดพสะจุ๊ลสาดเจ้าบั๊ พสะพุท
สาสบา ในปะเทดลาอ มิคอามจะเสิมธุ่งเธื๊องขึ้นเป้นอันมาก
จิมมีนักปาดผู้มีคอามธู้ดตกสาบสุ่าบาบ ในพสะไตปิดิกตลายคิบ
ฑ่าสีคัมพิปันจะตันตะสะ อันเป้นคัมพิสุ่าคับดสะเป้นพาสาสับ-
สะภูดนั้น สิมเด้ดพสะสังคะสาสุาอิจุลมะตาอิตาสาทิบ๋ดสีสัต-
บาคะมะตุด เป้นผู้ดปอดกมาเป้นพาสาลาอ ดสะดบบภาบภะ
อิ คือที่ดต่างภาบอิจุมาลิ หลื โคาสีสุพาบนั้น ได้จะเสิมดต่ -
ตลายขึ้นในสไมนี้เป้นต้นมา ดสะฑ่าสีสุนบ๋อิมสะบับดสก ก็ได้
ยงนขึ้นในสไมสอาพสะอิจุลสาดนี้ โดยพสะมตาเทบตลอาติน
เป้นพสะทัมมะเสนา พ้อมด้อยพสะเจ้าอิจุลสาดกับท้าเสนา-
อามาดส้าสาสุภาบท้าตลาย ด่าบีก่าอไอ้ในตำบานนั้นอ่า"ตำ
บานสุนบ๋อิมอันนี้ พสะมะตาเทบตลอาเจ้าตินเป้นทัมมะเสนา
ตินผีย่อัดอิจุล ท้ามะหาบุาคุนสีดที่เจ้าตินเป้นสังคะเสนา ติน
น้อาท้าเจ้าดต่นดินดสะเสนาท้าตลายพ้อมกันดปาไอ้ ๆลา"
ด่านี้.

เมื่อสิมเด้ดพสะอิจุลสาดเจ้าสเอียสาสุสิมบัดมาได้
๑๐ ปี มีพสะสาสุโอธิดอิงบึ่งพสะบานอ่า พสะโพทิสาสะสาสุ-
ภุมมาบ คันเถิงปีค.ส.๑๕๑๐(จุลสักสาด ๘๘๑)ก็สะเด้ดสุสะ
คด สอมพสะชินได้ ๕๕ ปี(๑).

---

(๑) บาๆสะบับอ่าได้ ๗๗ ปี.

๙. ธัฌภาพพธะโพทิสาธะธาฌเจ้า

ในปีค.ส.๑๕๑๐(จุลสักธาด ๘๗๑)นั้น เสนาอามาด ธาฌมุนตีทั้งหลาย อันมีพธะยาแสนสุธินลีไฌเป็นเค้า จึ่งพ้อมกันพธะพิเสกเจ้าโพทิสาธะธาฌกุมมาบเจ้าขึ้นเป็นเจ้าแด่นดิน ฤาษพธะบามอ่า "สิมเด็ดพธะโพทิสาธะธาฌมะหาทัมมิกะ-หะสะลักธะบะกุบฌธมะหาธาฌาทิปะติจักกะพัดพุมินบิธินหะ-ธาฌเจ้า" เจลานั้นพธะอิงมีพธะชนได้ ๑๙ ปี(๑) เถิงปีค.ส.๑๕๑๑(จุลสักธาด ๘๗๑) พธะอิงได้ทิงแต่งตั้งพื่นหลาง ลูกพธะยาคำสักหา เจ้าเมืองพอน ขึ้นเป็นเจ้าฌงงธอาง แดะแต่งตั้งตุ้ธาจพื่นหลาง ให้เป็นแสนเมือง ได้พธะธาฌหาบเค็องอะพิเสกและฌ้างม้าเป็นอันมาก คันเถิงปีมะแม จุลสักธาดได้ ๘๗๕ (ค.ส.๑๕๑๗) พธะอิงได้แต่งธาฌทูดไปขอเอิาพธะไตปิกและพธะสังคะเจ้ามาจากมะคอนฌงงใพ่ พธะเมืองแก้อ พธะเจ้าแด่นดินมะคอนฌงงใพ่ จึ่งทิงแต่งให้พธะเทบมิงคิลเถธะกับพธะสิงบุธิอาม เฉินคันพิพธะไตปิก ๗๐ คันพี มาย้างมะคอนสีสัตมาคะมะตูด สืบพธะพุทสาสนาให้ธุ่ง-เธืองๆ ปีค.ส.๑๕๑๑ ได้มีเจ๊ือเจ้าทางปะเทดแกอ ๒ ปีอ-กอามสงอ กับ เสนาตั้ม ๕กิงกาง พาไพ่พิน ๗๐๐๐ คิน เข้ามาเพื่องพธะบุธิมโพทิสิมพาม คันปีค.ส.๑๕๑๕(จุลสักธาด ๘๘๗) พธะอิงจึ่งได้มะเด็ดออกอุปสมบิดเป็นพิกู ทิงปะทับยู่

(๑)บางมะบับอ่าได้ ๑๕ ปี.

อัดอิฐุลมะหาอิหาน โดยมีสิมเด้ดพระสังคะธาฐมะหาสีจันโท
เป้นอุปฐาและพระมะหาสมุดทะโคดเจ้าอัดอะโสภาธามเป้น
ภัมมะอาจา สิมเด้ดพระสังคะธาฐมะหาสีจันโทติมนี้ เป้นคิน
ฐาอเมืองพิสนุโลภ ได้ธงมหังสีย่อัดสิบุบเธียงเมืองม่านธุ้จิบ
พระไตปิดิภ พระมะหาสมุดทะโคดนั้น ได้ธงมหังสีมาจาภ -
เมืองสุงใหม่ พระมะหาเถระเจ้าห้าสองติมนี้ ได้เป้นพระ-
อาจานสั่งสอนสิมเด้ดพระโพทิสาระธาฐุเจ้า คันออกพระอัด
-สาแล้ว พระอิงทิงลาฒนอดคืนมาสเอียธาฐสิมบัดดั่งเก่า.

เถิงปีค.ส.๑๕๒๗(จุลสักธาด ๗๔๖) พระอิงได้มี -
พระธาฐุอาดยาปะภาดใต้บ่าอโพพิลเมืองลิภนับถือพ้าซิแถบ
อันเคียถึมาแต่บุธานนั้นสังฆิด บันดา ตำ โธา ภอ้าน สาน
อันเป้นบ่อนอั้นพ้าอั้นแถบของพระเจ้าแต่นดินแต่ก่อนนั้น พระ
อิงภ็ใช้อิ้ถอนออกถิ้ม แล้วทิงส้างพระอารามอั้นแทน บ่อนตำติ
นั้น ชื่อว่าอัดสอันคะโลภ แต่นั้นมาพระเถฐาบุพาบของสิมเด้ด
พระโพทิสาระธาฐุเจ้า ภ็ลีฐาดาภิดไปในปะเทดเขดอันทะ-
เลมาท้าดลาย เบื้องดาเอ้นออกพระยาอิภาบและพระยา-
จำปาท้าว๑(๑) ภ็สิ่งพระธาฐุบันมาภาบมาถอาย ดลอดพระ

---

(๑) เต้นจะแม่น แคอันบะคอนจำปาสัก และ เมืองบะคอน
ทิมของละเมน.

เจ้าแผ่นดินปะเทดแภอ เบื้อๆเพื่อพธะยาห้ำอ่ๆ เมื่อๆ โภสัม
พิ(๑) เมื่อๆเธ็ม เมื่อๆแลบ เมื่อๆแสมหอิ เมื่อๆขุงๆธุ่า ก็
สี่ปับมาภามมาถอาย.

ถึงปีค.ส.๑๕๗๘(จุลสักธาด ๒๙๘) เจ้าเมื่อๆขุง
ขอาๆกับอาอุ้เป็นแสมเมื่อๆเกิดติดกัน แสมเมื่อๆขุงขอาๆ
จึ่งพิมาบะคอมขุงๆหอๆ เจ้าขุงๆขอาๆก็ทำภามชัดแยๆ บิ่มา
อ่อมน้อม สิมเด็ดพธะโพทิสาธะธาดุเจ้า จึ่งตัดสิ่งใพ้พธะยา
ปาภท้อยตลอๆ ๑ เจ้าพูมเพื่อ ๑ เจ้าพูมใต้ ๑ ยิภภอๆหะ-
ตามไปติเมื่อๆขุงๆขอาๆ พอภแม่ทับทั้ๆ ม ทำภามตายปู่ ๘ปี
จึ่งสวิบ และในปีค.ส.๑๕๗๗(จุลสักธาด ๒๙๕)นั้น สิมเด็ด
พธะโพทิสาธะธาดุเจ้าได้สะเด็ดมาปะทับปู่บะคอมอ๋ๆจัน -
ในเอลานั้น ทาๆบะคอมสิอะยุทยาปะเทดไท แม่นสิมเด็ด
พธะเจ้าอาทิดยะธาดุ ได้ขึ้นสเอียธาดุสิมบัด เป็นพธะเจ้า
แผ่นดิน คาอนั้นมีเจ้าไทอิๆบิ๊ๆบามอ่า พธะไชยะธาดุา บ่ถึก
ต้อๆกันกับพธะเจ้าอาทิดยะธาดุ พธะไชยะธาดุาจึ่งได้พิมา-
เพื่ๆพธะบิสิมโพทิสิมพามพธะโพทิสาธะธาดุเจ้าปู่บะคอมอ๋ๆ
จัน แล้วได้ทูบขอให้สิมเด็ดพธะโพทิสาธะธาดุเจ้ายิภทับไปติ-
เอิามะคอมสิอะยุทยา ถึงปีสักธาด ๒๙๗(ค.ส.๑๕๗๗)...

---

(๑)เมื่อๆห้ำอ่ๆ โภสัมพิ แม่นแขอๆยูบามขอๆจีนทุภอันนี้
เมื่อๆเธ็ม แม่นแขอๆ ๑๘ ตันบาลี.

ສົມເດັດພຣະໂພທິສາຣະຣາຊເຈົ້າ ຈຶ່ງໃຫ້ເກນເສນາໂຍທາຫານ
ເປັນອັນມາກ ຍົກລົງໄປຕີນະຄອນສີອະຢຸທຍາ ໄປເຖິງວຸງພຣະ
ງາມ(๑) ເຊົາພັກພົລໂຍທາຢູ່ຕັ້ນໄດ້ ๑๐ ວັນ ຊາວນະຄອນສີອະ
ຢຸທຍາ ບໍ່ອອກມາຮົບ ກໍເລີກທັບກັບຄືນມາ.

ເຖິງປີຈຸລສັກຣາດ ฐฆก(ค.ศ.๑๕๗๕) ໄດ້ຍົກທັບສະ-
ເດັດໄປຕີເມືອງພິສນຸໂລກ.

ເຖິງປີຈຸລສັກຣາດ ฉ๐๑(ค.ศ.๑๕๗๙) ໄດ້ສະເດັດໄປ
ໄຫວ້ພຣະທາດພະບົມ ພຣະອົງໄດ້ມີພຣະຣາຊອາດຍາ ໃຫ້ສ້າງອິ-
ຖາບຂຶ້ນໃນບໍຣິເວນພຣະທາດພະບົມຫລັງໜຶ່ງ ມຸງດ້ວຍແຜ່ນກໍ່ອຫ້ຳ
ມວນ ແລະທົ່ງສະລະຂ້າໃຊ້ສອງຄົນອ້າຍນ້ອງ ທີ່ພຣະອົງລ້ຽງໄວ້
ເປັນຂ້າຫັດຖະບາດ ຕຸ້ພີ່ຂ້າສະເອ້ງ ຕຸ້ນ້ອງໄດ້ເປັນພັ້ນເຮືອນຖົ້ນ
ໃຫ້ເປັນນາຍກຳກັບຄົນອຸປຖາກພຣະທາດ ຄົນທີ່ເປັນຂ້າອຸປຖາກ
ພຣະທາດນັ້ນມີ ๓๐๐๐ ຄົນ ເວລາອອກວັດສາແລ້ວພຣະອົງມີຣາດ
ຍາໃຫ້ພັ້ນເຮືອນຖົ້ນນຳດອກໄມ້ທູບທຽນມາບູຊາພຣະທາດທຸກປີ.

ເຖິງປີຈຸລສັກຣາດ ฉ๐๙(ค.ศ.๑๕๔๐) ສົມເດັດພຣະ
ເຈົ້າອາທິດຍະຣາຊເຈົ້າແຕ່ເດີນກຸງສີອະຢຸທຍາ ໄດ້ຍົກຣີພົນໂຍທາ
ຂຶ້ນມາຕີນະຄອນອົງຈັນ ກອງທັບຊາວອະຢຸທຍາຕີອົງຄຸກໄດ້ແລ້ວ
ກໍຍົກຣີພົນຂ້າມຂອງມາຕັ້ງຢູ່ທົ່ງສາລາຄຳໄດ້ ๕ ວັນ ສົມເດັດ-

---

(๑)ວຸງພຣະງາມ ເດັ່ນຈະແນ່ນເມືອງເຊົ່ງພຣະງາມເຊົ່ງຢູ່ທາງ
ທິດເໜືອຂອງເມືອງລົບບຸຣີ ໃນປະເທດໄທທຸກວັນນີ້.

พระเจ้าโพธิสาระราช จึงมีพระราชอาดยาแต่ง ให้พระยาแสนหลวงล้านช้าง เจ้าเมืองนะคอนท่าแขกกับพระช้างบ้ำลูกพระยาแสนหลวง เกนพิมอกต์สู้ พระยาแสนหลวงได้ติกอางทับชาวอะยุทยาแตกไปในเวลาดงอ ชาวอะยุทยาเสังช้างม้าและธิพิมโยหาเป้นอันมาก แล้วสิมเด็ดพระโพธิสาระราชเจ้า ภิยิกทับกับคืนพระนะคอน.

สิมเด็ดพระโพธิสาระราชเจ้ามีพระราชโอริด ๗ อิงและพระราชทิดา ๗ อิง คือ

๑.เจ้าเชดถะอ้ายโส ปะสูดจากพระนางยอดคำ ตู้เป้นพระราชทิดาของพระเจ้าแผ่นดินฉุงใหม่.

๒.พระล้านช้าง ปะสูดจากมะเตสีฝ่ายซ้าย ตู้เป้นพระราชทิดาของชาวอะยุทยา.

๓.เจ้าท่าเธือ หลื พระอำระอ้ายโส ปะสูดจากพระสมินเอก ตู้เป้นทิดาของเจ้าของเทพา.

๔.เจ้าบางแก้วภูมมาธิ

๕.เจ้าบางคำเตลิา หลื เจ้าบางแผ่นคำ

๗.บางคำไส

เถิงปิจุลสักราด ๒๑๐(ค.ส.๑๕๔๘) สิมเด็ดพระเมืองเกดแก้ว เจ้าแผ่นดินฉุงใหม่สะเด็ดสุระคด พระอิงป่ำมีพระราชโอริดจะสืบเมืองแทน พอกเสนาอามาดและพระ

-ลังคะเจ้าท้าวหลาย มีพระยาแสนหลวง พระยาสามล้าน พระยาจุงงแสนเป้นคำ จิ่งพ้อมกันมาขอเอาเจ้าเชดถะอ้างโส เมื่อเป้นเจ้าแต่นดินในนะคอนจุงงใหม่ เอลานั้น เจ้าเชดถะอ้างโสมีพระชันได้ ๑๔ ปี(๑) สิมเด้ดพระโพทิสาระธาตุเจ้าก็มีพระไทยินดี จิ่งทิ่งพระธาตุอาดยาใต้ติกแต่งปุนแปงภาบที่จะแต่แตบพระธาตุโอธิดไปนั้นมีพิบเถิง ม๐๐๐๐ คิบ ข้าง ๑๐๐๐ ติอ พ้อมไปด้อยอามาดยาจุมบูติ๋ใหง่ ๙ คิบคือ: พระยาภิงภางยาด ๑(พิจายลองพระมานดา เจ้าเชดถะอ้างโส) พระยาสีสัดทัมมะไตโลก ๑ พุระยาอ๋ะจุน ๑(สามคิบนี้เป้นนักปาดตู๋ใหง่) พระยานะคอน ๑ พระยาอิจิตสิงคาม ๑ พระยาสุระเดด ๑ พระยาทักสิน ๑ พระยายิดลึกงบ ๑ พระยาพันจ้าย ๑ พ้อมกับภาบแต่แตบพระธาตุโอธิดไปคาอบี้ พระอิงได้มีพระยาอาดยาแต่งใต้พระยาองงา กับ แสนนะคอน เป้นเจ้าทับถึพิบ ๑ แสน ข้างสองพันติอ ยิกขึ้นไปติเอาองงพระบึงด้อย(๑)

---

(๑)ในตำนานโยนิกอ่า จุลสักกาด ๒๐๒ แลอ่า เอลานั้น พระเชดถะอ้างโสมีพระชันได้ ๑๔ ปี.

(๑)องงพระบึง ในตำนานโยนิกเอิ้นอ่า เมื่องพระบาง - ได้แก่อำเพิสอ่างคะบุธิ ในประเทดไท.

ครับจัดแจ่งแต่งการบำระบอบแล้ว สมเด็ดพระโพทิสาระราช
เจ้า ก็ยกธิพินโยหาทางออกจากพระนะคอน แห่แหนพระ-
ราชโอธิดไป เถิงนะคอนจุงาแสนเมื่อเดือน ๙ ออกใหม่๑๐
ค่ำ จุลสักราด ๙๑๐(ค.ส.๑๕๔๘) ยู่นะคอนจุงาแสน พระ
อิงได้ทิงพ่ำเผ้าพระราชภูสิมหำพิธีบอกภูลบูดในอุทกะสิมา-
น้ำของเป้นปะถิมมะธึกก่อน เดือน ๙ แรม ๗ ค่ำ สะเด็ด
เถิงนะคอนจุงาราย ๙ อัน จึ่งสะเด็ดยกกะบอนไปโดยสะ
ถิลมาก เถิงตามไชฟื้นฮอม ตาแสงหยางแก้อ ที่หางนะคอน
จุงาใหม่ใต้มาปุกไอ้ธับสะเด็ดในเดือน ๑๐ แรม ๕ ค่ำ อัน
ปะตัด เดือน ๑๐ แรม ๗ ค่ำ พอกสมาอามาดนะคอน -
จุงาใหม่ มี แสนพิงไชแก้อ ๑ ฟื้นสามล้าน ๑ เจ้าแสนค้าอ
นิมหะคิธิ ๑ เจ้าฟื้นหลวงพาน ๑ เจ้าฟื้นหลวงจ่าบ้าน ๑
เจ้าฟื้นหลวงพิดหา ๑ เจ้าฟื้นหลวงล่ามแสก ๑ เจ้ายานะ
กิดติ ๑ พ้อมด้อยบริวานได้จัดเครื่องราชูปะโพกออกมา -
ถวายยู่ตามไช แล้วแห่แหนพระไชยะเชดถาทิราชเจ้าเอ้า
ไปปะทับยู่อัดจุงายืนก่อน สมเด็ดพระไชเชดถาทิราชเจ้า-
ทิวลิดเครื่องตับออกไอ้ แล้วทิงพระพุสาขาอีขันดอกไม้พุบ-
หงน เอ้าไปบูชาพระสับพันยูเจ้าในอิหานอัดจุงายืน เถิง
ยามค่ำสะเด็ดไปไหอ้พระแก้อ เดือน ๑๐ แรม ๗ ค่ำยาม
แลา สะเด็ดพระราชดำเนินโดยพระบาดไปไหอ้พระเจดี-
หลวา (หาดหลวา).

ฝ่ายอันพุ๑เดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ธึก ๔๗ ยามห่ำๆ ทำพิธีมุดหาพิเสก(ตัดสิๆ)ที่สอนแธ แล้วตั้งพิธีอะพิเสกเจ้านางตินทิบ และเจ้านางตินคำ พธะทิดาเจ้านะคอนฉุงใหม่ ไอ้ในตำแหน่งเป็นอัคคะมะเหสีฉ้ายซอา(๑)

เดือน ๑๑ แรม ๕ ค่ำสะเด็ดไปไหอ้นธะหา๑๑อย สุเหบ เดือน ๑๑ แรม ๑๐ ค่ำ สะเด็ดออกทำคำหิๆแต่งตั้งเสนาอ้าธาฐภานท้าหลายฝ่ายนะคอนฉุงใหม่ คือ:

๑. ให้ทะสนพิๆ ไฐแก้อเป็นพธะยาแรมตูอา สิดทิธาฐปะภอบ

๑. ให้ฝันสามล้านเป็นพูะยาสามล้านลือไฐเสนาบดี กับ-ฉุงธาย

ม. ให้ฝันแก้อมะโน เป็นพธะยาสะฤิดอำนา๑

๔. ให้ฝันหลอๆพานเป็นพูะยาอะฐิธะอำนา๑กับเมืองพาน

๕. ให้ฝันพิๆยี เป็นพธะยาสุทัดสะอำนา๑ กับฉุงแรม

๗. ให้ฝันหลอๆล่านแธก เป็นแรมแธกไฐมิๆคิม

ภ. ให้ฝันค้าอ เป็นแรมค้าอเพธิ กับเมืองลำพูน และ

รอๆคินนี้ พธะธาฐหานเคี่ยๆเงิน.

ส่อนพธะยากิๆภาๆธา๑(ตู้เป็นลุๆ)นั้น พธะอิๆทิๆ-แต่งตั้งให้เป็นแรมเมือง คันสำเร็ดบำธะบอนแล้ว พธะโพทิ

---

(๑)เจ้านางรอๆคินี้ เป็นทิดาธอๆพธะเมืองเภ๑เก้า แต่เวลานั้นอายุยังน้อยหลาย.

-สาธหัมมิกะธาด พธะธาฐบิดาภ็ทิาบ็อิจากธาฐฉับอับเอิา-
เมือแต่บะคอบฐงาทอา และที่เสบาอามาดบะคอบฐงา ใหม่-
เอิามาถวาย ออกใช้หาบแก่พธะสิาคะเจ้าและยาจิกอับบิ-
พิกคิบอะบาถาเป้บอับมาก.

ในเวลาพธะโพทิสาธะธาฐเจ้าปะทับยู่เมืองฐงา-
ใหม่บี้ สิมเด้ดพธะเจ้าบุเธาบอา (ตลืมับทาตุธาด) เจ้าแต่ม
ดิบเมืองตอาอู(พะม้า) ได้สิ่าทูดมาอ้อถอดพธะธาฐไมติและ
พธะเจ้าตอาอูได้สิ่าสาบมาฉักฐอบพธะโพทิสาธะธาฐเจ้า-
ไปติเอิาเมืองอะยุทยา พธะอิาจิ่าแต่า ใช้ฆ่นิดถวาภับบาบปะ
ทมบอิฐบไปสืบคอามเมืองพ้อมภับทูดพะม้าที่มานั้น.

สิมเด้ดพธะโพทิสาธะธาฐเจ้าปะทับยู่เมืองฐงาใหม่
บี้ พ้อสิมคอบแล้อ ก็สะเด้ดคืบมาบะคอบฐงาทอาและพธะอิา
ได้เฉิบเอิาพธะแก้อมัอะกิต ภับ พธะแฐกคำ ที่สะถิดยู่ในอิ
ตาบอัดตุบตาธามมาบำ คับมาดึาเมืองฉ้าย(๑) ก็ยุดพักอิ
พิบยู่ที่นั้น จิ่ามีพธะธาฐอาดยาใช้ฆ่ฉ้าาท้าตลายไปไล่ฉ้าา-
ป่า ที่ดอบภาาธอาและพูเยียตลอดมาดึาบ้านพ้ฐงาธานใต้
เธ้าพะบงด มีฉ้าาป่ามาเธ้าพะบงดดึา ๑๐๐๐ ตัอ.

---

(๑)เมืองฉ้าย เธ้าใจอ่าแม่บเมืองด่านฉ้าง และเธื่องบำ
เอิาพธะแก้อมานั้น คิบล่อบตลายอ่าแม่บผูะไธเธดฤาที่ธาด

ฝ่ายพระยาองงกับแสนมะคอม ที่ไปติเอาองงพูะบ๊า จับติอเจ้าเมืองได้ และได้ช้าง ๑๐๐๐ ติอ กับ คอบคิอ - ๑๐,๐๐๐ คิอ กับทหารถอายพระโพทิสาระธาฐุเจ้าที่เมืองทั้น คับบ๋ระบอบแล้อ พระอิงจี่งมีพระธาฐุอาดยาใท้พระมะเตสิ-สะเด้ดมาทางบิก ส่อนพระอิงสะเด้ดมาทางเธือ คับเถิงพูะมะคอม ก๋ขึ้นไปปะทับยู่โธงฐงงใพ่ยอดมะคอม ฝ่ายเจ้าฟ้า-มั่นทาดูธาด พระเจ้าแต่บดินพะม้า จี่งแต่งใท้บ้อยม้างเจ้ง ๑ ธาฐาทีมาด ๑ สิกะบูน ๑ ยีคำสิ ๑ เป้นทูดเฉินพูะธาฐสาน และเคื่องธาฐบั้นบาภามมาจะเธิ่นทางไมตีพ้อมกับพี่นธอา - และนายปะทงบอีฐุน เอลานั้นมีทูดต่างเมืองมาเถิงมะคอม-ฐงงทอางเถิง ๑๕ เมือง เพื่อเอ๊าเป้าพูะโพทิสาระธาฐุเจ้า พระโพทิสาระธาฐุเจ้ามีพระปะสิงจะใท้หดพะม้าและเมือง-อื่นๆ เอ๊าเป้าพ้อมกับยู่สนามค้อยช้างทลอง เพื่อใท้พอภูด-ท้างทลายได้ฉิมปีพระตัดในภาบค้อยช้าง จี่งมีพระธาฐุอาดยา สั่งใท้พอภูดอ๋ก้ายู่่ พ๋ใท้พ๋ช้างท้างทลายไล่ช้างป่ามาธอดก่อน พ๋พ๋ช้างไล่ช้างป่ามาเอ๊าพะบงดในสนามแล้อ พูะอิงก๋สะเด้ด ขึ้นขี่ช้างพ้างซ้ายขวาย อันเป้นช้างต๋อออกไปสะถิดยืนยู่กาง - สนาม พระยาอ๋ระฐุน กับ พระยาสิลัดทัมมะไตโลกก๋พาแขก เมืองท้างทลายเอ๊าไปเป้าถอายบ้างคิมยู่สนามนั้น คับเลัดพิติ-ธับทูดแขกเมืองแล้อ พระอิงก๋ก๊มบ้องบาดค้อยช้างป่า.....

พระเชื้อกษัตริย์องค์หนึ่ง ข้าราชการได้ขับไล่ออกจากบ้านเมือง - ข้าราชการได้ยกทัพมาล้อมจับพระองค์ไว้ แต่พระองค์ได้หนีออกมาได้ และเสด็จมาถึงสำนักของฤาษีตนหนึ่งในป่าใหญ่ ได้ขอให้ฤาษีช่วยเหลือ ฤาษีจึงได้ให้พระองค์ไปอยู่ด้วย ครั้นต่อมาพระองค์ได้ทรงพระราชดำริว่า ได้ทรงพระราชทานพระราชธิดาของพระองค์ให้เป็นมเหสีของพระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงต่างๆ ถึง ๗ พระองค์ ล้วนแต่เป็นพระราชธิดาที่ทรงรูปงามทั้งสิ้น ครั้นจะทรงพระราชทานพระราชธิดาของพระองค์ให้เป็นมเหสีของพระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงใดอีกก็ไม่ได้ เพราะเป็นการผิดประเพณี ครั้นจะไม่ทรงพระราชทานก็ไม่ได้ เพราะเป็นการผิดพระราชไมตรี ทรงพระราชดำริอยู่ดังนี้ จึงได้ทรงพระราชทานพระราชธิดาของพระองค์ให้เป็นมเหสีของพระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงต่างๆ ทั้ง ๗ พระองค์ ในคราวเดียวกัน ครั้นพระราชธิดาของพระองค์ได้เป็นมเหสีของพระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงต่างๆ ทั้ง ๗ พระองค์แล้ว พระองค์ก็

เมื่อพระองค์มีพระชนม์ได้ ๑๔ ปี(๑) พระราชบิดาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เป็นเจ้าแผ่นดินในนครอมรปุรีตามคำขอของเสนามุขมนตรีเมื่อครั้งปีใหม่ในปีค.ศ.๑๕๔๕(จุลศักราช๙๑๐) ต่มาถึงปีค.ศ.๑๕๕๐(จุลศักราช ๙๑๑) ครั้นพระราชบิดาสวรรคตสุดแล้ว พอกเสนาอามาตย์ทั้งหลายฝ่ายนครอมรปุรีหงสา จึงแต่งให้พระยายิดลึกงมขึ้นไปเชิญลงมานครอมรปุรีหงสา ให้พระยาสิริธัมมะไตโลก ขึ้นไปคอยรับฝูงเมืองอมรปุรีหงสา เพื่อถวายพระเพลิงศพพระราชบิดา ฝ่ายสมเด็จพระไชยเชฏฐาธิราชเจ้า ครั้นได้ทราบว่าพระราชบิดาสวรรคตสุดแล้ว ก็มีพระโทมนัสภาพอันเป็นอันมาก ฝูงอาจารย์มอบเอมบ้านเมืองให้พระยากาวรามุ่งเป็นลูกยู่รักษา แล้วยกพลโยธาลงมานครอมรปุรีหงสา ครั้นถึงก็เข้าไปถวายบังคมพระบรมศพพระราชบิดา.

ในคราวนั้นพอกเสนาฝ่ายใต้อันมีพระยาองค์ ๑ แสนมะโรง ๑ มางดาของพระล้านช้าง ๑ กวานด้ามพ้า ๑ เป็นหัวหน้า พำได้ทราบว่าพระโพธิสารราชเจ้าสวรรคตสุดแล้ว ก็พร้อมกันคิดว่าจะเอาฝูงล้านช้างขึ้นเป็นฝูงเจ้าแผ่นดิน

---

(๑) ในตำนานพระแซกคำว่า มีพระชนม์ได้ ๑๔ ปี ตำนานฝูงแก้วว่าได้ ๑๕ ปีแต่ในตำนานอื่นๆส่วนมากว่าได้ ๑๔ ปี - และเมื่อไล่ตามปีจุลศักราชแล้วก็แม่น ๑๔ ปี.

ຈ້ຳຂັດແຂງຢູ່ເມືອງປາກຫ້ວຍຫລວງ (๑)ᐧ

ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າໄດ້ຊາບດ້ຳນັ້ນ ຈ້ຳ ມີພຣະຣາຊອາດຍາແຕ່ງ ໃຫ້ພຣະຍາສີສັດທັມມະໄຕໂລກຍົກພົນລົງມາ ກຳຈັດກອງທະຫານຂອງພຣະເຈົ້າລ້ານຊ້າງ ພຣະເຈົ້າລ້ານຊ້າງ ກັບພຣະຍາສີສັດທັມມະໄຕໂລກໄດ້ຮົບກັນຢູ່ແກ້ງສາ ພຣະຍາວຽງ, ກວານດ້ານພ້າ ແລະ ແສນນະໂຮງ ເຫັນວ່າຈະຕ້ານທານບ່ໄດ້ ຈ້ຳ ເອົາພຣະລ້ານຊ້າງໜີລົງໄປເຝ້ົາພຣະຍານະຄອນ ທີ່ເມືອງກະບອງ (ທ່ານແຂກ) ພຣະຍານະຄອນຈ້ຳຈັບຄົນທ້ັງສາມຄ້ຳ ໃຫ້ພຣະຍາສີສັດ-ທັມມະໄຕໂລກ ພວກສາມຄົນທ່ີເປັນຕົ້ນຄິດນັ້ນ ພຣະຍາສີສັດທັມກໍໃຫ້ ປະຫານຊີວິດເສັ້ງ ແລ້ວຄຸມເອົາພຣະນາງດາແລະພຣະລ້ານຊ້າງຂ້ຶ້ນ ມານະຄອນຊຽງທອງ ພໍເຖິງແກ້ງປ້ົງ ພຣະຍາສີສັດທັມກໍໃຫ້ປະຫານ ຊີວິດພຣະນາງດາຂອງພຣະລ້ານຊ້າງເສັ້ງ ຄຸມເອົາແຕ່ພຣະລ້ານຊ້າງ ກັບແມ່ລ້ຽງຜັ້ວ ຊ່ືອ່ າ ນາງກອງລ້ອຍ ຂ້ຶ້ນມານະຄອນຊຽງທອງ ສົມ ເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ຈ້ຳຫ້ົງພຣະກະຣຸນາອະໄພຍະ-ໂທດ ແລ້ວມອບໃຫ້ໄປຢູ່ນ ຳ ພຣະຍາແສນເມືອງ ເມ ື ່ອຈັດການບ້ານ ເມືອງໃຫ້ສົງບແລ້ວ ພຣະອົງຈ້ຳຫ້ົງແຕ່ງການເຜົາສົບພຣະຣາຊບິດາ ສ່ ວນພຣະອົງເອງໄດ້ສະເດັດອອກຫ້ົງຕາມອຸດົງພຣະບໍຣົມມະສົບ ສ ຳ ເຣັດບໍຣະບອນແລ້ວ ພວກເສນາອາມາດຕຍ ຣາຊມຸນຕີແລະພຣະສັງຄະ ເຈົ້າທ້ັງຫລາຍ ຈ້ຳພ້ອມກັນອະພິເສກພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ

---

(๑) ເມືອງປາກຫ້ວຍຫລວງ ຄ ື ບ ້ ານຫ ້ ວຍຫລວງ ໃນເຂດເມ ື ອງ ໂພນ ພ ິ ໄສ ທ ຸ ກ ວ ັ ນ ນ ີ ້ .

ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນໃນນະຄອນຊຸງທອງອີກ ຖວາຍພຣະນາມວ່າ-
"ພຣະອຸໄພພຸທອນບໍ່ອນໄຊເຊດຖາພຸອະນາຖາທິປັດສິສັດນາຄະນະ-
ຫຼວ" ເພາະເຫດທີ່ພຣະອົງໄດ້ເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນທັ້ງສອງນະຄອນ -
ແລ້ວ ພຣະອົງຈຶ່ງທົ່ງແຕ່ງຕັ້ງ ພຣະຍາສີສັດທັມມະໄຕໂລກຊຶ່ງຄວາມ
ຊອບຂຶ້ນເປັນພຣະຍາຈັນທະບຸຣີ ສີສັດທັມມະໄຕໂລກນ້ອຍອກພຣະ -
ເປັນເຈົ້າ ແລ້ວທົ່ງພຣະກະຣຸນາໃຫ້ນັ່ງອຸງຈັນ ບັນດາເມືອງ
ເຫລົ່ານີ້ຄື: ຊຸງຄວນ, ແກ່ນທ້າວ, ເມືອງແກ, ເມືອງພູຣະນ້ຳຮຸ່ງ
ຊຸງສາ, ເມືອງຕ້ອຍຫລວງ ແລະອຸງຄ້ຳ ໃຫ້ຢູ່ໃນຄວາມປົກຄອງ
ຂອງພຣະຍາຈັນທະບຸຣີທັ້ງນອນ ພຣະຍາຈັນທະບຸຣີຈຶ່ງກາບຖວາຍບັ
ຄົນລາລົງມາຢູ່ອຸງຈັນຍັນເປັນເມືອງໃຫຽ່ ແລ້ວພຣະຍາຈັນທະບຸຣີ-
ຈຶ່ງສ້າງອັດຂຶ້ນສອງອັດຄື: ອັດພຣະຍາ ຢູ່ທາງຕາເວັນອອກ(ຄືອັດ-
ເພັ່ງອັດທຸກອັນນີ້) ແລະອັດຈັນທະບຸຣີສີສັດທັມມະໄຕໂລກ ຢູ່ທາງຕາ
ເວັນຕົກ(ຄືອັດຈັນທຸກອັນນີ້).

ຢູ່ຕໍ່ມາ ມີຊາຍຄົນນຶ່ງຊື່ວ່າ ເຊຣິນນາ ເປັນຊາວນະຄອນ
(ຂແມນ) ເປັນຄົນມີວິຊາອາຄົມດີ ເຊຣິນນາ ໄດ້ໄປຊັກຊວນເກັ້ງ-
ກ້ອມພຣະຍາສຸຣະເທບ ໑ ຈ່ານ້ອງຊ້າງ ໑ ທ້າວຊຸງໃໝ່ນ້ອງຊາຍ
ຂອງແມ່ພຣະລ້ານຊ້າງ ໑ ພາກັນຄິດການກະບົດຈະລັກເອົາພູຣະລ້ານ
ຊ້າງໜີໄປນະຄອນອະຍຸທຍາ ພຣະຍາແສນເມືອງຮູ້ຣະຫັດແລະຈັບໄດ້
ຈຶ່ງໃຫ້ປະຫານຊີວິດເສັ້ງທ້າໝົດ ແຕ່ນັ້ນມາບ້ານເມືອງກໍຢູ່ສຸກສອັດດີ.

สิมเด็ดพระไชยะเชดถาหิราดตินะคอนจุงใหม่

เถิงปี ค.ส.๑๕๕๑(จุลสักราด ๙๑๗) สิมเด็ดพระ-ไชยะเชดถาหิราชเจ้าได้แต่งใต้เสนามุนตีไปบอกหางนะ-คอนจุงใหม่อ่า พระอิงจะบ่ได้สะเด็ดกับคืนมา ส่อนราชการบ้านเมืองนั้น ฮ่มอบใต้พระนางเจ้าจิระปะพาเป็นตู้เบิ่งแยงฝ่ายเสนามุนตีตู้ใหญ่ของเมืองจุงใหม่ได้ฉาบด้ำนั้น ก็เกิดอี-อากยากแย่งกันจะเป็นใหญ่ จิ่นได้ธิบกันขึ้นกางเมือง สิม-เด็ดพระไชยะเชดถาหิราชเจ้าได้ทำฉาบจั่งมีพระราชโอง-การสั่งใต้พระยาเมืองแพ่ตู้เป็นพระยาสามล้านกับพระยานะคอนล้านช้างแลพระยาหัวจุง ยกกำลังขึ้นไปจัดการก็สงบไป คันมาเถิงปี ค.ส.๑๕๕๗(จุลสักราด ๙๑๕) พวกเสนามุนตีนะคอนจุงใหม่ ได้พ้อมกับไปเชิ่นเอาเจ้า เมกุติ ตู้เป็นเหื่อแนวของพระเจ้าเม้างราย เซิ่งเวลานั้นย้างทำฒนอดยู่ใต้ลาเผดมาอะพิเสกเป็นเจ้าแต่นดิน สิมเด็ดพระไชยะเชดถาราด ทำฉาบด้ำนั้น ก็ทำพระพิโรดเป็นอันมาก โดยพระอิงถือ-อ่า เมืองจุงใหม่เป็นของพระอิงยู่ ด้ำนั้น คันเถิงปี ค.ส.-๑๕๕๕(จุลสักราด ๙๑๗) พระอิงจึ่งได้ยกพิลโยหาขึ้นไปตีนะคอนจุงใหม่ และทำมอบใต้พระยานะคอนยู่รักสาเมือง กองทับหลวงขึ้นไปเถิงบ้ำหา พระอิงจึ่งมีพระราชอาดยาใต้พระยาลาวดอกหวาก ยกพิบไปตั้งยู่ดอนหาดส้วย ใต้พระยายิดลี-

ภูม(ขายลูบมาได้เป็นพระยาแสนสุธีน) ยิกพิมไปตั้งอยู่บ้าน-
ด่าน ฝ่ายพระเจ้าเมภูติ เจ้าบะคอมขุงใหม่ จึ่งแต่งให้พระ
ยาไชยะเสนกับแสนบ้อย เกมพิมเมืองฝาง เมืองขุงธาย
และขุงแสน ยิกออกมาตั้งธับอยู่เมืองฆาใด พระยาไชยะ-
เสนซึ่งขาวะอันเมืองาอยขิมด่านมาหาาบ้านด่าน ได้จอบกับ
พระยายิดลึกภูม พระยายิดลึกภูมซึ่งขาวภำแผาจักเล้าขิม ถึก
ขาวะอันเมืองาอยห่าอลัมลาบบ้ำขอา พระยายิดลึกภูม จึ่งฟัน
ถึกพระยาไชยะเสนตายกับทิอขาว ภอาทับขอาพระยาไชยะ
เสนภำแตกภัมไป ฝ่ายแสนบ้อยเต้นด่างนั้น จึ่งอ่ายพิมหนีไปอยู่ใน
เมืองขุงแสน.

สมเด้พระไชยะเชดถาทิธาขุเจ้า ภำยิกทับตลาาลึ้น
ไปตั้งอยู่เมืองถิ่น แล้วมีพระธาขุอาดยาสั่งให้พระยาจันทะบุธิ
สีสัดทัมมะไตโลกกับพระยาแสนลุา นำไปถิแสนบ้อยที่เมือา-
ขุงแสนให้ได้ ในเอลานั้น พระยาทักขิมมีคอามคุงดแค้นใจ
พระยาจันทะบุธิอยู่ จึ่งตาเตดทูนสับสี่พระไชยะเชดถาทิธาขุ*
เจ้าอ่า พระยาจันทะบุธิเป็นใจภะบิดเล้ากับแสนบ้อย แล้ว
พระยาทักขิมจึ่งทำอุบายปึกสากับพระยาจันทะบุธิอ่า ภาม
เลิกคาอาี้พักอยู่ เต้นจะติเอิาบะคอมขุงใหม่บ่ได้ ธำเฉิมพระ-
เป็นเจ้าให้เลิกทับกับคืมก่อน พระยาจันทะบุธิตลิาเฉื่อภำเล้า
ทูมพระไชยะเชดถาทิธาขุเจ้าตามที่ได้ปึกสากับพระยาทักขิม

ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າກໍທົ່ງພຣະພິໂຣດ ຈຶ່ງມີພຣະ-ຣາຊອາດຍາສັ່ງ ໃຫ້ຕຳຫຣວດຫລວງກຸມເອົາພຣະຍາຈັນທະບຸຣີໄປຂ້າ ເສັ່ງ ແລະເວລານັ້ນພຣະຍາແສນລຸງກໍປ່ວຍຫລາຍ ຈຶ່ງທູນລາລ່ວງ-ລົງມາບະຄອນຊຸງທອງ ພໍມາເຖິງພຣະບະຄອນກໍເຖິງແກ່ອະນິດຈະ ກັມ ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ຈຶ່ງທົ່ງຕັ້ງໃຫ້ພຣະຍາ ເມືອງກາງເປັນແມ່ທັບຍົກໄປຕີຊຸງແສນໄດ ຕີແສນບ້ອຍໜີໄປ-ເມືອງຕອງອູ(ຕົ່ງສາອະດີ) ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ຈຶ່ງສະເດັດຂຶ້ນໄປສະຖິດຢູ່ບະຄອນຊຸງແສນ ຕັ້ງບະຄອນຊຸງແສນ-ເປັນຣາຊທານີ ທົ່ງບຳຮຸງຊ້າງມ້າຣີພົນຢູ່ທີ່ນັ້ນເຖິງ ๗ ເດືອນ (๑) ເພື່ອຈະຕີບະຄອນຊຸງ ໃໝ່ຄືນມາໃຫ້ໄດ້.

ຝ່າຍແສນບ້ອຍທີ່ໜີໄປນັ້ນ ໄດ້ໄປເຊີນເຈົ້າພ້າຕົ່ງສາອະດີ-ບຸຣພາມອງ (ຕລຶມັນທາຕຸຣາດ)ຍົກທັບມາຕີເອົາບະຄອນຊຸງໃໝ່ໄດ້ ແລ້ວເຈົ້າພ້າຕົ່ງສາອະດີຈຶ່ງມີພຣະຣາຊສານໃຫ້ນ້ອຍເຈັ່ງຖືນາຖວາຍ ພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າຢູ່ເມືອງຊຸງແສນ ໃຈຄວາມໃນພຣະ ຣາຊສານນັ້ນວ່າ "ເມືອງຊຸງໃໝ່ເປັນເມືອງລຸກເຮົາ ເຮົາກໍໄດ້ຮູ້-ໄດ້ແຈ້ງ ແຕ່ພໍ່ເຈົ້າໃຊ້ໃຫ້ມາຄວນກັບນາຍປະທຸມບວິຊຸນ ໃຫ້ນາບອກ-ເລົ່າຮອດເມືອງອ້ວຍພຸ້ນ ພຣະເມກຸຕິ ທ້າແສນນ້ອຍເຂົາໄດ້ໂຄບ=ຊົ່ງເອົາເມືອງຊຸງໃໝ່ ບັດນີ້ເຮົາຕ້ອງກໍມາເອົາພຣະເມກຸຕິແລະແສນ ນ້ອຍໄດ້ແລ້ວ ບັດນີ້ເມືອງຊຸງໃໝ່ນີ້ລຸກເຮົາຈັກມາເອົາ ເຮົາຕ້ອງຈັກ ມອບຄວນໃຫ້".

---

(๑)ບາງສະບັບວ່າໄດ້ ๗ ປີ ບາງສະບັບວ່າໄດ້ ๘ ປີ.

ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າໄດ້ຫົງຊາບພຼະຣາຊ
ສານດັ່ງນັ້ນແລ້ວ ຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ແສນແຊກ ເອົາຊ້າງໄຕພົບໄປຖວາຍ
ພຣະເຈົ້າມັນທາຕຸຣາດທີ່ເມືອງຊຸງ ໃໝ່ພ້ອມກັບມີພຣະຣາຊສານໄປ-
ວ່າ "ເມືອງຊຸງ ໃໝ່ນີ້ຕາກແມ່ນເມືອງເຮົາຕຼຸ:ລຸກແທ້ ພໍ່ເຮົາຕາຍ
ເຮົາໄດ້ເມືອບວດຕົນຕໍ່ແລະສ້າງມະຫາທາດທັ້ງມະຫາວິຫານ ໃຫ້
ທານຄຶ້ນມະນາບຸນຄຸນພໍ່ເຮົາ ເຮົາຈຶ່ງຝາກບ້ານຝາກເມືອງ ໄວ້ດອນ
ພຣະສ້ຳຄະເຈົ້າແລະເສນາທັ້ງນອນ ເຮົາບໍ່ຢູ່ໃນສັດຈະອັນເຮົາຕັ້ງ-
ໄວ້ ລວດເອົາພຣະເນກຸຕິນາຕັ້ງແທນ ບັດນີ້ພໍ່ເຮົາມາໄດ້ເມືອງຊຸງ
ໃໝ່ແລ້ວ ເຮົາຂໍຖວາຍນອບໄວ້ແກ່ພໍ່ເຮົາເຖິ້ນ ເຮົາຈັກລ່ອງເມືອ
ເມືອງລ້ານຊ້າງດັ່ງເກົ່າແລ".

ພຣະເຈົ້າມັນທາຕຸຣາດໄດ້ຮັບພຣະຣາຊສານນີ້ແລ້ວ ຈຶ່ງໃຫ້
ນ້ອຍນ້ຳເຈັ້ງກັບຄືນມານຳແສນແຊກອີກ ບອກວ່າໃຫ້ເຊີນພຣະໄຊຍະ
ເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າສະເດັດໄປເອົານະຄອນຊຸງໃໝ່ ສົມເດັດພຣະ
ໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າຫົງຊາບວ່າ ພຣະເຈົ້າຕົງສ່ວາຈະດີຈະຕຼອກ
ລວງຈັບເອົາພຣະອົງ ພຣະອົງຈຶ່ງໃຫ້ຈັບເອົານ້ອຍນ້ຳເຈັ້ງໄວ້ ແລ້ວ
ກໍເລີກທັບກັບຄືນມານະຄອນຊຸງຫວງ.

ຝ່າຍພຣະເຈົ້າມັນທາຕຸຣາດພຣະເຈົ້າແຕ່ນດິນຕົງສ່ວາຈະດີ-
ໄດ້ຊາບດັ່ງນັ້ນ ກໍແຕ່ງໃຫ້ອິນເມເປັນແມ່ທັບຍົກພົນຕິດຕາມມາຕີເອົາ
ນ້ອຍ ,ເຈັ້ງຄືນ ກອງທະຫານພະມ້ານຳມາທັ້ນຢູ່ແຄມແດນເມືອງ ກໍ
ຍົກກຳລັ້ງເຂົ້າຕີກອງຣະວັ້ງຫລັ້ງ ຈັບໄດ້ພຣະຍາກາງສີໄຊ ๑...

ແສນຊ້ຽງທ່ຽວ ๑ ແສນໄຊຍະໂຊ ๑ ກັບນ້ອຍນ້ຽ ເຈ້ງຕູ້ເປັນຣາຊ
ທູດນັ້ນຄືນໄປ.

ຕັ້ງນະຄອນອຽງຈັນເປັນຣາຊທານີ

ເຖິງປີຈຸລສັກຣາ ๗๔๔(๑)(ค.ส.๑๕๗๐)ສົມເດັ່ດພຣະ
ໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈ້ົາທ້ົງພິຈາຣະນາເຫັນວ່ຳ ນະຄອນຊຽງທອງ
ເປັນທີ່ຄັ້ບແຄບບໍ່ກວ້ຳງຂວຳງ ແລະມີກປະກວນນ້ຳ ກໍ່ຢູ່ໃນທຳງເດີນ
ຂອງພະນ້ຳເຊື່ອກ ຳລ້ຳງເປັນສັດຕູ່ກັບນະຄອນຊຽງທອງ ທ້ຳພິຈາຣະ
ນຳເຫັນວ່ຳ ເມືອງອຽງຂັນເປັນນະຄອນອັນໃຫ ່ ມີບ່ອນທ ຳມຳຫຳ-
ກິນກວ້ຳງຂວຳງ ອຸດົມດ້ວຍເຂ ົ້ຳປຳອຳຫຳນ ສົມຄວນຈະຕັ້ງເປັນ
ພຣະມະຫຳນະຄອນໄດ້ ທ້ຳຈຶ່ງຕະນຳແລ້ວກໍ່ທ້ຳປຶກສຳຫຳລືນ ຳໃສ່ນຳ
ມຸນຕີທ້ຳຫລຳຍ ພວກໃສ່ນຳມຸນຕີທ້ຳຫລຳຍກໍ່ເຫັນດີນ ຳ ດ ຳ ນັ້ນ ພຣະ
ອົ ງ ຈ ຳ ທ ້ ຳ ມ ອ ບ ໃ ຫ ້ ພ ຣ ະ ສ ັ ງ ຄ ະ ເ ຈ ົ ້ ຳ ຢ ູ ່ ເ ຝ ົ ້ ຳ ຮ ັ ກ -
ສ ຳ ພ ້ ອ ມ ດ ້ ວ ຍ ພ ຣ ະ ບ ຳ ງ ເ ຈ ົ ້ ຳ ສ ່ ອ ນ ພ ຣ ະ ອ ົ ງ ໄ ດ ້ ເ ຊ ີ ນ ເ ອ ົ ຳ ພ ຣ ະ ແ ກ ້ ວ ມ ໍ -
ຣ ະ ກ ິ ດ ແ ລ ະ ພ ຣ ະ ແ ຊ ກ ຄ ຳ ກ ັ ບ ພ ຣ ະ ຣ ຳ ຊ ສ ົ ມ ັ ດ ທ ້ ຳ ມ ອ ນ ແ ລ ້ ວ ກ ໍ ຍ ົ ກ ຈ ະ ຕ ູ
ອົ ງ ຄ ະ ເ ສ ນ ຳ ໂ ຍ ທ ຳ ຫ ຳ ນ ລ ົ ງ ມ ຳ ຢ ู ่ ນ ะ ค อ น อ ง ๆ จ ั น จ ้ ຳ ง ข น ำ น บ ำ ม
ນ ะ ค อ น อ ง ๆ จ ั น ช ื ่ อ ว ่ ำ พ ร ะ น ะ ค อ น จ ั น ท ะ บ ุ ร ี ศ ร ี ส ั ต น ำ ค น ะ ต ุ ด ุ ด
ต ะ ม ะ ร ำ ช ท ำ น ี ใ น ป ี ก ิ ด ส ั น (ป ี ฉ ล ู) จ ุ ล ส ั ก ร ำ ช ๗๔๔ ส ่ อ ม
พ ร ะ น ะ ค อ น ช ุ ง ๆ ท อ ง น ั ้ น จ ึ ง เ ร ี ่ ย น ว ่ ำ น ะ ค อ น ห ล ว ง พ ร ะ บ ำ ง ๔๓
ภ ำ ล ะ นั ้ น ม ำ เ ห ต ุ ว ่ ำ พ ร ะ บ ำ ง เ จ ้ ำ ย ้ ำ ย ะ ถ ิ ด อ ย ู ่ ท ี ่ น ั ้ น . . . . . .

---

(๑) ในตำนานพระแก้วว่า ปีจุลสักราช ๗๔๗.

ฝ่ายพระยิงก็ได้ส้างพระมหาปราสาทราชอ้างหลาย-ชั้นใหม่พ้อมทั้งหมพระแก้วพระฉกคำย่างอีจิดพิสดารมีนัก.

ในเวลานั้น พระยาคำคอม เจ้าเมืองพวนจุงขวา ได้นำเอาช้างตัวมีชื่อว่า ยอันหลวง มาถวายแล้วได้ทูบขอเอาคือไหพวนอันยู่องงาจัน คืนไปยังเมืองพวน.

สมเด็ดพระไชยะเชดฐาธิราชเจ้าขึนางเทบกะสัดติ

เถิงปีจุลสักราช ๙๒๔ (ค.ส.๑๕๗๒)(๑) สมเด็ดพระไชยะเชดฐาธิราชเจ้าได้ทิวงคตลาวอ่า นางเทบกะสัดติ - อันเปันพระราชทิดาของพระมหาจักกะพัด พระเจ้าแผ่นดินกุงสีอะยุทยา มีพระสะธิระโสพางามเลิด ทั้งเปันหมื่นของพระยาตั้กาตาน พระยิงคิดใคร่ได้เปันเอกอัคคะมะเหสี จึงแต่งพระราชสานลิงไปขอเอา ใจความในพระราชสานนั้นว่า "ข้าพระยิงตั้งตานพิพิบกุงสีสัตนาคะนะคุด ขอถวายอะพิอาดอันทะนา มายังสมเด็ดพระปิตุราทิราดตั้งตานพิพิบกุงเทบทะอาธาอะดิสีอะยุทยามะหาดิลกพิบบิพธัตนะราชหานิบุธิรัม อุดมด้อยพระราชมะหาสะถานมะเหิาธานยิ่ง เปันมิ่งมุงกุดด้อยสเอดภูนจอมขาดิอปะเสิดสีเมือง ข้าพระยิงยังไปมิเอกอัคคะราชภัลยานิ ที่จะสืบสิสุริยะวิงในกุงสีสัตนาคะนะคุดต่อไป ข้าพระยิงขอพระราชทานพระราชทิดาอันทิงพระนาม พระเทบกะสัดติ ไปเปันปิ่นสิสุธางคะนิกอนภัลยาในมหามะคะ-

---

(๑) ในพิงสาวะดารมหะยุทยาว่า จุลสักราช ๙๒๔.

ธรณปาจิมหิด เป็นหางพระธาตุสัมพันทะมิดไมติ สุอันนะปะ-
ถะพิแต่นดงอกันฮื่อกัลปาอะสาน".

สิมด๊ดพระมะหาจักกะพัด พระเจ้าแต่นดินอะยุทยา
ได๊รับพระธาตุสานนั้นแล้อ จิ่งใช๊ห้าวพระยามุขะมุนตีห้างฐาย
มาปึกสากัน เห็นอ่า ภูกสีอะยุทยา กับ ภูกหิงสาอะดิ เป็น
ข้าเสิกกับฮอกฮ้ำ ปะดุดจะดั่งอันนะโธกยู่ในหอง จะชักสา
ยงอย่างเป็นอันยาก แลพระเจ้าภูกสีสัตนาคะนะดุด กิเป็น
เจ้าภูกกะสัดอันใหง่ ได๊มีพระธาตุสานมาแล้อ คอนที่จะพระ
ธาตุหานใต้ จะได๊เป็นหางพระธาตุสัมพันทะมิดไมติ ด้านมี
ภาบสิงคามพายหั้ง จะได๊เป็นกำล้างมะหายุทภาบ สิมด๊ดพู๊ะ
มะหาจักพัดหิงเห็นดินำ จิ่งมีพระธาตุสานตอบคืนมาใช๊แต่ง-
ทูดไปธับเอิง.

ฝ่ายสิมด๊ดพระไชยะเชดถาหิธาตุเจ้า จิ่งแต่งใช๊
ธาตุทูดกับบ่าอไพ่ ๕๐๐ คิน พ้อมด้อยเค้าแกล้งไปธับเอิงพู๊ะ
นางเทบกะสัดติ พอกเค้าแกล้งไปเถิงภูกสีอะยุทยาแล้อ พิดิ
พระนางเทบกะสัดติเกิดอาพาดพักมาบ่ได๊ สิมด๊ดพระมะหา
จักกะพัดตั๊บีดา หิงจิบตะบาอ่า ถ้าจะตอบพระธาตุสานคืนมา
อ่า นางเทบกะสัดติอาพาด กิข้านพระเจ้าภูกสีสัตนาคะนะ-
ดุด บ่เฮื่อพระไท จะหาอ่าเธิงบี้เจระจาเป็นสองจะสั่ง-
คองพระธาตุไมติ ด้านั้น พระอิงจิ่งยกพระนางแก้อฟ้าใช้มา

ฉหม พ้อมด้อยเครื่องราชูปะโพภสำลับเอภอักคะมะเหสี ฉละ
นางสมิมบ๋อิอาบ ๕๐๐ คิน ฮ้าชาย ๕๐๐ คิน พอภเถ้าฉภ่จ้า
ฉห่ฉหมพระนางฉภ้อยอดฟ้าขึ้นมา ฝ่ายสมเด้ดพระไชยะเชด
ถาทิราชเจ้า คันทิงชาบอ่า บ๋ฉม่นพระนางเหบภะสัดติภ็เสัง
พระไท จ่างมิพระราชอาดยาอ่า "เธิาปะสิงอ๋พระนางเหบ-
ภะสัดติ เฮ็าเป้นพระราชทิดาฮองพระนางสุธิโยไท อันเสัง
พระชินฉหมพระราชสามิภับคำข้าง เป้นสะกุลอิงภะตันยุอันปะ
เสิด" คันมิพระราชอาดยาดั่งนี้ฉล้อ จ่างทิงฉต่างใพ้ฆะยาฉลม
พระยามะคอน, พระยาทิพมุนติ เป้นราชฮูดไปสั่งพระนาง-
ฉภ้อฟ้าฉละพระราชสานภับเครื่องราชบันนาภานไปถวายพระ
มะหาจักภะพัดอิภ ในพระราชสานบั้นอ่า "เดิมพระอิงพระ-
ราชทาน นางเหบภะสัดติใต้ ภิดติสับอันนี้ภ๋ชาบท่อไปในบิคิม
ชินบิดยอบอันทะสิมาภูวสิสัตนาคะมะฮุด ถ้อนฉล้อ เถิงฉม่น-
อ่า พระนางฉภ้อฟ้า จะมิสิสับอันมะโสพางามภอ่าพระนาง-
เหบภะสัดติร้อยท่พันทิภ็ตาม ภ็บ่ลืบล้างภิดติสับพระนางเหบ-
ภะสัดติ เสังได้ ภ็เป้นท่สับปยิดอับอายมาภย่างหั๊ภหา ฮ้าพระ
อิงจ่างอ๋สั่งพระนางฉภ้อฟ้าคืนมา อ๋พระอิงจ่างพระราชทานพู่ะ
นางเหบภะสัดติฉภ้อฟ้า ดูดจะด่างทิงอะนุยาดไปฉต่ภอบ" สม-
เด้ดพระมะหาจักภะพัดได้ฉาบพระราชสานบั้นฉล้อ มิคอาม
ลักอายพระไทเป้นอันมาภ พ่พระนางเหบภะสัดติสอ่างตาย-

ผล้อ พธะอิงจึงผต่างใช้พธะยาผมบ ภับบ่าอไพ่ ๑๐๐๐ คิบมา
สี่พธะบางเทบภะสัดติ.

----=o=o=o=o=o=o=o=----

พะม้าติองๆจับค้ำหิ ๑

---== o ==---

ເຖິງປີຈຸລສັກຣາ ๗๘๕ (ค.ส.๑๕๗๗) ฝ่ายสิมเด้ด-
พระไชยะเชฏฐาหิราชเจ้า ค้นสั่งเถ้าแก่และเสนามุนตีไป
รับเอาพระบางเทบภะสัดติแล้ว ส่วนพระอิงภิยิภธิพินโยหา
ไปคอยรับพระบางเจ้าอยู่เมืองหลวงหาบ และทำการบสลอง-
พระหาเมืองหลวงหาบด้วย แล้วหิงพระราชอาณาใต้พระ
มะหาอุปราชาอยู่รักสาเมือง และในเวลานั้น ฝ่ายแสนน้อย
กับพระยาสามล้านเมืองขวงใหม่ ได้เอาใจออกจากพระ -
เจ้าหิงสาอะดี ๆ จึ่งแต่งให้ อิมเม เป็นแม่ทับลิงมาจับ -
เอาแสนน้อยและพระยาสามล้าน ถือแสนน้อยหนีไปอยู่เมือง-
ขวงแรว ส่วนพระยาสามล้านได้พาคอบคือและบ่าวไพ่เข้า
มาเผิ่งเมืองล้านช้าง อิมเม แม่ทับพะม้า จึ่งได้ยิกพินดิ-
ดามมาติเมืองล้านช้างองๆจัน ฝ่ายพระไชยะเชดฐาหิราช
เจ้า ค้นได้ฉาบย่าวอ่า พะม้ายิกทับมาติพระนะคอน ภึฟ้าอ
เลิกทับกับคืนมา แต่เวลานั้นพะม้าเข้าเมืองได้แล้อ พะม้า
จึ่งจับเอาเจ้าบางคำไธ ๑ เจ้าบางแท่นคำ ๑ พระยานะ
คอน ๑ พ้อมทั้งเจ้ามะหาอุปราชหนีไปเมืองพะม้า ในมื้ -
เดือน ๕ ออกใหม่ ๗ ค่ำ สิมเด้ดพระไชยะเชดฐาหิราช -
เจ้า ได้มีพระราชอาณาใต้พระยาฉ้ายแสนทันวำดิกลองทับ

พะม้าจิบเถิงเมืองบ่าน จับได้ฉ้างฮองพอกพะม้า ๑ ตัว - พฮะอิงจึ่งหิงพฮะกะฮุนาตั้ง พฮะยาฉ้ายแฮนตักใต้เป้นแสน - เมือง และใต้แสนฉ้างท่าอ เป้นพฮะยานะคอน คันละเด๊ เฮ้าไปเถิงพฮะนะคอนแล้อ จึ่งมิพฮะฮาฉอาดยาใต้จับเอิา- พฮะยาต้าฮาวเจ้าเมืองพอน และแสนฟื้นห้าหลาย ห้าพฮะ- ยาพุมใต้ มาปะหาบชีวิดผิด โดยหิงพฮะพิโธดอ่า พฮะยาต้า ฮาวและแสนฟื้นห้าหลายบ่พ้อมกันฮักสาเมือง ป่อยใต้พะม้า- มาติเอิาเมือง และจับเอิาพฮะมะหาอุปฮาดไปได้.

- หิงส้างหาดหลวง -

เถิงปี ค.ส. ๑๕๗๗ (จุลสักฮาด ฆ๘๒) สิมเด๊ดพฮะ ไชยะเชดถาทิฮาชเจ้าได้หิงส้างพฮะหาดหลวงขึ้นในสวนอุ- ทิยานด้านตาเอ้นออกแต่งพฮะนะคอน โดยก๋อมเจดิเก่าลูก บ่า อันมิอู่ในที่นั้น (๑) ลิงแสกก๋อึกมื้เดือนอ้ายเพ้า จุลสัก- ฮาด ฆ๘๒ (ค.ส.๑๕๗๗) เมื่อส้างเสัดบิธีบอนแล้อ จึ่ง ขนานนามพฮะหาดนี้อ่า "พฮะหาดเจดีโลกะจุลามะนี" - แล้อได้หิงอุทิดที่ดินไธ่นาและข้าคินไว้ใต้อุปถากพฮะมะหา- หาดเป้นอันมาก และพ้อมกับส้างพฮะมะหาหาดนี้ พฮะอิงได้

---

(๑) ตามพั้งสือฮ้างคะหวดอา เจดีเก่านั้นแม่นพฮะยาอะโส- กฮาดได้ส้างไว้ก่อน ค.ส.๗๐๓.

ทิวสร้างอัดสำคัญๆอื่นอีกหลายอัด คือ อัดป่าธีสีสร้างถอนแต่งบ้า
(๑) สร้างอุโมงโล่มหาดพระอัธะถันที่ป่ามะหาพุทอิงแต่งบ้า
(๔) สร้างอัดป่ากับหองแต่งบ้า ที่ฒอยยางคำแต่งบ้า แล้ว
สดัดไปสร้างพระเจดีโล่มหาดถือเบิายู่พู่เอิาลอา (ม) แล
ทิวสร้างอัดอั้นที่โพนฒองภิกบั้นแต่งบ้าด้อย (๔) คันสร้างพระ
หาดแลอาสามในแรอาองงาจันเสัดแล้ว พระอิาได้สดัด-
ลิาไปเมืองมะฮุกละบ่ะคอน คือเมืองท่าแรกเก่าฮุกอันนี้ จึา
ได้ทิวภีพระเจดีกอมพระหาดสีโคดะบุนอั้นอีก (๕) สำเร็จ
แล้วจึาสดัดไปบะมัสกาบพระหาดพะบิม และทิวพระภะฮุ-
บาใต้พอกฮ่าวหำกาบปะถีสร้างลอมล้อมแปงพระหาดพะบิมอั้น
ใฒ่อีก บ้อระบอมแล้วจึาสดัดกับคืนมาพระบะคอน.

ในสไมลอาสิมดัดพระไชยะเชดถาทิสาฆะเจ้าบี้พระ
พุทสาสบาในประเทดลาอมีคอามจะเรินกล้าาลอาาเป้นอัน -
มาก ในพระบะคอนเต้มไปด้อยอัดอาอาสามแลหาดเจดีที่
ปะดับปะดาอ่าาอิจิดพิสดาน (ฝ) นอกจากกาบสร้างแปา -
พระบะคอนแลอัดอาอาสามแล้อ พระอิาย้ามีพระสาฆสัด-
หาดาลื่พระพุทธุบอิาสำคัญๆอั้นเป้นอันมาก มีพระอิาตี้, พระ-
ฮุก, พระเสิม, พระไส (ก) เป้นต้น.

---

(๑) ป่าที่ใดบ่ฆาบ
(๔) ป่ามะหาพุทอิา เอ้าใจอ่า แม่นหาดฝุ่นทุกอันนี้.

(ฆ) ทางหีอเม้า แม่นทางบ้างพอน ยู่ในเขดบ้านห้อยบ้างพอน แลอาจ้างหอัดพยาคาย.

(๔) อัดโพนพยาภิภ ยู่ใกัทางบ้างพอนนั้นเอง.

(๕) ทางสีโคดะบูน แม่นทางโพ่นยู่ในแลอางท่าแลก.

(๗) ตามจิดพายดดเขอางนายแกมเผิล คิบเยียะมัน เฮ็างได้เล้ามาในปะเทดไทและปะเทดลาอในสไมนั้นก่าอไอ้-อ่า ในพธะนะคอนอางจันมีอัดยู่ ๑๘๐ อัด.

(ก) พธะเสิมเอลานี้ปะดิสถานยู่อัดปะทุมอะนาธามในภูง - เทบๆ พธะใส ยู่อัดโพไธ เมืองพยาคาย ล่อนพธะ - สุก อ่าจิมบ้ำยู่ท่าบ้านเอินสุก ในเอลาไทจะเอิาลิาไป ภูงเทบๆ.

สเด็ดไปตีเมืองพิสนุโลกครั้งที่ ๑

---=== ๐ ===---

ฝ่ายพระยะนะคอนสีอะยุทยา ครั้งนั้น สมเด็ดพระมะหา-จักกะพัด พระเจ้าแผ่นดินรู้เป็นพระราชบิดาของนางเทบกะสัดติได้สเด็ดออกบอด พระมะหินทะราชา ราชโอรีดได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน พระมะหินทะราชามีความคงดแค้นให้พระ-มะหาทัมมะราชา (๑) เจ้าเมืองพิสนุโลกอ่า เจ้าเมืองพิส-นุโลกเอาใจฝักไฝ่ตีพระเจ้าตากสาอะดี พระมะหินทะราชา-จึงมีพระราชสาสดับมาถวายพระไชยะเชดถาทิราชเจ้าอ่า: ให้ยกไปตีเอาเมืองพิสนุโลก สมเด็ดพระไชยะเชดถาทิราช เจ้าได้ทีราบราชสาสน์นั้นแล้อกีดพระไท จึงมีพระราชอาญาให้พระยาจันกองนาง ๑ พระยาราวดอกพาก ๑ พระยาราชอัด ๑ พระยายิดลึกงบ ๑ เกบทัพได้พันแสนปี่ ช้าง ๑.๐๐๐ ตือ ยกไปตีเอาเมืองเชม (๑).

ส่อนพระอิงเกบพันได้ ๘๑๐.๐๐๐ คน กับช้าง ๑.๕๐๐ ตือ ยกลิงไปเมืองพิสนุโลก สเด็ดพระราชดำเนินยกทับหลวงลิงไปหาเมืองนะคอนไท เถิงเมืองพิสนุโลก-ในเดือนยี่ แรม ๗๗ ค่ำ ปีจุลสักราช ๑๑๗(ค.ส.๑๕๗๙)

---

(๑) พระมะหาทัมมะราชา แม่นอ้ายเธียพระมะหินทะราชา

(๑) เมืองเชม แม่นสิบสองพันนาลี.

ปะทับตั้งค้ายอยู่ตำบินโพธงงไภจากภปะตูเมืองพิสนุโลกปะมาน ๑ กิโลแมัด ๕๐๐ ทับพธะยาแสนสุธินตั้งอยู่บ้านเดิงไต ทับพธะยามืไพ ตั้งอยู่อัดเธิงพาม ทับพธะยาบะคอนตั้งอยู่บ้าน สะแก้อ ทับพธะยามืเตลักตั้งอยู่บ้านบางสะแก ธอมเป้น ๕ ทับ.

ก่อนทับลาอยังบ่ทันได้ยกไปเถิงเมืองพิสนุโลกบั้นพธะมะหาทัมมะธาชาเจ้าเมืองพิสนุโลก บ่ได้ชาบกินอุบายธองพธะมะหินทะธาชา คันได้ชาบอ่า ภองทับล้านช้างจะยกลงไปเธิงเมือง จึ่งสั่งฮ่าวไปหาพธะมะหินทะธาชาให้ยกทะตามขึ้นมาจ่อย พธะมะหินทะธาชา จึ่งสั่งพธะยาสีหาธาชเธ โธกับพธะท้ายบ้ำขึ้นมาก่อน แล้วสั่งเป้นความลับอ่า ถ้าภองทับล้านช้างเธิ้าเมืองได้แล้ว ให้ภุมจับเธิงพธะมะหาทัมมะธาชาไอ้ พธะยาสีหาธาชมาเถิงเมืองพิสนุโลก เลียบอกความลับอันนี้แก่พธะมะหาทัมมะธาชา ดั่งนั้น พธะมะหาทัมมะธาชา จึ่งฟ้าวแต่งธาชูธูดไปธึกองทับพะม้ามาจ่อย.

ฝ่ายพธะมะหินทะธาชา คันได้ชาบอ่า ภองทับภูงสีสัดตะบาคะบะธูด ลงมาใกัเมืองพิสนุโลกแล้ว จึ่งยกภองทับเธือขึ้นมาตามแม่บ้ำ แล้วมีหังสือบอกเธิ้าไปในเมืองอ่าจะมาจ่อยปัองกันเมือง พธะมะหาทัมมะธาชา ได้ชาบกินก่อนแล้ว จึ่งมีหังสือออกมาห้ามบ่ให้พธะมะหินทะธาชายกเธิ้าไปในเมือง.

ครานั้น สมเด็ดพระไชยะเชฎฐาทิธาฆเจ้า ตั้งค้าย-
อ้อมเมืองพิสนุโลกไว้แล้ว จึ่งยะดิมหะหานให้เข้าไปติเอา-
เมือง พอกฆาจเมืองได้ทำการต่สู้ป้องกันเป้นสามาดสาดปืน
แลระหลมหลาวลิงใส่หะหานลาจเป้นอันมาก สมเด็ดพระไช
ยะเชฎฐาทิธาฆเจ้า สเด็ดยี่คำฆ้างเข้าไปยืนยู่ฆ้างพระอิหาน
มิพระยาฆโองการให้หะหานพุนดินขึ้นบังตอ พอกฆาจเมือง-
ยิงปืนมาก็บ่ถูกต้อง หะหานลาจจึ่งฆ้ามเข้าไปยุดกำแพง -
เมืองเกือบจะได้ยู่แล้ว พิดีพระเจ้าหิงสาจะดิแต่งให้พระยา
เสือหานกับพระยาพุหาม เป้นแม่ทับคุมหะหาน ๑๐.๐๐๐ คิบ
ลิงมาจ่อยทับ ทับพระยาเสือหานแลพระยาพุหาม ดิต่าค้าย
ฆองพระยามิเตลักเข้าไปจุยจาจเมืองพิสนุโลกได้ พอก -
ฆาจเมืองจึ่งมีกำลังแยงแยงขึ้น ส่อนกองทับเรือยองพระมะ
ตินหะธาฆานั้น ก็ถูกหะหานเมืองพิสนุโลกเอาไปเตา จึ่ง
แตกฤอยคืนไป.

สมเด็ดพระไชยะเชฎฐาทิธาฆเจ้าตั้งล้อมเมืองยู่ได้
๑๐ อัน เมื่อหิงเตันอ่า จะติเอาเมืองพิสนุโลกบ่ได้ จึ่งมี -
พระธาฆองคยาให้เลิกทับภับคืนมาหางบ้านมุงดอนขุมพู เอ-
ลาฤอยมานั้นพระอิงหิงจินดะนาอ่า ธ้ายดีพระม้าคิงจะยกมำ-
มา พระอิงจึ่งตัดสิ้นใจ้พระยาแสนสุธิน พระยาเพ็ด พระยา
ปาก พระยาสุธะเสน ล้ยู่หางหลัง มาเถิงบ้านดำบินอาธิ-

ເປັນທາງແຄບ ພຣະຍາແສນສຸຣິນຈຶ່ງໃຫ້ທະຫານລັດລີ້ຢູ່ສອງຂ້າງ - ທາງ ຕີ ພຣະຍາແສນສຸຣິນກັບທະຫານກອງນ້ອຍມ້າລ້ຳນາຊ້າໆ ຝ່າຍ ພຣະຍາພຸກາມກັບພຣະຍາເສືອຕາມ ເຫັນກອງທັບລາວເລີກກັບຄືນ - ກໍມີໃຈເລີກເສີນ ຈຶ່ງຍົກທະຫານອອກບຳຕີແລະນາທັນກອງທະຫານ - ລາວຢູ່ຕຳບົນອາຣີ ພຣະຍາເສືອຕາມເຫັນພຣະຍາສຸຣິນມີທະຫານ - ໜ້ອຍ ກໍຍົກທະຫານເຂົ້າໄລ່ ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ເຫັນໄດ້ໂອກາດກໍບັງຄັບໃຫ້ທະຫານອອກຕີດ້ານໄອ້ ທັນໃດນັ້ນ ພວກ ທະຫານລາວທີ່ລີ້ຢູ່ສອງຂ້າງທາງ ກໍຍົກອອກຕີຂນາບ ພວກພະມ້ານ້ຳ - ຮຸ້ຕົວ ກໍພາກັນແຕກກະຈັດກະຈາຍ ກອງທະຫານລາວໄດ້ຂ້າຟັນພວກ ພະມ້າລົ້ມຕາຍລົງໃນຄາວນັ້ນເປັນອັນມາກ ແມ່ທັບພະມ້າຕາຍ ນ - ຄົນ ນາຍເຈັບ ๑ ຄົນ ເສນາຕຸ້ໃຫ່ຍເມືອງພິສນຸໂລກຕາຍ ๑๗ ຄົນ ຈັບໄດ້ຫລານພຣະເຈົ້າຫົງສາວະດີຄົນນ້ອຍ ໄດ້ຊ້າງ ນ๕ ຕົວ ແລະທີ່ ຕາຍເອົາແຕ່ງ ๔๕ ຕົວ ລາດຕາອາວຸດກໍຫລວງຫລາຍ ທັບພະມ້າ ເສັງຊ້າງມ້າ ເສັງຄົນ ແລະເຄື່ອງອາວຸດໃນຄາວນັ້ນເປັນອັນມາກ ຈຶ່ງພາກັນແຕກໜີຄືນໄປເມືອງຫົງສາວະດີ ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດ - ຖາທິຣາຊເຈົ້າ ກໍພາຮີພົນໂຍທາກັບມາພຣະນະຄອນ ຝ່າຍພຣະຍາ ຈັນກອງນາງ ທີ່ຍົກທັບໄປຕີເອົາເມືອງເຂມນັ້ນ ຈັບໄດ້ແສນເມືອງ - ເຂມຕຸ້ນ້ອຍ ໄດ້ຊ້າງ ๑๐ ຕົວແລະມ້າ ๑๐๐ ຕົວ ພ້ອມດ້ວຍເຂົ້າ - ຂອງເງິນຄຳເປັນອັນມາກ ກັບໄດ້ພຣະຍານາງເຂມຕຸ້ນ້ອຍ ຊື່ວ່ານາງ ຄຳ ກໍນຳມາຖວາຍສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ທີ່ນະ -

ตอนองๆจับ.

สเด็ดไปติเมืองพิสนุโลกครั้งที่ ๔

เถิงปี ค.ส.๑๕๗๗ (จุลสักราช ๗๗๑) พระเจ้าแต่น ดินพะม้าได้ยกทับมาตีสีอะยุทยาอีก พระมะหินทะธาฉา พระเจ้าแต่นดินอะยุทยา จึ่งตัดสั่งให้พระยายาม ตู้เป็นเสนาบดี แต่งสุพะอักสอนมาเถิงเสนาบดีภูสีสัดตะนาคะนะหุด ใจความในสุพะอักสอนนั้นว่า:

"สุพะอักสอนบ่อยนะฤาษิน อิมิสเฉดฤะคุนานัน อีกะสีตะอีจิด คันพิธะอัดฉาไส ในท่านอักคะมะหาเสนาบดีนหธ - นิธินทะธามาด อันสอามิปะอาด บาดมุลิภาภอน บ่อยนยุคะ-นะเธนุมาด ในพธะบาดสิมเด็ดบ่อิมนาด บ่อิมบ่พิด พระพุท-เจ้าอยู่ท่อ นะภูเทบ ทะอาธาอะดีสีอะยุทยามะหาดิลิกพิบนิพ อัตนะธาฉหานิบุธีธิม อุดิมพธะธาฉมะหาสะฤานมีหุธะจิดสนิด สเนตา มาย้างเสนาบดีภูสีสัดตะนาคนะหุด ด้อยบัดนี้ ภูพธะนะคอนสีอะยุทยา มีธาฉตัสภอน ก็พธะเจ้าตากสาอะดี - ปะภอบด้อยโสพะเจตนา ตาที่ธีโธดตับปะมิได้ ยกภอๆทับลาไมภะหาปะไสตาภานยาอีพธะนะคอนสีอะยุทยา สะมะนะ-พามมะนาจานไพฟ้าปะชาธาสดอนได้ธับคอามเดือดธ้อนผละภูเทบพธะมะหานะคอนสีอะยุทยา ก็เป็นเสื่อมเพ็ด เสื่อม-

ຂັ້ນແກ່ກຸງສີສັດຕະນາຄະນະຫຸດ ຖ້າພຣະນະຄອນສີອະຍຸທຍາເສັ້ງແກ່
ກຸງຫົງສາວະດີແລ້ວ ເຫັນເສິກຫົງສາວະດີຈະຕິດເຖິງກຸງສີສັດຕະນາ
ຄະນະຫຸດດ້ວຍ ເຊີນສເດັດພຣະເຈົ້າກຸງສີສັດຕະນາຄະນະຫຸດ ຍົກ
ພະຍຸຫະໂຍທາທັບລົງມາຊ່ອຍຮົບນະຍຸດປາບປາມຂ້າເສິກໃຫ້ປາໄຊ-
ປາສຈາກໄປ ແລ້ວຈະໄດ້ຊ່ອຍກັນດຳຮິຕອບແທນແກ້ແຄ້ນພຣະເຈົ້າ-
ຫົງສາວະດີ".

ຄັ້ນຂຸງນສຸພະອັກສອນແລ້ວ ຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ຂຸນອາຊເສນາ ກັບ-
ຂຸນມະຫາອິໄຊ ພ້ອມດ້ວຍບ່າວໄພ່ ๕๐ ຄົນຖືຂ້ຶນມາ ຝ່າຍເສນາບໍດີ
ໄດ້ຮັບສຸພະອັກສອນນັ້ນແລ້ວ ກໍພາຂຸນອາຊເສນາ ແລະຂຸນມະຫາອິ-
ໄຊ ຂຶ້ນເຝົ້າສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຍາຊເຈົ້າໆໄດ້ຫົງຊາບດັ່ງ
ນັ້ນ ກໍຫົງພຣະພິໂຣດຕັດອ່າ ພຣະເຈົ້າຫົງສາວະດີບໍ່ຕັ້ງຢູ່ໃນຂັດຕິຍ-
ອາຊທັມມະປະເພນີ ປະພຶດເປັນພາບທຸຈະຣິດ ມີໃຈກຳເຣີບຍົກກອງ-
ທັບມາຍ່ຳຍີ້ນະຄອນສີອະຍຸທຍາອີກ ເຮົາຈຳຕ້ອງຍົກໄປຕີເປັນທັບ -
ຂນາບເບ່ຶ້ງໜ້າເຈົ້າຫົງສາວະດີ ຈະເປັນປະການໃດ ອີກປະການນ່ຶ້ງ
ທາງພຣະອາຊໃນຕີກຸງສີອະຍຸທຍາກໍຈະຖາວອນອັທນາສືບໄປ ຕັດ
ແລ້ວກໍມີພຣະອາຊໂອງການໃຫ້ເກນທັບຈັດກຳລັງພົນໄດ້ ๕๐.๐๐๐
ຄົນ ຊ້າງ ๓๐๐ ຕົວ ມ້າ ๓.๐๐๐ ຕົວ ຄັ້ນເຖິງວັນເສົາ ແຮມ๕
ຄ່ຳ ເດືອນ ๓ ໄດ້ຂຸພະວາຍະດີຖືມະຫາມຸງຄຸບຂຶ້ກອັນປະເສີດ ກໍ
ສເດັດຂ້ຶຊ້າງຕົ້ນພ້ອມດ້ວຍແສນທ້າວພຣະຍາແລະພົນພິຍະໂຍທາ-
ຫານແຫ່ແຫນໄປຈົນເຖິງເມ່ືອງພຣະຈາມ ຝ່າຍຊາວເມ່ືອງນະຄອນ

ไท ຈຶ່ງແຕ່ນ້ຳໃຊ້ລີງໄປບອກພຣະມະຫາທັມມະຣາຊາ ເຈ້ົາເມືອງ
ພິສນຸໂລກ ๆ ກໍເຂ້ົາໄປເຝ້ົາພຣະເຈ້ົາຕົ້ງສາອະດີ ທີ່ຕັ້ງທັບລ້ອມກຸງ
ສີອະຢຸທຍາຢູ່ໃຫ້ທົ່ງຊາບ ເວລານັ້ນພຣະເຈ້ົາຕົ້ງສາອະດີ ລໍ້ຈັບເຈ້ົາ
ພຣະຍາຣາມເຣສນາບໍດີກຸງສີອະຢຸທຍາຕູ້ແຕ່ນ ທຸດແລະສຸພະອັກສອນນາ
ຂໍກອງທັບອຸງຈັນໄວ້ໄດ້ແລ້ວ ພຣະເຈ້ົາຕົ້ງສາອະດີ ຈຶ່ງບັງຄັບໃຫ້-
ພຣະຍາຣາມແຕ່ນໜັງສືສະບັບນຶ່ງມາຕິອະສົນເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາ
ທິຣາຊ ໃຈຄວາມໃນໜັງສືນັ້ນວ່າ "ບັດນີ້ກອງທັບຂອງ ພຣະເຈ້ົາຕົ້ງ
ສາອະດີກຳລັງຂັດສົນດ້ວຍສະບຽງອາຫານໄພ່ພົນໄດ້ຮັບຄວາມລຳ -
ບາກຫລາຍ ຮອມຈະເລີກທັບໄປແລ້ວ ຂໍໃຫ້ສົມເດັດພຣະເຈ້ົາລ້ານ-
ຊ້ຳງຟ້ົາອຍ່ົາລີງມາຕິຣນາບທຳ ເມືອງສະຣະບຸຮີໂດຍດ່ວນ" ດັ່ງນີ້
ຄັ້ນແຕ່ນໜັງສືສົ່ງມາແລ້ວ ພຣະເຈ້ົາຕົ້ງສາອະດີ ຈຶ່ງແຕ່ໃຫ້ພຣະມະ-
ຕາອຸປຣາຊາ ຍົກພົນພະມ້ານາຄອຍລັດຢູ່ຮ່ອມພູທຳ ເພື່ອເມືອງສະ-
ຣະບຸຮີ ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈ້ົາ ບໍ່ຊາບກົນອຸບາຍກໍ-
ຫລົງເຊື່ອ ຈຶ່ງມີພຣະຣາຊອາດຍາໃຫ້ພຣະຍາຈັນກອງນາງຍົກພົນ -
ນ๐.๐๐๐ ຄົນລີງໄປທາງເມືອງລົບບຸຮີກ່ອນ.

ກອງທັບຂອງພຣະຍາຈັນກອງນາງຍົກໄປເຖິງເມືອງລົບບຸຮີ-
ແລ້ວ ກໍຈອບກັບກອງທັບເຈ້ົາຟ້ົາເມືອງຕອງອູ ພຣະຍາຈັນກອງນາງ
ຍົກພົນເຂ້ົາຕີ ๘ ຄັ້ນ ๘ ຄືນ ໄລ່ກອງທັບພະມ້ານ ໄປຮອດເມືອງ ນະ
ເລີງ ເຈ້ົາເມືອງຕອງອູຕາຍກັບຄໍຊ້ຳງ ກອງທັບພະມ້ານກໍແຕກ ພຣະ
ຍາຈັນກອງນາງຈັບໄດ້ຊ້ຳງ, ມ້ານ, ຕູ້ ຄົນເປັນອັນນາກ ຈຶ່ງຍົກເອົາມາ

ฤวายสิมเด้ดพธะไชยะเชดฤาทิธาฆเจ้าที่เมืองพธะงาม(๑).

ฝ่ายพธะยามะคอน เต้นพธะยาจับภองนาง ตาบแพ้พอภพะม้า ด้งนั้น จึ่งภาบทูบสิมเด้ดพธะไชยะเชดฤาทิธาฆเจ้าอ่า เมื่อเธิาได้ไชฆนะด้งนี้ คอนจะฟ้าอยิกทับหลองลิง-ไปติพธะเจ้าทิงสาอะดิ ที่ภูงสิอะยุทยา ภ็เต้นจะได้ไชฆนะด้อยง่าย พธะยาแสนสุธินได้ยินด้งนั้น จึ่งคัดค้านอ่า พธะ - เจ้าทิงสาอะดิอิงนี้ ทิงสลาดหลักแหลมในภิบเสิกเป้นอันมาก จะลิงไปติเอิาโลดเต้นจะบ่ได้ เธิาคอนตั้งพั้นยู่ในที่นี้ก่อน - เมื่อใดพธะเจ้าทิงสาอะดิเสิกทับฤอยคืนไป เธิาจึ่งคอนยิก-ออกติะนาบหลัง ภ็เต้นจะได้ไชฆนะโดยแท้. พธะยามะคอน บ่ฟังคอามเต้นของพธะยาแสนสุธิน ก่าออ่า "อ้ายพธะยายู่-ฟังฤก่อน เสือพ้ลุกจักเอ้าชินลืบเอิา" สิมเด้ดพธะไชยะเชด ฤาทิธาฆเจ้าภ็ทิงเต้นดิตามพธะยามะคอน ด้งนั้น พธะยามะคอน ภับ พธะยาเผ้ด พ้ลุกจึ่งยิกพินลิงไปทางเทพจัน ฮ้ามบ้ำปาสักจะยอกที่งอะยุทยาภ็จอบภับภองทับของพธะมะหาอุปธาดภ็ยิกพินยอกติทับพธะยามะคอนภ็แตกคืนมาเถิงทับหลอง-ภองทับพะม้าภ็ติดตามไลขึ้นมา ฝ่ายพธะยาแสนสุธิน พธะยาจับภองนาง พธะยาพิลเทบ พธะยาเมืองฉ้าย พธะยาแก่นท้าว พธะยาสินะคอนโลภ จึ่งดาพินยอกต้านหานไอ้เพื่อใต้

---

(๑) เมืองพธะงาม ยู่เหนือเมืองลิบปุรีขึ้นมา.

สิมเด๊ดพะยะเจ้ามะหาชีวิตฤอยพิลคืนได้ สิมเด๊ดพะยะไชยะเชดฤาทิธาฐเจ้า ฤอยพิบคืนมาหาวบ้ำปาสัก ส่อนพะยาแสนสุธิบนั้นยู่หมบหล้ำคอยตุ้มหอมเอิาไพ่พิบมา เสิกคาวนี้เสิ่งไพ่พิบเป้นอันมาก.

ทับพะม้าติองๆจับค้ำที ๔

---== o ==---

เถิงปีมะเม้งจุลสักธาด ๒๓๔ (๑) (ค.ส.๑๕๗๐)- สิมเด๊ดพะยะเจ้าหิาสาอะดิ คับติเอิาบะคอบสิอะยุทยาได้ - แล้อ ภิยิภธิพิบพะม้าและไหมาเลออองๆจับอิก สิมเด๊ดพะยะไชยะเชดฤาทิธาฐเจ้า ได้หิาฐาบล่าอ่า เสิกเมืองหิาสาอะดิจะยิกมา จิ่งมิพะยะธาฐอาดยาปึกสาภาบเสิกกับพะยาแสนสุธิบ ตุ้เป้นแสนเมือง พะยะยาแสนสุธิบภาบทูบอ่า พะยะเจ้าหิาสาอะดิอิาบี้ หิาสลาดในภาบเสิกสิาคามเป้นอันมาก ทั้าพะยะป้นยาภ็หลักผาลม จำจะต้อาเป้นภิบอุบาย จิ่งจะได้ไชยชนะ ล้าพะยะบาดเต้นอ่า คอบจะยิบพะยิบคอบคิอพิลเมืองล้ามไปยู่ฝั่าในด้านใต้ใต้เอิ้าลี้ซ่อนยู่ในป่าใต้ผิด ส่อนคอบคิอท้าวพะยะยาทั้าหลายนั้น เอิาไปไอ้องๆสุธิบ (๑)ถ้าพะ

---

(๑) ในตำบานเมืองโยนิกอ่า แม่นจุลสักธาด ๒๓๐.

(๑) องๆสุธิบ เอิ้าใจอ่า แม่นพอาคุองๆ อันยู่ในเชดดา-แสาบ้านบาฐอนใต้.

ເຈ້າຫົງສາວະດີຍົກເຂົ້າມາຕີອົງງຈັນຈະໄດ້ເອົາອົງງຈັນເປັນ ຂ່ອງ
ສນາມ ສົນເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈ້າກໍຫົງ ເຕັ້ນດີຕາມແລ້ວ
ພຣະຍາແສນສຸຣິນກໍໃຫ້ຈັດການຕາມດັ່ງຄຶດໄວ້ທຸກປະການ.

ຄັ້ນຖ່າຍເທຄອບຄົວອອກຈາກອົງງໝົດແລ້ວ ພຣະຍາແສນສຸ-
ຣິນ ຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ພຣະຍາຕາບແກ້ວ ພຣະຍາຕາບຕາບ ພຣະຍາທັມ-
ມະຄຸບ ເປັນກອງຫລອນ ຄຸມທະຫານຢູ່ຕາມປ່າບອກພຣະນະຄອນ ພໍ
ກອງທັບພຣະເຈ້າຫົງສາວະດີຍົກເຂົ້າມາໃກ້ ພຣະຍານະຄອນ ກໍ
ທຳອຸບາຍເໝືອນດັ່ງພ່າຍເສິກຍ້າຍຄອບຄົວລົງ ໄປທາງປ່າກຽ໋ມ ສົນ
ເດັດພຣະເຈ້າຫົງສາວະດີເຕັ້ນດັ່ງນັ້ນກໍເຂົ້າພຣະໄທອ່າ ທັບເມືອງ-
ລ້ານຊ້າງພ່າຍໜີ ຈຶ່ງຍົກໄປນຳເອົາຊ້າງ ເອົາແຕ່ເມືອງທ່າບໍ່ ລົງ
ໄປຈົນເຖິງອົງງຄຸກ, ໝອງຄາຍ ແລ້ວເກນທະຫານໃຫ້ທຳຍ້ວ ຂ້ານ
ນ້ຳຂອງ ບ່ອນໃຕ້ດອນສັງຄີ ຍົກພົນໂຍທາຂ້ານມາຕັ້ງຢູ່ແຄມປ່າກຽ໋ມ
ດ້ານເໜືອ ສົນເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈ້າໄດ້ຊາບດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງ
ຖອຍພົນລົງ ໄປຕັ້ງຢູ່ໜອງຕາບນ້ອຍ.

ພວກພະມ້າທີ່ໄປຕັ້ງຢູ່ແຄມປ່າກຽ໋ມນັ້ນ ຄັ້ນບໍ່ເຫັນກອງ ທະ
ຫານລາວຍົກອອກມາຕີ ກໍພາກັນເລີກຖອຍຄືນມາເອົາອົງງຈັນ ສົນ
ເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈ້າ ຈຶ່ງຍົກທັບກັບມາຕັ້ງຢູ່ແຄມປ່າກ
ຽ໋ມດ້ານໃຕ້ ແລ້ວແຕ່ງກອງຫລອນອອກລັດຕີພະມ້ວ ພະມ້າຈຶ່ງຕ່າວ
ຄືນໄປຕີອົງງປ່າກຽ໋ມອີກ ໄດ້ຮົບກັນຢູ່ ๗ ວັນ ອົງງປ່າກຽ໋ມກໍແຕກ-
ພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈ້າຈຶ່ງຖອຍຮີພົນໄປຢູ່ອົງງສຸຣິນ.

ล่วนพะม้าเมื่อติองๆปากงืมได้แล้ว ก็บ่สามาดจะต้ำยู่ได้ เนื่องด้วยเป้นอะดุฝืน ไพ่พินเกิดความเจ็บไข้ลืมตาย-ลิงเป้นอันมาก พอะเจ้าหิงสาอะดิ จิ่งใต้ถอยทับคืนมาตั้งยู่-ในบะคอบองๆจันอีก.

ฝ่ายพอะยาตานแก้อ พอะยาตานตาบ พอะยาทันมะ-คุบ ที่คุมทับเป้นกองหลอบนั้น ก็พาหะหานออกสะกัดลัดตีพอก หะหานพะม้า ที่ออกไปห่องอาสะบุงๆอาหาน บ่ใต้สิ่งสะบุงๆ อาหานเข้ามาลุ้งกันในพอะบะคอบได้ กองหะหานพะม้า ก็ได้ยินความทุกยากลำบากอึดอาหานแสะเกิดเจ็บไข้ลืมตาย-ลิงเป้นอันมาก ด้งนั้น พอะเจ้าหิงสาอะดิจิ่งใต้เลิกทับ กับ-คืนไป ล่วนพอะยาแสบสุธีบได้ห้าวหะหานไอ้คอยถ้ำยู่แล้อ - คั่นตันพะม้าถอยออกจากพอะบะคอบ ก็ได้ยกหะหานบำติไป บ้านอะโบสิม (๑) จับได้ช้าวของพะม้าธ้อยปาย ได้วช้าว ตาย ๑.๗๐๐ กี่ว ได้ฆะเลียพะม้า,ม่าน,เม้ว,ยอน,ลิ้, เฮม ไหเมืองค้อว,เมืองยาว แสะเมืองอะยุทยา ๗๐.๐๐๐ คิน ล่วนที่ลืมตายนั้นมีหลายเหลือลิ้นพันปะมาน เมื่อพะม้าเลิกไป แล้อ สิมเด็ดพอะไชยะเชดถาทิอาจเจ้า ก็สเด็ดคืนมาสเวียงวาดในบะคอบองๆจันด้วเก่า.

---

(๑) เอ้าใจอ่า แม่นปากโสม.

ສເດັດໄປຕີເມືອງອີງການ (๑)

---== o ==---

ໃນຄາວນັ້ນພຣະຍານະຄອນຢູ່ເມືອງນະຄອນກັບພຣະສັງຄະ-ຮາເອັດມັດຊິມະອາຮາມຕິບເກົ່າ ທີ່ຄືກຖອດອອກແຕ່ກ່ອນນັ້ນພາກັນ ຄຶດການເປັນກະບົດ ພຣະຍານະຄອນຈະເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນ ພຣະສັງ ຄະຮາເຕິບເກົ່າຈະເປັນພຣະມະຫາອາຊຄຸເຈົ້າ ທັງສອງຈຶ່ງແຕ່ງ-ກົນອຸບາຍໃຫ້ຂ່າວມາເຖິງສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຮາຊເຈົ້າວ່າ "ພຣະຍາເມືອງອີງການຕາຍເສັ້ງແລ້ວ ແລະມີພຣະອາຊບຸເຕີຢູ່ ๔ ຄົນຄື ນາງເທພກາຍາ ๑ ນາງອຸທຸມພອນ ๑ ນາງທັງສອງນັ້ນມັກ ໃຄ່ໃຈປະສົງຈະມາເປັນບາເບໍຣິຈາແຫ່ງສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດ-ຖາທິຮາຊເຈົ້າ" ຈຶ່ງແຕ່ງອາຊສານໃຫ້ພຣະພິກຸ ๑ ຕົນ, ຄົນຄະ-ຕັ ๑๐ ຄົນຖືຂຶ້ນມາຖວາຍສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຮາຊເຈົ້າ ພໍມາເຖິງເມືອງສາຍ (๑) ເຈົ້າເມືອງສາຍບໍ່ໃຫ້ພວກທູດນັ້ນຂຶ້ນມາ

---

(๑) ເມືອງອີງການນັ້ນຕາມຕຳນານທັງຫລາຍສັນນິດຖານວ່າ ແມ່ນ ແຂວງອັດຕະປືທຸກວັນນີ້, ແຕ່ຂ້າພະເຈົ້າເຫັນວ່າແມ່ນເມືອງອ້ຳກໍ-ເພາະຄຳວ່າອີງການກັບອ້ຳກໍມີສຽງໃກ້ກັນແລະຄ້າຍຄືກັນດ້ວຍ - ແລະເຫັນວ່າແມ່ນອ້ຳກໍທົ່ມ ເພາະເວລານັ້ນອ້ຳກໍທົ່ມເປັນເມືອງ ຂອງຂແມນ.

(๑) ເມືອງສາຍ ເຫັນຈະແມ່ນບ້ານຄອນສາຍ ທີ່ຢູ່ໃນເຂດອຳເພີ-ໝອງຫານ ຈັງຫວັດອຸດອນ ເພາະບ້ານນີ້ເປັນບ້ານເກົ່າແກ່ມີນາມ-ກາກິດມາແຕ່ບູຮານ ທຸກວັນນີ້ມີເຮືອນຮາສດອນຢູ່ຫລາຍກວ່າ๑๐๐ ຫລັງ ບໍ່ດັ່ງນັ້ນເຫັນຈະແມ່ນບ້ານຄອນສາຍໃນແຂວງສາຍະວັນ.

พระพิกฺขุ ๔ ตินั้นจึ่งลักพามาถวายต่อสมเด็ดพระไชยะเชฏฐาธิราชเจ้าโดยกิบอุบาย.

ฝ่ายสมเด็ดพระไชยะเชฏฐาธิราชเจ้า ได้รับสารจากพระพิกฺขุ ๔ ตน อันพระยานะคอนแต่งอุบายใต้มานั้น ก็เอ้าพระไทเชื่อแน่อ่าเปันจิง จึ่งแต่งใต้พระยาโสมพะมิด ๑ - พระยาจัน ๑ ท้าวเค ๑ พันคินใจ้ ๑ เปันทูดถือราชสาน ไปเมืองอิงกาน และใต้ขุนหลวงอุปกานเปันนายทาง พอกคนะทูดไปถึงเมืองอิงกาน และพระยาเมืองอิงกานได้ฉาบ ดั่งนั้น ก็พิโธดโกดแค้นเปันอันมาก จึ่งสั่งไล่ทูดลาอพ้าจากเมืองบ่ใต้เอ้าเฝ้า พระยาโสมพะมิดพาพ่กลาขึ้นมาถึงเมืองนะคอน จึ่งเอ้าไปหาพระยานะคอน และเล่าอากานนั้นใต้ฟั่งทุกปะการ พระยานะคอนท้ำอากานเพื่อนดั่งคงดแทน พระเจ้าแผ่นดิน จึ่งใต้พระยาโสมพะมิดขึ้นมาทูนพระไชยะเชฏฐาธิราชเจ้าอ่า ใต้ไปรบเอาเมืองอิงกาน ติอพระยานะคอนเองขอรับอาสาสมเด็ดพระไชยะเชฏฐาธิราชเจ้าได้ท้ำฉาบดั่งนั้น ก็ตลิงเชื่อ.

ค้นถึงปีจุลสักราช ๙๒๔ (ค.ส.๑๕๗๔) สมเด็ดพระไชยะเชฏฐาธิราชเจ้า จึ่งใต้ภนอิพินโยหาลิงไปตีเอา - เมืองอิงกาน เมื่อไปถึงเขตแดนเมืองอิงกานแล้อ พระยานะคอนก็ท้ำอุบาย พากองทับสมเด็ดพระไชยะเชฏฐาธิราช-

ເຈົ້າເຂົ້າໄປໃນຂະຫວ່າງກອງທະຫານຂອງຕົນທີ່ໄດ້ຕັ້ງລີ້ຊ່ອນຢູ່ໃນ-ປ່າ ກອງທະຫານພຣະຍານະຄອນຍອກລັດຕີ ກອງທະຫານຂອງພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ບໍ່ທັນຮູ້ຕົວກໍແຕກກະຈັດກະຈາຍ ພຣະຍານະຄອນທຳອຸບາຍພາສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າຂ້າມນ້ຳຂອງໜີໄປຟາກໃນ ເຜລັ ອເລີຍພາໄປເສັ ງທີ່ໃດບໍ່ຮູ້ (๑) ສ່ວນພຣະຍາແສນສຸຣິນແລະພຣະຍາຈັນກອງນາງ ກໍພາທະຫານແຕກໜີຄືນມາ-ອງງຈັນ ການເສົກຄາວນີ້ເສັ ງໄພ່ພົນລາວເປັນອັນມາກ.

ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ເກີດປີກາບສ້ຳ - (ປີນະເມັ ງ) ຈຸລສັກຣາດ ๗๗ (ค.ศ.๑๕๔๗) ໄດ້ສເວີຍຣາຊ-ສົມບັດເປັນພຣະມະຫາກະສັດຢູ່ ๑๔ ປີ ກໍສເດັດສຸຣະຄົດເສັ ງ ທີ-ແດນເມືອງອ້ຽງການ ເມື່ອພຣະຊົນໄດ້ ๓๗ ປີ ພຣະອ້ຽງມີພຣະຣາຊ-ໂອຣົດອ້ຽງນ້ຳ ປະສູດຈາກພຣະມະເຫສີຕຸ້ທິດາຂອງພຣະຍາແສນສຸຣິນ ມີນາມວ່າ ພຣະໝື່ເມືອງ ເວລານັ້ນມີພຣະຊົນໄດ້ ๕ ປີ.

---

(๑) ໃນຕຳນານທັ ງຫລາຍກ່າວເຖິງການສັ ງງພຣະຊົນຂອງພຣະ-ເຈົ້າໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດ ດັ່ ງດຽວກັນນີ້ໝົດ ແຕ່ຂ້າພະເຈົ້າສັນນິດ ຖານວ່າ ແມ່ນພຣະຍານະຄອນນັ້ນເອງເປັນຕົ້ສັ ງການພຣະອ້ຽ.

๑๑. ธัชภาบพธะสุมังคะละไธยะโภโพทิสัด พธะยา แสบสุธิบหะลิไช

---===== o =====---

ค้ำชี ๑

-o-

พธะสุมังคะละไธยะโภโพทิสัด บามเดิมชื่ จับ เป้บบุดธองภอาบบ้าบ ๆ หมองคาย (จ้ำหอัดหมองคายทุภอันนี้) - เภิดปีจุลสักธาด ฐภฆ (ค.ส.๑๕๑๑) ที่บ้าบหมองคาย เมื่อยังน้อยได้ชื้บไปธำ่สงบอิชาคอามธู้ย่บะคอบฆงๆหอ เป้บสิด ธองพธะสังคะธาดสีจับโห ติบเป้บพธะมะหาธาชุคุธองสิม-เด็ดพธะโพทิสาพธะธาดเจ้า เมื่อสึกแล้อภิได้หำธาชภาบย่ใบ บะคอบฆงๆหอ (หลาองพธะบาๆ) ด้อยคอามสลงอสลาด - เป้บพิเสด จาบจับ จึๆได้เลื่อบยิดชื้บมาโดยลำดับ จิบได้ชับ ตำหม่ๆเป้บพธะยายิดลึกงบ ใบสไบธองสิมเด็ดพธะโพทิสา-ธะธาด แล้อสิมเด็ดพธะโพทิสาพธะธาดเจ้าหิๆพธะธาชอาด-ยาแต่ๆใต้พธะยายิดลึกงบลิๆมาเป้บเจ้าเมืองย่เมืองปาภ - ต้อยหลาอ (คือบ้าบต้อยหลาอ ใบเขดอำเพิโพบพิไส จ้ำหอัด หมองคายทุภอันนี้) อับเป้บแธองเดิมธองท่าบ.

ใบปีจุลสักธาด ฆอภ (ค.ส.๑๕๕๕) พธะยายิดลึกงบ ได้เป้บภำลังสำคับธองสิมเด็ดพธะไชยะเชดฤาหิธาด ใบ - คาอชื้บไปตีเมืองฆงๆแสบ จึๆได้เลื่อบยิดชื้บเป้บพธะยา -

ແສນສຸອິນທະລືໄຊ ຕ່ໍຈາກນັ້ນມາກໍໄດ້ເປັນກໍາລັງໃຫ່ຍ່ ຊ່ວຍເຫລືອສົມ
ເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈ້ົາໃນການສ້ົາງນະຄອນວຽງຈັນ ,
ທາດຫລວງ ແລະງານພຣະຣາຊສ້ົາງຕາມທຸກແຫ່ງ ຕລອດອັຊການ -
ຂອງສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດ ແລະໄດ້ຖວາຍທິດາຂອງຕົນ
ໃຫ້ເປັນນາງສນົມເອກຂອງພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດ້ວຍ ດ້ັງນັ້ນ,
ເມ່ືອສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດສເດັດສຸຣະຄົດແລ້ວ ພຣະຍາ
ແສນສຸອິນທະລືໄຊ ຈ່ຶງໄດ້ເປັນຕ້ົນສ້ົາເຫ້ດຣາຊການປົກຄອງປ່ະເທດ-
ຜທນ ຍ້ອນວ່ າເວລານັ້ນ ພຣະຫ່ໍເມ່ືອງ ຕ້ົ ເປັນພຣະຣາຊໂອຣົດຂອງ
ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈ້ົາ ເຊ່ຶງປ່ະສູດຈາກທິດາ ຂອງ
ພຣະຍາແສນສຸອິນນັ້ນຍ້ັງນ້ອຍ່ ່.

ຕ່ໍມານັ້ນ ພຣະຍາຈັນທະສີຫະຣາດ (๑) ເຊ່ຶງເປັນເສນາ-
ບໍດ ີ ຕ້ົ ໃຫ່ຍ່ຄົນນ ່ຶ ງ ມ ີ ຄວາມປ່ະສົງຈະທ ໍ າການອຸບ ພ ິ ເສກພຣະຫ່ໍ ເ ມ ່ ືອງ -
ຂ ຶ ້ ນ ເ ປ ັ ນ ພ ຣ ະ ເ ຈ ້ ົ າ ແ ຜ ່ ນ ດ ິ ນ ຕ າ ມ ຣ າ ຊ ປ ່ ະ ເ ພ ນ ີ ພ ຣ ະ ຍ າ ແ ສ ນ ສ ຸ ອ ິ ນ ບ ໍ ່
ຍອມ ທ ັ ງ ສ ອ ງ ພ ຣ ະ ຍ າ ຈ ່ ຶ ງ ເ ກ ິ ດ ວ ິ ວ າ ດ ກ ັ ນ ຂ ຶ ້ ນ ຈ ນ ເ ກ ກ ບ ຈ ະ ໄ ດ ້ ຮ ົ ບ -
ເລ ອ ກ ັ ນ ພ ຣ ະ ສ ົ ງ ຄ ະ ເ ຈ ້ ົ າ ທ ັ ງ ຫ ລ າ ຍ ຕ ັ ນ ດ ່ ້ ງ ນ ັ ້ ນ ກ ໍ ພ າ ກ ັ ນ ເ ຂ ້ ົ າ ໄ ປ ຫ ້ າ ມ
ບ ໍ ່ ໃ ຫ ້ ພ ຣ ະ ຍ າ ທ ັ ງ ສ ອ ງ ຮ ົ ບ ເ ລ ອ ກ ັ ນ ເ ຕ ກ ກ າ ບ ຈ ່ ຶ ງ ສ ງ ົ ບ ມ າ ໄ ດ ້ ມ ເ ດ ຼ ອ ນ
ພ າ ຍ ລ ຸ ນ ເ ກ ິ ດ ວ ິ ວ າ ດ ກ ັ ນ ອ ີ ກ ພ ຣ ະ ສ ົ ງ ຄ ະ ເ ຈ ້ ົ າ ທ ັ ງ ຫ ລ າ ຍ ຫ ້ າ ມ ບ ໍ ່ ຟ ັ ງ ຈ ່ ຶ ງ
ໄ ດ ້ ເ ກ ິ ດ ຮ ົ ບ ເ ລ ອ ກ ັ ນ ຂ ຶ ້ ນ ພ ຣ ະ ຍ າ ແ ສ ນ ສ ຸ ອ ິ ນ ທ ະ ລ ື ໄ ຊ ໄ ດ ້ ແ ຕ ່ ງ ໃ ຫ ້ ແ ສ ນ
ມ ຸ ນ ທ ງ ນ ຂ ີ ້ ຊ ້ າ ງ ອ ອ ກ ຮ ົ ບ ກ ັ ບ ພ ຣ ະ ຍ າ ຈ ັ ນ ແ ສ ນ ມ ຸ ນ ທ ງ ນ ຟ ັ ນ ພ ຣ ະ ຍ າ ຈ ັ ນ -
ດ ວ ຍ ກ ັ ບ ຫ ໍ ຊ ້ າ ງ ແ ຕ ່ ນ ັ ້ ນ ເ ສ ນ າ ມ ຸ ນ ຕ ີ ທ ັ ງ ຫ ລ າ ຍ ກ ໍ ພ າ ກ ັ ນ ຢ ້ າ ນ ພ ຣ ະ ຍ າ -

(๑) ພຣະຍາຈັນກອງນ້ ້ ອ ກໍ ເ ອ ີ ນ ເ ພ າ ະ ຢ ູ ່ ບ ້ ານ ກ ອ ງ ນ ້ ອ ງ .

ແລນສຸຍິນ ๆ ຈຶ່ງໄດ້ປະກາດຕົວຂຶ້ນເປັນພຣະເຈ້າແຜ່ນດິນໃນປີ ค.ศ.๑๕๗๔ (จุลสักราช ๙๓๔) ນັ້ນເອງ ຖວາຍພຣະນາມວ່າພຣະສຸນ້ຳຄະລະໄອຍະໂກໂພທິສັດ ແຕ່ຄົນທັ້ງຫລາຍເອີ້ນວ່າ ພຣະເຈ້າປູ່ຫລວນ ເພາະທ່ານເປັນປູ່ຂອງພຣະໜໍ່ເມືອງ ເວລາຂຶ້ນສວັຍຣາช-ນັ້ນ ທ່ານອາຍຸໄດ້ ๗๕ ປີ.

ພະມ້າຕົວງຈັນຄັ້ງທີ ๓

---==== o ====---

ເມື່ອພຣະສຸນ້ຳຄະລະໄອຍະໂກໂພທິສັດ ເປັນເຈ້າແຜ່ນດິນ-ນັ້ນ ຫົວເມືອງທັ້ງຫລາຍທີ່ເຄີຍຂຶ້ນສ່ອຍກັບນະຄອນອົງງຈັນກໍພາກັນ-ກະດ້ຽງແຂງເມີຍງບໍ່ຍອມມາອ່ອນນ້ອມ ເສນາຂ້າຣາชการທັ້ງຫລາຍກໍ-ບໍ່ສູ້ເຕັມໃຈ ດ້ວຍເຕັມວ່າພຣະສຸນ້ຳຄະລະນີ້ບໍ່ແມ່ນເຊື້ອໜໍ່ແນວກະສັດ ດັ່ງນັ້ນປະชาชิบพิลเมืองในเขตแดนของนะคอนอองจัน ຈຶ່ງພາກັນ-ອົບພະຍົບຍ້າຍຄົວໜີจากเมืองลาวไปอยู่ทางใต้เป็นอันมาก ນັບ-ເປັນຄັ້ງທີ ๓ ທີ່ພວกลาวได้ตลั่งไหลเข้าไปแฉกแฉมอยู่ในดิน-แดนจามและดินแดนขแมน ນັບแต่แดองจ้ำตอัดย้อยเอัดลาวไป-ถึงแดองจำปาสัก.

ພຣະสุนัำคะละไอยะโก ครองราชสมบัติมาได้ ๑ ปีคือ-ถึงปี ค.ศ.๑๕๗๔ (จุลสักราช ๙๓๕) (๑) ພຣะเจ้าแผ่น-ดินเมืองตังสาอะดิปะเทดพะม้า ได้ยกธีพินโยหาลาวมาตีองง

(๑) ในตำนานโยนิกว่า จุลสักราช ๙๓๔ (ค.ศ.๑๕๗๒).

ຈັນອີກ ພຣະສຸມັງຄະລະໄອຍະໂກ ໄດ້ທຳການປ້ອງກັນພຣະນະຄອນ ແລະທຳການຕໍ່ສູ້ຢ່າງແຂງແຮງ ແຕ່ເນື່ອງຈາກເວລານັ້ນປະຊາຊົນ ເຫນັ້ງຫລາຍໄດ້ຮັບຄວາມລຳບາກຍາກແຄ້ນແລະອຶດໝາ ການຮົບ ເລວກັບພໍແຮງແລ້ວ ຈຶ່ງໄດ້ພາກັນອົບພະຍົບຫລົບໜີບໍ່ສູ້ຊົນຄືແຕ່ກ່ອນ, ທັງຊົນເຫນັ້ງຫລາຍກໍບໍ່ມີຄວາມພໍໃຈໃນພຣະສຸມັງຄະລະໄອຍະໂກ ຢູ່ແລ້ວ ເຫດນັ້ນ ພະມ້າຈຶ່ງເຂົ້າຕີວຽງຈັນໄດ້ ແລ້ວຈັບເອົາພຣະສຸ-ມັງຄະລະໄອຍະໂກກັບພຣະໜໍ່ເມືອງໜີໄປປະເທດພະມ້າ ແຕ່ນັ້ນມາ, ປະເທດລາວເຮົາ ກໍໄດ້ຕົກເປັນເມືອງຂ້ອຍຂອງພະມ້າຢູ່ຄາວນຶ່ງ.

๑๘. ອັຊກາບພຣະມະຫາ ອຸປຣາຊາ ວໍຣະວົງໂສ

ເຖິງປີ ค.ส.๑๖๗๕ (ຈຸລສັກຣາດ ๙๗๗) ພຣະເຈົ້າແຜ່ນ ດິນເມືອງຫົງສາ ອະດີ ຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ພຣະມະຫາອຸປຣາຊາວໍຣະວົງໂສ (ພຣະອະນຸຊາຂອງສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ)ທີ່ພະ-ມ້າຈັບໄປໄວ້ເມືອງພະມ້າແຕ່ກ່ອນພຸ້ນ ຄືນມາເປັນພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນ ປະເທດລ້ານຊ້າງວຽງຈັນ.

ພຣະມະຫາອຸປຣາຊາ ວໍຣະວົງໂສ ສເວີຍຣາຊສົມບັດໄດ້ ๔ ປີ ຄືເຖິງ ค.ส.๑๖๗๙ (ຈຸລສັກຣາດ ๙๔๑) ໃນຄາວນັ້ນ ມີຄົນຮຸ້ ນຶ່ງຢູ່ໃນແຂວງອັດຕະປື ເປັນຄົນມີວິຊາອາຄົມ ຄົນຮຸ້ນັ້ນໄດ້ອອກ - ອ້າງຕົນວ່າ ຕົນເປັນພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາຊເຈົ້າ ທີ່ສູນຫາຍໄປ-ແຕ່ກ່ອນນັ້ນ ບັດນີ້ຈະຄືນມາສເວີຍວຽງຈັນ ຄົນທັງຫລາຍກໍພາກັນ

ຫລົງເຊື່ອ ຊາຍຕັ້ນນັ້ນເກົ່ງກ່ອນຊັກຊວນເອົາພວກຂ້າສ່ອຍຊາວເມືອງ
ໂສກເມືອງຊຸງ ໄດ້ແລ້ວກໍຍົກພົນຂຶ້ນມາຕັ້ງຢູ່ແຂວງອັດຕະປືແລະຕີ -
ເຂົ້າມາເຖິງເມືອງພັ້ນ ເມືອງຄຳທອງໄດ້ໝົດທຸກເມືອງ.

ຝ່າຍພຣະມະຫາອຸປຮາຊາອໍຣະອັງໂສ ເຈົ້າແຕ່ນດິນອຸງຈັນ
ໄດ້ຊາບເຫດການດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງຫົງພຣະຮາຊອາດຍາແຕ່ງໃຫ້ພຣະຍາ-
ຊຸງໃຕ້ ๑ ພຣະຍາຊຸງເໜືອ ๑ ພຣະຍານະຄອນ ๑ ຍົກທັບລົງ-
ໄປຕີພວກຂ້າສ່ອຍກະບົດ ກອງທັບຂອງພຣະຍາທັ້ງສາມຮຸ້ພວກກະບົດ
ບໍ່ໄດ້ ກໍແຕກຖອຍຄືນມາ ພວກກະບົດເຕັ້ນໄດ້ທີ່ກໍຕີຫງໍ້ມາເຖິງເມືອ
ອຸງຈຸກ ແລ້ວເລີຍຍົກລ່ອງມາເຖິງອຸງຈັນ ພຣະມະຫາອຸປຮາຊາ-
ອໍຣະອັງໂສ ເຕັ້ນຈະປ້ອງກັນເມືອງໄວ້ບໍ່ໄດ້ ຈຶ່ງພາເອົາພຣະມະເຕ
ສີພຣະຮາຊທິດາ ๔ ຄົນ ແລະບໍ່ຮີວ່ານລົງຂີ່ເຮືອໜີຂຶ້ນໄປເຜົ່ງເມືອ
ຫົງສາວະດີ ພໍໄປເຖິງແກ້ງບ່ອນນຶ່ງເຮືອເລີຍລົ້ນ ພຣະມະຫາອຸປຮາ
ຊາແລະພຣະມະເຕສີທັ້ງພຣະຮາຊທິດາກໍຈົມນ້ຳຕາຍໝົດສົ້ງ ກອງ
ທັບພວກກະບົດເຂົ້າຍຶດເອົາອຸງຈັນໄດ້ ກໍເຂົ້າຕັ້ງຢູ່ໃນພຣະນະຄອນ
ອຸງຈັນ.

- ຮັຊການພຣະສຸນັ້ງຄະລະໄອຍະໂກໂພທິສົດ -

ຄັ້ງທີ ๔

ຝ່າຍພຣະເຈົ້າແຕ່ນດິນເມືອງຫົງສາວະດີ ຄັ້ນໄດ້ຊາບຂ່າວ
ວ່າ ປະເທດລາວເກີດການກະບົດເສ້ງເມືອງໃຫ້ແກ່ພວກຂ້າສ່ອຍ-

ອັດຕະປື ຈຶ່ງທ້າວແຕ່ງໃຫ້ອິນແຊະບັນກຸ ຮູ້ເປັນມະຫາອຸປຮາຊາ ປະ
ເທດພະມ້າ ຍົກທັບລົງມາຕາບພອກກະບົດ ອິນແຊະບັນກຸ ມະຫາອຸປ
ຮາຊາ ຍົກທັບລົງມາເຖິງອຸງງຈັນ ເຂົ້າລ້ອມຈັບເອົາຫົວໜ້າກະບົດ-
ໄດ້ ກໍສົ່ງຂຶ້ນໄປເມືອງຫົງສາວະດີ ພຣະເຈົ້າຫົງສາວະດີຈຶ່ງທ້າພຣະ
ຮາຊອາດຍາແຕ່ງໃຫ້ ພຣະສຸມັງຄະລະໄອຍະໂກໂພທິສັດ ລົງມາ -
ເປັນພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນອີກໃນປີ ຄ.ສ.๑๕๗๐ (ຈຸລສັກຣາດ ๙๔๑)

ພຣະສຸມັງຄະລະໄອຍະໂກໂພທິສັດ ສເວີຍຣາດມາໄດ້ ๘ ປີ
ຄືເຖິງປີ ຄ.ສ.๑๕๗๘ (ຈຸລສັກຣາດ ๙๔๑) ກໍສັ່ງງພຣະຊົນ ຮວມ
ອາຍຸໄດ້ ๗๕ ປີ.

๗ม.ວັຊກາບພຣະຍານະຄອນນ້ອຍ

----==๐==----

ເມື່ອພຣະສຸມັງຄະລະໄອຍະໂກໂພທິສັດສັ່ງງພຣະຊົນແລ້ວ -
ເສນາມຸນຕີທັ້ງຫລາຍ ຈຶ່ງຍຸບພິເສກພຣະຍານະຄອນນ້ອຍ ບຸດພຣະ
ສຸມັງຄະລະໄອຍະໂກໂພທິສັດ ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນ ພຣະຍານະ -
ຄອນນ້ອຍ ເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນຢູ່ປີ່ເຖິງປີ ພວກຊາວເມືອງທັ້ງຫລາຍ
ປົ້ນປົ້ນ ໂດຍຕົ້ນອ້ໍ ປົ້ແມ່ນເຊື້ອໜໍ່ແນວກະສັດແຫ ຈຶ່ງພ້ອມກັນຈັບ
ສົ່ງຂຶ້ນໄປໄວ້ໃນເມືອງຫົງສາວະດີ ແຕ່ນັ້ນມາ ປະເທດລາວກໍຊາ
ກະສັດປົ້ນີເຈົ້າແຜ່ນດິນຢູ່ເຖິງ ๗ ປີຄືຈົນເຖິງປີ ຄ.ສ.๑๕๗๐(ຈຸລ
ສັກຣາດ ๙๕๑).

---

๑๔. ธัฐภาบพธะพั๋เมืองๆ

---== o==---

คันเถิงปี ค.ส.๑๕๓๑ (จุลสักธาด ๓๕๗) พอกเสบา อามาดและพธะสังคะเจ้าท้าตลาย จึ่งพ้อมกันขึ้นไปธ้อเอิา-พธะพั๋เมืองๆ พธะธาฐโอธิดธองพธะไชยะเชฎฐาทิธาฐเจ้าที่พะม้าจับไปแต่ก่อนนั้นคืนมาเป็นเจ้าแต่นดิน (แม่ พธะพั๋เมืองๆ แม่นลูกสาวพธะยาสุธีน).

พธะพั๋เมืองๆ สเด็ดออกจากมะคอนท้าสาอะดิ เดือน ๗ ออกใหม่ ๑๐ คั่ำ อันพุด มาเถิงมะคอนองๆจันเมื่อเดือน ๗-ออกใหม่ ๕ คั่ำปี ค.ส.๑๕๓๑ (จุลสักธาด ๓๕๗) เถิงเดือน ๘ ออกใหม่ ๓ คั่ำ จึ่งได้ท้ำพิธีธาฐาพิเสกขึ้นสเอียธาฐสิมบัดเอลานั้นพธะอิงมีพธะชนได้ ๑๐ ปี.

เมื่อพธะพั๋เมืองๆขึ้นสเอียธาดแล้อ ปะเทดบ้านเมืองๆก็ยู่สุกเสิมเติมคอง บันดาถ้อเมืองท้าตลายที่ฮ้ดแลงยู่นั้น ก็พาๆกันมาอ่อนน้อมถ้อยธาฐบันนาการตามเดิม (๑) พธะพั๋เมืองๆขึ้นสเอียธาดมาได้ ๗ ปี ก็สเด็ดสุธะคิด ธอมพธะชนได้ ๔๗ ปี พธะอิงบ่มีพธะธาฐโอธิดจะสืบแหบเมืองๆ.

---

(๑) ในต้ำนานหาดโพ่นและต้ำนานพธะแฐกค้ำก่าออ่า พธะพั๋เมืองๆเป็นตู้สร้างพธะหาดสิสองฮักเมืองด่านฮ้าย และเป็นตู้ใฮ้ก่อกำแพงเมืององๆจัน.

๑๕.ອັຊກາພຍະວໍຍະວົງສາທັມມິກະຣາ

---== o ==---

ເຖິງປີ ค.ส.๑๕๗๕ (ຈຸລສັກຣາ ๗๘๐) ພຣະໝໍ່ເມືອງ-ສເດັດສຸຣະຄົຕແລ້ວ ພວກເສນາອາມາດທັ້ງຫລາຍເຫັນດີພ້ອມກັນຈະ ເຊີນເອົາພຣະວໍຍະວົງສາ ໂອຣົດຂອງນ້ານ້ອງພຣະໝໍ່ເມືອງ (๑)-ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນ ຈຶ່ງພາກັນຂຶ້ນໄປທູນຂໍຕໍ່ພຣະເຈົ້າຕົງສາວະດີ ຈຶ່ງມີພຣະຣາຊອາດຍາວ່າ ພຣະວໍຍະວົງສາຍັງນ້ອຍຢູ່ ມີພຣະຊົນ-ພຽງ ๗๘ ປີ ຈະບໍ່ສາມາດຄຸ້ມຄອງປະເທດບ້ານເມືອງໄດ້ ຈຶ່ງແຕ່ງ ໃຫ້ບິດາຂອງພຣະວໍຍະວົງສາ (๑) ເຊິ່ງຄົນທັ້ງຫລາຍເອີ້ນວ່າ - ພຣະວໍຍະປິຕາ ເປັນຕັ້ງໍ່ເຮັດຣາຊການແຜ່ນດິນ.

ໃນຣະຫວ່າງນີ້ທາງປະເທດພະມ້າກໍ່ລັງເກີດຄວາມຫຍຸ້ງ ຍາກ ເນື່ອງຈາກເມື່ອພຣະເຈົ້າບຸເຣງນອງສເດັດສຸຣະຄົຕແລ້ວ ອະ ແນຊະບານກະຍະ ຫລື ພຣະເຈົ້ານັນທະບຸເຣງນອງ ຣາຊໂອຣົດໄດ້-ຂຶ້ນສເວີຍຣາດ ພຣະເຈົ້ານັນທະບຸເຣງນອງ ເປັນຜູ້ບໍ່ມີຄວາມສາ - ມາດ ດ້ວຍນັ້ນ ພຣະນະເຣສວນ ເຈົ້ານະຄອນສີອະຍຸທຍາ ທີ່ຂຶ້ນຢູ່ -

---

(๑)ນ້ານ້ອງພຣະໝໍ່ເມືອງ ແມ່ນເຈົ້ານາງຄໍາໄຣ໎ເປັນນ້ອງຫລ້າ - ຂອງພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດ.

(๔)ບິດາຂອງພຣະວໍຍະວົງສາ ຄົງຈະບໍ່ແມ່ນເຈົ້າ ທີ່ຄົນທັ້ງຫລາຍ-ເອີ້ນວ່າ ພຣະວໍຍະປິຕານັ້ນ ເພາະເປັນບິດາຂອງພຣະວໍຍະວົງສາ.

ກັບປະເທດພະມ້ານາແຕ່ກ່ອນນັ້ນ ຈຶ່ງໄດ້ປະກາດຕົນເປັນອິສຣະແລ້ວ ຍົກກອງທັບຂຶ້ນໄປຕີເຖິງເມືອງຫົງສາວະດີ.

ໃນເວລານັ້ນພວກຄອບຄົວລາວທີ່ພະມ້າກວາດເອົາໄປແຕ່ກ່ອນນັ້ນ ເຫັນເປັນໂອກາດດີ ກໍພາກັນອົບພະຍົບຄືນມາ ຝ່າຍພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນເມືອງຊຽງໃໝ່ ເຊິ່ງເວລານັ້ນຂຶ້ນຢູ່ໃຕ້ຄວາມປົກຄອງຂອງພະມ້າດັ່ງດຽວກັນ ໄດ້ຍົກທັບອອກມາລັດຕິເອົາຄອບຄົວລາວ ເພື່ອສົ່ງໄປປະເທດພະມ້າ ພຣະອໍຣະບິດາໄດ້ຊາບດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງແຕ່ງກອງທັບຂຶ້ນໄປຮັບເອົາຄອບຄົວລາວກັບຄືນມາ ກອງທັບລາວຈຶ່ງໄດ້ເຂົ້າຕີເອົາເມືອງພະເຍົາ, ເມືອງເຊີງ, ເມືອງລໍ, ເມືອງຊຽງແສນ, ເມືອງຫາງ, ເມືອງຊຽງຮາຍ ໄດ້ໝົດແລ້ວ ກໍຍົກເຂົ້າລ້ອມເມືອງຊຽງໃໝ່ ໄວ້ ແຕ່ຍັງເຂົ້າຕີເອົາເມືອງບໍ່ທັນໄດ້ ພໍດີທາງກອງທັບຂວາດສະບຽງອາຫານລີ້ ແລະໄພ່ພົນໂຍທາກໍເຈັບໄຂ້ລົ້ມຕາຍລົງເປັນອັນມາກ - ພວກແມ່ທັບນາຍກອງຈຶ່ງໄດ້ເລີກທັບກັບຄືນ ເມື່ອມາເຖິງພຣະນະ - ຄອນ ພຣະອໍຣະບິດາ ມີຄວາມໂກດໃຫ້ພວກແມ່ທັບວ່າ ບໍ່ຕີເອົາ - ເມືອງຊຽງໃໝ່ໃຫ້ໄດ້ ຈຶ່ງບໍ່ຍອມໃຫ້ກອງທັບເຂົ້າເມືອງ ແລະຈະໃຫ້ປະຫານຊີວິດພວກແມ່ທັບນາຍກອງໃຫ້ໝົດ ພວກແມ່ທັບນາຍກອງຈຶ່ງພ້ອມກັນເຊີນເອົາພຣະອໍຣະອົງສາຕຸ ໜີໄປຕັ້ງທັບຢູ່ສນາມພະລານ ໄຊແລ້ວຍົກເຂົ້າມາຕີເອົາພຣະນະຄອນ ສອງພີ່ນ້ອງຮົບກັນ ຢູ່ ເຖິງ ๔ ເດືອນ ໄພ່ພົນລົ້ມຕາຍລົງເປັນອັນມາກ ທັ້ງສອງຝ່າຍ - ທັ້ງເວລານັ້ນກໍເກີດຄວາມອຶດຢາກຍາກແຄ້ນດ້ວຍ ພຣະສົງຄະເຈົ້າ

ทั้งหลาย จึ่งพ้อมกันออกไปถวายพระพร ให้สองพี่ลูกคืนดี-
ตากัน พอกพระสงฆะเจ้าไปชุมนุมกันยู่ถอนจัน พระอัครอัง-
สา จึ่งเอ้ามาอัญญาบิดาฉัยหน้าพระสงฆ์ แล้วพระอัครบิตาก็
มอบถวนธาฐสมบัดิให้แก่พระอัครอังสา ส่วนตินได้พาเอา -
ถอบคือพี่ลัง ไปยู่เมืองนะคอนพะนม ในปี ค.ส.๑๗๐๗ (จุล-
สักราด ๙๗๕) (๑).

- พระอัครอังสาปะกาดอิสระพาบ -

ส่วนพระอัครอังสา เมื่อสเวียธาฐสมบัดแล้ว ก็ปะ
กาดตินเป้นอิสระ บ่ยอมเป้นเมืองขึ้นของปะเทดพะม้าต่อไป.
เมื่อบ่ระบวนแล้วเสนาอามาดทั้งหลายจึ่งพ้อมกันทำพิทีปธาบ
ดาพิเสกฤาษพระนามว่า พระอัครอังสาทัมมิกะธาดเจ้า-
ถอมเวลาที่ปะเทดลาวตกยู่ใต้ความปกครองของพะม้าถึง๑๑
ปี แต่นั้นมาปะเทดบ้านเมืองก็ยู่สุกสะเสิม บ่มีเสิกตลอดมา
เป้นเวลาหลายปี.

---

(๑) ในตำนานสะบับนึ่งว่า พระอัครบิตา หนีไปยู่เมืองนุก-
(ปากจั่น) แล้วเลยไปจุงทองาง และไปถึงแก่กัมยู่ที่บั้นเมือ
ค.ส.๑๗๐๔ (จุลสักราด ๙๗๗) แต่ในจิดหมายเดดทั่งว่า -
พระอัครบิตาไปเสิกองค์ในปีจุลสักราด ๙๗๔ ปี ๙๗๕ -
พระอัครบิตาออกบอด.

ສົມເດັດພຣະອໍຣະອົງສາທັມມິກະຣາດ ມີພຣະຣາຊໂອຣົດ ທີ່ ຕາກິດນາມຢູ່ ๔ ອົງ ຄື ພຣະອຸປະຢຸວະຣາດ ๑ ພຣະໝ່ອມແກ້ວ ๑. ຄັນເຖິງປີ ค.ส.๑๗๔๑ (จุลสักราด ๑๒๗) ສົມເດັດພຣະ ອໍຣະອົງສາທັມມິກະຣາດເຈົ້າ ໄດ້ພາພຣະມະເຫສີແລະພຣະຣາຊໂອ-ຣົດຂຶ້ນເມືອນະມັສການພຣະບາງທີ່ນະຄອນຫລວງພຣະບາງ ເວລາ-ນັ້ນມີຮູ້ຫູນລັບສົ່ສົມເດັດພຣະຣາຊບິດາວ່າ ພຣະອຸປະຢຸວະຣາດ ຈະ ຍາດຊິງເອົາຣາຊສົມບັດ ພຣະຣາຊບິດາຈຶ່ງມີພຣະຣາຊອາດຍາ ໃຫ້ ຈັບພຣະຣາຊໂອຣົດໄປປະຫານຊີວິດ ຝ່າຍພຣະອຸປະຢຸວະຣາດ ຮູ້ຕົວ ຈຶ່ງ ໄດ້ພາພົນຂົນຂອງຕົນລັກໜີລົງມາ ພຣະຣາຊບິດາຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ໝ່ອມ ໄຊ ຍົກກອງທະຫານລົງມານຳຈັບ ໝ່ອມໄຊ ມາທັນຢູ່ບ້ານຂ່ອງ ຈຶ່ງ ໄດ້ເກີດຮົບກັນຂຶ້ນ ບ່າວໄພ່ທາງໝ່ອມໄຊລົ້ມຕາຍລົງເປັນອັນມາກ - ພວກທ້າວພຣະຍາແຂວງພວນເສັ້ງຄົນສຳຄັນໄປ ๔ ຄົນ.

ພຣະອຸປະຢຸວະຣາດຈຶ່ງພ່າຍໜີລົງມາ ແລ້ວເຂົ້າຕັ້ງທັບຢູ່ ອັດ ນ້ຳໂມງ ໝ່ອມໄຊພາໄພ່ພົນນຳມາຕີຮອດອັດນ້ຳໂມງ ແຕ່ເຂົ້າບໍ່ໄດ້, ດ້ວຍພຣະອຸປະຢຸວະຣາດໄດ້ອັດປະຕູກຳແພງອັດໄວ້ ໝ່ອມໄຊຈຶ່ງ ໃຫ້-ພົນຂອງຕົນນ້ຳງກຳແພງອັດດ້ານປາກນ້ຳເສັ້ງໝົດ ພຣະອຸປະຢຸວະ - ຣາດຈຶ່ງພ່າຍໜີໄປຕັ້ງຢູ່ອ່ງງຄຸກ ທ້າງໃນອ່ງງເວລານັ້ນກໍມີຄົນ ລັກ ເອົາໄຟຈຸດເມືອງຂຶ້ນ.

ຝ່າຍສົມເດັດພຣະຣາຊບິດາເຫັນບ່າວໄພ່ໂຍທາໄດ້ແລ້ວ ກໍ ຍົກລົງມາຈາກຫລວງພຣະບາງນຳເຮືອພຣະອຸປະຢຸວະຣາດ ກ່ອງທັບ

ของพระธาตุบึงได้ตั้งอยู่บ้านท่าแขก (๑) ในเวลานั้น พวกเสนาบดีผู้ใหญ่และท้าวพระยาทั้งหลายได้เข้าหาพระอุปะยุ-อะธาดผิด พระธาตุบึงสั่งพระไห จึ่งได้ถอยคืนมาตั้งอยู่พะลานไซ ฝากบ้ำพายเจนไอ้แก่อุภ แล้วก็พาเอามะเหสีและพ่อมไซกับพระยาอะนุชิด ทั้งพื้นอุภท้าวทั้งหลายหนีไปหาบ้านจุงแดง พระอุปะยุอะธาดได้แต่งให้พระยาองงบำไปทันยู่-ในที่นั้น พระยาองงก็ประหารชีวิตพระอำระอิงสาทันมีกะธาด-พ้อมด้อยครอบครัวสั่งผิด ที่บ้านจุงแดงนั้นเอง.

๑๗. อัญญาพระอุปะยุอะธาด

เถิงปี ค.ส.๑๗๑๑ (จุลสักธาด ๗๓๑) เสนาอามาดท้า - ทลายจึ่งพ้อมกันอะพิเสกพระอุปะยุอะธาดขึ้นสเวียธาจุสิมบัด พระอุปะยุอะธาดสเวียเมืองอยู่ได้ ๗ เดือนก็สั่งงพระฉินธอม พระฉินได้ ๑๕ ปี.

๑๗. อัญญาพระบันดิดโพหิสาน

เมื่อพระอุปะยุอะธาดสั่งงพระฉินแล้ว เสนาอามาดท้า -

---

(๑) บ้านท่าแขก อยู่เหนือบ้านจายพยางงอนี้.

ตลายจี่ๆพ้อมกันไปเฉินเอิาพระยามะตาบาม (๑)เฮ็ดเอลา
บั้นเป็นเจ้าคองนะคอนยู่ที่เมืองสิโคตะบองมาเป็นเจ้าแต่น-
ดิน ถวายพระนามอ่า พระบันดิดโพทิสาระราด เอลาบั้น -
พระอิาบีพระชินได้ ภด ปี พระบันดิดโพทิสาระราดสเอีย -
ราดมาได้ ๑ ปีคือเถิงปีจุลสักราด ๙๒๗ (ค.ส.๑๗๑๑) พระ
ยาองๆคือดภาบเป็นกะบิด จุดเติาตำสนามตลองสั้ง พระอิา-
จี่ๆส้าๆโรๆใหม่ขึ้นที่เดินพะลาบไช พระบันดิดโพทิสาระราด-
สเอียราดยู่ ๑ ปีภลิ้นพระชินในปี ค.ส.๑๗๑ภ(จุลสักราด -
๙๒๗) เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ ยามภองผลา.

๑๕.ระชภาบพระพ้อมผาอ

เมื่อพระบันดิดโพทิสาระราดสะเด็ดสุระคิดผล้อ เส-
นาอามาดยาชุโลทิดทั้งตลายจี่ๆพ้อมกันอุบพิเสก เจ้าพ่อม-
ผ้อ ยาชโอริดอิงที ๑ ของสิมเด็ดพระอ๋ระอิงสาทัมมิกะ -
ราด ขึ้นเป็นพระเจ้าแต่นดินในปี ค.ส.๑๗๑ภ บั้นเองถวาย
พระนามอ่า พระพ่อมผ้อๆมีพระยาชโอริด ๑ อิงคือเจ้าต่อน

---

(๑)ตำนานหาดโพ่นเอิ้นอ่า พระยาแสนตลองนะคอน ตำ
นานหาดพะบิมเอิ้นอ่า พระเจ้านะคอนตลองพิชิดทิสทิดยาช-
หามิสิโคตะบูนตลอง นามเดิมชื่อเจ้าอิงตลี่ จะเป็นโอริดของ
ใตบ่ฉาบ.

ค่ำ ๑ เจ้าอิไสฯ ๑. เจ้าต่อนค่ำ ได้ธับตำแหน่งเป็นอุปะเยิา อะธาด.

ในธะหว่างนี้เหตุภาบบ้านเมืองก็ยังบ่สงบ เนื่องจากยังมีภาบยาดเซิงสมัดกันอู่ เจ้านายทั้งหลาย ต่างคิบก็ภอาด ต้อนเอิาบ่าวไพ่ใสมัน แล้วก็ทำภาบธบธาข้าฟันกันล้มตายลิา เป็นอันมาก ดั่งนั้น ไพ่ฟ้าปะชาชินจึ่งพากันแตกหนีอาภแดอา-องงาจัน ลิาไปอู่ทางฝั่งธอาแม่น้ำธอา เป็นอันมากโดยลำดับมา พธะพ่อมแก้ว สเอียธาจสมัดมาได้จักปีบ่ดาภิดก็ธะเด้ดสุธะคิด.

๑๗. ธัชภาบพธะเจ้าต่อนค่ำ

เมื่อพธะเจ้าพ่อมแก้วธะเด้ดสุธะคิดแล้ว เจ้าต่อนค่ำ พธะธาชโอธิดก็ได้สืบธาจสมัดแทน พธะเจ้าต่อนค่ำ มีพธะธาชโอธิด ๘ อิงคื เจ้าปู่ และ เจ้าส้อย.

๑๐. ธัชภาบสมเด้ดพธะเจ้าสุธิยะอิงสาทัมมิกะธาด

พธะเจ้าต่อนค่ำสเอียธาดมาได้จักปีบ่แจ้ง แต่อ่าเมื่อพธะเจ้าต่อนค่ำธะเด้ดสุธะคิดแล้ว บ้านเมืองก็เกิดอิลหิบจุ่บจายอีก เนื่องจากยาดีภาอิงสา เจ้านายทั้งหลายบ่ดีภักต้อง-ค่องกัน เจลานั้นพอกยาดพี่น้องฝักฝ่ายเจ้าสุธิยะภูมมานมี-ตลาย พอกพี่น้องจึ่งพ้อมกันยกธาชสมัดฤาจายเจ้าสุธิยะภูม-

มาบ ແລະອຸບພິເສກເຈົ້າສຸຣິຍະກຸມມາບຂຶ້ນເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນໃນປີ ค. ส. ๑๗๗๗ (จุลสักราช ๗๗๕) ເມື່ອພຣະຊົນຂອງພຣະອົງໄດ້ ๔๕ ປີ ฉลองพระนามว่า สิมเด็ดพระเจ้าสุริยะวิงสาทัมมิกะราช.

ເມື່ອໄດ້ຂຶ້ນສວ່ຽຍສົມບັດເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນແລ້ວ ກໍໄດ້ໄລ່ ผี ฉายทั้งสองและยายผีน้องสู่จะเป็นสัตถุหีจากเมืองหิงคี:

๑. เจ้าจุมพูภับพระชายา และแสนหีบบาบิอหีไปอยู่ - เมืองเอ้ ประเทศเผอ. เจ้าจุมพูมีโอรสองค์หนึ่งนามว่า พระไชองเอ้ ต่มาเมื่อเจ้าจุมพูสิ้นชีพแล้ว พระชายานั้นมาได้กับแสนหีบบาบิอ และได้มีลูกอีกสองคนชื่อว่า ท้าวลอง ตลี บอง.

๑. เจ้าบุนจุ ผี ฉายคนที่ ๑ หีไปบวชอยู่พุทธโธง.

๓. เจ้าปู โอรสของเจ้าอีไช พาครอบครัวหีไปอยู่เมือง-ฉงางคาน.

๑. เจ้าสัอย น้องเจ้าปู หีไปอยู่สะพือ.

เมื่อสิมเด็ดพระเจ้าสุริยะวิงสาทัมมิกะราช ทิวงัด - ภาบตายสัตถุพายในได้หมดแล้ว พระองค์ทิวบริหารบ้านเมืองให้เข้าสู่สะพาบปกติ เมื่องจากบ่มีข้าศึกพายในมารุ่นอายและบ่มีข้าศึกพายนอกมารบงบงน พระองค์จึ่งมีโอกาดจัดการให้ประเทดได้รับความเจริญก้าวขวางขึ้นเป็นอันมาก คือ: ในทางสาสนา พระองค์ได้ทิวสร้างเสิมการศึกสาพระปริยัติทัม-

(๑) บางสะบับว่า ค. ส. ๑๗๗๒ จุลสักราช ๑๐๐๐.

ใຫ້ຈະເຣີນກວ້ວງຂວ້ວງທີ່ສຸດ ຈົນມີນັກປ່ວດສ້ວນ້ວຕ່ວງຄົ້ນຫ້ວຕິກ້ວຍ ແລະ
ວັນນະຄະດີລ້ວວຂຶ້ນໃນສໄນນີ້ເປັນອັນນ້ວກ ເປັນຕົ້ນວ່ວ ໜັງສືສິບໄຊ
ປ່ຽ ສອນຫລ້ວນ, ຫລ້ວນສອນປ່ຽ, ແລະໜັງສືຊະນິດອື່ນໆອີກນ້ວກຫລ້ວຍ-
ໃນຝ່ວຍອ້ວນ້ວປະຊ້ວທ້ວສດອນ ພຣະວົງກໍໄດ້ທົ້ວສ່ວ ເສີມໃຫ້ໄດ້ຮັບ-
ຄ້ວວມຢ່ຽເຢັນເປັນສຸກທ່ວ ເຖິງກັນ ໂດຍທີ່ພຣະວົງເປັນຜູ້ທົ້ວ ຊະຖິດຢ່ຽ-
ໃນຄ້ວວມຍຸຕິທັມທີ່ສຸດ ແຕ່ພຣະທ້ວ ຊບຸດຂວ້ວງພຣະວົງເ ອ້ວ ກໍຍ້ວ ທົ້ວ
ຮັບສ່ວ ໃຫ້ປະຫ້ວນຊີວິດ ເສ້ວ ໃນເມ່ືອພຣະທ້ວ ຊບຸດນັ້ນ ໄປຂ່ືນຕ້ວ -
ບ້ວ ບ້ວ ນທ້ວ ສດອນ ໃນຫ້ວ ງຕ່ວ ງປ ະ ເທ ດ ພຣະ ໄດ້ ທ ຳ ກ ານ ຕ ້ ອ ນ ຮ ັ ບ
ແລະ ຕິ ດ ຕ ່ ໍ ກ ັ ບ ຊ າ ວ ຕ ່ ວ ງ ປ ະ ເ ທ ດ ເ ປ ັ ນ ຢ ່ ວ ງ ດ ີ ຕ ົ ວ ຢ ່ ວ ງ ໃ ນ ປ ີ ຄ . ສ . ๑๗
๑๑ ພຣະ ໄ ດ ້ ທ ຳ ກ ານ ຕ ້ ອ ນ ຮ ັ ບ ພ ວ ກ ທ ້ ວ ຊ ບ ຸ ດ ແ ລ ະ ສ ້ ວ ນ ້ ວ ຫ ຸ ດ ຊ ້ ວ ວ ໂ ຮ -
ລ ວ ງ ຢ ູ ່ ທ ີ ່ ເ ດ ີ ນ ທ ້ ວ ງ ຫ ລ ວ ງ ໃ ນ ປ ີ ຄ . ສ . ๑๗๓๐ ພ ຣ ະ ວ ົ ງ ໄ ດ ້ ສ ່ ວ ງ ຫ ຸ ດ ໄ ປ
ຈ ເ ຣ ີ ນ ທ ້ ວ ງ ພ ຣ ະ ທ ້ ວ ຊ ໄ ນ ຕ ິ ກ ັ ບ ພ ຣ ະ ເ ຈ ົ ້ ວ ກ ຸ ງ ສ ິ ອ ະ ຢ ຸ ທ ຢ ້ ວ ແ ລ ະ ໄ ດ ້ -
ທ ົ ້ ວ ສ ້ ວ ງ ພ ຣ ະ ເ ຈ ດ ີ ສ ີ ສ ວ ງ ຮ ັ ກ ໄ ວ ້ ທ ີ ່ ເ ມ ືອ ງ ດ ່ ວ ນ ຂ ້ ວ ຍ ເ ພ ື ່ ອ ເ ປ ັ ນ ຫ ລ ັ ກ -
ເ ຂ ດ ແ ດ ນ ພ ຣ ະ ຫ ່ ວ ງ ປ ະ ເ ທ ດ ລ ວ ງ ອ ກ ັ ບ ປ ະ ເ ທ ດ ໄ ທ .

ໃ ນ ກ ານ ສ ້ ວ ງ ພ ຣ ະ ເ ຈ ດ ີ ສ ີ ສ ວ ງ ຮ ັ ກ ສ ັ ນ ເ ປ ັ ນ ຫ ລ ັ ກ ໝ ວ ຍ ເ ຂ ດ ແ ດ ນ
ແ ລ ະ ຄ ວ ວ ມ ສ ັ ມ ພ ັ ນ ທ ະ ໄ ມ ຕ ີ ຣ ະ ຫ ່ ວ ງ ປ ະ ເ ທ ດ ທ ັ ້ ງ ສ ວ ງ ນ ີ ້ ທ ວ ງ ກ ຸ ງ ສ ີ ສ ັ ດ
ຕ ະ ນ າ ຄ ະ ນ ະ ຫ ຸ ດ ໄ ດ ້ ແ ຕ ່ ໃ ຫ ້ ພ ຣ ະ ມ ະ ຫ າ ອ ຳ ນ ວ ດ ຊ ື ່ ວ ່ ວ ງ ຈ ັ ນ ທ ະ ປ ະ -
ສ ິ ດ ທ ິ ຣ ວ ດ ພ ັ ກ ດ ີ ແ ລ ະ ຟ ື ້ ນ ຟ ຸ ປ ະ ລ ີ ເ ປ ັ ນ ປ ະ ທ ານ ພ ້ ວ ມ ດ ້ ວ ຍ ພ ຣ ະ ສ ົ ງ -
ເ ຈ ົ ້ ວ ຣ າ ຊ າ ຄ ນ ະ ອ ີ ກ ຫ ລ ວ ຍ ຕ ົ ນ ຄ ື : ພ ຣ ະ ຢ ຸ ປ ະ ລ ີ ເ ຖ ຣ ະ ๑ ພ ຣ ະ ວ ະ ธ ิ -
ย ะ ภ ัส ป ะ ๑ พ ร ะ ม ะ ห า ท ัม ม ะ เ ส น า บ ด ี ๑ พ ร ะ พ ุ ท ธ ว ิ ล า ส ม ะ ห า

เฉฬะ ๑ พระสัตถันมะธังสีมะหาเฉฬะ ๑ พระวิธียาหิภะมุนี ๑ ฝ่ายภุกสีอะยุหยา ได้แต่งให้พระยาพิลเหบนายิก เป็นปะหาน พ้อมด้วยพระสิง-เจ้าธาฉาคนะ คือ พระครูบริมาจะธียา ๑ พระอะธียะมุนี ๑ พระสีละวิสุถหิฐะมะ ๑ พระครูสุเมหาจาน ๑ พระมะหาสัตถันมาตุละ ๑ พระมะหาพิมมะสาน- ๑ พระมะหาธาฉุนี ๑ นอกจากนี้ก็มีพระสิงบริวานอีกฝ่าย- ละ ๗๐ คน มะหาอำมาเฉลาะพระสิงทั้งสองปะเทดมาปะชุมกันอยู่ที่พระหาเจดีสีสองธัก ระหถพัทสีมาอันพระหาเสสองธัก ให้เป็นเอกสีมาอันเดียวกัน แล้วอ่านพระธาฉโองการคำสัต- ยาหิฐานของพระมะหาภะสัตทั้งสองปะเทด อ่าดั่งนี้:

"ลิมเด้ดพระมะหาภะสัดเจ้า ฝ่ายภุกสีสัดตะนาก ลิม เด้ดพระมะหาภะสัดเจ้า ฝ่ายภุกสีอะยุหยามะหาดิลิก จึ่งมี- พระธาฉอิงสาจากับนางอักคะมะเหสีเหอีทั้งสองฝ่าย ให้ เป็นพระธาฉไมตีโดยบริมปะเพนี เพื่อจะสืบเหื้อสุธีอิง และ ยาดีอิงสัมพันหุมิดตะอุสาธัมมะมะเพื่อจักให้เป็นบริมุกสอัสดิ เป็นปโยดแก่สมนะพามมะนาจานเจ้าฉาอปะฉาธาสดอนทั้ง- หลายตามตี่เท้าถ้อนกับนั้นเป็นเค้าเป็นปะหาน สาธะคะดีใน มะหาปะถะพิคิธิตะในร่อมท้อยธาอเธิงธะภะอะสิธะอธ (๑)

---

(๑)ธะภะอะสิธะอธ หมายความอ่าย่างใดบ่ฉาบ.

ຂໍຈົ່ງເປັນເອກະສິນາມິນທິນອັນດຽວກັນໃຫ້ກັ້ງງກິນງາມມິນທິນເທົ້າ-ຮອດພົ້ງພັນລຸກເຕົ້າຫລານເຫລັນ ຢ່າໄດ້ຊົ້ງຊ່ອງລ່ອງແດນແຜ່ນຫງ້ານ ຢ່າໄດ້ກະທຳໂລບລ້ຽງອແກ່ກັນ ຈົນສ້ຽງພຣະອາທິດຕົກລົ້ງສຸ່ເໜືອແຜ່ນດິນອັນນີ້ເຖິ້ນ".

ເມື່ອອ່ານພຣະອາຊໂອງການນີ້ແລ້ວ ພຣະສົງຄະເຈົ້າທັ້ງ-ສອງຝ່າຍແລະມະຫາອຳມາດກໍຢາດບາພຣະພິພັດສັດຈາລົ້ງສຸ່ມະຫາ-ປະຖະພີ ໃຫ້ເປັນສັກຂີພະຍານ ພຣະທາດສີສອງຮັກນີ້ ໄດ້ລົ້ງມືສ້າງ ແຕ່ປີ ດຝກ໐ ຈົນເຖິງປີ ດຝກ໗ ຈົ່ງແລ້ວບໍຣະບອນ ແລະເຂດແດນ ແຫ່ງປະເທດທັ້ງສອງອ່າ ແຫ່ງແຕ່ພຣະທາດນີ້ໄປເຖິງນ້ຳບ່ານແລະ-ຂອງໄກທີ່ກັນ ຈົ່ງເອົ້າພຣະທາດນີ້ເປັນຫລັກເຂດແດນປະເທດ.

ສົມເດັດພຣະເຈົ້າສຸຣິຍະວົ້ງສາທັມມິກະຣາດ ມີພຣະອາຊບຸດ ແລະພຣະອາຊທິດາປະສູດຈາກເອກອັກຄະມະເຫສີ ๔ ອົ້ງຄື ເຈົ້າ-ອາຊບຸດ ๑ ເຈົ້ານາງກຸມມາຣີ ๑ ເຈົ້ານາງສຸມ້ານຄະລາ ๑.

ໃນສໄມນັ້ນພວກຕ໋ໍໄດ້ລົ້ງມາຕີເອົາເມືອງຊຸງງຮຸ່ງ ເຈົ້າອິນ-ທະກຸມມານ ຕູ້ຄອງເມືອງຊຸງງຮຸ່ງ ຈົ່ງພານ້ອງສາວຊື່ ນາງຈັນທະ-ກຸມມາຣີ ໜີລົ້ງມາເພົ້ງພຣະບໍຣົມໂພທິສົມພານພຣະເຈົ້າສຸຣິຍະວົ້ງສາ ທັມມິກະຣາດ ທີ່ນະຄອນອຸງງຈັນ ເຈົ້າອາຊບຸດ ຈົ່ງໄດ້ອະພິເສກກັບ ນາງຈັນທະກຸມມາຣີ ນ້ອງສາວຂອງເຈົ້າອິນທະກຸມມານ ແລະໄດ້ບຸດ ๑ ຄົນຄື ເຈົ້າກົ້ງກິສຣາດ ๑ ເຈົ້າອິນທະໂສມ ๑ ສ່ວນເຈົ້າອິນທະ-ກຸມມານ ເຈົ້ານະຄອນຊຸງງຮຸ່ງນັ້ນ ມາໄດ້ກັບນາງກ່ຳ ຈົ່ງໄດ້ບຸດຄົນ

ນ້ຳຊື່ວ່າ ເຈ້ຳໜ່ອມນ້ອຍ ຫລື ເຈ້ຳອົ່ງນ້ອຍ ພາຍລຸນມາຄົນທ້ຳ - ຫລາຍຮ້ອງວ່າ ເຈ້ຳອົ່ງນົກ.

ຕໍ່ມາເຈ້ຳອາຊຸບຸດ ພຣະອາຊຸໂອຣົດຂອງພຣະເຈ້ຳສຸຣິຍະວົ່ງ ສາທັມມິກະຣາດ ໄດ້ໄປທຳມິດສາຈານກັບພະຣິຍາຂອງທ້ຳວໂກ ຕຸ ເປັນນະຕາດເລັກຂອງພຣະອາຊຸບິດາ ທ້ຳວໂກໄດ້ຖວາຍດີກາພ້ອງ - ເຈ້ຳອາຊຸບຸດ ສົນເດັດພຣະອາຊຸບິດາໄດ້ສັ່ງສອນເປົ່ງ ຕັ້ນເປັນ - ຄວາມຈິງແລ້ວ ກໍໃຫ້ເອົ່ງພຣະອາຊຸບຸດໄປປະຕານເສັ່ງທີ່ຕາລ້ຳງ ບໍ ໃຫ້ຄົນອື່ນທ້ຳຫລາຍຖືເອົ່ງເປັນແບບຢ່ຳງຕໍ່ໄປ.

ສົນເດັດພຣະເຈ້ຳສຸຣິຍະວົ່ງສາທັມມິກະຣາດ ສເວີຍອາຊຸສົມ ບັດມາເຖິງປີ ค.ส. ๑๗๑๐ (ຈຸລສັກຣາດ ๑๐๕๑) (๑) ກໍສະ - ເດັດສຸຣະຄົດ ຮວມພຣະຊົນໄດ້ ๕๑ ປີ ຢູ່ໃນອາຊຸສົມບັດນານເຖິງ - ๕ ปี ปีมีอายุโอธิดสิบแหบเมือง.

---

(๑)บ้ำງສະບັບວ່ຳ ຈຸລສັກຣາດ ๑๐๕ ก.

ปั้นที่ ๗

-x-

ปะเทดลาวแบ่งเป็น ๓ อาณาจักร

----=== o ===----

ເມື່ອສົມເດັດພຣະເຈົ້າສຸຣິຍະວົງສາທັມມິກະຣາດ ສະເດັດ
ສຸຣະຄົດແລ້ວ ຕໍ່ມາອີກ ๕ ປີ ຄື ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๙๕ ปะเทดลาวที่
ภอ้างใหญ่ไพสาน ก็ได้แบ่งแยกกันออกเป็น ๓ อาณาจักร คือ
อาณาจักล้านช้างหลวงพระบาง ๑ อาณาจักล้านช้างเวียงจัน
๑ อาณาจักนะครจำปาสัก ๑ ด้วยเหตุดั่งจะก่าวต่อไปนี้:

๑. อาณาจักล้านช้างเวียงจัน

(๑) รัชกาลพระเจ้าเวียงคำ

--==o==--

ເມື່ອສົມເດັດພຣະເຈົ້າສຸຣິຍະວົງສາທັມມິກະຣາດສຸຣະຄົດ -
ແລ້ວ ปีมีราชโอรสได้ขึ้นแทนเมือง มีแต่พระราชบัดดา ๔ -
องค์ยังน้อยๆคือ เจ้ากิงกิสกุมมาน และ เจ้าอินทะโสม เวลานั้น
พระยาเมืองจันเรืองเป็นเสนาบดีผู้ใหญ่ ได้ยกเอาราช-
สมบัติขึ้นเป็นเจ้าแผ่นดินในปี ค.ส.๑๗๓๐ (จุลศักราช ๑๐-
๕๑) นั้นเอง พระยาเมืองจันจะรับเอาบรรดาเจ้าสุมังคะลา-
พระราชทิดาของสมเด็จพระเจ้าสุริยะวงสาทัมมิกะราดเป็น
พะธิยาของตน เจ้าสุมังคะลานั้นเป็นแม่ม้าย มีราชบุตรอยู่ อีก

ນ້ຽງນາມວ່າ ເຈົ້າອົງຫລໍ ແລະເວລານັ້ນກໍກຳລັງທົງຄັນຢູ່ອີກ (๑) ເຫດນັ້ນ ນາງຈຶ່ງບໍ່ຍອມເປັນພະອົຍາຂອງພຣະຍາເມືອງຈັນ ພຣະ-ຍາເມືອງຈັນມີຄວາມຄຽດແຄ້ນ ຄິດຈະກຳຈັດເອົາເຈົ້າອົງຫລໍ້ແລະ-ເຈົ້ານາງສຸມັງຄະລາເສັ້ງ ເສນາອາມາດໝູ່ນ້ຽງທີ່ເປັນຝັກຝ່າຍຂອງ-ເຈົ້າອົງຫລໍ ຈຶ່ງລັກເອົາເຈົ້າອົງຫລໍ້ໜີໄປຢູ່ເມືອງພານພຸຈິນ (๑) - ສ່ວນເຈົ້ານາງສຸມັງຄະລາ ໄດ້ໜີໄປເຝົ້າຢູ່ນຳຍາດພີ່ນ້ອງຂອງພຣະ-ຄຽຍອດແກ້ວ ວັດໂພນສະເມັກ ໃນເດືອນ ๗ ແຮມ ๗ ຄ่ຳ ປີຈຸລ-ສັກຣາດ ๑๐๕๑ ນັ້ນເອງ.

ຝ່າຍພຣະຍາເມືອງຈັນເຫັນຄົນນັບຖືພຣະຄຽຍອດແກ້ວຫລາຍ ກໍຄິດຈະກຳຈັດພຣະຄຽຍອດແກ້ວເສັ້ງໃຫ້ໝົດສັ້ງນໜ້ານັ້ນ ທ່ານ ພຣະຄຽຮູ້ກ່ອນ ຈຶ່ງໄດ້ພາອອກຕົນຍາດໂຍມຂອງຕົນປະມານ ๗๐๐ ຄົນ ພ້ອມດ້ວຍນາງສຸມັງຄະລາ ໜີຈາກອົງງຈັນລ່ອງລົງໄປຕາມ ນ້ຳ ຂອງ ໄປເຖິງບ້ານກົ້ອພັນລຳສົມສນຸກ ກໍພາຍາດໂຍມຂຶ້ນພັກເຊົາຢູ່-ນັ້ນ ລ່ວງພຣະນາງເຈົ້າສຸມັງຄະລານັ້ນ ໄດ້ໄປລີ້ຊ່ອນຢູ່ທີ່ພຸສະງ້ຳຫໍຄຳ ແລ້ວເລີຍປະຊຸດໂອຣົດຢູ່ທີ່ນັ້ນອົງນ້ຽງຂນານນາມວ່າ ເຈົ້າໝົກສັດ.

---

(๑)ສາມີຂອງພຣະນາງສຸມັງຄະລາ ຈະແມ່ນໃຜບໍ່ຊາບ ແລະຄົງຖືກ ຂ້າຕາຍໃນເວລາພຣະຍາເມືອງຈັນຍາດຊິງເອົາຣາຊສົມບັດ.

(๑)ເມືອງພານພຸຈິນ ຢູ່ໃນເຂດອຳເພີບ້ານຕີ ຈັງຫວັດອຸດອນທານີ-ທຸກວັນນີ້.

ฝ่ายพระยาเมืองจันคองเมืองมาได้ ๗ เดือนกำลังพักพอกระยางเจ้าอิ่งหล้ ยกทับมาตี กองทะหานของเจ้าอิ่งหล้จับพระยาเมืองจันได้ กำข้าเสัง แล้วอุบพิเลกเจ้าอิ่งหล้ ขึ้น - เป็นเจ้าแผ่นดิน เจ้าอิ่งหล้สเวียยาณมาได้ ๑ ปีกำลังเจ้านันทะยาณจับปะหานชีวิดเสัง.

(๑).ยัดภานเจ้านันทะยาณ

ฝ่ายเจ้านันทะยาณตู้เป็นโอยิดของเจ้าปู่ ที่หนีไปอู่เมืองนะคอนแต่ก่อนนั้น คันได้ฆาบข่าวกานอุ่นอายดั่งนั้น กำยกทับ-ขึ้นมาตีองงาจัน จับเจ้าอิ่งหล้ได้ กำข้าเสัง แล้วขึ้นเป็น เจ้าแผ่นดินในปี ค.ส.๑๗๙๕ เจ้านันทะยาณคองเมืองมาได้ ม-ปีคือถึงปี ค.ส.๑๗๙๗ กำลังเจ้าไชอิ่งเอ้จับได้และปะหานชีวิดเสัง.

(ม)ยัดภานพระไชอิ่งเอ้(พระไชยะเชดถาทิยาณที่๑)

ฝ่ายเจ้าไชอิ่งเอ้ (โอยิดของท้าวจิมพู) ที่อู่เมืองเอ้ปะเทดเผอ คันได้ฆาบข่าวอ่า ปะเทดบ้านเมืองของตินเกิดอิลหินอุ่นอาย กำพากันพักพอกยกขึ้นมาตีเอาองงาจัน จับพระเจ้านันทะยาณข้าเสัง แล้วกำขึ้นสเวียยาณสมบัดเป็นเจ้าแผ่นดินในปี ค.ส.๑๗๙๗ นั้นเอง เลยาอามาดท้าวหลาย - ถวายพระนามว่า พระไชยะเชดถาทิยาณที่ ๑ แล้วพระอิ่ง-

ຈຶ່ງຕັ້ງທ້າວລອງ ອະນຸຊາຂອງພຣະອົງໃຫ້ເປັນເຈົ້ານະຄອນຫລວງພຣະບາງ ຂຶ້ນໄປຄອງນະຄອນຫລວງພຣະບາງ.

ເຖິງປີ ຄ.ສ.๑๗๐๕ (ຈຸລສັກຣາ ๑๐๗๗) ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດທີ ๔ ໄດ້ມີພຣະຣາຊອາດຍາເຊີນເອົາພຣະ - ບາງລົງມາໄວ້ນະຄອນວຽງຈັນ ເຊີນພຣະບາງອອກຈາກວັດ ວິຊຸນ-ນະຫາສະຖານ ເມື່ອວັນພະຫັດ ຍາມໃກ້ທ່ຽງ ເດືອນ ๗ ເພັ້ງ ໃສ່ ເຮືອລ່ອງລົງມາເຖິງນະຄອນວຽງຈັນ ເມື່ອເດືອນ ๔ ແຮມ ๔ ค่ำ ວັນອັງຄານ ຍາມກອງງາຍ ແລ້ວຣາຮາທນາພຣະບາງເຈົ້າໄປສະ-ຖິດໄວ້ ວັດປ່າສັກຫລວງ.

ໃນເວລາພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດທີ ๔ ຂຶ້ນສວ່ຽຣາດນັ້ນ ເຈົ້າກິ່ງກິສຣາດ ກັບ ເຈົ້າອິນທະໂສມ ແລະ ເຈົ້າອົ່ງຄຳ ຫລານ ພຣະເຈົ້າສຸຍິຍະວົງສາທັມມິກະຣາດ ຢ້ານພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດ ຈະທຳຮ້າຍແກ່ຕົນ ຈຶ່ງພາເອົາພົນເລນາຂອງຕົນໜີໄປຢູ່ເມືອງພົ້ງ - ສ່ວນເຈົ້າອິນທະໂສມນັ້ນໄດ້ໜີໄປຢູ່ເມືອງແພ່.

ເຖິງປີ ຄ.ສ.๑๗๐๗ (ຈຸລສັກຣາ ๑๐๗๘) ເຈົ້າກິ່ງກິສ-ຣາດ ກັບເຈົ້າອົ່ງຄຳ ທີ່ຢູ່ເມືອງພົ້ງ ໄດ້ຍົກກອງທະຫານລົງມາຕີ - ເອົານະຄອນຫລວງພຣະບາງ ທ້າວລອງຈັດການປ້ອງກັນເມືອງໄວ້ບໍ່ ໄດ້ກໍແຕກໜີລົງມາວຽງຈັນ ສ່ວນເຈົ້າກິ່ງກິສຣາດ ແລະ ເຈົ້າອົ່ງຄຳ ຄັ້ນໄດ້ຫລວງພຣະບາງແລ້ວກໍຍົກກຳລັງລົງມາຕີວຽງຈັນ ສົມເດັດ - ພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດທີ ๔ ເຫັນວ່າຈະຕ້ານທານກອງທະຫານ-

ຂອງຊາວຫລວງພຣະບາງໄວ້ບໍ່ໄດ້ ຈຶ່ງແຕ່ງຣາຊສານໃຫ້ຣາຊທູດ ຖືລົງໄປຖວາຍພຣະເຫທະຣາຊາເຈົ້າ ແຜ່ນດິນກຸງສີອະຍຸທຍາ ໃຫ້ຍົກທະຫານລົງມາຊ່ອຍ.

ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๐๗ (จุลสักราช ๑๐๗๙) พຣະເຫທະ-ຣາຊາ ເຈົ້າແຜ່ນດິນອະຍຸທຍາ ໄດ້ຍົກທັບຂຶ້ນມາເລົ່າໂລມກະສັດທັງສອງນະຄອນໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕ່ອງກັນ ເມື່ອຖືກຕ້ອງຕ່ອງກັນແລ້ວ ກະສັດທັງສອງນະຄອນຈຶ່ງໄດ້ຕົກລົງແບ່ງປັນເຂດແດນເມືອງກັນ ຄື ຕັ້ງແຕ່ຝາກນ້ຳເຫືອງຂຶ້ນໄປໃຫ້ເປັນເຂດແດນນະຄອນຫລວງພຣະບາງ ໃຕ້ນ້ຳເຫືອງລົງມາໃຫ້ເປັນເຂດແດນນະຄອນວຽງຈັນ ແຕ່ນັ້ນມາປະ-ເທດລາວຈຶ່ງໄດ້ແບ່ງແຍກເປັນສອງຣາຊອານາຈັກກ່ອນ ຄື ອານາ-ຈັກລ້ານຊ້າງຫລວງພຣະບາງແລະອານາຈັກລ້ານຊ້າງວຽງຈັນ (ຕັ້ນຕົ້ນມາແຕ່ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๗๗ (จุลสักราช ๑๐๗๕) ທາງນະຄອນຈຳປາສັກ ກໍໄດ້ແຍກອອກເປັນອານາຈັກນຶ່ງຕ່າງຫາກ ດັ່ງຈະກ່າວຕໍ່ໄປໃນບັ້ນທີ່ກ່າວດ້ວຍອານາຈັກຈຳປາສັກ).

ສົມເດັດພຣະໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດທີ ๘ ຄອງເມືອງມາ-ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๐๙ (จุลสักราช ๑๐๗๑) ພຣະບໍຣົມຣາຊາຕຸ້-ເປັນເຈົ້າເມືອງນະຄອນ ໄດ້ທຳການຂັດແຍ້ງບໍ່ມາອ່ອນນ້ອມ ແລ້ວພຣະບໍຣົມຣາຊາໄດ້ຍົກທັບຂຶ້ນມາຕີເຂດແດນວຽງຈັນ ຈົນເຖິງເມືອງວຽງຄຸກ ແລະເມືອງຊາຍພ້ອງ ແຕ່ຖືກກອງທະຫານຊາວວຽງຈັນ ຕີແຕກຖອຍຄືນໄປ ຕົ້ນມາເຖິງປີ ค.ส.๑๗๑๕ ພຣະບໍຣົມຣາຊາຕາຍ-

พระไชยะเชฎฐาทิราชเจ้า จึ่งได้ยะคอบพะบิม แล้วตั้ง-ท้าวคำสิ่ง ลูกเขียยของพระบริมราชา ให้เป็นเจ้าเมือง - แทน ส่อนท้าวก่แก้ว ลูกชายของพระบริมราชานั้น ได้พาลึ่ง-ไปยู่บะคอบจำปาสัก.

สิมเด้ดพระไชยะเชฎฐาทิราชที ๔ สเวียราชสิมบัด-มาถึงปี ค.ส.๑๗๑๐ (จุลสักราช ๑๐๗๔) ก็สะเด้ดสุระคิ ไป.

(๔) อัฐภาบพระเจ้าสีริบุนยะสาน

เดือน ๗ เพ็ง ปีจอ จุลสักราช๑ได้ ๑๐๗๔ (ค.ส.๑๗-๑๐) เสนาอามาดราชมุนตีท้ายหลาย ในพระบะคอบองค์จัน-จึ่งพ้อมกับอุบพิเสก เจ้าอิ่งบุน พระราชโอริดของพระไชยะเชฎฐาทิราชที ๔ ขึ้นเป็นเจ้าแผ่นดินในบะคอบองค์จันฉลาย พระนามว่า พระมะหาบุนยะไชยะเชฎฐาทิราช แต่คิมท้าย - หลายเอิ้นว่า พระเจ้าสีริบุนยะสาน แล้วท้ำอุปราชาพิเสก-เจ้าคองพ้า พระยะนุชา ขึ้นเป็นเจ้าอุปราช.

พระบริมราชาก่แก้วเป็นภะบิด

ฝ่ายท้าวก่แก้ว บุดพระบริมราชา เจ้าเมืองบะคอบ-ที่พาไปยู่จำปาสักนั้น คันได้ฉาบว่า อ้ายเขียยของตินได้เป็น - เจ้าเมือง ก็มีคอามสังใจ จึ่งขึ้นมาหาบ้ำเชบั้งไฟ ท่องอ-ฉักฉอนเอาพิลเมือง เมืองเชภะดาก, เชภะบอง, เมืองอั้ง,

ຊາງອື່ນ, ຕາບັ້ງ, ຄຳເກິດ, ຄຳມ່ວນ, ເຂົ້າເປັນພັກພວກໄດ້ - ຫລາຍແລ້ວ ກໍຕັ້ງຂັດແຂງຢູ່ ທ້າວຄຳສີງ ເຈົ້າເມືອງນະຄອນຕຸ້ເປັນ ອ້າຍເຂີຍ ກໍບໍ່ສາມາດກຳຮາບຕາບແພ້ໄດ້ ດັ່ງນັ້ນ ທ້າວຄຳສີງ ຈຶ່ງ ແຕ່ງໃຫ້ທ້າວມະຫາໄຊເປັນທູດເອົາຊ້າງພາຍ ๑ ຕົວ ນໍ້າຮ ๑ ໜ່ວຍ ແລະເງິນ ๑๐ ຫົ່ນ ລົງໄປຖວາຍເຈົ້າພາພຸຊຸນ ປະເທ - ສາວ ເພື່ອຂໍເອົາທະຫານສາວມາຊ່ວຍຕາບທ້າວກູ່ແກ້ວ ແລ້ວທ້າວ-ມະຫາໄຊກໍລາກັບມາກ່ອນ ຝ່າຍພຣະເຈົ້າແຕ່ນດິນສາວ ເມືອງພຸຊຸນ ກໍຈັດແຈ່ງແຕ່ງໃຫ້ທະຫານສາວ ๗.๐๐๐ ຄົນຂຶ້ນມາຊ່ວຍ ພໍມາເຖິງ ເມືອງຄຳເກິດ ທ້າວກູ່ແກ້ວ ຈຶ່ງໃຫ້ຂ້າຮາຊການຕຸ້ໜີ ກັບບ່າວໄພ່ - ๑๐๐ ຄົນ ເອົາຊ້າງພາຍຕົວ ๑ ໄປຕ້ອນຮັບ ແລ້ວຕົວະທະຫານ - ສາວວ່າ ພວກຕົນເປັນບ່າວຂອງທ້າວມະຫາໄຊໆໃຫ້ມາຮັບຕ້ອນ ຂ້າ ຮາຊການຕຸ້ນັ້ນກໍພາທະຫານສາວເຂົ້າຫາທ້າວກູ່ແກ້ວ ທ້າວກູ່ແກ້ວໄດ້ ທະຫານສາວ ๗.๐๐๐ ຄົນແລະລາວ ๓๐๐๐ ຄົນເປັນກຳລັງແລ້ວ-ກໍຍົກມາຕີເມືອງນະຄອນ (ທ່າແຂກເກົ່າ) ທ້າວຄຳສີງ ເຈົ້າເມືອງ ນະຄອນຕຸ້ບໍ່ໄດ້ ຈຶ່ງຂ້າມໄປຕັ້ງຢູ່ດົງເຊກາ ທາງທິດຕາເວັນຕົກ - ເມືອງ ແລ້ວແຕ່ງມ້າໃຊ້ຂຶ້ນມາທູນພຣະເຈົ້າສີຣິບຸນຍະສານ ໃນປີ - ຈຸລສັກຣາ ๑๑๘๗ (ค.ส.๑๗๘๔) ຍົກລົງໄປຕີແກວທີ່ເມືອງນະ-ຄອນ ພວກແກວໄດ້ທຳແພໄມ້ເຮັ້ງເປັນຮົ້ວຂ້າມນ:ຂອງມາຮົບລາວ-ທາງຟາກໃນ ພຣະຍາຊຸງລາແຕ່ງທະຫານລາວເອົາເຮືອຂ້າມ ໄປ ລັດຢູ່ທາງໃຕ້ຫາ ๑ ກອງ ๑ ເມື່ອພວກແກວກຳລັງໄຕ່ຮົ້ວຂ້າມມານັ້ນ

ທະຫານລາວກໍລົງໄປຕັດເຊືອກແພທາງຂັ້ນຝັ່ງໃນ ແພກໍຂາດໃຫລລົງ
ໄປເປີຫາດ ກອງທະຫານລາວຈຶ່ງຕຸ້ມຂ້າຟັນພວກແກວຕາຍຢູ່ກັບຫາດ
ນັ້ນເກືອບໝົດ (ຫາດນັ້ນຈຶ່ງໄດ້ເອີ້ນວ່າ ຫາດແກວກອງມາຈົນເຖິງ-
ທຸກວັນນີ້) ພວກແກວທີ່ເຫລືອຕາຍກໍແຕກໜີໝົດ ສ່ວນທ້າວກູ່ແກ້ວ ນັ້ນ
ພຣະຍາຊຸງສາຈັບໄດ້ ຈຶ່ງເອົາມາຕັ້ງໃຫ້ເປັນເຈົ້າເມືອງນະຄອນ-
ແລ້ວພຣະຍາຊຸງສາ ກໍພາເອົາທ້າວຄຳສິງກັບຄອບຄົວແລະບ່າວໄພ່
ຊາວເມືອງນະຄອນ ມ.໕໐໐ ຄົນຂຶ້ນມາວຽງຈັນ ເຫດການທາງໃຕ້
ກໍສງົບແຕ່ນັ້ນມາ.

ພຣະອໍຣະຣາດເກະບິດ

ຕໍ່ມາເຖິງປີ ຄ.ສ.ຄຸ໗໙ (ຈຸລສັກຣາດ ๑๑๘๔) ພຣະອໍ-
ຣະຣາດເຈົ້າສາ ເຊິ່ງເປັນເສນາບໍດີຜູ້ໃຫຍ່ຢູ່ໃນນະຄອນວຽງຈັນ ບໍ່ພໍ
ໃຈກັບພຣະເຈົ້າສີອຸບຸນຍະສານ ດ້ວຍສາເຫດອັນໃດບໍ່ແຈ້ງ ຈຶ່ງໄດ້-
ອົບພະຍົບຄອບຄົວແລະບ່າວໄພ່ຂອງຕົນໜີຈາກວຽງຈັນລົງໄປຕັ້ງຢູ່ -
ໝອງບົວລຸ່ມພູ (ຄືອຳເພີໝອງບົວລຳພູໃນເຂດຈັງຫວັດອຸດອນທຸກວັນນີ້)
ຕັ້ງບ້ານໝອງບົວນັ້ນຂຶ້ນເປັນເມືອງ ເອີ້ນວ່າ ເມືອງເຊືອນຂັນກາບ-
ແກ້ວໝອງບົວບານ ແລ້ວພຣະອໍຣະຣາດກໍປະກາດຕົວເປັນອິສຣະບໍ-
ຂຶ້ນກັບວຽງຈັນ ຝ່າຍສົມເດັດພຣະເຈົ້າສີອຸບຸນຍະສານ ກໍພຍາຍາມ-
ກຳຈັດຢູ່ເຖິງສອງປີຍັງບໍ່ເປັນການສຳເຣັດໄດ້ ພຣະເຈົ້າສີອຸບຸນຍະ-
ສານຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ຄົນໃຊ້ລົງໄປເຊີນພຣະຍານະຄອນຣາຊສີມາ. ເຈົ້າ
ເມືອງນະຄອນຣາຊສີມາ ຂຶ້ນມາຈ່ອຍຕາບພຣະອໍຣະຣາດ.

ເມືອງໜອງບົວລຸ່ມພູ ຖືກກອງທະຫານເມືອງນະຄອນຣາຊສີ-
ມາ ແລະ ອງງຈັນຕີຂນາບ ພຣະອໍຣະຣາດ້ຽງພາຄອບຄົວໜີລົງໄປ-
ຕັ້ງຢູ່ບ້ານດອນມົດແດງ ແຂວງອຸບົນທຸກວັນນີ້ ແລ້ວເຂົ້າໄປສມັກຢູ່ໃຕ້
ຄວາມປົກຄອງຂອງພຣະເຈົ້າໄຊຍະກຸມມານ ເຈົ້ານະຄອນຈຳປາສັກ.

ພຣະເຈົ້າບຸນຍະສານ ຈັດການຕາບພຣະອໍຣະຣາດລົງໄດ້ໃນ
ປີ ຄ.ສ.๑๗๕ (ຈຸລສັກຣາດ ๑๑๓๐) ດ້ວຍອາໄສກຳລັງຂອງ -
ພຣະຍານະຄອນຣາຊສີມາ ແລະລົງຄວາມຣະຫວ່າງພຣະອໍຣະຣາດກັບ
ອງງຈັນຄາວນັ້ນ ພຣະເຈົ້າບຸນຍະສານ ທ້ຽງເອີ້ນວ່າ ເປັນເສິກຂ້າ-
ກະບົດ.

ເຖິງປີ ຄ.ສ.๑๗๑๐ (ຈຸລສັກຣາດ ๑๑๓๘) (๑) ພຣະ-
ເຈົ້າບຸນຍະສານທ້ຽງເຫັນວ່າ ພຣະເຈົ້າຕາກສິນ ພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນ-
ປະເທດໄທ ມີອະນຸພາບແຂງແຮງຂຶ້ນ ສາມາດທຳການຕໍ່ສູ້ຂັບໄລ່ -
ພວກພະມ້າໃຫ້ແຕກໜີໄປໄດ້ຫລາຍຄັ້ງຫລາຍທີ ພຣະອົງຄຶດຈະຜູກສັນ
ພັນທະໄມຕີກັບປະເທດໄທໄວ້ ຈຶ່ງໄດ້ແຕ່ງໃຫ້ຣາຊທູດ ๑ ຄົນ ຄື
ພຣະຍາໄຊທອົງຍົດທິລບຸຣີ ກັບ ພຣະຍາສີຣັຕນາທິເດ ເຊີນພຣະ-
ຣາຊສານໄປຖວາຍພຣະເຈົ້າຕາກສິນ ໃນອັນຈັນ ເດືອນຍີ່ອອກໃໝ່-
๑๕ ຄ่ຳ ພ.ສ.๒๓๑๓(ค.ส.๑๗๗๐)ດັ່ງນີ້ສຳເນົາພຣະຣາຊສານ
ຕໍ່ໄປນີ້:

---

(๑) ໃນຈົດໝາຍເຫດຫ້ຽງອງງຈັນວ່າປີຈຸລສັກຣາດ ๑๑๓๘ ນີ້ ເຈົ້າ-
ສຸຣິຍະອົງສາຫລວງພຣະບາງໄດ້ຍົກທັບລົງມາຕີອງງຈັນ.

สำเนียงพระธาตุสานเจ้าแต่บ่อนอ้างจับ

ครั้งที่ ๑

--๐--

พระธาตุสานสาธิบหะสิระระ อัธระชิมพูพืา อะหึกมิบหิลบุพผิด อิสิตะอิธะจิตะปะพาตา นับตะมะหับตะคุบอิบุบมะบุบยะสุบหธ สุรัตถะปะธะมัตถะ อัตถะหิตะภะธะบัตถะ หัสบาภาธสานสุบไสไยยะหัมมา คำพิธะโฆติบหะธะสำพาธาติเธกอะเนกอะบับมะหับตะมะโตลาธ พิสานพิสิตพิพิหธับบะธา ไฆยะปะติมับหิตะพิจิตธอิโธโฆติมับหะจับหะจธ อัธระรักสะอัคคะปะธะมาสาธสิหหิหิตะหัมม์ไมติ ในพระบาดสิมเด๊ดบำธิมบำพิตพระมะหาบุบไฆยะเฉตฤาจักภะพัตพุมิบหธหัมมิภะธาฉาหิธาด พระเจ้าภุาสีสัตบาคะบะหุด ธุตมะธาฉหาบิ-บุธิธิมบำธิมมะบาดบำธิมบำพิด จิบตบาสุพาสิตสัตยาบิตยะหัมม์ไมติสิธิสพิจบุตมะสะมาคิม สิมเด๊ดพระมะหาเธภาหุสธุหธิสอบมะหาภะสัดตาหิธาดบำธิมมะบาดบำพิด พระมะหามะคอบหะอาธาอะดิสธิอะยุหยา มะหาดิลิภพิบบิพธัตบะธาฉหาบิบุธิธิมย์ ส่อบด้ำธุไพยะมะหามะคอบบำออบธาฉหาบิ สิสุหาภ หาภเป้บสุพับปัตติ - เธกเธภสับหะอับยะมับย้ำเฉี๋ภับ แต่พระมะหาภะสัตตาหิ - ธาด แต่ในภาบเมื๋อก่อบสืบๆมา ด้ำภุาสธิอะยุหยาเกิดเป้บแต่เธอสักม์ บ้าบเมื๋อๆจี๋ๆธาดเสังหาๆพระธาฉไมติ ด้ำข้าภะบิดในธอบสับหะสิมาภุาสีสัตบาคะบะหุด ภำเภิดสัดสิบฉอภ-

ทางมิได้ขาด ถึงเมื่อเจ้าพระมะคอนอาฉสีมา ก็ได้เอ้าฉิด
ฉ่อยหำภาบเอิาธาฉ พ้อมกับฝาดติสังย้างล้าภะบิดฝูงนั้น ก็
จิ่งปะธาไฉย์ไปยั้งตั้งยู่ดอนมิดแดง ด้วยพระธาฉไมติจิ่งเป้น-
อันหอะหอาง จิ่งแจ้งอ่า พระมะหาภะสัดาทิธาด ยังตั้งยู่-
ไคยะหะอิระพุทสาสบาแลระอัสดาปะฉาธาสดอบ ล้าไพ่ด้ำนั้น
จิ่งได้ทิ่งพระธาฉจิบดาปธาโมหถึงหำบอ่างคอ่างธาฉปะเพนิ-
บ์ใต้ล่าดธาฉไมติ จิ่งได้เปสิดาธาฉฮุด พระยาไฉหอิ่งยิดทิส
บุธิ พระยาสิสัดบาทิดดไมติ จำทูบพระสุพันบะบัดอัดบะธาฉ
สาธ และเคื่องมุ่งคุบธาฉบันบากาธ มาอัทบะสอัสดาสิมดัด
พระมะหาภะสัดธาทิธาฉเจ้าในธาฉหานิบุธิธิม เพื่อใต้ฉอด-
พันทะนิดสนิทสเบดา เถิ่งพระมะหาภะสัดธาทิธาฉสืบๆมา -
ภิจธาฉภาบภูงเทพมะหาบะคอดาภเกิดนิเยื่องใด ภูงสิสัดบา
คะบะดุด ก็บ์ปะอาง ปะภาบบ์ง ด้วงเจ้าพระยาบะคอธาฉสิ-
มา อันได้พาล้าไพ่เอ้ามาฉ่อยเอิาธาฉภาบบั้น ดาภแล้อธาฉ
ภาธในภูงสิสัดบาคะบะดุด และ ภูงเทพมะหาบะคอ จะเป้น
เผภสันทะจิดสนิทสเบดา เถิ่งพระมะหาภะสัดธาทิธาฉเจ้า-
แด่ในภาบเมื่อก่อบ ใต้อิระพุทสาสบา อุไพยะมะหาบะคอ -
จักโฉดบา ยาอะป้นจะอัสสะสะดัส จะได้สุฉาสะมาบุสุธบั้น-
ไอ้ในที่ป้นยาพระเจ้าภูงเทพมะหาบะคอบ์อธหะอาธาอะดิสิ-
อะยุหยามะหาดิลิภพิบนิพอัดบะธาฉหานิบุธิธิม จิงทูภปะภาบ.

สะเด็ดสะหัตภะธาคะ ไมยสุไสลาจหัต มาบุสัมติ สัง-
ภลาจ ร้อยสามสิบสองติอ เดือนยี่ ขึ้นสิบห้าค่ำ อันจับ.

สำเนิาสุพะอักสอนของาเสนาบดีภูาสีสัตนาคะนะหุด
ภำกับพธะธาจสาม ค้ังที่ ๑

ภูาสีสัตนาคะนะหุด สธิสุอธตัตยาอะจะนิยะปิยามะนา
ปาพิสิตถะบาถพิสาลพิสุทหาพิธิมพิมสุจธิต ทิตทัตถะสัจนาภาธ
สุจถะหัสนัตถะสัมคาไมยไพนิธะอิธะทิตาในอัคคะมะหาเสนา
บดีสธิสุจินสัปปุรุส จุตีสามีปะอาสบาหมุลิภาภธบ้อธรัตนามาต
แต่างพธะบาทบริมมะบาถ บริมบุพิตร์ พธะพุทเจ้าอยู่หัอ ในภูา
มะหานะคธ บ้อธสธีสัตนาคะนะหุดอิสุทหิรัตนะธาจหาบินุธิธิม
มินะทุธะจิตสนิทสเนตา มาเถิงอัคคะมะหาเสนาบดีสธิสุธะ-
จาต อันเป็นบาทมุลิภาภธบ้อธรัตนามาตย์ แต่างพธะบาทสม-
เด็ดเอภาทุสทุทธิสอธบริมมะบาถ บริมบุพิตร์พธะพุทเจ้าอยู่หัอ
ในภูาเทพมะหานะคธบ้อธหะอาธาอะดิสธิอะยุทยามะหาดิลิภ
พิบพิธัตน์ธาจหาบินุธิธิม ด้อยอุทิสอัสดิสธ ด้วยพธะบ้อธพุท-
สาสนาปะจุบันาธาสเธ สัตตบิภธนัคธอาสิ ในภูามะหานะคธ
บ้อธสธีสัตนาคะนะหุดอิสุทหิรัตนะธาจหาบินุธิธิม ภ้ยังสอัสดิ-
อิเสส ด้อยพธะเดจพธะรัตนะไตธยะคุมบุมยะสำพาธาหาบะ
บาธะนิสิลา พธะบาทสมเด็ดบริมมะบาถ บริมบุพิตร์ พธะ

พุทเจ้าอยู่หัวทุกสิ่งทุกประการ ด้วยอธะมะหาบะคธบ่อธธาฉหาบิ
ทั้งสองหากเป็นภะดาบหองทิพย์อันดงอกัน แต่พธะมะหาภะ-
สัตธาทิธาฉเจ้าทั้งสองภูงหากได้สันพันทะสัจประติยาบเธิา -
พธะสธิธัดนะไดธสะทะหาดเจดิยะสะถานเป็นสักขิพะยาน -
เทิาทั้งพันพธะอัสสาเป็นปิยะเสด แต่ในอะดิดตะภาลเมื่อ -
ก่อน ด้วภูงเทพมะหาบะคธก็หากเป็นแต่เอธาบุเอธ ภ้าที่
เป็นจุลาจิบภูลาทิบแก่อะนาปะฉาธาสดธข้าธอบอันทะเสมา-
ภูงสธิสัดบาคะบะทุด ก็เป็นข้าภะบิดข้ดสิบจ่อหาง เป็นบิธัน
ดธะมิได้ขาด ในปีสักธาฉธ้อยสามสิบเอ็ดดิอ จึงให้อุปธาฉ-
สิงคาม มิอักสธไปถึง เจ้าบะคธธาฉสีมาและภธิมภาธทั้ง
ปองเข้ามาทำธาฉภาบจ่อย ข้อยทั้งหลายอัคคะมะหาเสนา-
พ้อมกับภะหำพาดติสั่งยังข้าภะบิดชูงนั้น ก็ปธาไฉพ่ายแพ้ -
แตกไปตั้งอยู่ดอนมิดแดง จึงทอะหอางจ่อหาง จึงได้ธู้แจ้ง-
สินเด็ดพธะบิธิมมะบาถบิธิมบิพิตธ์พธะเจ้าอยู่หัว ทิงทิสพิตธ์ -
ธาฉทัมเป็นอันยิ่ง จึงปะโคทะเลิกยกอิธะพุทสาสนาอะนาปะ
ฉาธาสดธได้อยู่เย็นเป็นสุขปักติด้วยเกิ่า อ่าด้วยนี้ สินเด็ดพธะบิ
ธิมมะบาถบิธิมบิพิตธ์ พธะพุทเจ้าอยู่หัวในภูงสธิสัดบาคะบะทุด
ก็ทิงพธะโสมะนัสพิธิมย์ในพธะธาฉทีธะไทเป็นอันยิ่งหนักหนา -
จึงทิงพธะธาฉจินดาพิธิมเถิงทัมบองคองพธะธาฉประเพนีบ่ใช้
ขาดธาฉไมตี ในสินเด็ดพธะบิธิมมะบาถบิธิมบิพิตธ์พธะพุท -

เจ้าอยู่หัวภูวเทพพระมหานครเป็นอันยิ่ง จึงประสบพระยา
ไชยวิเชษฐบุรี พระยาสีสัตนาคุมาเมือ ทูนจำนำพระสุพัน-
มะบัตรัตนะราชสาน และเครื่องสูงพระมิ่งคลราชบันนางภาย มา
อัญเชิญอัสดา พระบาทสมเด็จพระบรมนาถบรมบพิตรพระ
พุทเจ้าอยู่หัว ในภูวเทพมหานครบรอทะวายาอะดิสธิอะยุท
ยา เพื่อสอดหาพระราชไมตรีสืบๆไปพายหน้าภับพระอัสสา -
เป็นปิยะเสด สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทิพระกะรุนาใส่หัว-
ข้าน้อยทั้งหลายอัคคะมหาเสนา แต่งพระยาสุหจิตรมิ่งคล-
ท้าวแก้ว เพลา นำสุพะอักสรมาธอดมาถึงอัคคะมหาเส-
นาทีบดีในภูวเทพมหานคร โดยทันนอยคยาราชประเพนิใต้
เป็นเอกสันหะสะมัคคาภัลยาบะมิตอันบริสุทธิ์อันดุงอภัน ติผลภูว-
สิสัตนาคะนะทุดทากเกิดมิเตดภาย ภ่าใต้อัคคะมหาเสนา
ทีบดีประถาว เตดภายทากเกิดมิในภูวเทพมหานครดั่งนั้น-
ข้อยทั้งหลายภ็บ่อาว ประภายนี้ เจ้าพระยานครราชสีมา-
แลกรมภายอโอ้ใต้ช่อยทำราชภาบก่อน แลดั่งข้าไทมอบอัน
เอ้ามาทำราชภายู่ในมุคคะตาแสงแห่งภูวสิสัตนาคะนะทุต-
นั้น ราชภายทากสันธิหทีแล้วบ่อระบอบเมื่อใด ข้อยทั้งหลาย-
อัคคะมหาเสนาบดีภ็จะพ้อมกันใต้เมือใส่บ้านเมือง เฉิกยิก
บ่อระพุทสาสนา ประชาราสดร ข้าขอบอันหะเสมามินทิลภูว-
เทพมหานครปิกติดั่งบุราบราชประเอนิ แลดั่งหลวงอ้ายไพ่-

ลาอม่อางตอางยี่สิบคิอนั้น ๆกับอัคคะมะหาเสนาบ่ดีไอ้เป้นตู้-
ใจ้ห่อางหงอไปมาจำเธินหาางพระธาฉุไมตีใต้เป้นเจื้อบ้าน -
สายเมืองสันใด พระพุทเจ้าอยู่ตีอหั้างสองพระอิงาะหิงพระธา
ฉัลยาบะมิตธ์สมิทสเบตาสะถิดสะถงบคงบคา ย่าใต้เป้นจะ
ลาจิไลไปมา เพื่อใต้อุไพยะธัตถะธาฉุหานิหั้างสองภ้ำค้ำโฉต
นาอำระพุทสาสนาสมบะพธามมะนาจาธย์ปะฉาธาสดธสัตอะ-
นิภธนัตดธอาสิจะได้อยู่เย้นเป้นสุภธาพิธิมย์ใจ้ไอ้ในยาบะอิสุหิ
อุดิมปั้นยาอัคคะมะหาเสนาหิบ่ดีหั้างปอาง ในภูาเทพมะหาบะคธ
บ่อธหะอาธาอะดิสธิอะยุหยา จิาหุภปะภาธ.

สุพันบะบัดพันธ้อยเบ้ง อูบสุพันบะบัตพัน ภ บาท สอิน
พาภสุพัน ๕ บาท สุอันคำพันสามธ้อย ๆาจ้าาสองคู่ สาด -
องบสองตืน เป้นเตื่องสุพะมิาคิลธาฉบันบา คำสองตลิ้มพัน-
สองธ้อย เป้นบันบาภาธอัคคะมะหาเสนาสุพะอักสธ.

ฝ่ายพระเจ้าตากสิน พระเจ้าแต่นดินปะเทดไท เมื่อ
ได้ธับพระธาฉสานบั้นแล้อ ภหิาิมีพระธาฉสานตอบคืนมา ใน
อันอ้างคาน เดือน ๗ ขึ้น ๗ คำ่ พ.ส.๒๗๑๑ (ค.ส.๑๗๖๑)
ด้าิมีสำเนิาพระธาฉสานต่ไปนี้:

สำเนิาพระธาฉสานพระเจ้าตากสิน

ค้ำหิ ๑

-๐-

"พระธาฉสาธสริสดิอักสะสักดิสุมหธบ่อธมิาคิลสะภิล

โลเกสบ๋อะเธสฮัตติยะสะสธิอัภสะไมติ ใบสิมเด๊ดพธะพุท -
เจ้าภุๆเทพมะหาบะคธบ๋อธหะอาธาอะดิสธิอะยุทยามะหาดิ-
ลิภพิบบิพธัตบะธาฆมาบิบุธิธิมย์ มิปะติอาภยะพธะธาฆสาธ -
เปสิตาภาธ ใฮ้ใต้พธะสุบทธไมตธิธาฆทุด ตลอๆพ้ภดิอาจา-
ฮุปทุด ฮุบพิจบาพิมิล ตธิทุด จำทุบพธะสุพ้บบะบัตธัตบะธาฆ-
สาธ บำเค๋ยๆมิๆคิลธาฆบ้บบาภาธ มาจำเธิบพธะธาฆสัตยา
บุสัตย์ แต่สิมเด๊ดพธะเจ้าภุๆสธิสัตบาคะบะทุตอิสุทหิธัตบะธา
ฆหาบิบุธิธิมย์ ด้อยพธะเจ้าภุๆสิสัตบาคะบะทุต ใฮ้ใต้พธะยา
ไฮทธิๆยิดทิสบุธิ เป้บธาฆทุด พธะยาสธิสัตบาทิเดดไมตธิจำ
ทุบพธะสุพ้บบะบัตธัตบะธาฆสาธ และเค๋ยๆมิๆคิลธาฆบ้บบา-
ภาธ มาจำเธิบพธะธาฆสัตยาบุสัตยะพาบ พธะสัมพ้บทะมิตธ์
ไมตธิตามบุธาบธาฆปะเพบินั้บ คับแจ้งๆในอัตถะลักสบะนั้บ กำ
มิพธะธาฆภะมิลทะธีไทใสสุดอุดิมโสมะนัสสาภาธยิบดีเป้บอัน
ยิๆหมัหมา คอบที่จะเป้บอัคคะมิตธ์สับทะอะ แต่ท่อ่า สิมเด๊ด-
พธะเจ้าภุๆสธิสัตบาคะบะทุต ปะภอบด้อยอัตติยะอิๆส์ทธิๆพิ-
พิบอันสูๆใตง่ และอันภุๆเทพมะหาบะคธบสธิอะยุทยาทุภอันบี้กำ
อับปาๆอู่ จะอ๋ใต้พธะเจ้าภุๆสธิสัตบาคะบะทุตจ่อยทำบุบำธุๆ
ใต้เป้บสธิสุอันบะปะถะพิดงอ จำเธิบพธะวำธะอิๆส์สืบไปเถิๆ
มาดอ่า จะมีปัจจามิตย์ล้าเสิกมาปะภาธใดในภุๆสธิอะยุทยา
กำจะเภๆพธะเดจาบุพาบภุๆสิสัตบาคะบะทุต เพาะพธะเดจ

ปีกเพื่อเจือไป ฝ่ายข้าศึกมาบงคบงนกรุงสธีสัต
นาคะนะคุตนั้น ก็จะเป็นพาธะหูธะฝ่ากรุงสธีอะยุหยา ฝ่าย
ข้าศึกไปตั้งยู่ดอนมิดฝั่งเงา ฝ่ายจะธ์ให้เจ้าพธะยานะคธ-
ธาฐสีมาไอ้ฆ่อยธาฐภาธนั้น ก็แล้วแต่พธะธาฐกำธีสิมเด็ด-
พธะเจ้ากรุงสธีสัตนาคะนะคุตเถิด แต่หะอ่า ถ้าเต้นจะได้
ถ่ายงงอจึ่งให้กะทำภาธ ถ้าเต้นจะได้ล่อนปีงสองล่อน จะ
เสังแต่ล่อนปีง ก็ย่าได้กะทำ ไอ้พาธะกรุงสธีอะยุหยาจะได้
กะทำสืบไป อันปีงข้าธาฐภาธบ้านเมืองกรุงสธีอะยุหยา ทุก
อันนี้ เดิมมีพังสือฮา สิปุตำทั้ง อัคคะมะหาเสนาบดีสิมเด็ด-
พธะเจ้ากรุงตังลี่(ฉิง)ตู้ใหง่นะเมืองกรุงจีน เอ้ามาถึง
กรุงสธีอะยุหยาอ่า ให้ทำแผนที่ท่าหางข้าจะไปกรุงอังอะนั้น
ลี่งออกไปฉะนิเนื้อคอามอ่า พะม้ายกกองทับมาธบเมืองสธี
ลอน(สรีลอน) เมืองต้อยหลำ ปายแดนกรุงจีน จีนธบพุ่งพะ
ม้าแตกไป ฝ่ายกองทับจีนยกไปติดฉ้อนแคอ้นกรุงอังอะยู่ฉล้อ
จะธ์ให้กองทับจีนมาขึ้นนะกรุงสธีอะยุหยาอีกหางปีงนั้น ได้มี
พังสือออกไปแต่ก่อนอ่า ฮัดสินด้อยเอ้าปลาอาหาธฉะนะบัดนี้พะ
ม้ามาทำแก่เมืองฤลาง เมืองกาบบุธิ เมืองสิสอัส เมืองอุไทหา
นิ เมืองสอันคะโลก เมืองพิไช ปากใต้ฝ่ายเหนือ ตาอันติก-
ตาอันออกฝั่งฮั้นแก่กรุงสธีอะยุหยา กองทับหัวเมืองตีกองทับ
พะม้าแตกฉิกไป ฝ่ายกรุงสธีอะยุหยายังมิได้จิดฝีมุคอามคิด

ปะภาบใดตามิได้ จึ่งสะเด็ดพระราชดำเนินยกกองทับขึ้นไป
จิดฝีมือคอามคิดพะม้าเมืองฉุงใหม่ บัดนี้เตันแจ้งอยู่แล้ว ผิทำ
การตอบแทนแก่กรุงอังอะได้ถ่ายดงอ และบัดนี้เข้าปลา
อาตารผิมีอยู่แล้อ และจะใต้มีสุพะอักสรออกไปเถิง ลิปูต้าทั้ง
อัคคะมะตา เสนาบิดี ใต้นำเอาภาบบังคมทูบแก่สมเด็จพระ-
เจ้าต้าลี่ ตู้ใหง่มะกรุงจีน ใต้ยกกองทับมาขึ้น มะ กรุงสธิ
อะยุทยา กรุงสธิอะยุทยาก็จะเคนกองทับยกไปภะทำแก่กรุง
อังอะ แต่อาบัดนี้อัดสินด้อยม้า ได้มีสุพะอักสรขึ้นมาด้อย
แจ้งอยู่แล้อ เนื้อคอามอันอื่นบอกจากอ่านี้ มีมาในสุพะอักสร
เป็นหลายปะการแล้อ ปะการใดกรุงสธิอะยุทยา กับกรุงสธิ
สัตนาคะนะยุต จะอัทนาภานจำเธินเป็นมะหามิตร์สนิดสเน-
ตาสืบไป ก็ไอ้ในพระปรีชายานสมเด็จพระเจ้ากรุงสธิสัตนา
คะนะยุต จะมีพระราชดำริให้ชอบทุกปะการ.

พระราชสารสมิทที เปสิตะพาอะพุมะอาธ อิสายะมาส
ภาล ปักขะทุติยะถิถี ตะยุสะสักราช พันสามร้อยสามสิบสาม
สัสสะสังวัดสะระ ตรินิสะกะ สิริสวัสดิ ทิคายุสิน".

สำเนาสุพะอักสรเสนาบิดิกรุงเทพภำกับพระราชสาร

ค้ำที่ ๑

สิริสวัสดิ สุพะอักสรอะสีกพิพิทธันยะอัตถะทัมม์ ธัสสิก

ອະທິກະທິໂຮຕມະໂຊຕຍະສັມປະຊັນ ອະນັນຕະຄຸນຄະນາທາຣ ສັງຄາ
ມະວິຊິຕ ສິຫທິສຸນທຣບໍ່ອຣທັມມ໌ໄນຕຣີອັນນີ ໃນອັຄຄະມະຫາເສນາທິບໍ
ດີສຣີສຸຣະພິງສ໌ຈະຕຸຣົງຄະນິກຣບໍ່ອຣປຣິນາຍົກຣັຕນາມາຕຍ໌ ອັນເປັນ
ສະນິປະອາສ ໃນບາທມູລ ແຫ່ງພຣະສຣີສັນເພັ ດສົມເດັ ດບໍ່ຣົມທັມມິກະ-
ຣາຊາທິຣາຊ ພຣະເຈົ້າຣາມາທິບໍ ດີບໍ່ຣົມຈັກກະພັ ດສຣບໍ່ອຣຣາຊາທິບໍ
ດິນທຣທຣິດທຣົນທຣາດາທິບໍ ດີສະວິບູລຍະຄຸນຣຸຈິຕຣ໌ຣິທທິຣາເມສວຣບໍ
ຣົມທັມມິກະຣາຊເດໂຊໄຊຍະພົມເທພາດິເທພ ຕຣິພຸວະນາທິເບສ -
ໂລກເຊຕຖະ ວິສຸທທະມະກຸຕະປະເທສຄະຕາມະຫາພຸທທາງກຸຣບໍ່ຣົມ
ມະນາຖບໍ່ຣົມບໍ່ພິຕຣ໌ພຣະພຸທເຈົ້າກຸງເທພມະຫານະຄຣ ๗ລ๗ ມີນະ
ຣິທຕປຣາໂມທຈິຕຣ໌ສນິທສເນຫາສັນທະວະສະຫະປະຕິວາກຍະ ມາ
ເຖິງອັຄຄະມະຫາເສນາທິບໍ ດີແຫ່ງພຣະເຈົ້າກຸງສຣີສັຕນາຄະນະຫຸດ-
ວິສຸທທິວັຕນະຣາຊທານີບຸຣີຣົມຍ໌ ດ້ວຍພຣະຍາສຸທຈິຕຣ໌ມີງຄົລ ແລະ-
ທ້າວແກ້ວ ເພລາ ຄືສຸພະອັກສຣແລະເຄື່ອງຄາຣະວະບັນນາກາຣມາ
ຈຳເຣີນທາງພຣະຣາຊໄນຕຣີແລະໄນຕຣີນັ້ນ ຄັນໄດ້ແຈ້ງ ໃນລັກສນະ
ສຸພະອັກສຣນັ້ນແລ້ວ ຈຶ່ງນຳເອົາກິຈຈານຸກິຈທັ້ງນີ້ ປຶກສາດ້ວຍເສນາ
ພຶຕທາມາຕຍ໌ຣາຊກອີມັນຕຣີມຸຂລຸກຸນທ້າປວາ ປຶກສາພ້ອມກັນວ່າ:
ແຕ່ໃນກາລກ່ອນ ກຸງສີອະຍຸທຍາ ກັບກຸງສີສັຕນາຄະນະຫຸດ ເປັນ -
ແຕ່ນສຸອັນນະປະຖະພິ ດຽວ ເຄີຍໄດ້ໄປມາຈຳເຣີນທາງພຣະຣາຊ-
ໄນຕຣີແລະໄນຕຣີຕໍ່ກັນມິໄດ້ຂາດ ແລະຄັນຢູ່ຕໍ່ມາ ເປັນເວຣານຸເວຣ
ແຫ່ງກຸງສີອະຍຸທຍາ ແລະກຸງສີສັຕນາຄະນະຫຸດ ໃຫ້ບ້ານເກີດມີປັຈຈາ

มิตรัว้สืกมาบงคบงบหัางสองฝ่าย จึงรางหาางพระธาฉุไมตธิ
แลระธาฉปะเจนิดุจบึางมิสุพะอักสรอัคคะมะหาเสนาหิบดิ ภรุง
สธิสัตนาคะนะหุตลิางแล ค้างนี้ในพระบาหสมเด็ดพระเจ้าอยู่หัอ
หธิางพระธาฉอุสาหะสะเด็ดไปปรางบอะธิบธาฉสัตรูหัอเมืองๆ-
ใหงน้อยแอ้นแคอ้นแดนภรุงเหพมะหานะครนั้น ภิปลิางพระไห
หำนุบำรุงเพื่อจะใหัภะหำตามครองบูระธาฉปะเพนิ ฉึางมิมา
แต่ก่อน แลเดฉดเฉานุพาบบาระมิเพื่อจะใหัปะจักแก่ไพ่พ้า
ปะชาภร ยกไปปรางปรามอะธิธาฉสัตรูหัอเมืองใหงน้อย -
แอ้นแคอ้นแดนภรุงเหพมะหานะครนั้น ภิได้โดยสะดอภ่างอยู่
สืบแล้อ แลระบัดนี้มิสุพะอักสรอัคคะมะหาเสนาหิบดินะภรุงสธิ
สัตนาคะนะหุตลิางมาจำเธินทางพระธาฉไมตธิ แลไมตธินั้น
คอนใหัรับเป็นภารไมตธิสืบไปตามบูรพระพระธาฉปะเพนิ ฉึางมิ
มาแต่ในภาลก่อน แลสืบวุภิดพายย่างทันนงมภรุงสธิอะยุห-
ยา กับภรุงสธิสัตนาคะนะหุตฉึางเป็นทางพระธาฉไมตธิ แล
ไมตธิกับแต่ก่อนนั้นได้เนื้อคอามอ่า สมเด็ดพระเจ้าภรุงสธิ-
อะยุหยาแลภรุงสธิสัตนาคะนะหุตแต่ก่อนสองฝ่ายพ้ายอ่อมจำ
เธินทางพระธาฉสธิสอัสเป็นสุอันนะปะถะพิดงอ สืบพระธาฉ
อิางสาภันมา แลค้างนี้ขอใหัมิพระธาฉสารแลสุพะอักสรขึ้นไป
อ่าก่าอตามบูรธาฉปะเพนิฉึางมิมาแต่ในภาลก่อนนั้น จะได้เป็น
พระธาฉสธิสอัสในภรุงสธิอะยุหยาประดุจพึางพลอยพระมะหา

ເພັ້ຊອັຕນະ ອັນສະຖິດຢູ່ນະເຮືອນພຣະທັມນະຄິ ໆ ຊິມພຸ ໆ ຊທັມນະ ໆ ຊາຕ
ໆ ຊາຕຣີ ຖ້າແລອັຄຄະນະຫາເສນາທີ ບໍດີ ຜູ້ ໃຫ ໆ ຜູ້ ນ້ອຍ ນະ ກ ໆ ຣາ ສ ຣີ ສັ ຕ
ນາ ຄ ນ ະ ຫຸ ຕ ເຫັ ນ ດ້ ວ ຍ ດ ຸ ຈ ນ້ ໆ ເ ສ ນ າ ພ ຣ ຶ ຕ ຫ າ ນ າ ຕ ຍ ໌ ນ ະ ກ ໆ ຣ າ ສ ຣ ີ ອ ະ
ຢ ຸ ທ ຍ າ ປ ຣ ຶ ກ ສ າ ນ ີ້ ແ ລ ້ ອ ກ ໃ ຫ ້ ຈ ່ ອ ຍ ທ ຳ ນ ຸ ບ ຳ ຣ ຸ ງ ນ ຳ ຂ ຶ ້ ນ ກ ຣ າ ບ ບ ັ ງ ຄ ົ ມ ທ ູ ນ
ສົ ມ ເ ດ ັ ດ ພ ຣ ະ ເ ຈ ົ ້ າ ກ ຣ ຸ ງ ສ ຣ ີ ສ ັ ຕ ນ າ ຄ ນ ະ ຫ ຸ ຕ ຈ ະ ຂ ໍ ພ ຣ ະ ຣ າ ຊ ບ ຸ ຕ ຕ ຣ ີ ມ າ
ເ ສ ກ ໄ ວ ້ ໃ ນ ທ ີ ່ ສ ຸ ຄ ຄ ນ ະ ເ ຫ ລ ົ ່ ານ ະ ກ ໆ ຣ າ ສ ຣ ີ ອ ະ ຢ ຸ ທ ຍ າ ຂ ອ ງ ປ ່ ວ ຍ ພ ້ ຳ ຈ ະ
ໄ ດ ້ ພ ້ ໆ ພ ຣ ະ ເ ອ ກ ເ ອ ຊ ນ ຸ ພ າ ບ ພ ຣ ະ ບ າ ຣ ະ ມ ີ ເ ປ ັ ນ ທ ີ ່ ພ ້ ໆ ພ ຳ ນ ັ ກ ແ ກ ່ ເ ສ ນ າ
ພ ຣ ຶ ຕ ຫ າ ນ າ ຕ ຍ ໌ ແ ລ ະ ຂ ອ ນ າ ປ ະ ຊ າ ຣ າ ສ ດ ຣ ຸ ຈ ນ ້ ໆ ຂ ເ ວ ຕ ສ ັ ຕ ແ ກ ້ ອ ຜ ່ ຳ
ທ ້ າ ວ ມ ະ ຫ າ ພ ຣ ິ ມ ອ ັ ນ ກ ໆ ກ ັ ນ ຣ ິ ມ ເ ຢ ັ ນ ໄ ປ ທ ິ ອ ທ ິ ສ ນ ຸ ທ ິ ສ ຈ ຶ ງ ນ ຳ ເ ອ ົ າ ຄ ຳ
ຂ ກ ຸ ນ ປ ຣ ຶ ກ ສ າ ນ ັ ້ ນ ຂ ັ ້ ນ ກ ຣ າ ບ ບ ັ ງ ຄ ົ ມ ທ ູ ນ ພ ຣ ະ ກ ະ ຣ ຸ ນ າ ແ ດ ່ ພ ຣ ະ ບ າ ທ ສ ົ ມ
ເ ດ ັ ດ ບ ໍ ລ ິ ມ ບ ໍ ພ ິ ต ร์ พ ร ะ พ ุ ท ธ เ จ ้ า อ ย ู ่ ห ั ว ผ ู ้ ท ร ง พ ร ะ ค ุ ณ อ ั น ป ร ะ เ ส ิ ฐ ท ร ง
พ ร ะ ก ร ุ ณ า ด ำ ร ั ส เ ม ื ่ อ เ ภ ล ้ า ส ั ่ ง ว ่ า ให ้ ท ำ ต า ม ป ร ึ ก ษ า แ ล ะ ให ้
แ ต ่ ง ร า ช ฑ ู ต ช ฎ ู ต ต ร ี ฑ ู ต จ ำ ท ู ล พ ร ะ ร า ช ส า ร ล ะ ล ุ พ ร ะ อ ั ก ษ ร
แ ล ะ เ ค ร ื ่ อ ง ม ง ค ล ร า ช บ ั ณ ฑ ร ก ร ร ช ั ้ น ม า ให ้ แ จ ้ ง จ ิ ง ห ู ก ป ร ะ ก า ศ
แ ล ะ บ ั ด น ี ้ แ ต ่ ง พ ร ะ ล ุ ล ท ร ไ ม ต ร ี ร า ช ฑ ู ต ท ล อ ง พ ั ก ด ี อ า จ า ช ฎ ู ต
ล ุ ล พ ิ จ น า พ ิ ม ล ต ร ี ฑ ู ต จ ำ ท ู ล พ ร ะ ร า ช ส า ร ล ั ้ น ม า จ ำ เ ร ิ น ท า ง พ ร ะ
ร า ช ไ ม ต ร ี ต า ม ป ร ะ เ พ ณ ี ฉ ั น ม ี ม า แ ต ่ ก า ล ก ่ อ น ต า ม ฉ ั น ฉ ก ฎ ก ุ น ป ร ึ ก ษ า
ก ั น น ั ้ น แ ต ่ ข ้ า ฉ ั น ว ่ า ม ี ป ั จ จ า ม ิ ต ร ข ้ า ศ ึ ก ม า บ ง ด บ ง ม ก ร ุ ง ส ี ส ั ต น า
ค ร ะ น ะ ห ุ ต น ั ้ น พ ร ะ บ า ท ส ม เ ด ็ จ พ ร ะ พ ุ ท ธ เ จ ้ า อ ย ู ่ ห ั ว ต ั ด ส ิ น ใ จ ค ุ ณ อ ั น ป ร ะ
เ ส ิ ฐ ได ้ ม ี พ ร ะ ร า ช ฐ า น ล ั ้ น ม า แ จ ้ ง อ ย ู ่ ห ู ก ป ร ะ ก า ศ แ ล ้ ว แ ล ะ ข ้ า ฉ ั น

ว่า ธุหลองอ้างและไหมอมลาอม่องหอาม ๑๐ คือ ไอ้เป็นคิม
ใจ้ลอยไปมาจำเธินหาางพธะธาจุสัมพันทะไมตธิ เมื้อคอามธี้
บี้มีคอธ ไม่ได้มำขึ้นกธาบบังคิมทูบพธะกะธูนาแด่พธะบาทสิม
เด็ดพธะพุทเจ้าอยู่หัอหามิได้ ถ้าแลอัคคะมะหาเสนาทีบดีกธูา
สธิสัตนาคะนะตุตทำนุกบำธุากธูาทั้าสอาฝ่ายพ้าได้เป็นบริม-
ภัลยามิตธ์สนิทสเนหาดุจบี่ภาลก่อนแล้อ ถึาจะเธิาหลองอ้า
และลาอม่องหอามชื่าธุใอ้มั้นกิได้อยู่ อะบี่าธาจุภาธบ้านเมืองา
ภาดุอะยุทยาทุกอันนี้ จะได้คิดอ่านภาธสิาคธามตอบแทน แก่
กธูาอ้างอะเป็นภาธใหาญ่ แลาจะต้องภาธม้าใหาญ่สอกบื้อ ม๐๐
ม้า ให้อัคคะมะหาเสนาทีบดีกธูาสธิสัตนาคะนะตุตฉ่อยทำนุก
บำธุา จัดม้าสี่าสิาบมาให้ตามชื่าต้องภาธนั้น จะเป็นธาคาปะ
ภาธใดให้ฉ่อยทิดลอา จึาจะเบิกเงินนะพธะคลังสี่าขึ้นมาให้
คิบตามชื่าทิดลองนั้นแล แต่ก่อนกธูาสธิสัตนาคะนะตุตกับกธูา
สธิอะยุทยา ยังมิได้เป็นพันทะมิตธ์ แลาบัดนี้กธูาทั้าสอา ได้
เป็นพันทะมิตธ์สนิทสเนหา จำเธินพธะธาจุสัตยาบุสัตย์ต่อกันอยู่
แล้อ มาตแม้นกธูาสธิอะยุทยาจะมีกิจธาจุภาธนะธิาสิาคธาม
ปะภาธใด ให้เป็นพาธะทูธะแหาอัคคะมะหาเสนาทีบดี นะ-
กธูาสธิสัตนาคะนะตุต ถ้าแลกธูาสธิสัตนาคะนะตุตจะมี กิจ-
ภาธนะธิาสิาคธามปะภาธใด กิจะเป็นพาธะทูธะแหากธูาสธิ
อะยุทยา แลาเมืองทั้าสอาฝ่ายพ้าได้เป็นทิพกัลยานะมิตธ์-

ลบิหลเบตาต์ภันดุจบ้างแต่ก่อนยู่แล้อ ถ้าจะมิภาธบะธิงลิง-
ธรามปะภาธใดใต้ฉ่อยภัน ย่าได้ละอางภันเลัง ตามบูธาม
ธาฉปะเพบิ ฮ้างมิมาแต่ในภาลก่อน.

เค็อางมิงคิลธาฉบับนาภาธ ใต้ขึ้นมนถอายพธะเจ้าภรุง
ลธิลัตนาคะนะทูตะ: พธะอิลูตพั้นเตลือางธะใบปิภหอางยี่ปุ่นเค็อ
ตับไม้ตีนบ้าง อามม้าพั้นดำลายหอา เค็อางตะภูหอาตุ้แดางจาม
จูธิสำลับบ้าง แพธภะบอมพั้นม่อาตุดหอาตาตักภะแตม ม้อมบ้าง
แพธภะบอมพั้นแดางดอกพุดตามม้อมบ้าง ปีมลั้นแฝดย่างยี่ปุ่น
อิงบ้าง ต้าลิงเป็นเค็อางธาฉบับนาภาธลิมเด็ดพธะพุทเจ้าย่ตือ
ลิงลิงธอางใต้ขึ้นมาบอกเค็อางธาฉบับนาภาธในนี้: แพธพั้นบ้ำ
เงินไพกิ่งไม้ลอางม้อม แพธพั้นดำลายหอางลอางม้อม ต้าธาอ
ม่ามลามลอางตา ต้ามำกิ่งลายลอางลีต่างกัน เก้ำพัน ต้ามำ-
กิ่งธาอแปดพัน แพธจีนลีต่างกันแปดพัน ต้ามำกิ่งดอกดำแปด
พัน จงมลายลอางพั้นเตลือางธูบไภ้ผ้าตีนบ้าง ธามเบ็นยะธิง-
ลามย่างลีลิบใบ ถ้อยเบ็นยะธิงกลิบบ้อลอางย่างลีลิบใบ ฉ้าง
พายพ้าลิบฉ้าง เบ็งคิดเป็นเงินต้าฉั่ง พธะธาฉทามลมาบ้ดิ
คิดเป็นเงินต้าฉั่ง เธ้ากันเป็นเงินลิบฉั่ง และฮึ่งลมาบ้ดิใต้
ทอางลอางธ้อยลิงไปถึงเธิาลอางตลิ้มนั้น เธิาได้จัดใต้ต้าธาอ-
ตาและแพธขึ้นมาแก่ลมาบ้ดิในนี้: แพธพั้นแดางตุดลายกิ่งไม้
ลอางม้อม แพธพั้นแดางตุดไพเตลือางลายกิ่งไม้ม้อมบ้าง แพธลิ้ม

ลายสีต่างกันสามพับ ผ้าขาวยาวสามสิบแขน ค้างปักเป็นสอง
ตรา และเบี้งซ้ายให้ลื้นมานั้น ข้างที่ล่างลงไปนั้นน้อย ให้ลื้น
มาไว้แก่พระยานะครไชสธิเมือง อุจุม ให้เสนาบดีแต่งข้าง
และคนลงมารับเอาเบี้งต้นพระยานะครไชสธิเมืองบัวจุม นั้น
เถิด สุพะอักสรมา นะอัน ม ๆ ฬ คำจุลสักราช ๑๑๗๗ ปี
เถาะ ตรีนิสก.

พะม้ากังอก่อมพระเจ้าสิริบุนยะสาร

เมื่อสมเด็จพระเจ้าสิริบุนยะสารได้ทิวังรับพระราช-
สารของพระเจ้าแผ่นดินไทตอบคืนมาดั่งนี้ ก็ยังบ่ได้ทิวังจัด
ภาบย่างใด ต่อมาได้สองปี คือเถิงปีค.ส.๑๗๗๓(๑) พระเจ้า
สุธิยะอิงสา เจ้าแผ่นดินเมืองหลวงพระบาง ได้ยกกองทับ
ลงมาตีองค์จัน ตั้งล้อมเมืองไว้สองเดือน พระเจ้าสิริบุนยะ
สา บ่สามาดจะตีกองทับของพระเจ้าสุธิยะอิงสา ให้แตก-
ถอยไปได้ จึ่งแต่งทูดไปขอเอากำล้งพะม้าที่ยู่เมืองจ่งใหม่ให้
มาจ่อย โปสุพะลา แม่ทับพะม้าที่ยู่เมืองจ่งใหม่ จึ่งยกทับลง
มาตีเมืองหลวงพระบาง พระเจ้าสุธิยะอิงส์ได้จาบตดภาบ
ดั่งนั้น จึ่งถอยทับกับคืนเมืองหลวงพระบาง และ.....

---

(๑)ในจดหมายเหตุหลั้องค์จันอ่าปีค.ส.๑๗๗๐ (จุลสักราช๑-
๑๑๘๑).

ได้เอ้ิาอ่อนยอมต็กอางทับพะม้า เอลาบั้นพอกพะม้ากำล้างฉอก
ตาฉ่อางหาางจะปาบปามพอกไหยู่ จ๎างบ่ทำอันตอายแก่พธะเจ้า
สุธิยะอิางส์ กับกังอก่อมเอิาเอ้ิาเป้นพักพอก แล้อกิเลียยิกทับ
ลิางมาองางจัน พธะเจ้าสิธิบุนยะสาธหิางเต้นอ่า พะม้าย้างมิ
กำล้างแอางแธางยู่ และย้างบอ่า ไหบ่สามาถต็สู้พะม้าได้ จ๎างได้
ยอมธับเอ้ิาเป้นไมตีกับพะม้าอิก แต่พะม้าย้างบ่เชื่อใจแท้ ละ
บั้น โปฉุพะลา แม่ทับพะม้า จ๎างได้บังคับเอิาพธะธาฉบุดพธะ
ธาฉนัดดา ของพธะเจ้าสิธิบุนยะสาธและอ้าธาฉภาธตู้ใหง่-
ตลายคินไปไอ้เมืองพะม้าเพื่อเป้นปะกัน(๑).

ต่มาถึงปีค.ส.๑๗๑๔(จุลสักธาด ๑๑๓๗) โปฉุพะลา
แม่ทับพะม้า ที่ต้างยู่เมืองฉางใหม่ ได้มีจิดหายลับใต้ โปม่ะยุ-
ง้อม กับหะหาม ๓๐๐ คิน ถือลิางมาหาพธะเจ้าสิธิบุนยะสาธ
ในหั้างสีบั้นบอกอ่า ใต้พธะเจ้าสิธิบุนยะสาธยิกทับลิางไปเมือง
หินบุธิ ปะเทดไท โดยใต้ลิางไปหาางเมืองมะคอนธาฉสิมา -
ส่อนพะม้าจะเอ้ิาตีหาางเมืองตากและบ้าธะแหง พธะเจ้าสิธิ
บุนยะสาธได้ธับจิดหายของพะม้านั้นแล้อ กิบ่หิางปะติบัดตาม

---

(๑)ในจิดหายเหดหั้องางจันอ่า พธะเจ้าสิธิบุนยะสาธ ลิาง
พธะธาฉโอธิดและพธะธาฉหิดาไปปะเทดพะม้า ปีจุลสักธาด
๑๑๗๘ (ค.ส.๑๗๑๐).

ເປັນແຕ່ຄິດຊຸບາຍໃຫ້ພວກພະມ້າກັບຄືນໄປ ແຕ່ຄວາມລັບອະຫວ່າງ
ພະມ້າກັບພຣະເຈົ້າສີຣິບຸນຍະສາຣ ໄດ້ດັ່ງໄປເຖິງພຣະເຈົ້າຕາກສິນ
ພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນໄທ ໂດຍອ້າງພຣະເຈົ້າຊຸອີຍະອ້ງສ໌ຫລວງພຣະ-
ບາງ ເປັນຊັບຊຸກຫາງນ້ຳ ແລະ ໃຫ້ຈັບໄດ້ພວກພະມ້າທີ່ມາສ້ຳໜ້ານ
ນັ້ນອີກ ດ້ວຍນັ້ນ ພຣະເຈົ້າຕາກສິນຈຶ່ງໃຫ້ເສນາບໍດີຂຸງນໜ້ານີ້ມາຕໍ່ວ່າ
ພຣະເຈົ້າສີຣິບຸນຍະສາຣ ໂດຍໃຫ້ພຣະຍາຫລວງເມືອງແສນເປັນຜູ້ຖື
ມາໃນປີ ຄ.ສ.ຄຸກ໘ ນັ້ນເອງ ດ້ວຍມີສຳເນົາຕໍ່ໄປນີ້:

ສຳເນົາສຸພະອັກສອ ເສນາບໍດີປະເທດໃຫມ່ ເຖິງ ເສນາບໍດີ
ອ້ງຈັນ
ຄ້ັ້ງທີ ๑
-๐-

ສຸພະອັກສອ ບໍ່ອຍມີ້ຄິດ ຄືນພົ້ນພິຈນາສຸພາສິດ ສຸຫິຕະປິກອ
ບໍ່ອຍອັ້ຕນະກະຖາປະຍະມາພິຊາໄສ ໃນອັ້ຄຄະມະຫາເສນາທິບໍ-
ດີນທ໌ນະຣິນທຣາມາຕ໌ ອັນເປັນສະນິປະວາສບໍ່ອຍບາທມູລິກາກອ
ບໍ່ອຍອັ້ຕນາມາຕ໌ ຜ່ານພຣະບາທສົມເດັ້ດພຣະເອກາທິສຣິສຸລິສວ
ບໍ່ຣິມມະນາຖບໍ່ຣິມບໍ່ພິຕ໌ພຣະພຸທທິເຈົ້າຢູ່ຫົວ ນະ ກຽງເທພມະຫາ-
ນະຄອບໍ່ອຍທະວາຣາວະດີສຣີອະຍຸທຍາມະຫາດິລົກພົ້ນພິອັ້ຕນະຣາຊ
ທານີບຸຣີຣົມ໌ຍຸດົ້ນພຣະຣາຊມະຫາສະຖານ ມີໂຮມະນັ້ສມາ໔ ຕ໌ອັ້ຄຄະ
ມະຫາເສນາທິບໍ່ດີ ກຽງສຣີອັ້ຕນາຄະນະຫຸຕວິຊຸທທິອັ້ຕນະຣາຊທານີ
ບຸຣີຣົມ໌.

ດ້ວຍມີພຣະບໍຣົມຣາຊໂອງການຮາຣພຣະບັນທູຣຸຣະລືຫະນາ
ດ ວໍຣັສເໜືອເກົ້າ ๆລ ๆ ສ້ ງ ່ ວ່ າ ພະມ ້ ານ ຍົ ກ ພົ ລ ມ າ ທ ໍ ້ ຮ ້ ານ ຍ ທ າ ງ ເ ມ ື ອ ງ
ຕ ານ ກ ບ ້ ານ ຣ ະ ແ ຕ ງ ແ ຂ ວ ງ ເ ມ ື ອ ງ ກ ໍ ່ ແ ພ ງ ເ ພ ັ ຊ ຝ ່ າ ຍ ເ ໜ ື ອ ທ າ ງ ນ ້ ໍ ່ ງ
ມ າ ທ າ ງ ລ ັ ນ ເ ຕ ທ ່ ່ າ ດ ິ ນ ແ ດ ງ ແ ຂ ວ ງ ເ ມ ື ອ ງ ກ ານ ບ ູ ຣ ິ ເ ມ ື ອ ງ ສ ີ ສ ໍ ັ ສ
ຝ ່ າ ຍ ຕ າ ອ ັ ນ ຕ ິ ກ ທ າ ງ ນ ້ ໍ ່ ງ ແ ຕ ່ ພ ຣ ะ ເ ຈ ົ ້ າ ເ ຈ ົ ້ າ ແ ຕ ່ ໄ ປ ພ ະ ຈ ິ ນ ລ າ ວ -
ນ ອ ນ ໄ ມ ່ ເ ປ ັ ນ ອ ັ ນ ຕ ຣ າ ຍ ໄ ດ ້ ຂ ່ ້ າ ຟ ັ ນ ພ ະ ມ ້ າ ລ ົ ້ ມ ຕ າ ຍ ຍ ັ ບ ເ ຍ ິ ນ ລ ົ ້ ນ ຝ ່ າ ຍ
ນ ອ ນ ລ າ ວ ພ າ ເ ອ ົ ້ າ ເ ຮ ື ອ ຣ ົ ບ ໄ ລ ່ ເ ອ ົ ້ າ ຊ ້ າ ງ ມ ້ າ ເ ຄ ີ ່ ຍ ງ ລ ັ ພ ພ ະ ບ ຸ ທ ເ ຂ ົ ້ ້ າ
ມ າ ໃ ຫ ້ ທ ູ ນ ເ ກ ົ ້ າ ຄ ວ ຍ ຂ ໍ ເ ປ ັ ນ ຂ ້ າ ຂ ອ ບ ຂ ັ ນ ທ ະ ສ ີ ມ າ ກ ໍ ມ ີ ບ ້ ານ ທ ີ ່ ພ າ ຄ ອ ບ
ຄ ິ ດ ອ ົ ບ ພ ະ ຍ ົ ບ ເ ຂ ົ ້ ້ າ ສ ່ ູ ພ ຣ ະ ບ ໍ ຣ ົ ມ ໂ ພ ທ ິ ສ ົ ມ ພ ານ ຢ ່ ู ໃ ນ ແ ດ ນ ຂ ້ ານ ນ ີ ້ ກ ໍ ມ ີ ບ ້ ານ
ທ ີ ່ ຕ ັ ້ ງ ດ ້ ານ ຕ ິ ດ ິ ຣ ົ ບ ພ ະ ມ ້ າ ເ ຂ ົ ້ ້ າ ໄ ປ ກ ໍ ມ ີ ບ ້ ານ ອ ັ ນ ພ ຣ ະ ເ ຈ ົ ້ າ ເ ຈ ົ ້ ານ ບ ພ ານ
ແ ຕ ່ ໄ ປ ຖ ึ ง ນ ອ ນ ລ າ ວ ແ ລ ้ ว ແ ລ ้ ວ ພ ຣ ะ ຍ ານ ำ ้ ร ่ ู ม ้ ำ ้ ร ่ ู ม
ແ ລ ะ ລ າ ວ ແ ອ ่ ม ແ ຄ ้ ม ແ ດ ນ ເ ມ ื อ ง ฉ ว ง ใ ห ่ ม ่ ເ ม ื อ ง ล ำ ้ ร ่ ู ม ก ็ ส อ ง ม ี พ ั ก
ຂ ้ ານ ພ ะ ມ ้ າ ເ ສ ັ ง ຂ ໍ ເ ປ ັ ນ ຂ ้ າ ຂ ອ ບ ຂ ັ ນ ທ ะ ເ ສ ນ ານ ພ ຣ ะ ບ ານ ພ ส ม เ ด ็ ด พ ร ะ -
ພ ุ ท ธ ท ี ่ เ จ ้ า ย ู ่ ห ั ว อ ล ิ น ย ั ง ແ ต ่ โ ป ่ ร ด พ ะ ล า ແ ม ่ ก อ ง ท ั พ ภ ั บ โ ป ่ ม ะ ย ุ ง ้ อ ม
เ จ ้ า เ ม ื อ ง ฉ ว ง ใ ห ่ ม ั ้ น พ ร ะ บ า ท ส ม เ ด ็ ด พ ร ะ พ ุ ท ธ ท ี ่ เ จ ้ า ย ู ่ ห ั ว ก ็ จ ะ
ส ะ เ ด ็ ด ข ึ ้ น ไ ป ส ั ง ฆ า ท ร ะ ง ั บ ใ ห ้ ส ิ ้ น ใ ห ้ อ ั ค ค ะ ม ะ ห า เ ส น า ท ิ บ ด ี ແ ล ะ
เ ส น า บ ด ี ท ู ล พ ร ะ เ จ ้ า ภ ร ู ง ส ิ ร ิ ส ั ต น า ค ะ น ะ ท ู ต ใ ห ้ ค อ ย ฟ ั ง ข ่ า ว เ อ ิ า
อ ั น พ ร ะ เ ข ฬ เ ข ฬ า ม ุ พ า บ ท ุ ก อ ั น น ี ้ ป ะ ก อ บ ด ้ ว ย อ ิ ท ย า ค ุ ณ ແ ล ะ ป ั น ย า
ค ุ ณ ธ ุ เ น ก ข า ค ุ ณ ป ะ ก ุ จ ั ่ ง ท ธ ิ ง จ ั ก ແ ก ้ อ พ ร ะ ฉ ั น ແ ก ้ อ ข ้ า ม ส ั ง ฆ ์ ฝ ่ า
ท ้ า ว พ ร ะ ย า ม ะ ห า ก ะ ส ั ต ร ์ ใ น ส า ก ิ ล ฉ ิ ม พ ุ ท ะ อ ิ บ ส า อ ะ ไ ร ແ ก ่ ภ ร ู ง

ธัตนะบุธะอ้างอะ ปะภาธใดที่ใหง่ก่อาภรุาธัตนะบุธะอ้างอะภิดิ
ที่จ้าพธะไทแล้อ เต้นไม่พ้นเจื้อมพธะหัตถ์ บัดนี้พายพธะไท
ขึ้นไปเอ้าภรุาธัตนะบุธะอ้างอะมาใฐ้เป้นข้า แต่ภรุาสธิสัตนา
คะนะหูต เป้นภัลยานะมิตธ์สนิทสเนหากับภรุาเทพมาแต่ก่อน
แล้อละคธอาปะเพนิเสง เป้นใจไปด้อยพะม้าภรุาอ้างอะนั้น
พธะบาทสมเด้ดพธะพุทธิเจ้าอู่หิอ ยั้งไป่เสงคธอาทาาธาฐ-
ปะเพนิก่อน จึาใต้สั่งลาอภรุาสธิสัตนาคะนะหูตฝ่าพะม้าเอ้า
ไปฐูมัดจำจอา ขึ้นมาใต้อัคคะมะหาเสนาทิบดิและเสนาบดิ
หมฤอายพธะเจ้าภรุาสธิสัตนาคะนะหูตใต้เร่ิาเป้นใจไปด้อย
ภรุาอ้างอะ จิาเคมภอาทับไปฉ่อยโป่ฐพะลา โป่มะยุง้อม นะ
เมืองฐุงาใหม่ ฝ่ายสมเด้ดพธะพุทธิเจ้าอู่หิอ จะขึ้นไปติ ปะ-
ภาธม่าเร่ิาตัดท่าทาาธิมเอ้าปลาสะบงาอาทาธ ย่าใต้ภอา
ทับใทไปถึาภรุาสธิสัตนาคะนะหูต ปะภาธม่าจิาโธบอ้อมเอ้า
ใทข้าธอบอันทะเสนาภรุาเทพโอ้ จะได้กับภรุาสธิสัตนาคะ-
นะหูต เต้นจะฐุ่าเธืองเป้นใหง่ เพธาะเป้นใจไปด้อยพะม้า
แท้ ย่าใต้ไพ่เมืองลาอเป้นฐูกได้ แต่ไพ่เมืองลาอเอ้าไปฐู-
พธะบิธิมโพทิสมพาธปะมาบพื้นม่าแล้อ บัดนี้ได้ส่าพธะยาฐอา
เมืองแสบ พธะยาตาบอาลา พธะยาจันทอา พธะยาโคต -
พธะยาบุตตะโคต แอาบ่าอบุธะพา ทับพุ่ตธงมหา กับไพ่ฉาย
ฝร คิบ ยิา ม คิบเป้น ฝ๔ คิบ ขึ้นมาใต้อัคคะมะหาเสนา-

ทิบดีและสมาบดี ทูนถวายแด่พระเจ้าภฤงสธิสัตมาคะนะฐูต ตามอับส้า.

สุพะอักสรมา นะอัน ๗ ๗ ๑ ค่ำ จุลสกราช ๑๑๗๗ ปีมะเมีย สัสก ให้พระยาทลวงเมืองแสนฤๅไชยล้านช้าง.

ฝ่ายสมเด็ดพระเจ้าสิริบุนยะสาธ เมื่อได้ฉาบข้อความ ที่สมาบดีปะเทดไทต่อมาย่าง เจับแสบด้วยนั้น ก็ได้มีพระราชสาธ ตอบคืนไปในปีนั้นเลย ด้วยมีสำเนียบต่อไปนี้:

สำเนียบพระราชสาธของพระเจ้าสิริบุนยะสาธ

ครั้งที่ ๑

-๐-

พระราชสาธ สาอิมหะ สีกะระปะอะระสุมพุทธัสสะ อะติกะนันถิตะ บุพพิตาอีกะสีตะอิโรจะนะ โฉติมะตันตะมะทา-ระนันตะคุน อิบุลมะมุนยะสุรปอรสุระอัทนะ ทิตะบิจจะภาระ นิระทัตปัสนาภาระสาธสุทันคำพิระโฉติอรสำพาราดิเรก อะเนกระนันมะตันตะมะโทลาธพิสาธอะจิระปะติมันทิตะพิจิตร-จันทะอะระลักระปะระมาสาธสิหติตะทันไมตรี ในสมเด็ดพระบรมบพิตร์ พระเจ้าภฤงสธิสัตมาคะนะฐูตอิสุทธิรัตนะราช-ทานิบุธิรมบรมนาถบพิตร์ ภิจนาสุพาอิตะสัตบิตรมิตทันม์ไมตรีสะธิปะจาบุตมะสัมมาคมสมเด็ดพระมะหาเธภาทิสธิสอิสอธ-บรมนาถบรมบพิตร์พระมะหานะคธบ้อธทะอาธาจะดิสธิระยุทยา มะหาดิลิภพิบบิรัตนะราชทานิบุธิรมย์ สุดมสามิสธิสุรัน-

ນະຣັຕນະ ພຣະເຈົ້າປຣາສາທທອງ ເຈົ້າໄຊນະທາມ້ງຄລະຣັຕນະ
ວິສຸທທິເສຕະກຸນໄຊບໍພິຕຣ໌ ສະຖິຕໃນພຣະບໍຣົມມະຫາສະຖານ ອັນ
ມະຫາປະເສີຖ ໃນສັກຣາຊ ๑๑๗๔ ຕົວປີ ກໍຈົ່ງໄດ້ລົບທະນາ ໃນ
ພຣະຣາຊທ້ຶຣະໄທເຖິງທັມນອງຄອງພຣະຣາຊໄມຕຣີ ແຕ່ງກຸ່ງເທພ
ແຕ່ໃນກາລເມື່ອກ່ອນ ກໍທາກໄດ້ເປັນພັນທະມິຕຣ໌ສນິທສເນຫາ ບໍ່ໄດ
ຂາດຍ້ຽຣາຊປະເພນີ ຈົ່ງໄດ້ເປລົ່ຕາຣາຊທູຕ ຈໍາທູນສຸພັນນະບັຕຣັຕ
ນະຣາຊສານ ແລະນ້ງຄລະບັນນາກາຣອັທນາກຸ່ງເທພ ເພື່ອໄມ່ໃຫ້
ຂາດເລ້ຽງຍ້ຽຣາຊປະເພນີ ປະກາຣນຶ່ງດ້ງເຈົ້າພຣະຍານະຄຣຣາຊ-
ສີມາ ກໍຍ້ັງຈໍາເຣີນທາງພຣະຣາຊໄມຕຣີບໍ່ໄດ້ຂາດແທ້ ມາຈົນເຖິງ
ສັກຣາຊ ๑๑๘๕ ຕົວປີ ໂປ່ລຸພະລາ ຖືມະຫັນຕະໂຍທາມາຂ່ືນຫ້ັງ
ກຸ່ງສຣີສັຕນາຄະນະຫຸຕ ກໍເປັນໂທນະນັສຫຸກຂາແກ່ປະຊາກຣ ຂ່ືນ
ຫ້ັງເອົາພຣະຣາຊບຸຕຫ້ັງ ເສນາຍາມາຕຍ໌ໄປກຸ່ງຣັຕນະບຸຣະອ້ັງອະ
ກໍຄ້ັງຄາຢູ່ ໂປ່ລຸພະລາກໍຍົກຖອຍໜີໄປຈາກກຸ່ງສຣີສັຕນາຄະນະຫຸຕ
ໄປຕ້ັງຢູ່ຊຸງໃໝ່ ຈົ່ງແຕ່ງໃຫ້ໂປ່ມາວ່າ ໂປ່ລຸພະລາຈະຍົກໄປ ເອົາ
ກຸ່ງເທພ ໃຫ້ກຸ່ງສຣີສັຕນາຄະນະຫຸຕເອົາກໍາລ້ັງເຂ້ົ້າມາທາງ-
ເມືອງນະຄຣຣາຊສີມາ ວ່າດ້ັງນ້ີ ກໍຈົ່ງໄດ້ຮ່ໍາເພ້ັງເຖິງທັມນອງຄອງ
ຣາຊປະເພນ້ີແຕ່ງພຣະນ ຫາກະສັຕຣາທ້ິຣາຊເຈ້ົ້າແຕ່ກາລເມ້ືອກ່ອນ
ສ້ືບມາ ດ້ັງກຸ່ງສຣີອະຍຸທຍາແລະກຸ່ງສຣີສັຕນາຄະນະຫຸຕສອງກຸ່ງ
ບໍ່ຫ່ອນເປັນເອຣາບຸເອຣຜ່ກັນ ຈົ່ງຂັດຂ້ືນເລ້ັງບໍ່ເອົາຄ້ອຍຄໍາຝ່ງນ້ັນ
ຈົ່ງໄດ້ບອກເສນາຍາມາຕຍ໌ ມ້ືຣຸພະອັກສຣໄປເຖິງເຈ້ົ້າພຣະຍາ...

ນະຄອຣາຊສີມາ ເລົ່າກິຈຈານຸກິຈທຸກປະການ ຢູ່ມາລັກຮາຊ ๑๗๙
ຕົວ ສົມເດັດພຣະເຈົ້າກຸຽງສຣີອະຍຸທຍາຈຶ່ງມີເມຕຕາກະຣຸນາ ເຖິງ
ທັມນອງຄອງຮາຊປະເພນີແຫ່ງກຸຽງສຣີສັຕນາคะนะหุต ทรงพระ-
ກະຣຸນາຕັສເໝືອເກົ້າ ๆลๆ ເຈົ້າພຣະຍານະคอราชสีมา ຈຶ່ງແຕ່ງ
ภริมภาอมิสุพะอักสอ ส่งพระยาทลอง ເມືອງແສນມາເຖິງກຸຽງ-
ສຣີສັຕນาคะนะหุต ນะ ເດືອນຍີ ແຮມ ๑ ค่ำ ปีนั้น ได้แจ้งยัง
อัจนะคะดีอันมีในสุพะอักสอทุกประการ ຈຶ່ງมีโสมะนัสปรารโมท
โฆตนาภาอ เຖິງทานบาระมีพระเจ้ากุຽงสรีอะยุทยายิ่งพระนัก
ຈຶ່ງทรงพระกะรุนาโปรดเกົ້าอัคคะมะหาเสนาพ้อมกับอะธิยะ-
ล้ำคะราชคู แต่งแปงสิบไอ้ยังทางพระราชไมตรี ເพื่อมิให้
ขาดเสังยังราชประเพนี ตอบอ่านลองกุຽงทากได้อัทนาประจำ-
ประราษฎรมา ຈຶ่งได้ประดิตาพระยาสุทาราชา จ่าบ้านปันยา-
มิกคิล พระยามะหาอำมาตย์สุบทรไมตรี จำทูนพระสุพันนะ-
บัตรัตนะราชสารมิกคิลบันมาการอัทนะสอัสดิสมเด็ดพระเจ้า
ในกุຽงเทพ ๆลๆ เพื่อจุไพรัตถะจะให้เปันสุพันนะปัตเอกะ-
อันยะมันยะสืบๆไป ประการนึ่งด้วยข้าไพ่กุຽงเทพอันพ่ายมา
เถิงกุຽงสรีสัตนาคะนะหุตนั้น ก็บ่ได้ปล้องกันเอาไว้ แต่ก่อน
เจ้าพระยานะคอราชสีมาจะคืนมาส้างบ้านเมือง ก็ได้บอก
ป่าวอ้ยางเอิาคืนไป ทั้งปอางอ่าด้วยนี้ ฝูงเอิามียากไป เอิาจึ่ง
ลับสีย่ ฝูงเอิาลมักไปก็มีย่มากหลาย ก็ให้คืนไป เจ้าพระยา

ນະຄອຣາຊທິນາ ຄືນໄປເຖິງບ້ານເມືອງແລ້ວ ຈຶ່ງໃຫ້ກຣົມກາຣມາຮ
ເອົາ ກໍໄດ້ບອກປ່າວຮ້ອງກະເນບເອົາໄປ ທີຫລ້ງຈ້ຳໃຊ້ມາ ກໍໄດ
ບອກປ່າວຮ້ອງຫ້ອບ້ານຫ້ອເມືອງລື່ງໃຫ້ກໍມາກຫລາຍ ອັນຍັງຄ້າງຢູ່-
ບັດນີ້ແຕ່ຝູງທຸກຍາກອິດຢາກ ເຂົາກໍລີ້ລັບຢູ່ຂົນຂອງລ້ຽງຊີວິຕອິນຊິ-
ແຫ່ງເຂົາ ກໍມິໄດ້ກິດໝາຍຈຳນອນໄວ້ ປະກາຣນຶ່ງເມື່ອໃດ ຣາຊບຸຕ
ຣາຊນັດດາແລະເສນາອາມາດຍ໌ອັນໄປຄ້າງຄາຢູ່ກຽງຣັຕນະບຸຣະອ້ງ
ອະ ນັ້ນ ຫາກຄືນມາເຖິງບ້ານເມືອງເມື່ອໃດ ກໍຈະບອກເສນາອາ-
ມາຕຍ໌ພ້ອມກັນແຕ່ງກາຣນຳເຄື່ອງມົງຄົລຣາຊພິເສກຂົນດັດພຣະ-
ເຈົ້າກຽງເທພ ເພື່ອໃຫ້ໝັ້ນຄົງ ๑๘๐ ພຣະອັສສາ ໃຫ້ຊຳຣະປຣາບ
ປຣາມທ້ອໄປໃນສາກົລຊົມພູທະອິບທ້ຽປອງ ອະນຶ່ງ ດ້ຽຂ້າໃພ່ຈະໄດ້
ຈັດທ້ອນໂຮມໄວ້ ຈະໃຫ້ພ້ອມກັນບັດນັ້ນ ປະກາຣນຶ່ງດ້ຽພຣະຣາຊບຸຕ
ພຣະຣາຊນັດດາເສນາອາມາຕຍ໌ຝູງຄ້າງຄາຢູ່ກຽງຣັຕນະບຸຣະອ້ງອະ
ນັ້ນ ຫາກຍັງດັ້ນຈຣມາເຖິງບໍຣົມໂພທິສົມພາຣກຽງເທພເມື່ອໃດ ຂໍ-
ໃຫ້ມີເມຕຕາກະຮຸນາທຸກປະກາຣ ອະນຶ່ງຂ້າໃພ່ກຽງສຣີສັຕນາຄະນະ
ຫຸຕ ອັນໄດ້ກ໋ອມ່ານເມ້ງພ່າຍເຂົ້າມາເພື່ງໂພທິສົມພາຣກຽງເທພນັ້ນ
ຂໍໃຫ້ເຂົາຄືນມາລ້ານຜປ່ງທີ່ບ້ານເກົ່າເມືອງຫລ້ງ ຂໍໃຫ້ສືບຕ໋ຍ້ງທ່ານ
ພຣະຣາຊໄມຕຣີ່ຢ່າໃຫ້ຂາດໄປ ປະກາຣໃດສອງກຽງຈະອັທນາພັນທຸ
ມິຕຣ໌ສນິທສເນຫາ ຍາອະນັ້ນຈະ ສະຫັສສະພະອະສາ ປ້ຈຈາຣັຕອັທ
-ນະສຸຊານຸສຸຊ ໃສ່ໄວ້ໃນຣາຊນັ້ນຍາສົມເດັດພຣະບໍຣົມບໍພິຕຣ໌ ພຣະ
ເຈົ້າກຽງເທພທຸກປະກາຣເສຣັຈ ຢ່າໃຫ້ຊ້ຳ ຈະຖ່ານະອະນະບໍຣົມ-

ธาฐา พิจนะมานุสาสะนะหิสักธาฐ ๑๑๗๗ ตือ เดือนสี่ผะธม ๗ ค่ำ อันพุด ปีมะเม้ง สัสก.

สำเนิาสุพะอักสอะเสนาบดีกรุงสยีสัตนาคะนะหุต

มีกำกับพระราชสาส

ค้ำที ๑

-๐-

สยีสุอธสัตยะอะจะนิยะ ปิยะมะนาปาพิสิฤพิสาธ พิสุทา พิธิมย์ พธิมสุจธิตถิตถะ สุฐนาพาธุสุจัตถะศัสนัตถะ สำมัคคะคาไมโพพิธะถิตา ในอัคคะมะหาเสนาหิบดี สยีสุฐมะสัปปุรุส ฐุติสามีปะอาสนาหมุล แต่างพระบาทสมเด็ดพระบรมนาถบพิตร์ บพิตร์ พระเจ้าอยู่หัวในกรุงพระมะหานะคอบอสยีสัตนาคะ-นะหุตอิสูหหิสัตนะธาฐหานิบุธิธิมย์อุดมสอามิ มีมะหุธะจิตสนิทสเนตา มาเถิงอัคคะมะหาเสนาหิบดีสธิสุฐมะฐาต อันเป็น-บาทมูลิกาภธบอธสัตนามาตย์ แต่างพระบาทสมเด็ดเอกาทิส-ธิสยีสอธบรมนาถบพิตร์พระพุทหิเจ้าอยู่หัวในกรุงเทพมะ-หานะคอบอหะอาธาอะดิสธิอะยุทยามะหาดิลกพิบพิสัตนะ-ธาฐหานิบุธิธิมย์ ด้อยอุทิสธิสอัสดิ บัดนี้มีธาฐจิบดาเถิงทำ-นอางคอางบูธามภะสัตธาหิธาฐเจ้าห้าทลายเมื่อก่อน ต่อมคอาง

<u>ธาฐประเพนิสธิอิอธภัลยาไมตธิ ในปีสักธาฐ ๑๗๑(๑) ตือนั้น</u>

(๑)สักธาฐ ๑๗๑ หมายคอามอ่า จุลสักธาฐ ๑๑๗๑.

สมเด็ดพระเจ้าในภฺรุงมะหานะครบ่อธรสธิสัตนาคะนะฑูต ก็
หธิงพระธาฉจิบดาพระธาฉฑีระไหในหางพระธาฉไมตธิเป็น
อันย่า จ่างหธิงพระธาฉภะฑุนาตรัสไส่เก้า พระยาไฉฉิงยิส-
หิสบุธิ พระยาสธิสัตนาหิเดฉ จำฑูนพระสุพันนะบัตธ์รัตนะ-
ธาฉสาธ และมิงคิลบันบาภาธมาอัหนะสมเด็ดพระพุหเจ้าอยู่-
หัอ ในภฺรุงเหพมะหานะคร ก็ได้ผจ้าย้างภิจธาฉภาธหางพระ
ธาฉไมตธิพระมะหาภะสัตธาหิธาฉเจ้าห้างสองภฺรุง เจ้าพระ
ยานะครธาฉสีมาก็จำเธินสืบธาฉปะเพนีมามีได้ฉาด ในปีสัก
ธาฉ ๑๗๔(๑) ตีอบั้น ในภฺรุงสธิสัตนาคะนะฑูต โปฺรดพระลา
ภิยิภธิผิลพะหิลโยหามามากหลาย เป็นคองสิ่มเตาบ้านเมือง
ด่างล้าไพ่ก็อยู่เป็นบั้นเป็นท่อน ม่าน ก็ยิกกองทับไปสิ่มเตาบ้าน
นอกเมืองนา ไพ่น้อยล้อยเมืองก็เป็นโหมะนัสอิดสุหะนา พุะ
พุหสาสนาจะเป็นจุลอิจุลไปด้อยม่านห้างหลายหากมาม้างลิด-
เสังผล้อ จะหายเอธานุเอธผห่างอานาปะฉาธาสดธ อ่าด่างนี้
สมเด็ดพระเจ้าอยู่หัอ จึ่งได้ผต่างย้างเจ้าธาฉบุดอุตมะโธธิส -
ผละธาฉนัดดาเสนาอามาตย์ขึ้นไปผต่างผปางถึงภฺรุงอ้างอะ -
ด่างพระยาหลอางเมืองผสม ม่านก็บำมาถึงเมืองฉฺงาใพ่ผล้อ
สมเด็ดพระเจ้าภฺรุงสธิสัตนาคะนะฑูต ให้ตั้งกอดคือเข้ามาอยู่
ในภฺรุงสธิสัตนาคะนะฑูต เพื่อด่างนั้น อยู่มาสักธาฉ ๑๗๗ ตัอ

---

(๑) สักธาฉ ๑๗๔ หายคอามอ่า จุลสักธาฉ ๑๑๗๔.

ເດືອນ ๕ ຂຶ້ນ ๙ ค่ำ ไปสู่พระลาแต่งม่าน ๗๐๐ คิน บำพ้าสี
แต่ภรุาอ้างอะมาเถิงอ่า ใช้มะหาภะสัตเมียาจันทะบุริ แต่ง
เสนาอามาตย์ยิกธิพลภำล้ำเข้ามาตีหาง เมียางนะคอราชสีมา
ภอางทับตลอางจะยิกเข้ามาหาง เมียางตาภบ้านธะแตา จึางใช้
ไปพ้อมกับที่ภรุาสธิอะยุทยา อ่าด้ำนี้ พระเจ้าภรุาสธิสัตนา-
คะนะหุตทธิางพระราชจินดา เถิงทำนอางคอางบูรานราชประเพนี
ด้างอุไพยะอัตถะราชทานิตาภเป็นภะดานทอางทิพย์ อันเงอกับ
แก่พระมะหาภะสัตราทิราชเจ้าเมื่อก่อน ตาภได้ภะทำมิตร-
พันทะใช้สัจจะปะติยาบเอิาพระสธิรัตนะไตรย์เป็นที่ตั้า ยั้า
พระมะหาหาตเจดิเป็นสักขิพะยาบเท้าตาพันพะอะสาเป็นปะ
ธิเสทอัตติภาธนั้นแล บัดนี้จะใช้เป็นอิอาทอาทาธิบติกับ บ่สิม
บ่คอย จึางละปะสังยั้างถ้อยคำอันนั้น จึางสั่าไปด้อยดี เอิาได้
ความจิบตายอิธะหายตายไป ด้างพระยาตลอาง เมียางแสน จึา
พาท้าวเพั้งบ่าวไพ่เข้าไปเถิงบาทมูลิภาภธแต่างสิมเด็ดพระ-
พุทเจ้าภรุาเทพมะหานะคอทธิางพระราชจินดาเถิงทำนอา
คอางราชประเพนิเป็นอันยิ่า จึางทธิางพระภะอุนาตธัสเพื่อเภ้า-
ใช้เจ้าพระยานะคอราชสีมาแต่างภาธสั่าพระยาตลอาง เมียา-
แสน เข้ามาเถิงภรุาสธิสัตนาคะนะหุตด้อยอุทหิสอัสดี ภำได้
พ้อมกับฉิมฉิ่นยินดีต้อนรับตามธีตามคอางฮุกเยี่อางฮุกประภาธ
จึางพ้อมกันอั้นภาบทูนพระเจ้าภรุาสธิสัตนาคะนะหุตได้แจ้งใน

สุพะอักสรนั้นแล้ว ทธิวพระโสมะนัสปิติปาโมหในคอวราชไม
ตธิสมเด็ดพระเจ้าภรุวเทพมะหาบะครเป็นอันยิ่งพักหา จึ่ว
ทธิวพระภะรุนาตรัสใส่เกิ้า ให้พระยาสิสุหาราชา จ่าบ้าน
ปันยามิวคิล พระยามะหาอำมาตย์สุนหรไมตธิ จำทูนพระสุ-
พันนะบัตรัตนะราชสารแลระเคื่อวสุพะมิวคิลราชบันนาภารมา
จำเธินสมเด็ดพระพุทเจ้าย่ำหัวภรุวเทพมะหาบะคร จึ่วแต่ว
ให้พระยาสุปัดมิวคิล พระยาสุพันทะมิตร์ไมตธิ ห้าอตัว บำ
สะมะนะสารมาสัมปะดาสะมาคมสมเด็ดอัคคะอระราชคูเจ้า
ห้าปอว แลสุพะอักสรมาอุทหิถึวอัคคะมะหาเสนาหิบดี ใน
ภรุวเทพ ฯลฯ ปะภารบี่ว ถ้วอ้าไพ่ภรุวเทพได้พ่ายหนีไปเหิ่ว
ภรุวสธิสัตนาคะนะคุตนั้น เมื่อเจ้าพระยามะครราชสีมา จะ
กับคืนมาบ้านเมืองนั้น ภิจัดเอิาคอบคิอมามากหลายอยู่ พาย
หล้ามาเจ้าพระยามะครราชสีมา ได้แต่วใต้ภธิมภารเอิ้ามา
ธ์เอิา ภิได้พ้อมกับป่าอธ์อยทุภบ้านทุภเมืองว ได้เกับสิ่วใต้-
เอิามา บัดนี้ภิยังแต่ฝุวอิดยากฆ่านเฉินเล้นจ่อนอยู่ บ่ได้ภำหิด
ภิดหายไอ้ บัดนี้สมเด็ดพระเจ้าภรุวสธิสัตนาคะนะคุต ภิยัง
คอยถ้าราชบุตราชนัดดาซึ่งค้างคาอยู่ภรุวอ้างอะนั้น ถ้าได้คืน-
มาเถิงบ้านเถิงเมืองด้อยบุบแก้อสามปะภารเมื่อใด พระ-
เจ้าภรุวสธิสัตนาคะนะคุตบ่ใต้ฮาดเสิงยังหาวพระราชไมตธิ
จะได้แต่วแปวยังเสนาอามาตย์ราชโธธิส นำสุพันนะบัตรัต-

ນະຮາຊສາຣເຄື່ອງນິງຄິລຮາຊບັນນາກາຣພ້ອມກັບອັຄຄະມະຫາເສ-
ນາທິບໍດີສິຣິສຸຣະຊາຕອະຕິເຣກນິງຄິລສົມເດັດພຣະເຈົ້າກຽງເທພຊ້ຳ
ໃຫ້ສົ່ງທິພອາຍຸຍືນ ๑๔๐ ພະວະສາ ໃຫ້ລືຊາປຣາກົດໄປໃນສະກົລ
ຊົມພູທະວີປທັ້ງປວງ ດ້ຳໄພ່ຟ້ຽຍ້ັງຄ້ຳງຄ້ຳຢູ່ນ້ຳກນ້ອຍເທົ່ຳໃດ ໃຫ້
ໂອບອ້ອມພ້ອມມູລບັດນັ້ນ ປະກາຣນີ້ງ ດ້ຳງພຣະຮາຊປຸຕພຣະຮາຊນັດ
ດາຜລະເສນາອາມາຕຍ໌ຍ້ັງຄ້ຳງຢູ່ກຽງອ້ັງວະນັ້ນດັ້ນຈຣນາເຖິງກຽງ
ເທພເພ້ຳພຣະບໍຣົມໂພທິສົມພາຣ ຂໍໃຫ້ອັຄຄະມະຫາເສນາທິບໍດີ ຜ້ັ-
ໃຫ້ມີຄວາມເມຕຕາຫຸກເມ້ືອຫຸກປະກາຣ ອັນນ້ີ ດ້ຳໄພ້ຳຂ້ຳຜ່ນ
ດິນກຽງສຣີສັຕນາຄະນະຫຸດ ອັນກ໋ອ່ານເນ້ັງພ່ຽຍຜຕກເຂ້ົ້ຳໄປເພ້ືຳ
ພຣະບໍຣົມໂພທິສົມພາຣພຣະເຈົ້ากຽງເທພ ຂໍໃຫ້ຄືນໄປບ້ານເກ້ົ່ຳ-
ເມ້ືອງຫລ້ັງທ໋ານາຫາກິນສືບທ້ຳງພຣະຮາຊໄມຕຣີໄວ້ຕ້ານບຸຣານຮາຊ
ປະເພນີຢ່ຳໃຫ້ຂ້ຳດ ປະກາຣໃດພຣະເຈົ້າທ້ັງສອງພຣະອົ້ງ ຈະທຣົ້ງ
ພຣະກັລຍານະມິຕຣ໌ລະຖິຕສຖຽຣຈຽຣກາລໃນບໍ່ອຣຸພຸທສາສນາສະມະ
ນະພຣ້ຳມມະນາປະຊາຣາສດຣສັຕວະນິກຣອັນຢູ່ໃນເມ້ືອງທ້ັງສອງຝ້ຽ
ຈະໄດ້ຢູ່ເປັ້ນສຸຂ ໄວ້ໃນປັ້ນຍາອັຄຄະມະຫາເສນາທິບໍດີກຽງເທພຫຸກ
ຢ່ຳງຫຸກປະກາຣ.

ເຄ້ືອງບັ້ນນາກາຣ ๗ ກ້ີ ສ ๑ ຕ ພຣະ-

สุพันธะบัตหัคคำ ๑๐๐ เบั้ง อ่ำหัก ๗! ตะอิบสุพันธะ-บัตหัคคำ ๑ ! ๗ หากธุเสอิงหัคคำ ๑ ! ๑ สุอันคำธักหัคคำ ๗ ธ้อย อ่ำหัก ๓!๑ ทองคำ ๑ ทลึ่มหัก ๑ ธ้อย อ่ำหัก ๕! ___ มาอัทมะนำสุพะอักสธ มาเถิงท่ำนอัคคะมะ-ทาเสนาทิบดี สักอาฆ ๑๗๙ ติอ เดือน ๑ แรม ๗ คำ่อัน พุด ปีมะเมั้ง สิสิก.

พ้อมกันนี้พธะยาทลอาเมืองแสน ตูหีแตกพะม้าหีมา - และพธะเจ้าแต่นดินไทได้ฆ่อยเตลือสี่ขึ้นมาเถิงอาจันนั้น ก็ได้มีสุพะอักสธไปเถิงอัคคะมะทาเสนาทิบดีปะเทสไทเป้น ส่อนติอ และสิมเด้ดพธะสังคะธาฆอาจัน ที่สะถิตยู่อัดภาา ก็ได้มีสะมะนะสาธไปเถิงพธะสังคะธาฆกธุา เทพ ติดต่เป้น ทาา ในตธิเพื่อนกัน ดั่งมีสำเนิาต่ไปนี้ะ

สำเนิาสุพะอักสธของพธะยาทลอาเมืองแสน

สุพะอักสธบ้อธสุจธิตสมมีหมุาคุลอะตุลสเนตำปธะมา-พิฆฆาไสย์ ในพธะยาเมืองแสนธาฆทาบิบุธิธิมอุดิมสิมพ้ทลี-สักอัคคะมะทาเสนาทิบดี มีมะหุธะจิตสบิหสเนตา มาเถิง-อัคคะมะทาเสนาทิบดีสธิสุธะฆาตบาหมลีภาภธบ้อธธ้ตนา - มาตย์ ในกธุาเทพมะหานะคธบ้อธหะอาธาอะดิสธิอะยุหยา มะหาดิลิกพิบนิพธ้ตนะธาฆทาบิบุธิธิม ด้อยอุทหิสอ้สดี แต่อะ

ตีทูธะหาธะมาภตลาย บໍธิมโพທิสิมพาธลัับเภ้าเสื่อมมูา ได้-
มาสู่เถิงนะคธบ้านเมืองกໍได้ภาบทูบสิมเด็ดพธะเจ้าอยู่หัอ ใต้
ธู้แจ้งยังภิจภาธทูภเยื่องทูภปะภาธ สิมเด็ดพธะเจ้าอยู่หัอ กໍ
ทธิงโสมะนัสปธาโมทโฆตนาภาธ ในสิมเด็ดพธะเจ้าอยู่หัอ -
เป็นอันยิ่งหัภญา จึ่งทธิงพธะภะธูนาโปธดเภ้าแต่งตั้ง ธาช-
ทูต อุปทูต ตธีทูต จัตถาทูต ภๆกับทูบพธะสูพันนะบัตธัตนะธา
ชะสาธมูาคูลธาชบันบาภาธและสะมะนะสาธ สูพะอักสธเป็น
ที่บໍธะบอบแล้อจะได้ยิกย้ายและภธิมภาธจะนๆสูพะอักสธเข้า
มาเถิงกໍได้ต้อนธับตามธีเตามคอย แล้อจึ่งพ้อมกันแจ้งในสู-
พะอักสธโปธดขึ้นมาอ่า ดั่งพะม้าอันลิงมาอยู่ในภธูงสธีสัตนา-
คะนะตูตนั้น ให้ตูภมันจๆจองลิงมาทูบถวายสิมเด็ดพธะพูท-
เจ้าอยู่หัอนั้น ดั่งพะม้าและจะแตภมาแต่ชฺงาใหม่นั้นหามิได้ ดั่ง
พะม้าโปสูพะลา ได้แต่งมาธๆกๆลังนั้นกໍได้สี่ใต้ขึ้นไปเถิง -
เมืองพะม้า เมืองนะคธกໍได้สะภักลัดข้ามฟั่นสัง จะได้คืนมา
เถิงภธูงสธีสัตนาคะนะตูตนั้นหามิได้ ปะภาธนี่ๆ ดั่งอ่า คอบ
คือข้าไพ่สิมเด็ดพธะเจ้าอยู่หัอภธูงเทพ อันได้อิบพะยิบคอบคือ
เข้ามาอยู่ในภธูงสธีสัตนาคะนะตูต มีมากบ้อยเท่าใดมิได้ป้อๆ
ปิกไอ้ มีมาในท้อๆสูพันนะบัตและสูพะอักสธทูภปะภาธ ธๆใต้-
อักคะมะหาเสนาที่บໍดีตู้ใตงท้าวปอๆ ขึ้นภาบบ้าคิมทูบสิมเด็ด-
พธะเจ้าอยู่หัอ ตามมีมาในท้อๆพธะธาชสาธทูภสี่ๆทูภปะภาธ-

สักราช ๗๙ ตอ เดือน ๔ แรม ๗ ค่ำ วัน ๔.

ลุพะอักสรจารใส่ใบลานเป็นอักสรลาว ใส่กับแผนดา
ปิดทาคั่งปะจำปากกับ เป็นฐูบบือต้ากับ.

สำเบิาสะมะนะสาธะยายพธะสังคะธาชองงาจัน
มิไปเถิง พธะสังคะธาชกธูงเทพ

----==o==----

สะมะนะสาธะสูธพิตัคอัคคะตลาละลัตตะสาทธปะอธจิน
ดาบัตตะปะธะมัตถะคำพิโธย์ไสย์บันตะลาพูยูดมปะธิมโพพัค
อาจาธิยะคุบบูมยะเธตธ์โลกเชฐดาทิคิมพธิมไตมาในชะไท
ไพพิธะทีตะอิธะชิตอะมิตสำมิอีตันตธายะชิตมอธไทยะไทยะ
ไตยะสธิติพะอัคอัคภูตละอธทิพโพชันยา สุมะคุตะมะสัม มา
คิมปะธะไมยะตะยะอะไทยะอุลยะทะยะทิยาชาสูะสิมเด็ด-
อัคคะอธธาชคุมะทาอิมายะภะทะปะอะธะชิโมลีชาตสาสมะ
ไทยันยาบูตธะทธทันมาภะกิภะมุนิภอิบพิตธ์ สะกิตในธาชธา
มาทิปะติภาๆกธูงจันทะบูธิธาชทามิ มิสิมเด็ดอัคคะอิธะธาช
คุมะทาอันธามาทิปะติ เป็นปะทาน แลสิมเด็ดพธะธาช คู
สังคะสัมมุติสธนัคมาคิมทะชินบูตธ์-พะทูตสาสนายิกทังตลาย
ในภธูงมะทานะคธบ้อธสธิสัตมาคะนะทูตอิสูททีสัตนะธาชทา
นิมิพธิมอิทาธอธทันมามะภะอะยาบูตธออธะนิตะ มาเถิง-

สมเด็ดพระสังฆะราชาธิบดีสถิสังฆะปะริณายิกาดิลิภธัด-
มะมะหาสอามิสถีอิมิลหัมม์อิสุหพุหโคสาจาริยะบิพิตร์ สะถิต
ในพระสถิธัดมาบาวาอ้าอารามาราชาคะมาหิบดีภาวกฐุงฐุวา
คะไดธัดมะราชาหานิ แลสังฆะมะหามาคคะหิบดีตถิปิตะ-
กะหรจาริยะห้าหลาย ในกฐุงมะหามะครปอรหะอาราอะดิ
สถิอะยุหยามะหาดิลิภพิบมิพธัดมะราชาหานิบุริธิมย์ด้อยพระ-
มะหาอิสุหมะภุธะดะสะมะนะสาธแลสะมะนะมังคัลป์มนะ-
ภาธ มิจิอธโภไลยะจิอธภะปาสถิเอภะยุคิลป์ภิตะ สะมุตตะ
มันเตสะหะหะอิตัตถิภะปะจัดถาธะนะเอภะยุคิล มะอัมนะ-
สัมปัตตาพิธิมย์ สมเด็ดอัคคะธะพระสถิสังฆะราชาหิ บ์
ดิสถิสังฆะปะริณายะภะธัดมะมะหาสอามิสถีอิมิลหัมม์ อิสุห-
หะโคสาจาริยะ พุหอิงคะอาริยะอิงสะอะภะยุลยาหิคุบ คะ
คะบันตะสะหัมม์ไดธโลภยะนาถาสาหุหะไหหะโยลุมะพะ หุ
พิหธะปะธะมาจาริยะบิพิตร์สะถิตในพระสถิธัดมะบาวาอ้าอา
ธามาหิบดี แต่อะติหุธะถานะอาคิมสัมปัตตาสมเด็ดพระสถิ-
สังฆะราชาหิปะติ สถิสังฆะปะริณายิภ อันเดเทอะมะหามะ
ครปอธะหะอาธาอะดิสถิอะยุหยา ให้ฆาฉันบายะปะอุติภา-
ธออธะพุหสาสนาปะพิจบันโตจันหะบุธิสถิสัดมาคะมะหุต อิสุห
หิอิรุลถิหะสิหอิเสส ด้อยเดชพระธัดมะไตรยะคุบ อัพพิสุบ-
หธออธะอุหิหันหะสิตะภะถา สันตาสิบุภสา อาจาริยาสิสา

ปุสิสสันตะติปะไพยะใบยะไพยะอิธะทิตะสมิหสุขสอัสดิ นิฏิ-
ปะนะภาลสไมโยอาสัมมาคิม สัมมะตาสะพธิมมะจาธิพธะสธิ
สังคะนะมะตาอะเปสิหุตา จิ๋ๆเปสะนานัคคะธะนายะภะบิธิ
นายะภะอาคัมมะสัมปัตตา สิมเด๊ดพธะสธิสังคะธาฉาทิบิดิ-
สธิสังคะปะธินายะภะ อันเตเทอะมะตานะคธหะอาธาอะติ
สธิอะปุหยา ใต้ฉานฉันยา ฉุ่เยื่อๆฉุ่ปะภาธ สีๆปะภาธใด-
มิตทัมม์ ตันติปิตุปิตาอะมะตาภะสัตธ์อัตติยะสุไพท้าสอๆ จัก
เป้นทัมตาติทับหะตธะแสะใต้ฉะไมยะมะตานะคธธาฉหานิ-
เตมะปะตะเลภะเธอคัมมะหะยะ แสใต้สะมะนะพธามมะนะ
ปะฉะอัฤสัตนิภธจะไปมาไบยะนิธะหุภะสุขาโธคะยะนะธะ
สอัตยะยี่ๆภอ่าโบธานมะตาภะสัตธาหิธาฉแสะใต้พธะอัตนะ
ไตธสาสนาสาธิภหาตเจติยะสธิมะตาโพหิอิสุหปะติมาอิโธจ
โฉตนา ยาอะปันจะสอัสสะภะทัสสะ ปะธิเสหภาบนั้น ใส่
ไอ้ในคำพิธะสุตมะอะฉิธะปันยานไบยะสมเด๊ดพธะสธิสังคะ
ปะธินายะภะ ติละภะอัตนะมะตาสอามิสธิวิมิลทัมม์อิสุหพุห-
โคสาจาธิยะอะธิยะอ้างสะอะธาฤลยาหิคุนคะนันตะมะตันตะ
สะทัมมะไตธโลภยะนาฤา สาหุหุหะยะโยสุมพะหุทัพหธะปะ
ธะมาจาธิยะบิพิตธ์สะฤิตไนพธะสธิอัตนะบาๆอ้า-ธามธาฉ-
คนะภาๆภสุๆสุตๆคะสังมิปะอธะอัตนะธาฉหานิแสะสังคะมะ
ตาคะนะหิปะติ ติปิตะภะหธาจาธิยะหั้าตลาย ไนภสุๆมะตา

ขะคะรปอรหะอาราอะดิสริอะยุหยามะหาดิลิภพิบมิพรัตขะรา
ชุหานิปุริธิมย์ จิ่งทุภปะภาน จุลสัตติงสาหิภะสักรารุ พะคุ-
ขะมาสภาลาสัตถิถิ พุหรัสมักรัตถะ.

ในภาบตอบพระรารุาสรคั้งนี้ สิมเด็ดพระเจ้าสีริ
บุนยะสาร หริงแต่งใช้พระยาสริสุหารารุา จ่าบ้านปันยา-
มิงคิล กับพระยามะหาอำมาดย์สุนทรไมตรี เป็นราชทูตจำ
ทูนพระรารุสาร และใช้พระยาสุอันนะปัตถะมิงคิล กับพระ
ยาสุพันหะมิตไมตรี เป็นตู้เชินสุพะอักสรแลสะมะนะสาร-
คนะทูตเตลำนี้ ออกจากอยุงจัน เดือน ๑ แรม ๗ ค่ำ อัน
พุถ ค.ส. ๑๗๑๕ (พ.ส. ๒๓๑๗) เถิงกรุงเทพแลได้
เอ้ากลายพระรารุสาร ในอันจัน เดือน ๗ แรม ๑๕ ค่ำ-
ค.ส. ๑๗๑๗ (พ.ส. ๒๓๑๑).

ฝ่ายพระเจ้าตากสิน พระเจ้าแผ่นดินไท ได้ตอบพระ
รารุสารคืนมา ในเดือน ๔ ออกใหม่ค่ำ ๑ อันอ้างคาน ปีกุย อ
กันนี้ ด้วยมีสำเนาต่ไปนี้:

สำเนาพระรารุสารของพระเจ้าแผ่นดินกรุงเทพ
ครั้งที่ ๑.

พระรารุสารสุนทร ในนะครสริอะยุหยา ปะถีอากยะ
เปสีตาภารพระรารุสาร มาแด่อีสอรพาพนิกุตพระนะคร-

สธิสัตนาคะนะตุต ด้อยพธะยาสุนทธธาฆาจ่าบ้านปันยามิงคิล
พธะยานะตาอำมาตย์สุนทธไมตธิ จำทูนพธะสุพันนะบัตธ์ธัต-
นะธาฆสาธ เคือาสุพะมิงคิลธาฆบันนาภาธ ลิงมาภำได้ทัสนา
เสัดสิ้นทุภปะภาธ คันแจ้งซึ่งกิจภาธแล้ว จึ่งสืบพะม้าแม่ภอา
ทับ ซึ่งจับมาได้คั้งนี้ ให้ภาธแจ้งซึ่งคอามคุยธะทัสแล้ว ภำ
โทมะนัสสัดแคันภะมินธาฆตีธะไทเป็นใหย่หลอาอ่า ต้อาสื่น-
เตา เสังธาฆบุตธ์ธาฆนัดาไปไม้ลังาอุอิดสูแล้ว มีหน้าฆ้ำให้-
สึ่าบันนาภาธดอกไม้เงินอีกเล่า ถ้ามิใฆ่พธะเจ้านะคธสธิสัต
นาคะนะตุต ภำจะสู้เสังพธะชินที่ใหนจะทิบทาบมาได้ถึาพงานี้-
คอธที่สเอียพธะสุชิลทาธาอยู่แล้ว แต่ทะอ่า คั้งนี้นะคธสธิอะยุ
ทยาธิฐันอาสา ให้แด่พธะเจ้าภธาสธิสัตนาคะนะตต บำธุา-
มา โดยธาฆชับ ช้าา ม้า ธีพิลบ้าา ฝ่ายนะคธสธิอะยุทยา-
กับ ภธุาภำพุฆาทีบัดี ธิธับปะกันติเอาภธุาธัดนะบุธะอ้าอะ -
เชินเอาพธะธาฆบุตธ์พธะธาฆนัดาสี่าไปถอาย ถ้าพธะเจ้า
นะคธสธิสัตนาคะนะตุตเต้น ตาฆนะพะม้าไม่ภ้อในแปดพธะ-
นะคธ ภำเธ้าสี่าภิจจาบุภิจไปให้ภธุาอ้าอะยิกลิงมาปะจินกัน-
จะได้ทัสนาทั้าสอาฝ่าย ซึ่าฝ่ายพธะอิาหธิาพิพินเป็นตลัก อิ
สอธพาพมะภูตพธะนะคธสธิสัตนาคะนะตุต สุดบุธะพะทิสแล้ว
จะมาบิาทำธะมาธอยู่ จะมิภัยพธะนะคธคืนภำอุสจันย์ อันฝ่ายนะ
คธสธิอะยุทยาตาเงือดาิดไม่ จะต้านตีทำไปภ่าจะได้ภธุาอ้า

ອະ ຂໍພະອົງຈົ່ງຮູ້ຊຶ່ງພຣະຣາຊຖືຣະໄທ ປະກາຣນີ້ ຊຶ່ງທອົງພຣະ-
ກະຣຸນາກາຣຸນຍະພາພມາເປັນຄຣອງທາງບູຣານຣາຊປະເວນີ ນັ້ນ
ຊື່ນຊົມໂສມະນັສຍິນດີ ຈະໄດ້ອຸກິກິຈລາກັ່ງຊາຣາຄີໃນອົງອີສອຣພາພ
ມະກຸຕພຣະມະຄຣສຣີສັຕນາຄະນະຫຸຕປະກາບໃດປະກາຣນີ້ຫາມີໄດ້
ຂໍໃຕ້ຢ່ໃນດຳຣັຟຣະບັນຊົ່ມແກ່ນບູຣານກະສັຕຣ໌ຈົ່ງທຸກປະກາຣ ແຕ່ສົ່ງ
ໃສ່ວ່າ ຖ້າໄມ່ທອົງພຣະກະຣຸນາຈ່ອຍກັນລ້ວງພະນ້ຳ ໃຕ້ພຣະມະຄຣ
ສຣີອະຍຸທຍາພົ້ນຈາກທາດມາເປັນໃຫ່ກ່ອນ ແລະຈະພາພຣະມະຄຣ-
ສຣີອະຍຸທຍາໄປເປັນເຂີຍທາສກຣຸງອັ້ງວະ ດັ່ງລືກໍມີເຕັນຣາຊຖືຣະ-
ໄທ ປະກາຣໃດຈະຊອບຈະຄວຣ ກໍຂໍໃຕ້ຢ່ໃນດຳຣັຟຣາຊປັນຍາພຣະ-
ເຈ້ົ້ານະຄຣສຣີສັຕນາຄະນະຫຸຕຈົ່ງທຸກປະກາຣ ພຣະຣາຊສານ ນິພັນ
ທະສົມຍົທທິເປສິດາພາວະກາລ ບໍຣິເສທຕະຈຸລສັກຣາຊ ສັຕຕະດຶ-
ສະຕາທິກະສະຫັສສະ ອັຊຊະສ້ັງວັຈສະຣະ ເຊຕຖະມາສຸກຂະ ປັກ
ຂະປາຕິບົທຕຣິຖຸມະວາຣ ພຸມິປາລນັກຂັຕຕະຣິກ໌ ສວັສດິ.

ສຳເນົາສຸພະອັກສຣເສນາບໍດີ ກຣຸງເທພ

ຄັ້ງທີ ປ

ສຸພະອັກສຣບໍ່ວຣມະຫາມົ່ງຄົລວິນິລກະຖາ ໃນອັຄຄະມະຫາ
ເສນາທິບໍດີນທຣນຣິນທຣມາຕ໌ ສັບາທມຸລິກາກຣ ເອກາທິສຣິສ ບໍ
ຜິຕ໌ພຣະພຸທທິເຈ້ົ້າຢ່ຫົວ ນະ ກຣຸງສຣີອະຍຸທຍາຊື່ນຊົມໂສມະນັສ-
ມາແຕ່ອັຄຄະມະຫາເສນາທິບໍດີ ນະ ກຣຸງສຣີສັຕນາຄະນະຫຸຕດ້ວຍ
ພຣະຍາສຣີສຸທາຣາຊາ ຈ່ຳບ້ານປັນຍາມົ່ງຄົ ພຣະຍາມະຫາ ອຳ

มาตย์ภุมหธไมตธิ พธะยาสุอันนะปัตถะมิงคิล พธะยาสุพันหะ
มิตธ์ไมตธิ ท้าวตั้ง จำทูมพธะสุพันนะบัตธ์สุอันนะธาฉสาธ -
เคื่องสุพะมิงคิลธาฉบันนาภาธ และเฉินสะมะนะสาธถืสุพะ
อักสธลิงมาจำเธินหาพธะธาฉไมตธิโดยบุธะนะพธะธาฉปะ
เพนิ พ้อมกับมาถึงภรุงเทพมะหานะคธ นะ อันจับ เดือน ฝ
แรม ๑๕ ค่ำ ปีมะแม สับตะสิก นั้น ภำได้จ่อยทำบุบำรุงเฉิน
สะมะนะสาธไปถวายแก่สิมเด็ดพธะสังคะธาฉาคนะ ๆ เล้า
มาถวายพธะพธตามสะมะนะกิจแล้วได้นำพธะยาสธิสุทธาฉา
จ่าบ้านปันยามิงคิล พธะยามะหาอำมาตย์ภุมหธไมตธิพธะยา
สุอันนะปัตถะมิงคิล พธะยาสุพันหะมิตย์ไมตธิ ท้าวตั้ง เล้า
ทูมละอองทูลิพธะบาทเจ้าทูมเบิกถวายพธะสุพันนะบัตธ์สุอัน
นะธาฉสาธ เคื่องสุพะมิงคิลธาฉบันนาภาธแล้ว แล้วอ่านสุ
พะอักสธภาทูมพะกะรุนาถวาย คันแจ้งซึ่งลักสนะพธะธาฉ -
สาธแล้วทอิงพธะกะรุนาใต้สีบพะม้าแม่กองทับซึ่งจับมาได้คั้ง
นี้ ใต้ภาธภาบทูมพธะกะรุนาตีฆ้าทูตาบทูต เป็นภาธคุยธะตัส
กโทมะนัสธัดแค้นพธะธาฉตีธะไท ใต้พธะสุบทธไมตธิธาฉทูต
ตลองพักดีอาจา อุปทูต ธุมพิจนาพิมิล ตธิทูต จำทูมพธะสุพัน
นะบัตธ์สุอันนะธัตนะธาฉสาธ และเคื่องสุพะมิงคิลธาฉบันนา
ภาธขึ้นไปถวายแด่พธะเจ้าภรุงสธิสัตนาคะนะทูต ใต้อัคคะ-
มะหาเสนาทิบดีพาเล้าบังคมทูลถวายแจ้งธาฉกิจ จิงทูลปะ

ภาย ปะภาธนิ์ฦๅเธียงธาอสุพะอักสธนั้น ทธิงพะภะฮุนาอ่า
ปางก่อนพะม้าย้า ไม่มาย่ำยีนะคธสธิอะยุทยา กับ นะคธสธิ-
สัตนาคะนะหุต ค้างนั้น เป็นเอกอ่อมพธิกสาติลปัตถะพิดิลด้วสุ
อันนะธัตถะแภมแก้อางมเป็นอันนึ่งอันดงอกัน ฝ่ายอิงฐ์เป็น-
ปืนปีกมิงภูตพธะนะคธถาอธปะถุจดั่งบ่อธิมมะจักธะพัตธาทิธาฐ
ฝ่ายบาฤบ่อิจามะเตสิ ภิภอบด้อยแก้อแหอนแสนสัตพิธัตนะ -
ธาฐฉับทั้งปอางปะถุจนึ่งฮุดธภาโธธาฐภัลยามาสมัคสะโมสธ-
คธอางทิสทั้งสี่เหมือางนึ่งมิสเจตธ์สัตต์ภาางกั้น ภอบด้อยจะถุธิง-
คะโยหาฮุ่มเย็นไปที่อทิสาบุทิส คันใกล้ถึงเธ็นภ็เป็นไป จิน
เสังพธะนะคธสธิอะยุทยา สิ้นพธะอิงสา ย้างแต่อิสอธพาพมิง
ภูตพธะนะคธสธิสัตนาคะนะหุต ภ็หธิงพึหทิพาพหาธาฐโธธิส-
ที่จะเป็นปืนพธะนะคธสืบไปไม่ หากพธะอิงหธิงทิสทันภอบ -
ด้อยอีธิยะเป็นอันดี จึงเสังแต่ธาฐบุตธ์ธาฐนัดดาไปภธุงรัตน
บุธะอังอะโดยฮิ่นเตา ฮัดแค้นพธะธาฐทะธีโหนัก สั่งพธะสุ-
พันนะบัตธ์สุอันนะรัตนะธาฐสาธ และเคี่ยงมิงคิลธาฐบันนา-
ภาธลิงมา ทั้งนี้เพื่อจะให้เชินพธะธาฐบุตต์พธะธาฐนัดดาบะ
ภธุงรัตนะบุธะอังอะ สั่งไปภธุงสธิสัตนาคะนะหุตนั้น คอยเธิง
ยินดีจะได้ฮีธิผล ฉ้าง น้า พธะเจ้านะคธสธิสัตนาคะนะหุต-
มาเป็นกำลังทำสิงคธามต์ภธุงรัตนะบุธะอังอะสืบไป เพื่อน-
ได้ฟื้งพธะนะคธแล้ว ฉอบเธิงภำพิดไปให้ฮ้าฮอบอันทะเสมา

ทำนาหาสะบงๆอาหารได้แล้วเมื่อขนะใด คอยเอาเงินภิล-
ขึ้นไปเฉินสะเด็ดพระธาฉุบตร์พระธาฉนัดดา หาความฉอบ
ฤอายไปแม่พระเจ้ากรุงสธิสัตนาคะนะหุตจึงคอบ อันบิ๋วผู้ะ
นะคธแต่งเอาอับปาง ทั้งทำธมิงธพระภายเพื่อนหอ้ายท้อง-
ฉะเลหลอง ฮุสาหะหลงบแสะคองธาฉปะเพนิกำหลุดลับหานิ
สี่งสี่งจะม่วงหายไม่ บัดนี้เทพยุดาบุพพะภุสินหล้งหาภดินพระ
ไทพระเจ้ากรุงสธิสัตนาคะนะหุต หธิงเมตาภาฮุบยะพาพ-
คืนมาเป็นคองหางธาฉปะเพนิ ดั่งนี้ กำเป็นมะหัสจันย์ใหย่
หลอง เพื่อนพระสุเมรุธาฉอ่อนน้อมลิงมาหาจอมปอภอัน -
น้อย กำฉู้มั้นคงเล้าที่ จะได้กรุงอัตนะบระอังอะเป็นผัอัน
จิงพระนะครจะได้สมัคสะโมสรเป็นสุอันนะอัฐตะปัตถะพิ -
ดงอสิบพระธาฉอิงส์ตีไปมั้น คอยเอือปธิงหุระไอ้พระเจ้า-
กรุงสธิสัตนาคะนะหุตอันสูงใหย่ฝ่ายอัคคะมะหาเสนาแสะ-
เสนาพริหหามาตย์ธาฉคุปะโธหิตมุกระลุกรุบธาฉนิกุล พระ
อิงกรุงกำพุชาหิบดี อำมาตย์ แขก ฝรั่ง มอน ลาว จีน-
พะม้า ขแมน จะตันปะกาบใดมั้น มุกระมุนตรีลุกรุบห้าปอง
ปรึกสาภาบหุนพระภะรุนาอ่า ปะเทดใดฝ่ายพิงส์เจ้าพระ-
นะครกรุงอังอะหุภอันนี้ กำย่ำยีย้บเยินเสัดสิ้นธาฉภาธห้า -
นามกำสูบย้างแต่อีสอธพาพมิงกุตพระนะครสธิสัตนาคะนะหุต
พระอิงเป็นพิงแม่นภะสัตร์แล้วกำเป็นปะเพนิที่จะได้สิบพระ-

อิงสาหิธาฐ จะละใต้ธาฐบุตธ์ธาฐนัดาไปผปกปันกัน ด้วยนี้
ฤนิคดธ ขอพธะเจ้าอยู่หัวอทำภาธธอาสาอันไปเชิญพธะธาฐบุตธ์
ธาฐนัดาตามคอามฆอบฤอายไป ปะนึ่งจะได้ย่ำยีเสังฆี อา
สัจผละอาทันโดยพธะธีหผละพธะเดฐโอ้ภธิสดาบุพาพ ไป-
ภัลปะอะสาน อีกปะการนึ่งจะได้สร้างภธูงทิงสาอะดี ยิก
ยอดพธะเจดิละเกิงก็สร้างภูสิลตามพุททันนาย ปะการนึ่ง -
ฝ่ายอิงอีสอธพาพมิงภูตพธะมะคอสธิสัตนาคะนะทูต ก็จะได้
ดีพธะไทใต้ธีพิลฉ้างม้าธาฐฉับมาเป็นกำลังทำภาธสิงคาม-
สำเธ็ดธาฐการมาธาฐาพิเสกเมื่อฆนะใด ฝ่ายพธะอิงเป็น
พิงแก่บอาบกะสัตธ์ ก็จะได้ออยพธะพธใต้ฤาอธอัทนาภาธ
จำเธินยิสยี่งพธะฉินภูกสืบไป ขอพธะธาฐทานใต้จัดเครื่องมิง
คิลธาฐบันนาภาธฤอายไปใต้พันคิง ไอ้ดี่งพธะเจดียะสะฤาน
สำเธ็ดธาฐการแล้อ ขอทธิงพธะภะธุนา พธะเจ้านะคอสธิ-
สัตนาคะนะทูต ย่าใต้ท้าอพธะยามะตาภะสัตธ์อื่นไปย่ำยีแปภ
ปัน ขอเดฐะนั้นทธิงพธะภะธุนาโปธดเก้าโปธดภะพ่อม เตัน
ด้อยใต้ทำตามปีกสา จึ่งแต่งใต้พธะพุทธเมตติ ธาฐทูต -
ทลองพักดีอาจา ธุปทูต ฆนพิจนาพิมิลตธิทูตจำทูนพธะพุทธ
ธัตนะธาฐสาธ และคุมเครื่องมิงคิลธาฐบันนาภาธ มาฤอาย-
แก่พธะเจ้าภธูงสธิสัตนาคะนะทูต:

ผงธโมดผันเงินลายกึ่งไม้ทับปีๆยาว ๑๑

๑

๐

ผงธโมดผันขาวลายหอยพับปีๆยาว ๗

๑

๐

ข้าลี้อหอยปัตลา ๑ ตืน

ข้าผันขาวหั้าเจ้งธะบาบนิกผ้อหลงอหล้า ๑ ตืน

ข้าขาวบางเนื้อดีหั้าหอย ๑ ตืน

ผงธดาไธ ๑ พับ

สลองพธะบาหย่างเหสเฮ็างอนคู่ ๑

แล ะเคื่องพธะธาฉหาบผ่าอัคคะมะหาเสนาหิ-

บดีนั้น:

ผงธผืนม่องใหผงมหอย มัอน ๑

ผงธผืนบ้ำเงินลายหอย " ๑

ผงธผืนม่องลายหอย " ๑

ผงธผืนม่องกึ่งไม้ผงมหอย " ๑

แล้อพธะธาฉหาบมาผ่พธะยาหลองเมืองแสน ผงธก้าบแย่ลายหอย มัอนปีๆ เผื่อใต้สองฝ่ายฟ้าพั้นคิงเป้นสุอันมะรัฐตะผงมผ้อธู่โธจโฉตบา ด้วยพธะมะหาสเวตธะสัตต่กาวกั้นสอง

24 / VII
ขามจำหาย

พระบะคธไปภัลปาอะสาธ และใต้อัคคะมะหาเสนาทิบดี - ฆ่อยทำบุบำธุงพาหุตาบุหุตเฮ้ากาบบังคิมหุนฤอายพระสุพัน- บะบัตร์สุอันบะธัตบะธาฆสาธและเคื่องมิงคิลธาฆบันบากาธ แต่สิมเด๊ดพระะเจ้ากธุงสธิสัตบาคะบะหุต แจ้งธาฆภิจจิงหุก ปะกาธสุพะอักสธมา บะ อันอ้างาธ เดือน ภ ขึ้นค่ำ ๑ - จุลสักธาฆ ๑๑๗๓ ปีมะแม สัปตะสิก

สุพะอักสธ หธิงแต่ บายเดฆ อาลักสน์ ธงบเป้น อักสธไท ๑๑๓ บันทัดเป้นภะดาดพ้า ๕ แต่น ขุนสาธปะ - เสิด บายบุนจับ อาลักสน์ ท่านสี่งมา บะ อัน ๔ ๗ ภ ค่ำ ปีมะแม สัปตะสิก พระคลังในฆ้ายได้จัดภะดาดพ้าสำรับ - ธงบสุพะอักสธสำเบิา พระคลังอีเสด ได้จัดล่อางางใส่ ถิง แผธพื้นดำตุดทอง แบนธะใบแผธแดง ใส่พานภำมะลี่สอง- ชั้น ใส่ถุงแผพื้นดำตุดทอง แบนธะใบแผธแดง ใส่สำเบิาสุ พระอักสธ ปิดตราพระธาฆสีใหย่ปธะจำตี ภ ๑๐๗ ๑ ตรา พระธาฆสีน้อยปธะจำคั่งปธะจำปาภถุงทั้งสองชั้น บายเพ้า ล่าม ธงบสุพะอักสธเป้นอักสธลาอ ๕ภ บันทัด เป้นภะดาด ม แต่นคี่ง ปิดตราม้าตลองธาฆนิภุลปธะจำตีนิพสิก.

อัน ๕ ๗ ภ ข้าตลองตั้จำหุมพระธาฆสาธ ได้- เชินสุพะอักสธไปจากเมืองทิน.

สำเบิาสะมะนะสาธพระสังคะธาฆภธุงเทพ

มิมาเถิง

พระสังฆราชกรุงสยามบพิตร

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า อัครมหาบัณฑิต อดีตปาพจน์ปริยัติธรรมธาดา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงพิมพ์ขึ้นในวัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อพิมพ์หนังสือพระพุทธศาสนาสำหรับพระราชทานแก่ผู้ที่ไปในงานพระเมรุ ในการพระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมพระปวเรศวริยาลงกรณ ในเดือนเมษายน ปีมะเมีย พ.ศ. ๒๔๔๖ นั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรรมการขึ้นสำหรับตรวจชำระหนังสือที่จะพิมพ์ ๓ นาย คือ พระเทพกวี (ต่อมาเลื่อนเป็นพระพรหมมุนี) ๑ พระศาสนโสภณ (ต่อมาเลื่อนเป็นสมเด็จพระวันรัต) ๑ พระธรรมปรีชา (ต่อมาเลื่อนเป็นสมเด็จพระญาณสังวร) ๑ ในการตรวจชำระนั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรวจตามพระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ซึ่งเป็นฉบับที่ถูกต้องกว่าฉบับอื่นๆ ในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์ตาม

ฆ่อยฤอายพระพรทิบาย ทำมุบำรุงพระราชสุมหร บ่อรหัมมิต
มิงคิลมุสิบทีสืบบุรามราชปะเพนิ ใต้จำนงรบานในหะไอยะ-
จรรัตนะราชหานิ เป็นสธิสุภสอัสดีพิพัทนะในพระพุทสาสนา-
สะมะนาปะชาภรหังสองฝ่ายฟ้า คันได้ทัสนาสาร ภำโสมะนัส
จึงบำเธียงสะมะนะสาธสะมะนะบับนาภารเข้ามาฤอายพระ
พรทิบาย แด่สิมเด็ดพระมะหาภะสัตราทิราชเจ้า นะ ภรุง-
เทพมะหานะคร ได้หริงฟังสะมะนะสาร ภำหริงพระมะโนพิ-
ริมย์เบิกบานอิมุลปรา โมหโมหะนายิ่งนัก จึงหริงพระภะมุนา
โปรดเกิ้งคำรัสพระราชบิธีหารในท่ามกางสิงราชาคนะหัง-
ปองอ่า แต่ก่อนยังมิได้มีสะมะนะสาธมา ได้แจ้งข่าวอ่า พะ
มังฆ์ร้ายอาทัม คุมพอกพิลมาทำปรา ไสยหาภารยิ่มเตงบงด-
บงนกรุงสธิสัตมาคะนะชุดนั้น น้อยกะมิลตะธีไหนัก ลัดแค้น-
ดุจบึงพะม้ามาทำแก่อาตมา แลยาตอันเป็นที่รักแต่งโยม -
แต่คำธิมิรู้อาย ด้อยท่าทางที่จะทำมุกบำรุงกรุงสธิสัตมาคะ-
นะชุต แลรอรพุทสาสนา ภำมิได้ท่องที บัดนี้มิสะมะนะสาธมา
เถิงพระรัเป็นเจ้าทั้งหลายเป็นพุทธะสิงย่าหริงปราธิพเลีย -
โยมภำได้ฤอายชีวิตอุทิสตีพระรัตนะไตรย์ จะรื่อดีประการใดภำ
แจ้งย่ำกประการ ธำพระรัเป็นเจ้าเธิญสะมะนะสาธนิ์ปรึกสา-
พระสังคะราชาคนะพ้อมกันตามสะมะนะกิจ แล้วตอบไป ฯ
ฤอายพระพรลา นำสะมะนะสาธมาอ่านปรึกสาในท่ามกลาง

พระสังฆะราชาคนะ อะหิภาระอันดับฝ่ายคันถาธุระ อีปัสนาธุ
ระท้าปอา ๆ ปริภาสาอ่า พระสังฆะราชาหิบิดิภฺรฺาสริสัตนาค
นะทูต สี่าสะมะนะสาระเรื่องลักสนะคอาม ท้านิ้ต้องด้อยพระ
ราชอาภาระปรินิบัตสมเด้ดพระมะหาภะสัตราหิราชเจ้าภฺรา
เหพมะหานะคร อันหริ่งพระราชฺสาตะภะฺนายานบำฺรา -
พระพุทสาสนาด้ดแปงสัตโลภท้าปอา ใต้ตั้งยู่ในคองท้มอันดี -
และฝ่ายคนะสิงท้าปอา อันรักสาพระพุทสาสนา อันยู่ในแอ่น
แคอันภฺรา เหพพระมะหานะคร ก็หริ่งพระภะฺนาสั่งสอนใต้-
เล่าฮงนพระปะติโมกะสังวอระอั้นปากขึ้นใจท้าพระบาลิเนื้อ-
คอาม ใต้ปะติบัตตามพระอิมัยสังวะโรอาท แล้วชำ้ประสาท
สั่งสอนด้อยพระท้ม อันเป้นใจพระไตปิดิภท้า ม ศีใต้ตั้งยู่ใน
ท้ม ๔ ปะการคือ: อายบาบ ภิอบาบ ภงดบาบ ฆ่ายบาบพระ
ราชาคนะท้าปอา ได้รับพระราชฺทานพระราชฺโอาทมาปรินิ
บัตตามก็เป้นสุภสอัสดี สิมบูบด้อยสีละสาระสะมะนะปะติอัทบะ
ในพระสาสนาพระภะฺนาคุนมีแก่พระสะมะนะสิงท้าปอา นะ
ภฺรา เหพมะหานะครตาที่สุดมิได้ ฝ่ายคาระอาสราชบัพพะสัต
เล่า ผู้ใดมิได้ตั้งยู่ในสัจท้ม ทำใต้แผ่นดินจุลาจิล หริ่งพระ-
ภะฺนาด้ดแปงสั่งสอนห็อะมาระใต้ยู่ในสัจสุจริตท้มบูราณราช-
ปะเพนี มีอาภาบปรินิบัตบั้นห่างตริ่งจะตุรัส ปะถุจบี่า ดิน
น้ำ เพิ่ง ลม ทาตท้า ๔ อันเป้นคุนปะโยชฺน์แก่บุคคิลผู้รักสา

ดี เป็นโทสแก่บุคคลผู้มีธุธักสา คอบจะเอาพธะอาภาธกิธียา
อันเป็นอัสจับอิเสสกอ่าบัธิมกะสัตธาทิธาฐ แน่นอนพันคิาสะนี้
เป็นปะติสะมะนะสาธทันบันนาภาธตอบไปฤอายแก่สมเด็ด -
พธะสังคะธาฐาทิบัดิ แลสังคะมะหานาคธาฐาคนะ นะกธุา
สธิสัตนาคะนะกุดผู้มีปธิฐายานคันพิธะพาบ ใท้พีจาธะนาพธะ
อาภาธสมเด็ดพธะมะหากะสัตธาทิธาฐเจ้า นะ กธุาเทพมะ
หานะคธีา เป็นปะธินนิบัดตามธาโฐอาทธาฐอานาจักธักสาสะ
มะนะพธามมะนาจาธย์ เสนาพธีดหามาตย์ ธาสดธ สะนี้ยัา
จะต้อาตามพุทโทอาท แลจะคอธ สมเด็ดพธะเจ้าภธุาสธิ-
สัตนาคะนะกุด จะดูภพธะธาฐสัมพันทะภัลยานะมิตธ์มิปธะ -
โยฐน์ อิทะโลกะยะ แลทสี เมื่ออิจาธเต้นอ่า ต้อาตามพธะ
พุทธิโนอาทแล้อกำเธิ้าบำธุาสมเด็ดพธะมะหากะสัตธาทิธาฐ-
นะ กธุาสธิสัตนาคะนะกุดใท้ตั้าอยู่ในธาฐทันสุจธิดูภพธะธาฐ
สัมพันทะมิตธ์ใท้พันคิาย่าใท้แพธ่าพธาย เป็นอันบ่าอันดูอ -
ด้อยพธะอานุพาพสอาบัธิมกะสัตธ์ตั้าอยู่ในธาฐทันสุจธิดอันชี -
ตธิา ฝ่ากพธะชิน พธะชีพ แก่กันท้าสอาฝ่ายฟ้า กำจะมีกำลัา
พธะสุจธิดพายใน กำลังพธะปันยา กำลังพิลทะทาธ กำลัา-
พธะธาฐฉับมากขึ้น อาจป้อากันพู่ปัจจามิตธ์ ด้อยอุไพธักธาฐ
ทามีท้าสอา เป็นทอาทิพย์ ปะติเธกเอกจิตธ์ เอกสันท์ อันยะ
มันยะชีวิตนิสสิตะนิสไสย์ฉันไมพันในบัธิมภัลยานะมิตธ์ สนิท

สเมตาไปจะเบ็งธะไพ เบ็งธะโสภ สะมะนะพธามมะนา - ธัตถียะอิงสานุอิงส์ เสนาทิบดีเสตถีอานิฆนะธาภธปะชาชิน- ในเมหะนิคิลทั้งสองฝ่าย จะมีสุขปะโยชน์ไชยโยตนาในบ้อธ พุทสาสนาถ้อนกำพิด ๕๐๐๐ จึ่งมีพธะพุทถีภาสั่ง ให้พธะคุปลัด ลิภชีตคำ สิงค์ปธึกสาเป็นอักสธสะมะนะสาธ สั่งตอบมา - ปธะภาธบี้ๆ ฐิ่งสิมเด็ดพธะสังคะธาชาภฐุงสธิสัตนาคะนะพุต ฤอายจ้อธสาถิภภับปาสิภะพัตโภไสยะพัต มิได้ตัดเป็นธันห์ - ตามอินัยทุตียะบันยัตนั้น คธอๆจะเป็นอาบัต จึ่งบูชาไอ้เป็น- พุทบูชา จิ่งโมทะนาเอาส่อนภุสิล และได้ฤอายสะมะนะบัน- นาภาธ ตัวจ้อธภับปาสิภะพัตตัดเป็นธันห์ตามอินัยทุตียะบันยัต

ไตธธัตปธะคิต แผธสองสาย ธัดปธะคิตยอนไพคาดเธอสาย ๑ อ้างอะแผธ ๑ สันถัดถุดทอๆ ๑ ตัวธาอตธอๆอุทะก้า ๑ - ตัวธาอเฉัดมื ๑ ฤอายมาเป็นย่าๆ ให้พธะสังคะธาชาทิบดี- คธอๆ แล้วอ่า ภล่าวพธะสิงห์ทั้งปวๆ ให้ทธิงจ้อธตัดเป็นธันห์ ถุจย่างสี่งมาฤอายนี้ จึ่งต้องพธะอินัยทุตียะบันยัต จึ่งได้ชื่อว่า ทำบุภบำธุงอธพุทสาสนาในภธุงสธิสัตนาคะนะพุตเป็นผลได้- และคธอบแก้อฤาดทอๆธาอธอๆ ๑ อิ่ง แก้อคู่ ๑ ผอนภำมะ ยีถุดทอๆ ๑ พธิมล่งมจงมลาย ๑ เสื่ออ่อน ๑ ตะบาอ ๑ - ธิ่มผดาภธอๆคันยาอคู่ ๑ ธิ่มคันสั้นคู่ ๑ มิดโภนคู่ ๑ ธอๆ - เท้าเชิ่งปักทอๆธอางคู่ ๑ ธอๆเท้าพ้าพับพ้ามสักธาดคู่ ๑ ค

ธอา เท้าฟ้าพับเลอคู่ ๑ คับโทถิบุกขุำธะ ๑ ฟ้ถิบุกธอาบุต ๑ ย่ามสักธา๑๘๑า ๑ ทิบ๘อ่นฟ้า๑ะบะธอา ๑ ปธะกาใ๑สิม - เด๊ดพธะมะหากะสัตธาหิธาฆเจ้าห้ำสอาพธะบะคธาฆหานิ- จะมีพธะธาฆอธัมมิตธ์สนิหสเบหาสะถิตพั้นมิได้จุลาจิลในพุม มินหิลอานาจักธ์ห้ำสอาธาฆหานิใต้อัหนาอธพุหสาสนาสืบไป- ภิไอ้ในคัมพิธะยานบุบายผต่าพธะสังคะธาฆาหิบิถิ บะ ภจุา- สธิสัตบาคะบะตุต จิาหุภปธะกาธ.

สะมะบะสาธสธิหหิ ในบิธิเสหต๊ะยุล สักธาฆ ๑๗ภ- อัฆฆะสังอัจสธะ เฆตถะสุขปักธ์ ถิถิพุมะอาธ พุมิบาลธึภส์บิธิ บธน์.

ฝ่ายสิม๑ด๊ดพธะเจ้าสีธิบุนยะสาธ เมื่อได้รับพธะธาฆ สาธธอาพธะเจ้าตาภสิม เจ้าแต่นดินปะเหด๑ไหค้างหิ ๑ นิ้ แล้อ ภิหธิาแต่าใต้พธะยาสธิสุหาธาฆาจ่าบ้านปันยามิาคิล - พธะยามะหาอำมาตสุนหธไมตธิ และ ห้าอต้า เป็นหุตถิสุพะ อักสธตอบคืนไปธิภเป็นค้างหิ ม ข้อความสำคับในสุพะอักสธค้าง หิ ม นิ้มิ่ ม ข้อ๊คือ ๑.พธะเจ้าสีธิบุนยะสาธ จะพธะธาฆ - หาบพธะธาฆหิ๑า พธะนามอ่า นาๆแก้อยอดฟ้าภ้ลยานิ สธิ- ภะสัตธ์ (นาๆธงอค้อม) ใต้แก่พธะเจ้าตาภสิม แต่ใต้หาๆ- ภจุา๑หพแต่าคิบขึ้นมาธับเธิา ๑.หาๆภจุาสธิสัตบาคะบะตุต- ได้จั๑เธ้าไอ้ใต้ ๕๐๐ ภงบ ใต้หาๆภจุา๑หพขึ้นไปธิบเธิา๑เธา

ม.ทางกฐินสถิสัตนาคะนะหุต ปัณฑิตพยากรณ์สัทธาบ้านเมือง ๆ ให้ทางกฐินเทพสร้างขึ้นไปให้ ๑๐๐๐ กะบอก (สำเนาสุพะอักสรครั้งที่ ม นี้ทางต้นสะบับบี่เต้น).

คนะหุตลาวครั้งที่ ม ลาไปถึงกฐินเทพ เมื่อเดือน๑๐ แรม ๙ ค่ำปีมะแม ค.ส.๑๗๗๙ (จุลสักราช ๑๑๗๓) พระเจ้าตากสิน จึ่งหาสั่งให้อัคคะมะหาเสนาที่บดี ตอบสุพะอักสรครั้งที่ ม คืนมา ดั่งนี้สำเนาดังไปนี้:

สำเนาสุพะอักสรของเสนาบดีกฐินเทพตอบคืนมา

ครั้งที่ ๑

สุพะอักสรบ้อรกะฤา อัคคะมะหาเสนาที่บดีนทรนฤนทธรามาตย์ ตับาหเอกาทิสธิสบัณฑ์ สธิอะยุทยามะคธ มินะโมไนย มาแต่อัคคะมะหาเสนาที่บดี นะ กฐินสธิสัตนาคะนะหุต ด้อยพระยาสธิสุทาธาชาจ่าบ้านปันยามิงคิล พระยามะหาอำมาตย์สุนทรไนตธิ ท้าวตัง ถือสุพะอักสรลาไปจำเรินทางพระราชไนตธิ โดยบุระนะราชปะเพนี ถึงกฐินเทพ นะ อัน ๑ เดือน ๑๐ แรม ๙ ค่ำ ปีมะแม สัพสิก ได้ใต้เจ้าพนักงานรับสุพะอักสรแปลได้เนื้อความว่า พระเจ้ากฐินสธิสัตนาคะนะหุต โหมะนัสด้วยพระราชบุตร์พระราชนัดดา อันค้างคาอยู่ในกฐินอ้ายะ พระเจ้ากฐินสธิสัตนาคะนะหุตมิได้สั่งครอง-

ธาฐปะเผนิแต่วพธะมะหาภะสัต มาอัทนะสมเด็ดพธะเจ้าอยู่-
หัวภธุงเทพบ๋อธหะอาธาอะดิสธิอะยุทยา เพื่อใต้อุไพธัตถา-
ทั้งสอง เป็นเอกสุอันนะปัตลืฐาปธาภิดที่อไปในสาภิลฐิมพุทะ-
อิบทั้งปวง ให้อัคคะมะหาเสนาทิบดีภธุงเทพจัดแจ่งขึ้นไปแต่
แดนพธะยอดแก้อภัลยานิสธิภะสัตลิงมาในเดือนยี่ปธะภาบปี้ว
พธะเจ้าภธุงสธิสัตนาคะนะหุตได้จัดเอ้าไอ้ในพธะคลังได้ -
๕๐๐ กองนใต้แต่งฉ้างโคภะบือขึ้นไปลากเอันเอา แลสุพะ-
อักสธนั้นแล้อ จึงนำเรื่องพธะธาฐุกิจจาบุกิจ แลยาสธิสุทา
ธาฐาจ่าบ้านป้นยามิงคิล พธะยามะหาอำมาตย์สุนทธไมตธี-
ทั้งอดัง ขึ้นภาบบังคมทูนพธะภะธุนาพธะบาทสมเด็ดพธะเจ้า
ยู่หัว คั้นดำธัสฐาบใต้ละอองแล้อ ภูขึ้นฐิมโสมะนัสสาภาธยิน
ดี มิพธะธาฐโอภาธมาธพธะบับทูธอ่า ถ้าพธะเจ้าภธุงสธิ-
สัตนาคะนะหุตแลพะเจ้าเสนาพธิตหามาตย์ พิโธหภธุงอ้างอะ-
ธ่อมสุภธ่อมทุภะ เป็นใจด้อยกัน ละแม่นแล่นข้าพะม้า จะได้
ใต้อิพิลตัสันทัดปืน ๆ คาบสิลา สี่พัน ห้าพัน ขึ้นไปตีภปืนฐาอ
ภธุงสธิสัตนาคะนะหุต ป้อภกับพธะนะคธ ปธะภาธบี้งพธะธา
ฐะอิงส์อิงใด ไม่สันทัดภาธมะธิงสิงคราม จะได้จ่อยบำธุง-
เพื่อจะใต้สืบธาฐอิงสาต่ไป ปธะภาธบี้ง โดยสะดวดไปได้-
ภธุงอ้างอะ พิบธิพิลคธอบคือภธุงใด จะได้ใต้คืบพธะนะคธ -
ภธุงนั้น ปธะภาธบี้ง จะได้ใต้เสนาข้าทูลละอองสองฝ่ายฟ้า

ฉันทำพระพิพัทธ์สัจจาสนเขตาสนิทเป็นพันทะมิตธ์แก่กัน และฝึ่ง
กิจการนะธิงสิงคราวคิดอ่านปรึกสาบำรุงธิพิลฉ้างม้า กำพิด
ฉ้าขอบขันทะเสมาเสธัด ได้มิพระราชสาธสุพะอักสรขึ้นไป-
แจ้งแต่ก่อนแล้อ ถ้าภรุงอังจะไม่ยิกธิพิลลิงมา ฝ่ายภรุงสธี-
อะยุทยาจะได้ยิกพิลขึ้นไปติ การสิงครามติดพันกันปู่ คั้นจะ-
เชินสะเด็ดธับพระยอดแก้อกัลยานิสธีกะสัด ลิงมาไอ้พระนะ
ครกำจะเป็นท่อางห้าท่อางหลังพะอ้าพะอัง ถ้าเจ้าเสนาบดีปลิง
ใจร่อมสุภทุภร่อพระนะครสธีอะยุทยา เพื่อจะมาล้างพะม้า -
ด้อยกันเป็นแม่นมั้น ทาผู้ใดจะป้องกันพระยอดแก้อกัลยานิสธี
กะสัตไม่ กลิอจะมิเตตไพพายหลัง ถึงจะเชินพระยอดแก้อ-
กัลยานิสธีกะสัตลิงมานะครสธีอะยุทยา จะได้แต่งการธับสู้-
ถ้าเป็นประการดั่งนี้ กำจะมิสุพะอักสรลิงมา เพื่อพิจารนะนา
ข้อความในลักสนะสุพะอักสรนั้น ทาคิดอ่านอุดหนุนมาโดยการ-
สิงคามไม่ ยิกเบื้อคอามมาแต่อ่า พระเจ้าภรุงอังอะจะลิง-
มาสู่พระบริมโพทิสมพารจึงวิไล้ เบื้อคอามข้นี้เป็นสัพเพสัต
ตาไม่พ้นห่วง แจ้งไปในสุพะอักสรแต่ก่อนแล้อ แต่ฝ่ายภรุง-
สธีสัตนาคะนะหุตหงิบยิกเอิามาบอกลิงมาดั่งนี้ กำไม่รู้ที่จะเจ
ระจา หลือ่า พระเจ้าภรุงสธีสัตนาคะนะหุต กิอจะเป็นไพ-
แก่พระราชบุตพระราชนัดดาจากภรุงอังอะนั้น ภรุงสธีอะยุท
ยาขอรับปะกันแก้ไขไปโดยอิทยาคิม ไม่ให้เป็นเตตการเลีย-

ถ้าภฺรฺาสธิสัตนาคะนะหฺตไม่เฉื่อ จิาขฺยิาขึ้นไปให้พระเจ้า - ภฺรฺาอัาอะเสื้ายิกลิาม่า ฝ่ายภฺรฺาสธิอะขฺยทยาจะพิคาดให้ผ้าลิ้า ฝู่ในภลาาสมธฺยม ธิกปธะภาธปี๋า จะจับเปันให้โลภเต้นที่อ- ฉื่อดิปธะภาธใด ภฺรฺาสธิสัตนาคะนะหฺต จะได้ทัสนาทั้าสอา ฝ่าย และฝู่ภฺรฺาสธิอะขฺยทยา จะแต่าฉัาาม้าและคินขึ้นไปธิน เล้าธอาลิาม่านั้น ภาธสึกมีธัดสินฝู่แล้อ ถ้าภฺรฺาสธิสัตนาคะ- นะหฺต จะเต้นแก่ทาาในตธิจะเอิาม่าให้ทำตาม ธัดสินฝู่แล้อกำ แล้อไปเกิด. สุพะอัักสธมา นะ อัน ม เดือน ๑๐ แรม ๑๐ คำ่ จุลสักธาฐ ๑๑๗๓ ปีมะเมีย สัพสิก.

สิงความอะหอ่างลาว กับ ไท

ภาบติดต่อทางพอะอาณาไมตรีอะหอ่างประเทดลาว กับประเทดไท ในสไมของพอะเจ้าสีอิบุนยะสานนี้ ได้ตั้งแสภติดต่อกันมา แต่ปี ค.ส.๑๗๗๗ จินเถิง ค.ส.๑๗๗๔ ธอมเอลา- ๕ ปี แต่นั้นมาก็เลียบ่มีภาบติดต่อกันอีก มุนเทดที่พาใต้ฮาด - ทางพอะอาณาไมตีกันนั้น เนื่องมาจากพอะเจ้าสีอิบุนยะสานบ่ได้ปางพอะไทย่อมมีกับประเทดไทย่างคักแน่เพื่อต่อสู้พะม้า และเนื่องจากทางเมืองหลวงพอะบางได้ไปสับสู่ไทอ่า พอะเจ้าสีอิบุนยะสานเป้นใจกับพอกพะม้า ด้อยเทดนี้พอกไท จึงบ่เชื่อใจลาวอยางจัน และพอกลาวเองก็บ่เชื่อใจไท ตั้งแต่นั้นมา อันนี้เองเป้นต้นเทดพาใต้ประเทดไทยึกทับมาตีประเทด - ลาวในพายหลังคือ :

เมื่อพอะอุอะอาดถึกกองทับอยางจันตีแตกจากเมือง - หอางบิอลุ่มพู และหีไปตั้งอยู่บ้านดอนมิดแดง แขวงเมืองอุบิน- นั้น พอะอุอะอาด ได้เอ้าไปสมักอยู่ใต้อำนาดของเจ้าไชยะ- ภูมมาน เจ้านะคอนจำปาสัก คันเถิงปี ค.ส.๑๗๑๐ พอะเจ้าสีอิบุนยะสาน ได้แต่งให้ พอะยาอักคะอาด ยึกกอง ทับลิงไปตีพอะอุอะอาด ฝ่ายเจ้าไชยะภูมมานเมืองจำปาสักจึงแต่งให้พอะยา พินอยางสาเอิากองทับขึ้นมาต้านหานไอ้แล้วมีหังสือขึ้นมาเถิงพอะเจ้าสีอิบุนยะสาน ทูนอุโหดพอะอุอะอาด-

ไอ้ พระเจ้าสีริบุนยะสามจึ่งมีคำสั่งให้พระยาอัคคะราด ยก
ทับกับคืนองค์จัน ตีมาถึงปี ค.ส.๑๗๗๗ พระอริยะราดติดใจ
กับเจ้าไชยะกุมมาม จึ่งกับคืนมาตั้งอยู่บ้านดอนมิดแดงของเก่า
แล้วแต่ให้ลูกชายชื่อท้าวกำ่ มาเอาเครื่องบูชาบรรณาการลง-
ไปขอขึ้นกับประเทดไท พ้อมกันนี้พระอริยะราดได้ฟ้องต่อไทอ่า -
พระเจ้าสีริบุนยะสามเป็นใจกับพวกพะม้า พิดในปี ค.ส.๑๗
๗๗ นี้เอง ฝ่ายเจ้าสีริบุนยะสามได้ฉาบข่าวอ่า พระอริย -
ราดติดใจกับเจ้าไชยะกุมมามแล้วแตกหนีไปตั้งอยู่บ้านดอนมิด-
แดง จึ่งแต่งให้พระยาสุโพเอาทองทับลงไปตี พระอริยราด
สู้บ่ได้แตกฉานไปตั้งอยู่องค์ดอนทอง แล้วแต่งคนไปขอกำลังบูร
เจ้าไชยะกุมมาม ๆ บ่ยอมให้ พระยาสุโพจึ่งบำไปตีพระอริ-
ยะราดถึงองค์ดอนทอง จับพระอริยะราดได้ก็ข้าเสัง ท้าว
กำ่บุดพระอริยะราดกับพักพวกหลบหนีได้ จึ่งแต่งหนังสือให้คนถือลง
ไปถึงนะครอนราชสีมาให้บอกลงไปถึงกรุงเทบ ขอเอาทอง-
ทับไทขึ้นมาฉ่อย.

ฝ่ายพระเจ้าตากสิน พระเจ้าแผ่นดินไท ซึ่งมีความ-
กินแหนงแคงใจใต้พระเจ้าสีริบุนยะสามอยู่แต่ก่อนแล้ว พอได้ -
ฉาบข่าวจากหนังสือของท้าวกำ่ ก็พิโรด ให้พระเจ้าสีริบุนยะ
สามเป็นอันมาก จึ่งแต่งให้ เจ้าพระยามะหากะสัดสึก(พาย
ลุนมาได้เป็นเจ้าแผ่นดินประเทดไทอิงที ๑ ในราชอิงจักกริ-

ตีมาจิบทุกอันบี้) เปันแม่ทับยกพิบมาทางบิก สิมทิบกับกำลัง-
ทอเมืองฝ่ายตาเอันออก มีพิบ ๑๐.๐๐๐ คิบเสด และใต้ -
เจ้าพระยาสุระสิต์ (บ้องฉายของพระยามะตาภะสัดสึก)ยิก
ทับเรือมาเมืองละแมน เกบพิลเมืองละแมนได้ ๑๐.๐๐๐ คิบ-
ตีเรือริบใต้แล้วยิกขึ้นมาตามทุแม่น้ำของในปี ค.ส.๑๗๑๔ -
ส่อนกองทับของพระยามะตาภะสัดสึก ยิกมาทางเมือง- นะ
คอนอาฉสิมา กายมาทางเมืองสุธิน เมืองสิสะเกด และ
มาโฮมกันกับกองทับเรือที่แดนเมืองจำปาสัก กองทับไทหัง-
สองกิเล้าตีเอิาเมืองจำปาสักได้โดยง่าย เจ้าไชยะกุมมาบ
เจ้านะคอนจำปาสัก บ่ก้าตีสู้ได้หีไปลี้อยู่ดอนไช แม่ทับไทใต้-
ทะหานไปบำจับเอิามาได้ เจ้าไชยะกุมมาบจึ่งอ่อยอมเปัน -
เมืองขึ้นกับประเทดไทแต่บั้นมา.

ฝ่ายพระยาสุโพ แม่ทับของพระเจ้าสีธิบุนยะสาน ที่
ตั้งอยู่ดอนกอง แขวงจำปาสัก คันได้ฉาบอ่า กองทับไทยิกมา
เปันอันมาก เตันจะสู้บ่ได้ จึ่งถอยกับคืนมาองุงจัน ภาบทุบ-
เทดภาบใต้พระเจ้าสีธิบุนยะสานฉาบทุกประภาบ พระเจ้าสีธิ
บุนยะสานจึ่งจัดแจ่งป้องกันพระนะคอนแลละแต่งกองทับออก-
ไปตั้งรับอยู่เมืองพาบพ้าอ เมืองพะโค เมืองคุก เมืองหอง-
คาย จินเถิงเมืองนะคอนพะนิม กองทับไทยิกมาตีเมืองนะ
คอนพะนิมแตก พระบริมอาฉา (ก่แก้อ) เจ้าเมืองนะคอน

พะบิม ยิกคอบคือไปตั้งค้ายอยู่บ้านดอนหมูได้ ๕ เดือน เลีย
เถิงแก่ก้มอยู่ที่นั้น แล้วกองทับไหก็ยิกขึ้นมาเถิง เมืองหอง-
คาย เข้าตีเอาเมืองหองคายได้ เมื่อได้เมืองหองคาย -
แล้ว ก็ยิกขึ้นมาตั้งล้อมเมืองพะโคและองงคุกไว้ พอกฉาอ
เมืองพะโคและองงคุกได้ทำกาบตีสู้และป้องกันย่างแรง -
แรง กองทับไหเข้าตีเอาเมืองบ่ได้ เอลานั้นแม่ทับไห จึ่ง
ทำกินอุบายจับเอาธาลดอนเมืองหองคายเป้นอันมากมาตัด
คือเอาแต่ก้อใส่ในเรือใต้เต้มแล้ว ใต้แม่ยิงฉาอเมืองหอง-
คายพายเรือขึ้นมาร้องขายอยู่ลงบท่าเมืองพะโค เมืององง
คุก พอกฉาอเมืองได้เต้นดั่งนั้น ก็มิใจสะท้านย้านกือ กอง
ทับไหจึ่งเข้าตีเอาเมืองพะโคและเมืององงคุกได้ แล้ว
ยิกขึ้นมาตั้งล้อมเมืองพันพ้าอ กองทะหานเมืองพันพ้าอ ได้
ทำกาบตีสู้ป้องกันเมืองไอ้ย่างแรงแรง กองทับไหย้างบ่สา-
มาดเข้าตีเอาเมืองได้ เป้นแต่ตั้งล้อมเมืองไอ้ จินเถิงปี
ค.ส.๑๗๗๙.

ในเอลานั้น ฝ่ายพระเจ้าสุริยะอิง เจ้าแต่นดินหลอง
พระบางได้ฉาบย่าออ่า กองทับไหขึ้นมาติองงจัน ก็ดีใจ -
เพาะพระเจ้าสุริยะอิง มีความคงดแค้นใต้พระเจ้าสิริบุน-
ยะสานอ่า นำกองทับพะม้ามาติเมืองหลองพระบาง พระ
เจ้าสุริยะอิงจึ่งมีพระราชสานลิงไปบอกพระเจ้าแต่นดินไห

ຂັນອາສາເຂົ້າຕີອ້ງງຈັນທາງດ້ານເໜືອ ແລ້ວພຣະເຈົ້າສຸຍິຍະວົງກໍ
ເອົາທະຫານ ม.๐๐๐ ຄົນ ລົງມາຕັ້ງລ້ອມອ້ງງຈັນໄວ້ທາງດ້ານ-
ຫລັງ ພຣະເຈົ້າສີຣິບຸນຍະສານເຕັນເສິກຂນາບທັ້ງທາງໜ້າແລະ -
ທາງຫລັງ ເຫລືອກຳລັງ ຈຶ່ງໃຫ້ປະເມືອງພັນພ້າວ ແລ້ວຂ້າມມາ-
ໂຮມກັນຢູ່ອ້ງງຈັນ ກອງທັບໄທຈຶ່ງເຂົ້າເມືອງພັນພ້າວໄດ້ ແລ້ວຍົກ
ຂ້າມແມ່ນ້ຳຂອງມາຕັ້ງຄ້າຍຢູ່ທາງຕາເວັນອອກອ້ງງຈັນ ພຣະເຈົ້າ
ສີຣິບຸນຍະສານຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ ເຈົ້ານັນທະເສນ ຣາຊໂອຣົດ ເປັນແມ່
ທັບຄຸມທະຫານອອກຈາກເມືອງ ໄປຕີຄ້າຍທະຫານໄທ ເຈົ້ານັນທະ-
ເສນ ຂີ່ຊ້າງພາຍຄຳ ສຸຫົກສອກສາມນິ້ວ ຕັ້ງແຕ່ຮົບກັນມາໄດ້ ๔
ເດືອນເສດ ກອງທັບໄທຍັງບໍ່ສາມາດເຂົ້າຕີເມືອງໄດ້ ແຕ່ພຣະ -
ເຈົ້າສີຣິບຸນຍະສານເຕັນວ່າ ຈະສູ້ໄປບໍ່ໃຫ ຈຶ່ງພາເອົາເຈົ້າອິນ,
ເຈົ້າພິມ ຣາຊໂອຣົດແລະຄົນສນິດລັກລົງເຮືອລ່ອງໜີໄປເມືອງຄຳ-
ເກີດໃນເວລາກາງຄືນ ຝ່າຍເຈົ້ານັນທະເສນໄດ້ຊາບວ່າ ພຣະຣາ
ຊະບິດາລັກໜີແລ້ວກໍເສັ້ງພຣະໄທ ຈຶ່ງຕົກລົງໃຈເປີດປະຕູເມືອງ -
ຍອມໃຫ້ກອງທັບໄທເຂົ້າເມືອງໄດ້ ໃນວັນຈັນ ເດືອນ ๑๐ ແຮມ
ม ค่ำ ปีกุน จุลสักราช ๑๑๔๑ (ค.ศ.๑๗๗) ເມື່ອກອງທັບ
ໄທເຂົ້າເມືອງໄດ້ແລ້ວ ກໍຈັບເອົາເຈົ້ານັນທະເສນຣາຊໂອຣົດເຈົ້າ
ອຸປຣາດຄວງໜ້າ ແລະພຣະນາງແກ້ວຍອດຟ້າກັລຍານີສຣິກະສັຕຣິ-
ພຣະຣາຊທິດາຂອງພຣະເຈົ້າສີຣິບຸນຍະສານ ຕລອດຈົນພຣະບໍຣົມ-
ມະວົງສານຸວົງ ເສນາຂ້າຣາຊການຜູ້ໃຫ່ ສາວສນົມນອກໃນ ທັ້ງ

ปอๆ ไอ้ผิด ผล้อกໍกอดเภ้บเอิาฉับสินเงินคำเข้ำขอๆอันมีใน
ห้อๆพระคล้ังหลวๆ ผละตามทำโรๆบ้ำนเรือนขอๆข้ำรำช -
กำนผิดทุกผท่ำ ตลอดเคื่อๆสับพะสำดตรำอำอุดปืนใหง่ ปืน
น้อยเป้นอันมำกผละพระผก้อมำระกิด พระบำๆ เมื่อกอด -
เภ้บเอิาผิดผล้อ จึๆ ได้ขึนข้ำมไปไอ้เมืองพันพ้ำอ พ้อมด้วย
คอบคือชำอเมืองอยงจันห้ำมอบ ผล้อผม่ทับไหจึๆ ให้สำวทำ-
พระผก้อขึ้นไอ้ที่เมืองพันพ้ำอเป้นกำนฉ่อคำอ ผละพ้อมกับตี
อยงจันได้นี้ ผม่ทับไหกໍได้บังคับให้เจ้ำสุริยะอิๆ เจ้ำบะ -
คอนหลวๆพระบำๆ ยอมเป้นเมืองขึ้นขอๆประเทดไหด้ำๆอ
กัน.

เถิๆเดือนยี่ ผม่ทับไหจึๆผต่ๆ ให้พระยำสุโพ เป้นตู้ธัก
สำพระนะคอนอยงจัน ผล้อผม่ทับไหกໍกอดเอิาคอบคือลำอ-
อยงจัน กับท้ำวพระยำชุดพระยำชีดำอิๆสำนุอิๆ ลูกนำๆ,
ท้ำอพระยำ พ่ค้ำคะธีตะบดี เสดถิ ตลอดฉับสิบบัดเข้ำขอๆ
ฉ้ำๆม้ำ พระผก้อ พระบำๆ ลิๆไปบำๆกอก เดือนยี่ผสม -
ไปเถิๆเมืองสะละบุธิ ผล้อผม่ทับไห จึๆ ให้คอบคือลำอ -
ตลายพื้นคือ ตั้งบ้ำนเรือนอยู่ที่นั้น เอิาลิๆไปไอ้บำๆกอกกໍผต่
จำเพาะที่เป้นเชื้อกะสัด ผละข้ำรำกำนตู้ใหง่ที่นั้น.

พระยำชอำนำจักลำอทั้ๆ ม อำนำจัก คือ นะคอนจำ-
ปำสัก ขอๆเจ้ำไชยะกุมมำน ๑ นะคอนอยงจัน ขอๆเจ้ำ-

ສີຣິບຸນຍະສານ ๑ ນະຄອນຫລວງພຣະບາງຂອງເຈົ້າສຸຣິຍະວົງ ๑ ໄດ້ສົ່ງຄວາມເປັນເອກອາດໃຫ້ແກ່ປະເທດໄທລົງພ້ອມກັນ ໃນປີ ค.ส.๑๙๗๒ ດ້ວຍຄວາມບໍ່ຄືກຕ້ອງຄ່ອງກັນ ດ້ວຍຄວາມຄຶດບ້ຽ - ບ້ຽງຄຽງແຄ້ນໃຫ້ແກ່ກັນ ໂຮມຄວາມວ່າ ປະຊາຊົນລາວໄດ້ອົບພະຍົບລົງມາຕັ້ງຫລັກຖານເປັນບ້ານເມືອງຢູ່ເລາະລຽບແມ່ນ້ຳຂອງປົກຄອງກັນເອງຕໍ່ມາແຕ່ຄັ້ງຂຸນລໍ ເມື່ອ ค.ส.๑๔๑ ຈົນເຖິງສໄມ - ຂອງພຣະຍາສີຣິບຸນຍະສານ ສົ່ງເອກອາດໃຫ້ແກ່ປະເທດໄທໃນປີ ค.ส. ๑๙๗๒ ນີ້ ຮວມເວລານານເຖິງ ພັນປີເສດ.

๑. ອານາຈັກລ້ານຊ້າງຫລວງພຣະບາງ

(๑) ຣັຊການຂອງພຣະເຈົ້າກິ່ງກິສອາດ

ພຣະນະຄອນລ້ານຊ້າງຫລວງພຣະບາງ ໄດ້ແຍກເປັນເອກ-ອາດນຶ່ງຕ່າງຫາກຈາກນະຄອນອຽງຈັນ ໃນປີ ค.ส.๑๙๐๗ ໃນສໄມຂອງພຣະໄຊຍະເສດຖາທິຣາດທີ ๑ (ພຣະເຈົ້າໄຊອິ່ງເວ້) - ຂຶ້ນຄອງອຽງຈັນ ໂດຍສາເຫດດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ໃນເວລາພຣະໄຊຍະເສດຖາທິຣາດທີ ๑ ໄດ້ຂຶ້ນຄອງອາດ-ສົມບັດໃນນະຄອນອຽງຈັນ ນັ້ນພຣະອົງໄດ້ແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ທ້າວລອງ - ພຣະອະນຸຊາ ເປັນອຸປອາດຂຶ້ນໄປຄອງເມືອງຫລວງພຣະບາງເວ-ລານັ້ນ ເຈົ້າກິ່ງກິສອາດ ເຈົ້າອິນທະໂສມ ແລະເຈົ້າອົ່ງຄຳ ຢ້ານ ພຣະໄຊຍະເສດຖາທິຣາດຈະທຳອັນຕະລາຍຈຶ່ງພາກັນລັກໜີຂຶ້ນ ໄປຢູ່

ເມືອງພີງ ສ່ອນເຈ້າອິນທະໂສມ ໜີໄປຢູ່ເມືອງແພ່ ຕໍ່ມາເຈ້າກິງ-
ກິສຣາດ ກັບ ເຈ້າອົງຄຳ ຍົກກອງທັບກຳລັງເມືອງພີງ ລົງມາຕີ-
ນະຄອນຫລວງພຣະບາງ ທ້າວລອງ ຕູ້ຄອງເມືອງຫລວງພຣະບາງ
ສູ້ບໍ່ໄດ້ຈຶ່ງໄດ້ອົບພະຍົບລົງມາອຸງຈັນ ແລະໄດ້ເຊີນເອົາພຣະບາງ
ລົງມານຳໃນຄາວນີ້ດ້ວຍ.

ຝ່າຍເຈ້າກິງກິສຣາດ ແລະ ເຈ້າອົງຄຳ ເມື່ອຕີເມືອງ -
ຫລວງພຣະບາງໄດ້ແລ້ວ ກໍຍົກທັບເລີຍລົງມາຕີອຸງຈັນ ໄດ້ຕັ້ງ
ຄ້າຍລ້ອມອຸງໄວ້ ເຈ້າໄຊຍະເຊດຖາທິຣາດທີ ๑ ເຈ້ານະຄອນ-
ອຸງຈັນ ເຫັນຈະສູ້ກອງທັບຂອງເຈ້າກິງກິສຣາດບໍ່ໄດ້ ຈຶ່ງແຕ່ງຣາ-
ຊທູດຖືພຣະຣາຊສານລົງໄປຖວາຍພຣະເພທະຣາຊາ ພຣະເຈ້າ -
ແຜ່ນດິນກຸງສີອະຍຸທຍາ ຂໍໃຫ້ຍົກກຳລັງມາຊ່ວຍ ພຣະເພທະຣາ-
ຊາ ຈຶ່ງຂັ້ນມາໂອບໂລມພຣະກະສັດທັງສອງບໍ່ໃຫ້ຮົບເລອກັນ ແລະ
ໃຫ້ແບ່ງປັນເຂດແດນກັນໃນປີ ค.ส. ๑๗๐๗ ຄື: ແຕ່ຟາກແມ່ນ້ຳ
ເຫືອງຂຶ້ນໄປ ໃຫ້ເປັນເຂດແດນອານາຈັກຫລວງພຣະບາງ ແຕ່ໃຕ້
ນ້ຳເຫືອງລົງມາ ໃຫ້ເປັນເຂດແດນອານາຈັກອຸງຈັນ ແຕ່ນັ້ນມາ-
ອຸງຈັນກັບຫລວງພຣະບາງຈຶ່ງແຍກເປັນຄົນລະເອກຣາດບໍ່ຍອມຂຶ້ນ
ແກ່ກັນ ຝ່ອພຣະກິງກິສຣາດ ກໍສເວີຍຣາຊສົມບັດຢູ່ນະຄອນຫລວງ
ພຣະບາງ ຕໍ່ມາຈົນເຖິງ ค.ส. ๑๗๑๗ ຈຶ່ງສະເດັດສູ່ຣະຄົຕພຣະ
ເຈ້າກິງກິສຣາດມີພຣະຣາຊທິດາ ๑ ອົງ ຣາຊບຸຕ ๑ ອົງ ຄື: -
ເຈ້າແຫ່ນສາວ ๑ ເຈ້າແຫ່ນຄຳ ๑ ພຣະໂອຣົດຊື່ເຈ້າອັກຄະຣາດ.

(๑) ธัชภาบสิมเด้ดพธะบໍธิมธัดติยะอิงสา

(เจ้าอิงคำ)

เมื่อพธะเจ้ากิงกิสธาดสะเด้ดสุธะคิดแล้อ เจ้าอิงคำ กิได้สเอียธาชุแหบหิงพธะนามอ่า สิมเด้ดพธะบໍธิมธัดติยะ-อิงสา ต๋มาเจ้าอินทะโสม ซุ้มไปยู่เมืองแพ่ได้ไปธໍภำลัง - เมืองหล้า เมืองพิง ลิงมาติมะคอมหลองพธะบาง สิมเด้ดพธะบໍธิมธัดติยะอิงสา เต้นอ่า เป้นพี่น้องกันแสะได้หิ้อม-มานำกัน บ่ยากใต้เกิดคอามอีอาด จิ่งแต่งใต้อำมาดอกไปเฉินเอ้ามาปิกคองบ้านเมืองจ่อยกัน เจ้าอินทะโสมกิยิน ดีเอ้ามาจ่อยธาชภาบยู่ในมะคอมหลองพธะบาง.

(ป) ธัชภาบเจ้าอินทะโสม

สิมเด้ดพธะบໍธิมธัดติยะอิงสา สเอียธาชสิมบัดมาได้-๑๐ ปี คือ เถิงปี ค.ส.๑๗๔ เจ้าอินทะโสม กับ พธะยา เมืองจ้าย คิดกันเป้นกะบิด อัดปะตุเมือง ภาบพธะบໍธิมธัด ติยะอิงสาในเอลาออกไปต๋นิภ พธะบໍธิมธัดติยะอิงสาเอ้า-เมืองบ่ได้ แสะธู้อ่า เจ้าอินทะโสมยาดเอิาธาชสิมบัดแล้อ จิ่งหิไปอาไสยู่เมืองจุงใหม่ ฝ่ายเจ้าอินทะโสมกิเลิยปะ - ภาดติอสื้นเป้นเจ้าแผ่นดินในปีนั้นเอง เจ้าอินทะโสมคอง-เมืองมาได้ ๑๗ ปี มีพธะธาชโอธิดแสะหิดาธอมห้าหิด ๑๕

คิบ ๔ปับฉาย ๙ คิบ ยิา ๗ คิบ. ฉาย ๙ คิบบั้บคือ: ๔จ้า โฉติภะ ๑ ๔จ้าอะบุธุหะ ๑ ๔จ้ามาก ๑ ๔จ้าบาธะหะ ๑ ๔จ้า๔ฉดถะอิา ๑ ๔จ้าอิา๔อก ๑ ๔จ้าสุธียะอิา๑ ๔จ้าสุธะ อิา ๑ ๔จ้าอินทะพิม ๑ หิด๑ ๗ คิบบั้บคือ: ๔จ้าบา๑แก้วธิด บาพิมพา ๑ ๔จ้าสิคำภอา ๑ ๔จ้าบา๑สุฉา๑ ๑ ๔จ้าบา๑ สุทัมมา ๑ ๔จ้าบา๑มา๑ ๑ ๔จ้าบา๑แอ่บแก้อ ๑.

๔จ้าอินทะโสมคอา๑ราฉสิมบัด๑มา๔ถิา ค.ส.๑๗๔๙ ภิ สิ้บพธะฉิน.

(๔) อัฉภาบ๔จ้าโฉติภะ

๔จ้าอินทะโสมสิ้บพธะฉินแล้อ ๔สบา๑อา๑๑จิ๊า ๔ฉิน-๔อิา๔จ้าอินทะพิมโอธิด๑คิบที ๙ ขึ้บปับ๔จ้าแต่นดิบ ๔จ้าอิน ทะพิมคอา๑เมืออา๑ปู่ ๕ ๔ดือบ ภิมอบ๔อบธาฉสิมบัด๑ให้๔จ้าโฉ ติภะ ตุ๊ปับพี่ฉายใหา่ ๔จ้าโฉติภะคอา๑เมืออา๑มาได้ ๔๔ ปี ค.ส.๑๗๗๑ ๔จ้าสุธียะอิา บ้ออาฉายคิบที ๗ ขอา๔จ้าโฉติ-ภะ ได้ฉักฉอบ๔อิาทะหาบพะม้าปู่เมืออาฉา๑ใหม่ภิาลิา๑มาติ - เมืออาหลอา๑พธะบา๑ ๔จ้าโฉติภะ ตุ๊พี่ฉาย จิ๊า๑จำปับได้ยิภ ธาฉสิมบัด๑ให้แก่๔จ้าสุธียะอิา๑ๆภิได้ขึ้บปับ๔จ้าแต่นดินตีมา๑.

(๕) อัฉภาบพธะ๔จ้าสุธียะอิา

ເຈົ້າສຸຣິຍະວົງ ໄດ້ຂຶ້ນສວຍຣາຊສົມບັດເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນແລ້ວ ໄດ້ປີ ๑ ຄືເຖິງປີ ค.ส.๑๗๑๑ ກໍໄດ້ຍົກທັບລົງມາຕີອ້ງງຈັນ ເພື່ອ ແກ້ແຄ້ນຄວາມຂົມຄ້ງ ອັນມີມາແຕ່ກ່ອນ ເຈົ້າສຸຣິຍະວົງ ໄດ້ຕັ້ງຄ້າຍ ລ້ອມອ້ງງຈັນຢູ່ເຖິງສອງເດືອນຍັ້ງເຂົ້າຕີ ເອົາເມືອງບໍ່ໄດ້ ຝ່າຍ ພຣະເຈົ້າສີຍຸບຍະສານ ເຈົ້າແຜ່ນດິນອ້ງງຈັນ ຈຶ່ງແຕ່ງທູດໃຫ້ໄປຂໍ ເອົາກອງທະຫານພະມ້າໃຫ້ມາຊ່ອຍ ກອງທະຫານພະມ້າຍົກລົງມາຕີ ນະຄອນຫລວງພຣະບາງ ພຣະເຈົ້າສຸຣິຍະວົງຈຶ່ງເປັນໄດ້ເລີກທັບກັບ ຄືນເມືອເຈຣະຈາກັບພະມ້າ ໂດຍຍອມຂໍສົ່ງສ່ວຍດອກໄມ້ ເງິນ ຄຳ ຕາມທັມນ້ງມໂບຣານກະສັດ ຕໍ່ມາພຣະເຈົ້າສຸຣິຍະວົງ ເຫັນວ່າພະມ້າ ກັບໄທເກີດສົງຄາມຕິດພັນກັນຢູ່ ຈຶ່ງເອົາໃຈອອກຈາກພະມ້າ ຄັ້ນມາ ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๑๕ ເມືອກອງທັບໄທຍົກຂຶ້ນມາຕີອ້ງງຈັນ ເຈົ້າສຸຣິ ຍະວົງເຫັນເປັນໂອກາດດີ ທີ່ຈະໄດ້ແກ້ແຄ້ນຊາວອ້ງງຈັນ ຈຶ່ງມີໜັງສື ລັບໄປເຖິງພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນປະເທດໄທ ຂໍຮ່ວມມືຕີອ້ງງຈັນທາງ - ດ້ານຫລັ້ງ ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๑๖ ເຈົ້າສຸຣິຍະວົງ ໄດ້ເກນທະຫານ- ຊາວເມືອງຫລວງພຣະບາງ ๗.๐๐๐ ຄົນ ສົ່ງມາຕີອ້ງງຈັນຊ່ອຍໄທ ແຕ່ວ່າເມືອງອ້ງງຈັນເສັ້ງເອກຣາດແລ້ວ ແມ່ທັບໄທກໍເລີຍບັ້ງຄັບໃຫ້ ເຈົ້າສຸຣິຍະວົງຍອມເປັນເມືອງຂຶ້ນຂອງປະເທດໄທດ້ັ້ງດ້ງອກັນໃນປີ- ค.ส.๑๗๑๖ ນັ້ນເອງ ໂຮມຄວາມວ່າ ອານາຈັກລ້ານຊ້ວງຫລວງ- ພຣະບາງ ທີ່ໄດ້ແຍກເປັນເອກຣາດສ່ວນນ້ັ້ງຂຶ້ນໃນປີ ค.ส.๑๗๐๗- ກໍໄດ້ສູນເສັ້ງຄວາມເປັນເອກຣາດລົງໃນປີ ค.ส.๑๗๑๖ ພ້ອມກັບ-

ວ່ຽງຈັນ ຮ່ວມເວລາທີ່ນະຄອນຫລວງພຣະບາງເປັນອິສຣະພາບ ຢູ່ ພຽງ ๓๘ ປີ ມີກະສັດສືບຣາຊສົມບັດເປັນເອກຣາດມາພຽງ ๕ ອົງ.

---== o ==---

ม. ຮວນາຈັກນະຄອນຈຳປາສັກ

(๑)ພຣະເຈົ້າສ້ອຍສຣີສມທພຕທາງກຸມ

ເມືອງນະຄອນຈຳປາສັກນີ້ ແຕ່ດັ້ງເດີມເປັນເມືອງຂອງພວກຈາມ ເອີ້ນຊື່ວ່າ ເມືອງຈຳປາມະຄອນ ກະສັດຜູ້ຄອງເມືອງນີ້ແຕ່ດັ້ງເດີມແມ່ນ ທ້າວຄັຊນາມ ຕໍ່ມາແມ່ນພຣະຍາກາມະທາ ເມື່ອພຣະຍາກາມະທາສິ້ນພຣະຊົນແລ້ວ ບໍ່ມີກະສັດສືບແທນເມືອງ ຈຶ່ງມີເຈົ້າ - ຂແມນອົງນຶ່ງຍົກອົພົນໂຍທາຂຶ້ນມາຕັ້ງຢູ່ເມືອງຈຳປາມະຄອນ ແລ້ວ ຕ່ຽນຊື່ເມືອງວ່າ ນະຄອນກາລະຈຳປາກະນາຄະບຸຣີ ເຈົ້ານະຄອນ-ກາລະຈຳປານາຄະບຸຣີ ມີໂອຣົດອົງນຶ່ງນາມວ່າ ເຈົ້າສຸທັສນະຣາຊາ ເມື່ອບິດາສິ້ນພຣະຊົນແລ້ວກໍໄດ້ຄອງເມືອງຕໍ່ມາຈົນເຖິງປີ ค.ส. - ๑๗๔๒ ຈຶ່ງສິ້ນພຣະຊົນ ເມື່ອເຈົ້າສຸທັສນະຣາຊາສິ້ນພຣະຊົນແລ້ວ ບໍ່ມີໂອຣົດຈະສືບແທນເມືອງ ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๗๑ ພວກຊາວເມືອງ-ຈຶ່ງເຊີນຊາຍຕຸ້ນຶ່ງ ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າເມືອງ ຊາຍຕຸ້ນັ້ນມີລຸກສາວຕຸ້ຜຶ່ງ ຊື່ ວ່າ ນາງເພົາ ເມື່ອບິດາຕາຍແລ້ວ ນາງເພົາ ກໍໄດ້ປົກຄອງເມືອງ ຕໍ່ມາເຖິງປີ ค.ส.๑๗๘๑ ເວລານັ້ນ ທ້າວປາງຄຳ ຢູ່ເມືອງໝອງ ບົວລຸ່ມພູ (ຕຸ້ແຕ່ງໜ້າສືສິບໄຊ ໃນສໄໝຂອງພຣະເຈົ້າສຸຣິຍະວົງສາ-ທັມມິກະຣາ๑) ລົງໄປຄ້ອງຊ້ວງທາງເມືອງຈຳປາສັກ ໄດ້ໄປລອບ-

ลักสมักสังอาดกับบาวเผิา จินได้ลูกสาวตัวน้อยชื่อว่า นางแผง แล้วท้าวปางคำ ภิฆีคืนมาเมืองพอบิอลุ่มพู เมื่อนางเผิา ตู้แม่ตายแล้ว นางแผงกิได้คองเมืองแทน.

ยู่มาเถิงปี ค.ส.๑๗๑๐ เมื่อพระเจ้าสุริยะอิงสาทัมมิกะธาด เจ้าแผ่นดินองวังจัน สะเด็ดสุธะคิดแล้ว เจ้าพระยาเมืองจัน ยาดชิงเอิาธาฆสิมบัด ขึ้นเป้นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว พระยาเมืองจัน จะจับเอิานางสุมังคะลา พระธาฆิดาของเจ้าสุริยะอิงสา มาเป้นพะริยาของติน แต่นางบ่ยอมจิ่งได้ลักหิไปยู่นำออกตินยาดโยมของพระคูยอดแก้ว อัดโพนสะ - เม้ก เอลานั้น นางกำลังหิ้งคับยู่ ท่านพระคูยอดแก้วจิ่งสั่ง - นางไปไอ้พูสะงี้ตีคำ นางเลียปะสูดอาฆโอริดยู่ที่นั้น จิ่งฮะ-นามนามอ่า เจ้าพ้ำะสัด ฝ่ายพระยาเมืองจัน เต้นตู้คืนมับถืพระคูยอดแก้วหลาย จิ่งคิดจะกำจัดเสัง ท่านพระคูได้ฉาบ-เตดอันนั้น จิ่งพายาดโยมปะมาน ม.๐๐๐ คิอเสด ยิกพีจาก แขวงองวังจันลิาไปตั้งยู่บ้านกี้อพันลำโสมสนุก แขวงเมืองนะคอนพะนิม แล้วใช้คืนมาเชินเอิามานดาเจ้าพ้ำะสัดไปยู่ที่นั้นก่อน ส่อนท่านพระคู ได้พาเอิายาดโยมอิบพะยิบลิาไปยู่แดนเมืองนะคอนจำปาสัก นางแผง เจ้าเมืองนะคอนจำปาสัก-เต้นคืนมียิมมับถือท่านพระคูหลาย จิ่งมาบิมินใช้เอ้าไปยู่อัดในเมือง แล้วมอบธาฆภาบบ้านเมืองใช้ท่านพระคูปิกคองอ่า -

ก่าอ ท่านพระคูเต้นอ่า ตินเป้นสะมะนะ จะอ่าก่าอธาชภาน
บ้านเมืองก็จะติดคองอีไน คันยู่มาเถิงปี ค.ส.๑๗๑๔ ท่าน
พระคูจึ่งใต้จานแก้อ จานสงา กับบ่าอไพ่ ฮ้นมาเฮ็นเอิา -
เจ้าพ่ีกะสัด ที่ยู่บ้านกี้อพันลำโสมสบุกกับพระมานดาลิงไป -
เมืองจำปาสัก แล้อท่านพระคูพ้อมด้อย นาางแพงและเสนา-
อามาด จึ่งพ้อมกันทำธาชพิเสก เจ้าพ่ีกะสัดฮ้นเป้นเจ้าแต่น
ดินฤอายพระนามอ่า เจ้าส้อยสธิสมุทพุตทาางภูม แล้อต่งน -
นามเมืองอ่า นะคอนจำปานาคะบุธิสธิ.

พระเจ้าส้อยสธิสมุทพุตทาางภูม ได้สเวียธาชสิมบัด -
แล้อ ก็หธิงแต่งตั้งตำแหน่า เสนาข้าธาชภานเป้นกิมเป้นกอง
ใต้คิบถ้อมตามผบบย่างบุธานกะสัดในนะคอนอ่างจัน แล้อจึ่ง
ตั้งดอนโธงฮ้นเป้นเมืองา ใต้จานหอด ไปเป้นเจ้าเมืองโธง
๑ ใต้ท้าวสุด เป้นพระไชยะเชดถา เจ้าเมืองจ่างแตา ๑
ใต้จานสงา ไปเป้นเจ้าเมืองสธินะคอนเตา ๑ (ยู่ในแของ
เมืองสีสะเกด) ใต้จานแก้อ ไปเป้นเจ้าเมืองที่า ๑ (คือำ
เผิสุอันนะพูมยู่ในแของจ้าตอ้ดธ้อยเอ้ด) ใต้ท้าวจันทะสุธิยะ
อิา ไปเป้นเจ้าเมืองตะโปน ๑ ใต้นายพั้น ฮ้าหลองเดิม -
ของนาางแพง เป้นหลองเธกธักสา แล้อฮ้นมาตั้งบ้านโพน -
เป้นเมืองพั้น ๑ (คือเมืองสาธะอันพุกอันนี้) ใต้ท้าวพิมเป้น-
ธาชบุดตะโคด ไปตั้งบ้านแก้งอาเธิม เป้นเมืองคำหองใต่ง

๑ ใต้จากโสม ไปตั้งบ้านอัดตะปี เป็นเมืองอัดตะปี ๑ ใต้ท้าวตลาวบุดพระละวุ่ม เป็นขุนหมักเฒ้า เจ้าเมืองโขวงงาว

พระเจ้าสัยสริสมุทพุดทางกุมคองเมืองมาเถิง ค.ส ๑๗๕๖ ภิสั้นพระชิน พระองิมิธาฉโอธิด ม องิคือ: เจ้าไชยะกุมมาบ ๑ เจ้าทัมมะเทโอ ๑ เจ้าสุธีโย ๑ เมื่อพระเจ้าสัยสริสมุทพุดทางกุมสั้นพระชินแล้ว เสนาอามาดจี่งอะพิเสกเจ้าไชยะกุมมาบขึ้นเป็นเจ้าแต่นดิน เจ้าไชยะกุมมาบจี่งตั้งเจ้าทัมมะเทโอ เป็นมะหาอุปธาด.

(๑) ธัฉกาบพระไชยะกุมมาบ

เจ้าไชยะกุมมาบคองเมืองมาเถิง ค.ส.๑๗๕๖ ภิถึกกองทับไทขึ้นมาตีเอาเมืองได้ อาบาจักบะคอบจำปาสักจี่งตกเป็นเมืองขึ้นของประเทดไทตั้งแต่นั้นมา เจ้าไชยะกุมมาบถึกแม่ทับไทคุมตัวลิงไปกุงเทบ ในปี ค.ส.๑๗๗๖ เถิงปี ค.ส.๑๗๗๐ จี่งได้กับคืนมาบะคอบจำปาสัก.

อาบาจักบะคอบจำปาสักได้ตั้งเป็นเอกธาดขึ้น ในปี ค.ส.๑๗๑๗ ได้ฉบสั้งเอกธาดในปี ค.ส.๑๗๗๕ ธอมเอลาบะคอบจำปาสักเป็นเอกธาดอยู่ได้พงา ๗๕ ปี มิกะสัดดำริงอิสระพาบอยู่พงา องิคั่งที่นั้น.

ขั้นที่ ๓

ประเทดลาวพายหลังเสังเอกธาดแล้ว

อานาจักล้านช้างอุงจัน

---== o ==---

ประเทดลาวที่ได้แบ่งแยกกันออกเป็น ๓ อานาจัก ตั้งแต่ปี ค.ส.๑๓๐๓ ได้สูนเสังคอามเป็นเอกธาดใต้แก่ประเทดไทลิงพ้อมกับในปี ค.ส.๑๓๓๑ แต่ยังมีกะสัดได้คอางธาดสืบ-บัดในฤามเป็นเจ้าประเทดสะธาดสืบต่กันมาทั้ง ๓ อานาจัก-จำเพาะอานาจักอุงจัน ซึ่งมีอานาเดดกล้าวใหง่ไพสาม - กล่าพ่ายั้น ได้มีกะสัดสืบต่ลิงมาดั่งนี้:

๑. ธัชกาบพระเจ้านันทะเสน

สิมเด็ดพระเจ้าสีธิบุนยะสาม กะสัดแต่งนะคอบอุง-จันอิงสุดท้าย ได้เสังเมือง ให้แก่ประเทดไท พระอิงมีธาดุโอ ธิดและธาดุหิดาที่ปากิดนามย่ ๔ อิงคือ: เจ้านันทะเสน ๑ เจ้าอินทะอิง ๑ เจ้าอะนุอิง ๑ เจ้าพิมอิง ๑ กับนางแก้อ-ยอดฟ้ากัลยานิ ๑ เมื่อกองทับไทเอิ้ทิเอิาอุงจันได้แล้วสิม เด็ดพระเจ้าสีธิบุนยะสาม ได้พาเอิาเจ้าอินทะอิงและเจ้า-พิมอิง ลักหิลิงไปย่เมืองคำเกิด แม่ทับไทได้คอบคุมเอิาเจ้า นันทะเสน และ เจ้าอะนุอิง กับนางแก้อยอดฟ้ากัลยานิ ลิง ไปภูงเทบ เมื่อกองทับไทถอยหิไปแล้ว เถิงเดือนอ้าย -

(ค.ส.๑๗๕๐) สิมเด๊ดพระเจ้าสิริบุนยะสาน จึ่งกับคืนมา-
องงาจัน และขึ้นคองเมืองต๋มาอีกปีเงอก๋ฮั้นพระชิน เถิงปีค.
ส.๑๗๕๑ พระเจ้าแผ่นดินไหจึ่งสั่งเจ้านันทะเสนขึ้นมาเป้น-
เจ้าแผ่นดินองงาจัน เจ้านันทะเสนได้ขึ้นคองนะคอนองงาจัน-
ในอันปะหัด เดือนอ้าย ออกใหม่ ๑๔ คำ่ ค.ส.๑๗๕๑ (พ.ส
๒๓๑๔) หธิงพระนามอ่า พระเจ้านันทะเสนพิงมะลาอ แล้ว
พระอิงจึ่งตั้งเจ้าอินทะอิงใหัเป้นมะหาอุปราด ส่อนเจ้าพิง-
มะอิง และเจ้าอะนุอิงนั้นสั่งลิงไปไอ้ภูงเทบ ในเอลาพระ-
เจ้านันทะเสนกับคืนมาองงาจันคั้งนี้ พระอิงได้ขอเอาพระบาง
คืนมานำ และในปีเงอกันนี้ พระเจ้าแผ่นดินไหกำได้สั่งเจ้า-
ไชยะกุมมานคืนมาเป้นเจ้านะคอนจำปาสัก และใหัเจ้าสุธิ-
ยะอิงคืนมาเป้นเจ้านะคอนหลองพระบางดั่งเก่า.

เถิงปี ค.ส.๑๗๕๗ พระเจ้านันทะเสนได้ยกทับขึ้นไป
ตีเมืองฉงงของาง โดยสาเหดมีอ่า คั้งนั้นเจ้าไกเชินเป้นเจ้า
แผ่นดินปะเทดเผาอติงเผา ปะทับอยู่เมืองเง่อาน ได้แต่งกำ-
ลังหะหานเผอมาคอบคุมเอาเมืองฉงงของาง เจ้าจุมพู เจ้า
เมืองฉงงของาง กำยินยอมสั่งบันนากานใหัแก่เผอ พระเจ้า-
นันทะเสนจึ่งยกทับไปตีฉงงของาง และจับเจ้าจุมพูได้คุมตัอ-
ลิงมาองงาจัน เจ้าไกเชิน จึ่งแต่งใหัอิงจงงบา อิงจงงอุบ
เป้นแม่ทับคุมหะหานเผอ ม.๐๐๐ คิมกับจาอเมืองฉงงของาง

ອີກ ม.๐๐๐ ຄົນ ລົງມາຕີນະຄອນອ້ຽງຈັນໃນປີ ค.ส.๑๗๕๕ - ພຣະເຈົ້ານັນທະເສນ ເຫັນວ່າຈະເປັນການສົງຄາມຫລ້ວງໃຫ ຈຶ່ງ ຍອມສົ່ງເຈົ້າຈຸມພູຄືນໄປຄອງເມືອງຊ້ຽງຂວາງຕາມຄຳຂໍຂອງແມ່ທັບ ແກວ ແຕ່ໃຫ້ເຈົ້າຈຸມພູສົ່ງລ່ວຍໃຫ້ອ້ຽງຈັນເຄິ່ງນຶ່ງດ້ວຍກັບສົ່ງ ໃຫ້ແກວ ແລ້ວກອງທັບແກວກໍເລີກຄືນໄປ.

ເຖິງປີ ค.ส. ๑๗๗๑ ພຣະເຈົ້ານັນທະເສນຂໍຍົກທັບໄປ ຕີນະຄອນຫລວງພຣະບາງ ໂດຍອ້າງສາເຫດວ່າ ພຣະເຈົ้ານະຄອນ ຫລວງພຣະບາງ ໄດ້ສົມຄົບກັບພວກພະມ້າ ແລະພວກເຈົ້າຊ້ຽງຮຸ່ງ ເປັນກະບົດຕໍ່ປະເທດໄທ ພຣະເຈົ้ານັນທະເສນໄດ້ຕັ້ງຄ້າຍລ້ອມເມືອງໄວ້ແລະໄດ້ສູ້ຮົບກັນຢູ່ເຖິງ - ๑๕ ວັນ ຈຶ່ງເຂົ້າເມືອງໄດ້ ແລ້ວຈັບເຈົ้າອະນຸຸຫະເຈົ้ານະຄອນ - ຫລວງພຣະບາງ ເຈົ้າອຸປຮາດນາກ ເຈົ้ານັນທາຕຸຮາດ ແລະຄອບ ຄົວທັ້ງໝົດສົ່ງໄປກຸງເທບ ພວກເຈົ้າອະນຸຸຫະ ຖືກກັກຢູ່ກຸງເທບ - ເຖິງ ๔ ປີ ໃນປີດຽວກັນນີ້ ເຈົ้າແຜ່ນດິນປະເທດໄທໄດ້ເກນເອົາ- ຣາສດອນຫົວເມືອງລາວຫລາຍຫົ້ວຄົນລົງໄປຊຸດຄອງໃນບ້ຽງກອກ - ພວກຣາສດອນທີ່ຖືກເກນໄປນັ້ນ ໄດ້ຮັບຄວາມບອບບ້ຶ້ຊ້ຳເຕັ້ງແສນສາ ຫັດແລະລ້ຳຕາຍດ້ວຍໂຮກອະຫິວາເກືອບໝົດ.

ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๗๗ ເຈົ้າອະນຸຸຫະ ຈຶ່ງໄດ້ຄືນມານະຄອນ ຫລວງພຣະບາງ ເຈົ้າອະນຸຸຫະກັບຄືນມາຄອງເມືອງອີກປີດຽວ ພໍ ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๗๘ ກໍຈັດການຟ້ອງເຈົ้ານັນທະເສນເຈົ้າແຜ່ນດິນ-

ວ່ງຈັນວ່າ ສົມຄົບກັບພຣະບໍຣົມຣາຊາ ເຈົ້າເມືອງນະຄອນພະນົມ-ທໍ່ກາບຕິດຕໍ່ກັບແກວຈະເປັນກະບົດ ພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນໄທຈຶ່ງສັ່ງໃຫ້ເຈົ້ານັນທະເສນກັບພຣະບໍຣົມຣາຊາລົງໄປກຽງເທບ ແລະຕໍ່ສູ້ແກ້ຄະດີຢູ່ເຖິງ ๔ ປີ ກໍສິ້ນພຣະຊົນຢູ່ໃນກຽງເທບນັ້ນເອງ.

๔. ຣັຊກາບເຈົ້າອິນທະວົງ

ເຖິງປີ ค.ส.๑๗๙๕ ເຈົ້າອິນທະວົງ ອະນຸຊາຂອງເຈົ້ານັນທະເສນ ໄດ້ຂຶ້ນເປັນເຈົ້າແຜ່ນດິນວ່ງຈັນ ແລ້ວໄດ້ຕັ້ງເຈົ້າອະນຸວົງ ຕັ້ນ້ອງໃຫ້ເປັນອຸປຣາ ໃນປີໄດ້ຂຶ້ນຄອງເມືອງນັ້ນ ເຈົ້າອິນທະວົງ-ໄດ້ຍົກທັບຂຶ້ນໄປຕີເມືອງແຖງເທີ່ອນ້ຳ ຕໍ່ມາໃນປີ ค.ส.๑๗๙๗ແລະ ๑๗๙๙ ໄດ້ໂຜດໃຫ້ເຈົ້າອະນຸວົງເປັນແມ່ທັບໄປຣົບພະມ້ຳຊ່ອຍໄທ - ແລະປີ ค.ส.๑๘๐๗ ກໍໄດ້ໃຫ້ເຈົ້າອະນຸວົງໄປຣົບພະມ້ຳຢູ່ເມືອງ - ຊຽງແສນ ພຣະເຈົ້າອິນທະວົງ ຄອງຣາຊສົມບັດມາເຖິງ ค.ส. - ๑๘๐๗ ກໍສິ້ນພຣະຊົນ ເມື່ອເດືອນ ๗ ຂຶ້ນ ๗ ค่ຳ ອັນສຸກ ຈຸລສັກ - ຣາ ๑๑๘๕ ພຣະວົງມີຣາຊທິດາວົງນ້ຳ ໄດ້ເປັນເຈົ້າຈອມໃນພຣະ-ເຈົ້າແຜ່ນດິນໄທຣັຊກາບທີ ๑ ແລະໄດ້ຣາຊທິດາວົງນ້ຳຮັບຍົດ ເປັນ ເຈົ້າຟ້າ ພຣະນາມວ່າ ເຈົ້າຟ້າກຸນທົນທິພຍະວະດີ.

๗. ຣັຊກາບພຣະເຈົ້າອະນຸວົງ

ເມື່ອເຈົ້າອິນທະວົງສິ້ນພຣະຊົນແລ້ວ ເຈົ້າອະນຸວົງກໍໄດ້ຂຶ້ນ

ครองราชสมบัติแทน ในปี ค.ส.๑๕๐๔ นั้นเอง สมเด็จพระ-เจ้าอะนุวง (หรือในสิลาเลกอักสิละเกดอง, จันธงกอ่า สมเด็จพระไชยะเชษฐาธิราชที ๓ นั้น) พระองค์เป็นกะสัตตู้ก้าหาน เคยได้เข้าสิงความสู้รบต้านศึกสัตตูมาหลายเที่อ คือเมื่อพระองค์ยังดำรงตำแหน่งเป็นอุปราชอยู่นั้น ได้ยกกองทัพขาอ-องจัน จำนอนหะหาน ๑๐.๐๐๐ คน ไปรบพะม้าทางเมืองฉงางใหม่ ในปี ค.ส.๑๗๙๕ และ ๑๗๙๖ ในปี ค.ส.๑๕๐๓ - ได้ยกไปตีเมืองฉงางใหม่อีก แล้วเลยไปตีเมืองฉงางแสนได้ในปี ค.ส.๑๕๐๔ กับจากราชการสิงความเมืองฉงางแสน จึงได้ขึ้นครองราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินในนะครอนองจัน.

เมื่อพระองค์ได้ขึ้นครองเมืองแล้ว ก็ได้พะยายามทำ-การพื้นฟูประเทดลาวใต้จะเริ่นทุกย่าง คือ:

ในปี ค.ส.๑๕๐๗ ได้ทรงสร้างพระราชอ้างขึ้นในพระ-นะครอนองจัน.

ในปี ค.ส.๑๕๐๕ ได้ละด้ดไปสลองขอยู่ทางผะนิม.

ในปี ค.ส.๑๕๐๕ ได้สร้างอัดสิบุนเรือยขึ้นที่หมองคาย.

ในปี ค.ส.๑๕๑๑ ไปสลองอัดทางผะนิมกับมาแล้วได้จัดการสร้างขอข้ามแม่น้ำของ ยู่ทำอัดฉ้างเตียก บ้านสิฉงางใหม่ทุกอันนี้

ในปี ค.ส.๑๕๑๗ ได้ทำบุนสลองทำพระแก้วผะตำไตร

ในปี ค.ส.๑๕๑๕ ได้สะเด็ดไปปราบกะบิดอ้ายสาเก้ โว้ว เมืองจำปาสัก.

ถึงปี ค.ส.๑๕๑๑ พระอิงจึ่งขอตั้งเจ้าธาฉบุดโย้ - พระธาฉบุดของพระอิงให้เป็นเจ้าบะคอนจำปาสักแทนเจ้า-ผาบ้อยที่ไปสิ้นพระชนย์ภาคเทบ และตั้งเจ้าคำป้อม (ตุ้ตลาน) ให้เป็นอุปราด เจ้าธาฉบุดโย้ เมื่อได้เป็นเจ้าบะคอนจำปาสักแล้ว ก็ได้ลิงมือสร้างแปงบ้านเมือง คือ: ได้สร้างกำแพง - เมืองจำปาสัก ได้ขุดคูล้อมเมือง และสร้างกำแพงอ้วยขึ้นใหม่- นอกจากนั้น ก็ได้สร้างหัวพระแก้วขึ้น ให้เป็นที่คืนน้ำ และได้ - ป่งบอิทิเภ้บส่อยจากธาสดอนใหม่ ทั้งได้สร้างเมืองคันเกิง ให้ เป็นป้อมสำลับป้องกันสัดตูเป็นต้น.

ส่วนสิมเด็ดพระเจ้าอะนุอิงนั้น เมื่องจากพระอิงเป็น แม่ทับตั๊ก้าหวน เคียได้ทำการสิงความช่วยเหลือประเทดไทมา หลายค้ง ด้งนั้นพระเจ้าแต่นดินไทอิงที่๑ ซึ่งมีนามอ่า พระ พุทเลิดล้านะพาไล จึ่งทริงธักแผงสบิดสนิมกอ่ากะสัดอื่นๆ - บันดาที่เป็นประเทดสะธาดของไทในเวลานั้น ตีอย่างในปี - ค.ส.๑๕๑๐ พระเจ้าแต่นดินไทได้สร้างสะฮื้นในพระธาฉอัง- เป็นที่สบุกสำธาน ทริงคิดธอดสิมเด็ดพระเจ้าอะนุอิง ฝาก- ให้ทริงสำธานด้งดงอกัน จึ่งทริงสั่งให้เจ้าพระยาจักกี ลงแต่นที่ สะนั้น สิ่งขึ้นมาถวายพระเจ้าอะนุอิงพ้อมด้วยสำเนิา

จิดหมายดั่งต่ไปนี้ :

ลำเนิาจิดหมายเจ้าพระยาจักกิ

มาถึงเจ้าอะนุ

หนังสือเจ้าพระยาจักกิ มาถึงเจ้าอะนุองงจัน ด้อย หติงพระกะธุนา ตัด เพื่อเก้าสั่งอ่า ให้ขุดสะแล่ะปุกพระที่นั่ง หำเภ่า ในพระราชอัง เป้นที่หติงประพาดสะบายพระไท แล่ะ เชื่าเจ้าองงจัน ได้ลิงไปจ่อยหำการขุดสะคั้งก่อนเต้นยังคับ แคบอยู่ บัดนี้ได้ขยายกำแพงพระราชอังด้านใต้ออกไปอีก จึ่ง ได้ขุดสะปะจิบสะเก้าต่ลิงไป ให้ยาวแล่ะกอ้าง ธังจัดได้ ๗ เส้น ๑ วา กอ้าง ๑ เส้น ๕ วา หติงพระดำริห์งบที่เป้น-เกาะใหง่ เกาะเล็ก ลิงเชื่อมปุอิด หำพระที่นั่งเภ่าจิบแล่ะ ตึกย่างฝรั่งขึ้นอีกเป้นอันมาก ตอ่างเภ่า ตอ่างตึก นั้นได้ปุก ต้นไม้มีดอกมีติมเอนชายออกไปด้านขอบสะถิ่มแสงแดด ให้ เอิาสีลาแห่างใหง่ เล็ก มาหำเป้นมำ เป้นแตลมแล่ะตาด ปิด บังธี้เชื่อมเส้งสิ้น ในท้องสะนั้นปุกด้อยอิดใหง่ใต้น้ำไหลสะ-อาด ปุกบัวหลวง บัวเชื่อม ที่ชายแตลม ชายตาดทุกแห่ง - แล้อล้งงปาสาอะพัน เวลาเช้าเวลาเป้นสะดัดออกพระที่-นั่งเภ่า โปรยเข้าตอกบ้าง สะดัดพระแห่นสีลาใต้ถิ่มไม้ - บ้าง หติงโปรยเข้าตอกพระราชทาน ปา ท้าปอางหอดพระ - เบดนิกโบธิสัตอาแยกเต้ากะต้อจึ่งแยอมไอ้ที่ก้างไม้ นิกเป้ด

ນ້ ນິກແຄບແຄລອຍເລ່ນນ້ຢູ່ ອັນນິກນອກກ່ານີ້ກໍລ້ງາປ່ອຍ ລ້ງາ
ແຂວນອ້ງາໃນສອນເປັນຫລາຍຊາ ແລະຊື່ງທຽ້ງພຣະຣາຊວໍາຣີ -
ສ້ງາພຣະທີ່ນ້ັ່ງເກ້ງ ຊຸດສະໄວ້ໃນພຣະຣາຊວ້ງັ່ງນີ້ ເພື່ອຈະໄດ້ -
ໃຫ້ພຣະອ້ງາສງນຸ່ອ້ງາຝ່ງາຍໃນປະພ້ງາເລ່ນ ດ້ວຍມິໄດ້ໄປເຫ້ັນພຸ່ເຂ້ງາ-
ແລະທ່ານ້ັ່ງແຕ່ງໃ ແລະຈະໄດຸ້່ສະຕິປ້ັນຍາຂ້ງາຣາຊການຊື່ງເປ້ັນ-
ຊ່ງາຂ້ງາຈະໄວ້ຝ້ັ່ມື ຊ່ງາຈໍາຫລ້ັກ ຊ່ງາຂຸງນ ຊ່ງາປ້ັ່ນ ຊ່ງາປຸ່ນ -
ຊ່ງາປ້ງາໄມ້ ຊ່ງາຕ້ັ່ນໄມ້ ໄທ ຈ້ນ ໃຫ້ເປ້ັນກ້ງາຕ້ີຍົດປ້ງາກ້ິດໃນ -
ແຜ່ນດ້ິນ ແລ້ວກໍເປ້ັນຣາຊກຸ່ສ້ນຢ່ງານ້ີ້ງ ຄ້ັນຖ້ືງເທສກ້ງາລຕ້ິນໄມ້ຊຸກ
ຊຸມກໍທຽ້ງພຣະຣາຊສ້ັດທ ໃຫ້ອ້ງາຣາທນ້ງາພຣະຣາຊາຄນະເຂ້ົ້ງາໄປ
ຮ້ັບພຣະຣາຊທ້ງານສ້ັ່ນໃນພຣະທ້ີ່ນ້ັ່ງເກ້ງຕ້ງາມຂອບສ ພຣະຣາຊ -
ຄນະຮ້ັບປ ະທ ້ງານສ້ັ່ນປ ຍ ະຈ ້ງ ຫ ້ັ່ນ ໄ ດ ້ ມ ້ ງ ກ ່ ານ ້ ີ ສ ້ ັ ່ ນ ທ ້ ີ ່ ສ ້ ັ ່ ນ ເ ພ ້ ງ ະ ໄ ດ ້ ຸ -
ຝ້ັ່ມືຊ່ງາທ້ີ່ທໍາໄວ້ນ້ັ່ນ ແລະໂປຣດໃຫ້ພຣະເຈ້ົ້ງາລຸກເທ້ີ່ຫລ້ງານເທ້ີ່ແລະ
ຂ້ງາຣາຊການຕ້ັ່ໃຫ ່ ຕ ້ ັ ່ ນ ້ ອ ຍ ທ ້ ີ ່ ສ ນ ິ ຫ ໆ ເ ຂ ້ ົ ້ ງ າ ພ ້ ງ ານ ເ ຮ ື ອ ທ ່ ້ ງ ອ ໄ ປ ຊ ິ ມ ເ ລ ່ ນ
ພຣະຣາຊທ້ງານລ້ງາ ຸ ດ ້ ່ ງ ນ ້ ີ ເ ນ ື ອ ງ ໆ ຖ ້ ງ າ ເ ທ ສ ກ ້ ງ າ ລ ຕ ຸ ດ ສ ິ ງ ກ ານ ເ ຂ ້ ົ ້ ງ າ
ອ ັ ດ ສ ງ ສ ງ ຣ ທ ະ ອ ອ ກ ອ ັ ດ ສ ງ ອ ັ ນ ອ ິ ສ ງ ຂ ະ ບ ຸ ຊ ງ ເ ພ ັ ນ ເ ດ ື ອ ນ ๑๑ -
ເ ດ ື ອ ນ ๑๒ ກ ໍ ທ ຽ ້ ງ ພ ຣ ະ ຣ າ ຊ ສ ັ ດ ທ ງ ໃ ຫ ້ ເ ຊ ິ ນ ພ ຣ ະ ພ ຸ ທ ຮ ູ ບ ແ ກ ້ ວ ຕ ລ ຶ ກ
ແ ລ ະ ພ ຣ ະ ບ ໍ ຣ ິ ມ ະ ສ ງ ຖ ິ ຖ ິ ກ ະ ທ ້ ງ ຕ ໄ ປ ສ ະ ຖ ິ ຕ ໄ ວ ້ ໃ ນ ທ ້ ີ ່ ນ ້ ັ ່ ງ ເ ກ ້ ງ ຄ ິ ງ ຄ ້ ງ
ສ ອ ັ ນ ກ ະ ທ ໍ ່ ສ ິ ນ ໂ ພ ຕ ພ ້ ອ ມ ດ ້ ວ ຍ ພ ຣ ະ ບ ໍ ຣ ິ ມ ະ ອ ິ ງ ສ ງ ນ ຸ ອ ິ ງ ຝ ່ ້ ງ ຍ ໃ ນ -
ພ ັ ນ ຣ ະ ຍ ງ ຂ ້ ງ ທ ຸ ນ ລ ະ ອ ອ ງ ຕ ້ ັ ່ ໃ ຫ ່ ຕ ້ ັ ່ ນ ້ ອ ຍ ເ ຂ ້ ົ ້ ງ ໄ ປ ຮ ້ ັ ່ ອ ງ ສ ັ ກ ກ ະ ຣ ະ
ງ າ ດ ອ ກ ສ ້ ັ ່ ອ ຍ ມ ະ ໂ ຫ ຣ ິ ເ ພ ້ ົ ້ ງ ຄ ້ ົ ້ ງ ທ ່ ້ ອ ນ ນ ອ ນ ທ ະ ແ ຍ ສ ັ ບ ພ ະ ກ ານ ມ ະ -

ຫໍຮະສົບຕ່າງໆ ໃຫ້ແຕ່ງເກົ້າຕັ້ງເຄື່ອງແກ້ວ ແຂວນໂຄມແກ້ວ ໂຄມ
ແພຮຫລາຍຢ່າງຕາມບູຮານພຮະບໍຮົມຫາ ຄ້ຳລະສາມຄືນບ້າງ ສີ່ຄືນ
ບ້າງ ແລະເມື່ອເພັ້ນເດືອນ ๑๑ ປີເຖາະ ເອກສົກ ພຮະຍານະ-
ຄອນລຳປາງພຮະຍານ່ານ ລົງໄປເຝົ້າລະອອງ ນະ ภูงเทบ ภ
ໂປຮດໃຫ້ພາບູດພະຣິຍາເຂົ້າໄປຮົມພຮະທີ່ນັ່ງເກົ້າຊັ້ງຕົກແຕ່ງແລະ-
ການນະຫໍຮະສົບສົມໂພດສັ້ນທຸກຄືນ ถ้าเทสภาบแต่งเก้าแลละลังง
ดูล้าทูบละอองค้ังใด ภมีพระธาฐุหีระไทคีดเถิงเจ้าอยู่จัน-
ทุภค้ัง ถ้อยมิได้ลงไปเต้น จึ่งโปรดให้ถ่ายย่างแตบที่ละเก้า
เก่าใหม่พระธาฐุหาบสั้นมาให้เจ้าอยู่จันดูพ่อเป้นสำเบิาพลาง
ถ้าเจ้าอยู่จันหย่างธาฐุภาบเมืองเมื่อใด จะลงไปเฝ้าทูบ-
ละอองที่ภูงเทบ ภให้พาบูดพะธิยามะโหธีละคอน กับให้หา-
พายแลละนิกเธิงคายสิมลงไปด้วย จะได้เล่นตามสะบายใจอัน
เธือสำลับพายเล่นแลละกี่งไม้ที่ฟ้าแขวนนิกนั้น มีย่เป้นอันมาก.

พังสีมา นะ อัน ๗ เดือน ๘ ขึ้นคำ่ ๑ จุลสักธาด -
๑๑๓๑ ปี เถาะ เอกสิก อัฐสุภ เดือนยี่ ขึ้นคำ่ ๑ ได้สี่-
ดธาบี้ให้เจ้าธาฐุบูด แต่งให้ท้าวเพ็ง ถือขึ้นไปสี่งให้เพ็ง -
เมืองภาวแล้ว.

ในปี ค.ส.๑๘๑๔ (จุลสักธาด ๑๑๘๗) พระอิงได้-
สร้างอัดแสนฃี่งธงกว่า อัดสะตะสะหัดสาธาม คืออัดสิสะเภด
ดงอบี้ และได้ทำบุนสลอยเป้นภาบใหง่.

ในปี ค.ส.๑๗๑๕ (จุลสักกราช ๑๑๗๗) เดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำ เกิดอาเพดลมพัดทำพระบางตัก เมื่อเดือน ๗ ขึ้นค่ำ๑ ลมพัดโรงทลองเพ และเดือน ๗ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เกิดแผ่นดินไหว ในปีนี้เอง พระเจ้าแผ่นดินไหอิงที ๑ ที่รักแพงกับพระเจ้าอะนุ สะเด็ดสุระคิด อิงที ๗ พระนามว่า พระบ้างเก้าขันสเอียราชแทน เมื่อในงานปีงสิบนี้สิมเด็ดพระเจ้าอะนุได้ลิงไปกุงเทบ และได้พาบ่าวไพ่และเสนาข้าราชการลิงไปนำเป็นอันมาก เมื่อแล้วงานปีงสิบแล้ว พระเจ้าแผ่นดินไหได้บังคับให้คืนลาวที่ลิงไปนำพระเจ้าอะนุ ให้ไปตั้งตัน - ตาน เมืองสุพันบุธิ แก่ลิงไปไว้เมืองสมุดปากการเป็นอันมาก พอให้ระฦกฝัน พระเจ้าอะนุกลาภับคืนมา และเมื่อจะมานั้น - พระอิงได้ถึงเอิา :

พอกละคอนตัยิงที่ยู่ในอ้า ๑

เจ้ายิง ๑๐๗ค่ำ เฒ่าเป็นเจ้าลาว ๑

คอบคือลาวที่ยู่เมืองสะระบุธิ ๑

เพื่อพาเอิาขันมาองุงจัน แต่พระเจ้าแผ่นดินไหปี โ๓๑ ปะหานใต้จักย่าง พระอิงจึงมีความต้อยพระไหตั้งแต่นั้นมา.

สิมเด็ดพระเจ้าอะนุอิง มีพระราชบุดและพระราชทีดาที่ดาภิดมายู่หลายอิง คือ:

๑)-ເຈົ້າສຸດທິສານ (ໂປ້)
๒)-ເຈົ້າອາຊອົງ (ເຫງົ້າ)
๓)-ເຈົ້າອາຊບຸດ (ໂຍ້)
๔)-ເຈົ້າເຕ້
๕)-ເຈົ້າບັນ
๖)-ເຈົ້າດວງຈັນ
๗)-ເຈົ້າຄຳຜຽ
๘)-ເຈົ້າໝູຈີນ
๙)-ເຈົ້າປານ
๑๐)-ເຈົ້າສຸວັນນະຈັກ
๑๑)-ເຈົ້ານາງຄຳວັນ
๑๒)-ເຈົ້ານາງຊຽງຄຳ
๑๓)-ເຈົ້າໄຊຍະສານ
๑๔)-ເຈົ້າເສືອ
๑๕)-ເຈົ້າເພັນ
๑๖)-ເຈົ້າຊ້າງ
๑๗)-ເຈົ້າອີ່ງຄຳ
๑๘)-ເຈົ້າຂັດຕິຍະ
๑๙)-ເຈົ້າພຸທຊາດ
๒๐)-ເຈົ້າດິສະພົງ.

ພຣະເຈົ້າອະນຸຫ້ຳການກ້ອີສຣະພາບ

ຄັນເຖິງປີ ค.ส.๑๙๔๗ ເວລາພຣະເຈົ້າຍະນຸສະດັດກັບ ຈາກປະເທດໄທແລ້ວ ພຣະອົງໄດ້ເຊີນເຈົ້ານາຍບໍຣິມວົງສານຸວົງ-ແລະຂ້າຣາຊການຜູ້ໃຫ່ຍ່ມາປຶກສາ ເພື່ອທ້ຳການກ້ອີສຣະພາບ ໃຫ້ພົ້ນຈາກຄວາມເປັ້ນທາດ ພຣະບໍຣິມວົງສານຸວົງແລະຂ້າຣາຊການຜູ້ໃຫ່ຍ່ທີ່ເຂົ້າປຶກສານັ້ນມີ:

๑)- ເຈົ້າມະຫາອຸປຣາດ (ຕິດສະ)
๒)- ເຈົ້າສຸດທິສານ (ໂປ້)
๓)- ເຈົ້າອາຊອົງ (ເຫງົ້າ)

๔)- เจ้าอาฉบุด (โย้)

๕)- พระยาเมืองจัน

๗)- พระยาเมืองแสน

๗)- พระยาเมืองภาง

๘)- พระยาเมืองฉ้าย

๙)- ปลัดเมืองแสน

๑๐)- ปลัดเมืองจัน

๑๑)- เพ้งฉานิน ภิมพระสัดสะดิ.

พระธาฉอามาจักอยู่จันในคั้งนั้น มีทิอเมืองอิ้นยู่ ๗๙ ทิอเมือง. สิมเด้ดพระเจ้าอะนุตัดปึกสาอ่า เอลานี้ในภู่-เทบมีแต่เจ้านายหม่นน้อย ฐนนาๆซู้ใหญ่ก็มีน้อย ฝีมือติทับจับ-เสึกก็อ่อนแอ บ่แฮงแรงเหือนแต่ก่อน ทั้งเจ้าเมืองนะคอนธาฉสีมาก็บ่ยู่ ทิอเมืองตามทางบ่มีบ่อนอัดอ้อย ปะกานบ้า-พอกอ้ายฏึดก็กำลังเอ้ามาก็กอนยู่ทางพากใต้ ถ้าเธิายกทับ-ไปตีเอิาภู่เทบในเอลานี้ก็เต้นจะได้ เจ้าอุปธาติสะ -(๑) ทูนคิดค้านอ่า ภู่เทบเป้นเมืองใหญ่ เถิงแม่นอ่าเธิา

---

(๑) เจ้าอุปธาติสะ เป้นน้องฮองพระเจ้าอะนุ แต่คินสะแม่ และบ่เต้นดินำพระเจ้าอะนุในการลิ้วไปตีภู่เทบ.

ตีได้ผล้อ ภิเต้นจะตั้งอยู่บ่ได้ เพาะธาสดอบจะโธมกับเอ้า-
เป้นภะบิด พอกเธ้าจะได้ธับคอามลำบากเพื่อนบอนยู่เทิง-
ธอากเทิงพาม พธะเจ้าอะนุจึ่งตัดตอบอ่า ถ้าเธ้าธักสาไอ้
บ่ได้ เธ้าภิจะภอาดเธ้าแต่คอบคิอลาอฮื้นมาไอ้องๆจับผล้อ
จัดกาบป้องกับธักสาด่านซ่องแคบทางพูเธ้าไอ้ พอกไหคิงบ่
สามาดฮื้นมาตีพอกเธ้าได้ เพาะทางใกกับดานหลาย ภาม
จะสี่ละบองๆอาตามกับภิลำบาก เต้นที่เธ้าจะได้ไชฉนะ -
เป้นแน่บอน.

เมื่อตัดปึกสากับผล้อ พธะเจ้าอะนุภิให้เจ้าอุปธาดติด
ละ เป้นแม่ทับยิกพินลิๆไปทางเมื่องภาละลิน เมื่องธ้อย -
เธ้ด เมื่องสุอันบะพูม เมื่องธอบแก่น เมื่องฉินบะบิด ให้
เจ้าธาฉบุด (โย้) ยิกพินเมื่องจำปาสัก ลิงมาทางเมื่อง-
เธมะธาด เมื่องอุบิน เมื่องยะโสทอบ เมื่องสีสะเกด -
เมื่องดดอุดิม ให้ภาอาดคิอทิอเมื่องเตล่านั้นฮื้นมาไอ้องๆ-
จับ ผล้อยิกทับลิๆไปทับกับยู่เมื่องธาฉสีมา พ้อมกับบี้สิมเด้ด
พธะเจ้าอะนุได้ผต่างพธะธาฉสาบผละเคื่องมุงคุมบันบาภาบ
ใหบักพูมิบกับข้าธาฉภาบ ๕๐ คิบถีฮื้นไปถอายพธะเจ้ามัน-
หาดุธาดเจ้าบะคอบหลองพธะบาๆ ทั้งฉักฉอบกั้งอก่อมใต้-
ธ่อมมือกับหำภาบกู้ฉาด ผละใหลืมคอามเก่าคอามหล้างนั้น -
เลิ้ง พธะเจ้ามันหาดุธาดภ็ละผดงอาภาบเพื่อบจักธ่อม มือ-

ແຕ່ພໍນັກພູມິນກັບບ່າວໄພ່ກັບມາແລ້ວ ພຣະເຈົ້າມັນທາດຸຣາດກໍແຕ່ງ
ໃຫ້ເຈົ້າສຸຣະເສີນພຣະຣາຊໂອຣົດຜູ້ກົກລົງໄປກຸງເທບ ທຸນເຫດ -
ການທີ່ພຣະເຈົ້າອະນຸຈະຍົກກອງທັບລົງໄປຕີກຸງເທບ ໃຫ້ພຣະເຈົ້າ
ແຜ່ນດິນໄທຊາບ ດ້ວຍເຫດນີ້ທ່ານ ໄທຈຶ່ງໄດ້ຮູ້ຕົວແລະຈັດການປ້ອງ
ກັນເມືອງທັນ ບໍ່ທໍ່ແຕ່ນັ້ນ ເຈົ້າມັນທາດຸຣາດ ຍັງໄດ້ຈັດແຈ່ງກອງ-
ທັບໄວ້ຈຳນວນ ๕.๐๐๐ ຄົນ ສຳລັບຄ້ຳຊ່ວຍເຫລືອກອງທັບໄທ -
ດ້ວຍ.

ໃນເວລາພຣະເຈົ້າອະນຸກຳລັງຈັດແຈ່ງແຕ່ງກອງທັບຢູ່ນັ້ນ-
ກໍເກີດອາເພດອີປະຕິຫລາຍຢ່າງຫລາຍປະການ ດ້ວຍເຫດຊາວ
ບ້ານເມືອງຈະຫລົ້ມຈົມ ຄື: ໃນເດືອນ ๗ (ค.ส.๒๔๑๗) ເກີດ
ລົມພາຍຸໃຫ່ຍ່ພັດຍອດຊໍ້ຟ້າປ່າສາດແລະຫໍພຣະແກ້ວພັງທະລາຍລົງ,
ຫໍໂຮງພຣະມະເຫສັກ ๕ ຫລັ່ງ ບ້ານເຮືອນຮາສດອນຫັກມຸ່ນໄປ -
๕๐ ຫລັ່ງ ເຖິງເດືອນ ๑๑ ອອກໃໝ່ ๑๕ ຄ້ຳເກີດແຜ່ນດິນໄຫວ-
ແຜ່ນດິນໃນກຳແພງເມືອງດ້ານຕາເວັນອອກຍະອອກຍາວ ๑ ວາ
ກວ້າງສອກປາຍ ແລະເລິກລົງໄປ ๑๐ ວາປາຍ.

พระเจ้าอะนุยกทัพจากองค์จัน

เมื่อตกแต่งกองทัพพร้อมแล้ว สมเด็จพระเจ้าอะนุ ก็ยกทัพหลวงออกจากองค์จันข้ามแยง ไปตั้งอยู่บ้านพันพ้าว แขวงเมืองกุ้งธิพินอยู่ทิศนั้น ครั้นถึงเดือนยี่แรม ปีจอ (ค.ส.๑๗๓๗) จึ่งให้เจ้าราชอ้ายเป็นแม่ทัพหน้า คุมทหาร ๓๐๐๐ คน ยกลงไปก่อน เดือน ๓ แรม ๓ ค่ำ เจ้าราชอ้ายยกทัพไปถึงเมืองนะครอบราชสีมา แล้วไปขี่เบิกเข้าหลวงนำพระยายกกะบัด เจ้าภิมสางเข้าเมืองนะครอบราชสีมา โดยติอะอ่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกุงเทบให้เกณฑ์กองทัพลงไปธิบอ้งกธิ - พระยายกกะบัดก็เชื่อ เบิกเข้าให้เจ้าราชอ้ายตามประสงค์แล้ว เจ้าราชอ้ายจึ่งให้พระยาเมืองขอา กับ พระยาชุมงาให้ยกลงไปเมืองสะระบุธี ส่วนเจ้าราชอ้ายยกตามหลังลงไป ตั้งทัพอยู่บ้านขอนขอ้าง ถึงเดือนสามแรม ๙ ค่ำ (อันหิ ๔๐ เพอธิเย ๑๗๓๗) พระยาเมืองขอา ได้พาเอาพระยาสุระราชอ้ายเจ้าเมืองสะระบุธี กับ หลวงพิมกองคำ กองชุมง กองสิง ขึ้นมาเฝ้าเจ้าราชอ้ายอยู่บ้านขอนขอ้าง เจ้าราชอ้ายสั่งว่า ดูงอนี้พวกอ้งกธิดจะยกเข้ามาตีกุงเทบ ให้กองด้อลาวเมืองสะระบุธีขึ้นไปอยู่องค์จันจึ่งจะพ้นไพ พอกมายกอง ขวาย ซอดเมืองสะระบุธี ก็จัดการตามรับสั่ง.

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าอะนุ กับ เจ้าสุดหิสาน ครั้นได้

ฐูพะธีภดีแล้อ ภ์ยิภทับลาๆ ไปตามหลัๆ เจ้าธาฐอาๆ ไปถึๆ เมืองๆ
บะคอบธาฐสีมาๆ ในอันเดือบ ม ๔ธม ๗ ค่ำ(อันที่ ๑ภ เผอธี
๔ย ๑ฐ๑ภ) ได้ฬุดตั้งค้ายฬู่บ๊ๆหะ๔ล ทาๆตา๔้อันออภเมืองๆ
บะคอบธาฐสีมาๆออม ภ ค้ายมีพันปะมาบ ฐ๐๐๐ คัน ๔อลา
นั้น เจ้าพธะยาบะคอบธาฐสีมาฐู้เป็นเจ้าเมืองบ่ฬู่ ออภไป
เมืองคูฉัน เพื่อปาบปวบพอภฉ๔นบเมืองคูฉัน สิม๔ัดพธะ
เจ้าอะนุ จึๆ เฉ้าย๊ด๑เอาเมืองบะคอบธาฐสีมาได้โดยง่าย
๔ล้อตัดสั่ๆ ให้พธะยาพิมยิภภะบัด๑เมืองบะคอบธาฐสีมาๆ ภอา๑
เอาคือเมืองบะคอบธาฐสีมาขึ้นไปอยู่ๆจันให้หมิดสิ้น ในอลา
๑ อัน พธะยาพิมยิภภะบัดภ์ปะติบัด๑ตาม.

เจ้าอุปธา๑ติ๑สะภะบิด๓์เจ้าอะนุ

ฝ่ายเจ้าอุปธา๑ติ๑สะยิภทับลาๆ ไปถึๆ เมืองฐุอันบะ-
พุม ได้พิบภับพธะฐุธียะพักดี(ป้อม)ข้าหลอๆ ไหที่ฮั้นมาสักเลภ
พิลเมืองฬู่ยะโสหอม เจ้าอุปธา๑ติ๑สะจึๆ เปิด๔ผีย๑อามลับ-
ให้พธะยาฐุธียะพักดีฉาบอ่า พธะเจ้าอะนุจะยิภทับลาๆ ไปตีภุๆ
เหบ ตินเอาบี่เตันดินำ ๔ต่ย๊ด๑พธะอาฐอา๑ยาบี่ได้ ธำให้พธะ
ฐุธียะพักดี ลาๆ ไปภาบทูบให้พธะเจ้า๔ต่นดินภุๆ เหบฉาบด้อย
ภาบที่เจ้าอุปธา๑คิด๑ดั่งนั้น ภ์ด้อยหอ้างอ่าจะได้เป็นเจ้าบะ-
๑อบอๆจันในพายหลัๆ ๔ล้อเจ้าอุปธา๑ภ์ออภหั้งสีเดินหาๆ-
ให้พธะฐุธียะพักดีอ่า พธะฐุธียะพักดีเป็นคบบัธิฐุ๑ยอมสอามิ-

พักแล้ว จะเดินทางลัดไปธับเอาคอบคิวขึ้นมาองงจัน พระสุธิยะพักดีลัดไปถึงเมืองนะคอนธาฐสีมา ก็เข้าไปเฝ้าพระเจ้าอะนุฤอายพังสีนั้นให้ทอดพระเนต พระเจ้าอะนุก็ตลัด - เฉื่อ จึ่งป่อยพระสุธิยะพักดีไป พ้อมกับสั่งว่า เมื่อลัดไปถึงภูงเทบแล้ว ให้ภาบทูบพระเจ้าแต่นดินด้อยว่า เธาบ่ได้เป้นภะบิดาเอก แต่พอกคอบคิดเมืองนะคอนธาฐสีมาและเมืองสะธะบุธิ เธาธ้องทุกว่า เจ้าเมืองกินภาบธิ่นเต้าบงดบงบ ได้ธับคอามลำบาก จะสมักขึ้นไปยู่องงจัน จึ่งได้ยกกองทับลัด - มาธับเอา ส่วนพระอะนุฉิดพิทัก น้องรองเจ้าพระยาอะไพพูทอม นั้น เป้นคินธักแพงกันกับเธา เธาจะอ่อเอาไอ้ในกอง - ทับ แล้วพระสุธิยะพักดี ก็พ้าอเดินทางลัดไปถึงดงพระยา - ไฟ พบกองทับเจ้าธาฐอิงกำลังกองคอบคิวเมืองสะธะบุธิขึ้นมา มีคือไท ๑๐ คือ คือเจัก ๑๐ คือและคินลาอ ๑๐,๐๐๐ คน พระสุธิยะพักดี ก็เข้าเฝ้าเจ้าธาฐอิงถูอายพังสีนั้นให้เบิ่ง - เจ้าธาฐอิงจะจับพระสุธิยะพักดีไอ้ แต่พระยาฐงงใต้กับท้าวพระยาตู้ใหงท้าวหลายคัดค้านว่า พระบิดาป่อยให้มาแล้ว - เธาจะจับไอ้เป้นภาบเภิบพระธาฐอำนาด พระอิงจะคิดย่างใดก็บ่รู้ จึ่งป่อยพระสุธิยะพักดีไป.

ฝ่ายพระยาปลัดเมืองนะคอนธาฐสีมา เฉื่อเป้นติอ - ลองนางโม้ ออกไปเมืองคุธัน บำเจ้าพระยานะคอนธาฐสี -

ນາ ຄັນໄດ້ຊາບຂ່າວວ່າ ພຣະເຈົ້າອະນຸກວາດເອົາຄົວເມືອງນະ-
ຄອນຣາຊສີມາໝົດແລ້ວ ກໍພ້ອມກັບຄົນນາແລະເຂົ້າເຝົ້າເຈົ້າອະນຸວ່າ
ຈະຂໍຕາມສະເດັດໄປຢູ່ວ່ຽງຈັນດ້ວຍ ພຣະເຈົ້າອະນຸກໍທົ່ງເຊື່ອ ແລ້ວ
ໃຫ້ພຣະຍາປລັດ ກັບ ພຣະຍາພິນຍົກກະບັດ ຊາວເມືອງນະຄອນ-
ຣາຊສີມາ ເປັນຕົ້ນຄອບຄຸມຄົວອົບພະຍົບ ພໍມາເຖິງທ່ານ້ຳຖີດ ກໍຕັ້ງ
ພັກຄອບຄົວຢູ່ທ່ານັ້ນ ພຣະຍາປລັດກັບນາງໂມ້ ແລະພຣະຍາພິນຍົກກະ
ບັດ ພ້ອມກັນຄຶດອຸບາຍລ້ຽງເຫລົ້າພວກທະຫານລາວແລະຕຳຣວດຕົ້ວ-
ຄຸມ ເມື່ອພວກທະຫານລາວແລະຕຳຣວດມົວເມົານອນຫລັບ ກໍພາກັນ
ຂ້າຟັນພວກຕຳຣວດຕາຍເກືອບໝົດ ພວກເຂົາເກັບອາວຸດຂອງລາວ-
ໄດ້ແລ້ວ ກໍຕັ້ງຄ້າຍຂັ້ນທົ່ງສຳຖິດນັ້ນເອງ ສ່ວນພວກຕຳຣວດທີ່ຕົ້ວ
ຕາຍ ຈຶ່ງຂັ້ນມ້າລົງໄປທູນເຈົ້າອະນຸ ເຈົ້າອະນຸໃຫ້ຕຳຣວດ ๕๐ຄົນ
ຂັ້ນມາສືບເບິ່ງ ພວກຄົວເມືອງນະຄອນຣາຊສີມາ ກໍຍິງຕຳຣວດ-
๕๐ ຄົນນັ້ນຕາຍອີກ ພຣະເຈົ້າອະນຸໄດ້ທົ່ງຊາບດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງສັ່ງໃຫ້-
ເຈົ້າສຸດທິສານ ເຈົ້າປານ ເຈົ້າກຳພ້າ ຄຸມທະຫານ ๓๐๐๐ ຄົນຂັ້ນ
ມາຕີຄົວເມືອງນະຄອນຣາຊສີມາ ພວກຄົວຕໍ່ສູ້ຢ່າງແຮງແຮງ ເຈົ້າ
ສຸດທິສານເຂົ້າໃຈວ່າ ແມ່ນກອງທັບຂອງພຣະຍານະຄອນຣາຊສີມາ
ຂັ້ນມາຊ່ວຍພວກຄົວ ກໍເລີຍຖອຍທັບຄືນໄປທູນພຣະຣາຊບິດາ.

ສົມເດັດພຣະເຈົ້າອະນຸຖອຍທັບ

ໃນເວລານັ້ນ ເຈົ້າຣາຊວົງໄດ້ກວາດຄົວເມືອງສະຣະບຸຣີ-
ຂັ້ນມາເຖິງເມືອງໂຄຣາດ ຈຶ່ງເຂົ້າໄປເຝົ້າພຣະບິດາ ພໍດີເວລານັ້ນ

ฉาบฮ่าวอ่า ทางภูวเทบจะยิกกองทับใหญ่ขึ้นมาปาบ จึ่งบึก สากับอ่า ถ้าจะตั้งทับธับอยู่เมืองนะคอนธาฉสีมา ก็ย้านถึกติ ฮนาบ ถ้าถอยขึ้นไปตั้งธับอยู่เมืองพองบัอลุ่มพู เต้นจะดี บึกสา พ้อมกับด้วยนี้แล้อ พธะเจ้าอะนุกถอยทับคืนมา ตั้งอยู่เมืองพอง บัอลุ่มพู ปะคอบคัอเมืองนะคอนธาฉสีมาให้กับคืนไป ส่วน เจ้าธาฉอิวาให้ยิกขึ้นไปทางเมืองตลิ่ม.

สิมเด้ดพธะเจ้าอะนุถอยทับคืนมาตั้งอยู่เมืองพองบัอ-ลุ่มพู ในเดือน ๔ แฮม ๑๑ ค่ำ(อันที ๔๗ มาภส์ ๑๘๑๗) - แล้วได้ตั้งค้ายอยู่พูเฮ้าสามบ่อนทางแยกค้าย ๑ ให้พธะยาสุ-โพ กับ ฉานิน เป้นนายทับธักสาค้าย พ้อมด้อยทะหาน - ๑๐,๐๐๐ คิน ให้พธะยานะธิน ตั้งค้ายอยู่พองบัอค้าย ๑ มิทะ หาน ม๐๐๐ คิน ให้พธะยาฉุงสาตั้งค้ายอยู่สนิม ให้ภองคำ-ตั้งค้ายอยู่ฆ่องวัอแตก ส่วนเจ้าอุปธาติดสะตั้งอยู่เมืองสุอันนะ พูม.

ภองทับใหยิกมาต๋สู้

ฝ่ายพธะเจ้าแต่นดินปะเทดไท คันเจ้าธาฉอิวาลิวไป ภองเดอิคัอเมืองสะธะบุธิพิดแล้อจึ่งได้ฉาบอ่า ภองทับลาอ จะยิกลิวไปติภูวเทบจากพธะสุธิยะพักดี ก็ติกพธะไท จึ่งธับ สั่งให้จัดกานป้องกันพธะนะคอนเป้นสามาด ให้ตั้งค้าย ล้อม พธะยานะคอนไอ้ แต่ที่วัอลำพอง(ห้อลำโพง)ไปจับถึงที่

บางกะบี แล้วให้เกณฑ์ทัพเมืองฝ่ายใต้ฝ่ายเหนือเข้ามาโจมตีเมืองเดือน ๔ ออกใหม่ ๗ ค่ำ(วันที่ ม มาศ ๑๒๑๗) จึ่งให้ภิมพยะธาฆอังบอยสะถานมิงคิล เป็นแม่ทัพยกขึ้นมาทางเมืองสะธะบุธิ ตั้งทัพอยู่ท่าเรือเขาพระพุทบาท คอยถ้าทัพทัพเมืองต่างๆมาพร้อมกัน เมื่อทัพมาพร้อมกันแล้ว ภิมพยะธาฆอังบอย แม่ทัพใหญ่ จึ่งแต่งให้พยะยาจ่าแสนยากอม พยะยากะลาโหมธาฆะเสนา พยะยาอิไชยะธินทะธา พยะยามะธิงอิไช เป็นแม่ทัพหน้าที่ ๑ ภิมพันนะเรศโยที ภิมพันเสนิบดีธัก เป็นทัพหน้าที่ ๒ ภิมพันเสนิเทบเป็นกองกาว ภิมพันนะธานุจิต กับ ภิมพันสอัดอิไช เป็นปีกซ้ายปีกขวา ภิมพันธามอิสเรศ ภิมพันที่เบดบ่อยน เป็นยิกกะบัดจะเรทัพ ภิมพันเทบพินพักดี เป็นกงกาย พยะมะเรนทอนธาฆา เป็นแม่ทัพตล้ายกขึ้นมาทางดิงพยะยาไฟ เพื่อเข้าตีทัพพยะเจ้าอะนุ.

ให้พยะยามะตาโยทา คุมกองทัพมอนขึ้นมาทางดิงพยะยากาวทัพ ๑ ให้พยะยาอะไพพุทอน คุมทะหารบกุงเทบ ๕๐๐๐ คน ขึ้นมาทางเมืองเพ็ชบุนทัพ ๑ ให้พยะยาเพ็ดพิไช กับ พยะยาไกโกสา คุมทะหารบกองเมืองฝ่ายเหนือ ม๐๐๐ คน ขึ้นมาทางเมืองพิสนุโลกทัพ ๑ เพื่อเข้าตีทัพเจ้าธาฆอิง ที่ตั้งอยู่เมืองตลิ่ม ให้พยะยาธาฆนิกุล พยะยาธามกำแหง พยะยาธยาเมือง พยะยาจันทะบุธิ ยกทัพมาทางเมืองพะตะบอง

ຂຶ້ນມາທາງເມືອງສຸອິນທັບ ๑ ແລະໃຫ້ຂຶ້ນມາທາງເມືອງປາຈິນ ເມືອງປະຈັນຕະຄາມອີກ ๔ ທັບ ຄືທັບພຣະຍາຣາຊສຸພາອະດີ ๑ - ທັບເຈົ້າພຣະຍາພຣະຄັງ ๑ ທັບກົມພົ້ນພິຊິດພູເບນ ๑ ທັບກົມພົ້ນສຸ-ອິນທະຣັກ ๑ ເພື່ອເຂົ້າຕີທັບຂອງເຈົ້າອຸປຣາດ໌ທີ່ຕັ້ງຢູ່ເມືອງສຸອັນ ນະພຸມ.

ຖືງເດືອນ ๕ ແຮມ(ค.ศ. ๑๗๑๗)ກອງທັບຫລວງຂອງ ໄທ ຍົກມາຖືງເມືອງນະຄອນຣາຊສີມາ ແລ້ວກົມພຣະຣາຊວັງບໍ່ວຣ ແມ່ທັບໃຫ່ຍ່ຂອງໄທ ຈຶ່ງແຕ່ງໃຫ້ພຣະຍາຣາຊສຸພາອະດີເອົາທະຫານ ๗๐๐๐ ຄົນ ຍົກຂຶ້ນມາທາງເມືອງຈໍາປາສັກ ພໍມາຖືງເມືອງພິມາຍ (ຢູ່ໃນເຂດຈັງຫວັດນະຄອນຣາຊສີມາ) ກໍພົບກອງທັບຂອງເຈົ້າໂຖງ ກອງທັບຂອງເຈົ້າໂຖງໄດ້ອອກຕໍ່ສູ້ກັບກອງທັບພຣະຍາຣາຊສຸພາອະດີ ຫລາຍຄັ້ນ ຕັ້ນອ່ານ້ຳທະຫານໄທຫລາຍກວ່າ ກໍປະຄ້ຳຍແຕກຖອຍຄືນ ມາເມືອງສຸອັນນະພຸມຫາທັບເຈົ້າອຸປຣາດ ພຣະຍາຣາຊສຸພາອະດີຈຶ່ງ ຍົກມາຕັ້ງຢູ່ເມືອງຂອນແກ່ນ ແລ້ວມີໜັງສືໄປຫາເຈົ້າອຸປຣາດ ວ່າ : "ເມື່ອເຈົ້າອຸປຣາດລົງໄປກຸງເທບແຕ່ກ່ອນເຄີຍເວົ້າວ່າ ເຈົ້າອະນຸ-ຈະເປັນກະບົດນັ້ນ ບັດນີ້ສົມຈິງແລ້ວ ຂໍໃຫ້ເຈົ້າອຸປຣາດໄປຕີຢ່ງຈັນ ໃຫ້ໄດ້ ທັບຫລວງຈະຂຶ້ນໄປໂດຍສະດວກແລະເຮົາຈະຍົກໜຸນເຈົ້າອຸປ ຣາດໄປ" ຄັ້ນເຈົ້າອຸປຣາດໄດ້ຮັບໜັງສືນີ້ແລ້ວ ກໍສົ່ງມາຖວາຍເຈົ້າ-ອະນຸ ທີ່ຕັ້ງຄ້ຳຍຢູ່ພູເຂົ້າສານເມືອງໝອງບົວລຸ່ມພູ ພຣະເຈົ້າອະນຸໄດ້ ຮັບໜັງສືນີ້ແລ້ວ ກໍມີພຣະໄທສົ່ງໄສເປັນອັນມາກ ການທີ່ພຣະຍາຣາຊ

-ฮุพาอะดิ มิพังสีมาเถิงเจ้าอุปฮาดนั้น จะเป็นภิบอุบาย ให้เจ้าอะนุสิงไสเจ้าอุปฮาด หลือจะได้เอ้ากันไอ้เป็นคอามลับ-จิง ภ่ำผ่จ้าง ตามเตดติบพายหลังเฮ้าใจอ่า ได้เอ้ากันไอ้จิง แต่เจ้าอุปฮาดเตันอ่า จะอำไอ้บ่ได้ จิ่งสิ่งมาฤอาย ให้เตันอ่า ไทยุยิงให้ผตภกัน.

ฝ่ายเจ้าอุปฮาด คันได้สิ่งพังสีนั้นมาฤอายพอะเจ้า-อะนุผล้อ ภ็ฤอยทับมาตั้งยู่เมืองพองตาม ภองทับพอะยาธาฐ ฮุพาอะดิ ยิกมำฮ็นมาเถิงเมืองยะโสทอม ภองทับเจ้าเมืองยะโสทอม ได้ออกธิบต่สู้เป็นสามาด สู้ภองทับบ่ได้ภ็ผตภ.

ภองทับไทต่ค้ายเมืองพองบิอลุ่มพู

ภองทับหลวงฮองไท แต่งให้พอะยาแสนยาภอม ๑ พอะยาภะลาโหมธาฐเสนา ๑ พอะยาอิไฐยะบุธิมหะธา ๑ พอะยาบะธิงคะอิไฐ ๑ กับพ่อมเจ้าอุบเบน ๑ คุมคิบโห๑เป็นภองโจม ฮอมคิบ ๕๑๐๐ คิบ ให้เป็นทับหน้ายิกฮี้นมา ต่ค้ายเมืองพองบิอลุ่มพู ภองทับไทหั้ง ๕ ทับ ได้ยิกเฮ้ามาต่-ค้ายฮองพอะยาบะธิบ แต่อันอ้างคาบ เดือน ๗ ออกใพ่ ๗ - ค่ำ(อันที ๑ แม ๑๕๑๗) พอะยาบะธิบแม่ทับลาอได้ต่สู้ย่าง-แฮงแฮง และได้ฮ้าพันพอกหะตานไทล้มตายลิงเป็นอันมาก นายทับฮู้ใหง่ฮองไทฮู้บ่ี ๕ พอะยาภง๑ ถึกพอะยาบะธิบพันตายในสบามธิบ แต่เบื่องจากหะตานไทมิกำล้งตลายก่อา -

ผละพุบกันมาบ่ขาด เถิงอันสุภ เดือน ๗ ขึ้น ๗ ค่ำ(อันที่๑ ผม ๑๕๑๗) ค้ายฮอางพระบะถึบเฉียผตภ ทะหานไทจับพระยานะธึบได้ สั่งไปใต้ภึมพระธาฉอ้างบ่อธเจ้าผม่ทับใหง่ - ภึมพระธาฉอ้างบ่อธ เห้นฝึมือพระยานะธึบผฮางผธางจี่ๆถามอ่า จะยอมอ่อนน้อมหลือบ่ ถ้ายอมอ่อนน้อมจะล้างไอ้ พระยา-นะธึบบ่ยอมอ่อนน้อม บอกอ่าเป้นฉาดทะหาน ถ้าเสังทีผล้อ ต้องตาย เจ้าผม่ทับไทจี่ๆให้เอิาฉ้างผหางเสัง เมื่อกองทับไทติได้ค้ายฮองพระยานะธึบผล้อ ภึยกขึ้นมาตั้งยู่ที่ฮ่วมป่อย ไกจากฮ่องเฮ้าสามปะมาน ๑๐ กิโลผม้ด.

กองทับไทอึก ม กอง คือ กองเจ้าพระยาอะไพพ ทอม ๑ กองพระยาเพ้ดพิไฉ ๑ กองพระยาไกโกสา ๑ - ยกขึ้นมาติกองทับเจ้าธาฉอิงที่เมืองหลม เจ้าธาฉอิงตี้สู้ - ป้องกันยู่หลายอัน เห้นจะป้องกันไอ้บ่ได้ จี่ๆฤยลิงมาหา-พระบิดาอยู่ที่ฮ่องเฮ้าสาม ผฮอางเมืองพยาบ้อลุ่มพู ฝ่ายพระเจ้าอะนุเมื่อได้ฉาบอ่า ค้ายฮองพระยานะธึบเสังให้ผก่ไท ผล้อ ก็ผต่างให้พระยาสุโพ พระยาฉานิบ ยู่รักสาค้าย ส่อน พระอิงกับเจ้าธาฉอิง เจ้าสุดทีสาม ฟ้าอฤยกับคืบมาองง จัน เพื่อจัดการป้องกันพระนะคอน.

กองทับไทถึกติฮบาบ

ฝ่ายพระยาสุโพ พระยาฉานิบ เมื่อได้ฉาบอ่า...

ກອງທັບໄທຕີຄ້າຍຂອງພຣະຍານະຣິນຜຕກຜລ້ອຍກມາຕັ້ງຢູ່ທ້ຳ ສົ້ນ-ປ່ອຍ ຈ້ຳມີໜ້ງສືໄປຫາພຣະຍາຊຸງງສາ ພຣະຍາກອງຄ ໃຫ້ຍົກມາ ຕີຄ້າຍທ້ຳ ສົ້ນປ່ອຍ ຄັ້ນບັດກັ້ນພ້ອມຜລ້ອ ກອງທັ້ບລາວທ້ຳ ມ ກອງກ ຍົກມາລ້ອມກອງທັ້ບໄທທ້ຳ ມ ດ້ານ ພວກໄທຍົກອອກມາຕ ສ ກ ທະຫານລາວຕີຜຕກຖອຍເຂ ້ຳໄປໃນຄ້າຍ ຜຕ ນ ນ ມາໄທກ ບ ກ ້ຳ ອອກ ມາຮົບກ ງ ເ ນ ໄດ ້ ກອງທັ້ບລາວຈ ້ຳ ຕ ້ ງ ລ ້ ອ ມ ໄ ວ ້ ເ ຖ ິ ງ ກ ອ ັ ນ ພ ວ ກ ທະຫານໄທອ ຶ ດ ອ າ ຫ ານ ລ ົ ້ ມ ຕ າ ຍ ລ ິ ງ ເ ປ ັ ນ ອ ັ ນ ນ າ ກ ຄ ້ າ ຍ ໄ ທ ທ ີ ່ ท ้ ำ ส ั ้ น - ป่ อ ย เ ก ื อ บ จ ะ ผ ต ก ย ู ่ ผ ล ้ อ ພ ิ ด เ อ ล า ນ ั ้ น ก อ ง ท ั ้ บ ไ ท อ ี ก ก อ ง ห ນ ึ ่ ง ผ ม ท ั ้ บ ฐ ี ภ ิ ม ุ ข ั ้ น ช ะ เ ธ ว โ ย ท ิ ย ก ข ึ ้ น ม า จ ่ อ ย ก ็ ถ ึ ก ก อ ง ท ั ้ บ ล า ว ล ้ อ ม ไ ว ้ ไ ด ้ อ ี ก ก อ ง ท ั ้ บ ไ ท อ ี ก ก อ ง ห ນ ึ ่ ง ผ ม ท ั ้ บ ฐ ี ภ ิ ม ุ เ ส ນ ิ บ ธ ิ ธ ั ก - ย ก ข ึ ้ น ไ ป ท ั ้ น ไ ว ้ เ ข ้ า ต ี ก อ ง ท ั ้ บ ล า ว ท ว า ง ด ้ า ນ ห ล ั ง ก อ ง ท ั ้ บ ล า ว - จ ้ ำ ไ ด ้ ต ่ า ว ห ้ า ม า ส ู ้ ก ั บ ก อ ง ท ั ้ บ ข อ ง ภ ิ ม ุ เ ส ນ ิ บ ธ ิ ธ ั ก ด ้ ว ย ນ ั ้ น พ ວ ก ท ะ ห า ນ ไ ท ท ี ่ ย ู ่ ใ ນ ค ้ า ย จ ้ ำ ต ี ผ ห ก อ อ ก ไ ด ้ ເ ถ ິ ง อ ั ນ ย า ท ิ ด ເ ด ือ ນ - ฆ ผ ธ ม ม ค ้ ำ (อ ั ນ ท ี ๑ ม ผ ม) ก อ ง ท ั ้ บ ล า ว ท ี ่ ต ั ้ ง ล ้ อ ม ก อ ง ท ั ้ บ - ไ ท ไ ว ้ ນ ั ้ น ก ็ ผ ต ก ผ ย ก ไ ป ค ิ ນ ล ะ ท ว า ง ก อ ง ท ั ้ บ ข อ ง พ ร ะ ย า ช ุ ง ง ส า จ ้ ำ ถ อ ย ม า ต ั ้ ง อ ย ู ่ บ ้ า ນ โ พ ນ ช ุ ง ง ท อ ง ເ ผ ื อ ง โ พ ນ พ ิ ไ ส .

ກອງທັ້ບໄທເຂ ້ ຳ ທ ้ ำ ລ า ย ເ ม ื อ ง อ ุ ง ง จ ัน

ເ ม ื ่ อ ก อ ง ท ั ้ บ ล า ว ท ี ่ ต ั ้ ง อ ย ู ่ ช ุ ม พ ู เ ข ้ า ส า ນ ถ อ ย ห ม ด ผ ล ้ อ - ก อ ง ท ั ้ บ ไ ท จ ้ ำ ย ก ข ้ า ม พ ู ล ิ ง ม า ฝ ่ า ย พ ร ะ เ จ ้ า อ ะ ນ ุ ค ั ນ ไ ด ้ ช ุ ง บ อ ่ า

ค้ายพู่เอ้าสานเสังแล้ว ก็พาพระยาอุโธธิดพระยาอุทิดาและ
พระมะเหสีเจ็ดเจ็ดล่องไปขึ้นเมืองมะหาไชยกองแก้ว แล้วก็ทิ้ง
ก๋ำเนินไปพักเช้าอยู่เมืองแว่อาน ในปะเทดแภอ พ้อมด้อยพูะ
ยาอุอิ้งสานุอิ้ง คือ: เจ้ายาอุอิ้ง เจ้าสุดทีสาน เจ้าไชยะ -
สาน เจ้าเสือ เจ้าเกื่อน เจ้าเพ้น เจ้าจ้าง เจ้าสี่ง่ำ -
เจ้าอัดติยะ เจ้าพุทยาด เจ้าดิดสะพิ้ง เจ้าเต้ เจ้าพุจิ้น -
เจ้าสุพ้น กับ บุดเจ้าอุปยาดสี่ เจ้าเอบ เจ้าปาน เจ้าสุพิม
เจ้าอิ้ง และมานดาะยาเจ้าอุปยาดด้อย.

สิมเด้ดพระเจ้าอะนุรุะเด้ดพี่ไปแล้วได้ ๕ อ้น กอง
ทับไทจึ่งยิกมาเถิงเมืองพ้นพ้าว ก็มพื้นมะเรดโยทิ ก็มพื้นเส
นิบอิธัก แม่ทับไท จึ่งพาทะหานล้วมมาองง์จ้น เอ้าภอาด -
เกับเอาสิ่งของ ในพระยาอุอ้าง และตามบ้านเมืองพิดแล้ว ก็
ให้ทะหานตัดต้นไม้ที่มีพาภดินถิ่มพิด แล้วให้เอาไฟเผาเมือง
ท้าง เภนให้พิลเพิ่มของลาอที่ย้าง เหลือยู่นั้น ให้ฆ่อยกับม้าง เผก๋ำ
แผง เมืองจินพิดก้าง พระมะคอนองง์จ้นอ้นเป้นพระมะคอน-
สอยามมาแต่บุราณหลายร้อยปี จึ่งมีเหลือแต่เท่ากับฤาบต้ง
แต่นั้นมา.

เจ้าอุปราชติสะ เข้าหาแม่ทับไท

ฝ่ายเจ้าอุปราชติสะที่ฉอยมาจากเมืองสุอันนะพูม - และมาตั้งทับยู่เมืองพองหานนั้น คันได้ฮู้บอ่า พระเจ้าอะนุ สะด้ำหนีไปแล้อ และกองทับไทเข้ายึดองค์จันได้ ก็ฟ้าอพา-ทะหานอื้นมาหาแม่ทับใหง่ฮองไทเมืองพันพ้าอ แม่ทับไทบัง-คับใช้เจ้าอุปราชติสะ ถืบว้ำพระพิพัดสัดจา แล้อก็ใช้ไปหา-กองต้อมเอิาคอบคือลาอมาโฮมไอ้.

ส่อมกองทับหือเมืองฝ่ายเพื่อที่ยิกมาฆ่อยไท คือ : เมืองหลองพระบาง เมืองน่าน เมืองแพ่ เมืองฉวงใพ่ - และเมืองลำปาง เฮ็ดมีจำนอนพิมห้าพันเถิง ๑๐.๐๐๐ คน-นั้น ก็ได้ยิกมาโฮมกับยู่เมืองพันพ้าอ.

ธายางนแม่ทับใหง่ฮองไท

เรื่อง

ตีนะคอบองค์จัน

ภิมพธะธาฉอ้างบ่อธสะฤาบมิงคิล ผม่ทับใหง่ธองไห เมื่อได้นะคอบองงาจันค้างนี้ผล้อ จึงธงบธายงาบทูบพธะเจ้า-ผต่บถิบอ่าน:

"ธาฉภาบฐึงธึ้บมาติองงาจันค้างนี้ คับมาถึงได้เมืองา-องงาจันผล้อ พิเคธาะฤภาบที่เป้บที่หางฐึงมันจะธับธองภำลัง ไพ่พิลผละจัดผจงบ้าบเมืองไอ้ เสังปธงบมันมาก มักได้ปธงบมันยู่ ๑ ย่าง ผต่ถิบฐึงจะทำให้ได้ใจมันน้อยติอย่างนึ่ง กับ มันไม่ไปเติาสะบงงายหางเสังย่างนึ่ง เมื่อบายทับ-บายกองทะผล้อทะตาบฝ่ายเธิาเล้า ภำได้ทำภาบสลองพธะ-เดฉพธะคุบยู่ผลอ.

ผตหะอ่า ตาได้ถ้อยฝีมือทะผล้อทะตาบไม่ ได้ถ้อย พธะบาธะมิสิมเด้ดพธะเจ้าอยู่ถ้อ ถ้าธาฉภาบธับไอ้ทำติปี้ฬ้า-ผล้อจะลำบาบยากยึงนัก.

ฝ่ายทับทูงดำ ๕ ถ้อเมืองผละถ้อเมืองตลองพูะบาง นั้น ถ้าทับตลองไม่ได้องงจัน ภำตามีตู้ใดถึงเมืององงจันไม่ ผต่จะคอยเกับคอบคิอฉ้างม้าอยู่ธิมเธดดผดม คอยที่ไตอพูบเป้น เงื่อม ผต่บัดนี้ใฉ้สอยได้เป้นปิกติ ต้องธูบ้างปลอบบ้าง ผต่ยังดูบ้ำใจทั้ง ฝ ถ้อเมือง ถ้อเมืองตลองพธะบางอ่อนนัก - เมืองฉงางใพ่ ลำพูน สองเมืองนี้ ภำสุดเมืองละคอน เมือง-ผพ่นั้น ตามทันนงม ผต่เมืองบ่านนั้นภาบเดิมไตอั้ยู่ พธะยา

-ละคอนคินนี้ อัทยาไสมาก สินคอนที่จะโปธดเกล้าโปธดภะ
ฆ่อมจุบล้งๆ เต้นเป้นธาจภาบได้ยืดยาอ และจิดหายธ์ธาจ
ภาบดำธิ ฆ่ๆ โปธดเกล้าโปธดภะฆ่อมใต้พธะยาอาธิจะยะอา
-ธิ ธั้นมาบะค้ายม่อๆสอๆก่อนนั้นจะได้ย่างพธะธาจดำธิบ้างๆ
จะมิได้บ้างๆ ภาบฆ่ๆจะจัดบ้านเมืองคั้งนี้ป่งมป้นยาวเต้มที่เป้น
ที่ยากเป้นล้นเกล้าล้นภะฆ่อมอู่แล้อ จะตีเมืององๆจ้นฤอาย-
ส้กสองเมืองๆ สามเมืองๆ เต้นจะง่ายกอ่าจัดนี้ จะต้องต่อน
ปธินไปตาม ตีบ้านเมืองๆคอบคือ ได้ส้กเท่าใดๆก็ไม่มีกำไธ
หวิกับบ้านเมืองๆไพ่พินธองๆเธิงเองทั้งนั้น แต่จะคิดถ่ายเธิง
คินลิงไปถ่องๆไอ้ นะทิอเมืองๆไก้ภูงเทบ และภูงเทบมะหาบะ
คอน ใต้จิงมาก ฝ่ายทิเมืองลาอ เมืองธเมบ ป่าดิงเลิ่ง -
เจ้าเมืองๆและบุดตลาบท้าอเพ้งตู้ใตงท้าปอๆ ล้มตาย ธาด
เฮือสายสังเป้นอันมาก ไพ่พิลเมืองๆจะได้คึงบ้างบ้างๆ กอ่า
คึงบ้างๆ ไม่ถึงคึงบ้างๆ จะใจ้ไปมาถึงกับธะยะหางไกล กอ่า
จะได้ธู้ธาจภาบจ้านัก เทสกาลก็เป้นธะดูฝิน จะเดินไปมา
หากับก็ไม่ไค่ได้ แล้อใฒ้ตธาจิดหายบ้างคับทอฆุธะลิงไปใต้
พธะยาธาจสุพาอะดี ปะจำอู่แธมปี จัดแจงเมืองจำปาส้ก -
และเมืองลาอ เมืองธเมบ ป่าดิง หางเมืองตลิ่มส้ก เมืองๆ
ตลิ่มเลิยเลิ่ง จะใต้พธะยาเพ้จพิใจ พธะยาสิมบัดทิบาล
เป้นตู้ไปจัด จะใต้ภลับไปในธะดูฝิน คอามใจ้มากแต่เต้นจะ

ทาเป็นได้ไม่ ต่ำลาแล้วจึงค่อยจัดกำพ้ำจะได้ และธาฉภาบ นะเมืององงจัน เมื่ออ้ายอะนุพ้าจากเมืององงจัน อันดงอกับกับกองฑ้าติค้ายบ้านสั้มป่อยแตก กอ่ากองทับจะขึ้นไปถึงเมือง-องงจัน อะยะทางถึง ๕ อัน พ้ำท่างได้ฤนัด ได้เมืององงจันแต่เปือกเมือง คอบคือกำอิบพะยิบไปจิบสิ้น.

บัดนี้ คอบคือกำย้างปะปินกันยู่กับคือเมืองนะคอนธาฉสีม เมืองสะอะปุธิ เมืองหลิ่มสัก เมืองลาอ เมืองอะเมบ-ฝ่ายตาเอันออก ภาบซึ่งจะหาำใต้แล้วโดยเอ้อหาได้ไม่ ถ้ากองทับกฮุงไปตามคอบคือน้อยกอ่า กำต้ำสู้ ถ้าไปมาก พ้ำสั้ง-บ้าง คือซึ่งบายทับบายกองไ่ด้มา ๑๐๐-ม๐๐ คิบ จะเลือกเอาสะกับแต่สัก ๙ คิบ ๑๐ คิบ กำไม่ไค่จะได้ ถ้าพุงดำไปเกั้งก่อม ถึงไปน้อยได้คอบคือมามาก ด้อยเป็นลาอเพื่อนกัน คือหาสู้ถึบไม่ ได้สะกับกำมาก คับจะคิดใต้ตั้งเมืององงจันไอ้เกั้งก่อม กำหามีสู้ใดยู่อักสาไม่ จะใต้แต่กำลังเมืองหลวงพูะบางยู่อักสาและเกั้งก่อมคือ กำยังไม่ได้ตีอ้ายอะนุ อ้ายปา-สัก อ้ายธาฉอิง อ้ายสุทหิสาน อ้ายโถง เต้นเมืองหลวงพูะบาง จะหำเมืองดงอหาได้ไม่ จึงได้หำลายเมืององงจัน-สั้งใต้สิ้นอาลัย คอบคือเมืององงจันกำหลิบพ้ำไปหางเมืองละคอน เมืองฉงงใพ่ เมืองลำพูบ เมืองแพ่ เมืองน่าน เมืองหลวงพระบางเป็นอันมาก ไปถึงเมืองแล้วกำมีมาก คับจะ

ฉำธะเอิาคอบคิอคืน ภำจะต้องภิดซี่กับถึงพักจึาจะได้ ฝ่ายทิอ
เมืองเลำภำจะฉวิ้ฉอกสังใจ แต่คิดเต้นอ่า ปะมานคินเมืองๆ
องๆจัน และ เมืองซึ้นกับเมืององๆจันสะกับปะมาน ๑๐๐๐๐
คินสด ถ้าบ้านเมืองเป้นปิกติ จะเกบทับลิาไปกฮุาจะได้แต่
พงา ๔๐๐๐-๙๐๐๐ คินสด ภำล้ากองทับใหจะหำเอิาคิอ-
และสะกันใต้ได้ ๑๐,๐๐๐ คิน จินเดือน ๕ ภำไม่สำเธ็ด ถึา
อ่าจะหำได้ในธะหอ่างนี้ เมืองนะคอนธาฉสีมาภำจะยับมาก
และอัดด้อยสะบงๆอาหาน ทังมิได้หำไธ่หำนา จะเดินคิอลิา
ไปใต้สิ้นในธะฎูผินภำไม่ได้ จะยู่แธมปีจินธะฎูแล้วเอ้ำธาย-
ทางภำจะพิด แต่กองทับจะอับพธะธาฉหานลิาไปภำไม่พ้ ทังทิอ
เมืองภำจะเต้นภำล้าทับกฮุาเสังสิ้น กองทับใหเอิาเต้นใจกับ
คังนี้ อักไคร่ข้าาเอิาพักพา กับภูาและทิอเมืองภำป่อยเจับ อิด
ยากมานานมทาา แต่จะคิดสลองพธะเดฉพธะคุนเอิาสะกัน-
เมืององๆจัน ลิาไปไอ้กฮุาเหพพธะมะหานะคอนใต้ได้ สัก
๑๐,๐๐๐ ติดไปข้าาเมืองป่าดิาและทาาเม็องหลิ้นสัก เพ็ิอน
ปีๆฝากไอ้ จะได้คิดเอิาต่างหากนอกจาก ๑๐,๐๐๐ จึาต้อา
คิดภิดทิอเมืองๆ ฝ เมือา อ่ามาไม่ทันทับหลองตีเมืององๆจัน
ตามภำพิดยู่ในธะหอ่างทับมีโทส พธะยานะคอนลำปาา พธะ
ฎูปธาฉ ฉงๆใพ่ ฎูปธาฉลำพูน พธะยาน่าน ทิอเมืองแพ่ ฎู
ปธาฉเมืองหลองพธะบาา จะหำเธ็องธาอสาธะพาบฤอาย

ขอพระอาฉุทานทำภานสลอๆพระเดฉุพระคุนผะดับอ จะติดตาม
ติอ อ้ายอะบุ อ้ายปาสัก อ้ายอาฉุอิๆ อ้ายสุทหิสาน อ้าย-
โถๆ กับบุดพันธะยายาติพี่น้องทูนเกล้าทูนกะหม่อม ถึงมาตอ่า
จะมิได้ติอ กำไม่ให้กลับมาตั้งเป็นสังนหามในแผ่นดินขึ้นได้
แล้วจะกอาดคอบคือทูนเกล้าทูนกะหม่อมถวายให้ได้สะกับ -
๑๐,๐๐๐ ท้าๆคอบคือเป็นคิน ๕๐,๐๐๐ ขอแต่กองทับ ข้าอาฉ
ภานกรุๆไอ้สัก ๑,๐๐๐ ตลี ๕๐๐ คิน นายปู่ถ้อยสัก ๑ นาย
พิจะได้ตัดสินอ่าก่าอย่า ให้ติดเมืองอิอาทกับ แต่ทับพระยานะ
คอบลำปางๆ พระยาอุปอาฉเมืองฉางใหม่ พระยาอุปอาฉ-
เมืองลำพูน พระยาน่าน ติอเมืองแพ่อุปอาฉเมืองตลองพระ
บางๆ นายไพ่ ๑๔๐๑๑ คินจะปู่แสมปี จัดคอบคือเมืององๆจัน
ก่อาจะเสัด ขอให้ทับตลองสะเด็ดกลับลิๆไปกรุงเทพพระมะ-
หานะคอน จะสิๆคอบคือให้ทับทับตลองสักส่อนมื่อๆ จะค้างไอ้
สิๆต่อะดูแล้ว-สองส่อน และฉิ่จะสะเด็ดยิกทับตลองขึ้น มา
ท้าพระยาติอิๆสานุอิๆ กับนายทับนายกองท้าปองๆ ตั้งใจทำ
ภานสลองพระเดฉุพระคุนคั้งนี้จะคิดค้างปีมิได้คิดแต่เพียย-
ยาก แต่คือที่นายทับนายกองได้แล้อ และคือ ๗ ติอเมืองๆ
จะสิๆเดินลิๆไปสิๆสะบงๆอาทาธตามธายทางๆ กำพานจะหยุด
ตอิด ขอพระอาฉุทานให้ม้าตลองขึ้นมาฉ่อย เจ้าพระยาพิล-
เทพ ก่ายสะบงๆอาทาธขึ้นมาธับคือพงๆเมืองบิอฉุมไชบา-

ดาบ ถ้าธาฉุภาบติอ้ายพธะยาฉุงาสา และติเมืองสะภิมนะ
คอม เป้นปะภาบใด ไอ้ใจได้คอมทับหลอางจะภลับได้ ภิจะ
สะเด็ดจาภเมืองอุงาจัน ลิงมาเฝ้าสะอองทุลิพธะบาท นะ
เดือม ๕ ภลาางเดือม สะเด็ดแธมยู่นะอุงาจันเต้นภาลไภล
พธะเจ้าน้องยาเทิภิมพื้นสุธิมหะธะธัภ พธะเจ้าน้องยาเทิ-
ภิมพื้นธัภสะธิมนะเธส ยู่นะภธุางเต้นภาลไภล้ ใต้ภธาบทูมพู
ภะธุนาใต้ฉุาบใต้ฝ่าละอองทุลิพธะบาท อาภาบฉิ่างทำค้างบิ้คิง
จะไม่ใต้สั่งธาฉุภาบ เมื่อลิงไปเฝ้าละอองทุลิพธะบาท จิง
จะภธาบทูมพธะภะธุนาธ้ธาฉุภาบใต้ฉุาบทูภปะภาบ และธอบ
คอบคิอกับสิ่างธองฉิ่างได้ในเมืองอุงาจัน ใบบอกและหาางอ่าอ
มิลิงมาคั้งนิ้ จะเอิาเป้นแน่ย้างมิได้ เป้นภาบปะมาบ ย้างใต้
ฉำธะสืบสาอเกับธอบธอมต่ไปอิกยู่ ถ้าจะได้คอบคิอ และสิ่าง
ธองมาภบ้อยเท่าใด ภิจะสิ่างลิงมาทูมเภล้าทูมภะพ่อมถอาย-
ใต้สิ้นเฉิา ไม่แบ่างได้ เป้นธองในพธะธาฉอ้างหลอา พูะธาฉ
อ้างบ้อธสะถาบมิาคิล ถ้าสะเด็ดลิงมาถึาภธุาเทพพธะมะหา-
มะคอม จิางจะภธาบทูมพธะภะธุนาธ้ธับพธะธาฉหาบบ้าา -
แล้อแต่จะหธิางพธะภะธุนาโปธดเภล้าโปธดภะพ่อม.

อันนึ่า ฉ้าางฉิ่างบันทุภดินดำ ใต้บายสัภ มะหาดเลัก-
ภับ จะพื้นทีพเธบา คุมลิงมา ๑๑๐ ฉ้าางนั้น เป้นฉ้าางไม่สู้
าาม ทูมเภล้าทูมภะพ่อมถอายสิ่างมาทั้างคินทั้างฉ้าางก่อม ใต้

พระเจ้าน้องยาเทิกมีพันธักสะธินนะเรส ธับเอาฆ้างและคิน
ปินปีไอ้ ค้างบี้จะพาฆ้างลิงมาทุบเกล้าทูบกะพ่อมถวายใฆ้ธาฆ
ภานสำธับแฝ่นดินใท้ได้ ๑๐๐๐ ฆ้าง แต่ม้านั้นย้างได้น้อยนัก
จะหาถิงามลิงมาทุบเกล้าทูบกะพ่อมถวายย้างไม่ได้ ย้างจะหา
ต่ไปอิกอู่ จะบอกภาพิมมากและน้อยย้างมิได้ ปืนใหง่เมือง
องงจันจะบันทุกฆ้างลิงไปภิมิได้ จะฉักกำเป้นระดูฝน ฐูบฆ้าง
จะหางามกำไม่ได้ค้ายกับหงนพันสา ขำพระธาฆย่อยเอิาหอง-
ลิงไป จะหล่ใฆ้ทูบเกล้าทูบกะพ่อมถวายนะกฐูงเทพมะหานะ
คอนใหม่ ภาพิมจะเดินคิอตั้งแต่ นายสัก นายเฉมมะหาดเฉัก
เดินลิงมาแล้อ จะจัดใท้เดินเมื่องๆกับลิงมา และนายทับ-
นายกองฆองเอิาค้างบิทัดกำมีบ้างแต่น้อย แม่นจะเอิาโทสตาม
อาดยาสึกกำเป็องนัก และได้หายธาฆภานเทล้มนี้ใท้พระเจ้า
น้องยาเทิห้าสองพระอิง ทูบเกล้าทูบกะพ่อมถวายที่ลับใท้ฉิง
ฆาบใต้ฝ่าละอองทูลิพระบาท คอนมีคอนขำพระธาฆหานโทส.

อะนึ่งพระพุทธูบสำธับเมืององงจัน พระบางตายไป
อ่าฆ้าพระพาเอิาไปฝั่งเสัง สึบย้างหาได้ไม่ ได้แต่พระเสิม-
พระใส พระสุก พระแฆกคำ พระแก่นจัน พระสังน้ำ พระ-
เงินหล่ี พระเงินปู ธอม ๓ พระอิง แต่จะเอิากฐูงเทพพระ
มะหาบะคอนได้แต่พระแฆกคำอิงนึ่ง ได้พระบ่อมสาธิกิระ-
หาดบันจุพระแฆกคำ ๑๐๐ พระอิง กับได้พระเจ้าสันติลสม์-

ໜ້າຕັກ ๑๐ ນິ້ວພຣະອົງນຶ່ງ ພຣະນາຄສອງທ ໜ້າຕັກ ๑๐ ນິ້ວ ພຣະອົງນຶ່ງໜັກ ๑๗ ຊັ່ງ ພຣະນາຄສອງທ ໜ້າຕັກ ๔ ນິ້ວພຣະອົງນຶ່ງ ໜັກ ๗ ຊັ່ງ ๑๐ ຕຳລຶງ ພຣະນາຄປົກສີລາກະປ໋ໜ້າຕັກ ๕ ນິ້ວພຣະອົງນຶ່ງ ແຕ່ພຣະນາຄສອງທ ๑ ອົງນັ້ນ ເຫັນຈະແກ້ເອົາດີໄດ້ ຈະຕ້ອງແກ້ນາກຢູ່ ແລະພຣະພຸທຮູບຈະຈັດສົ່ງໄປກຮຸງເທພພຣະມະຫານະຄອນໄມ່ໄດ້ນັ້ນ ໄດ້ໃຫ້ກໍ່ພຣະເຈດີ ນະຄ້ວຍຫລອງເມືອງພັນພ້າວ ເໝືອຈັດຊື່ງສົມເດັດພຣະພຸທທິເຈົ້າຫລວງ ໃນພຣະບໍຣົມມະໂກດທອົງ-ສ້ວງໄວ້ ເມື່ອສະເດັດຂຶ້ນນາຕິອົງງຈັນຄັ້ງກ່ອນ ຖວນກ້ວາງ ๕ ວາ ຍຸງ ๔ ວາ ๑ ສອກ ຈະບັນຈຸພຣະພຸທຮູບໄວ້ເປັນທ່ີສັກກາຣະບູຊາ ອິດຊື່ງຈະກໍ່ພຣະເຈດີນັ້ນ ເກນໃຜ່ພົ້ນໃນກອງທັບສເມີກັບຄົນລະ ๑ ແຕ່ນ ແລ້ວຈະເອົາຮຶກພຣະນາມວ່າ "ພຣະເຈດີປຣາບອົງງ" ແລະຄວາມຊ່ືອອ້ວຍອະນຸ ໄວ້ໃນແຜ່ນສິລາໃຫ້ປຣາກົດຢູ່ຊ່ືອຟ້າແລະດິນ - ຢ່າໃຫ້ຫ້ອເມືອງທ້ັງປວງຸຢ້ັງງຢ່ວງຕ່ໍໄປ".

ຄັ້ນຣາຍງວນລົງມາແລ້ວ ກໍໃຫ້ໜ້ຳພຣະເຈດີ ແລ້ວຈ໊ຶງເຊ່ີນພຣະເສ່ືນ ຊ໊ຶງຢູ່ຈ້ັດຍອດເຂົາແກ້ວ ນາບັນຈຸໄວ້ໃນພຣະເຈດີປຣາບອົງງນັ້ນ.

ກອງທັບພຣະຍາຊຸງງສາຕ໋ີ

ໃນຄ້ັງນັ້ນ ຝ່ວຍພຣະຍາຊຸງງສາ ທ໋ີຕ້ັງກອງທັບຢູ່ບ້ານໂພນຊຸງງຫວ່ງ ຍ້ັງບ໋ໍ່ທັນໄດ້ເຂ້ົ້າອ່ອນຍອມຫ່ວງໃຫ ເຈ້ົ້າຜມ່ທັນໃຫ ຈ໊ຶງແຕ່ງໃຫ້ພຣະຍາໄກໂກສາ ຍົກກ້ຳລ້ັງລົງໄປ໋ຕ໋ີທັບພຣະຍາຊຸງງສາ..

พระยาจุงสาได้ต่สู้และตีกองทัพไทแตกหะลาย หะหารไท
ล้มตายลิ่วเป็นอันมาก และติอพระยาไกโกสาหลิบหนีได้ แล้ว
กับมาธายางนต์แม่ทัพใหง่ แม่ทัพใหง่จิ่งถอดพระยาไกโกสา
ออกจากตำแหน่งและลิ่วโทดจั่งนแล้วเอาขังคุกไอ้ เจ้าแม่ทัพ
ใหง่ของไทจิ่งแต่งใต้พระยาเพ็ชพิไช พระยาภะเดด พระ
ยาอัสดาเธียงเดช เป็นแม่ทัพคุมหะหารไปตีค่ายพระยาจุง
สา ฝ่ายพระยากองคำแม่ทัพลาว ที่ตั้งค่ายยู่เมืองเพ็ง (อำ
เพิเพ็ง จังหอัดอุดอน) ได้ฮาบจิ่งยกมาฉ่อยพระยาจุงสา -
และตีแบาบเข้าไปหางด้านหลัง พอกหะหารไทล้มตายลิ่ว-
เป็นอันมาก จอบจะแตกยู่แล้ว พิดีพระยากองคำถึกปืนข้า-

เสิกตาย พอกหะหารลาวกองทัพของพระยากองคำเลียถอย
พระยาจุงสาจิ่งยกหนีไปตั้งค่ายยู่ห้อยหลอง แขวงเมืองโพน
พิไส พอกหะหารไทกิยกบำไป และได้ต่สู้ธิบกันเป็นสามาด
นายหะหารชั้นผู้ใหง่ ๆ ๕ อินหะเดดถึกปืนตาย ฝ่ายพระยา-
จุงสา เห้นอ่ากำลังพินของตินมีพ้อย จิ่งถอยลิ่วไปตามธีม-
แม่น้ำของ ๆ

เจ้าธุยเมืองจำปาสักเข้าตาไท

ฝ่ายพระยาธาจุพาอะดี แม่ทัพไทที่ยกมาตั้งค่ายยู่เมืองยะ-
โสทอนนั้น กำลังจะยกไปตีเมืองจำปาสัก เอลานั้น เจ้า
ธาจุบุดโย้ เจ้านะคอนจำปาสัก ได้ยกทัพไปตั้งค่ายยู่เมือง-

สีสะเกด ฟ้ได้ฉาบอ่า ภอางทับใหยิกมาเถิงเมืองยะโสทอม-
ผล้อ ก็ถอยคืนมาตั้งธับยู่เมืองอุบิน เจ้าธาฐบุตโย้จ้างแต่า ใต้
เจ้าปาน กับ เจ้าสุอัน คุมทะหานภอางบี่มาตั้งค้ายธับยู่ทาง
ตาเอันออกเมืองยะโสทอม เจ้าปานตั้งค้ายยังบ่ผล้อ ก็ฮึก
ภอางทับใหเข้าตีแตก ผล้อภอางทะหานใหก็ยิกมาไปเถิงเมือง
อุบิน ฟ้ผิพอกฆาอเมืองอุบินก็ภานอุ่นอายธั้น เจ้าธาฐบุตตัน
อ่าจะบ้องกันเมืองอุบินไว้บ่ได้ จึ่งปะค้ายเมืองอุบินหนีไป-
เมืองจำปาสัก.

ฝ่ายเจ้าสุย(บุตเจ้าโอ หลานเจ้าทัมมะเทโอ) ที่ยู่
เมืองจำปาสัก คันได้ฉาบฮ่าวภอางทับใหติ้ดายเมืองอุบินแตก
ผล้อ ก็ยิอะเย้าธาสเอบในเมืองจำปาสักใต้ภ้ภานจะลาจิน-
เอิาไฟเผิาเมืองธั้น ผละจัดผักพอกฮอางตินใต้ธักสาปักตุ -
เมืองไอ้ เจ้าธาฐบุตผละเจ้าปาน เจ้าสุอัน จะเข้าไปใน-
เมืองบ่ได้ จึ่งพาทะหานคินสบิดปะมาน ๑๐ คิน ธี่เธือล้าม
นั้ฮอางไปยู่ทางตาเอันออก เจ้าสุยก็ไฮปักตุเมือง ธับเอิา
ภอางทะหานใหเข้าไป ผล้อเจ้าสุยก็แต่ภอางทะหานบนำจับ
เอิาเจ้าธาฐบุต เจ้าปานผละเจ้าสุอัน มาใต้แก่พธะยาธาฐ
สุพาอะดิ แม่ทับให ผล้อแม่ทับใหจึ่งยิกธั้นมาเถิงเมืองยะ-
คอมพะบิม.

ແມ່ທັບແກວນີ້ໜັງສືມາເຖິງພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີ

ເວລານັ້ນແມ່ທັບໜ້າຂອງແກວ ຊື່ ສັຕຄຸນຕຸງບຍິນ ໄດ້ນີ້ໜັງ
ສືສະບັບນຶ່ງມາເຖິງພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີ ແມ່ທັບໃຫ່ທີ່ຕັ້ງຢູ່ເມືອງ-
ນະຄອນພະນົມ ໃຈຄວາມໃນໜັງສືນັ້ນວ່າ ເມືອງອຸງຈັນກັບເມືອງ-
ກຸງເທບມະຫານະຄອນ ເປັນເມືອງໄມຕີສນິດ ປຸງບດ້ວຍຮີມສົບກັບ-
ແຂ້ ບໍ່ມີເຫດອັນໃດ ເຫດໃດຈຶ່ງຍົກທັບຂຶ້ນມາທຳລາຍຮີ້ເພເມືອງ-
ອຸງຈັນເສັ່ງ ໃຫ້ໄພ່ບ້ານພົລເມືອງແຕກຕື່ນໄປ ແລະເມືອງອຸງຈັນ
ກໍເປັນແດນກຸງອຸງດານ ບັດນີ້ແມ່ທັບໃຫ່ (ຊື່ອົ່ງກິນເຕລືອກ) ໃຊ້ໃຫ້
ຂ້າພະເຈົ້າຄຸມກອງທັບບົກມາ ๑๐,๐๐๐ ຄົນເສດ ມາຕັ້ງຢູ່ ເມືອງ
ຕາມດອງ ຈຶ່ງມີໜັງສືມາໃຫ້ແຈ້ງ ໃຫ້ທ່ານຍົກກອງທັບໄປຢຸ່ແດນຂອງ
ທ່ານ ແລະທ່ານກອງດເອົາຄອບຄົວແດນແກວໄປທໍ່ໃດ ຂໍໃຫ້ສົ່ງຄືນ
ມາແດນແກວ ທາງໄມຕີຈະໄດ້ຮອບຄອບຍຶ້ນຍ່ອສເມືໄປ ຖ້າທ່ານບໍ່
ຟັ້ງ ຂ້າພະເຈົ້າກໍບໍ່ລະ ຖ້າອົ່ງກິນເຕລືອກ ແມ່ທັບໃຫ່ຍົກມາເຖິງ-
ແລ້ວ ກໍຈະບໍ່ຟັ້ງກັນ ແຕ່ງ້ວຕົ້ນນຶ່ງກໍຈະບໍ່ໃຫ້ເຕລືອໄອ້ ບອກມາດ້ວ
ນີ້ເປັນຄວາມສັດຈິງ ໃຫ້ທຳຕາມຄຳສັ່ງຂອງຂ້າພະເຈົ້າ.

ພຣະຍາອຸງສາເຂົ້າຫາພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີ

ພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີ ແມ່ທັບໃຫ ໄດ້ຮັບໜັງສືແກວນັ້ນ -
ແລ້ວ ກໍບໍ່ຕອບ ຟ້າວຍົກທັບຂຶ້ນມາເມືອງພັນພ້າວ ມາເຖິງກາງທາງ
ໄດ້ພົບກອງທັບຂອງພຣະຍາອຸງສາ ພຣະຍາອຸງສາໄດ້ເຄີຍຮູ້ຈັກ
ກັນມາແຕ່ກ່ອນ ທັ້ງໄດ້ຊາບວ່າກອງທັບຝ່າຍຕົນແຕກພ່ຫຸກດ້ານແລ້ວ

ຈ້ຳພາທະຫານເຂົ້າໄປອ່ອນຍອມພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີ ພຣະຍາ-ຣາຊສຸພາວະດີຈ້ຳພາຂຶ້ນນາຫາແມ່ທັບໃຫ່ຍຸ່ເມືອງພັນພ້າວ ແມ່ທັບໃຫ່ຍຸ່ຂອງໄທ ກໍໃຫ້ພຣະຍາຊ່ຽງສາທຳຣາຊການຢຸ່່ໃນກອງທັບ ຂອງພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີຕ່ໍໄປ ສ່ອນເຈ້ົາຣາຊບຸຕໂຍ້ ເຈ້ົາປ່ານ ແລະເຈ້ົາສຸອັນ ນັ້ນ ແມ່ທັບໄທໃຫ້ທະຫານຄຸມຕ່ິອລ່ິງໄປກ່ຽງເທບກ່ອນ ແຕ່ພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດີກັບພຣະຍາຊ່ຽງສາ ໃຫ້ຢຸ່່ກອາດເອົາຄອບຄົວລາວ ແລ້ວກົມພຣະຣາຊອ້ົງບ໋ອຣ ແມ່ທັບໃຫ່ຍຸ່ຂອງໄທ ກໍເລ່ິກທັບກັບຄືນເມືອ ໃນເດ່ືອນ ๔ (ຈຸຍເຍ ๑๔๑๗).

ພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດ່ີກອາດເອົາຄອບຄົວລາວໄດ້ຫລາຍ-ແລ້ວ ກໍແບ່ງໄວ້ໃຫ້ເປັນພົລເມືອງ ຈ່ັນແຕ່ພ່ຽງເລ່ັກນ້ອຍ ແຕ່ລ້ວນເປັນກະກຸນທ່ີທຸກຍາກ ແລະໃຫ້ເພ່ັງເມືອງຈ່ັນຢຸ່່ຮ່ັກສາເມືອງ - ນອກກ່ອານ້ັນກອາດເອົາໄປໝົດພ້ອມທ້ັງພຣະບາງ ແລະພາເອົາເຈ້ົາ ອຸປຣາດ໋ິດສະລ່ິງໄປນ ຳ ພໍໄປເຖ່ິງເມືອງຍະໂສທອນ ທ້ົາວບຸຕຣາຊ ອ່ິງເມືອງຍະໂສທອນ ຈ້ົາໄປພ້ອງ ຕ່ໍພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດ່ີວ່ າ ທ້ົາວ ຄ ຳ ນ້ອງຊາຍອຸປຣາດເມືອງຍະໂສທອນ ອ ຳ ຍ້ັງຄອບຄົວຊາວເມືອງ ອ່ຽງຈ່ັນໄວ້ ພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດ່ີຈ້ົາ ໃຫ້ເອົາທ້ົາວຄ ຳ ໄປປະຫານ-ຊ່ີວ່ິດ ອຸປຣາດເມືອງຍະໂສທອນຈ້ົາຮ້ອງຂໍວ່ າ ທ້ົາວຄ ຳ ເປັນນ້ອງ ຊາຍຂອງຕົນແລະເຄ່ີຍມ່ີຄວາມຊອບຢຸ່່ ຖ້ົາຈະປະຫານທ້ົາວຄ ຳ ກໍຂໍ ໃຫ້ປະຫານຕົນນ ຳ ພຣະຍາຣາຊສຸພາວະດ່ີໄດ້ຍ່ິນດ່ັງນ້ັນ ຈ້ົາ ໃຫ້ຈ້ັບ-ເອົາຄອບຄົວລູກເມ່ັງໂຄຕເຊ່ືອຂອງທ້ົາວຄ ຳ ແລະອຸປຣາດທ້ັງໝົດ ທ້ັງ

ໃຫ່ທ້ານ້ອຍໄດ້ ๑๐๐ ຄົນເສດ ໃສ່ຄອກຂ້ຳໄວ້ຂ້ຳງແມ່ນ້ຳຊີ ໃຫ້ເອົາເພື່ອງຖົມແລ້ວເອົາໄຟຈຸດທ້ຳເປັ້ນ.

ຄັ້ນເຖິງເດືອນ ๗(ເຜ໋ອອິເຍ ๒๔๑๗) ພຣະຍາຣາຊສຸພາອະດີ ລ້ຳໄປເຖິງກຸ້ງເທບ ພຣະເຈ້ົາແຜ່ນດິນໃຫ່ຈ້ຳຕັ້ງວ່າ "ຕົ້ອ-ເຈ້ົາອະນຸຍ້ຳງຈັບບ່ໍ່ໄດ້ ຈະກັບມາຕັ້ງບ້ານເມ໋ືອງອີກປະການໃດ ກໍຍ້ຳງບ່ໍ່ແຈ້ງ ເມ໋ືອງອ້ຽງຈັນນີ້ບ່ໍ່ຄວນເອົາໄວ້ເປັ້ນບ້ານເປັ້ນເມ໋ືອງຕ່ໍ່ໄປ - ໃຫ້ກັບຄືນໄປມ້ຳງເຜ໋ຫ້ຳລາຍເສ້ັງໃຫ້ກ້ັງ ຢ່ຳໃຫ້ຕັ້ງເປັ້ນເມ໋ືອງໄດ້ ສ້ຳງພຣະຍາຣາຊສຸພາອະດີດ້ຳງນີ້ແລ້ວ ຈ້ຳງໃຫ້ອຸປຮາດຕິດສະຢຸ່ແທນ - ໂຮ້ງຂອ້ງເຈ້ົາອະນຸທ່ໍ່ບ້ຳງຍ່ໍ່ຂ້ັນ ສ່ວນພຣະບ້ຳງນ້ັ້ນ ພຣະຍາຣາຊສຸ-ພາອະດີ ເຊ໋ີນໄປໄວ້ວ້ັດຈ້ັກກະວ້ັດ ແລະຄອບຄົວລ້ຳງອ້ຽງຈັນ ທ່ໍ່ ກວ້ຳງນ້ັ້ນ ສ່ຳງໄປໄວ້ເມ໋ືອງລົບບຸຣີ ເມ໋ືອງສະຣະບຸຣີ ເມ໋ືອງສຸພ້ັນ ບຸຣີ ແລະເມ໋ືອງນະຄອນໄຊສີ ສ່ວນຄົວພວກເມ໋ືອງນະຄອນພະນົມ - ເອົາໄປໄວ້ເມ໋ືອງພະນ້ັດນິຄົມ.

ພຣະເຈ້ົາອະນຸເຂ້ົ້າຍຶດອ້ຽງຈັນອີກ

ຝ່ຳາຍພຣະຍາຣາຊສຸພາອະດີ ເມ໋ືອໄດ້ຮ້ັບສ້ຳ່ງຂອ້ງພຣະເຈ້ົາແຜ່ນດິນວ່ຳ ໃຫ້ຂ້ຶ້ນມ້ຳງເຜ໋ເມ໋ືອງອ້ຽງຈັນອີກ ຄ້ັນເຖິງເດືອນ ๘ (ຈຸຍເຍ ๒๔๑๘) ກໍ່ຍົກທ້ັບຂ້ຶ້ນມ້ຳງທ້ຳງເມ໋ືອງໜ້ອງບົວລຸ່ມພຸ ແລ້ວ ແຕ່ຳງໃຫ້ພຣະຍາຣາຊຂ້ອງເມ໋ືອງ ๑ ພຣະຍາພິໄຊສ້ົງຄ້ຳມ ๑ ພຣະຍາທຸກຂະຣາຊ ເມ໋ືອງນະຄອນຣາຊສີມ້ຳ ๑ ຫລວ້ຳງສຸເຣນທະຣະອ-ຊິຕ ๑ ຄຸມທະຫ້ຳນ ๕๐๐ ຄົນ ຍົກມ້ຳຕັ້ງຢຸ່່ເມ໋ືອງພ້ັນພ້ຳວ່ກ່ອນ -

ผล้อพระยาธอางเมือง จึ่งใช้พระยาพิไชสิงคาม พระยาทุก ขะราช กับ ทลวงสุเรบหะระอิฐ คุมบ่าว ๓๐๐ คิน ข้าม มาองงาจับผละได้ตั๋งยู่อัดภาง.

คับเถิงอับที ๑๗ ฐุยเย ๑๒๑๔(เดือน ๔ แรมค่ำ-๑) เจ้าราชอิงได้มีพ้าสือมาเถิงเมืององงาจับผละเมืองฉ้าย อ่า พระเจ้ากุงองคนามใช้พอกผกอ พาพระเจ้าอะนุภับคืน มาองงาจับ บัดนี้มาเถิงห่าข้ามฉ้างผล้อ ย้างอีก ๕ อับจะมา เถิงองงาจับ พระยาเมืองจับ กับพระยาเมืองฉ้าย จึ่งสี่ พ้าสือับใช้พระยาพิไชสิงคาม พระยาพิไชสิงคามจึ่งสี่พ้า สือับใช้พระยาธ่อางเมืองผล้อพระยาธอางเมืองจึ่งสี่พ้าสือับ ใช้พระยาราชสุพาอะดิ พระยาราชสุพาอะดิ คับได้ฉาบดั่ง นั้น ภิพ้าอยิกทับมาเถิงเมืองพันพ้าอใบอับเดือน ๔ แรม ๕ ค่ำ (อับที ๓๑ ฐุยเย ๑๒๑๔)เอลาเฉ้า เถิงอับแรม ๗ค่ำ (อับที ๑ ยาอุด) พระเจ้าอะนุภิมาเถิงองงาจับ มีทะหาน ลาอติดตามมาบำปะมาบ ๑๐๐๐ คิน แภอปะมาบ ๕๐ คิน นายพาสาแภอ ๑ คิน จึ่งไปบอกพระยาพิไชสิงคามอ่า มี ฮื่นเฉ้าจะพาเจ้าอะนุมาหา ให้เอ้าจากับโดยดี คับตื่นเฉ้า (อับที ๑ ยาอุด) แภอภิพาเจ้าอะนุไปหาพระยาพิไชสิง-คาม ผล้อนายพาสาแภอเอ้าอ่า พระเจ้าอะนุทำคอามผิดพี ไปหาแภอ แภอเพือนมาบลา ภุงเทพมะหาบะคอบเพือนบี-

ดา ปิดาคงดใช้บุดแล้อมาบดาด้อยพามาขโทด ท่านแม่ทับ-
มาดึงแล้อ พระเจ้าอะนุและเจ้าธาดุอิงจะมาหาท่านแม่-
ทับใช้พาลิงไปภธุงเทพ พระเจ้าองคนามได้มีพระธาดุลาบ
ไปขโทดพระเจ้าอะนุหาวเธือแล้อ พระเจ้าอะนุเคียดึ้นผา
ภธุงเทพย่าวใด แกอกับด้ดอาว แกอด้อยเอิาทูระด้อยอ่า
องาจันเคียไปจี้มก้อยสามปีค้าบ้า คันเอ้าก้นดิกลิาแล้อ พู
เจ้าอะนุและเจ้าธาดุอิงกีคืนมาดเฮายู่่อ้ดพระแก้อ.

ฝ่ายพระเจ้าอะนุได้ทอิาดาบอ่า แม่ทับไทได้ล้าว
เจดียธาบองาไอ้ที่เมืองพันพ้าอและได้จาดึกภาวนาระทำของ
พระอิาไอ้ด้อย จึ่งมีคอามคงดแค้นเป้นอันมาก เพื่อแก้
คอามคงดแค้นนั้นใช้ตาย และเพื่อทำภาวนต่สู้เป้นค้าสุดท้าย
พระอิาจึ่งสั่าใช้ทะหาวนลาวเอ้าล้อมข้าวทะหาวนไทยู่่ค้ายอัด-
ภาว ในอันเดือน ๔ แรม ๗ ค่ำนั้นเอา(อันที ๑ อาทุด)
พอกทะหาวนไทจำนอน ๓๐๐ คิน เตลือคืนไปได้พงา ๑๐คิน
ที่นั้น พอกที่ลอบข้ามไปได้นั้น จึ่งไปแจ้งคอามแก่ เจ้าพระ
ยาธาดุสุพาอะดิ พระยาธาดุสุพาอะดิได้ฉาบด่านั้นจึ่งปึกสา
กับนายทับนายกองอ่า คันจะถอยลิาไปตั้งทับต่สู้ยู่่เมืองนะ-
คอนธาดุสีมา กิดทันอ่าไกโพด ถ้าจะตั้งยู่่เมืองพันพ้าอ กิ
ดทันอ่า จะสู้บ่ได้ พระยาอุงสาจึ่งอ่า คอนจะถอยไปตั้งยู่่
เมืองนะเสพอน เมื่อปึกสาดันดีพ้อมกันแล้อ พูยาอุงสา

ภิษาเจ้าพระยาธาฉุพาอะดิ ฟื้อยกจากเมืองพันพ้าอในคืน นั้น.

พระธาฉสาบพระเจ้าภุาองคนาม

มีนาเถิงพระเจ้าแต่นดินไท เพื่อฮ่โทดพระเจ้าอะนุ

พ้อมกันกับเอลาที่พระเจ้าอะนุกับคืนมาองๆจันนี้ - พระเจ้าแต่นดินองคนามได้แต่งธาฉทูดถือพระธาฉสาบ เฮ้าม่าถอายพระเจ้าแต่นดินไทสะบับบ่ๆ เพื่อฮ่โทดใต้พระเจ้าอะนุ ทูตเฮ้าม่าเถิงภุาเทบ เดือน ๑๐ ออกใพ่ ม ค่ำ(อันที ๑๑ เสับตอม) ฮ่คอามในพระธาฉสาบนั้นอ่า:

พระเจ้าอะนุฟื้กองทับไทเฮ้าไปยู่ในปะเทดแกอ - แจ้งคอามแก่เจ้าเมืองแจ่อานอ่า กองทับไทฮื้นมาฮับไล่ ฟื้จากเมือง พระเจ้าอะนุบ่ฮู้อ่าได้ทำผิดสิ่งใด พระเจ้าภุาองคนามตั้นอ่า เจ้าอะนุมีคอามทุก พ้อพากจากเมืองไป-จึ่งใต้อาไสยู่เมืองแจ่อานได้ ๑ ปีแล้วฮ่ลาภับคืนเมือเมืองจึ่งได้ใต้เสนาฮ้าธาฉกานแกอพามาสิ่งแต่พ่พื้นเฮดแดนและได้สิ่งเจ้าอะนุอ่า คันเมือเถิงเมืองแล้วใต้แต่งลูกหลาน - เอิาเคื่องธาฉบันนากานลิาไปฤอายพระเจ้าภุาเทบ ตามทัมนงม จะได้พื้นจากคอามผิด แล้วฮ่ใต้ภุาเทบมีคอามเมด ตาแก่เจ้าอะนุใต้ได้ยู่ในบ้านเมืองเดิม จะได้เป้นฮ้าฮอบ-ฮันทะเสนาทั้งสองพระนะคอมเพื่อนแต่ก่อน.

ทูตแกอพอกนี้เข้ามาเถิงภูงเทบได้ ๕ อัน ฮิงเลโบ กิให้ข้าธาฉุภาบแกอ ๑๕ คืบ ถือพ้าสีเข้ามาทาเจ้าพธะยา-พธะคำสะบับบ้ำ มิข้อความอ่าพธะเจ้าภูงองคบาม ได้จัดขุนนางแกอไปสี่ เจ้าอะนุพันเธอเถดแดนแล้อและได้มิพธะธาฉสานใต้ธาฉทูตถือเข้ามาถวายพธะเจ้าแต่นดินแล้อเฒือนกัน. ฮิงกินเตลือกบงบ้ได้มิพ้าสีมาเถิงเลโบ อ่า ภองทับภูงที่ธักสาสางเข้าบ่จ่ายเข้าใต้เจ้าอะนุกิน เจ้าธาฉอิงบุตเจ้าอะนุไปฮิเข้า ภองทับไหก่เตดขึ้นก่อน เลิาปืนยิงพอกลาวพอกลาวจึ่งได้ธบพอกไหเลียถิ่มหางอุดหนีไป พธะเจ้าอะนุกิบ่ได้ติดตาม พธะเจ้าองคบามจึ่งใต้ขุนบางแกอมาบอกเจ้า-อะนุใต้เจ้าอะนุเกับเอิาหางอุดของไหไอ้ แล้อใต้แต่งเคื่องธาฉบับบากามลิงมาถวายพธะเจ้าภูงเทบ กิตันจะโตดยิกโหดใต้เอิาบุน เจ้าอะนุจะได้ฮู้ติอ่าตินได้ทำผิดไอ้แต่ก่อน ถ้าภูงเทบพธะมะหาบะคอบทำดั่งนี้ พธะภงตยิกกิจะยั่งขึ้นไปกอ่าแต่ก่อน.

เจ้าธาฉอิงนำตีภองทับไห

ฝ่ายเจ้าอะนุเมื่อได้ฉาบอ่าภองทับของเจ้าพธะยาธาฉสุพาอะดิ ยิกหีจากเมืองพันพ้าอแล้อ จึ่งใต้ทะหานข้ามไป-ม้างเพพธะเจดิปธาบองค์ที่แม่ทับใหญ่ของไหล้างไอ้ที่เมืองพันพ้าอ แล้อเฉินพธะเสิม(๑)มาไอ้ที่เมืององค์จันดั่งเก่า.

ฝ่อนเจ้าธาฐอิงยิกกองทะหานมาติกองทับไทไป พ้
กับฝู่บ้านบิกทอาน แลอองเมืองพองคายในอันเดือน ๑๑ -
ออกใพ่ ๑๐ ค่ำ(อันที ๑๕ อิกโตบเปิ) ได้สู้ธบกับจินคูงติอ
แต่กองทับลอง เจ้าธาฐอิงมีทะหานพ้อย เจ้าธาฐอิงฮี้มา -
เอิาทอกแหง เจ้าพธะยาธาฐสูพาอะดีถึกท้องบ้อย เจ้าพธะ
ยาธาฐสูพาอะดีลิ้มลิง ทลองพิฐิตบ้องฐายเจ้าพธะยาธาฐสู
พาอะดีแล่นเฮ้ามาฆ่อย เจ้าธาฐอิงจิ่งตันพ้ามาสู้ทลองพิฐิต
และเอิาดาบฟันทลองพิฐิตลาดายกับบ่อน พ้อะโดดเฮ้าฟัน
เจ้าพธะยาธาฐสูพาอะดีอีก นายทะหานไทคินบี่งยิงปืนมา-
ถึกทิอเฮ้า เจ้าธาฐอิงลิ้มลิง พอกบ่าอจิ่งเฮ้าทามเอิาเจ้า-
ธาฐอิงพาพิมาองงาจัน จิ่งเฮ้าปึกสากับพธะธาฐบิดาอ่า เอ
ลานิ้ทะหานลอง เธิาเตลือพ้อย เตันจะสู้บี่ไทอคอมปะเมือง
พิไปปะเทดแลออิก คันปึกสากันแล้อ พธะเจ้าอะนุภิพาคอบ
คิอพีจากมะคอมองงาจันอิก ในอันเดือน ๑๑ ออกใพ่ ๑๑ค่ำ
(อันที ๑๙ อิกโตบเปิ)เอลาฮ้อมแจ้า ฆ่อนเจ้าธาฐอิง ฮี
เธือฆ่องไปฮั้นหาวเมืองมะหาไฐกองแก้อ.

ฝ่ายเจ้าพธะยาธาฐสูพาอะดี แม่ทับไท เมื่อลุกขึ้น
ได้ กิเบี่งบาดเตันอ่าบ่เฮ้าเลิก กิเอิาฆาใส่แล้อให้ทะหาน
ทามมาทับเจ้าธาฐอิงมา คันมาถึงเมืองพันพ้าอจิ่งให้ตั
(๑)ฆะเสิมเป็นฆะพุทธุบบูธานที่สอยงาม เอลานิ้ปะดิสถาน
ฝู่อัดปะทุมอะนาธาม ในภูงเทพ.

ทะหาน ๗๐๐ คิบฮ้ามมาองงาจัน ทะหานใท ๗๐๐ คิบนำหา เจ้าอะนุบ่ทัย ทับแต่เจ้าสุดทีสาน เจ้าเต้ เจ้าบัน เจ้า-ดองจัน เจ้าบางคำอัน บุตพระเจ้าอะนุ เจ้าหลอดหลาน และเจ้าบางมาไล เจ้าบางออน พระชายาฮองเจ้าอะนุ กับท้าวพิม ท้าวเปม หลานพระยาชงาดี เจ้าธุบ เจ้าบุต เจ้าสุดทีสาน ยู่บ้านไต่ ในอันออกใหม่ ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ - (อันทิ ๘๗ อิกโตบปี) จึ่งจับสี่งมาไอ้เมืองพันพ้าอ แล้ว ใช้สี่งไปภูงเทบก่อน เจ้าพระยาธาชสุพาอะดิ แม่ทับใหจึ่ง ฮ้ามมาองงาจัน แล้วเกบทะหานชาอบ้านชาอเมืองที่ยังเถือ ยู่นั้นใช้มางเผบ้านเมืองๆ ทำโฮง และเอิาไฟจุดเติาใช้ผิด-กังงา บ่ใช้เมืององงาจันมิหงังเหลือจักย่างๆ โดยหอ้างจะบ่ใช้ ตั้งเปันบ้านเปันเมืองได้อีก แล้วกำหากองดอนเอิาคอบคิอ คิบลาอตามบ้านบอกฮอกนา สี่งลิงไปภูงเทบจิบหิดในเดือน ๑๘ นั้นเอง.

ใหจับพระเจ้าอะนุได้

คับถึงเดือน ๑๘ ออกใหม่ ๑๕ ค่ำ(อันทิ ๑๘ โน-ออม)เจ้าบ้อยเมืองพอบจึ่งใช้เผังกางเมืองๆ กับเผังมะหา ไช มาธายางบต่เจ้าพระยาธาชสุพาอะดิ แม่ทับใหยู่ที่องงา จัน ว่า จะอาสาแต่งกองทับออกลัดด่านบ่ใช้เจ้าอะนุหนีไป-ได้ และจะพยายามจับเจ้าอะนุใช้จิบได้ ฮ่ำย่าใช้กองทับใท

ยิกขึ้นไปเมืองพอนเลีย ฝ่อเจ้าบ้อยเมืองพอนก็ฝ่ากองทะหานออกลัดหาเจ้าอะนุ ผอกทะหานมาไปพั้ยู่ติมพูเขิาไก่จิ๋ใต้ทะหาน ๕๐ คนล้อมไอ้ เจ้าบ้อยจิ๋สิ่งเพ้งบานโคต กับเพ้งอูกุม ลิงมาบอกแม่ทับไท แม่ทับไทจิ๋ใต้ผูะอินทะอะเดด, พอะสุพันอุงสา กับเพ้งเมืองกาว ยิกทะหาน ม๐๐ คน ขึ้นไปจับพอะเจ้าอะนุ. ฝ่ายพอะเจ้ามันหาดุอาด พอะเจ้านะคอนหลองพอะบาว ก็ฝ่าใต้ท้าวมะหาพิมผะพานอัดติยะ เมืองม่าน คุมทะหานออกมาจับเจ้าอะนุเพื่อนกับท้าวมะหาพิม กับ พานอัดติยะ ไปพั้นายด่านเมืองพอน - พอกนายด่านเมืองพอนจิ๋พาไปจับเจ้าอะนุได้ พ้อมด้อย - เจ้านางคำป้อง เจ้านางหอางดี เจ้านางคำใส เจ้านางบุสบา พอะชายาของเจ้าอะนุ กับ เจ้านางคำผ่า เจ้านางพู เจ้าพู พอะทิดาของเจ้าอะนุผะหลานสาวอีกคนนึ่ง ผล้อท้าวมะหาพิมก็คุมลิงมาสิ่งใต้กองทะหานของพอะอินทะอะเดด ยู่ทาดเดือย พอะอินทะอะเดดก็คุมลิงมาสิ่งเจ้าผูะยาธาชสุพาอะดีที่องจัน ในอันเดือนอ้ายออกใหม่ ๑๕ ค่ำ- (อันที ๑๑ เดฉาม) เจ้าพอะยาธาชสุพาอะดีจิ๋ใต้ทะหาน ม๐๐ คนคุมพอะเจ้าอะนุกับพอะยาดติอิงลิงไปกุงเทบ พ้อมเถิงเมืองสะอะปุธิ พอะยาไชอาธิขึ้นมาตั้งกองสิ่งสะบงอาดาบยู่ที่นั่น จิ๋ใต้ทำกิงใส่เจ้าอะนุต้องปะจานไอ้ ที่กาง-

ເຮືອ ແລ້ວພຣະຍາອະນຸຮັກໂຍທາ ກັບ ພຣະໂຍທາຄົງຄາມ ເອົາ
ເຮືອໃສ່ເຈົ້າອະນຸພາຕະເອນປະຈາບລົງໄປຕາມທາງຈົນເຖິງກຸງ-
ເທບ ເມື່ອເດືອນຍີ່ອອກໃໝ່ ๑๑ ค่ำ(ວັນທີ ๑๕ ຊ້ງວິເຢ๑๕๗)
ເຈົ້າແຜ່ນດິນໃຫຈຶ່ງໃຫ້ເອົາຂັງໄວ້ທັ້ງໝົດ ແລ້ວສັ່ງໃຫ້ກົມຕຳຣວດ-
ທ້ຳບ່ອນປະຈາບໄວ້ຕ່ັ້ພ້ານພຣະທີ່ນັ່ງ ຄືະທ້ຳກົງເຫລັກໃຫ່ງ່ສ້ຳລັບໃສ່
ເຈົ້າອະນຸກົງນຶ່ງ ແລະກົງເຫລັກນ້ອຍສ້ຳລັບໃສ່ບຸຕທິດາແລະພຣະ-
ຊາຍາ ອີກ ๑๗ ກົງ ມີເຄື່ອງລົງໂທດຄືະຄົກ ສາກ ສ້ຳລັບຕ້ຳ ມີ
ເບ້ດສ້ຳລັບເກາະແຂນ ມີໝ້ຽງສ້ຳລັບຕົ້ມ ມີຂວານສ້ຳລັບຕ່ັ້ອົກ
ມີເລື່ອຍສ້ຳລັບເລື່ອຍ ໄວ້ຄົບທຸກອັນ ແລ້ວເຮັດຂາຢັ້ງໄວ້ສ້ຳລັບ-
ສງບທັ້ງເປັນ ເວລາເຊົ້າໆກໍໄຂເອົາເຈົ້າອະນຸ(๑)ອອກມາພ້ອມ-
ດ້ວຍເຈົ້າຣາຊບຸຕໂຍ້ ເຈົ້າສຸດທິສານ ເຈົ້າເປ ເຈົ້າປານ ເຈົ້າ
ດວງຈັນ ເຈົ້າສຸວັນນະຈັກ ເຈົ້າປັ້ນ ເຊ່ືງເປັນບຸຕເຈົ້າອະນຸ ກັບ-
ນາງຄ້ຳປ້ອງພຣະຊາຍາແລະເຈົ້າຫລານອີກ ๕ ຄົນຄືະເຈົ້າສຸຣິຍະ
๑ ເຈົ້າໂງ່ນຄ້ຳ ๑ ເຈົ້າປານ ๑ ເຈົ້າບຸ ๑ ເຈົ້າດີ ๑ ເອົາມາ

---

(๑)ໃນພົງສາວະດານໄທ ໃຊ້ຄ້ຳວ່າ ອ້າຍກັບຍີ ພິດດ່ັງນີ້ະ"ເວ-
ລາເຊົ້າໆໄຂອ້າຍອະນຸ ກັບອ້າຍໂຍ້ປາສັກ ๑ ອ້າຍສຸ๑ທິສານ ๑
ອ້າຍເປ ๑ ອ້າຍປານ ๑ ອ້າຍດວງຈັນ ๑ ອ້າຍສຸວັນນະຈັກ ๑
ອ້າຍປັ້ນ ๑ ບຸຕອະນຸ ๗ ຄົນ ຍີ່ຄ້ຳປ້ອງ ພັນຣະຍາອະນຸ ๑ ອ້າຍ
ສຸຣິຍະ ๑ ອ້າຍໂງ່ນຄ້ຳໃຫ່ງ ๑ ອ້າຍປານ ๑ ອ້າຍຄ້ຳບຸ ๑ -
ອ້າຍດີ ๑ ຫລານອະນຸ ๕ ຄົນ"

ຂ້ງໄວ້ໃນກົງແລ້ວ ໃຫ້ເຈົ້ານາງຄຳປ້ອງອັກຄະຊາຍາຂອງພຣະເຈົ້າ
ອະນຸ ຄືອີກ້ານພາກເຂົ້າໄປນັ່ງອີຢູ່ໃນກົງ ໃຫ້ພວກອະນຸຊາຍາ(ເມັ່ງ
ນ້ອຍ)ແຕ່ງຕົວຄືຄ້ອຍກະເບື້ອງໃສ່ເຂົ້າປາອາຫານໄປລ້ຽງກັນໃນກົງ
ຕ໌ໜ້າປະຊາຊົນທຸກໆອັນ ເຈົ້າແຜ່ນດິນໃຫ່ປ່າວໃຫ້ຮາສດອນໃນກຸງ -
ເທບແລະບ້ານນອກຂອກນາພາກັນມາເບິ່ງ ແລະປ້ອຍດ່າຢູ່ທຸກອັນ ບໍ່
ໄດ້ຂາດ ເຖິງເວລາບ່າຍກໍເອົາພວກລູກຫລານຂອງເຈົ້າອະນຸມາຂົ້ນ
ງ່ອຍເທິງຊາຍ໌ງ ໃຫ້ຮ້ອງປະຈານໂທດທຸກໆຄົນ ເວລາຄ່ຳກໍເອົາຂ້ງ
ໄວ້ດ໌ງເກົ່າ ພວກໃຫທຳຢ່ງ໌ດ໌ງນີ້ໄດ້ ๗ ວັນ ພຣະເຈົ້າອະນຸກໍຫຍ້ງອາ
-ພາດລ້ງແດງຕາຍ ເມື່ອຕາຍແລ້ວເຈົ້າແຜ່ນດິນໃຫ້ເອົາສົບໄປສຸງບ
ປະຈານໄວ້ທີ່ສຳເຫລ່ໃນ ກາງເທບນັ້ນເອງ ຄ່ອນກາບທີ່ຈະປະຫານ-
ຊີວິຕພວກພຣະໂອຣົດແລະພຣະທິດານັ້ນ ກໍເລີຍມິດໄປ.

ສົນເດັດພຣະເຈົ້າອະນຸ ເກີດປີກຸນ(ค.ส.๑๗๙๗)ສົ້ນພຣະ
ຊົນເມື່ອເດືອນ ເຜ່ອຣີເຢ ๑๕๑๙ ຮວມພຣະຊົນໄດ້ ๗๑ ປີ. ອັນນີ້
ແລ ຄືອາວະສານແຫ່ງຊາຕາຂອງນະຄອນວ໌ງຈັນທະບຸຣີສຣີສັຕນາ-
ຄະນະຫຸຕ ໄດ້ສ໌ງສຸດລ້ງພ້ອມກັບພຣະຊົນຊົນຂອງພຣະເຈົ້າອະນຸ -
ຕລອດຈົນເຊ້ືອຜຸວຜນວ໌ນຂອງວ໌ງກະສັຕນະຄອນວ໌ງຈັນ ກໍໄດ້ສົ້ນ
ສຸດລ້ງຈົນໝົດກ້ງ໌ງໃນຄາວນີ້ດ້ວຍ ປະຊາຊົນພົລເມືອງຊາວລາວວ໌ງ
ຈັນ ຫລ໋ງແສນຄົນກໍຖືກກວ໋ນໄລ່ລ້ງໄປຢູ່ເມືອງໃຫແລະເປັນພົລ-
ເມືອງຂອງໃຫ໌ມ໋ານັບຈົນທຸກວັນນີ້.

ຝ່າຍພຣະເຈົ້າວ໌ງດນ໋ານ໋ັນໄດ້ຊາບວ່ໍາ ເຈົ້ານ້ອຍເມືອງ-

ผอม เป็นผู้จับพระเจ้าอะนุสั่งให้แก่แม่ทับไท ก็ให้หะตามขึ้นมาคุมตัวเจ้าน้อยเมืองพอนลิงไปเมืองแกว ปะตามชีวิตสั่งแล้วพระเจ้าองคนามจึ่งแต่งให้ บันจุนองม เป็นราชทูต ถือพระราชสารมาถวายพระเจ้าแผ่นดินไทก่งอด้อยเสี่ยงเมืองอ้างจันอีกสองค้ำ ค้ำนี้งมาเดือน ๔ ออกใหม่ ๑๐ ค่ำ ค้ำที่๑ มาเดือน ๑๑ ออกใหม่ ๗ ค่ำ ในปีค.ส.๑๘๑๗ นั้นเอง สุดท้ายจิบปะเทดแกว กับ ปะเทดไท ได้เกิดเป็นสิงความกันขึ้น และธิบกันยู่หลายปีจึ่งสงบ.

อาบาจักล้านช้างหลวงพระบาง

(สโมสังเอกราชแล้ว)

---

(๑) ธัชกาบพระเจ้าอะนุรุทะ

เมื่อปะเทดลาวทั้ง ๕ อาบาจักได้ตกเป็นเมืองขึ้นของปะเทดไทหมดแล้ว ฝ่ายอาบาจักล้านช้างหลวงพระบาง ก็แม่นพระเจ้าสุริยะอิงได้ครองราชสมบัติมาจิบถึง ปีค.ส. ๑๗๙๑ พระเจ้าสุริยะอิงสิ้นพระชนแล้ว เสนาอามาตเมืองหลวงพระบางจึ่งบอกลิงไปกุงเทบ ขอตั้งเจ้าอะนุรุทะ โอรสอิงที่ ๑ ของเจ้าอินทะโสม ขึ้นเป็นเจ้าแผ่นดิน ให้เจ้านาก อะนุชาของเจ้าอะนุรุทะเป็นมะหาอุปราด และให้เจ้านันทาดุราด โอรสของเจ้าอะนุรุทะเป็นเจ้าราชอิง.

เมื่อพระเจ้าอะนุรุทะได้ขึ้นสวยเมืองแล้วปีนึ่ง ก็

ในปีค.ส.๑๗๗๑ ภิกุกเจ้ามันทะเลน เจ้านะคอนองๆจัน ยึกทับขึ้นไปติ โดยอ้างสาเหตุพ้อๆต่อพระเจ้าแผ่นดินสยามว่า - เจ้าอะนุรุทะ เป็นใจไปเข้ากับพวกพะม้า ในการตีนะคอน-ทลองพระบางคาอบี ทับฝ่ายองๆจันสังเจ้าอุปราช และสุดท้าย เจ้ามันทะเลนจับพระเจ้าอะนุรุทะได้พ้อมด้อยเจ้านาก เจ้ามันทาตุราชและคอบคิอ สี่งลิงไปภูงเทบ พวกพระเจ้าอะนุรุทะจึ่งถุกภักยู่ภูงเทบถึง ๔ ปี คือถึงปีค.ส.๑๗๗๗ - จึ่งได้กับคืนมาคองเมือง และพ้อมกันนี้หางธัญบานไท ได้ตั้งให้เจ้าอะไพ บุดเจ้าอุปราชนาก ขึ้นเป็นเจ้าหัวพา พระเจ้าอะนุรุทะ สเอียราชมาถึงปีค.ส.๑๗๑๗ ภิลับพระชีพ รอมพระชีพมายุได้ ๗๑ ปี พระอิงมีพระราชโอรส ๗ อิง และราชทิดา ๗ อิง ราชโอรส ๗ อิง นั้นคือ ๑.เจ้ามันทาตุ-ราช ๑.เจ้าสุดทะราช ๗.เจ้าไชยะราช ๑.เจ้าราชะไพ ๕.เจ้าอุ่นแก้อ ๗.เจ้าจ้าง. ราชทิดา ๗ อิง นั้นคือ๑.เจ้ายิงประทุมมา ๑.เจ้าบางหล้า ๗.เจ้ายิงไอยะกา.

(๑) รัชกาลเจ้ามันทาตุราช

เมื่อพระเจ้าอะนุรุทะลับพระชีพแล้อ เจ้ามันทาตุราช ภิได้ขึ้นสเวียราชเป็นพระเจ้าแผ่นดิน จึ่งตั้งให้เจ้าสุดทะราช น้องชายเป็นอุปราช ให้เจ้าอะไพ บุดเจ้านากเป็นเจ้าราชอิง ยู่มาถึงค.ส.๑๗๑๕ พระเจ้าแผ่นดินไทอิงที่ ๑

ลอันนะคิด พระเจ้ามันทาตุธาดจึ่งมอบเอนบ้านเมืองใต้พอก อำมาดยู่ธักสา ล่อนพระอิงดิกแต่งดอกไม้เงินคำแล้วกิลิงไป คำนับลิบพระเจ้าแต่นดินไหที่ ภูงเทบ แล้วได้ลิยะมุยาดบอด ตีฆ้าลิบ พระเจ้าแต่นดินไหอิงที่ ม กิหธิงอะมุยาดใต้เป้น นางกหลอง ยุปลิมบิดยู่อัดพระแก้ว แล้วยกไปจำอัดสายู่อัด มะหาหาตุ ยอกอัดสาแล้วจึ่งลึก เถิงปี ค.ส. ๑๕๑๗ จึ่งละ เด็ดกับมาคยงเมืองตามเดิมแต่ใต้เจ้าโพเบ๊ดหยงธาฉุโอธิด หำธาฉุกาบปู่ในภูงเทบ

พระเจ้ามันหาตุธาดมีโอธิด ๙ อิง และหิดา ๗ อิง พระโอธิด ๙ อิงนั้นคือ ๑.เจ้าสุกเลิม ๒.เจ้าจันทะธาดี - ม.เจ้าโพเบ๊ดหยง ๔.เจ้ายุ่นคำ ๕.เจ้าบัวคำ ๗.เจ้าบัว-ละพัน ๗.เจ้าสุดหิสาบ ๘.เจ้าโพหิสาบ ๙.เจ้าสุพัน. พระหิดา ๗ อิงนั้นคือ ๑.เจ้านางยอดคำ ๒.เจ้านางลิมมา ม. เจ้านางหยงหิบ ๔.เจ้านางเม้งคำ ๕.เจ้านางลิมพะลี ๗. เจ้านางหยงสุก.

ยู่มาเถิงค.ส.๑๘๒๗ พระเจ้าละบุอิง เจ้านะคอม องจัน คิดทำกานกู้เอกธาดี จึ่งแต่งธาฉบับนากานมาถวาย พระเจ้ามันหาตุธาด ลิใต้ย่อมมื พระเจ้ามันหาตุธาดละแดง อากานเพื่อนยินดี พิพุตองจันกับแล้ว พระอิงจึ่งแต่งใต้เจ้า สุกเลิมพระโอธิดลิงไปภูงเทบ แจ้งเตดกานใต้พระเจ้า-

แต่นดินไหฆาบ แล้วพระอิงก็ได้จัดทะหารจำนอน ๕๐๐๐ คน เข้าร่อมมือกับแม่ทับไหยกมาตีบะคอนอง๑จัน โดยให้เจ้าสุด-ทะธาด เป้นแม่ทับ เมื่อสิ๑ความเจ้าอะนุสาเร็ดแล้อ เจ้าอุปธาดสุดทะธาด เลียถึกพ้อ๑อ่า ปีดบ้า๑คอบคืออง๑จันไอ้ จึ๑ถึกร้อ๑ไปไต่สอนที่ภู๑เทบ และเถิ๑แก่กันอู่ภู๑เทบนั้นเอ๑ - พระเจ้ามันทาตุธาดีๆขึ้ตั้ง เจ้าธาฆะไพเป้นอุปธาด ตั้ง เจ้าสุกเสิมเป้นธาฆอิ๑ และให้เจ้าจันทะธาดเป้นธาฆบุด.

พระเจ้ามันทาตุธาดสเอียธาฆสิมบัดได้ ๑๐ ปี ฮอม พระฆิบได้ ๗๑ ปี ก็สุธะคิดเมื่อค.ส.๑๗๗๗.

(ม) ธัฆภาบพระเจ้าสุกเสิม

เมื่อพระเจ้ามันทาตุธาดสะเด็ดสุธะคิดแล้อ ธัฎบาบไห จึ๑ตั้๑เจ้าอุ่นแก้อ พระอะนุฆาฮอ๑พระเจ้ามันทาตุธาด-ให้เป้นตู้ธักสาธาฆภาบแต่นดินบะคอนตลอ๑พระบา๑ คันเถิ๑ ค.ส.๑๗๗๒ จึ๑ได้ทำพิทีอะพิเสกเจ้าสุกเสิม ขึ้นเป้นเจ้า-แต่นดินตลอ๑พระบา๑ แล้อตั้๑เจ้าอุ่นแก้อ เป้นเจ้าอุปธาด เจ้าจันทะธาด เป้นเจ้าธาฆอิ๑ เจ้าแก่นคำ(โอรดเจ้าสุด-ทะธาด)เป้นเจ้าธาฆบุด และให้เจ้าธาฆะไพ เป้นเจ้าอะ-ไพสุธิยะอิ๑สา เจ้าอะไพสุธิยะอิ๑สานี้ มีเรื่๑อ่า ติดต้ับ-พอกแกอจะเป้นภะบิด พระเจ้าสุกเสิมจึ๑จับสี่ไปภู๑เทบ - และเถิ๑แก่กันอู่ที่นั้น.

ພຣະເຈົ້າສຸກເສີມມີໂອຣົດ ๗ ອົງ ມີພຣະທິດາ ๗ ອົງ - ພຣະໂອຣົດ ๗ ອົງນັ້ນຄື: ๑.ເຈົ້າຄຳເຫງົ້າ ๒.ເຈົ້າບຸນເພັດ ๓. ເຈົ້າພິມມະຈັກ ๔.ເຈົ້າຄຳແສງ ๕.ເຈົ້າພິມມາ ๗.ເຈົ້າອິນທະຈັກ ພຣະທິດາ ๗ ອົງນັ້ນຄື: ๑.ເຈົ້ານາງກັລຍາ ๒.ເຈົ້ານາງຄຳອັ້ນ ๓.ເຈົ້ານາງບຸສດີ ๔.ເຈົ້ານາງບັບພາ ๕.ເຈົ້ານາງຄຳສອນ ๗. ເຈົ້ານາງອຸ່ນຄຳ ๗.ເຈົ້ານາງຄຳປ້ອງ.

ເຈົ້າອຸປຣາດອຸ່ນແກ້ວມີໂອຣົດ ๔ ອົງ ມີທິດາ ๓ ອົງ ໂອ ຣົດ ๔ ອົງນັ້ນຄື: ๑.ເຈົ້າສີຣິສາ ๒.ເຈົ້າສຸວັນນະພິມມາ ๓.ເຈົ້າ ເຈົ້າທອງຄຳ ๔.ເຈົ້າຄຳນ້ອຍ. ທິດາ ๓ ອົງນັ້ນຄື: ๑.ເຈົ້ານາງ ສຸພັນ ๒.ເຈົ້ານາງຄຳປີ້ນ ๓.ເຈົ້ານາງຄຳຊາວ.

ຢູ່ມາເຖິງ ค.ส.๑๙๗ ທາງເມືອງຊຽງຮຸ່ງ ເມືອງພົງ - ເມືອງລາ ເກີດການອຸ່ນວາຍ ພຣະເຈົ້າສຸກເສີມໄດ້ສົ່ງກອງທະຫານ ຂຶ້ນໄປຕາບ ແລະໄດ້ຮັບເອົາເຈົ້າອຸປຣາດເມືອງຊຽງຮຸ່ງ ກັບຄອບ-ຄົວລົງມາຢູ່ເມືອງຫລວງພຣະບາງເປັນອັນມາກ.

ພຣະເຈົ້າສຸກເສີມສວັຍຣາດຢູ່ໄດ້ ๑๔ ປີ ກໍສະເດັດສຸຣະ ຄົດ ເມື່ອເດືອນ ๑๐ ແຮມ ๑๐ ຄ่ຳ ປີຈໍ ค.ส.๑๙๕๐ ຣວມພຣະ ຊົນໄດ້ ๕๗ ປີ.

(๔) ຣັຊການພຣະເຈົ້າຈັນທະຣາດ

ເຖິງປີ ค.ส.๑๙๕๔ ເຈົ້າຈັນທະຣາດ(ໂອຣົດອົງທີ ๔ ຂອງ ພຣະເຈົ້ານັນທາຕຸຣາດ) ໄດ້ຂຶ້ນເປັນພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນ ພຣະເຈົ້າ-

ຈັນທະຣາດ ຈຶ່ງໄດ້ທ້ຳຕັ້ງ ເຈົ້າອຸ່ນຄຳ(ນ້ອງຊາຍ)ໃຫ້ເປັນເຈົ້າອຸປ
ຣາດ ເຈົ້າບົວຄຳເປັນເຈົ້າຣາຊວົງ ເຖິງປີ ค.ส.๑๘๕๗ ຮັດບານ
ໃຫ ຍົກທັບຂຶ້ນໄປຕີເມືອງຊຽງຕຸງ ພຣະເຈົ້າຈັນທະຣາດໄດ້ແຕ່ງໃຫ້
ເຈົ້າສິຣິສາ ກັບ ເຈົ້າຄຳມ້ວ ຈັດທະຫານ ๓๐๐๐ ຄົນໄປຮົບຮ່ວຍ
ໃຫ ເຈົ້າສິຣິສາຂັ້ນພຣະຊົນໃນສນາມຮົບ ແລະເຈົ້າຄຳມ້ວນັ້ນ ກໍ
ຕາຍສາບສູນໄປ.

ໃນຮັຊການຂອງພຣະເຈົ້າຈັນທະຣາດນີ້ ໄດ້ມີເຫດເກີດຂຶ້ນ
ທາງເມືອງຮຸ່ງອີກຄື: ພຣະເຈົ້າຈັນທະຣາ ແຕ່ງໃຫ້ພຣະຍາສີມະ-
ຕານາມ ກັບ ພຣະຍາກອານເຕລັກ ໄປສົ່ງມະຫາອຸປຣາຊາເມືອງ-
ຊຽງຮຸ່ງ ພໍໄປເຖິງເມືອງບຸນໄດ້ຊາບຂ່າວວ່າ ເມືອງຊຽງຮຸ່ງຍັງບໍ່-
ສງົບ ພຣະມະຫາອຸປຣາຊາຈຶ່ງໃຫ້ພຣະຍາທ້າວຊາຄ້ຳຢູ່ເມືອງບຸນ -
ສ່ວນຕົນເອງຂຶ້ນໄປຟ້ຳເຫດການກ່ອນ ຄັ້ນໄປເຖິງເມືອງພົງ ກໍໃຫ້
ທ້າວມະຫາໄຊເຈົ້າເມືອງພົງ ພາຂຶ້ນໄປເຖິງເມືອງຣຳ ແຕ່ທ້າວມະ
ຫາໄຊບໍ່ເຂົ້າໄປໃນເມືອງ ໄປຢຸດທັບຄ້ຳຢູ່ນອກລະຍະທາງອັນໜຶ່ງ -
ມະຫາອຸປຣາຊາໄປເຖິງເມືອງຣຳແລ້ວ ກໍຂຽນໜັງສືສົ່ງໄປເຖິງເຈົ້າ
ຣາຊບຸດເມືອງຊຽງຮຸ່ງວ່າ ຂໍຄືນມາຢູ່ບ້ານເມືອງໂດຍສວັດດີ ແຕ່
ເຈົ້າຣາຊບຸດໄດ້ຊາບວ່າ ມະຫາໄຊເອົາກອງທັບມາສົ່ງເຈົ້າມະຫາ-
ອຸປຣາຊາ ກໍບໍ່ເຊື່ອໃຈ ຈຶ່ງສົ່ງໃຫ້ອາດຍານ້ອຍເຈົ້າເມືອງຣຳ ຍົກ
ກອງທະຫານເຂົ້າຕີທັບມະຫາໄຊ ທັບມະຫາໄຊກໍແຕກກຸ້ຍລົ້ງມາ-
ເມືອງພົງ ແລ້ວມະຫາໄຊເຂົ້າໃຈວ່າ ມະຫາອຸປຣາຊາທ້ຳການຫັກ-

ตลังตัน จึ่งท้อนโธมกำลังยิกขึ้นไปตีเมืองลา เมืองลอ้ จิน
เถิงเมืองธำ จับเจ้าอุปธาฆาเมืองฆงๆธุ่งได้ก็ฆ้าสัง ฝ่าย
เจ้าธาฆบุดเมืองฆงๆธุ่งตันมะหาไฆทำการเป้นสึกขึ้นด้ำ-
นั้น กิเกมกำลังพินในเขดเมืองสิบสองพันนา ยิกลิงมาตีกอง
ทับมะหาไฆ กองทับมหาไฆแตกกุยลิงมาอู่ในเขดแดนฝูอาง
พธะบาง เถิงเดือน ๔ ปีกงอกันนี้ มะหาไฆกับยิกขึ้นไปตีอีก
คาอนี้มะหาไฆตายในสนามธิบ บุดมะหาไฆ ฐีท้าอยิ้ง พาทะ
หานตลิบหีลิงมาได้ แต่จะเอ้ามาในเขดตลองพธะบางบ่ได้
เพาะพธะเจ้าจันทะธาดได้เอิากองทับตลองพธะบางไปตัน-
ไอ้ที่เขดแดน ท้าอยิ้งจึ่งตีต่ากองทับตลองพธะบางลิงมา -
เสียถีกกองทับตลองพธะบางตีแตกหนิ เตดการจึ่งสงบ.

เถิงปีค.ส.๑๕๗๗ พธะเจ้าจันทะธาดจึ่งได้เอิาพธะ
บาง คืนมาจากปะเทดไท และคองธาฆสมบัตติ่มา เถิงค.ส
๑๕๗๑ กิสะเด้ดสุธะคิด.

(๕) ธัฆการพธะเจ้าอุ่นคำ

เมื่อพธะเจ้าจันทะธาดสะเด้ดสุธะคิดแล้อ เจ้าอุ่น-
คำ กิได้ขึ้นสเอียธาดเป้นพธะเจ้าแต่นดิน ในปีค.ส. ๑๕๗๑
นั้นเอง พธะเจ้าอุ่นคำมีพธะธาฆโอธิด ๕ อิง คือ เจ้าคำ-
สุก ๑ เจ้าสิสุพัน ๑ เจ้าคำเตว้า ๑ เจ้าคำปาบ ๑ เจ้า
สินไฆ ๑. เจ้าคำสุกพธะธาฆโอธิลอิงใหง่ ได้รับตำแหน่ง -

ເປັນເຈົ້າຣາຊວົງ ຕັ້ງແຕ່ປີພຣະເຈົ້າອຸ່ນຄຳຂຶ້ນສວ ເວີຍຣາຊສົມບັຕ - ເປັນຕົ້ນມາ ໄດ້ມີເຫດການອຸ່ນວາຍເກີດຂຶ້ນທາງພາກໜືອຂອງປ ະ-ເທດລາວ ກ່ງວດ້ວຍພວກຫໍ້ເຂົ້າມາຕີປຸ້ນບ້ານເມືອງ ຍາດຊີງເອົາ-ຊັບສົມບັຕ ແລະຈຸດເຕົາບ້ານເມືອງເປັນອັນມາກ ຄື:

ໃນປີ ค.ส.๑๕๓๔ ນັ້ນ ມີຫໍ້ ม ພວກ ຄື: ຫໍ້ທຸງລາຍແລະ ຫໍ້ທຸງເຫລືອງ ๑ ຫໍ້ທຸງແດງ ๑ ຫໍ້ທຸງດຳ ๓ ຍົກເຂົ້າມາຕີປຸ້ນຫົວ-ເມືອງລາວຝ່າຍໜືອ ພວກຫໍ້ທຸງລາຍມີຫົວໜ້າໃຫ ญ่ ๔ ຄົນ ຄົນນຶ ๆ ຫໍ້ສາມກໍປ ີ ຄົນນຶ ๆ ກໍຍົນ ๑๓ ມີກຳລັງພົນ ม๐๐๐ ຄົນ ຫໍ້ພວກນີ້-ຍົກລົງມາຕີເອົາສົບສອງຈຸໄຫ ໄດ້ໝົດແລ ้ວ ກໍແບ ่ງກັນລົງມາຕີເອົາ-ເມືອງລາວແຂວງຫົວພັນ ພວກຊາວລາວແຂວງຫົວພັນຕໍ ่ສູ ้ ู ้ ้ ู ่ ้ ู ้ ู ้ ู

ເມ້ົາ ເປັນແມ່ທັບຍົກໄປທາງເມືອງຊ່ອນ ແລ້ວຮາຍງານລົງໄປກຸ-
ເທບ.

ກອງທັບເຈ້ົາອາຊວົງຕິຫ້ັທາງເມືອງແຖບແຕກ ພວກຫ້ັໜີລົງ
ມາທາງເມືອງຊ່ອນ ຄືກກອງທັບຂອງທ້ົາວເມ້ົາຕີແຕກອີກ ພວກຫ້ັ໋ຈ້ົງ
ແຕກລົງມາໂຮມກັນຢູ່ທ້ົ່ງຊຸງຄຳແລ້ວເຂ້ົາຕີເອົາເມືອງຄ້ົວລາດບອກ
ໄດ້ ພວກຫ້ັເລີຍລົງມາຕີເອົາເມືອງຊຸງຂອງ ເຈ້ົາອຸ່ງເຈ້ົາເມືອງ
ຊຸງຂອງ ພາທະຫານອອກຕ໋ສູ້ ເຈ້ົາອຸ່ງຄືກປືນຕາຍ ໃນສນາມຣົບ
ພວກຫ້ັ໋ຈ້ົງເຂ້ົາຊຸງຂອງໄດ້ ພຣະພະນິນສານນໍຣິນ ຫລານເຈ້ົາອຸ່ງ
ຈ້ົງພາຄອບຄົວຂອງເຈ້ົາອຸ່ງໜີລົງມາເມືອງໜອງຄາຍ.

ຝ່າຍຫ້ັສານກໍປົ໋ອ ເມ໋ືອຕີຊຸງຂອງໄດ້ແລ້ວຈ້ົງໃຫ້ຫ້ັ໋ອົງອັນ
ກັບຫ້ັກອານລານ ຍົກພົນຫ້ັ ๑๐๐๐ ຄົນລົງມາຕີອ້ົງຈັນ ໃນປີ ค.ส.
๑๘๓๕ ເມືອງອ້ົງຈັນເວລານ້ັນເປັນເມືອງຮ້ົາງບ່ໍ່ມີເຈ້ົານາຍຢູ່ຮັກ-
ສາ ເຈ້ົາໜ້ົາທ໋ີ່ຝ່າຍໄທຂ໋ຶ້ນມາປົກຄອງເມືອງອ້ົງຈັນ ໄດ້ຕ້ົ໋ງບ່ອນ
ຮ໋ັດການຢູ່ໜອງຄາຍ ເມ໋ືອພວກຫ້ັ໋ລົງມາ ຮາສດອນກໍພາກັນແຕກຕ໋ື່ນ
ປະເຮ໋ືອນຊານເຂ້ົາຂອງໜີໄປຢູ່ເມືອງໜອງຄາຍໝົດ ຕ໊ັ໋ໜ໋ີ່ທ້ັນກໍຍອມ
ອ່ອນນ້ອມ ສັ໋ງເງ໋ືນໃຫ້ພວກຫ້ັ໋ຕາມແຕ່ນ້ັນຈະຮ໋ຽກເອົາ ພວກຫ້ັ໋ເຂ້ົ້ົ
ຕ໋ອ້ົງຈັນແລ້ວ ກໍ໋ົ່ງອຕາເກ໋ັບເອົາຂ໋ົ່ງຂອງແລະນ້ົ້ົ້ງເພຣະທາດ-
ເຈດ ໂບດ ສົມ ວິຫານ ພຣະພຸທຮູບ ຊອກຄ໋ົ້ນເອົາເງ໋ືນຄຳ ເປັ໋ນ
ເວລານານເຖ໋ິງ ๔ ເດ໋ືອນ.

ເວລານ້ັນຂ້ົ້ົ້ານຫລວງໄທ ຊ໋ື ພຣະຍາມະຫາອຳມາຕຍ໋ຶ ຢູ່

ເມືອງອຸບົນ ໄດ້ຮັບຮາຍງານຈາກເມືອງໝອງຄາຍ ຈຶ່ງຍົກທະຫານ
ຂຶ້ນມາລ້ອມຕີຫໍ້ຢູ່ອງງຈັນ ຕາຍເກືອບໝົດ ເຫລືອຄືນໄປໄດ້ແຕ່ ๗ຄົນ
ແລ້ວກອງທະຫານພຣະຍາມະຫາອຳມາຕຍ໌ ກັນຳຕີຫໍ້ໄປເຖິງທ່ຽງ
ຄຳ ພວກຫໍ້ຈຶ່ງແຕກໜີ ພຣະຍາມະຫາອຳມາຕຍ໌ຊຶ່ນຈຶ່ງໃຫ້ພຣະພະນົມ
ສານນິຣົນ ຄຶນໄປເປັນເຈົ້າເມືອງຊຽງຂວາງຊານຊາ ແລະຕໍ່ມາ
ເຈົ້າຂັນທີ ບຸດຂອງເຈົ້າອຸ່ງຈຶ່ງໄດ້ຂຶ້ນໄປເປັນເຈົ້າເມືອງຊຽງຂວາງ
ຝ່າຍເມືອງຫລວງພຣະບາງ ຮັຖບານໃຫ້ແຕ່ງໃຫ້ພຣະ-
ຍາພຸທະຣາໄພ ກັບ ເຈົ້າພຣະຍາສີທັມມາທິຣາຊ ຍົກທະຫານຂຶ້ນມາ
ຕີຫໍ້ຊ່ອຍພຣະເຈົ້າອຸ່ນຄຳ ກອງທັບພຣະເຈົ້າອຸ່ນຄຳແລະໄທ ຕີຫໍ້ທີ່ຕ້ັ
ຄ້າຍຢ່ໍ້ານນາບົວ ແຕກໄປໝົດ ແລ້ວກອງທັບໄທທ້ັງສອງກອງກໍເລີກ
ກັບຄຶນເມືອ.

ສ່ວນພວກຫໍ້ທີ່ແຕກໜີໄປນັ້ນ ບໍ່ໄດ້ອອກໜີໄປພົ້ນດິນແດນ ໄດ້
ໄປຕ້ັ້ງຄ້າຍຢູ່ເມືອງແອ່ນ ສ່ວນພວກຫໍ້ຍິບໄ ທີ່ຕ້ັ້ງຄ້າຍໃຫ່ຍຢູ່ເມືອ
ລາ ແລະຄ້າຍນ້ອຍຢູ່ເມືອງຮ້ຽ ເມືອງສິບສານນັ້ນ ຕັ້ນພວກຫໍ້ສາມ
ກໍ່ປ່ອມາຕ້ັ້ງຢູ່ເມືອງແອ່ນ ກໍ່ບໍ່ພໍໃຈ ຈຶ່ງເກີດວິວາດກັນຂຶ້ນ ແລ້ວຫໍ້
ສາມກໍ່ປ່ອຈຶ່ງພາພົນປະມານ ๓๐๐ ຄົນ ກັບຄຶນມາຕີເອົາຄ້າຍ ທ່ີ-
ຊຽງຄຳອີກ ໃນປີ ค.ส.๑๙๓๓.

ໃນປີດຽວກັນນີ້ ເຈົ້າເມືອງໄລ່ໄດ້ໄປຈ້ວງເອົາພວກຫໍ້ຫູ-
ດຳ ຢູ່ເມືອງລາວກາຍ ๑๐๐๐ ຄົນ ລົງມາຕ້ັ້ງຢ່ໍ້ໃນຢູ່ເມືອງລາ ຮູ້
ກັນຢູ່ໄດ້ປີປາຍຍັ້ງບໍ່ທັນແພ້ກັນ ເຈົ້າເມືອງໄລ່ຈຶ່ງມີໜັງສືໄປຂໍເອົາ-

ກອງທັບເມືອງລາວກາຍມາຊ່ອຍ ເຈົ້າເມືອງລາວກາຍໄດ້ໃຫ້ ປັກ
ເປ້ງເກົ້າ ເປັນຫົວໜ້າທະຫານ ๓๐๐ ຄົນ ລົງມາຕີເມືອງລາ ປັກ
ເປ້ງເກົ້າ ແຈ້ງຄວາມໃຫ້ກໍຍິບໄຕຊາບວ່າ ພຣະເຈົ້າກຸງຈີນມີໜ້າສີ
ມາເຖິງເຈົ້າເມືອງລາວກາຍວ່າ ໃຫ້ມາຈັບເອົາພວກຫົ້ທີ່ເຂົ້າມາຕີ
ປຸ້ນເອົາເມືອງລາວ ໃຫ້ໝົດ ຖ້າບໍ່ໄດ້ເຈົ້າເມືອງລາວກາຍຈະມີໂທດ
ກໍຍິບໄຕໄດ້ຊາບຢ່ຳນັ້ນ ກໍຍອມໃຫ້ປັກເປ້ງເກົ້າຄຸມຕົວໄປເມືອງລາວ
ກາຍ ສ່ອນກອງນກໍຍີ ກອງນກໍອາງ ກອງນກໍຊຸ ກອງນກໍເຈືອງ ລູກ
ແຫລ້ງຂອງກໍຍິບໄຕບໍ່ຍອມໄປ ຈຶ່ງພາລູກແຫລ້ງ ๑๐๐ ຄົນລັກໜີໄປຢູ່
ນຳພຣະຍາຂ້າເຈືອງທີ່ເມືອງເປັນ ໃນປີ ค.ส. ๑๘๗๑ ແລ້ວຕັ້ງພວກນ້ຳ
ຈຶ່ງຍົກພຣະຍາຂ້າເຈືອງວ່າ ໃຫ້ພວກຂ້າຊ່ອຍຕີເອົາເມືອງສິບ
ແຍດໃຫ້ ພວກຫົ້ຈະຊ່ອຍຕີເອົາເມືອງຊ່ອນໃຫ້ ພຣະຍາຂ້າເຈືອງ ກໍ
ເຫັນດີ ຈຶ່ງເກີດເປັນຂ້າເຈືອງກະບົດຂຶ້ນອີກ ເຫດນັ້ນເຈົ້າເມືອງສິບ
ແຍດ ກັບອາລວນ ๑๐๐ ຄົນປາຍຈຶ່ງແຕກເຂົ້າມາຢູ່ຫລວງພຣະບາງ
ເຫລືອນັ້ນຍອມສ່ອຍຫົ້ໝົດ.

ຫົ້ອີກພວກນຶ່ງມີຈຳນວນ ๑๐๐ ຄົນມີກອງນກໍຕ້ວຍເປັນຫົວ-
ໜ້າ ເຊື່ອແຕ່ກ່ອນເປັນລູກແຫລ້ງກໍຍິບໄ ໄດ້ພາກັນລັກໜີຈາກເມືອງ
ລາວກາຍ ມາຕັ້ງຄ້າຍຢູ່ເມືອງສິບຄົນ ເຈົ້າເມືອງລາວກາຍຈຶ່ງແຕ່ງ
ໃຫ້ ອົງບາ ຄຸມທະຫານ ๓๐๐ ຄົນນຳມາຈັບ ພວກກອງນກໍຕ້ວຍ
ກອງນກໍຍີ ແລະກອງນກໍຊຸ ກອງນກໍເຈືອງ ຈຶ່ງໜີມາທາງຫ້ວຍລຸຍ -
ແລ້ວມາຕີເອົາເມືອງຊ່ອນ ອົງບານຳມາຕີອີກ ພວກຫົ້ກອງນກໍຕ້ວຍ-

ເລີຍແຕກໜີລົງມາທາງທິ່ງຊຸງຄຳ ພາຍຫລັງບໍ່ຖືກກັບກອງທລວງ-
(ຫົວໜ້າຜູ້ແທນຂອງມໍປ໋ອ)ຈຶ່ງໜີໄປຕັ້ງຄ້າຍຢູ່ທາງຫ້ອຍຊາຍ ຜ່ລ້ອ
ອອກມາຕີປຸ້ນບ້ານເມືອງໄປທຸກແຫ່ງ.

ເຖິງປີ ค.ศ.๑๘๘๕ ພວກຫໍ່ຢູ່ທິ່ງຊຸງຄຳໄດ້ຍົກລົງມາຕີ-
ແຂວງຊຸງຈັນອີກ ສ່ວນພວກທີ່ຢູ່ທາງຫ້ອຍຊາຍໄດ້ລົງມາຕີນະຄອນ-
ທລວງພຣະບາງ ພຣະເຈົ້າອຸ່ນຄຳບໍ່ທັນຮູ້ຕົວ ຈຶ່ງແຕກເສິກຫໍ້ ພ່າຍ
ລົງມາຢູ່ເມືອງປາກລາຍ ສ່ວນເຈົ້ານະຫາອຸປຮາຊນັ້ນຖືກຫໍ້ຂ້າຕາຍ
ເມື່ອສງົບເສິກຫໍ້ແລ້ວ ຝ່າຍສຍາມຈຶ່ງປົດພຣະເຈົ້າອຸ່ນຄຳ ເປັນພຣະ
ເຈົ້າແຜ່ນດິນຈາງອາງ ແລ້ວອະພິເສກເຈົ້າຄຳສຸກ ພຣະຣາຊໂອຣົດ
ຂຶ້ນເປັນພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນ ຖວາຍພຣະນາມວ່າ ພຣະເຈົ້າສັກຣິນ ຕໍ່
ມາເຖິງປີ ค.ศ.๑๘๙๕ ພຣະເຈົ້າທລວງອຸ່ນຄຳ ກໍສະເດັດສູ່ຣະຄົດ
ເມື່ອເດືອນຈຽງ ແຮມ ๑๗ ຄ່ຳ ຮວມພຣະຊົນມາຢູ່ໄດ້ ๕๑ ປີ -
ຄອງຣາຊສົມບັດນານໄດ້ ๑๗ ປີ.

(ฮ) ຣັຊການເຈົ້າຄຳສຸກ(ພຣະເຈົ້າສັກຣິນ)

ເຖິງປີ ค.ศ.๑๘๙๗ ຝ່າຍຣັຖບານສຍາມພິຈາຣະນາເຫັນວ່າ ພຣະ
ເຈົ້າອຸ່ນຄຳ ກໍທຣົງຊະຣາພາບຫລາຍແລ້ວ ຈຶ່ງຍົກໃຫ້ເປັນພຣະເຈົ້າ
ແຜ່ນດິນຈາງອາງ ແລ້ວອະພິເສກເຈົ້າຄຳສຸກ ພຣະຣາຊໂອຣົດ ອົງ
ໃຫ່ຍ່ຂອງພຣະເຈົ້າອຸ່ນຄຳ ຂຶ້ນເປັນພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນ ຖວາຍພຣະ-
ນາມວ່າ ສົມເດັດພຣະເຈົ້າສັກຣິນ ພຣະເຈົ້ານ້ອງຮ່ວມຂາວຖວາ
ພຣະບາງ ແລະຕັ້ງໃຫ້ເຈົ້າສີສຸພັນ ເປັນເຈົ້າຣາຊວົງ.

ลิมเด้ดเผธะเจ้าสักอินสเอียธาฐสิมบัตมว่าได้ ม ปี คือ เถิงปีค.ส.๑๕๙๑ ไหภ็ได้ยึกดินแดนฝั่งซ้ายผม่น้ำของอันเป็นพื้นที่ปะเทดลาวอ่อนบี้ๆ ใช้แก่ฝรั่งเสด ปะเทดฝรั่งเสด จึ่งได้ปึกคองปะเทดลาวอ่อนนี้ ตั้งแต่นั้นมา.

อาณาจักจำปาสัก

(ในสไมเสิ่งเอกธาฐแล้อ)

(๑) ธัฐภาณเจ้าไฐยะภูมมาบ

อาณาจักจำปาสักตั้งเป็นเอกธาดขึ้นปีค.ส.๑๗๑๗ โดยพระเจ้าสัอยสิสมุด พุดหางภูบและได้ตึกเป็นปะเทสธาด-ของไท ในปีค.ส.๑๗๗๕ ในสไมของเจ้าไฐยะภูมมาบโอธิด ของเจ้าสัอยสิสมุด ธอมเอลาจำปาสักเป็นเอกธาดอยู่ พวง ๗๕ ปี เมื่อตึกเป็นปะเทสธาฐของไทแล้อ เจ้าไฐยะภูมมาบ ยังได้คองเมืองต่มา โดยมีเจ้าทัมมะเทโอ(น้องฐาย) เป็นอุปธาด และเจ้าสุธิโย(น้องคนที่ ม)เป็นธาฐอิงตามเดิม.

เจ้าไฐยะภูมมาบมีโอธิดอิงบี่งนามอ่า เจ้าพี่เมืองมีพระทิด ๑ อิง นามอ่า เจ้าปอมหิอภูมาธิ ๑ เจ้าท่อน-แก้อ ๑.

เถิงปีค.ส.๑๗๑๑ ขุงแก้อบ้านเฮิาโองเป็นภะบิด ยึกมาตีนะคอบจำปาสัก เจ้าไฐยะภูมมาบ เถิงเอลานั้นมีพูะชิมได้ ๕๑ ปีแล้อ พ็ได้ยินฆ่าอเสิกก็ตึกใจ เลียเถิงแก่กัมใบ

ອັນນັ້ນ ຊຸງງແກ້ວຈຶ່ງເຂົ້າເມືອງໄດ້ໂດຍງ່າຍ. ເວລານັ້ນທ້າວຝ່າຍ ໜ້າບຸດພຣະຕາ ທີ່ຢູ່ບ້ານສົງທ່າ(ຄືເມືອງຍະໂສທອນທຸກອັນນີ້) ກັບ ພຣະປະທຸມຣາ (ຄຳຕົງ)ນາຍກອງຢູ່ບ້ານຫ້ວຍແຈະລະແມ(ຄື-ເມືອງອຸບົນ) ພ້ອມກັນທະຫານໄປຕີອ້າຍຊຸງງແກ້ວ ທ້າວຝ່າຍໜ້າຈັບ ອ້າຍຊຸງງແກ້ວໄດ້ ກໍຂ້າເສັ່ງ ແລ້ວພາໄພ່ພົນເຂົ້າໄປຕັ້ງຢູ່ໃນເມືອງ

(๔)ສໄມເຈົ້າພຣະອິໄຊຍະຣາຊຂັຕຕິຍະວົງສາ

ພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນໄທຊາບວ່າ ທ້າວຝ່າຍໜ້າເປັນຕົ້ນຕ້ວງບກະ ບົດຊຸງງແກ້ວໄດ້ແລ້ວ ຈຶ່ງຕັ້ງໃຫ້ເປັນເຈົ້ານະຄອນຈຳປາສັກ ຊນາບ ນາມວ່າ "ເຈົ້າພຣະອິໄຊຍະຣາຊຂັຕຕິຍະວົງສາ" ເຈົ້າພຣະອິໄຊ-ຍະຣາຊ ຈຶ່ງຍ້າຍເມືອງຂັ້ນມາຕັ້ງຢູ່ທາງເໜືອ ຄືເມືອງເກົ່າຄັ້ນເກົ່ງ ງອນີ້ ເຖິງປີຄ.ສ.ຊ໗໐໔ ເຈົ້າພຣະອິໄຊຍະຣາຊຂັຕຕິຍະວົງສາ-ໄດ້ຕັ້ງບ້ານນາຍອມຂຶ້ນເປັນເມືອງ ເອີ້ນວ່າ ເມືອງສະພາ ແລ້ວ-ໃຫ້ພຣະຍາສີອັກຄະຣາຊ ບຸຕຈ່ານຫວ ເຈົ້າເມືອງໂຂງເປັນເຈົ້າ-ເມືອງ.

ເຈົ້າພຣະອິໄຊຍະຣາ ມີບຸຕຄົນນຶ່ງ ຊື່ເຈົ້າບຸດ ມີທິດາ ນ ຄົນ ຊື່ ນາງແດງ ໑ ນາງໄທ ໑ ນາງກ້ອນແກ້ວ ໑ ເຖິງປີຄ.ສ. ໑ຊ໐ກ ເຈົ້າພຣະອິໄຊຍະຣາ໓ເຖິງແກ່ກັ້ນ ຣັຖບານໃຫ້ຈຶ່ງຕັ້ງ ເຈົ້າ ໜໍ່ເມືອງ(ບຸຕເຈົ້າໄຊຍະກຸມມານ)ໃຫ້ເປັນເຈົ້ານະຄອນຈຳປາສັກ - ແຕ່ເຈົ້າໜໍ່ເມືອງເປັນຢູ່ໄດ້ ນ ອັນກໍຕາຍ ປີຄ.ສ.໑ຊ໐ຊ ພຣະຍາ-ກະລາໂຫມຣາຊເສນາ ຂ້າຫລວງໃຫ ທີ່ຂັ້ນມາເຝົ້າສົບພຣະເຈົ້າອິ-

ไฉยะธาด เอลาภับไป ภูาเทบได้เฉิบเอิาพธะแก้อตลึก ที่ เจ้าส้อยสิสมุด ได้มาจากสัว้บ้านสิ้มป่อยนายอบ ลิาไปถอาย พธะเจ้าแต่นดิน ภูาเทบจ้อย.

พธะพุทธุบแก้อตลึกอิาบี้ สูา ๑๘ สอกเสด ห้าตัก-กอ้าา ๙ นิ้อ พธะเจ้าแต่นดินไทจี่าถอายนามอ่า "พธะพุทบุตสะยะธัตน์จักภะพัตพิมินมะนิไม" ย้าอู่ในพธะธาฉอ้า ภูาเทบจิบทุภอันนี้.

(ม) สโมเจ้าพาบ้อย

เถิาปีค.ส.๑๕๑๙ ธัณบานไทจี่าตั้าเจ้าพาบ้อย(บุด-เจ้าธาฉอิาสุธิโย ตลานเจ้าส้อยสิสมุด) เป้นเจ้าจำปาสัก - ให้เจ้าทัมมะกิตติภา(บุดเจ้าปุธาดทัมมะเทโอ) เป้นอุปธาด เจ้าพาอ้นย กับ เจ้าทัมมะกิตติภา บ่ถืกภัน ธัณบานไท จี่า เอิาเจ้าทัมมะกิตติภาไปฮ้าไอ้ภูาเทบ .

เถิาปีค.ส.๑๕๑๕ มีพิกขุอะลัดถิ ตินบ้าฮี สา ย่ยุ ภงดโา้า อ้าาตินอ่า เป้นตู้อิสด โดยเอิาแก้อล่อาเอิาไฟ-ในตาเอ้น แล้อติอะฉาอบ้านอ่า ตินธงกเอิาไฟพ้าได้ จะให้ ไพ้บ้านเมือาก็ได้ พอกฉาอบ้านตลิาเฮือ ยอมเฮ้ำเป้นสิด เป้นอันมาก เมื่อพิกขุได้พักพอกตลายแล้อก็ตั้าเป้นกอาทับยิก เฮ้ำตินะคอนจำปาสัก เจ้าพาบ้อยสู้บ่ได้เลียแตกพี่เฮ้ำป่า - อ้ายสาก็เฮ้ำเมือาได้และเอิาไฟเติาเมือาเสัง ธัณบานไท

ได้ฉาบ ຈຶ່ງໃຫ້ພຣະຍາມະຫາອຳມาตย์(ป้อม)กับพระยาสอนสำแดง ยกทับมาตบอ้ายสา อ้ายสาธู้จึ่งหลบหนีไปอยู่พม่าปู - แรอาอัดระบี แม่ทับไทจึ่งคุมเอาเจ้าพาบ้อยลงไป ภูงเทบเจ้าพาบ้อยเลียเถิงแก่กัมยู่ภรุงเทพนั้นเอง.

เจ้าพาบ้อยมีบุตฉาย ๗ คน คือ:เจ้าอุ่น ๑ เจ้าบุ๑๑ เจ้าแสา ๑ เจ้าบุน ๑ เจ้าจุ่น ๑ เจ้าจู ๑.

เอลานั้นเจ้าธาฉบุตโย้(โอรสของพระเจ้าอะนุ)ได้ยกทะหานไปตบอ้ายสา แลจับอ้ายสาได้ส่งไปภูงเทบ - สะนั้น เจ้าธาฉบุตโย้ จึ่งได้เป็นเจ้าบะคอมจำปาสัก ใบเอลาต่อมา.

(๔) สมเด็จเจ้าธาฉบุตโย้

ถึงปีค.ส.๑๘๑๗ สมเด็จพระเจ้าอะนุ จึ่งขอให้เจ้าธาฉบุตโย้ ไปเป็นเจ้าบะคอมจำปาสัก แทนเจ้าพาบ้อยและให้เจ้าคำป้อมไปเป็นเจ้าอุปราด เจ้าธาฉบุตโย้ได้ล้างแปงบะคอมจำปาสัก ให้มีกำแพงเมืองและป้อมย่างแขงแรง ทั้งได้ปงมแปงทัมนงมเกับล่อยขึ้นใหม่ ยู่มาถึงค.ส.๑๘๑๕ เมื่อพระเจ้าอะนุได้คิดทำกาบกู้อิสระพาบ เจ้าธาฉบุตโย้ ก็ได้เป็นกำลังแขงแรงทางบะคอมจำปาสัก คือได้ยกทับลงไปตีเอาเมืองล้างะ เมืองขุลัน จนถึงเมืองสุรินท แล้วกอาด-เอาคอบคือเมืองเหล่านั้นขึ้นมาไว้บะคอมจำปาสัก แต่เมื่อ

ภอๆทับไทติทับอๆๆจันแตกแล้อ เจ้าธุย เฮ็ๆเป็นบุดธยาเจ้า
โอ(หลานเจ้าอุปธาดทัมมะเทโอ)ได้มำจับเอิาเจ้าธาฐบุด-
โย้ สิ่งให้แม่ทับไท ส่อนเจ้าอุปธาดคำป้อมนั้นพิไปตายปู่ป่า.

(๕) สไม เจ้าธุย

เมื่อแล้อสิๆคามอๆๆจันกับไทแล้อ ธัณบานไท จิๆตั้ๆ
เจ้าธุย ให้เป็นเจ้านะคอมจำปาสัก ให้เจ้านากเป็นอุปธาด
แล้อบังคับให้เจ้าธุยสิ่งส่อยให้ปะเทดไทปีละ ๑๐๐ ฮ้ๆ(๑พัน
บาท) และเถิๆสามปีให้เอิาเคื่อๆธาฐบันนากานลิๆไปถอาย
ภูๆเทบ เหื่อมิๆ ต่มาเถิๆ ๑๒๗๗ เกิดไฟไหม้นะคอมจำปาสัก
เจ้าธุย จิๆพาธาสดอมอิบพะยิบมาตั้ๆเมืองๆอู่บ้านหินธอด.

เจ้าธุยมีบุดฉาย ๗ คิน คือ: เจ้าโสม ๑ เจ้าอิน ๑
เจ้าคำใหง่ ๑ เจ้าคำสุก ๑ เจ้าคำสุย ๑ เจ้าน้อย ๑ -
เจ้าพิมมะ ๑, มีบุดยิๆ ๗ คิน คือ: นาๆพิม ๑ นาๆเสัม ๑
นาๆหุม ๑ นาๆคำสิๆ ๑ นาๆไส่ ๑ นาๆคำแพๆ ๑ นาๆ-
๑อๆจัน ๑. เจ้าธุยคอๆเมืองมาเถิๆค.ส.๑๒๔๑ ภึเถิๆแก่-
กัม อายุได้ ๗๑ ปี.

(๗) สไม เจ้านาก

เมื่อเจ้าธุยเถิๆแก่กัมแล้อ เจ้าอุปธาดนากภึได้เป็น
เจ้านะคอมจำปาสัก ในปีค.ส.๑๒๔๑ นั้นเอๆ แล้อเจ้านาก
ตั้ๆเจ้าเสือ(บุดเจ้าสิน)เป็นอุปธาด ให้เจ้าเสนเป็นเจ้า-

ธาฆอิง ฉละให้เจ้าสาเป็นธาฆบุด(เจ้าฉมกับเจ้าสา เป็นบุดเจ้านาก) เจ้านะคอนจำปาสักนาก มีบุดฆาย ๗ คิน คือ: เจ้าธาฆอิงฉม ๑ เจ้าธาฆบุดสา ๑ เจ้าโพทิสาน(ฆี) ๑ เจ้าอินทะฉิด(บุด) ๑ เจ้าคำสิง ๑ เจ้าคำน้อย ๑, บุดยิง ๔ คิน คือ: เจ้านางดองจัน ๑ เจ้าสิม ๑ เจ้าจง ๑ เจ้าเฮ้ม ๑. ปีค.ส.๑๙๔๑ เจ้านากลิงไปภูงเทบ ฉิยป่อย เป็นโธกอะทีอา ตายยู่ภูงเทบ เมื่ออายุได้ ๓๗ ปี ถึงปี ค.ส.๑๙๔๗ ธัฏบานไทจึ่งตั้งเจ้าบิอ ให้เป็นเจ้านะคอนจำ-ปาสัก แต่เจ้าบิอย้างบ่ได้มาคองเมือง ฉิยเกิดอาพาด ป่อย ตายยู่ใน ภูงเทบ นั้นเอง.

(ก) ฆใม เจ้ายุติทัมทอน(คำใหง่)

ถึงค.ส.๑๙๔๕ ธัฏบานไทจึ่งตั้ง เจ้าคำใหง่ (บุดเจ้าธุย)เป็นเจ้านะคอนจำปาสัก ฆนานนามอ่า เจ้ายุติทัม-ทอน ให้เจ้าธุเป็นอุปธาด เจ้าฆิ(บุดเจ้าเภด)เป็นธาฆอิง เจ้าอินทะฉิด(บุดเจ้านาก)เป็นธาฆบุด เจ้าสุธียะ(บิง)น้อง ฆายเจ้าธุย เป็นเจ้าสิสุธาฆ.

เจ้ายุติทัมทอน(คำใหง่)คองเมืองได้ ๑ ปี ก็ถึง-แก่กัม เมื่ออายุได้ ๑ภ ปี มีบุดยิง ๑ คิน คือ: เจ้าคำผิอ ๑ เจ้ามาลา ๑.

(๕) ลไม เจ้ายุติธัมหอม(คำสุก)

ถึงปีค.ส.๑๕๗๑ เจ้าคำสุก ได้ขึ้นเป็นเจ้าบะคอม จำปาสัก มีนามอ่า เจ้ายุติธัมหอม. เจ้ายุติธัมหอม ตั้งเจ้าแสง(บุดเจ้าพาน้อย)เป็นอุปฮาด ให้เจ้าพิ่คำ(บุดเจ้าเสือ-ทลานเจ้าอะนุ)เป็นฮาชอิง ถึงปีค.ส.๑๕๗๗ เจ้ายุติธัม-หอม คำสุก จิ่งย้ายจากเมืองเก่าหินฮอด ไปตั้งเมืองยู่ละ-ทอ่างโพนบิก กับ อัดละคอม ธีมฝั่งซอง หางตาเอันติก ให้เป็นบะคอมจำปาสัก ตี่มาจินเท่ากาละอันนี้.

----------=====o=====----------